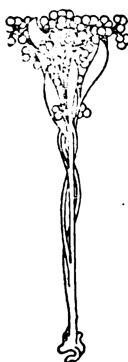

UNIVERSITY OF IOWA
3 1858 036 233 330

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

1918

TJUGOTREDJE ÅRGÅNGEN

UTGIFVEN AF
AUGUSTANA BOOK CONCERN
ROCK ISLAND, ILL.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

ARTIKLAR I OLIKA ÄMNEN.

BERÄTTELSER OCH SKISSER.

DIKTER.

VÅR KRISTNA TRO OCH LÄRA.

VÅRT ARBETSFÄLT.

ILLUSTRATIONER OCH PORTRÄTT.

NYTT I BOKLÅDAN.

UNGDOMSVÄNNEN

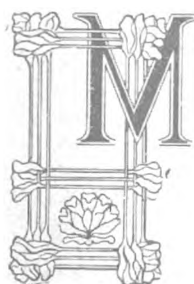
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Januari 1918 Nummer 1

UTGIFVEN AF

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS

GRYNING.

Mörker vike
för triumferande grynings ljus,
som med skälfvande flyktiga toner
en harpas smekande klang
sofvande världen väcker.
Härliga, härliga ljus,
hela rymden du skönhet återger.
Ett jubel dig möter
och allt som lif är vordet
sig höjer,
då sol öfver jorden går upp.
Härliga, härliga morgonsol!
Ljus är ditt väsens lif
och gryning din ande,
som hoppet oss återger
i sin triumf öfver mörko lande.

CARL RINGIUS

HANDLEDNING

vid

Föredrag, Samtal och Diskussioner i Ungdomsföreningar.

Pris: häft. 25 cts.

Denna lilla bok, liten oktav, 87 sidor, skall säkerligen blifva en välkommen *hanledning* eller hjälpare för våra ungdomsföreningar. Den, som haft något att göra med ledningen af ungdomsföreningsmöten, vet, huru intresset för dessa möten ofta förslappas — icke därför att föreningsmedlemmarnas kristliga grundsatser undergått någon förändring, utan emedan man ej rätt vet, huru man skall leda sammankomsterna, när de tyckas börja blifva enformiga genom brist på omväxling. Mången sådan ledare skulle säkerligen mer än en gång haft orsak att känna sig glad, om en bok lik den ifrågavarande fallit i hans händer.

Under rubriken "För samtalsmöten" äro följande ämnen behandlade: Ursäkter; Förberedelser till bön; Bönen; Något om bibeln och dess bruk; Samvetet; Guds vilja; Vårt lif — en offertjänst; Ett rent hjärta; Var trogen i det lilla; Lycka; Våra plikter mot hedningarna.

"För diskussionsmöten": Våra nationella plikter; Lyx; Ungdomens ansvar för barnen; Plikten; Frihet och auktoritet; Ungdomen och hemmet; Ungdom och sång; Kunskap och bildning; Djurskyddsrörelse; Framåtskridande och lycka; Bildning.

Under hvart och ett af dessa ämnen finnes ett ganska fullständigt och uttömmande "utkast", som kan tjäna till ledning antingen vid hållandet af ett föredrag eller ett samtal, eller såsom teser att försvaras vid en diskussion.

I de ungdomsföreningar, där denna "handledning" blifver antagen och begagnad, skall man ej på länge behöfva klaga öfver mindre uppbyggliga möten.

AUGUSTANA BOOK CONCERN

Rock Island, Ill.

FÖR FÖDELSE- OCH NAMNSDAGEN.

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

FÖDELSEDAGS-POSTKORT.

(Vanligt brefkorts storlek.)

Ser. 318. Födelsedags-postkort i färgtryck med bibelspråk och landskapsvyer. Pr dussin, netto .30

Ser. 7295. Kustlandskap inom ram i upphöjdt arbete, lämplig lyckönskan med bibelspråk. Pr dussin, netto 20

AUGUSTANA BOOK CONCERN,
Rock Island, Ill.

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF ERNST W. OLSON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII JANUARI 1918 N:o 1

NÄR DU KOMMER TILL SVERIGES LAND.

AF CARL RINGIUS.

När du kommer till Sveriges land,
du af svenskar födde,
om öfver kölen,
om ifrån väst eller östersjöstrand,
minns, här fäder stredo och blödde.
Då — hvilken syn månd tjusa ditt öga,
när blicken hän öfver landet far,
om ej alla de hem, som sig löga
i tjärnar, i solljus, i skogsdoft underbar?
Skåda öfver landen,
spara ej möda;
räck din broder handen
i alla de stugor röda.
Ty här väller blodet så kraftigt och rödt,
skänkande lifvets saft
åt släktet de fött,
landets kraft.
Dyraste pärlan, näst barnen och mor,
är stugan, han timrat och byggt
med glädje och möda så stor —
där hvilas så tryggt.
I rikaste färg så god
hemmet där står
rödt och kraftigt som blod —
svensk, du förstår.
Sök i väster, i öster,
sök i söder, sök den hela jord,
öfverallt en mångfald af röster
oåtsport
skall svara
ännu med svenskan den klara:
Ej en like jag fann
i all möda
som i Sveriges små stugor
de röda.

Hartford, Conn.

VÅR KRISTNA TRO OCH LÄRA

ALFRED BERGIN, *afdelningsredaktör*

Vår ungdom och vår kristna tro och lära.

"Och Samuel sade: Tala, Herre, ty din tjänare hörer." 1 Sam. 3: 10.

"SÄG mig, hvad slags litteratur intresserar sig våra dagars ungdom för i alla fall?" sade broder C. Det var en ungdomsvän, som talade till ungdomsvänner om vår ungdoms likgiltighet för kristlig läsning. Det låg rent af en förtviflans ton i uttrycket, och samma tillstånd förråddes äfven af ansiktsdragen och kroppsställningen. Detta hände vid ett allvarligt samtal om huru man skulle kunna förmå våra dagars ungdomsskaror att läsa sund och kristlig litteratur. Var det månne hela samfundets sorgesuck vid tanken på vår stora älskliga ungdomsskara?

Man var visserligen förtrogen med att många utaf våra unga läsa god och sund litteratur, men det var likväl medvetenheten om att många, alltför många, hafva inte någon smak eller lust för allvarlig läsning, som var orsaken till bekymren. De blifva så vana, vår tids unga, vid lätta, intetsägande noveller, den dagliga pressens abnormiteter och biografteatrarnas fadda presentationer, att de förlora både förmågan och lusten till att syssla med det som är allvarligt, sansadt och verkligen uppbyggande och godt.

En annan svårighet, som inte är den minsta, är språkfrågan. En stor del af vå rungdom börjar verkligen att bli främmande för vårt svenska språk. Den förstår hvardagsspråkets engelska, men inte det religiösa språkets. Som det är naturligt för människan att inte anstränga sig mer än som är alldeles nödvändigt, så går det också lätt att blifva likgiltig för det som inte ligger enom synnerligt nära, och så händer det, att man blir främmande för det kristliga språket både på det engelska och det svenska språkområdet samtidigt. Man kan inte utan stor möda läsa en uppbyggelseartikel på svenska, och med engelskan har man inte blifvit så förtrogen ännu, att man verkligen kan njuta utaf dess religiösa språk. Många utaf våra ungdomar befinna sig i detta läge.

Ungdomen är dock oskyldig

till mycket af det svåra, som den lider utaf. Ingen annan heller kan med skäl anklagas för det, ty orsaken till svårigheten kan lätt spåras ända bort till den dag, då vi stego ombord på ångaren och beslöto oss för att resa från fädernejorden uti till landet i väster. I och med detsamma som vi beslöto oss för att stanna i detta land lades grunden till denna del af våra dagars bekymmer. Enda utvägen att undkomma dem är att resa åter till fäderneslandet och så bli och bo där. Detta kommer säkerligen icke för den stora massan af oss att ske, och därför så få vi lof att taga sakerna sådana som de te sig och under omständigheterna söka att härute lösa våra lifsproblem på bästa sätt.

Sedan urminnes tider hafva de äldre ansett att ungdomen bär sig oförståndigt och illa åt. Det är synnerligen svårt för den som gjort allvarliga erfarenheter i lifvet att få klart för sig, att inte hvar människa borde se och fatta förhållanden och omständigheter på samma sätt som han. Lika svårt har det varit för ungdomen att begripa, hvarför den som är äldre skall vara så nogräknad och skuggrädd, där inga faror synas och inga fiender märkas.

Att bestraffa ungdomen för bristande kunskap i svenska språket gagnar säkerligen föga. Är verkligheten där, så få vi lof att räkna med den och söka att behålla intresset för det för oss som en folkstam säregna på något annat sätt.

Kärleken till Gud och Kristi församling

kan nog fortlefva, äfven om inte vårt vackra svenska språk får tjäna som samtalsmedlet för våra barn och efterkommande. Vi få lof att rätta oss efter omständigheterna och se till, att framför allt vår tro och lära blir hemmavan äfven med det engelska språket och kan göra bruk utaf äfven detta. Härutinnan bistår oss vårt nationallynne betydligt, ty hvar och en är medveten om att svensken mycket lätt inrangerar sig i för honom främmande omständigheter. Han är af naturen undergifven, efterlåten och lättledd. De amerikanska samfundens och församlingarnas enstämmiga vittnesbörd intygar ock att våra landsmän, till och med dem som i våra egna församlingar varit bara till besvär, blifva stödjepelare i deras församlingar.

Vi må skryta hur vi vilja af vår patriotism, verkligheten grinar oss dock i ansiktet öfverallt, och den är, att vårt folk brister ofantligt på detta område. Det är naturligt för oss att högakta allt som inte är vårt eget och förakta allt som är vårt. Hos norskarna däremot märka vi motsatsen. De värdera det som är deras eget, äfven om det är obetydligt. Det är därför som norskarna öfverallt öfverträffa oss svenskar, hvilket ju är harmeligt, eller hur?

"Att frukta Gud på engelska, se, det går då inte",

sade för någon tid sedan en sedermera saligen hemförlofvad diakon i en af våra mest stadgade församlingar. Han var nog uppriktig, då han fällde det omdömet, men hans barnbarn, som ock äro verksamma medlemmar i

vår kyrka, känna sig snart färdiga att tala så om svenskan som farfadern om engelskan. Detta är världens gång, och vi kunna inte hjälpa det.

Gud förstår alla språk,

och det finnes intet hinder för att vår ungdom blir lika trogen vår kristna tro och lära, äfven om den finner engelskan mer passande och tjänlig som samtalsmedel. Vår kyrka använder en mängd tungomål i sitt arbete. Det ena är lika bra som det andra.

Vår kristna tro och lära är det dyrbaraste arf vi äga. Vårt hela lif bör besjälas däraf. För den gifva vi villigt allt. Hafva vi som fäder rätt undervisat våra barn i ord och handling uti densamma, så kunna vi temligen tryggt lita på att de skola följa i våra fotspår. Det viktiga är, att vi lära dem att uppriktigt säga likt Samuel: "Tala, Herre, ty din tjänare hörer!"

Efter vårt festfirande, hvad?

"Och han stod upp och åt och drack och gick, styrkt af den maten, i fyratio dagar och fyratio nätter till Guds berg, Horeb."
1 Kon. 19: 8.

Hvar och en vet att ofvan anförda uttryck gäller Elia. Denne Herrens profet var inte alltid lika trosstark, som han synes vara på berget Karmel. Han blef snart så svag i tron, att han flydde ända ut i öknen och klagar där för Gud sin nöd. Han låter Herren förstå, att det är nu slut på all gudsfruktan i landet. "Israels barn hafva öfvergifvit ditt förbund och nedbrutit dina altaren och dräpt dina profeter med svärd och jag är allena igenblifven, och mitt lif hafva de sökt att taga." Han kände sig utmattad. Lade sig att sofva. Och då han vaknade, stod där en kanna med vatten och ett glödbakadt bröd. En ängel befallde honom att äta, hvilket han ock gjorde, samt blef så styrkt af maten, att han kunde fortsätta flera veckor med sin vandring.

Under det svunna året hafva vi som ett kyrkofolk rikligen bespisats. Vi hafva firat jubelfest på jubelfest. Reformationsämnet har blifvit så klart framställdt i nästan alla våra församlingar, som det varit görligt. Sanningsenligt kunna vi säga, att vi hafva rikligen förplägats. Luthers personlighet och den lutherska kyrkans grundsanningar hafva nog aldrig kraftigare och tydligare framhållits för kristenheten än under det år som nu flytt. Har vårt folk haft alls något kyrkligt sinne, så har det haft rika tillfällen att få reda på hvad som utgjorde reformationens stora problem.

Illa hafva vi festat, om nu vid årets slut vi känna liksom att arbetet är fullbordadt och vi hafva afslutat programmet och gjort vår plikt och skyldighet. Hellre bör det heta om oss som om Elia, att, styrkta af den maten, vandrade de närmare Herren under det kommande året och blefvo för hvarje år innerligare tillgifna sin Frälsare och mer trogna emot samt mer verksamma uti sin kyrka. Mer hänförande böra våra festligheter bli under detta år än någonsin förr, mer innerligt böra vi kunna prisa alla goda gåfvors gifvare, därför att han så god är och så gärna hjälper. Våra gudstjänster böra vara bättre besökta än förr, deltagandet i dem bör blifva allmännare och grundligare, och en alltomfattande andlig lifaktighet bör gifva sig tillkänna i hem och församlingar.

I fråga om klarhet i bekännelsen behöfdes inom vår kyrka stor förbättring, och vi hoppas att den inträder. Vi hafva haft tillfälle att under året få reda på att det finnes någon skillnad på den lutherska kyrkan och andra samfund. Hafva vi lärt och gifvit akt uppå, hvari denna skillnad framträder, så äro vi innerligen tacksamma, att vi få tillhöra denna, af Gud så underbart välsignade kyrkliga organisation. Vi blifva i och med detsamma också mer angelägna om att få andra med oss in uti helgedomen, att de måtte få åtnjuta samma stora förmåner som vi.

Större tillfällen för oss att bedrifva kraftig mission hafva väl aldrig framträdt än just nu. Inte bara gäller detta hednavärlden utan i lika hög grad den så kallade kristna. Allestädes frågar man efter sanning, och det samfund, som har mest helt låtit införlifva sig med sanningen, har helt naturligt den största utsikten för framgång, då det blir fråga om att "förkunna hans dygder, som har kallat oss utaf mörkret till sitt underliga ljus".

Man talar och skrifver om att nya former komma att erbjudas den mänskliga tillvaron efter detta krig. En ny tid födes, och det är födslovåndan, som vi nu bevittna, säger man. Detta må ju vara så. Därom kunna vi inte döma, ty Gud allena har reda på när tiderna födas och dö. Det veta vi dock förvisso, att Guds nåd är hvarje morgon ny och att de som förtrösta på Herren få en ny kraft. Denna förnyas jämt och ständigt. Det gamla är förgånget och allt har blifvit nytt.

Kristi kyrka kommer säkerligen att förblifva en stridande kyrka, äfven sedan vapnen nedlagts och fredens välsignelse åter kommit människorna till del. Så länge som det finnes syndiga människor, så kommer det att blifva kamp och strid på vår jord. Vi måste vara beredda på att kämpa för vår krona, så länge vi bo här nere, och som sanna Kristi lärjungar måste vi också vara beredda för att gifva skäl för det hopp som är i oss.

Måtte vi hafva hämtat styrka under detta jubelår, så att för all framtid vi kunna vandra som Guds barn ägnar och anstår, lefvande predikningar om den Gud, som synder förlåter, och Herren, Herren, som ifrån döden frälsar!

Elia fortsatte sin vandring mot Guds berg, Horeb, står det vidare. Då han kom dit, kröp han in i en kula, och här fick han nya bevis på Guds godhet och nåd mot honom. Så står oss säkerligen ännu mycket åter. Låtom oss dock vandra mot Guds berg! Låtom oss vara angelägna om att komma närmare honom, som "är vägen, sanningen och lifvet"! Han säger: "Om I blifven i mina ord, så ären I mina rätta lärjungar och I skolen förstå sanningen och sanningen skall göra eder fria."

Vi behöfva också litet hvar att se Gud tydligare och blifva mer införlifvade med honom. Han låter sig säkerligen sökas äfven i dessa dagar och visar sig äfven nu för dem, som äro i stånd att se honom. Vi behöfva icke begifva oss ut i öknen på långa och svåra färder som profeten Elia, men säkert är, att det kommer att kräfva möda och ansträngning äfven för oss, om vi skola komma närmare Herren och innerligare delaktiggöras af hans kraft. Låtom oss därför vara flitiga i ordets betraktelse och bönen, gudstjänstbesök och nådemedlens bruk! Grundlig själfpröfning och uppoffring af medel, krafter och tid höra äfven hit. "Låtom oss med frimodighet framgå till nådens tron, att vi må få barmhärtighet och finna nåd till hjälp i rätt tid!"

Upplifvom i alla hem den nästan glömda husandakten, återinförom i alla församlingar den gamla goda seden att regelbundet besöka gudstjänsten, låtom oss sätta våra andliga behof i allra främsta rummet på vårt lifs program och allt annat underordnas dessa, bedjom utan återvändo, kastom alla våra omsorger på Herren! Då skall vårt jublande fortfara, så länge vi äro här nere och sedan fortsätta för evigt därhemma.

När kommer Guds rike?

"Guds rike kommer icke så att det med ögonen förnimmes; icke heller skall man säga: se här, eller se där; ty se, Guds rike är invärtes i eder." Luk. 17: 21.

Flera än judarna hafva framställt ofvan anförda fråga. Många i våra dagar framställa den med lika mycket allvar som folket i Jerusalem. Det har alltid bland människor gifvit sig tillkänna en stor nyfikenhet. Denna nyfikenhet är inte alltid skadlig eller oberättigad. Ofta kan den vara framkallad af ett verkligt frälsningsbehof.

Jesus säger att i de yttersta dagarna skall man vänta efter en af Människosonens dagar, men inte få se den. En affallets tid skall inträda, då inte Gud griper in uti händelserna, utan det onda får utveckla sig och mogna. Många anse att just dessa dagar äro sådana. Ett visst begär efter Herrens uppenbarelse, efter Guds rikes framträdande förnimmes, men Herren dröjer.

Dagarna före Jesu ankomst skola likna Noas och Lots. Välde var det man eftersträfvade på Noas tid, och vällusten var det högsta goda på Lots. Nu vilja vi hafva bägge. Babels byggmästare ville göra sig ett namn och medelst ett torn komma upp till välde i himmelen, och våra dagars styrpinnar vilja sitta i solen, d. v. s. regera hela världen och lyda ingen. Sodoms invånare voro vällustingar af det råaste slag, och våra dagars stadslif står inte långt efter.

Under allt detta så nalkas oss dock Guds rike. Det har redan kommit i Jesus från Nasaret. Inte lokaliseras det här eller där, utan tager gestalt i människohjärtan, där den nyfödde judakonungen får regera. Nu som fordom kommer han i det hjärta, som för honom öppnar dörren, då han klappar på. Det hjärta, som likt kvinnan från Sidon och konungsmannen i Kapernaum litar sig helt till Jesus, det är inte af denna världen. Dess skatter hafva evighetsvärde. Medborgarna här räkna allt för afskräde jämfördt med det att äga Kristus och varda funna i honom. De hafva Jesus i sitt hjärta och med honom glädjen all, som dem evigt fröjda skall. De säga med psalmisten: Herre, när jag hafver dig, så frågar jag efter himmel och jord intet.

Du måste komma därhän, att du känner behof af att få vara med i detta rike. Synden, som alltid låder vid och gör oss obekväma till allt godt verk, måste blifva dig led och afskyvärd. Begäret efter delaktighet i de saligas arfslott i ljuset måste få dig att stanna inför Jesus och i förtroende till honom såsom den rätte och ende hjälparen. Ju mer du med trons öga ser upp till honom som på korset bär dina synder i sin lekamen, desto mer kommer du att kunna emottaga af Guds rike i ditt hjärta.

Då genom den Helige Andes ledning du så kommer därhän, att du börjar att längta efter mer af Guds rike, så har du kommit inom detsamma och under dess inflytande. Du går då inte och räknar för att finna ut om inte bibeln kan gifva säkert stöd för att Jesus måste dröja med sin ankomst till doms ännu en tid, utan du stannar med längtan inför orden: "Lyften edra hufvud upp, ty eder förlossning nalkas."

Det gör faktiskt detsamma, om det blir ett tusenårigt rike eller inte. Det som för dig blir af stor och ofantlig vikt, det är det, att du själf måtte höra honom till under alla omständigheter. Du kan då inte låta dig nöja med mindre än den fullaste vissheten om att du är ett Guds barn, och på det att du måtte detta vara, så är ordet din dagliga spis och böneumgänget med Herren din största förnöjelse.

Något stöd för att Guds rike skall framträda med yttre världsligt välde hafva vi inte i Guds ord. Det heter: "I världen hafven I tvång, men varen vid en god tröst, jag har öfvervunnit världen." Herren känner dock de sina, och hvar och en som åkallar Herrens namn gånge ifrån orättfärdigheten. Det är i dessas hjärtan, som Guds rike finnes. Det är de, som utgöra den rätta och enda församlingen, "helga manna samfund".

Låtom oss därför se till, att vi hafva Jesus som vårt högsta goda, vårt hjärtas skatt! Där han är, där är Guds rike och där råder den sanna barnatron och syskonkärleken. Hastigt som blixten kommer förlossningen ur den stridande församlingen, längtan utbytes mot åtnjutande, vi skola varda honom like och få se honom såsom han är. Då hafva vi fullt fått medborgarrätt i Guds rike. Då har det kommit.

VÅRT ARBETSFÄLT

Diakonissanstalten i Omaha.

Verksamhetens början.

DET är nu ungefär 30 år sedan. — Några unga kvinnor kände sig lyckliga i Gud. De hade erfarit syndaförlåtelsens nåd på sitt hjärta och fröjdade sig öfver att de voro Guds barn. Hvad skulle de nu göra för att bevisa sin tacksamhet? De deltogo hvar och en af dem i församlingsarbetet. Vid gudstjänsterna voro de troget. Till kyrkliga ändamål bidrogo de efter förmåga. De understödde sin pastor och älskade sin församling. För mission och kristlig välgörenhet ömmade de. Tänk, då Gud gifvit dem så mycket, hvad borde icke de också då gifva honom!

De betraktade världen omkring sig. Allestädes var det lidande, nöd och bekymmer. Jesu ord gick dem till hjärtat: "Varen barmhärtiga!" Hvilket stort fält för barmhärtighetens öfning fanns icke rundt omkring dem! Men hvad förslår en bland så många? För öfrigt upptages också ens mesta tid af arbetet och omsorgerna i den jordiska kallelsen. Man måste ju arbeta för sin utkomst, "äta sitt bröd i sitt anletes svett". Och då blir det icke mycken tid öfrig till direkt tjänst bland de lidande. En tröst är det, att den jordiska kallelsen kan helgas genom Guds ord och bön. Men de unga kvinnorna i fråga kände ett djupare kraf. De längtade efter att få ägna hela sin tid och alla sina krafter i Herrens och de lidandes tjänst.

Så fingo de höra, att en pastor inom synoden såg sig omkring efter frivilliga. Han ville bilda en kår af kristna kvinnor, en systerkår, som, fri från näringsbekymmer, skulle kunna helt öfverlämna sig åt barmhärtighetens verk. Det var icke fråga om att de med sina gärningar skulle förtjäna något inför Gud. Nej, troende kvinnor önskade han få, kvinnor, som genom tron på Jesus voro rättfärdiga på tillräknelsens väg. Icke sådana, som önskade bli rättfärdiga genom laggärningar. Utan sådana, som voro tacksamma för Guds nåd och af kärlek ville inviga sitt lif i sin Mästares tjänst.

Men skulle en sådan sammanslutning af trossystrar komma till stånd, måste den från början och allt igenom vara fullkomligt evangelisk. Icke något samvetstvång och inga evangeliska löften finge förekomma. Man kände ju de katolska nunneordnarna! Varnande och alls icke efterföljansvärda exempel erbjuda dessa. Nej, på helt andra grunder skulle denna systerkår inom den lutherska Augustana-synoden upprättas. Visserligen kräfde sakens vikt, att en syster skulle fatta systerkallelsen såsom sin lifsuppgift. Och dock finge hon ej

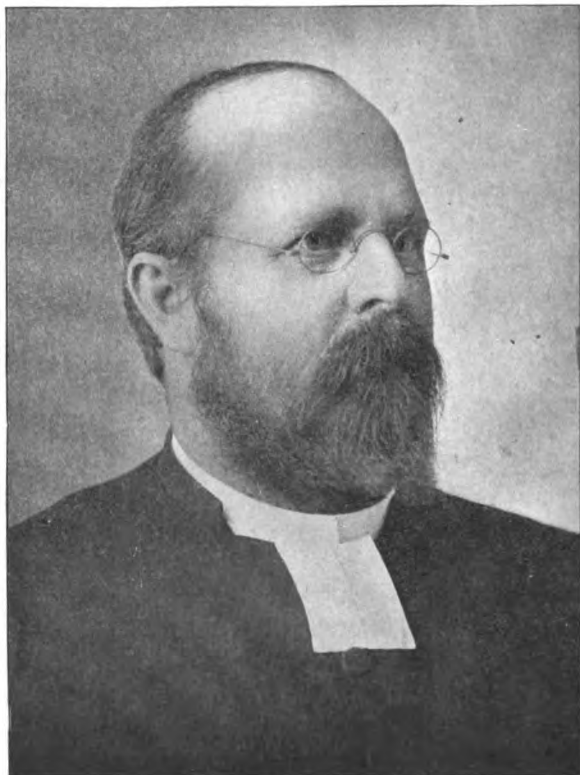
DIAKONISSANSTALTEN I OMAHA, NEB.

affordras ett löfte, som skulle binda henne för lifvet. Utan alltid skulle hon vara fri att handla efter Guds ord och låta sig ledas af Guds Ande. Om hon därför framdeles skulle finna, att Gud kallade henne till en annan uppgift i lifvet, skulle det från början vara förstådt, att hon ägde full frihet att utträda ur systerkåren.

Därför kunde det icke heller bli fråga om att den, som inträdde i systerkåren, skulle lofva att aldrig ingå äktenskap. Nej, den saken så väl som mycket annat fick hon tryggt lämna i Guds hand och åt hans ledning. Vid inträdet måste hon dock vara fri från alla förbindelser och löften. Detta emedan det gällde att låta inviga sig i Herrens tjänst icke såsom något tillfälligt utan så länge som Herren ville, att tjänsten skulle räcka.

Nödvändigt var det, att en kristlig kåranda skulle komma till stånd. Därför måste en evangelisk husordning inrättas. Denna kunde vinnas endast genom samdräktighet i Guds ord och bön, i tro och kärlek. De, som ville vara med, måste beflita sig om en stilla och ödmjuk ande, och hvar och en akta de andra förmer än sig själf. I systerdlig kärlek och inbördes förtroende skulle de sluta sig tillsammans omkring Guds ord och sakrament. För andan i det gemensamma hemmet och i systerkretsen måste alla känna sig medansvariga, och främmande inflytelser sorgfälligt hållas ute.

Redan från början ansåg man, att det var ett mångartadt arbete, som man företog sig att börja. Här

PASTOR E. A. FOGELSTRÖM,
anstaltens grundläggare.

finnas ju lidanden och nöd af så många slag. Och hvarhelst en kristligt sinnad kvinna kan tjäna sin Herre ibland dem, som behöfva hjälp, där ville man, att dessa tjänande systrar skulle kunna utföra tjänsten. Därför behöfde de också få en god utbildning. Ty endast det bästa möjliga bör helgas åt Herren. Icke blott teknisk och praktisk sjukvård, barnavård och vården af invalider, obotligt sjuka och ålderstigna skulle de lära sig. Utan de skulle ock få en så djup inblick som möjligt i Guds ord, i den frälsande sanningen, i kyrkans lif och verksamhet och i det kristliga tjänandets (d. ä. diakoniens) historia, teori och organisation. Ändamålet med deras utbildning skulle vara, att de, så långt det var möjligt, måtte blifva själfständiga, kristligt bildade kvinnor. De skulle således kunna finna sig i hvarje läge och alltid och allestädes deltaga med behöfvande samt städse hålla såsom ögonmärke, "att själen i barmhärtigheten är barmhärtighet mot själen".

Därför var det också nödvändigt, att de, som ville inträda i systerkåren, skulle vara villiga att lära, att låta säga sig och att mottaga undervisning och rättelse. Icke i ögontjänst, människor till behag, skulle de inträda, utan i en tjänst inför Gud, som ser till hjärtat, och hvilkens allseende öga alltid spanar efter trohet. Gåfvorna äro icke lika stora, men äfven små gåfvor kunna utvecklas genom trogen och flitig öfning, och då de helgas genom Guds ord och bön, blifva de till större välsignelse än stora gåfvor, som icke blifva så helgade.

De omnämnda unga kvinnorna samtyckte till att låta utbilda sig i riktning, som ofvan antydts, för att efter genomgången kurs återvända och blifva pastor Fogelström till den hjälp och stöd, de kunde gifva honom vid förverkligandet af hans plan att upprätta en evangelisk diakonissanstalt i Omaha, Nebr. Redan i juli 1887 var en af dem, nämligen Bothilda Svenson, redo att begifva sig till Philadelphia för att genomgå kursen vid därvarande diakonissanstalt. Senare fullbordades hennes utbildning vid svenska diakonissanstalten i Stockholm. På återresan till Amerika besökte hon flera äldre diakonissanstalter i Tyskland, hvarvid hon hade tillfälle att göra många värdefulla iakttagelser. Följande år, 1888, begåfvo sig ytterligare tre unga kvinnor till Philadelphia, nämligen Fredina Peterson, Krestin Monson och Hanna Swenson. En prästdotter inom vår synod, Cecilia Nelson, vanns också för saken och åtföljde syster Bothilda Svenson till Stockholm.

Under det att dessa unga kvinnor utbildades för systerkallet, var pastor Fogelström rastlöst verksam för upprättandet af den anstalt, som skulle utgöra systrarnas hem samt härden och förmedlingslänken för deras verksamhet. Han vädjade till barmhärtiga människor såväl inom som utom vår synod att komma honom till hjälp. Resultatet blef att nödigt jordområde inköptes på en vacker kulle i norra delen af Omaha, och den första byggnaden uppfördes. De fyra systrar, som utbildats i Philadelphia, återvände, och diakonissverksamhet började i och med sjukhusets öppnande den 20 dec.

SYSTER BOTHILDA SVENSON.

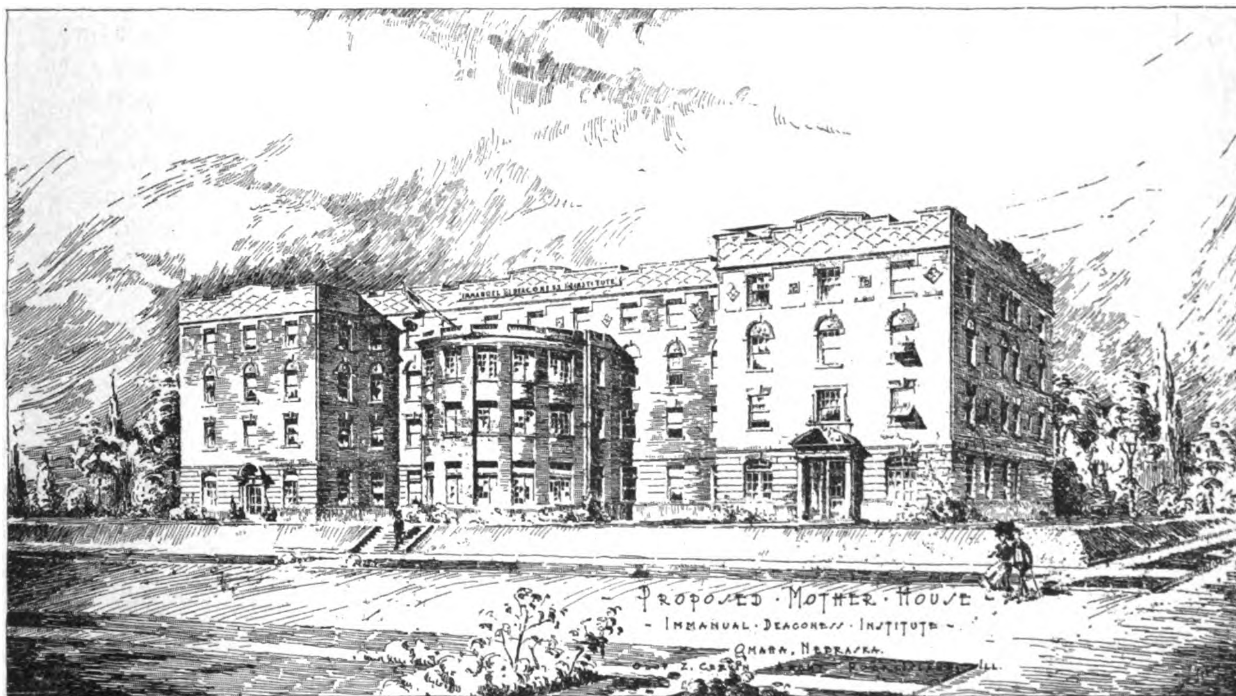
SYSTER KRESTIN MONSON.

1890. Redan i januari 1891 mottogos två diakonisselever, nämligen Tina Peterson och Emma Skagerberg. Pastor Fogelström skref: "Löftet att sjukvården vid Immanuel Hospital från början skulle handhafvas af diakonissor, blef sålunda förverkligadt — och detta anse vi såsom ett synnerligt bevis på Guds stora trofasthet, nåd och barmhärtighet."

Vid årsmötet i januari 1892 inberättades, att egendomsvärdet uppgick till öfver $40,000, hvaraf jordområdet, 12 stadstomter, betingat ett pris af närmare $8,000, och byggnaden kostat något öfver $30,000.

Under årens lopp hafva frivilliga så småningom slutit sig till anstaltens systerkår, som alltid med glädje hälsar dugliga och trogna diakonisskandidater välkomna. När anstalten i september 1916 firade sin 25-årsfest, räknade systerkåren 50 medlemmar.

Låt mig nu afsluta denna lilla teckning med Wilhelm Löhes diakonissång: *"Hvad vill jag?"*

DET NYA DIAKONISSHEMMET ENLIGT ARKITEKTENS FÖRSLAGSRITNING.

Tjäna jag vill.
Hvem vill jag tjäna?
Herren uti hans *elända* och *fattiga.*

Och hvad är min lön?
Jag tjänar hvarken för lön eller tack, utan af *kärlek.*
Min lön är att jag *får* tjäna.

Och om jag därvid *omkommer?*
"Blir jag borta, så är jag borta", sade Ester.

Hon kände dock ej *honom,* af kärlek till hvilken
jag skulle omkomma, och som dock *icke låter* mig omkomma.

Och om jag därvid blir *gammal?*
Då skall mitt hjärta *grönska* som ett palmträd,
och *Herren* skall mätta mig med *nåd* och *barmhärtighet.*
Jag vandrar i *frid* och *sörjer* för *intet.*

P. M. LINDBERG.

Reformationen och biskopsämbetet.

AF J. G. DAHLBERG.

III. Bekännelseskrifterna och biskopsämbetet.

1. *Om den andliga, världsliga och påfvemakten i allmänhet.*

LÄSA vi vår kyrkas bekännelseskrifter, finna vi, att då det blir tal om biskopsämbetet, tala de om den *andliga* och den *världsliga* makten — den andliga tillhörande kyrkan och den världsliga öfverheten. Båda erkännas såsom hafvande sina rötter i Guds ord, den högsta makten, ty det är den Högstes ord; men dessa makter få icke sammanblandas eller öfvergå i en hufvudsakligen yttre makt, såsom skedde i påfvedömet, och ingendera af dem får missbrukas. Detta särhållande af den andliga och den världsliga makten gör också, att, då det blir fråga om den biskopliga makten, bekännelseskrifterna tala mycket om och lägga synnerlig vikt vid dels församlingens i Guds ord grundade makt och myndighet på sitt område och dels — och vi må väl säga i synnerhet på grund af missbruk — vid det åt församlingen i och med evangelium gifna predikoämbetet, hvilket tillhör församlingen, båda framkomna ur evangelium och i nåderiket hörande tillsamman. Genom sammanblandande af den andliga och den världsliga makten — och vi må väl säga genom att missbruka dem båda — hade bildats en tredje makt — påfvemakten — själen i påfvedömet. Vi se också hur den som ett hotande moln utbredde sig öfver den rätta andliga och världsliga makten. Hvilket elände, andligt och lekamligt, detta åstadkom känna vi till. Vi veta ock hur *kyrkan* förnedrades därunder. Liksom Luther och reformationens målsmän för öfrigt skilde mellan kyrkan och påfvedömet (och därmed äfven staten), uppdrogo också bekännelseskrifterna en bestämd gräns dem emellan. Kyrkan och påfvedömet syntes ha så uppgått i hvarandra, så sammanväxt, att den västerländska kyrkan var påfvedömet och påfvedömet var kyrkan. Men då Luther tog Guds ords ljus och, om uttrycket tillåtes, "synte dem i sömmarna", kom ett: se här, se där! Och då andra med honom togo icke traditionens skumma fackla eller de nedrökade påfviska dekretalernas lykta utan Guds klart skinande ljus sågo äfven de den stora skillnaden mellan kyrkan och påfvedömet. Och då visste de hvad som tillhörde hvardera, och detta äfven med hänsyn till biskopsämbetet. De sågo i ordets ljus, hvad det ursprungligen varit; de sågo i historiens ljus, hvad det varit, innan påfvedömet kom till; och de sågo hvad det under påfvedömet blifvit. Bekännelseskrifterna uttala också både hvad påfvedömet och dess prästerliga och biskopliga ämbeten äro och hvad kyrkan och hennes i Guds ord grundade ämbete är och den rätt som för öfrigt tillkommer kyrkan såsom de heligas samfund på jorden. Hvad påfvedömet är och hvari det består är tydligt uttaladt i de Schmalkaldiska artiklarna, där det heter: "Och när man vill anställa en åtskillnad mellan påfvens lära och den Heliga Skrift samt jämföra den ena med den andra, så finner man klarligen, att påfvens lära, äfven där hon är som bäst, så är hon dock sammanflikad af världslig, kejserlig och hednisk lag, och angår världsliga handlingar och domar, såsom hans dekretaler utvisa. Vidare föreskrifver han ceremonier vid kyrkor, kläder, spis, personer och dylika barnlekar, spökverk och gycklerier utan måtta, och under allt detta nämnes icke det ringaste om Kristus, tron och Guds bud. Slutligen framställer denna lära intet annat än djäfvulskap, ity att hon utsprider lögner om mässor, skärselden, klosterlefverne, egna gärningar och uppdiktade gudstjänster *(uti hvilket allt påfvedömet helt och hållet består och sig därpå grundar)."*[1] Med afseende på det romersk-katolska prästämbetet, i hvilket biskoparna ha del, ehuru de anses inneha ett högre ämbete med gudomlig rätt, säger Apologiens 7:e artikel: "Med prästerskapet förstå icke våra motståndare predikoämbetet, som förkunnar ordet och utdelar sakramenten, utan de förstå därmed ett *offer,* liksom borde i nya testamentet finnas ett prästerskap, icke olikt det levitiska prästerskapet, som skall

[1] Mera dylikt kunde anföras. Hit hör t. ex. hvad Apologien, Art. 9, anför om helgons åkallan: "Så hänger ock den villfarelsen vid de lärda, att vissa förrättningar äro hvart och ett af helgonen anförtrodda, så att Anna skall gifva rikedomar, Sebastian afvärja pestilentia, Valentinus skall bota fallandesjukan, Gregorius skall försvara dem som i krig tjäna till häst; dessa inbillningar hafva helt och hållet uppkommit af hedniska bruk. Ty på samma sätt mente de gamla romarna, att Juno skulle göra dem rika, Febris skulle afvärja skälfva eller annan feber, Castor och Pollux skulle försvara ryttare, o. s. v." — — "Sedan ha de dåraktiga munkarna lärt folket, att man skall åkalla S:t Christoffer, liksom en sådan ofantlig jätte någonsin funnits i världen." Se ock Augsburgiska bekännelsens 7:e art.: "Om den kyrkliga makten"; "Artiklar i hvilka de påfviska missbruken uppräknas, hvilka hos oss äro förändrade"; Apologien, 7: "Om den kyrkliga makten"; Schmalkaldiska artiklarna: "Om biskoparnas makt och domareämbete"; *Påfvedömet en sekt:* "Påfvedömet och dess falska afgudiska dyrkan och vidskepelse och andra sekter"; Konkordieformeln, I., Epitomer, 3; "Påfvedömet och andra sekter", Konkordieformeln, II., Inledn. "Vi medgifva dem ingalunda, att de utgöra kyrkan, efter de i själfva verket icke utgöra kyrkan" (Scmhalk. 12).

offra för folket att förtjäna andra syndernas förlåtelse. Vi bekänna och lära, att den på korset döende Kristi offer har gjort tillfyllest för hela världens synder, så att vi dessutom icke behöfva andra offer, liksom detta icke skulle varit tillräckligt för våra synder." Vi hafva i det föregående sett den romersk-katolske prästens nödvändighet med hänsyn till den romersk-katolska boten, hur han där blir rent af en medlare liksom i mässan, där han genom sitt verk utför mässundret, hvarför vi icke här behöfva vidare tala om dessa saker. Sådan läran är, sådan blir naturligtvis prästen, om han annars är trogen sin lära; och emedan det finnes många slags läror, finnes det många slags präster. Sådant framgår ock tydligt af bekännelseskrifterna, hvilka äfven däri öfverensstämma med både gamla och nya testamentet. Att midt under allt ofvan anförda — och mycket mera i samma riktning kunde sägas — församlingen icke var utdöd utan fanns till och en *reformation* därför kunde äga rum, se vi t. ex. af den 7:e[2] af de artiklar i den Augsburgiska bekännelsen, där de påfviska missbruken uppräknas och hvarest det heter: "Dessa påfvarnas missbruk hafva många lärde och gudfruktige män i *Guds församling*[3] långt före denna tid ogillat."

Hvad kyrkan eller Guds församling är säger oss t. ex. Augsburgiska bekännelsens 7:e artikel (7:e i ordningsföljden): "Likaledes läres, att det är *en helig församling,* hvilken ock alltid skall förblifva. Och är Guds församling de heligas samfund, i hvilket evangelium rätt läres och sakramenten rätt förvaltas. Och till Guds församlings sanna enhet är nog att vara samdräktig i evangelii lära och sakramentens förvaltning. Och är icke af nöden, att allestädes skola vara lika människostadgar, kyrkoseder eller ceremonier[4] af människor instiftade, såsom Paulus säger: En tro, ett dop, en Gud och allas vår Fader m. m."

Den 8:e artikeln säger, att "ändock *Guds församling* egentligen är de heligas och rättroendes samfund, i detta lifvet många skrymtare och ogudaktiga äro med inblandade." Apologiens 7:e art. (mot slutet) säger: "Vi veta ock, att den rätta kyrkan eller församlingen är hos dem, som lära Guds ord rätt, och sakramenterna rätt utdela."[5]

Om prästämbetet säger Augsburgiska bekännelsens 14:e artikel: "Om predikoämbetet läres, att ingen bör i Guds församling offentligen lära och predika, ej heller förvalta sakramenten, med mindre han är ordentligen kallad."[6] Vilja vi hafva reda på detta ämbetes uppdrag, makt och myndighet, så undervisa oss bekännelseskrifterna därom. Augsburgiska bekännelsens 5:e artikel säger: "På det vi må erhålla denna tro" (föregående artikel talar om rättfärdiggörelse af tro), "är predikoämbetet instiftadt, genom hvilket evangelium förkunnas och sakramenten utdelas. Ty genom ordet och sakramenten såsom genom instrument och medel gifves den Helige Ande, som verkar tron, hvarest och när det behagar Gud, uti dem som höra evangelium, nämligen att Gud icke för vår förtjänst utan för Kristi skull varda tagna till nåd." Så säger också Augsburgiska bekännelsens 8:e artikel, "att ordet och sakramenten äro kraftiga på grund af Kristi förordning och befallning; och Tillägget till de Schmalkaldiska artiklarna säger: "Predikoämbetets myndighet grundar sig på Gusd ord." Konkordieformeln säger: "Predikoämbetet,[7] det är det predikade och med hörseln fattade ordet." Konkordieformeln säger vidare på annat ställe[8]: "Genom detta medel eller verktyg, nämligen Guds ords predikande och hörande, verkar Gud, gör hjärtan veka och drager människan, så att hon utaf lagens predikan både erkänner sina synder och Guds vrede, och känner en sann förskräckelse och ånger i sitt hjärta. Och genom evangelii förkunnande och betraktande, om en nådig och mild syndernas förlåtelse uti Kristus, upptändes uti hennes hjärta trons gnista, som anammar syndernas förlåtelse för Kristi skull, och tröstar sig af evangelii löfte, och på detta sätt gifves dem uti hjärtat den Helige Ande, som allt detta verkar." — — — "Men om en människa hvarken vill höra eller läsa Guds ord, utan fastmer föraktar predikoämbetet och Guds församling och således dör och förgås i sina synder; den kan hvarken af Guds eviga nådaval fatta någon tröst eller få barmhärtighet hos Gud. Ty Kristus, uti hvilken vi äro utvalde, tillbjuder alla människor sin nåd uti ordet och sakramenten, och vill allvarligen att man det hörer, och har lofvat att *hvar två eller tre äro församlade i Hans namn* och gudeligen umgås med Hans ord, *där vill Han vara midt ibland dem* (Matt. 18: 21). När därför en ogudaktig människa föraktar den Helige Andes verktyg eller medel, och icke vill höra Guds ord, sker henne icke orätt, om hon ej blifver upplyst af den Helige Ande, utan lämnas och öfvergifves i sin otros mörker och förgås." I sådant skönja vi den andliga makten i ordets predikan. Men o, hvilket uppdrag, och o, hvilken kraft! Gent emot påfvedömet säga de Schmalkaldiska artiklarna: "Den evangeliska läran gifver dem, som äro satta öfver församlingarna, icke allenast befallning att predika evangelium, förlåta synder och utdela sakramenten, utan dem tillägnas ock jurisdiktion, nämligen befallning att bannlysa dem, som ligga i uppenbara synder, men åter aflösa dem, som göra bättring. Nu är det klart af allas, ja, ock af våra motståndares bekän-

[2] Denna artikel är annars den 28:e i ordningen.

[3] Kursiveringarna af undert.

[4] Många hafva antingen missförstått eller icke velat förstå den lutherska kyrkans ceremonier eller kyrkobruk. Vi ha kanske till och med hört sådana barocka uttryck som dessa: "Det är katolskt" (=romerskt katolskt); "det är så likt katolikerna". Lutherdomen sitter i Guds ords rena lära och icke i kyrkoceremonier; dock har kyrkan härvidlag sökt värna om gudstjänstens och de kyrkliga handlingarnas helgd. Konkordieformeln (n:r 10 i första delen: Status Controversiae, och n:r 10 i den andra delen: Solido Declaratio) räknar dem bland medeltingen, adiaphora, och säger, att ceremonierna eller kyrkobruken äro hvarken befallda eller förbjudna i Guds ord, utan allenast för en god ordnings och ett godt skicks skull införda i församlingen. "Denna helighet består icke i mäss-skjortor, rakade hufvudplättar, fotsida kjortlar och andra deras ceremonier, som äro uppdiktade tvärtemot den Heliga skrift, utan hon består i Guds ord och en rätt tro" (Schmalk. art. 12).

[5] Se ock början af Apologiens 4:e artikel.

[6] Se ock Apologiens 7:e art. (prästvigning), Schmalk. art., 12.

[7] De Schwenkenfeldianers villfarelse, 3. Concordia Pia, sid. 591 (Engberg & Holmberg).

[8] Om människans fria vilja, §2.

nelse, att *denna makt efter Guds förordning lika tillkommer alla som förestå församlingarna, ehvad de kallas pastorer, presbyterer eller biskopar.*"[9] Med afseende på nyckelmakten säger den 7:e af de Schmalkaldiska artiklarna: "Nycklarna äro församlingens ämbete och makt, som Kristus gifvit att binda och lösa synder, icke allenast de grofva och uppenbara, utan jämväl de fina och fördolda"; och den 8:e af samma artiklar säger: "Emedan aflösningen och nycklarnas kraft är jämväl en tröst af Kristus själf i evangelium förordnad emot synden och ett ondt samvete, så bör syndabekännelsen (bikten) och aflösning ingalunda i församlingen afskaffas, i synnerhet för blödiga och förskräckta samvetens skull, så ock för den ospäkta och djärfva ungdomen, att hon må förhöras och undervisas i den kristliga tron."[10] "Aflösningen är ett löfte om syndernas förlåtelse; därför fordrar den nödvändigt tron."[11] "Så förlåta ock nycklarna synderna inför Gud." Apologiens 5:e artikel framhåller, att "aflösningen — — — verkligen är af Gud befalld". "Nu framställer och använder", säger samma artikel, "nycklarnas makt Kristi heliga evangelium genom *aflösningen*, som är evangelii egen röst och stämma." Ehuru bekännelseskrifterna sålunda häfda det bibliska församlingsämbetets rätt och binder det vid Skriften, enligt hvilken det har och utan hvilken det icke har någon andlig rätt, häfda de ock hvad vi förut kallat evangelii frihetsprincip. Rörande denna sak vilja vi här endast göra följande anförande ur tillägget till de Schmalkaldiska artiklarna "om biskoparnas makt och myndighet": "Fördenskull, hvarest en rätt församling är, där äger man nödvändigt rätt att välja och ordinera präster: *såsom ock* UTI NÖDFALL *en lekman kan aflösa en annan från synderna och blifva så hans präste och herde.*" Likaså berättar Augustinus en historia om tvenne kristna, som hafva varit tillsamman på ett skepp, af hvilka den ene har döpt den andre, och denne, som vardt döpt, aflöste sedan den andre från synderna. Hit höra Kristi språk, som vittna, att nycklarna äro gifna åt hela församlingen och icke åt vissa personer allena: "Hvar två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag midt ibland dem" etc. (Matt. 18: 20). Det anförda må vara nog för att visa, hvad bekännelseskrifterna förstå med den andliga makten till åtskillnad från påfvedömesmakten i första hand, men därmed ock till åtskillnad från den världsliga makten, hvilken senares fulla berättigande på sitt område den villigt erkänner. Denna kyrkliga makt i ordets rätta förkunnande, i sakramentens skriftenliga förvaltning, i nyckelmaktens, både löse- och bindenyckelns, rätta handhafvande, är en rent andlig makt, sprungen icke från någon världslig makt, ty den har ingen sådan, ej heller ur påfvedömets tradition och dekret, hvilka utan stöd i Guds ord äro idel vanmakt, utan ur Guds oförfalskade ord, som är mäktigt, emedan det är Guds ord. Och härvid framhålla såväl Luther som bekännelseskrifterna, att emedan alla, som inneha det bibliska predikoämbetet- (presbyter- eller biskopsämbetet), ha samma förkunnelse att frambära, samma uppdrag att utföra, har inte den ene, enligt gudomlig rätt, ett annat eller ett högre ämbete än den andre, och därmed äro själfva grundvalarna för det romersk-katolska biskopliga ämbetet såsom annat och högre ämbete enligt gudomlig rätt nedrifna.

[9] Se vidare "Om biskopars makt och domareämbete" i Tillägg till Schmalkaldiska artiklarna.

[10] Vi påminna härvid om att Luther i sin Lilla katekes mellan döpelsens och nattvardens sakrament har ett kort kapitel om bikten.

[11] Apol. 5:e art.

2. *Bekännelseskrifterna förkasta påfvedömets biskopsämbete.*

Att Luther och våra bekännelseskrifter tala mycket om påfvedömet och därmed om påfven, såsom biskopen i Rom i 5:e århundradet kallade sig, veta vi alla. De hade inte alltid funnits, och emedan de skadat kyrkan, ville de skilja dem därifrån. Med rätta säga de Schmalkaldiska artiklarna: "Det är likväl klart, att den heliga kyrkan har varit utan påfve åtminstone i fem hundra år, och att än i dag den grekiska kyrkan samt flera af många andra tungomål hvarken härtills hafva varit eller ännu äro under påfven. Ty den heliga, kristliga och allmänneliga kyrkan kan mycket väl bestå utan detta hufvud, och hon hade i sanning bättre blifvit beståndande, ja, det skulle ha varit mycket bättre med henne, om djäfvulen icke hade framkallat och upphöjt ett sådant hufvud.[12] — — Fördenskull kan den kristliga kyrkan aldrig bättre regeras och vidmakthållas än om vi lefva alla under det ena hufvudet som är Kristus." Vi märka äfven här den skillnad som göres mellan kyrkan och påfvedömet. Samma skillnad göres sedan uppenbarligen mellan kyrkans ursprungliga biskopsämbete såsom ett särskildt ämbete och påfvedömets biskopsämbete. Särskildt i den del af Tillägget till de Schmalkaldiska artiklarna, hvilket handlar om påfvens makt och företräde (primat) förnekas: 1) att biskopen i Rom eller påfven är satt öfver alla biskopar och kyrkoherdar; 2) att han enligt gudomlig rätt bär båda svärden (det andliga och det världsliga) och att han äger rätt att till- och afsätta konungar; 3) att det till saligheten är nödvändigt att tro allt detta. Därefter bevisas: 1) att den romerske biskopen icke har något företräde enligt gudomlig rätt — och därmed är spetsen i den biskopliga graderingen bruten; och 2) att "äfven om biskopen i Rom enligt gudomlig rätt hade företrädet och öfverväldet, så är man dock de påfvar ingen lydnad skyldig, som försvara falsk gudstjänst, afguderi och en sådan lära, som strider emot evangelium." De ha förverkat sin rätt både enligt Guds ord och enligt den romerska lagen (Canones), som säger att "man skall icke lyda en påfve, som är kättare." I sammanhang härmed upptaga de Schmalkaldiska artiklarna frågan om biskopsämbetet i allmänhet. Och utgångspunkten härvid är, såsom i bekännelseskrifterna för öfrigt, den ur den Heliga skrift till församlingen och församlingsämbetet

[12] Se ock Schmalk. art. 4:e kap.: Om påfvedömet.

härflytande andliga makten. Härom säger Tillägget till de Schmalkaldiska artiklarna, där de tala "om biskoparnas makt": "Nu är det klart för alla, ja, ock af våra motståndares bekännelse, att denna makt" — (förut framhållen, nämligen att den evangeliska läran gifver dem, som äro satta öfver församlingarna, icke allenast befallning att predika evangelium, förlåta synder och utdela sakramenten, utan dem tillägnas ock jurisdiktion, nämligen befallningen att bannlysa dem som ligga i uppenbara synder, men åter aflösa dem, som bättra sig) — nu är det klart af allas bekännelse, "att denna makt efter Guds förordnande lika tillkommer alla, som förestå församlingarna, ehvad de kallas pastorer, presbyterer eller biskopar. Därför säger ock Hieronymus med klara ord, att alla de som förestå församlingar varda i de apostoliska epistlarna kallade både biskopar och presbyterer. Han anför ock episteln till Titus, kap. 1, dessa Pauli ord: *"Fördenskull lät jag dig kvar i Creta,* att du skulle *besätta städerna med präster* (presbyterer)", och kallar dem sedan biskopar;[13] ty härpå följer strax detta: "En biskop bör vara ostraffig, en hustrus man" o. s. v. Så nämna sig ock Petrus och Johannes själfva för präster (presbyterer). Sedan tillägger Hieronymus detta: "Men att man efter den tiden utvalde en, som sattes öfver de andra, skedde därför, att man måtte förekomma all skiljaktighet, så att Kristi församling icke måtte söndras, då hvar och en sökt att draga folket till sig. — — — Ty hvad gör en biskop, det en präst icke gör, undantagandes prästvigningen?' Fördenskull lärer Hieronymus, att denna åtskillnad mellan biskopar, presbyterer eller herdar *är kommen af mänsklig ordning;* det man ock ser af själfva verket, ty de hafva alla enahanda makt." Och med hänsyn till prästvigningen, då "biskoparna blifva församlingens fiender och icke vilja ordinera tjänliga personer till präster", behåller församlingen därtill sin rätt, "hvilken icke kan fråntagas henne af något mänskligt välde". Apologiens 14:e artikel säger: "De påfviske tala[14] allenast om biskoparnas stora makt och myndighet, men bevisa den icke, utan säga att biskoparna hafva makt att härska och regera, att rätta, tvinga och styra undersåtarna till eviga saligheten." — — — "Våra motståndare lära oss, att biskoparna hafva makt till att utgifva lagar, hvilka man skall hålla för att därmed förtjäna det eviga lifvet. Om denna artikel är nu själfva striden. Häremot göra vi den invändningen, att man måste för allting behålla den läran i församlingen, att vi af nåd, för Kristi skull, genom tron undfå syndernas förlåtelse." — — — "Och vi gilla den gamla indelningen af deras makt uti potestas ordines och potestas jurisdictionis. Sålunda har hvar och en biskop potestas ordinis, d. ä. makt att predika ordet och förvalta sakramenten; han har ock potestas jurisdictionis, d. ä. makt och myndighet till att bannlysa, eller utur den kristliga församlingens gemenskap utesluta dem, som uti uppenbara synder någon tid obotfärdigt framhärda, och dem åter, enär de sig omvända och bättra, intaga, och dem aflösningen, enär de den åstunda, meddela." Men då ingen annan makt tillerkännes dem enligt gudomlig rätt förfalla därmed deras höga anspråk på sitt biskopliga ämbete, ty här tillerkännes dem enligt gudomlig rätt ingen annan makt än den som tillkommer predikoämbetet." Den rätta makten ligger i ordet och därför i detta ords förkunnelse.

Redan Augsburgiska bekännelsens 7:e art. (28:e i ordningsföljd) framhåller: "Men om nycklarnas makt och om biskoparnas makt efter evangelium lära våra predikanter så, att den är en fullmakt eller Guds befallning att predika evangelium, förlåta eller behålla synderna och att utskifta sakramenten." Orsaken till Luthers och bekännelseskrifternas förnekande af de romersk-katolska biskoparnas makt var den, att den var stridande mot Guds ord. Hade de däremot velat rätta sig efter evangelium, kunde de gärna fått behålla sina ämbeten. Härom säger Augsburgiska bekännelsens sista artikel: "Biskoparna skulle lätteligen kunna behålla sin lagliga myndighet, om de icke yrkade på sådana stadgars iakttagande, hvilka man icke kan hålla med godt samvete. Men nu förbjuda de äktenskap och mottaga inga uti sin församling, utan att de aflägga ed på att de icke vilja predika evangelii lära."[15] Därför gifves det orsaker nog att "icke erkänna dem såsom biskopar."[16]

Rörande den världsliga makt, hvarmed biskoparna voro beklädda och hvilken gärna sammanblandas med den andliga, de hade såsom församlingstjänare — här kanske vi hellre bort begagna ordet församlingsherrar — hade de ingen sådan. Därför säger redan Augsburgiska bekännelsen och de öfriga bekännelseskrifterna bestyrka det, där det talas därom, att "om biskoparna hafva svärdets" (d. ä. världslig) "makt, så hafva de den icke på evangelii befallning, utan efter mänsklig rätt, sig skänkt af konungar och kejsare till borgerlig förvaltning af sina timliga håfvor. Detta är emellertid ett annat kall än predikoämbetet." "Efter evangelium eller, såsom de säga, efter gudomlig rätt hafva biskoparna ingen domsrätt" (det är på detta ställe fråga om den världsliga makten) "såsom biskopar." (Forts.)

[13] Enligt uppgift af dr J. Telleen i samtal kallade lutherska Pittsburgsynoden, organiserad 1845, i sin konstitution sina präster med namnet *biskopar* — och den hade rätt därtill.

[14] I sin motskrift till den Augsb. bek.

[15] Se för öfrigt hela 7:e art. (den 28:e i ordningsföljd) i Augsb. bek.

[16] Schmalk. art., sista sidan.

Till "Väringarne" i Petrograd.

"År 1300, på själfva Trefaldighetssöndagen, landade svenske marsken Tyrgils vid Nevas vänstra strand och uppförde där fästet Landskrona."
M. I. PYLJAJEFF.

Bylinan täljer rätt och slätt
om kämparne från norden,
att "väringarnes stolta ätt
blef sten i ryska jorden".
Väl slökos de af blodig våg
och steppernas kurganer
längs Sväjtoslavs och Igorjs tåg
mot kejsare och khaner.
Väl lyckades det Susdaljs drott
att Tyrgils fäste slopa,
långt innan Peter timradt fått
sitt "fönster mot Europa".
Väl reste sig i örnkrönt glans
tsar Peters Neva-fäste
på spillrorna af Nyenskans,
på sköfladt väringsnäste,
på grundval, lagd af väringshand,
allt medan pålningssången
ljöd flämtande af feberbrand
från steppens son och fången.
Men fastän väringarnes stam
ett minne är förbleknadt,
allt ser jag "väringar" gå fram
i kamp, som föga veknat.
Allt hör jag deras hårda kamp
som förr kring Ruriks krona,
fast det är mest från städ och stamp
som väringshuggen tona...
Hell hvarje arbetshåg af järn
från alla nordens länder,
som med kulturens Tyrgils-värn
befäster Nevas stränder!

SEPIA.

Luthers världshistoriska betydelse.

AF EDV. RODHE.

DET är en vansklig sak att tala om en persons världshistoriska betydelse, ty olika uppfattningar kunna inläggas i detta uttryck. Att Luther genom den reformatoriska rörelse, som hade honom till centralpunkt, direkt och indirekt inverkat på världshistoriens utgestaltning, ligger i öppen dag. Men man kan fråga sig, om icke stundom den allmänna uppfattningen af hvad en person uträttat eller icke uträttat, betyder mera än hvad personen i fråga faktiskt har gjort eller icke gjort. Världshistorisk betydelse har väl den, som blifvit ett integrerande moment i tidens politiska, intellektuella eller religiösa kultur med förmåga att sysselsätta människorna, så att man vid hans tankevärld liksom på en slipsten hvässer sina egna tankar. Men om någon intager en sådan position, det beror på den allmänna opinionen, och mer än en gång kan man tycka, att denna går underligt tillväga vid värderingen af personligheter. Men huru mycket man än kritiserar den allmänna opinionen, så har man att räkna med den som ett faktum, som man icke kan komma ifrån. En tilldragelse eller en personlighet blir icke af världshistorisk betydelse, därför att någon säger, att den har en sådan betydelse. Det är lätt att få fram världshistoriska händelser, när man gräfver ner sig i sin egen håla och inbillar sig stå i världens medelpunkt. Mångfaldiga exempel på dylik öfverskattning af en personlighet eller en rörelse gifvas, då uppskattningen synbarligen berott på begränsningen af den egna horisonten. Ibland bygger emellertid värderingen af en person såsom världshistoriskt betydelsefull på fastare grundval. Personen i fråga torde ha en dylik betydelse, tycker man. I bägge fallen står man dock skäligen maktlös mot världsopinionens intresselöshet. Utslaget, mot hvilket ingen appell gifves, har fallit i den faktiska verkligheten. Die Weltgeschichte ist das Weltgericht, och det stundom i den meningen, att den allmänna opinionen af nästan outgrundliga orsaker stämplar något som världshistoriskt betydelsefullt, men envist vägrar att sätta denna stämpel på något annat.

De evangelisk-lutherska kristna fira i dessa dagar reformationens fyrahundraårsjubileum. Vi säga med en mun, att den 31 okt. 1517 var en världshistorisk dag af första rang. Vi hålla Luther för att vara en af världshistoriens märkligaste män. Hvad är världsdomen om Luther? Ingår han än i dag i världens andliga lif såsom ett element, som väcker intresserad debatt? Det är förenadt med en viss risk att tala om en världsdom, när världen står söndrad, som den nu gör. Vi se, hurusom två kulturer med vidt skilda intressen stå emot hvarandra. De bägge parterna tala hvar sitt andliga

språk. Det ser ut, som om den ena knappt fattade innebörden af hvad den andra säger. I sitt hemland är Luther icke glömd hvarken af vän eller fiende. Sedan sista Lutherjubileet 1883 har ett omfattande arbete på Lutherforskningens område blifvit utfördt. Man är långt ifrån färdig med Luther. Luthers allmänna betydelse kan kanske bäst mätas af styrkan i pater Denifles besinningslösa raseri mot den store reformatorn och af jesuiten Grisars oerhörda omständighet i den af honom utgifna Lutherbiografien, den omfångsrikaste som finnes.

Kommer man öfver till den anglosachsiska kulturvärlden, märker man genast den stora tystnaden omkring Luthers namn. Tidskriftslitteraturen brukar ju gifva känsliga utslag beträffande intresseriktningarna inom det andliga lifvet. Att döma af denna, så vidt den varit oss tillgänglig, är Luther knappast någon världshistorisk personlighet af första rang. Det är naturligtvis mycket förklarligt, att året 1517 i den engelsktalande världen icke betraktas såsom något märkesår. Men man kunde förvänta, att om Luther öfverhufvud varit föremål för allmännare intresse, de evangeliska kyrkornas reformationsjubileum skulle gifvit engelsmännen anledning till att i år sysselsätta sig med Luther. Möjligen skulle tystnaden kunna anses vara af mera tillfällig natur. Det pågående kriget har ju de mest ingripande verkningar också på det andliga lifvet. Men det är här icke fråga om något tillfälligt. Luther har aldrig varit något namn af dominerande betydelse i den anglosachsiska världen. Hvarför Luther kom att under reformationsårhundradet blott göra en ringa insats i Englands kyrkolif, är här ej tillfälle att utreda. Tidvis har dock Luthers namn haft god klang också i England, bättre än i våra dagar. I en intresseväckande uppsats i *Harvard Theological Review* påvisar författaren, P. Smith, opinionens svängningar beträffande Luther med särskildt framställande af orsakerna till att hans anseende för närvarande nära nog står på nollpunkten. Detta omdöme gäller själfva England. I Skottland och Amerika är intresset och sympatierna för Luther ofantligt mycket större.

Den som besökt Oxford, har icke underlåtit att beskåda det vackra, i rikaste gotiska stil uppförda minnesmärket öfver de trenne engelska reformatorerna, Cranmer, Latimer och Ridley, hvilka under den blodiga Maria fingo med lifvet plikta för sin tillgifvenhet för protestatismens sak. The Martyrs' Memorial står i närheten af det förnäma Balliol College, af hvilket Wiclif en gång i tiden var medlem. Man står på historisk mark och känner, såsom man så ofta gör i England, på ett märkbart sätt historiens underbara kontinuitet. Svunna tider stå upp för ens inre syn. Inför Martyrs' Memorial kommer man emellertid att tänka på icke blott den historia, om hvilken detta monument vill erinra, utan ock på monumentets egen historia. Det har nämligen en sådan.

Mot slutet af år 1838 väcktes förslag om att i Oxford resa en minnesvård öfver de märkligaste bland de engelska reformatorerna. På den tiden stodo reformationens män högt i den allmänna opinionen. De betraktades nära nog som helgon. Och af helgonglorian öfver dem, som intimt voro förknippade med Englands reformationshistoria, föllo också strålar öfver Luthers gestalt. Den igångsatta subskriptionen väckte emellertid stora betänkligheter på vissa håll. Den unga oxfordrörelsen med John Henry Newman som erkänd ledare ställde sig afvisande. Det var öfverhufvud icke utan, att hela förslaget om ett reformationsminnesmärke var riktadt mot den nämnda rörelsen. Man ville skaffa fram ett schibbolet, som skulle uppdaga reformationens motståndare. Afsikten vanns också. Newman och hans vänner ställde sig utanför och höllos också utanför. Den rikliga insamlingen blef ett symptom på den allmänna opinionens fientlighet mot oxfordrörelsen, en fientlighet, som denna under de närmast följande åren i rikt mått fick erfara. Fram på 1860-talet konstaterade emellertid den mot den högkyrkliga riktningen allt annat än sympatiskt stämde historikern J. A. Froude, hurusom reformatorerna för ungefär tvenne generationer sedan betraktades nära nog som helgon, men att den allmänna meningen sedan dess totalt slagit om. En af orsakerna härtill, dock ingalunda den enda, var just oxfordrörelsen.

Att Newman, hvilken redan som anglikan afskydde reformationen, skulle göra detta i än högre grad under sin romerska period, är ju själfklart. Det är väl sant, att de högkyrkliga icke ville underskrifva Newmans omdöme om Luther i *Apologia pro vita sua* af år 1865, att Luther var död, men Hildebrand och Loyola lefde, att luthersk tro icke kunde existera, och om den existerade, den icke kunde rättfärdiggöra och att Luthers åskådning var ett system af ord, ej af idéer, men man har all anledning att erinra sig, att den ridderlige Kingsleys anfall på Newman för hans apologia icke bragte denne, som för allmänheten stod som en reformationens talman, några lagrar, utan tvärtom höjde Newmans anseende. I värderingen af Luther voro de högkyrkliga några hästlängder efter Newman, och detta afstånd ville man väl i allmänhet icke förkorta, men icke heller förlänga. Ja, exempel finnas på att anglokatoliker icke stått våra dagars jesuiter efter i häftiga utfall mot Luther. Betecknande är, att pater Denifle för sitt arbete Luther und Luthertum erhållit engelsk hedersdoktorsgrad. Det vore synd att säga, att de högkyrkliga grundat sin förkastelsedom öfver Luther på några ingående studier af hans skrifter. Sådana ha ansetts obehöfliga inför de graverande vittnesmål, som ligga i öppen dag. Så har man sagt, att man icke behöfver leta länge efter uttalanden af Luther, som motivera en fällande dom. Man behöfver blott hänvisa på hans determinism, på hans (förmenta) uppfattning, att tvegifte är lagligt, och på hans bibelkritiska ståndpunkt.

Där man icke kritiserar Luther, går man honom ofta

högdraget förbi. De moderata anglikanerna äro för förnäma för att göra sig skyldiga till en Denifles lumpna stridssätt. De anse sig vara i sin goda rätt att bortse från Luther, då enligt deras uppfattning många af Luthers samtida ha större anspråk än han på allmän uppmärksamhet. Det är i första hand humanismens målsmän, Erasmus, More, Colet, som anses böra ha företrädet för Luther. I den höga värderingen af dessa män, såsom i den utmärkte historikern W. H. Huttons studier öfver More och i Seebohm's Oxford Reformers, ligger en medveten, ehuru icke alltid uttalad kritik af Luther.

Den i mycket sympatiske biskopen af London, Mandell Creighton, den nuvarande biskopens, Ingrams, närmaste företrädare, en sällsynt klar intelligens och mycket moderat högkyrkoman, var också en berömd kyrkohistoriker, som i sitt arbete om senmedeltidens påfvedöme fram till 1527 äfven kom in på reformationen. Det har sitt intresse att studera hans uppfattning af Luther, därför att den förefaller vara ganska typisk för de engelska historikerna. I Creightons af hans hustru utgifna Life and Letters säges det, att biskopen aldrig lärde känna riktig sympati för Luther: andligen besläktad kände han sig med Erasmus. Men han sökte ärligt sätta sig in i Luthers historia. Resultatet af sina studier diskuterade han med den kände Lutherbiografen Kolde. Creighton uttalar sin beundran för Luther. Han hade enligt Creighton geni för religion, och han var en den märkligaste folkledare. Men olyckan var, att han af omständigheterna tvangs att uppträda både som teolog och som statsman. Intetdera var han, och däraf härflyter reformationens svaghet. Creightons frågeställning beträffande reformationen är ganska egendomlig. Det var icke problemet, hvarför en reformationsrörelse kom till stånd, utan problemet var, huru det kom sig, att det gamla icke sopades bort, utan stod kvar. Lösningen finner han, som sagdt, i Luthers bristande begåfning för politik och teologi, en brist närmast på det intellektuella området. Han menar sig härvid ha Kolde på sin sida. Denne skref till honom, att Luther i första hand måste begripas såsom en religiös storhet. Luthers uppfattning af saker och ting, också af de politiska förhållandena, vore alltid religiös. Däraf härflöte den relativa begränsningen af hans synvidd i dessa ting. Creighton uttalar i ett bref till en vän sin förvåning öfver att en tysk kunde gå så långt i sina medgifvanden. Den verkliga innebörden af Creightons Lutheruppfattning får man klar för sig, när man beaktar hans bedömande af reformationens orsaker. Revolten mot påfvedömet är, menar han, att betrakta såsom hvarje annan revolt. Den riktade sig mot tyranniskt utöfvad makt i motsats mot folkets önskningar och den allmänna opinionens uppfattning af hvad som var rätt och rättfärdigt. Man förstår, huru Creighton med denna uppfattning af reformationens innebörd kommer att lägga sådan vikt vid Luthers bristande politiska begåfning, öfverhufvud hans intellektuella inkapacitet. Det märkliga är bara det, att han, som håller Luther för ett religiöst geni och anser honom vara reformationens största namn, icke vill finna reformationens ursprung på det religiösa området. Att han förkastar denna nära till hands liggande tolkning, beror uppenbarligen på att Luthers religiösa åskådning för honom var en sluten värld. Det lyckades honom aldrig att lefva sig in i Luthers trosvärld.

Icke Creightons uppfattning af reformationen, men väl af Luther förefaller vara typisk för de engelska historikerna. Vi ha två stora historiska standardverk, Political History of England (Longmans) och The Cambridge Modern History, bägge med bidrag af en mängd författare. I det förra skrifver H. A. L. Fisher, att Luther med alla sina fel och sina begränsade vyer (narrowness) var en af de största religiösa ledare historien känner. Han återspeglade allt det bästa och mycket som var mindre godt i det tyska lynnet. Buren men på samma gång begränsad af sin egendomliga religiösa erfarenhet var han till den grad, att andra sätt att tänka och känna än hans eget hos honom uppväckte en ointelligent och våldsam reaktion. I Cambridge Modern History gör A. M. Fairbairn, principal för det frikyrkliga Mansfield College, gällande, att Luther visserligen var en religiös storman, en stark, heroisk man, men intellektuellt räddhågad. "He could not bear suspense of judgment." Professorn i historia vid Londons universitet A. F. Pollard, som gifvit bidrag till bägge de nämnda sammelverken, finner, att bland reformatorerna Zwingli utan tvifvel var den mest modernt tänkande, Luther den mest medeltida. Han beklagar, att Luthers dialektik alltid rörde sig mellan himmel och helvete, "it reduced argument to anathema". Sitt slutomdöme om Luther ger han, när han till sitt eget gör ett slagord från reformationstiden: "Erasmus doubtless laid the egg that Luther hatched." Erasmus lade det ägg, som Luther kläckte.

En enda engelsk forskare synes med verklig, kärleksfull sympati omfatta Luther. Men han är också skotte. Det är principal T. M. Lindsay, hörande till United Free Church i Skottland. Han torde få betecknas såsom den kunnigaste bland de engelska historikerna, när det gäller den kontinentala reformationshistorien. Han har utgifvit en hel del arbeten och gifvit bidrag också till Cambridge Modern History. Det hedrar redaktionen för Encyclopedia Britannica (11 uppl.), att den gifvit Lindsay i uppdrag att skrifva artikeln om Luther. Jämför man emellertid denna med den af Mark Pattison skrifna artikeln om Erasmus, finner man, huru i denna senare teckningen af Erasmi person är synnerligen ingående och varm, under det Lindsay nästan helt förbigår personkaraktäristiken. Oanmärkt af redaktionen har Pattisons omdöme fått passera, att Erasmi stilla rationalism gjort mer för framåtskridandet "than all the rage and uproar of Luther's pamphlets".

De engelska historikernas mindre gynnsamma uppfattning härleder sig ingalunda blott från omslaget i den kyrkliga opinionen, äfven om detta naturligtvis

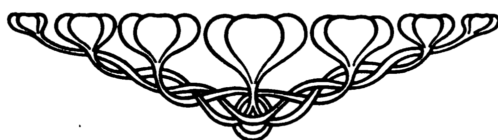
gjort sitt till. Man finner hurusom intellektuellt ledande män, utan intresse och utan förstånd för organiseradt religiöst lif, redan tidigt under 1800-talet ställt sig mycket kyligt gentemot Luther. Den frejdade Henry Hallam under århundradets förra hälft prisar Luther såsom en stor man med många dygder, men man har svårt att förstå innebörden af hans loford, när han på samma gång finner tendensen i Luthers lära vara antinomism och kritiserar honom för hans bristande själfbehärskning, hans grofva och simpla fasoner, hans högljuddhet och hans vilda paradoxer, som hotade själfva grundvalen för den religiösa moralen. Matthew Arnold under 1800-talets senare hälft fann Luthers lära om rättfärdiggörelsen genom tron vara en vilseledande utvecklingslinje i mänsklighetens historia. Den af darwinismen påverkade liberala tankeströmningen, som bedömde historiens personligheter och händelser med hänsyn till hvad som uträttats för naturvetenskap, för demokrati, folkupplysning och sekularisation skulle väl hos Luther kunnat finna ett eller annat tilltalande drag, men det gjorde man i allmänhet icke. Lecky i sin rationalismens historia pekar på Luthers lättrogenhet och vidskepelse, hans inskränkta vyer, hans ofördragsamhet och förföljelselusta. Våra dagars engelska socialistiska historieskrifning kan naturligtvis med sitt dominerande ekonomiska intresse icke heller finna Luther vidare tilltalande. Luther var ju för religiöst intresserad, han saknade således blick för politiska och sociala reformer. Man glömmer inte att trycka på hans uttalanden mot de upproriska bönderna. På allra sista tiden, dock äfven före krigets utbrott, ha de antityska kultursympatierna inverkat på värderingen af Luther. Så ser man i Luther stundom upphofsmannen till teorien om statens frihet från moralens bud. Luther ställes vid sidan om Macchiavelli.

Allt som allt, många omständigheter ha bidragit till att, såsom artikelförfattaren i *Harvard Theological Review* uttrycker sig, Luthers anseende i England för närvarande står i nadir. Man är allmänt öfvertygad om att det öfverhufvud icke lönar mödan att studera Luther. Någon af en engelsman gjord Lutheröfversättning har under innevarande århundrade icke sett dagen. Att i Amerika intresset för Luther är så stort, att tvenne stora öfversättningsföretag på sista tiden kommit till stånd, betraktas af engelsmännen såsom ett bevis på amerikanernas intellektuella efterblifvenhet.

Naturligtvis kan man peka på en och annan engelsman, som afviker från den allmänna opinionen. Ärkebiskop Temple hade vid en prästerlig sammankomst mod nog att förklara, att den anglikanska uppfattningen af Kristi verkliga närvaro i nattvarden knappast kunde skiljas från den lutherska åskådningen. Auditoriet kände sig emellertid i hög grad chockeradt, såsom ju var att vänta. Märkligt är att se, hurusom i den högt ansedda teologiska tidskriften *Expositor* en författare, Rev. Buchanan, för icke länge sedan förklarade, att han andligen stode mer i skuld till Luther än till någon af sina landsmän. Luthers modiga sanningskärlek och hans fullständiga frihet från hyckleri vore något enastående i kyrkohistorien. Erinras kan också därom, att en af medlemmarna i den svensk-anglikanska kyrkokommissionen, den gamle canon Bernard, hyser varm, förståelsefull sympati för Luther. Men det är i hvarje fall enstaka stämmor gentemot en samlad kör.

Inför det faktum, som med några spridda drag blifvit belyst, står en evangelisk-luthersk kristen ganska beklämd. Han har ingen anledning att förhäfva sig öfver hvad han har och att se ned på andra. Han har att villigt taga lärdom af dem, som i mycket gå andra banor än han, men han kan icke dölja för sig, att gemensamhetskänslan blir stark, först när villigheten att lära är ömsesidig. Han har rätt att tro, att Luther ännu kan göra en stor insats i anglosachsiskt kyrkolif. Om Luthers världshistoriska betydelse icke är ett faktum, så bör den i hvarje fall vara en uppgift. Det kan vara skäl att pröfva sig själf, huruvida icke det tunga i denna uppgift i viss mån innebär en kritik af lutherdomens förmåga att bära fram det hon har som mest värdefullt. Ha vi så tillägnat oss Luther, att vi kunna klart påvisa hvad som är det förblifvande i hans trosvärld? Tala vi därom på ett för människor i allmänhet något så när begripligt språk? Det är tämligen tydligt, att ju mer tyskarna nu för tiden tala om unser deutscher Luther med tonvikten på unser och deutscher — man kan ju knappt förtänka dem, att de så göra — desto mer utestänges Luther från den anglosachsiska världen. Ej heller vi svenskar ha någon anledning att glädjas öfver det starka framhäfvandet af Luthers nationella betydelse. Vi måste ju säga oss, att det ofta sker på bekostnad af hans universella betydelse, äfven om man icke vill medgifva detta. Men likhetstecknet mellan universell och tysk ha i oss de mest afgjorda motståndare, liksom det lyckligtvis också stöter på motstånd bland tyskarna själfva. När det gäller Luthers världshistoriska betydelse, ha därför de nordiska kyrkorna sin säregna, stora uppgift. Må de också se till, att de fylla den.

Vår Lösen.

Ur indianernas diktvärld.

AF JOHAN G. R. BANER.

Åskfåglarna.

CHOCTAW-INDIANSK SAGA, BERÄTTAD AF HÖFDINGEN HASHE KAO'SHA, SNÖMÅNAD.

SKFÅGLARNA, hanen Mala'tha och honan Heloha byggde nästet i molnens ek, mellan guldkantadt löfverk och kopparglödande ollon, högre upp än Gyllenörns tall någonsin sträckt sitt gröngrå hufvud.

De byggde tidigt, innan Abas "Varde ljus" förklingat i ekon bland dalar och berg, skogar och haf.

Långt innan Nanapolos högmod gjort honom till Abas fiende och människans, byggde Heloha och Mala'tha nästet.

I begynnelsen var det vidt nog och djupt nog för de få och små ägg, som Heloha lade och Mala'tha rufvade i det. De fyra vindarna sågo sig ur stånd att nöjaktigt fostra mängder af molnens kycklingar på den tiden, hvarför Nordan såväl som Sunnan, Östan såväl som Västan tvungos inskränka sig till hvar sin kyckling.

Men vindar blefvo stormar, och skynästet vidgades och höjdes så, att dess gränser nådde bort till Nordannords Norr och Sunnansyds Söder. Östans Östan fann knappast rum nog för sina färger och penslar, då han målade Morgonrodnads gyllenduk för Sols barm, och Västanväst skönjde trängsel inom Skymnings vallmosparlakan i Slummerborg.

Då vredgades Sunnansyd, Västanväst grät då, och Östanöst gnisslade tänderna. Men endast Nordannord var utrustad med kraft att skaka åskfågelsnästet hårdt nog, nu sedan Heloha och Mala'tha vuxit sig till styrka och härlighet.

Kullarna ökades år ifrån år, ty Måne önskade se en del kycklingar i silfverskir, Sol bjöd gyllenbrokad som dräkt för andra, och stjärnor och kometer funno öfverflöd af skimmerväfnad och flamdräll i förvaringsrummen.

Slutligen inkräktades nästet af ägg och kycklingar samtidigt, och den omständigheten understödde Nordannord vid dennes försök att skaka ut och förinta äggen; kycklingarnas jäktan efter utrymme och stormens kraftansträngningar sleto flera än ett ägg ur nästet. I våra förfäders och vår tid skakades och skakas tusentals af Helohas och Mala'thas ägg ur molnbäddarna där ofvan; alltid af Nordannord. Härvid åskar Heloha sin suckan öfver himmel och jord, medan Mala'tha blixtrar sin hotande hämndskrift på molnens schiffer.

Då tåras Tofa Ape, vårens smaragdklädda mö; då gråter Tofa Laspa, Sommars rosenkindade vif. Unafa'-Ape, höstarnas drottning, får då hjärtedagg på kinden.

Ty Helohas och Mala'thas stormslungade ägg gå hitåt, splittrande björk och tall, lönn och ek på jordens berg och i hennes dalar. Och då rädas människobarnen, årstidernas älsklingar.

Aba, den gode, som tänker vidt och djupt och högt, afgör väl slutligen åskfåglarnas och Nordanstorms tvistämne. Men Aba tänker länge, innan hans domar falla.

Och intill dess han fällt sitt utslag, hånskrattar Nanapolo, dunkelstigarnas drott, förgöraren, åt Storms och Helohas och Mala'thas strid.

Och åt människors bäfvan ler han intill dess.

Vattenliljan.

MENOMINI-INDIANSK STJÄRNSAGA.

I Ke'seqoks wigwam,[1] det himmelska tältet
å purprade fältet, bor Kas'hekoqkå,[2]
bor Nattsol, bor jord-tepits[3] ljusbärarinna,
bor Tipaqs[4] herdinnna på vidderna blå.

Och där härskar Ke'so,[5] den flammande kungen
för evigt besjungen, hvar Ke'sikots[6] far;
vi skönja i Waban,[7] i morgonens gryning,
i Neqka-gulds[8] dyning vår fader och tsar.

Ett älskande par vore evigt de tvänne,
han dvaldes hos henne från arla till sent;
och hon, tjusarinnan, den fagra och blida,
hvar natt syntes glida ur kungsläger lent.

Omkring dem i ringdans en barnskara myste
och värmde och lyste, evinnerligt täck;
ja, Anaq'kök — stjärnorna — älskade fältet
och fädernetältet och källa och bäck.

En stjärna, en Anaq,[9] helt liten, men fager,
i krans utaf dager från skymningens tron,
blef villad en gång under yrande leken
och föll uti eken i människozon.

Där fällde hon tusende, tusende tårar,
och de spunno vårar af Miq'igans[10] höst;
och doftande sommar af vinter de spunno,
när sorgset de runno på knotekens bröst.

Så eken, som stått där med vittrande grenar
bland saftlösa stenar, fick ollon och löf;
hon prunkade grön intill sent i oktober,
men brann likt cinober i snögudens öf.

Och flitig blef Växtighet då som en myra —
de började yra, vår sjö och vår bäck;
det ödsligas skrämmande korpar försvunno,
men rosorna brunno och liljan blef täck.

Syrenerna doftade härligt, och tallen
där borta på vallen fick grönska och doft;
hon nynnade, björken, hon susade, granen,
han tvådde sig, svanen, och trast sökte loft.

Det sågo Mam'tseita,[11] hans döttrar och söner,
och de bådo böner till Ke'seqoks mö;
de offrade tärnan sin hyllning, sitt hjärta,
hon glömde sin smärta, sin bön att få dö.

I källa och sjö och i flod, som hon gråtit,
nu Hawätök[12] låtit små tronsalar gro;
och där får hon tjusa och dofta och drömma,
bland älskare ömma, i glädje och ro.

Nu heter hon Nipe'u-Anaq,[13] den tärnan,
den villgångna stjärnan från Ke'seqoks tjäll;
hon tjusar, hon doftar, hon dansar —- sjöliljan
från porlande tiljan, i gryning och kväll.

---

[1] Ke'seqoks wigwam, från Ke'seqok, himlen, och wigwam, tält. [2] Kas'hekoqkå, en som bär ljus, "nattens sol", månen. [3] Jord-tepit, himlakupan, jordetjället. [4] Tipaq, natt. [5] Keso, sol. [6] Ke'sikot, dag. [7] Waban, morgongryning. [8] Neqka, afton. [9] Anaq, stjärna; Anaq'kök, stjärnorna. [10] Miqigan, förmodligen Mi'hikan, väg, öppen mark. [11] Mam'tseita, indian, "den rörlige" (flyttande). [12] Hawätök, öfverguden. [13] Nipe'u, vatten; Nipe'u-Anaq, vattenstjärna.

Seicha.

ARAPAHOSÄGEN.

Seicha, Arapahoindianernas bönepipa, utgör en del af förstfödsloarfvet från Hesananin, öfverguden själf, "då mänskligheten först nynnades till slummer af västanvind, för att väckas af nordan", som de uttrycka sig. Arfvets öfriga delar äro den sköldpadda, som från begynnelsen haft sitt tillhåll på hafvets botten, men som på Hesananins befallning reste sig till dess yta, därvid medförande hafsbottnens alla jordarter jämte de frön, som öfverguden där förborgat från föregående skaparverk. Våra berg äro delar af paddans egen sköld. Regn gifves oss, då paddan insupit sunnanvatten, men dricker hon af nordans svalare dryck, då snöar det i Rödvärld, indianernas domän. Hon har nämligen för sed att löga sig, då törsten släckes, och därvid stänkes det för växtlighet nödvändiga vattnet öfver fjäll och dal. Förstfödsloarfvets tredje beståndsdel är en majskotte, fordom len och lätt förvandlad till bröd, men nu så hård, att den tarfvar god mortel, bättre mortelstöt och kraftig arm, innan den låter sig krossas. Under- eller bönepipan förvaras i här aftecknade wigwam, beskyddad af förnämsta Arapahogrenens främste medicinman. Hon påminner om två i hvarandra instuckna brunstenspipor, är flat och har ett tio tum långt skaft. Utom vid sällsporda tillfällen förvaras hon i tre heliga skinn från tre hvita råbockar, men i nödens stund fylles hon af sin väktare med helig tobak. Arapahostammen är mycket kringspridd, hvarför pilgrimsresor måste företagas från en del af grenarna, när svårigheter uppstått här eller där. Vid ankomsten till Seichas wigwam får då pilgrimen dra ett bloss eller två och därvid nynna sin bön till Hesananin; men pipan får ej vidröras af annat än helig hand: hon hvilar vid rökningen i sin väktares. Och från rökmolnens form dömer sig han till Hesananins större eller mindre villighet att lyssna till bedjarens framställan. Legenden är, i mitt tycke, vacker, och jag har därför sökt återgifva den på — ja, såg "arapahosvenska" och i "arapahobilder".

1.

Tidigt — innan Hesananin,
våra fäders far och mödrars,
fadern vår och barnens fader,
barnabarnens far — förinnan
han, den starkaste bland starka,
han, den visaste bland visa,
han, den blidaste af blida,
han, den *största* store, bjudit
Grönjord att från Gråhafs famnan
stiga fram och dagerkrönas —
innan dess vår lifsväg sträcktes.

Ja, vår fader, alltets fader,
Hesananin, han som diktat
skyhvalf med dess gyllenbränder,
pejlade sin allmakts hafsdjup,
lodade sin skaparärnans
himlavidd och mätte stadien
mellan rymders utanväster,
ytternord och östers slutpunkt,
söders syd för mäktigt drömverk.
Djärf var drömmen — Hesananins
blåvärld skulle strålomflammas,
ljuskringväfvas. Stjärnewigwam,
månetepin, dagerhärdar,
tält för hvad vi nämnt kometer,
nebulosor, tjäll för ljusen
skulle invid vintergatans
underbara stråkväg resas
ut ur Intets dunkla murbruk,
frambeordras ibland molnens
djupa skogar utaf "Varde".
De för släkten än otalda,
hvilkas själar sofva ännu
under tidens bälj, i mörkrets
slummerhärd på Intets ässja,
skulle blifva tjäll och wigwam.

2.

Först på oss han tänkte, Fadern,
tänkte Rödvärld, tänkte folket
däri. Och för oss gled planen
hän till sin fullbordans smedja.
Lyckoskimrens vida riken,
röda ätters framtidsängder
(och de hvitas äfven — kanske),
drömdes, diktades och smiddes,
för att alstra rödvärldshoppet.

Allaredan hade Åskas
vredbarn stulit klor från elden,
klor som slitit Blåvärlds väfnad
ofta sedan dess och skurit
hoppens hvete långt i förtid.
De och underjordens yngel
skulle — därom han förvissats
af Allvetenhet, sin dotter —
fälla mörker mellan Grönvärld,
mellan Rödvärld och hans egen
ljusdomän, den ständigt blåa.
Och han kunniggjorts, den höge,
om att rosenträdets fägring
skulle säjdas ful och vansklig
medelst ympvax, genom taggar
hämtade från Gråvärlds dunkel.

Så, när paddan, som blef sköldad
för att ut ur hafvets famnan
rycka Jord, när hon fullbordat
verket sitt, då gaf han henne
gåfvor två, som dufva Snöhvit,
hon som tolkar fadersröster
här bland oss i vindehviskning,
vindevrål och vindesuckan,
skulle föra hit till Rödvärld
för att leda här och trösta.
Paddan själf blef Snöhvits trogna
bundsförvant och tjänsteande
då och där, ty äfven henne
inbegrep han, öfverfursten
i sin gärd till Rödvärlds ätter.

3.

Enkla då förstfödslorättens
tränne sinnebilder tycktes
här på jord, till dess de pröfvats.
Majsens stjälk med axet, kornen —
däraf intet öga njutit
fastän pärlorna i kronan
lyste soligt, liksom Morgons
egen säd, den där, som sållats
öfver östanteg, men alltid
skördas ifrån västanåker.
Hon, som sköldats för att evigt
värnarmäktan ha mot trollspjut,
slungade af Åskas stridsmän —
icke var hon skön, förinnan
vi förstodo hennes fåror,
hennes tecken, de som ristats
just för oss af Hesananin.
Och Seicha, underpipan —
ingalunda var hon konstrik
ingalunda gaf hon löften
af det slag, som vaggar hoppet
in till gyllendröm på stjärndun
bakom Fjärran, nära Blåbygd;
ingalunda sågs hon möván
utaf fädrens fäders fäder,
som af oss i dag hon skönjes.

4.

Det är sant, att majsen hårdnat
nu till sten, att mortelstöten
pröfvas hårdt, att morteln remnar
ofta i sitt värf vid malning;
det är sant, att kornen stundom
äro färre, då från kotten
nu de häcklas, än de voro
i vårt släktes vår, förinnan
slöhet, vårdslöshet och lättja
drefvo oss från gudatecknen
där å paddans rygg; och sanning
är det ock, att paddan, jorden,
ej sin ynnest ger, som arla
hon har gjort i fädrens urtid.
Men *oss* Hesanani aldrig
sviker dock, så länge rökmoln
gå emot hans gyllne wigwam
från Seicha, bönepipan,
löftespipan, trohetsspipan!
Och hon vårdas väl i eget
mystiskt, signadt bedjartepi,
inom helga cedrars gärdslan,
spetsgård byggd af granar friska.
Fjällen här i vårt Wyoming
skydda pipan. Så ock Yenis,
hvita rosen, likaledes
skog och sjö och äng och strömmar,
nattens ljus och dagers upphof.
Ya'na-u'siga — ack, härligt
glimmar månen på Seichas
hvita hem, som byggts af jordiskt
månsken ifrån björkars kinder.

5.

"*Hei'ta'wuni'na Seicha:*
Hesana'nini awa'wa
biqana'kaje'na (uttydt:
"Så hon säger, bönepipan:
Store chef, af törst jag gråter").
Så hon talar, pipan, fastän
endast han, vår fader hör det,
fastän hennes ord begripas —
rökens ord — af endast rödmän.
Och då svaras ifrån högblått
tepi eller mulet wigwam:
"*Na'nisa'na, na'nisa'na*
ta'hu'na'ana'nja'huna:
Kärsta barn, mitt svar i suset
hörs, då jag omkring er sväfvar."

6.

Hon är underbar, Seicha,
ty hon lärt oss tro och hoppas;
kärleks vägar har hon lärt oss.
Hon har gifvit fantasien
vinge, som bär högt och vida;
staf, som tryggar, gaf hon tanken.

Därför, hvitbror, är hon helig,
Seicha bland oss, och tacksam
känner jag mig vid ditt allvar.
Du är vis och känslig, hvitbror,
ej som andra af ditt hvitfolk
hånar du, hvad ej du fattat,
hvad ej dina sinnen ännu
skådat in uti... Välkommen
städse hit du vare, frände!"

7.

Så Sehiwug, Vesselbjörnen,
Seichatepits präst, berättat.
Sådan lydde ock hans hälsning,
när han bjöd mig korpens vinge,
afskedstecknet. Säkert känner
han den helga pipans saga.

Ironwood, Michigan.

Bönepipans tepi är det inom hägnaden befintliga. Pilgrimernas wigwam synes till vänster, äfven det inhägnadt. Väktaren-prästen står utanför sin alldagshelgedom. Pipans wigwam är af fläckfri, helgad näfver, fullkomligt snöhvit Pilgrimernas tält är gjordt af näfrad bark, men väktarens har sammanfogats af alldaglig tältduk.

På väg hem.

AF ANNA OLSSON (AINA).

EN gäll, långt utdragen hvissling — tåget saktade af i farten och blef slutligen stående stilla framför den lilla rödmålade järnvägsstationen. Ett par minuter till, och åter skar ånghvisslans skarpa ljud genom luften.

En ung kvinna satt med ansiktet tätt intill kupéfönstret. Hennes ögon stannade med nyfikenhet vid den ena husraden efter den andra, under det att tåget i sakta mak gled fram genom den lilla landsortsstaden. — Det där lilla hvita envåningshuset med gröna fönsterkarmar, det är då för rart — det där gula med pelare på verandan är ändå nättare — nej, det där rödbruna med hvitmålade knutar och tre fönster i rad — det ville jag helst bo i. Så där satt hon och fantiserade för sig själf, medan hus och träd började dansa förbi allt fortare och fortare. Hon märkte ej att ett par passagerare stigit af, och att nya intagit deras platser, så försjunken var hon i sina drömmerier. Hennes tankar togo vingar och flögo långt, långt — ömsom till gamla mor i den lilla rödmålade stugan på andra sidan hafvet, ömsom till maken i det nya hem, som han tillredt åt henne och barnen i detta stora, främmande land, som hon nu såg för allra första gången.

"Mamma, kommer vi inte snart till pappa?"

Ett par stora, frågande barnaögon blickade upp till modern, och en mjuk varm liten kind ströks mot hennes hand.

"Inte än, Dora lilla", ljöd svaret, "först måste vi åka ett långt, långt stycke. Är det inte roligt att åka på tåget?"

Lilla Dora nickade, och modern fortsatte i lekfull ton: "Sen kommer vi till en stad med många, många hus, och när vi kommer dit, så står pappa ute på perrongen och tittar efter oss. Och så fort han får se oss, så kommer han och lyfter ner oss af tåget, och sen följer vi med pappa till vårt nya hem, och där står bordet dukadt, och så äter vi kvällsmat, och sen går vi och lägger oss och sofver så godt, så godt. Sen blir det morgon, och då ska mamma baka julbockar och pepparkakor, och pappa ska gå ut och köpa en julgran och —

"Jag får gå med!" inföll lille Dora med förtjusning.

"Jag med, jag med!" utropade bror Henrik och började i sin ifver hoppa upp och ned i den smala gången mellan sofforna i resvagnen.

"Tyst, tyst, Henrik lille, inte så högt, du kunde väcka lillsyster", förmanade modern i det hon fattade tag i armen på den lille ostyringen.

Förmaningen kom försent. Lillsyster reste sig plötsligt upp och började att yrvaken studera sina medresande. Hon måtte varit högst belåten med sin omgifning, ty hon började tralla lite smått för sig själf under det hon så småningom kraflade sig upp på benen och med knytnäfvarna började bearbeta nacken på den tjocke herrn, som satt i sätet framom.

"Nej, nej, min lilla rulta — föralldel!"

Med ett raskt grepp hade modern fångat de små knubbiga händerna i sin egen. Ett gällt skrik och några sparkningar med de små tjocka benen tillkännagaf att den lilla protesterade mot att så där utan vidare bli skild från sin nya, intressanta leksak.

Den tjocke vände sig om, log godmodigt och mumlade några ord, hvilkas mening gick förlorad för den unga modern.

"Ursäkta", bad hon ängsligt. Så bet hon sig i läppen och rodnade.

Ack, hur skulle hon nånsin kunna lära sig att tala det underliga, främmande språket!

Men den tjocke nickade förstående, klappade den lilla boxerskan på hufvudet, nickade ånyo, och så fortsatte han i allsköns ro med läsningen af sin tidning.

I detsamma ljöd en röst i närheten:

"Ho ä la nykômmen ifrå Sverjet, kan ja tro?"

Den unga kvinnan vände sig hastigt om. Hennes ögon strålade af glad öfverraskning. "O, så roligt! Ni är svensk!"

"Yees, dä ä ja." Svaret kom från en liten trind gumma, som med djupaste intresse fäste ett par lifliga, bruna ögon på den lilla gruppen af immigranter. "Yees, sôm sagdt va, ja ä svänsker — å smålänning te på köpet, ôm en sulle säja't. Hvarifrå ä ho kômmen, ôm en sulle fråga?"

"Jag är född i Småland, jag med, men mina föräldrar flyttade upp till Norrland, då jag var mycket liten, så jag har inte mycket minne af min födelsebygd."

"Då ä vi ju så gôtt sôm ifrå samme trakt. Men i alla da, inte ä ho kômmen öfver esammen mä di små barna?"

"Jo, men vi ha redt oss godt hela tiden. Nog har resan varit både lång och besvärlig, men folk ha varit så snälla mot oss, hvart vi kommit. Annars vet jag rakt inte, hvad jag hade tagit mig till. Det är alldeles märkvärdigt, hvad människor kan vara snälla och välvilliga mot en stackars främling."

Hon höll upp ett ögonblick, medan hon bredde resfilten öfver lilla Henrik, som hade somnat med hufvudet mot fönsterbrädet.

"Jo, det var så", fortsatte hon, "att jag hade turen att få så godt ressällskap. Två svenska flickor, som varit hemma i Sverige och hälsat på i några månader. Ni kan inte tro, hvad de där båda flickorna var snälla mot mina småttingar. Bittida och sent — alltid var de färdiga att pyssla om dem. Jag, stackare, var sjösjuk nästan hela tiden. Vi skildes åt i New York. De båda flickorna tjänar hos någon millionärsfamilj i — Pittsburgh, tror jag visst det var.

"Har ho sin hösbenn här i lannet?" undrade den gamla med stigande intresse.

En frågande blick från den nykomna kom henne att upprepa sin fråga i förändrad form:

"Ho har la släktinga te kômma te, kan ja tro?"

"Ja, ja, min man — han väntar oss."

Ögonen glänste förunderligt klara, och kinderna färgades af en matt rodnad. Hon blef nästan vacker.

"Det är två år se'n han reste hemifrån — mån tro, det var svårt att skiljas. Men när amerikafebern grep tag i honom, så blef han rakt som om han varit förhäxad. I början sökte jag väl hålla honom tillbaka, men det tjänte ingenting till— resa måste han, det hade han satt sig i sinnet på. Och fattigt och motigt var det, så han gjorde nog klokt som gaf sig iväg. — Bref har jag haft ifrån honom hela tiden precis på dagen hvarannan vecka, utom en enda gång, då han var sjuk. O, hvad jag led! I sex långa veckor fick jag gå här och vänta. — En kan gå och inbilla sig både ett och annat, när en är så långt skild från den en håller af."

"Mån tro dä. En kan la begripa, att dä inte sulle va mö fônn te si 'an gå så långt bôrt. Men dä la gôtt, att ho ä här nu, å att allting ä all rajt, å att ingen äcksident häppnade te nôn .å barna."

Nykomlingen tyckte nog, att det här var en underlig svenska, men hon gaf sig inte tid att reflektera länge häröfver, äfven om ett och annat ord gick förloradt för henne. Hon var bara så innerligt glad öfver att ha funnit en vän bland alla dessa främmande människor, en vän, som förstod hennes eget modersmål och åtminstone delvis själf talade det.

De båda kvinnorna sutto tysta några minuter. Plötsligt sade den nykomna ursäktande:

"Men här sitter jag ju och pratar bara om mig själf och tröttar ut er."

"Maj gonness! Dä va rolitt å höra! Men hvart sa ho ta vägen? Ja kôm inte te fråga ôm dä?"

En väldig stöt, följd af ett smattrande ljud kom de resande att rusa upp från sina platser. En tågsammanstötning var det första man tänkte på. Den lilla trinda gumman fick fullt upp att göra med att lugna de små immigranterna.

"Mamma, mamma! ropade de om hvarandra.

Dora och Henrik voro alldeles säkra om att indianerna hade kommit för att skalpera dem och att det där braket var ingenting annat än en massa tomahawks, som indianerna begagnade, för att slå hål på tågvagnarna.

I detsamma kom en järnvägstjänsteman och befallde de resande att intaga sina platser. Ingenting hade händt — rakt ingenting — det var bara "something in the way." Hvad detta "something" var, gjorde han sig ej besvär att tala om, utan han försvann lika hastigt som han kommit.

Snart sutto de små immigranterna i allsköns ro på sina platser. Deras nya vän hade med moderns tillhjälp lyckats få dem så pass lugna att deras små hjärtan återtagit sina vanliga lägen. Dora och Henrik mumsade på hvar sitt äpple, och lillsyster knaprade på en cracker. Den lilla trinda gumman var ständigt färdig att bjuda på någon sorts namnam.

"Indianer! Du milde ti!" Den gamla småskrattade för sig själf, "ja ha inte sett en indian på förti år. Nôr vi lefde ôpp i Minnesota — d'ä ett onnervark att en lefver den da sôm i da ä." Och hon började berätta indianhistorier från barndomstiden i Minnesotaskogen, historier som isade blodet i ådrorna på den unga modern, och som kommo de små att krypa tätt, tätt intill henne.

"Maj gonness, ja setter å skrämmer barna!" utropade hon plötsligt — "men nu sa I inte va rädda, för detta hära ä långe, långese'n", slöt hon i lugnande ton. Så for hon plötsligt upp som en raket i det hon utropade: "Maj gonness, vi ä ju snart i Millersburg — ja har te chänsa trän där. Si ja ha vat bôrta på bröllöp, mån tro."

Reskamraten nickade uppmuntrande.

Den gamla fortsatte: "Min älste pôjk ha geftat se må e flecka — najser ä ho ju, men ja sulle likat te hatt e svensker sônakvenna. Men dä va ju inte nôt jus te va emot på 'at. Nåå, sôm sagdt va, feck han inte Glädis — ho heter Glädis, hustra hanses — feck han inte henne, så velle han inte ha nôn, sa han, Fränk. Får la si hur dä kan gå. Bler han inte häppi, Fränk, så får han la bläma se själfver. Ho ä ajrish, mi sönakvenna. — Hva ti kommer ho fram?"

"Klockan half sex, tror jag det var — jag är inte riktigt säker, så jag får väl höra efter en gång till."

"Å *han* ä la te mötes?"

"O, ja — och vet ni, att när jag tänker på att vi ska få återse hvarann redan i dag, så blir jag nästan vild af glädje."

Den gamla log så innerligt godt i det hon klappade lilla Dora på hufvudet. "Tänk, hva pa sa ble glaer — hva pa sa ble glaer", upprepade hon för sig själf.

Så började hon plocka ihop sina reseeffekter.

"Gobaj, gobaj!" Hon skakade hand med de små, så med deras mor.

"Löcka te å må så gôtt", sade hon innerligt, "å kômmer ho nônsinn ôt våra böggder, så kôm föralldel å hälsa på ôss."

"Tack, tack!" Den nykomnas ögon skymdes af tårar. "Ni påminner mig så mycket om min gamla faster hemma i Sverige — det var så roligt att få träffas. Och följande en plötslig impuls, kysste hon den gamlas kind.

Tåget stannade endast i två minuter. Den lilla trinda gumman rultade ut genom reskupén. Hon blef stående ute på platformen, ända till dess den frustande ånghästen åter satte sig i rörelse.

De små immigranterna började bli otåliga. Det var inte så roligt att åka på tåget nu sedan deras nya vän inte längre var med.

"Hvarför går det inte fort, så att vi kan komma till pappa strax!" knotade lilla Dora. Och Henrik ville ändtligen stiga af vid nästa station och springa ett stycke väg. Han var alldeles säker om att han skulle kunna springa ifatt tåget, ifall han skulle råka bli efter en smula.

Då började mamma berätta sagor. Gamla sagor, som de små redan hört dussintals gånger, men som ändå blefvo splitter nya, hvar gång mamma berättade dem. De voro midt uppe i den vackraste sagan, då den tjocke herrn började röra på sig. Resväska och paraply höll han i vänstra handen, den högra räckte han fram åt de små reskamraterna.

"Goodbye, little citizens", hälsade han fryntligt i det han tryckte något i handen på hvar och en af dem. I nästa minut försvann hans breda ryggtafla genom kupédörren.

"Mamma, se hvad jag fick af den tjocka herrn!" utropade lilla Dora förtjust.

"Jag med fick en penning", berättade Henrik, i det han noga granskade sin femcentare.

"Det är en buffel på min penning, en stor, blank buffel", jublade systern.

"På min är det bara en gumma. Jag vill ha en penning med en buffel på, lik Doras. Jag vill inte ha en gumma på min penning", knotade Henrik och höll upp sitt mynt för att jämföra det med Doras.

"Men, Henrik lille, var det inte snällt af den där herrn att ge dig en penning?" frågade mamma.

"Jo, men han kunde gett Dora gumman och mig buffeln", förklarade Henrik med eftertryck.

Lillsyster satt där helt förnöjd och sög på sin penning— en splitter ny, blank encentare.

"Mera sagor, mera sagor, mamma", stormade Henrik och Dora om hvarandra.

"Nej, mina små — nu är det mammas tur att höra på. Nu får ni själfva berätta."

Efter något betänkande började Dora:

"Det var en liten gosse och en liten flicka, som åkte på tåget till sin pappa i Amerika."

"Det är vi, det är vi!" Henrik hoppade upp och ned mellan de två sätena och stötte hufvudet i ryggstödet för hvarje hopp.

"Och det var närapå jul", fortfor Dora, "och deras mamma bakade julbockar, och deras pappa köpte en julgran och en stor docka åt den lilla flickan, och en" —

"En kälke åt mig", ifyllde Henrik raskt. "Är mamma riktigt säker på att pappa känner igen oss?" frågade han i samma andetag.

"Ja, föralldel, visst känner han igen oss", försäkrade modern — "alla utom lillsyster, hon var så liten, så liten, när pappa reste."

Det började skymma. Men plötsligt strömmade en flod af ljus in i järnvägskupén. Det bländande skenet från de elektriska lamporna upplyste hvarje vrå och vinkel därinne.

Ändtligen! Den efterlängtade stunden var nu inne. Moderns händer darrade af ifver, då hon hjälpte de små att få på sig ytterplaggen.

"Du tappar väl inte handväskan, Dora lilla — Henrik, bry dig inte om att ta på vantarna — pappa står därute och väntar."

Med den lilla på armen och kappsäcken i handen stod modern färdig att stiga af. Någon befriade henne från kappsäcken — barnen lyftes ned, och snart stodo de nykomna på platformen intill järnvägsstationen, väntande, spejande.

Skaror af främmande människor skyndade förbi hit och dit i nervös brådska. Ingen syntes lägga märke till den ensamma kvinnan och hennes små.

"Mamma, jag ser inte pappa", klagade lille Dora missräknad.

"Pappa kommer snart", försäkrade Henrik, "han har inte hittat oss än."

Modern nickade. På läpparna hade hon ett leende, men ögonen stodo fulla af tårar. Förgäfves vandrade hennes ögon spanande bland människoskaran där ute. Ingenstädes kunde hon upptäcka de kära anletsdragen.

"Kom, barn, så går vi in i väntsalen och värmer oss", sade hon slutligen, pappa hittar oss nog ändå."

Minuterna syntes långa som timmar. De små hade somnat, väntan hade blifvit dem alltför lång.

Endast modern vakade. Hennes ögon riktades alltjämt mot dörren. Hon hoppades ännu att mannen skulle komma.

En mager, medelålders kvinna, som tagit plats på bänken midtemot, fäste nyfikna blickar på främlingarna.

"Väntar ni på någon?" frågade hon slutligen.

"Ja, min man. Han skulle möta oss. Något måste ha händt — jag förstår inte —"

Rösten kväfdes af tårar. Hon hade hoppats och väntat i det längsta. Nu började hoppet dö, snart kunde hon inte hoppas mer.

"Å, jag förstår, ni är nykommen, och er man reste hit i förväg?"

En böjning på hufvudet blef hennes enda svar. Rösten svek henne.

"Jo, jo, men", fortfor den främmande kvinnan, "sånt här har ju händt förr."

Det låg något i den ton med hvilken orden uttalades som kom den tilltalade att rycka till.

"Hvad menar ni?" frågade hon hastigt.

"Hvad jag menar. Jo, jag menar, helt simpelt, att karlar ska man aldrig lita på."

"Jag förstår inte — det är förmodligen något missförstånd. Min man har säkerligen fått förhinder, annars hade han varit här för längese'n. Jag ämnar vänta här ännu en stund. De små lider ingen nöd — här inne är varmt och godt."

Hon talade fort och ifrigt, som gällde det att försvara någon, som blifvit orättvist anklagad.

"Åja, det kan väl hända", anmärkte den andra misstroget, "det vore väl godt för er om det är som ni säger. Jag vet ju inte hur det hänger ihop, men nog vet jag hur en kan bli narrad alltid." Hon skrattade hest och fäste de hvassa ögonen utmanande på den unga immigranten.

Denna började ändtligen förstå. Hennes kinder blossade af vrede, och det gnistrade till i ögonen, då hon vände sig mot den nya reskamraten.

"Hur kan ni vara så grym!" slungade hon ut, "ni vågar antyda att min man öfvergifvit mig — att han inte längre bryr sig om mig och våra små. Ni känner honom inte — hör ni det, ni känner honom inte."

"Nej, det gör jag ju inte", skrattade den andra cyniskt", men jag kunde tala om historier i hundratal — ta till exempel mig själf: Jag hade en bra syaffär — godt om kunder — fick bra betaldt, så jag hade sparat ihop aderton hundra dollars, som jag hade satt in på banken. Så var jag dum nog att gå och förlofva mig med en karl, som jag blef bekant med en sommar, då jag var ute i Montana och hälsade på syster min. Karlen var treflig, och svåger min tyckte jag skulle få en så'n hygglig man — en kunde väl aldrig ana — När vi hade varit förlofvade i några månader, så föreslog han, att jag skulle låta honom ta hand om mina sparpengar — han och jag skulle köpa nå'n slags "ranch" och bli stormrika på några år. Och jag, mitt dumma nöt, tog inte jag ut mina besparingar ur banken och lämnade dem till den där skurken? Det var det sista jag såg af 'en. — Hvad tänker ni om den historien? Här har en gått och släpat och gnott i åratal för att få ihop lite, och så ska en råka ut för en så'n där tjuf!"

"Har ni inte sökt att komma honom på spåren?"

"Visst har jag det. Jag rapporterade ju in saken till polisen genast, och de har haft detektiver ute hela tiden, men inte ett spår har de kunnat upptäcka efter honom. — Sånna ä de."

"Ni får inte vara orättvis, det finnes nog ännu en massa hederligt folk här i världen. Min man till exempel."

"Er man — ja, vi ska väl hoppas att ni slipper gå igenom hvad min kusin fick genomgå." Hon höll upp några sekunder, liksom väntade hon på en nick eller ett ord, som skulle visa, att den nykomna önskade att samtalet skulle fortsättas. Men denna satt där med högburet hufvud och stirrade rakt framför sig, som hade hennes tankar varit långt fjärran.

Den äldre kvinnan började ånyo i halfhviskande ton: "Min kusins man reste hit öfver och lämnade henne kvar i Sverige. Först skref han ofta, se'n fick hon bara ett bref i månaden, och slutligen så skref han inte en endaste gång på ett helt år. Då var det hon som tog sina två små barn och reste efter. Och kan ni gissa — nej, det kan ni väl inte. — Jo, när hon kom till Detroit (det var där han bodde), så fann hon att hennes man var gift med en annan kvinna."

I samma ögonblick flög dörren till väntsalen upp, och en mängd människor strömmade in. Bland dessa var en liten mager man med något framåtlutad gång, som genast började spatsera fram och tillbaka därinne. Han gick med armarna i kors och mätte gångarna med raska, hurtiga steg, som hade det varit hans speciella uppgift i lifvet att spatsera. I ett nu styrde han kosan direkt till den lilla gruppen af immigranter.

"Lilla frun är nykommen, ser jag. Hvart ämnar hon sig?" frågade han på svenska.

"Min man skulle möta oss", stammade den unga kvinnan, "han skref — men något måste ha händt — han har väl fått förhinder."

Hennes röst ljöd märkvärdigt stadig. Hon hade ofrivilligt lagt märke till det hånfulla leende, som lekte på den andra kvinnans läppar.

"Hm, hm", mumlade mannen. "Hvad heter er man?" frågade han plötsligt.

"Verner Ekdahl."

"Verner Ekdahl", upprepade han tankfullt i det han stötte vänstra handens fingerspetsar mot pannan, "Verner Ekdahl. — Det bästa är att titta efter i 'City Directory.'" Och så vände han sig om på klacken och försvann ut i ett annat rum.

Inom ett par ögonblick var han tillbaka. "Där finns två med namnet Ekdahl", började han upplysande, men ingen med förnamnet Verner." Han funderade några sekunder.

"Vet frun namnet på gatan där han bor?"

Hon uppgaf gata och nummer.

"Nähä, en sån gata finns inte i den här stan — får jag lof att se på fruns biljett?" Den lille mannens uppsyn klarnade betydligt.

Med darrande hand började den nykomna trefva i handväskan. Hon räckte fram biljetten.

Mannen granskade den ett ögonblick, så nickade han, granskade biljetten om igen och räckte den tillbaka under det hans läppar logo ett bredt leende.

"Ni har kommit på galet tåg", sade han slutligen. "Ni ska till Saint Joe — det här är Saint Louis — begriper ni?"

Hon höll på att skrika högt af glädje. I denna stund tänkte hon bara en enda tanke. Hon vände sig om. De hvassa ögonen mötte hennes. "Hör ni", utbrast hon triumferande, "det är inte sant att han har öfvergifvit mig! Han väntar på oss — han väntar! Hör ni det!"

Mannen fattade situationen i blinken.

"Var lugn för det", nickade han bekräftande, "visst väntar han er. Och vi ska nog se till att han inte behöfver vänta förgäfves. Det var en äkta drummel till

konduktör, som inte kunde se till att ni kom med rätt tåg."

"Nej, nej, det var nog mitt eget fel — jag har naturligtvis uttalat namnet orätt — och när jag skulle stiga på tåget så — ni ville väl inte vara så god och telegrafera åt mig? Till min man, menar jag."

"Om jag vill telegrafera — det är just det jag ämnar göra, och det på fläcken. Lilla frun behöfver bara diktera, så ska jag se till att telegrammet blir afsändt.

"Hvad ni är omtänksam! Ni kommer som en räddande ängel!"

"Ängel! Tacka för det. När en bara gör sin skyldighet — Gokväll på er, småttingar! Bli nu inte rädda för mej", hälsade den lille mannen i det han hjälpte Henrik att bli klarvaken genom ett nyp i ena örat.

Därpå vände han sig återigen till modern:

"Hör nu, frun lilla, blir det inte bäst att stanna här öfver natten — och ta tåget på morgonkvisten. Hon behöfver hvila, och småttingarna med för resten?"

"Finns det inte något nattåg: Jag vill gärna komma iväg så fort som möjligt."

"Åjo, det kunde ju gå för sig, men lyd mitt råd — stanna här öfver natten. Jag ska se till att ni får trefligt nattlogi — och billigt till på köpet."

"Tack, det blir väl bäst så." Hon hade inte gett sig tid att tänka på hur trött hon verkligen var. Först nu kände hon att den långa tågresan betydligt anlitat hennes krafter och att det skulle bli skönt att få sofva i en riktig säng innan man än en gång stufvades in i ett skakande järnvägståg.

Så började vandringen genom de främmande, bullersamma gatorna.

"Mamma, titta, där inne är det jul!" utropade Henrik och Dora minst hvarannan minut. Och oupphörligt ville de stanna, än vid ett butikfönster, än vid ett annat, bländade af all grannlåten därinne.

"Titta på tomten!" utropade Henrik ifrigt i det han pekade på en stor Santa Claus, som stod i ett fönster, belastad med allahanda leksaker, trumpeter, dockor, trummor, leksakståg — med ett ord, allt som gör julen så efterlängtad för de små.

"Den där tomten heter Santa Claus, förklarade deras ledsagare, "vänta lite, så ska jag köpa en så'n där åt er. I detsamma försvann han genom butiksdörren. Om några minuter kom han tillbaka med hvar sin liten Santa Claus åt de tre små immigranterna.

Den lille mannen lämnade dem ej, förrän han sett till att de fått det så bekvämt som möjligt för natten.

"Godnatt, godnatt, mina småttingar!" hälsade han muntert, "i morgon bittida är det jag som kommer hit efter er och som ser till att ni inte kommer på galet tåg en gång till."

När barnen kommit i säng, satt modern länge i gungstolen framför fönstret, försjunken i tankar. En främling i främmande land, bland främmande människor, som talade ett främmande språk. Hon gömde ansiktet i händerna, bemäktigad af en känsla af stor öfvergifvenhet.

Om och om igen ljöd det i hennes öron: "När hon kom dit, så var hennes man gift med en annan kvinna — karlar ska man aldrig lita på."

Det är ju bara fyra veckor, sen jag fick bref ifrån honom, resonerade hon med sig själf — inte kan han glömma mig på så kort tid. Och så tog hon fram mannens sista bref och fäste ögonen girigt på hvarje litet ord. Flera ställen i brefvet läste hon om och om igen:

"Hvad jag väntar och längtar efter dig! — Tänk, Gertrud lilla, att få fira jul tillsammans — jag räknar dagarna" —

Ögonen skymdes af tårar, hufvudet sjönk ned på kudden bredvid lilla Doras ljusa lockar.

Men i drömmen hörde hon ännu det hesa skrattet och de hemska orden: "Hennes man var gift med en annan kvinna — karlar ska man aldrig lita på."

— — —

Den liflige lille mannen höll ord. Morgonen därpå stod han nere i mottagningsrummet, färdig att ledsaga främlingarna till järnvägsstationen. Inte förrän de intagit sina platser i kupén vågade han lämna dem ur sikte.

"Adjö, adjö, lilla frun! Må så godt och lycka till att trifvas i sitt nya hem!"

Och därmed satte han ned en stor påse äpplen i lilla Doras knä.

"Hur skall jag nåsin kunna tacka er!" började modern. Men den lille fryntlige välgöraren slog med handen ifrån sig, som ville han afvärja tacksägelser. Därmed smet han ut genom kupédörren, under det tåget sakta satte sig i rörelse.

Timme efter timme förgick. De små roade sig än med ett, än med ett annat. Alltid var det något nytt att titta på. Än var det snöflingorna, som kommo dansande ned på fönsterrutan, än var det någon ny passagerare, som var särskildt rolig att studera. Så kom Jon Blund och hälsade på allt emellanåt.

Modern satt hela tiden som en drömmande. Som i drömmen hörde hon när tåget stannade vid stationerna, hon hörde deras namn ropas, de underliga, främmande namnen. Det skramlande ljudet från hjulen på järnvägsvagnarna förvandlades i hennes ögon till en underlig sång: "Hennes man var gift med en annan kvinna — karlar ska man aldrig lita på." Men sången slutade alltid med samma refräng: "Jag väntar och längtar — jag räknar dagarna till dess ni kommer."

— — —

Tåget hade stannat, hon stod på trappsteget med den lilla på armen. Barnen hjälptes ned, det ena efter det andra. Till sist hon själf. Hon kände sig omsluten af ett par starka armar och hörde en kär, välkänd röst i sitt öra: "Välkommen, käraste lilla Gertrud, välkommen!"

"Pappa, pappa!" ropade Dora och Henrik med en mun.

Så bar det af till det nya hemmet.

Vägen var ej lång, snart voro de framme. Dörren till det nya hemmet gick upp, och de trädde in i värmen och ljuset därinne.

Barnen jublade, modern drömde sin vackraste dröm, medan hon stod och betraktade det dukade julbordet och de fem ståtliga julljusen, som mannen höll på att tända, det ena efter det andra. Då ljöd det än en gång som musik i hennes öron: "Välkommen, kära lilla Gertrud, välkommen *hem!*"

NYTT I BOKLADAN.

LITTERATURNOTISER AF E. W.

På Augustana Book Concerns förlag har utkommit:

My Church, An Illustrated Lutheran Manual pertaining principally to the History, Work and Spirit of the Augustana Synod. Vol. III. Edited by Ira O. Nothstein. Price, art cover, 25c; silk cloth, 60c.

The more noteworthy articles in this issue of the annual are: a carefully prepared sketch of "The Beginnings of Augustana College and Seminary" written with reference to the original sources of information found in the minutes of the old Synod of Northern Illinois. Another historical article is on "The First Meeting of the Augustana Synod," a subject much more familiar to readers in the Augustana Synod. The volume is appropriately introduced with a foreword by Dr. A. W. Dahlsten, the oldest living graduate of the Augustana Seminary. "The Quadricentennial Poem" by Ernst W. Olson, being the English text of the Reformation Cantata written for the Augustana Synod, serves in this volume as the only reminder of the great Luther commemoration during the past year.

* * *

Under the sista månaderna har redaktionen från London mottagit nedannämnda böcker och småskrifter rörande kriget:

Hjalmar Lundberg & Gösta Olzons förlag, Stockholm:

Nationalism och internationalism af Ramsay Muir. 3 kr.

Skurken i världsdramat af William Archer.

Englands finanser och preussisk militarism. 25 öre.

Indiens dom. En indier om Indiens ställning i världskriget. 50 öre.

En tysk till tyskarna. öppet bref af Hermann Rösemeier. 50 öre.

Tyskland och Sönderjylland af Werner Nilsson. 50 öre.

Den engelska postcensuren. Af Robert Sloss. 40 öre.

Tyskt affärslif och tysk politik. (Anonym.) 50 öre.

Tysklands drömmar om världsherravälde af J. W. Headlam. 2 kr.

Tyskarna och folkrätten af H. W. Wilson. 25 öre.

Irland och Polen. (Anonym.)

Kärnpunkten. öppet bref till doktor Georg Brandes af William Archer. 25 öre.

Harrison & Sons, London:

Dikt och verklighet. Lloyd Georges uttalande om den britiska sjöfarten och lifsmedelstillförseln.

Skräckdåd under reträtten. (Anonym.)

Hodder and Stoughton, London, New York, Toronto:

Greater Rumania. A Study in National Ideals. By D. Mitrany. Price twopence.

The Dead Lands of Europe. By J. W. Headlam.

Hayman, Christy & Lilly Ltd., London:

Den Britiske Arbeidsmand forsvarer sit Hjem. Af Will Crooks.

R. Clay & Sons, Ltd., London:

Det brittiska folkriket. Tal af general Smuts.

Den kommande seir, en tale of general Smuts.

T. Fisher Unwin, Ltd., London:

Militarism at Work in Belgium and Germany. By K. G. Ossiannilson. Translated by H. G. Wright.

Eyre & Spottiswoode, Ltd., London:

Kriget mot lasarettsfartyg. Från ögonvittnens Berättelser.

Svenska Missionsförbundets förlag, Stockholm:

Blod och tårar. Armeniernas lidanden i Turkiet af M. Piranjan, armenier. 75 öre.

Samtliga ofvannämnda skrifter tillhöra den pågående väldiga krigsagitation, som bedrifves från London på alla språk, och spridas synbarligen gratis, trots det att priset å en del är utsatt. Den som vill sätta sig in i framför allt den engelska synpunkten på kriget har rik tillgång till lektyr af samma tendens, hvaraf det nyssnämnda utgör endast en del.

* * *

På förf:s eget förlag; i distribution hos Augustana Book Concern:

En prärieunges funderingar af Anna Olsson. Pris 90c.

Vi tveka ej att förutspå "Ainas" nya bok många läsare, ty den är verkligen både genuint originell och intressant, det sista icke minst för de små ljusglimtar den kastar öfver karaktären hos en af våra mest utmärkta och minst omtalade män, dr Olof Olsson — författarinnans far. Hvad man än må tycka om författarinnans föregående små böcker, håller nog mer än en läsare med oss i detta, att "funderingarna" utgöra den vackraste randen Aina slagit in i vår litterära svenska hemväfnad här i Amerika. I ett föregående nummer af UNGDOMSVÄNNEN hade vi nöjet lämna några profbitar ur författarinnans manuskript.

* * *

En ny nationalsång. J. K. Gröndahl, red. af tidningen The Republican i Red Wing, Minn., har skrifvit en sång: "America, my Country", som af många anses vara värdig att antagas som vårt lands nationalsång. Första strofen lyder:

America, my country, I come at thy call,
I plight thee my troth and I give thee my all;
In peace or in war I am wed to thy weal —
I'll carry thy flag through the fire and steel.
Unsullied it floats o'er our peace-loving race,
On sea nor on land shall it suffer disgrace;
In reverence I kneel at sweet liberty's shrine:
America, my country, command, I am thine.

Till sången har E. T. Maetzold satt anslående musik. Stycket finns till salu hos musikhandlande och hos The Red Wing Printing Co., Red Wing, Minn. Pris 25 cents.

INNEHÅLL.

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St. and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII January, 1918 No. 1

Penningar böra helst sändas i Post eller Express Money Order, Bankväxel eller, då sådana ej kunna erhållas, i registreradt bref. Kvitteringen sker å adresslappen, hvarå genom siffror angifves den tid (månad och år), till hvilken tidskriften är betald. Adressera: Augustana Book Concern.

Bidrag samt allt som har afseende på tidskriftens innehåll adresseras speciellt till: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN. Litterära bidrag honoreras.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Februari 1918 Nummer 2

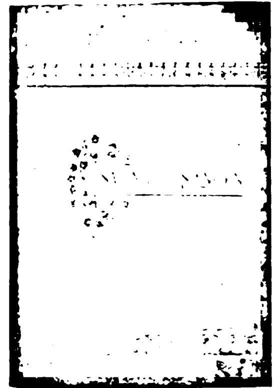
SVENSK VINTERBILD.

UTGIFVEN AF

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS

En tidnings bästa vänner äro dess läsare

De kunna kraftigare än någon annan verka för dess spridning. För dem är det en lätt sak att intressera sina grannar och vänner för *den tidning de själfva tycka om.*

Med ringa möda kunna *UNGDOMSVÄNNENS* prenumeranter skaffa den en eller flera nya sådana.

I ersättning för deras lilla besvär **skänka utgifvarna bort följande premier:**

För en ny helårsprenumerant: ett exemplar af

Heliga Birgittas Pilgrimsfärd,

Werner von Heidenstams mästerliga berättelse om denna märkliga svenska medeltidskvinna.

För två nya helårsprenumeranter: en

Weidlich-Simpsons Reservoarpenna

(lever self-filling) med tre års garanti af fabrikanterna.

För tre nya helårsprenumeranter: ett exemplar af boken

Ur Svenska Sången under det nittonde seklet,

kompilerad af J. A. Enander, illustrerad med tjugu ypperliga författareporträtt. Öfver fyra hundra sidor.

Den önskade premien sändes så snart full remissa mottagits för det antal prenumeranter, som fordras, jämte dessas fullständiga namn och adresser.

AUGUSTANA BOOK CONCERN, Rock Island, Illinois

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF ERNST W. OLSON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

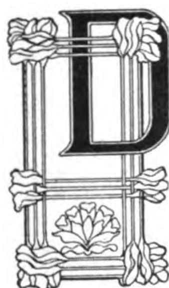
REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII FEBRUARI 1918 N:o 2

VÅRT EGET.

DE känslor vi bikta i toner och ord,
De drömmar vi drömma förteget,
De gro ur vår kärlek till allt hvad på jord
Vi kalla med sanning vårt eget.
Den mark, där i lifvet vi bygga och bo,
Den graf, som skall gömma vår kista,
Vår frihet och rätt och vår fädernetro
Vi kunna ej offra och mista.

Vi känna det djupast, när fara och nöd
I skymning försänkt våra hyddor,
När knappt blir på bordet vårt dagliga bröd
Och fattigt på främmande kryddor.
Men nå oss från fjärran de mäktiga bud,
Som kräfva att lagar oss skrifva,
Vi vägra att axla vasallernas skrud,
Vi vilja oss själfva förblifva.

Bjud, hjärnhårda öde, på armod och svält!
Vi sky ej att tåligt försaka
Likt hugstora fäder, när fordom det gällt
Att träldomens nesa ej smaka.
Går bärgad och fri genom stormande sjö
Vår farkost, för tung blir ej gården.
Vi kunna oss offra och blöda och dö,
Men Sverige skall lefva i världen.

E. N. SÖDERBERG.

Varen lutherska!

Men du förblif vid det du har lärt och hvarom du har blifvit förvissad, vetande af hvem du har lärt det." 2 Tim. 3: 14.

ÅR lutherska lära och kyrka är inte bara en utaf läroåskådningarna och samfunden, utan läran och kyrkan. Den är den sanna och saliggörande kyrkan och den enda rätta läran. Anse vi vår kyrka bara som en af de många, så dröjer det inte länge innan vi inte behöfva någon kyrka, utan reda oss förutan dem alla. Rätta lutherska kristna säga med hänsyn till läran och kyrkan lika som lärofadern: "Här står jag, jag kan icke annorlunda.. Gud hjälpe mig! Amen."

Våra konfirmander böra utaf konfirmationsundervisningen få det intrycket, att den lutherska kyrkan är den enda kyrkan. Alla andra samfund hafva tagit miste mer eller mindre. Ingen kyrka har fullständigare låtit Guds ord vara sina fötters lykta än vår. Undervisa vi, att vår bekännelse bara är en af de många, så göra vi nog inte rätt. Den Augsburgiska bekännelsen är den enda rätta. Trognare än alla andra har den för oss framställt den bibliska vägen till lifvet och vägen till döden. Detta gör oss inte självgoda, stolta kristna, utan är en alldeles nödvändig uppfattning hos hvar och en som har förmåga och vilja till att se sanningen sådan den är. Något mindre skulle rent af blifva synd, ty att sväfva på målet, då det blir fråga om att gifva Gud rätt i sitt ord måste vara straffvärdt. Tro vi inte detta, så äro vi inte sanna lutheraner, vare sig vi sitta i kyrkbänken eller stå på predikstolen. Positiv kristendom göres oss behof just i dessa vankelmodets tider.

När Kristus framhåller någon sanning, så är den inte lika god som någon motsatt eller från densamma afvikande sanning, utan den är absolut sådan som den utsäges och framställes. När Paulus framhåller salighetens väg, så är den inte en af de många vägarna till himmelen, utan *vägen.* Om någon predikar annorlunda än aposteln predikar, så vare han som så gör förbannad. Att lägga till något till den Heliga skrift, eller att taga något från densamma, utesluter från himmel och sällhet. Dessa äro sanningar som vi böra hafva reda på och behjärta.

Den sanna kristendomen medför visshet och förvissning.

Vetenskapen rör sig med sannolikheter och sysslar med hypoteser. Man söker att från en sanning leta sig till en annan. Under det att man så fortsätter finner man ofta att en större sanning öfverändastjälper eller sväljer den som man sysslade med och använde som forskningsgrund. Så mister man en sanning, men vinner en annan. På så vis måste den verklige vetenskapsmannen arbeta sig fram. Gud har gifvit oss tankeförmågan för att den skall användas. För dess rätta användande fordras det, att man låter uppenbarelsens ljus leda och under dess ledareskap kan man komma, därigenom att Guds ord får vara våra fötters lykta och ett ljus på alla våra vägar.

Tycke och smak ha mycket att göra med vår tillvaro. Den som alltför mycket regeras häraf blir hvad man kallar nyckfull. Man blir liksom ett löf, hvilket af vinden föres hit och dit och hvart som helst. Inga sådana människor få någon stor betydelse någonstädes. De lefva ett slags fjärils- eller dagsländelif kanske, men det är allt. På detta område blir man ingen forskare och intet helgon, hvarken vetenskapsman eller kristen. Modedockorna inom societeten äro systrar till modedockorna inom vetenskapen och kristendomen. De hafva vanligen förmågan att hålla sig framme till beskådning och kanske beundran. Den senare tiden har haft godt om dem och i våra dagar söka de att tilldraga sig vår uppmärksamhet öfver allt.

Illviljan och ondskan ställer till elände öfverallt och allestädes där den kan. Den fabricerar mumier, fornsaker och pergament för att medelst dessa betrygga sina lärosatser. Den förfärdigar afgudabilder i Amerika och Tyskland för att sälja dem till Indiens arma innebyggare på samma gång som de kristna missionssällskapen sända sina missionärer dit. Den understödjer de hedniska kulturerna i de europeiska ländernas hedniska kolonier för att hålla de underkufvade stammarna i lugn och kunna kollektera in sina skatter. Den drifver lagstridig rusdryckstrafik i nyktra stater, roffar till sig allmänna skogar och malmfält med list och svek, samt spelar evangelist för att locka till sig de enfaldiga frommas beundran och pengar. Både då den framträder som en ljusets ängel och då den kommer som en glupande ulf har den samma syfte. Den sanna kristendomen gör oss vissa och afgjorda. Vi lita inte på vår egen kraft utan på Gud allena. Allt väges på Guds ords våg. Allt bedömes från biblisk synpunkt. Våra egna tankar, ord och handlingar pröfvas och skärskådas i skriftens ljus. Allt annat som vi komma i beröring med får lof att passera samma censur. Vi frukta inga fiender och fly för inga anfall. Är Gud för oss kan ingen vara emot oss, d. v. s. lyckas uti att motstå oss. "De som förtrösta på Herren få en ny kraft." "Jag vet på hvem jag tror och är viss att han förmår bevara mitt betrodda gods."

Framtiden ligger i vår kyrkas hand.

En ny tid stundar. Det gamla kommer att falla. Det är i många hänseenden underhaltigt. Inom kristenheten är förhållandet enahanda. Katolicismens hedendom och vantro kan ingalunda bestå. De reformertas "happy-go-lucky" kristendom är i många fall okristlig. Mormonismen och mohamedanismen stå i många hänseenden lägre än en del af de hedniska åskådningarna. Det är inte kristendomen- och vetenskapen som gå under i världskriget, utan den falska kristendomen och den falska vetenskapen.

Den tyske kejsarens försök att ena den lutherska och den reformerta kyrkan är bara början på försöket att ena Kristus och Belial. Våra förment bildade vänner hafva länge försökt att ena kristendom och hedendom. Många kyrkans ledare hafva varit kristna i hjärtat och hedningar i hufvudet, då andra hafva varit hedningar i hjärtat och försökt att vara kristna i handlingarna. Mycket utaf det stora och märkvärdiga som man under svunna dagar byggt upp tjänar nu endast som material för ett stort förödande och förskräckande världsbål. Det synes oss som det borde hafva förtjänat ett bättre öde. Verkligheten står oss dock inför ögonen.

Vi lefva i unionismens tecken. De stora korporationernas dagar äro ännu inne. Sammanslutning är ett ord som ännu tjusar. Just nu emellan de förödande kanonskotten och de smattrande muskötsalvorna så leka vi med och kanske fröjdas åt det ordet. Man talar om en världskongress eller kanske en världsrepublik, om världssammanslutning ibland arbetare och utaf andra företag, om kyrkliga sammanslutningar i större och i mindre skala. Förbrödringens tidehvarf är ännu inne.

Man kan inte sammansmälta ljus och mörker, eld och vatten, sanning och lögn. Ju större ansträngningar man gör att förena vissa kemikaliska ämnen, desto farligare och mera förödande blir den explosion som följer på försöket. För verklig sammanslutning och thy åtföljande sammanhållning fordras därför en öfver allt och alla stående och sammanhållande kraft. Det finnes blott en sådan och Jesus framhåller den för oss i följande uttryck: "Då jag blifver upphöjd från jorden skall jag draga alla till mig."

Endast i den mån som vi alla omfatta och låta oss omfattas af Jesus Kristus, syndares frälsare, är det, som sann enhet kan åstadkommas. Nu är det genom Guds underliga ledning så, att vår kyrka har kommit närmast den Heliga skrift utaf alla samfunden. Vår bekännelse är den mest bibelenliga utaf alla. Vi säga inte att den utgör en del utaf Guds ord, men att den är *fullt* bibelenlig. De män som sammansatt densamma hafva låtit Guds Helige Ande leda sig i tankar, ord och handling, så att den eviga sanningen har framställts ren och klar. Alla, hvad de än behaga kalla sig, som vilja blifva lyckliga här i tiden och saliga för evigheten, måste så fatta salighetssanningen som vår bekännelse lär.

En bekännelse för att tjäna det hvarför den har kommit till, måste lefvas. Den måste komma från papperet *in i hjärtat* och *ut i lifvet*. Vi äro inte lutheraner för det att vi äro församlingsmedlemmar, men måste vara församlingsmedlemmar för att vara sanna lutheraner. Vi bekänna inte den sanne Guden rätt bara därför, att vi söndagligen läsa den apostoliska tron och äro skapligt förtrogna med den Augsburgiska bekännelsen, utan vi äro sanne lutherska kristna då, när vårt lif i fullaste mening öfverensstämmer med bibelns och vår bekännelses lära. Det är inte rätt tro som beskrifves, då Herren klagar: Detta folket nalkas mig med sin mun och hedrar mig med sina läppar, men deras hjärta är långt ifrån mig och de dyrka mig efter människors bud som de lära."

Jesus säger: "Den som bekänner mig inför människorna, honom skall jag bekänna inför min fader som är i himmelen." Rätt bekänna vi honom, då han får vara vårt högsta goda, vårt hjärtas allt och då vi i ord och handling förkunna hans dygder, som har kallat oss utaf mörkret till sitt underliga ljus. Den kyrka, hvars medlemmar så göra, komma att blifva framtidens kyrka. Ingen annan kyrka kan göra det, utom den, som har en fullt bibelenlig bekännelse och trosåskådning, och det är därför, som vi hafva alla skäl att säga, att framtiden ligger i vår lutherska kyrkas hand.

Varen lutherske!

Låt Guds ord vara din dagliga spis och din ständiga lefnadsregel! Låt inte bönelifvet dö bort, utan framgå med frimodighet till nådastolen, att du måtte få barmhärtighet och finna nåd till hjälp i rätt tid! Vi äro allt för mycket böjda att vara församlingsmedlemmar med så litet lutherdom i våra lif som möjligt och att vara kristna med så litet sann lefvande tro i våra hjärtan som möjligt. Det bör icke, mina vänner, vara så! Hellre måtte kärleken öfverflöda och Guds nåd, som öfvergår allt förstånd, förvara våra hjärtan och sinnen i Jesus Kristus!

Då nattvardsbordet dukas, kom ihåg, att det är för dig! Kom ihåg, att det var uti nådemedlen som de trons hjältar, som historien vet att omtala, hämtade styrka till sina invärtes människor! Glöm inte bort, att församlingen är en gudomlig inrättning och inte en mänsklig sammanslutning, som du kan tillhöra eller undvara efter som köttet och sinnet lyster! Kom ihåg, att du är döpt!

"Var trofast, natten dagas,
ren purpras österns rand,
allt mörker skall förjagas
utaf den starkes hand,
som ur sitt tjäll orion
och morgonstjärnan för
och nåden öfver Sion
i arladaggen strör!"

"Gifven, så varder eder gifvet", säger Jesus. Ingen finnes som inte kan gifva något i form af ord eller handlingar. Ju mer vi bemöda oss om att dela med oss utaf det vi ha, desto mer skola vi få och desto mer skola vi lära oss inse att vi hafva mycket godt.

"Så älskade Gud världen, att han utgaf sin ende Son, på det att hvar och en som tror på honom icke skall förgås utan hafva evigt lif." Joh. 3: 16.

Då dödssvetten redan hade framträdt på Luthers panna och han själf hade sagt att "jag kommer strax att uppgifva min ande", hörde man honom högljudt läsa denna vers. Han badade i svett och ropade och bad högt till Gud. Många hafva både före och efter honom funnit lif och frid i detta bibelord. Det kallas med rätta den lilla bibeln, ty i detsamma framställes i få ord hela bibelns innehåll.

Det borde ju inte finnas en enda luthersk ung person, som inte kunde läsa denna vers utantill. Vi söka ju också i våra söndagsskolor att få barnen att lära denna vers, så snart de förmå att lära sig någonting.

Ungefär två timmar efter att han tre gånger läst angifna vers hörde man honom tre gånger högt säga: "Fader, i dina händer befaller jag min ande, du har återlöst mig, du trofaste Gud." Dessa voro hans sista ord. Guds ord hade varit hans fötters lykta under lefnadsdagen, det var också hans ljus och tröst i dödsstunden. Lika litet som han kunna vi lefva det sanna nådelifvet utan ordet och bönen.

Glöm inte, att det var Luther som sade: "Väl bedit är hälften arbetadt."

UR DJUPEN MOT LJUSET.
EFTER EN TAFLA AF FALERO.

VÅRT ARBETSFÄLT

Reformationen och biskopsämbetet.

J. G. DAHLBERG.

(Slut.)

Ha biskoparna ingen i Guds ord grundad rätt, inget i Guds ord grundadt ämbete högre och med större makt och myndighet än det i ordet grundade predikoämbetet med den andliga makt och myndighet som däraf tillkommer det — så ramlar hela biskopssystemet såsom en gudomlig inrättning och därmed påfvemakten; har påfven eller biskopen i Rom ingen öfverhöghet,[17] utan är endast "kyrkoherde i Rom", utan någon tillstymmelse till öfverhöghet, så återstår intet annat än det, att där biskopsämbetet finnes såsom ett särskildt kyrkligt ämbete, det finnes endast på grund af mänsklig rätt — och då kan församlingen i evangelisk mening antingen ha eller inte ha ett sådant ämbete.

3. *Bekännelseskrifterna och det gamla kyrkliga biskopsämbetets enligt mänsklig rätt — evangelisk-kyrkligt biskopsämbete — erkännande.*

Då det blir fråga om biskopsämbetet eller något annat dylikt kyrkligt ämbete under annat namn enligt kyrklig förordning, måste vi alltid ha klart för oss hvad *Guds församling och därmed det ål henne gifna i Guds ord grundade predikoämbetet är,* annars kunna vi lätt råka icke allenast i stora svårigheter utan äfven biskopsämbetsvillfarelser (såsom påfvekyrkan och den romersk-katoliserande högkyrkliga episkopalkyrkan och alla som lära att biskopsämbetet är enligt gudomlig rätt ett särskildt och högre ämbete än predikoämbetet).

Augsburgiska bekännelsens 7:e och 8:e artiklar säga oss att Guds församling egentligen är de heligas och rätte troendes församling, de heligas samfund, i hvilket evangelium rätt läres och sakramenten rätt förvaltas, *en helig församling,* hvilken alltid skall förblifva. Den 7:e artikeln säger vidare, att "till Guds församlings sanna enhet är nog att vara samdräktig i evangelii lära och sakramentens förvaltning", och att det "är icke af nöden, att allestädes skola vara lika människostadgar, kyrkoseder eller ceremonier af människor stiftade". Det är tydligt, att häri är innefattadt kyrkans yttre styrelseform. Kyrkans egentliga enhet är en inre sådan. Hvad som hör därtill är af rent andlig art och icke af mänskliga bud och förordningar. Likväl är det klart att kyrkan i hennes yttre framträdande på grund af den henne genomgående enhetsprincipen måste såsom en organisation ha någon styrelseform dels med hänsyn till inre gemensamma angelägenheter och dels med afseende på mera yttre gemensamma intressen. Vi skola icke här upptaga tiden med bevis härför. Hvad denna yttre styrelseform skall vara ha bekännelseskrifterna icke föreskrifvit. Den lutherska kyrkan består, såsom vi förut nämnt, icke i vissa, en gång för alla bestämda "människostadgar, kyrkoseder eller ceremonier", utan i ordets rena lära och sakramentens skriftenliga förvaltning. Och emedan vår härliga lutherska kyrka icke lagt hufvudvikten vid någon särskild yttre styrelseform, kan något olika sådana förekomma, ehuru alla måste vara i harmoni med och icke mot evangelium. Se vi efter, skola vi finna att de något olika styrelseformer som begagnats och begagnas i den lutherska kyrkan, dock i hufvudsak är densamma, antingen denna styrelseform innebär biskops-, superintendent- eller presidentämbete. Se vi efter, skola vi finna att de stora hufvuddragen däri äro gemensamma och sträcka sina rötter långt tillbaka i den äldsta kyrkans historia.

På samma gång som våra bekännelseskrifter hvarken förneka eller uppenbarligen påbjuda biskopsämbetet, naturligtvis i evangelisk anda och endast efter mänsklig rätt, och ha i den meningen lämnat kyrkan fullkomlig

[17] Schmalkaldiska artiklarnas bevisföring mot påfvens primat är i korthet följande:

1) I Luk. 22 förbjuder Kristus uttryckligen allt företräde emellan apostlarna.

2) Kristus utsände sina apostlar utan åtskillnad, Joh. 20.

3) "I Gal. 2 betygar Paulus med klara ord, att han af Petrus hvarken var vigd eller stadfäst i sitt ämbete: han erkänner icke heller Petrus för en sådan, af hvilken han bort stadfästas. Men han hade bort erkänna Petrus såsom sin förman, om Petrus af Guds lag hade därtill varit förordnad. Därför säger Paulus, att han strax har predikat evangelium, utan att rådföra sig med Petrus. — — Fördenskull, efter Paulus klarligen betygar, att han icke ens velat söka stadfästelse af Petrus, jämväl då, när han var kommen till honom, så vill han därmed lära oss, att predikoämbetets myndighet grundar sig på Guds ord, och att Petrus icke varit högre aktad än de andra apostlarna, så att man ock icke behöfde att endast och allenast af Petrus söka ordination och stadfästelse."

4) I 1 Kor. 3 gör Paulus ordets tjänare lika.

5) På det Nicenska mötet (325) förordnades, att biskopen i Alexandria (sedan patriarken i Konstantinopel) skulle ha omsorg för de österländska församlingarna och biskopen i Rom skulle sköta *suburbanas*, d. ä. västerländska församlingarna i de romerska provinserna. Häraf växte till en början den romerske biskopens myndighet förmedelst *mänsklig rätt,* det är, *genom Nicenska mötets beslut.* "Om biskopen i Rom hade enligt gudomlig rätt haft något företräde, så hade det icke varit tillåtet för Nicenska mötet att fråntaga biskopen i Rom någon rättighet och öfverflytta den på biskopen i Alexandria."

6) Fordom hafva många möten blifvit påbjudna och hållna, i hvilka romerske påfven icke har intagit främsta rummet, såsom det Nicenska och flera andra. *Detta är äfven ett bevis på att kyrkan på den tiden icke har erkänt romerske biskopens primat och företräde.*

7) Hieronymus säger: "Hvarest någon är biskop i Rom, Eugubien, Konstantinopel, Regio eller Alexandria, så är hans värdighet och ämbete lika." Vid det Chalcedonska mötet blef företrädet erbjudet biskopen i Rom, men han mottog det icke.

8) När biskopen i Rom länge täflat med biskopen i Konstantinopel om företrädet, så förordnade slutligen kejsar Phocas, att det skulle lämnas till biskopen i Rom. *Om nu församlingen af ålder hade erkänt romerske påfvens primat, så hade denna tvist icke kunnat inträffa, icke heller behöft af kejsaren slitas."*

frihet att handla, kan undertecknad dock icke undgå att märka att ett visst erkännande gifves åt den gamla kyrkans gamla biskopsämbete, tillkommet och erkändt enligt mänsklig rätt.

1) *att bekännelseskrifterna erkänna den gamla kyrkolagen och dess efterlefnad,* under det de förkasta hvad de benämna dels "påfvens lag" och "de nyare kyrkolagar" och sålunda göra en väsentlig skillnad dem emellan. Om denna skillnad se Apologien, art. 10, §4 och bekännelseskrifterna för öfrigt.

På tal om prästvigningen heter det i Augsburgiska bekännelsens 7:e kap.: "Vi hafva ofta under denna sammankomst betygat, att vi på det högsta åstunda bibehålla *den kyrkliga styrelse* och de grader prästerna emellan, som uti församlingen äro, om ock *af blott mänsklig myndighet inrättade.* Ty vi veta, att kyrkodisciplinen blifvit i en god och nyttig afsikt på detta sätt, såsom *de gamla kyrkolagarna* det beskrifva, af de gamla fäder inrättad, men biskoparna taga sig före, att antingen tvinga våra präster att förkasta och fördöma den lära, som vi hafva bekänt, eller ock att med en ny och oerhörd grymhet döda de arma oskyldiga. Dessa orsaker förhindra våra präster att erkänna *dessa biskopar.* Sålunda är biskoparnas grymhet orsaken hvarför den kyrkliga styrelsen här och där upphäfves, *ehuru vi högeligen åstundade att behålla den.*" Litet därefter säger samma artikel: "Än ytterligare *vilja vi här hafva det betygadt, att vi gärna vilja behålla kyrkostyrelsen sådan den är i lagarna bestämd,* om allenast biskoparna vilja upphöra att så grymt fara fram emot våra församlingar som hittills skett. *Denna vår uppriktiga vilja skall både för Gud, hos allt folk och alla efterkommande behålla oss fria från allt ansvar,* att ingen skall kunna tillräkna oss att biskoparnas makt och myndighet försvagas, så snart människorna antingen läsa eller höra att vi, som med våra böner sökt afvända biskoparnas orättmätiga grymhet, icke hafva kunnat erhålla det, som är billigt och skäligt." Och detta i *Augustana!*

Med de gamla kyrkolagarna följde naturligtvis det gamla biskopsämbetet — icke det påfviska, och det nämnes intet om dess afskaffande, utan endast "biskoparnas missbruk" — sålunda jämväl en biskopsämbetsreformation. Vi minnas också, att hvarken reformationen eller bekännelseskrifterna erkänna påfvedömets prästämbete, emedan det var påfviskt.[18] Gå vi till Apologien, säger den oss i hufvudsak detsamma. Det heter i den 8:e artikeln:

"Men om någon vill rätt eftertänka, så *hålla vi de gamla kyrkolagarna* mycket bättre än motståndarna." — Därpå anföras sedan bevis. Och dessutom, i samma artikel: "*De gamla stadgar* och ceremonier, som uti församlingen äro inrättade för någon nytta och för fridens skull, dem hålla vi gärna, och uttyda dem på det lindrigaste med uteslutande af den mening, som erkänner, att de rättfärdiggöra." Och åter: "Af det förhandenvarande tillståndet i våra församlingar kan man lätt döma till, att vi sorgfälligt bibehålla den rätta kyrkodisciplinen, gudliga ceremonier och alla goda och anständiga kyrkoseder."

[18] Liksom inte alla biskopar äro lika, äro inte alla präster lika, ty enhvar är präst efter sin lära: är läran rätt, är dess prästämbete rätt. Den präst, som har en villolära, är i det afseendet en villopräst.

Jämte det att den gamla kyrkolagen m. m. erkännes[19] se vi hur reformationen och bekännelseskrifterna slöto sig därtill, och äfven härutinnan visas att vår härliga lutherska kyrka äfven i så måtto är den gamla historiska kyrkan. Först på mötet i Trident 1545 stadfäste den romerska kyrkan "påfvens lag", "de nyare kyrkolagarna" och skilde sig så från de gamla kyrkolagarna, hvilka reformationen erkände.

2) *Att, ehuru bekännelseskrifterna uppenbarligen förkasta det påfviska biskopsväsendet, mot hvilket de kraftigt protestera såsom otillbörligt inom kyrkan, emedan biskoparna påbjuda och hålla sådant som står i rak strid mot Guds ord (och äfven mot de gamla kyrkolagarna) och de därför icke kunna erkännas såsom biskopar, dock likväl icke förkasta det ursprungliga särskilda biskopsämbetet, som tillkommit enligt mänsklig rätt, ej heller de anordningar, som enligt samma rätt gjordes med hänsyn till biskoparna på mötet i Nicea.*

Härom behöfva vi icke på detta ställe vidare orda, ty af det föregående känna vi redan till att biskop och presbyter ursprungligen var detsamma och att sedermera ett kyrkligt ämbete med allmänt medgifvande kom till stånd och att dess innehafvare särskildt kallades biskop. Det må dock nämnas, att själfva Augsburgiska bekännelsen går så långt, att den på sitt sista blad, efter det den framhållit att "Petrus förbjuder (1 Ep. 5: 3) biskopar" (naturligtvis här biskopar i deras ursprungliga betydelse) att öfva herradöme och världsligt välde i församlingen", säger: "Men nu yrkas icke, att herradömet skall fråntagas biskoparna, utan det allena begäres, att de tillåta evangelium rent förkunnas, och att de upphäfva några stadgar, hvilka icke kunna hållas utan synd." Men härvid måste vi säkerligen taga tidsomständigheterna med i betraktande.

3) *Att Hustaflan i Luthers Lilla katekes och Melanchthons underteckning af de Schmalkaldiska artiklarna angifva detta ämbete.*

Var någon en frihetskämpe, så var det Luther, och äro några mänskliga skrifter frihetsskrifter, så är det den lutherska kyrkans bekännelseskrifter. Men emedan Luther var en frihetskämpe, förkastade han allt egenvälde, allt tyranni, antingen det framträdde hos påfven i Rom och hans biskopar eller hos småpåfvar. Så finna vi också i bekännelseskrifterna en rätt kristlig frihet såväl som en rätt allmänborgerlig frihet. Men just

[19] Icke blott på detta utan på många andra sätt slöt sig reformationen och därmed bekännelseskrifterna till den gamla kyrkan i hennes historiska framträdande. Bekännelseskrifterna peka först på Guds ord, men därjämte också på kyrkans gamla fäder, hvilka lärt i öfverensstämmelse därmed, och på så sätt sluta de sig till den gamla rättrogna kyrkan. Redan i Augsburgiska bekännelsens första artikel se vi detta historiska samband med den gamla kyrkan, då det är frågan om de tre personerna i gudomsväsendet. Det heter: "Det ordet person brukas ock hos oss i samma betydelse som de *gamla kyrkolärarna* hafva i denna sak brukat det." I den tyska texten, här anförd efter dr Forsanders Förklaring öfver Augsb. bek., sid. 29, står det: "Såsom ju *fäderna* hafva i denna sak brukat det". En mängd dylika anföranden kunde göras ur bekännelseskrifterna. Hela reformationen kunde också angifvas hafva bestått och såsom fortgående bestå i 1) *negative:* frånskiljande af det, som under tidernas lopp inkommit i kyrkan emot Guds ord i lära och praxis; och 2) *positive:* återställande af lärans renhet enligt Guds ord och bibehållande af god, kyrklig praxis.

därför fordra de ock en rätt kristlig ordning och reda i församlingslifvet — kyrkoordning, ehuru församlingen eller församlingarna fingo själfva därom besluta. Därför tala de Schmalkaldiska artiklarna, författade och underskrifna af Luther t. o. m. om en förman eller hufvud (president, superintendent eller biskop eller hvad man ville kalla honom) för kyrkan, icke att skymma bort Kristus, utan för kyrkoordningens skull och för att befrämja kyrkans intressen. Därför läsa vi i Schmalkaldiska artiklarna (4:e art.): "På det enighet och samdräkt bland de kristna må dess bättre bibehållas emot sekter och kättare, så måste ett visst hufvud *väljas,* på hvilket de andra sig liksom stödja må, och som ett sådant hufvud *väljes af människor, så står det ock i människors makt att ombyta eller afsätta ett sådant hufvud.*" Då Melanchthon sedermera underskref dessa artiklar, skref han så här: "Jag *Philippus Melanchthon* gillar ofvanstående artiklar såsom varande kristliga och med Guds ord enlige. Men hvad påfven angår, tycker jag, att om han ville tillstädja evangelii lära, så kunde vi, för allmän frid och ro ibland de kristna, som nu äro under honom och hädanefter kunna komma, lämna honom hedersrummet öfver biskoparna, det han annars äger efter *mänsklig lag.*" Själfva utlåtandet var ingenting nytt, och det är icke det vi här åsyfta, utan det sätt och i den mening han här begagnar ordet *"biskoparna"*. Det är tydligt för en hvar som "inte vill krångla", att ordet "biskoparna" här, ehuru begagnadt af enskild man, angifver eller starkt lutar mot något allmänt erkändt. I Luthers katekes står först i *"Hustaflan,* uti hvilken några språk utur den Heliga Skrift framställas för allehanda heliga stånd: däraf hvar och en må ha en påminnelse och förmaning att akta och vårda hvad hans stånd och ämbete kräfver", detta:

"För biskopar, kyrkoherdar och predikanter."

I sammanhang med hvad här framhållits om bekännelseskrifterna och biskopsämbetet enligt mänsklig rätt påpekas att, såsom vi förut sett, Luther själf invigde eller installerade biskopar. Härvid kunde vi nu låta denna sak bero, men det vore knappast rätt.

Vi upprepa här hvad vi förut sagt, att bekännelseskrifterna hvarken förneka eller påbjuda det evangeliska kyrkliga biskopsämbetet, ehuru de erkänna det, såsom vi här sett. Ehuru mig veterligt superintendentämbetet, som blifvit det förhärskande i reformationens hemland, ingenstädes nämnes i bekännelseskrifterna och intet om något presidentämbete, veta vi dock att superintendentämbetet infördes i själfva Wittenberg, där Luther, Melanchthon och Bugenhagen voro, och annorstädes under reformationstiden, ehuru till en början i sådana stift, som på grund af den romerske biskopens vidblifvande vid romersk-katolska läran ansågos vara vakanta. Och det är tydligt att reformationens ledare och bekännelseskrifternas undertecknare hvarken velat bryta eller ha brutit mot bekännelseskrifternas anda och egentliga innehåll. Därför måste vi se talet om biskopsämbetet i bekännelseskrifterna i det ljuset. Dessutom säges t. ex. där Konkordieformeln anför de Schmalkaldiska artiklarna:[20] "Om biskoparna ville rätt sköta sitt ämbete samt vårda sig om församlingen och evangelii lära, så kunde man af kärlek och för lugnets skull, men icke af någon nödvändighet, tillåta, att de måtte viga och i församlingarna inställa oss och våra predikanter; dock med det villkor, att alla vidskepelser, allt gyckleri, spökverk och ståt åsidosättas." "Därför", säga de Schmalkaldiska artiklarna, "när biskoparna antingen äro kättare eller icke vilja ordinera skickliga och tjänliga personer, så äro kyrkorna för Gud skyldiga efter gudomlig rätt att ordinera sig själfva kyrkoherdar och tjänare." — — — "Denna rätt är en skänk, som egentligen är församlingen gifven, hvilken henne icke kan fråntagas af något mänskligt välde." Häraf synes också, att biskopsämbetet icke är nödvändigt för kyrkans bestånd, såsom det ju annars tydes i romersk-katolska kyrkan och i den högkyrkliga episkopalkyrkan, ett ämbete hvaröfver kyrkan utan intrång på Guds ord äger rätt att bestämma liksom öfver motsvarande superintendent- eller presidentämbete. Ehuru bekännelseskrifterna tala mycket om biskopsämbetet och säga ingenting om något superintendent- eller presidentämbete, kunna vi icke däraf draga den slutsatsen, att de senare förkastas på det förras bekostnad. Orsaken till det myckna talet både om biskopen i Rom (påfven) och det påfviska biskopsämbetet för öfrigt och framhållandet af dels hvad det nya testamentet förstår med biskop och dels hvad biskopsämbetet ursprungligen var enligt mänsklig rätt, är uppenbarligen den falska makt, som de påfviska biskoparna tillvällat sig, och därmed det grufliga missbruket af detta ämbete. Då vi därför se att reformationens män både bibehöllo det biskopliga ämbetet i renad form och att Luther själf installerade evangeliska biskopar, såsom vi i det föregående sett, och därvid eller samtidigt därmed införde hvad de kallade superintendentämbetet, äfven om det till en början haft mera temporär karaktär, och upprättade konsistorium, såsom skedde i själfva Wittenberg, är det tydligen mera en skillnad i namn och form än i sak. Det är ock tydligt att såväl reformationens målsmän som bekännelseskrifterna härvid lämnat kyrkan den rätt och den frihet, som i detta afseende tillkommer henne.

IV. Om biskopsämbetet och motsvarande ämbeten i allmänhet, olika slags biskopar, den s. k. apostoliska successionen. Slutord.

Af det föregående framgår att biskopsämbetet är, såsom Luther säger, på tal om rätta biskopar "ett gammalt, heligt och vördnadsfullt ord" (ämbete), som tillkommit i kyrkan för den yttre ordningens skull och sålunda egentligen tillhör kyrkans författningsområde, den allmänna styrelseform, hvaröfver kyrkan äger rätt att bestämma, dock icke mot utan i harmoni med Guds ord.

[20] Konkordieformeln: Vittnesbörd ur de Schmalkaldiska artiklarna.

Den makt och myndighet, som detta liksom andra af kyrkan inrättade ämbeten har, bestämmes och begränsas af kyrkan själf. Skiljdes det från predikoämbetet vore det i självfa verket ett lägre ämbete än prästämbetet, emedan predikoämbetet har sitt uppdrag, sin makt och myndighet direkt af Guds ord, hvaraf kyrkan är helt och hållet beroende, men just därför fri och mäktig. Men emedan biskoparna såsom prästvigda inneha prästämbetet och däri äro likställda med alla andra, som inneha samma ämbete, och dessutom såsom biskopar inneha den rätt, som kyrkans författningar skänkt dem, inneha de i denna mening ett högre författningsenligt ämbete, efter mänsklig rätt, hvilken också *måste respekteras,*[21] men de ha ingen rätt vid sidan af eller högre än Guds ord. Häraf framgå i synnerhet tre saker:

1) Att det egentligen är kyrkan som på detta sätt styr genom sin kyrkolag eller sina författningar, och då hon respekterar dem, respekterar hon sig själf. Sådant tillhör enhetsprincipen i kyrkans styrelseform. Hela styrelseformen med dess ämbeten afser församlingens bästa, afser att råda och leda. Hon äger också därmed författningsenlig rätt att ingripa allt eftersom omständigheterna månde vara och författningarna föreskrifva, om t. ex. småpåfvar, prästmän eller lekmän, skulle uppstå och förorsaka svårigheter eller annan oreda uppstå. Därigenom bevakas allas rätt.

2) Emedan detta ämbete är ett ämbete gifvet af församlingen äger det ingen makt utöfver kyrkans lag eller författningar och därför torde det betyda jämförelsevis litet om detta ämbete kallas biskops-, superintendent- eller presidentämbete. Dock är ordet biskop "ett gammalt, vördnadsfullt ord." Inget af dessa namn för någon makt med sig i och för sig utom den i kyrkans lag föreskrifna. I Sverige har Svenska kyrkan biskopsämbete enligt Svenska kyrkans lag — och vi akta Svenska kyrkans biskopsämbete högt af många skäl.[22]

I Tyskland har den lutherska kyrkan superintentämbete och den lutherska kyrkan i Amerika har presidentämbete, en hvar efter sina författningar, och vi akta äfven dessa författningsenliga ämbeten högt. Vill man härvid ändra t. ex. superintendent- eller presidentämbetets namn till biskop, kunde det lätt ske, men saken vore i alla fall densamma, emedan ämbetets makt och myndighet ligger i författningarna och inte i ett visst namn. Se vi efter skola vi säkerligen finna att i stort sedt ha biskopar, superintendenter och presidenter i hufvudsak samma ämbetsåligganden och att grunddragen i de lutherska författningarna (= de af den lutherska kyrkan brukade) äro de samma. I Augustana-synoden har dock endast synodens president författningsenlig rätt att prästviga. Här borde vi ock nämna något ytterligare om det i Amerika förekommande presidentämbetet. Den första lutherska styrelseformen i Amerika var den författningsenligt biskopliga, emedan den svenska Delaware-kolonien, grundlagd 1637, stod i kyrkligt afseende under biskoplig styrelseform. De holländske lutheranerna som anlände före svenskarna eller 1623, men dock icke erhöllo präst förr än 1657, stodo under konsistoriets i Amsterdam uppsikt och ledning. Då den lutherska synoden, The Ministerium of Pennsylvania organiserades 1748 valde den enligt sin författning president (superintendent, uppsyningsman), men denna synods åtgöranden rapporterades i många år till vederbörande kyrkliga myndigheter i Halle i Tyskland, hvilka myndigheter ägde revisionsrätt. "Under denna tid lutade denna synod mot biskoplig styrelseform." Efter 1792 upphäfdes förbindelsen med Halle, och synoden behöll sitt presidentämbete. Då Augustana-synoden stiftades 1860 antog den synodal styrelseform[23] och synodens praeses kallades president. Hasselquist, Swensson, Carlsson, Swärd, hvilka tjänstgjort såsom synodens presidenter, ha varit af biskopar i Sverige prästvigda, och äfven på så sätt äga vi förbindelse med moderkyrkan i Sverige. Den Svenska kyrkan har på många sätt, genom ombud och skrifvelser m. m., erkänt Augustana-synoden såsom den svenska lutherska kyrkan i Amerika och erkänt den såsom den svenska kyrkans dotterkyrka.[24] Att den Svenska kyrkan erkänner Augustana-synodens prästvigning[25] är ju också allmänt bekant, och äfven därmed visar hon, att hon såsom luthersk kyrka uppfattar sitt biskopsämbete i ljuset af den lutherska kyrkans bekännelseskrifter och icke i romersk katolsk betydelse eller i den högkyrkliga episkopalkyrkans mening.

3) Det tredje vi härvid märka är, att liksom icke alla präster äro lika, äro icke heller alla biskopar lika. När det blir fråga om en präst, fråga vi strax: hvad är det för en präst? Hvad är det för lära, som han förkunnar? Och när det blir fråga om en biskop, fråga vi strax hvad är det för en biskop? En romersk katolsk

---

[21] Hvilken vikt t. ex. Augustana-synoden lägger härvid ses t. ex. däraf, att en af de frågor, som tillställas prästkandidaterna vid prästvigningen, innehåller följande: "Viljen I ock vid utöfningen af prästämbetet efterlefva och handhafva kyrkans lag och gällande stadgar, bevisa edra förmän skyldig lydnad och troget efterkomma hvad eder varder ålagdt?" Sådant tillhör samfundsmässigheten i kyrkan såsom ett organiseradt samfund, och detta behöfva icke allenast vi präster komma ihåg, utan äfven sådana andra församlingsmedlemmar, som kanske inte mycket fråga efter rättmätig kyrklig ordning, utan vilja själfva regera endast efter sitt eget tycke.

[22] Den som vill läsa t. ex. Svenska kyrkans historia af Norlin, skall säkerligen af dokumentbevisningen däri finna, hur svenska kyrkans biskopar och prästerskap bevakat kyrkans rätt gentemot förekommande otillbörliga kungliga ingrepp och adelns icke sällan förekommande själfsvåld. Svenska allmogen har i dem haft goda vänner och ett godt stöd.

[23] I sin artikel: Augustana-synodens författningar (*Minnesskrift*, Augustana-synoden, 1910, sid. 70) säger dr C. E. Lindberg, sedan olika författningsformer i den lutherska kyrkan angifvits: "Ehuru Augustana-synoden kallas dotterkyrka till Svenska kyrkan, har hon dock icke den svenska kyrkans styrelseform, utan en blandningsform, där man kan spåra drag både af episkopalsystemet och den tyska synodalförfattningen."

[24] Härmed endast ett exempel. I den hälsningsadress, som biskop von Schéele framlämnade från Sveriges biskopar vid Augustana-synodens jubileum i Rock Island 1910 heter det bland annat: "Det är för oss rik anledning till glädje och tacksamhet, att Synoden, *som haft sin utgångspunkt i vår svenska kyrka och som är och alltjämt räknar sig för att vara en från henne härstammande dotterkyrka* [kursiv. af undertecknad], alltfort orubbligt står fast på den gemensamma grundvalen: Jesu Kristi evangelium, fattadt i den renhet i hvilket det trädt fram genom den Lutherska reformationen." (Minnen från jubelfesten 1910, sid. 237.) För erkännanden från den svenska kyrkan för öfrigt och från den lutherska kyrkan i skilda delar af världen se nämnda Minnen.

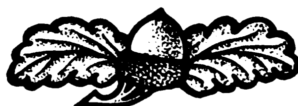
[25] Inträder augustanapräst i Svenska kyrkans tjänst, blir han icke prästvigd igen: hans ordination i Augustana-synoden erkännes. Vi minnas ock att enligt från Sverige till synoden inkommen inbjudan deltog en af Augustana-synodens präster med i senaste ärkebiskopsinvigning i Sverige.

biskop är inte detsamma som en Svenska kyrkans biskop och en Svenska kyrkans biskop är inte detsamma som en episkopalbiskop, andra biskopar att förtiga. De skilja sig just i läran och i författningen. Svenska kyrkans biskopsämbete bestämmes af den lutherska kyrkans lära och Svenska kyrkans författningar, det romersk katolska af den kyrkans lära och författningar och det anglikanska af episkopal-kyrkans[26] lära och författningar. Skillnaden mellan uppfattningen af själfva biskopsämbetet i den romersk katolska kyrkan och i den högkyrkliga episkopalkyrkan (meningarna mellan den "högkyrkliga" och den "lågkyrkliga" äro ju delade) är inte stor, om ens någon, men det är en väsentlig skillnad mellan dem och deras ämbete med s. k. gudomlig rätt och den Svenska kyrkans evangeliska biskopsämbetet enligt kyrkans författning med mänsklig rätt. Skulle vi i Augustana-synoden vilja ha biskop kunde det lätteligen ske genom att i våra författningar ändra namnet synodalpresident till ärkebiskop och konferenspresidenternas namn till biskop o. s. v. Ville man ha en sådan invigd[27] i sitt ämbete af en svensk biskop är det högst antagligt att "moderkyrkan" därvid skulle villigt stå dotterkyrkan till tjänst. Men därmed hade dessa biskopar ingen annan makt och myndighet än den i författningarna föreskrifna: makten och myndigheten ligga i det afseendet helt och hållet i författningarna. Ville man ändra dessa, kunde ju äfven det ske, enligt de bestämmelser, som därom förekomma. I det fallet är kyrkan fri och icke bunden; men hon är bunden i Guds ord och därför är hon fri.

En annan sak, som vi i detta sammanhang vilja vidröra är den ganska intressanta frågan om den s. k. biskopliga successionen — biskops vigning af biskop i betydelsen af historisk kontinuitet. Härpå lägges en ofantlig vikt i den romersk-katolska och den högkyrkliga episkopal-kyrkan. Skulle det vara något synnerligen viktigt i fråga om ämbetssuccesion borde det ju vara med hänsyn till den *prästerliga* successionen, emedan prästämbetet, det nytestamentliga biskops- eller präsbyterämbetet tydligen är grundadt i Guds ord. I båda fallen ligger i deras historiska kontinuitet, om en sådan i vanlig mening finnes, *en vacker tanke,* som dock *i sak* är tämligen betydelselös, ty skulle den föras därhän, att prästämbetet och sålunda församlingen blefve beroende däraf, då blefve det icke allenast *en brydsam utan en farlig tanke.* Göra vi kyrkan och prästämbetet däri beroende af biskopsämbetet såsom en gudomlig stiftelse, och göra vi sedan biskopsämbetet beroende af den s. k. biskopliga successionen, då är det inte svårt att se hvart det leder. Vår lutherska kyrka, som är en ordningens och såsom luthersk inte kan vara annat, medgifver och fordrar, där det annars kan ske att, om vi så kunna uttrycka det, ämbete viger ämbete, men härvid få vi inte glömma hvad Luther framhöll och våra bekännelseskrifter fastslå, nämligen det, att "Guds ord är icke bundet." Detta är detsamma som vi förut kallat evangelii frihetsprincip. Blir det fråga om prästvigning, må vi inte glömma, att det egentligen är ordet, som gifver ämbetet, och som i själfva verket viger, och därför har ordet, som är fritt, af ingenting utom det bundet, sin egen fria och rätta succession. Och äfven det, att det är så, är väl. Bekännelseskrifterna medgåfvo t. o. m. att de romerska biskoparna skulle få viga de evangeliskes präster eller präster åt de evangeliskes församlingar, endast de ville lämna evangelium fritt; men då de icke ville det vigde de själfva sina präster och tillsatte biskopar och superintendenter efter församlingens behof.

Hur härlig är icke ändå vår lutherska kyrka, emedan hon hvilar på Guds ords grund, och hämtar sitt församlingsämbete därur och kan på samma grund i evangelisk frihet ordna sina till författningen hörande angelägenheter. Äfven härvidlag ha vi något stort att tacka Gud för. Gud vare tack, som såg till sin kyrka äfven i medeltidens mörka natt och åter upprättade henne! Gud vare tack därför att det gamla och det nya testamentets gamla, alltid nya rättfärdiggörelselära — rättfärdiggörelsen af tron — åter kom i ljuset. Omkring den stora frågan hur vi skola vara rättfärdiga inför Gud rör sig hela gamla och det nya testamentet och det var hufvudfrågan i 16:de århundradets reformation. "Då vi nu hafva blifvit rättfärdiggjorda af tron, hafva vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus, genom hvilken vi ock hafva fått tillträdet genom tron till denna nåd, i hvilken vi stå, och berömma oss af hoppet om Guds härlighet" (Rom. 5: 1, 2).

"Men honom, som förmår göra utöfver allt, vida mer än vi begära eller tänka, efter den kraft, som verkar i oss, *honom vare ära i församlingen genom Kristus Jesus bland alla släkten i evigheters evighet. Amen.*" (Ef. 3: 20, 21).

[26] En del svenskar i Amerika ha blifvit "förvillade", emedan de säkerligen inte förstått skillnaden mellan svenska kyrkans biskopar och episkopalkyrkans. För de lättledda, antingen de inte förmått eller inte velat se till botten i denna sak, har det ju varit ett slående argument att svenska kyrkan och episkopalkyrkan skulle vara detsamma, ty svenska kyrkan har biskopar och så har den episkopala kyrkan. Men att det dock är två skilda saker med samma namn, är tydligt. Svenska kyrkan har sin lära och sin författning, och episkopalkyrkan sin lära och sin författning — och där de skiljas åt, där skiljas de åt.

[27] På synodalmötet 1905 framställdes ett förslag om tillsättandet af ett utskott, som skulle "samla och utarbeta...förslag till sådana formulär för kyrkliga handlingar, hvilka icke förekomma i vår handbok, såsom formulär för installation af synodalpresident, konferensordförande m. m.", men det blef "bordlagdt" och ligger där ännu.

Ödekyrkan.

AF EDOR LARSON.

På mina besök i en af annexförsamlingarna reser jag vanligtvis förbi en ödekyrka. Den tillhör visserligen icke det religiösa samfund jag tjänar, och ändå tycker jag den predikar så allvarligt i trots af sin anspråkslösa tystnad.

Det är en vanlig träkyrka, uppförd i enkel stil. I hufvudsak liknar den hvilken landtkyrka som helst, endast det att den börjar lida af egen ålderdom och människors försummelse. Några fönsterrutor äro utslagna, tornspiran föll för sista vårens stormar och de förr hvitmålade väggarna skifta i grått. Gräset växer på sommaren ganska långt på kyrkoplanen. Mot hösten beta vanligtvis kreaturen kring helgedomen.

Huru kyrkan ser ut invändigt vet jag icke, ty jag har aldrig stigit inom dess dörrar. Men jag antar det inre i mycket motsvarar det yttre; jag anar att golf, bänkar, altare och predikstol äro dammiga, ty kyrkan ligger utmed allfartsväg och automobilerna fara nästan ständigt förbi.

* * *

Som sagdt, kyrkan är icke anmärkningsvärd i något annat afseende än detta — hon är en ödekyrka. Såsom sådan talar hon allvarligt och bevekande till alla, som vilja höra — hon talar åtminstone till mig hvarje gång jag far förbi. . . .

Kanske vi allra först skulle stanna inför kyrkans historia. Den byggdes för ett par dussintal år sedan i staden några mil från dess nuvarande belägenhet. Den utgjorde då under flera år den gemensamma samlingsplatsen för alla kyrkligt sinnade svenskar i dessa trakter. Det fanns en tid, då helgedomen var mycket anlitad af respredikanter såväl som bygdens svenska befolkning. Det var kyrkans storhetstid. Men så hände det sig, att största delen af svenskarna sammanslöto sig till en svensk luthersk församling och byggde sig en egen kyrka. Då fick "ödekyrkan" flytta från staden till sin nuvarande plats vid vägskälet ute på landet. Under flera år var kyrkan dock högt aktad och älskad af ortens folk. Den enkla helgedomen genljöd söndagligen af lofsånger och ordet förkunnades flitigt till åhörarnas glädje och uppbyggelse.

Men åren runno hastigt undan och skaran af tillbedjare blef allt mindre, medan uppehållen mellan gudstjänsterna blefvo längre. Slutligen uteblefvo andaktsstunderna helt. Prästens röst hördes icke mera, orgeln ljöd icke heller, vigda malmens toner kalla icke heller — helgedomen står där tyst . . . en ödekyrka. . . .

Men hvar är folket? . . . Folket som var med? . . . Folket som brukade med rördt hjärta och ledig tunga sjunga Lammets lof? . . . Folket som mötte Gud i denna helgedom? . . . Ja, hvar är folket? . . .

Jo — några ha gjort resan öfver dödens flod. De gå icke mera sin kyrkogång på jorden. . . . Men den största delen reser allt ibland förbi ödekyrkan och tillbeder i de olika samfundens helgedomar i staden. Församlingen är skingrad, och så får kyrkan stå där obrukad — en ödekyrka midt i samhället.

* * *

Hvarje gång jag reser förbi ödekyrkan håller den ungefär samma predikan. Med öfvergifvenhetens vemod talar den om flydda tider och dagar, då hon fick tjäna Gud och mänskligheten, då hon var en himmelens förgård. Hon talar om tidens och släkternas flykt, att "födas och lefva och bortdö till slut . . . så lyder växlingens lag" . . .

Den påminner mig om hvad jag läste om en kyrka långt uppe i norra Sverige. Församlingens åldrige lärare hade kommit tillstädes för att hålla fastlagsbetraktelse. Det brukade vara mycket folk vid sådana tillfällen. Men i helgedomen var utom nattvardsbarnen endast några få åhörare. Det gamla gudälskande folket höll på att utdö. Ett vemodets drag for öfver lärarens fårade panna. . . . Men blott ett ögonblick. . . . Nästa minut vände han blicken till nattvardsbarnens bänk och strax ljusnade ögat. De skulle taga deras plats, som utbytt staf mot palm. Se, där är hopp, framtidshopp. Måtte då icke det unga släktet tillåta Herrens helgedom bli en ödekyrka.

* * *

Ödekyrkan väcker i min själ en lång rad frågor, som jag måste framställa. Den för mina tankar ut i den brusande världen. Undrar om det finnes flera sådana ödekyrkor! Har du sett någon sådan?. . . Den kanske icke var så förfallen, som den vi skildrat. Kanske den var ny, vacker och inbjudande. Kanske klockans toner kallade till andakt. Kanske en trogen Herrens skaffare kämpade i bön för Guds rikes bestånd och framgång i samhället och församlingen. . . . Men trots detta törhända församlingen gick förbi kyrkan till parken eller teatern — eller kanske församlingsfolket satt hemma. Man hade andra intressen än kyrkan. Sak samma, man

stannade borta från Herrens hus och var så med om att bygga — ödekyrkor. . . .

Eller vi tänka oss en annan möjlighet. Kyrka och församling voro i blomstrande skick. Man syntes trifvas så väl i helgedomen. Det synes vara lif och verksamhet i församlingen. . . . Så ljöd kallelsen till Herrens nattvardsbord. Endast några få träda fram, sin Herre och Frälsare till mötes. Särskildt de unga saknades. Den stora mängden hade ingen hunger efter lefvande Gud, den behöfde icke Gud, icke nattvarden. . . . Se, där har du åter en ödekyrka i trots af yttre löfverk — fikonträd vid vägen utan frukt. . . .

Skulle du fråga mig: hvarför sådana ödekyrkor? så måste jag föra dig till ännu en sådan, som sorgligt nog finnes här och hvar i världen. Familjernas bönealtaren ha blifvit ödekyrkor. Någon himmelsk röst får icke numera ljuda i familjekretsen, bibeln och postillan få ligga obrukade, bönen försummas. . . . Sådana ödekyrkor finnas litet hvarstans. . . . Den gamla helgedomen vid allfartsväg hviskar äfven om andra ödekyrkor. Den säger mig, att det finnes många hjärtan, som en gång vid heligt altare lofvat Gud tro och tjänst och jublat i Gud . . . men nu äro de ödekyrkor . . . ödetempel. . . .

* * *

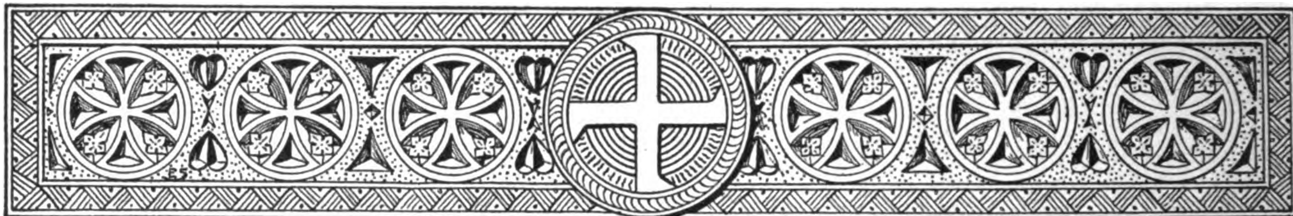
Du unga släkte, du har sett fäderna bygga kyrkor, hört dem vittna om sin tro på Gud, har säkerligen varit med bland den högtidsklädda skaran, som tillbedt i Herrens helgedom. Icke skulle du önska, att någon nu eller framdeles nödgades beteckna din kyrka som ödekyrka. Icke får du gå dess portar förbi, icke får du vara med att bygga ödekyrkor hvarken i din församling, vid nattvardsbordet, i din familj eller i ditt eget hjärta.

Det är hvad jag hör den försmådda ödekyrkan vid vägskälet säga. . . .

Gwinner, N. D.

HEMMETS SOLSKEN.

Paulus i Neapel.

AF VIKTOR RYDBERG.

EN vacker dag år 61 efter vår Herres börd sågs ett alexandrinskt skepp, kalladt Dioskurerna och prydt med bilderna af Kastor och Pollux[1], fälla ankar i hamnen till den tempelrika staden Puteoli[2], ett par timmars väg från Neapel. Ombord var en afdelning romerska soldater med några statsfångar. — —

Bland fångarna var det en, som både skeppsmanskap och soldater visade synnerlig aktning, en kortvuxen, mager, något framåtlutande man med kalt hufvud och i förtid åldrade drag, bågformiga, sammanvuxna ögonbryn, rikt skägg, vacker anletsbildning och själfulla ögon. Han var en jude, bördig från Tarsus, af en aktad släkt, som ägde romersk medborgarerätt, hvilket den tiden var ett slags adelskap. De skriftlärde i Jerusalem hade åtalat honom som förbrytare mot deras lag och tempel och, hvad värre var, mot romerske kejsaren, och den åtalade hade, på grund af sin medborgarerätt, vädjat till Cæsars domstol. Fördenskull var han nu på väg till Rom. Fången kallade sig Paulus. — —

Man var nu färdig att gå i land. Julius hette soldaternas höfvidsman. "Apostlagärningar" ger honom det vitsord, att han i sitt uppförande mot Paulus ådagalade ett människokärt sinnelag. Han kallade Paulus till sig och sade: "Innan vi fortsätta färden till Rom, stanna vi sju dygn i Puteoli. Nyttja dem, som dig lyster! Du kan gå, hvart du vill, dock följd af en soldat. Vill du under tiden se Neapel, står det dig fritt. Tack för dina goda och hjälpande råd i lifsfarorna, som vi utstodo på hafvet! Vare du i gudomens hägn!"

Paulus uppsökte sina trosbröder, och ännu samma afton suto de endräktigt tillsamman. Den puteolanska församlingens äldste sände bud till kristianerna i Rom och läto säga dem: "Paulus, vår Frälsares förkunnare och tjänare, är här och skall om sju dagar vara i Rom. Gån honom till mötes!"

* * *

Här börja sägnerna. Tåla de ej att skärskådas af häfdagranskarens öga, tåla de måhända att höras.

Paulus följde gärna den vänlige höfvidsmannens råd att se Neapel — ej därför att stadens och nejdens skönhet eller konstverk eller glada folklif skulle särskildt lockat honom som så många andra: han hade sina egna skäl därtill. Det främsta var, att Jesus, den tid han som gosse och yngling vandrade i drömmar vid stranden af Genesaret, hade längtat att se denna förtrollande ängd och att han tillfredsställt sin längtan och kommit dit och stigit upp på Vesuvius och sett.

Paulus ville trampa det stoft, hvarpå den syndfrie en gång satt sin fot, och skåda samma syner som han.

Så kom aposteln till Neapel. Men stadens tempel, borgar och njutningslystna, stojande människoskaror lämnade han bakom sig och gick upp mot Vesuv.

Då såg berget icke ut som nu. Den högsta af dess toppar, den, som nu omlägras af vulkaniska moln och hotar omgifningen med ödeläggelse, fanns då icke. Ej ett tecken lät ana, att elden var verksam i dess inre. Ej en urkund visste förtälja om ett utbrott. Grekisk lefnadsglädje och romersk vällust firade tryggt sina fester i de lundar och lustgårdar, som klädde sluttningarna ända upp till Sommas högslätt[3], utan minsta oro däröfver, att denna askgrå ödemark med sina svarta hålor och eldfrätta stenblock yppade, hvad häfderna förtego: att man lefde och njöt på skalet af en vulkan.

Där vandrade nu Paulus, glömmande alla tankar på det öde, som väntade honom i Rom. Vägen förde honom allt längre upp. Så kom han till en fläck, där utsiktens trolska fägring slog honom i band. Han skådade ut öfver Partenope[4], som låg där nere, bäddadt i lundar af lager, cypress, platan och oliv, öfver de med hvitglänsande städer strödda kusterna, de blånande öarna, det ändlösa hafvet. Han fröjdades i medvetandet, att detta samma haf en gång speglat sina solskimrande rymder i de mildaste af alla ögon, i speglarna för den renaste och oskyldigaste själ, som nedstigit till vår jord, och med sammanknäppta händer, hviskade han: "Guds underbara väsen skådas i hans gärningar, nämligen i världens skapelse."

* * *

Strax ofvanför det ställe, där Paulus enligt sägnen stannade, fängslad af dessa ängders öfverväldigande prakt, ligger i våra dagar det observatorium, där en ifrig vetenskapsman, Palmieri, följer hvarje rörelse inom Vesuvs lidelsefulla barm. Ett stycke nedanför observatoriet finner man en osteria[5], förr en eremitboning. Den

[1] Dioskurerna, eller Kastor och Pollux, voro tvenne i den grekiska hjältesagan berömda tvillingsöner af Zevs. De åkallades i strid och under storm på hafvet.

[2] Nu Pozzuoli, vid Neapolitanska golfen, fordom rik handelsstad.

[3] Monte Somma— den andra af Vesuvs toppar, nu en halfcirkelformig vall.

[4] Gamla grekiska namnet på Neapel.

[5] Värdshus.

fryntlige värdshusvärden framsätter gärna för trötta gäster ett rödt vin, som han kallar *lacrymae Christi*[6], men som vanligen har en förunderlig likhet, hvad smaken vidkommer, med saften af Ischias eller af Marsalas drufvor. Men misstänker han i färdemannen en vinkännare, händer det ock, att han smyger fram ett vin, som verkligen vuxit på Somma och verkligen är *lacryma,* igenkännlig på sin fulltoniga färg och fina doft.

* * *

Här stod på Paulus' tid en landtmans hydda. Hennes ägare, en silfverhårig gubbe, upphörde, när han såg främlingen, att syssla med sina vinstockar och gick fram till honom. Paulus emottog hans inbjudning att hvila under hans tak och förfriska sig vid hans bord. Frukterna, som husets dotter framsatte, voro saftrika och vinet öfver måttan ljuft. Paulus rosade det som en god gåfva, och värden sade: "Också är dess uppkomst en den underbaraste." Och han förtalde därom följande. En dag för omkring trettio år sedan hade han just på den fläck, där han nyss funnit sin gäst, sett en okänd yngling med guldgula lockar och liljehvitt änne, klädd som hebré, men skön som en gudason och icke olik Dionysos. Ynglingen skådade ut öfver landet och kusterna och hafvet och sade, att denna nejd är en flik af paradisets härlighet, af den sanne Olympens dyrd[7], som sjönk ned till jorden under kampen i tidens morgon mellan goda makter och onda titaner. Och han grät vid tanken på de lidanden och synder, hvaraf denna lustgård är uppfylld. Sedan han gått, uppspirade ur marken, som hans tårar fuktat, en ranka, som växte med underbar hast och bar de första drufvor, som nu pressats i Paulus' bägare.

"Jag har mina egna tankar om denne yngling", sade den silfverhårige värden. "En Gud har ärat min hyddas grannskap med sin uppenbarelse. Han var Dionysos, drufvans gifvare, den högste gudens son."

"Jag tror som du", sade soldaten, Paulus' vaktare, och tömde sin bägare.

"Ja, en gudason var han visserligen", genmälde Paulus, "och ett ädelt, lifgifvande vin har han skänkt oss i den kalk, som jag fått nåden dricka till hans minne."

"Du känner honom då, äfven du?"

"Ja, äfven för mig har han uppenbarat sig. På jorden hette han dock icke Dionysos, utan Jesus från Nasaret."

"I sanning, så nämnde han sig", ropade den gamle och for med handen öfver pannan som för att upplifva ett bleknadt minne.

"Viljen I höra mer om honom?" frågade aposteln.

"Ja, säg oss allt, hvad du vet!"

Och Paulus talade. Han talade ännu, då solen sjönk ned bakom Ischia och öfvergöt hafvet och dess sväfvande segel med aftonpurpur. Husets folk hade samnats[8] kring honom. Framför honom satt värdens dotter, andäktigt lyssnande, med händerna i skötet. Det mörknade, lampan tändes, och han talade ännu.

[6] Kristustårar.

[7] Glans, härlighet.

[8] Samlats.

Innan han följande morgon bröt upp, hade han döpt dem alla, äfven soldaten, som följde honom, till Kristus' namn.

Men det vin, som enligt sägnen föddes ur den guldlockige ynglingens tårar, växer ännu på Vesuvius och kallas Kristustårar, *lacrymae Christi.*

* * *

Hyddans gamle ägare var en rätt kunnig man. Böcker ägde han icke många, men han hade dock en, som han flitigt läst, och det var *Georgicon*[9] af Virgilius, ty där hade han i klingande verser fått ypperliga råd, huru man skall rätt sköta vingård, åker, husdjur och bikupor.

Därför gladde det honom, när Paulus sade, att äfven han hade någon reda på hvad Virgilius sjungit, ja, att det ena af de två skäl, hvarför han kommit till Neapel, var, att han ville se skaldens graf.

På andra sidan Neapel och viken ligger Posilippoberget. Enligt sägnen är Virgilius' aska jordad där. Den antika griften, ett så kalladt kolumbarium[10], som tros förvara hans stoft, är en af stadens märkvärdigheter, som hvarje neapolitansk gosse känner till.

Dit styrde nu Paulus kosan, ledsagad af sin värd. De förkortade vägen med samtal. "Räknar jag rätt", sade gubben, "visade sig vår Herre och Mästare på Vesuvius, just samma år som Virgilius dog." "Ja", sade Paulus, "det förunnades honom icke den nåden, som han så innerligt eftertrådde, att lefva länge nog för att få sjunga om den korsfäste segerhjältens storverk —

'O, må min lefnads höst förlängas och åldringen unnas ande och krafter nog för att sjunga de bragder du verkar!'[11]—,

men Kristus har sedan nedstigit i dödsriket och förkunnat de bidande andarna förlossning. Där har Virgilius skådat honom."

"Det gläder mig att höra, ty han var i lifstiden afhållen af alla, som kände honom", sade den gamle från Vesuvius.

Så kommo de till målet för sin vallfärd. Aposteln stod länge i tysta tankar öfver den hedniske sångarens graf. En gammal latinsk visa omtalar, att han "göt fromma tårars dagg" öfver stoftet, och till sist yttrade:

"Om jag mött dig på min stig,
hvilken man jag gjort af dig,
du, den störste skald bland alla!"

Nära Virgilius' hvilostad fanns den tiden en ståtlig, med grekiska konstverk prunkande villa, tillhörig skalden Silius Italicus. Denne hade till vana att dagligen besöka griften, hvilken för honom var helig som ett tempel. Han kom äfven nu, följd af sin vän Plinius, öfverhöfdingen för den vid Misenum[12] förlagda romerska flottan. Kransade och höljda i sina togor, närmade de sig den judiske främlingen och inläto sig i vänligt samtal med honom. Paulus sade till Silius: "Äfven jag kan

[9] En dikt om landtbruket.

[10] Underjordisk grafkammare med nischer, i hvilka urnorna med aflidnas aska förvaras.

[11] Virgilius' 4:e eklog (herdekväde), verserna 53, 54.

[12] I forntiden en stad vid Neapolitanska golfen.

sia, ehuru jag ej är skald. Och nu säger jag dig, att vi två skola på skilda vägar, men på samma år gå till vår äras högsta mål. Din väg skall föra uppför Capitolium, och framför dig skola stål blänka. Min väg skall föra nedför Aventinska berget, och bakom mig skall ett stål blodas."

Sju år därefter vardt Silius Italicus romersk konsul, och framför honom buros de konsulariska hederstecknen, liktorernas yxor[13]. Samma år fördes aposteln utanför Ostiensiska porten[14] och halshöggs.

* * *

Det är en märkvärdig sak med denne Virgilius. Icke kunde han, den blyge, ungmölike, tillbakadragne mannen, i lifstiden ana, att han skulle med trollmakt fängsla alla kommande århundradens inbillningslif. Han kunde dess mindre ana det, som han, dömande alla andra mildt, dömde sig själf och sina sånger hårdt, med misstro upptog den förtjusning, som ägnades dem, och aktade ett så kalladt odödligt namn för intet. En stilla lefnad, förljufvad af vänskapen, och glömska efter döden var det bästa han önskade sig. Hans mest frejdade verk, Æneiden, räddades från lågorna endast dymedelst, att man bröt mot den döende skaldens sista vilja. Men, som sagdt, hans namn har gått till alla århundraden, och alla tider hafva älskat honom. Äfven den mörkaste medeltiden hedrade honom på sitt vis, ty folktron gjorde honom då till en välgörande och människoälskande trollkarl och hopdiktade Virgilius-sagor, som hunno ända till Island, medan kyrkan gjorde honom hart när till en kristlig profet, intog hans namn i sin liturgi och gaf honom ett hedersrum vid fötterna af Gamla testamentets siare. Och detta synes ej så underligt, när man läser det fjärde i ordningen af hans herdekväden, där han till ett barns vagga knyter förutsägelsen om en ny tidernas ordning, en guldålder, då rättfärdigheten skall återvända till jorden, våra synder afplånas, ormen söndertrampas och lammen beta i frid med lejonen. Mången skummare profetia har man hänfört till Messias.

När Dante i anden företog sin färd genom underjordens fasansfulla ängder, gick vid hans sida, undervisande och lugnande, en mild, lagerkransad skugga, Virgilius. Lyckligare har Gustave Doré[15] icke fört sitt ritstift, än då han i sina teckningar till Dantes "Gudomliga komedi" ställt dessa vandrare bredvid hvarandra, den ene med antikens plastiska hållning och ädla mått i sina rörelser, den andre öfverretad och lidelsefull i alla åtbörder. När Svedenborg i sitt lusthus uppe i Stockholm hade emottagning för gäster från andevärlden, var Virgilius en af dem, med hvilka han helst samtalade. År efter år tåga pilgrimsskaror, såsom i forntiden Paulus, till Virgilius' graf. Många komma endast för att hafva varit där. Men visserligen äro äfven de många, som gå dit för att offra på hans grift en varm tacksägelse för de vackra och storartade bilder, hvarmed han fyllde deras gossedagars inre värld.

Vägen dit är värd att gå. Han drager sig längs Riviera di Chiaja[16], Villa nazionale[17] och Boschetto, där Neapels *beau monde* utvecklar sin prakt som utstyrsel till en af de skönaste stränder i världen. Du vandrar under palmer, akacier och stenekar, genom hvilkas löfhvalf solstrålarna leta sig väg för att glänsa på marmorstoder eller bryta sig i stänket från buktande springvatten. Till höger har du gatan och dess trängsel af ryttare och vagnar med svartögda, sköna kvinnor; till vänster hafvet med friska fläktar, lekande böljor och skimrande färger, som ingen pensel kan återgifva. Redan här kan du ägna Virgilius din hyllning, ty neapolitanerna hafva i Boschetto rest honom ett joniskt tempel, inom hvars pelare du ser hans bröstbild. Här är det skäl att stanna och dröja en stund på den i hafvet utskjutande rundeln, "Belvedere" kallad, firad af skaldernas och än mer af böljornas sång, inbjudande till att drömma utan mystik och att svärma utan vemod. Öfver det glittrande vattenbrynet, blandande sig med den glasartade klangen af de framhvälfvande vågorna och det friska suckandet af de brutna och tillbakavikande, förnimmes från fjärran fiskarens sång:

"Sul mare luccica
l'astro d'argento,
placida è l'onda,
prospero il vento...

O, dolce Napoli,
suolo beato,
dove sorridere
volle il creato...", [18]

och under tiden kämpa solljus och gyllne dimmor där ute vid synranden, Sorrento glänser som silfver, och öfver kuster och öar breda sig smältande metalliska färger.

Har du slitit dig lös från detta rum, så äro Posilippogrottan och höjden, där Virgilius' graf visas, icke långt borta, om du ej är alltför nogräknad med minuterna. Med en "custode"[19] som vägvisare vandrar du uppför en slingrande trappgång, omgifven å ömse sidor af söderns rika växtlighet; du kommer till utsikter, som du aldrig skall glömma, sedan du en gång sett dem, och du föres slutligen ned i grifthvalfvet, som med sina nischer för askurnorna liknar så tämligen andra kolumbarier, men där du återfinner den välkända grafskriften:

"Mantuas son och Calabriens rof, i Partenope gömmes stoftet af mig, som besjöng hjordar och skördar och krig." [20]

— — — — — — — — — — — — — —

* * *

Från Puteoli fortsatte Paulus sin väg till Rom, tyngd af dystra tankar; men vid Forum Appii och Tres Taber-

[13] Liktorerna voro tjänare, hvilka, bärande sammanbundna spöknippor med en däri instucken bila, gingo framför och rödde väg för vissa romerska öfverhetspersoner, såsom konsuler o. a.

[14] Nu Porta San Paolo (efter kyrkan af samma namn), genom hvilken vägen leder till det gamla Ostia.

[15] Fransk konstnär, mest känd som snillrik illustratör. Bland hans förnämsta verk äro teckningarna till Dantes "Divina Comedia".

[16] Neapels vackraste gata, med härlig utsikt öfver hafvet.

[17] Neapels förnämsta och vackraste promenadplats, en parklik anläggning mellan golfen och Riviera di Chiaja. En del af densamma är Boschetto (på sv. liten lund).

[18] "På hafvet glänser silfverstjärnan, lugn är böljan, gynnande vinden. O, ljufva Napoli, sälla jord, hvarest allt skapadt fröjdas!"

[19] Uppsyningsman.

[20] På återresan från Grekland, i sällskap med kejsar Augustus, insjuknade och dog Virgilius i Calabrien. Härpå syftar uttrycket "Calabriens rof". (Förfs anm.).

næ[21], flere mil från hufvudstaden, var en mängd kristianer på Appiska vägen honom till mötes, och "när han såg dem", säger "Apostlagärningar", "kände han tröst och tackade Gud." Han hade då färdats öfver Pontinska träsken. Till höger hade han de vilda Volskiska bergen, framför sig Albanbergen, på hvars sluttningar sågos städerna Velitræ och Lanuvium. Nu färdades man genom allt skönare och rikare ängder, öfversållade af slott, villor, landthus och praktfulla grafvårdar, och ändtligen visade sig för apostelns öga Roma, världens drottning, med sina stadsmurar och af härliga palats och tempel krönta kullar. Genom Porta Capena intågade man i den "eviga staden". Vi skola återfinna Paulus där.

[21] Forum A. och Tres T. — städer invid Appiska vägen, en af censorn Appius Claudius anlagd berömd väg, som ledde från Rom till staden Brundusium (i Calabrien).

Mor.

AF ERIC WAHLSTRÖM.

OR satt i sin gamla gungstol och läste om och om igen en liten breflapp. Det var förunderligt med det där brefvet! Ju mera mor läste, ju mera hon funderade på innehållet, desto ljusare blef skymningen omkring henne. Solstrålarna silade sig sparsamt in i rummet, lyste på bordet, där bibeln låg öppen, skimrade en stund i lackeringen på den gamla moraklockan i hörnet och stannade slutligen på ett fotografi, som hängde på väggen. Mor såg upp. Ett friskt pojkansikte log emot henne, och mors läppar drogos också till ett leende. Än en gång läste hon raderna i brefvet: "Jag kommer snart hem. Mamma kan vänta mig när som helst." Tårarna skymde bort resten, papperet föll ur mors darrande händer, hufvudet sjönk tillbaka mot ryggstödet på stolen. Mor glömde alltsammans, rummet försvann, hon hörde underliga röster kalla sig, toner sväfvade emot henne. Det kom en besynnerlig känsla i bröstet, en tyngd lyftes från hennes hjärta, mor kände sig frisk och glad som förr, och lyckliga minnen omsväfvade henne. — — —

Ute på trappan till sin stuga sitter mor, och nedanför i sanden tumlar en liten fyraåring omkring med sina trähästar och vagnar. Det är lek och fröjd; hej, hvad det går med stora sandlass utför backarna! Fyraåringen blir trött, mors barm är så inbjudande, där slumrar den lille, medan den nedgående solens strålar leka med hårlockarna — — —

Klockorna ringa, folket församlar sig till gudstjänst. Män i svarta rockar och höga hattar stiga långsamt uppför kyrkogårdsgången; gamla kvinnor med silkesschaletten på hufvudet och psalmböcker i hand — alla skynda de upp mot kyrkan. Orgelns toner brusa, bänkarna fyllas, där — där kommer en hvitklädd skara flickor gående upp mot altaret, flickor i korta klädningar, hvita med svarta band om lifvet, tysta och allvarliga. Där — mor reser sig nästan upp i ifver — där komma gossarna, ljuslockiga hufvuden, rosiga kinder; allvarsamma och högtidliga taga de sin plats därframme i koret. Psalmsången brusar, prästen träder för altaret, men mor hör inget mer. Tårarna strömma utför hennes kinder; det är pojken, hennes pojke, som sitter därframme i koret — — —

Våren har kommit. Mor sitter åter på trappan vid solnedgången, men ensam. Ingen leker omkring henne, inget trött hufvud lutar sig mot hennes barm. Fåglarna sjunga i träden, blommorna dofta, svalorna jaga förbi i yster lek, men mor sitter tyst och väntar. En vagn stannar ute vid grinden, en välkänd röst: "Hemma igen", ljuder i hennes öron, och halft skrattande, halft gråtande hvilar en yngling med grå gymnasistmössa i mors armar. "Hemma igen, mor, hemma igen." — —

Pojken skall resa till Amerika. Mor plockar tillsammans hans kläder, synar hvarje plagg, smeker dem, gråter öfver dem. Hvarje sak har sina minnen, för hvarje sak, hon lägger ned, känner mor, hur hjärtesträngarna sönderslitas. Hennes pojke skall resa till Amerika! Mors stuga är för trång, hemmet för litet och fattigt; därute i västern vinkar lyckan! Men mor känner ensamheten smyga in i sitt hjärta. Nu blir hon allena, ensam! Tåget hvisslar, en sista omfamning, kupédörrarna slås igen — han är borta. Mors hjärta krymper tillsammans i bröstet, armarna sträckas mot väster — det är mörkt, kusligt, kallt — — —

I gungstolen sitter mor med ett bref i handen. Hans första bref! "Mor, jag skall komma tillbaka. Det är så ensamt härute utan dig." Ett leende flyr öfver mors tunna läppar, ögonen glänsa, handen darrar.

"Barn, barn!" — — —

Synerna försvunno. Det blef mörkt omkring mor. Hvad var det! Knackade det inte på dörren? Mor sökte resa sig men sjönk tillbaka i stolen. Pojken, hennes pojke stod utanför och väntade! Glädjevågorna gingo högt i hennes själ, ljuset återvände, strålarna glittrade omkring henne, rummet försvann. Med darrande stämma framhviskade mor: "Min pojke, mitt barn!"

Men utanför väntade mors pojke förgäfves på svar. Mor hörde inte knackningen längre. Med ett lyckligt leende på läpparna satt hon orörlig i gungstolen, medan solen sjönk och skuggorna föllo.

Mor var död!

Rock Island, Ill.

Själen i den judiska litteraturen.

EN af den nyhebreiska rörelsens främsta krafter är dr *Samuel Moses Melaméd,* en ung judisk filosof och litteraturhistoriker som sedan några år leder *American Jewish Chronicle* i New York, en veckotidning helt ägnad åt zionismen och den nyhebreiska rörelsen. Hans förnämsta vetenskapliga arbete är "The Psychology of the Jewish Spirit", det verk som gaf honom ställningen af andlig ledare för zionismen. Melaméds syn på den judiska national- eller rasandan och den judiska litteraturen är inriktad på i synnerhet en intressant jämförelsepunkt. I *Intelligenssedlerne* har en rysk författare gifvit en del upplysningar om den zionistiske filosofen och från detta håll hämtas den framställning af Melaméds system som följer.

Med undantag af gamla testamentets skrifter har judarnas litteratur varit en sluten bok för den öfriga mänskligheten. I två årtusenden ha judarna lefvat hos främmande folk, utan att bli förstådda och dock ett föremål för så många ofruktbara spekulationer. Så är det också med deras böcker. Ingen förstår dem, ingen har trängt in i deras litteratur från den rätta sidan. Af alla de hundratals böcker kristna tänkare skrifvit om judisk litteratur är det, anser Melaméd, blott en, Delitzsch d. ä:s verk "Zur Geschichte der jüdischen Poesie", som vittnar om en sann förståelse. Icke ens Ernest Renan kom till någon klar syn på den judiska anden.

Hvad skulle då förklaringen vara till att ingen af de kristna talmudisterna och kännarna af nyhebreismen gifvit någon träffande karaktäristik af denna märkliga litteratur? Denna som dock inspirerat så många och hvars stil så många de största diktare sträfvat att uppnå.

De folk som bodde i Palestina, innan det tagits i besittning af israeliterna, hade visserligen utarbetat det hebreiska språket, men icke skapat någon litteratur. Af dem hade hvarken framgått några profeter eller den monoteistiska religion, hvarur kristendomen och Islam har sitt ursprung. Omgifningen kan därför svårligen ha haft en öfvervägande betydelse för litteraturen, denna har sina källor i det judiska folkets egen genius.

I själfva verket kan det tyckas oförklarligt, att denna lilla beträngda nation, som aldrig varit trygg för sin existens, fått ett så starkt inflytande på den andliga odlingen i Europa. Hvarför har bibeln prerogativ på en alldeles speciell skönhet, som i århundraden betagit de stora andarna? Äfven den mest nationalistiske israelit erkänner, att den grekiska litteraturen på estetisk grund står ojämförligt högre än den judiska.

Det är icke skönheten, den sköna formen, som utmärker den judiska andens frambringelser, säger Melaméd — det är dess *renhet* och *enkelhet.* Den är fri från sexualitet.

Medan andra nationers litteratur århundraden igenom närt sig med förhållandet mellan man och kvinna, haft sin uppmärksamhet på kampen mellan könen och öst sina motiv ur denna motsättning, har den judiska diktningen föga lagt an på detta problem. Det är inte kärleken men mänsklighetens andra stora drift, som den judiska andan format sig kring: *hungern.* Hunger och släktdrift äro de två djupa krafterna i människan. Det är dessa djupets makter de litterära genierna hos alla folk utgå ifrån, dem de vidröra och hämta sin styrka ur. Af bibelns 66 böcker finns blott en enda romans, "Ruts bok", som just därför rabbinerna ansågo ha ringa värde, och en kärleksdikt, "Salomos höga visa", hvilken emellertid af hebréerna icke uppfattas som en sådan i vanlig mening, men symboliskt som Jahves pris till sitt folk. I Talmud tala rabbinerna blott från negativ ståndpunkt om kärleken, den förutsättes vara skapad af "mörkrets makter". Bland de judiska diktarna under medeltiden ägnar Emanuel Haromi sin penna åt den sinnliga kärleken, men han blef för den skull också föraktad och bildade ingen skola. Samma förhållande gäller den hebreiska litteraturens män i nutiden. Då Tschernichovsky utgaf sina kärleksdikter, stämplades han strax som "hellenist", i det han ansågs svika den sant judiska karaktären.

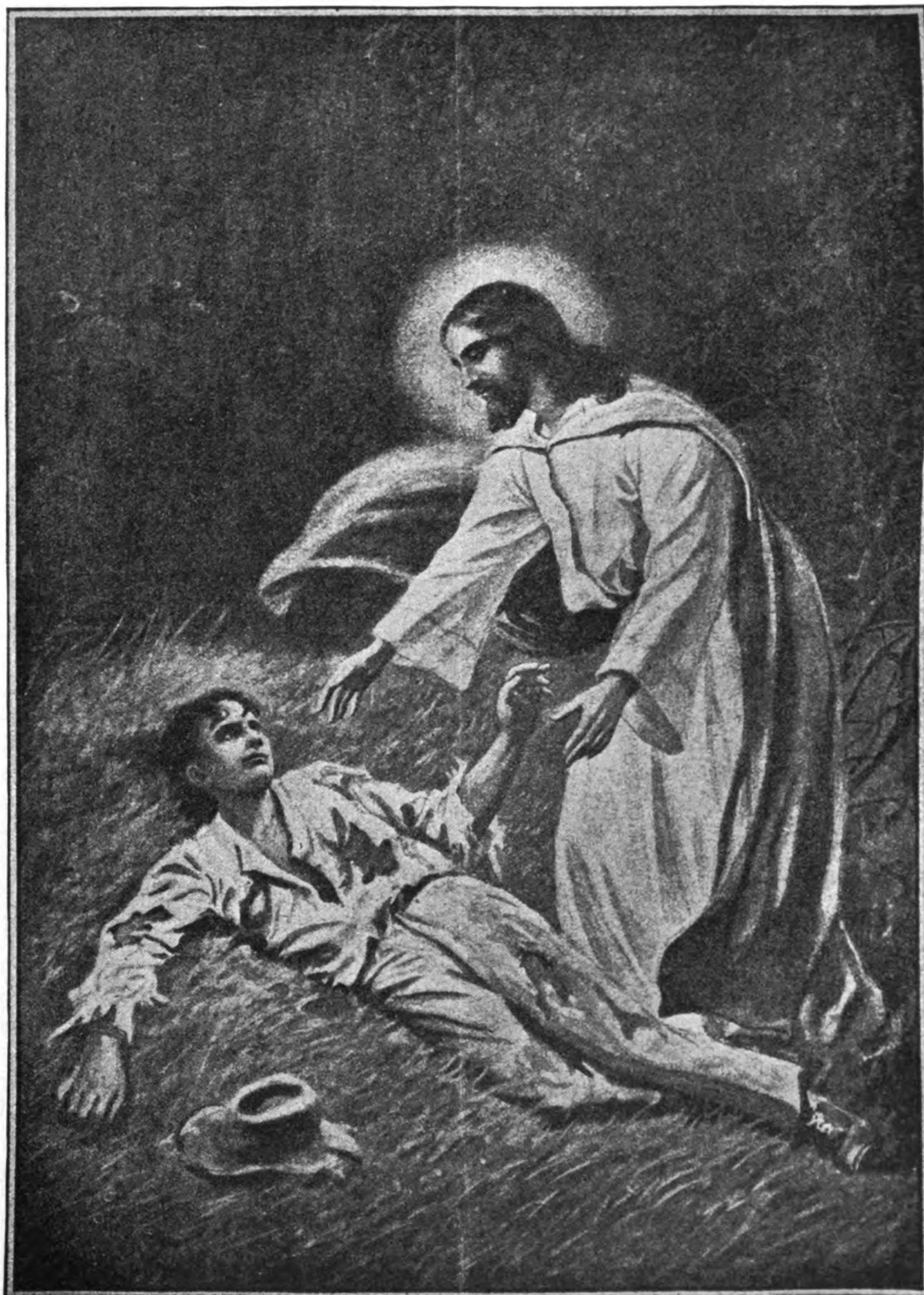
Det är också denna andens riktning bort från det sexuella som förklarar, att judiska litteraturen icke uppvisar någon dramatik — dramatiken lefver ju i högsta grad på konflikten mellan man och kvinna och kärlekens förvecklingar.

Denna judiska anda karakteriseras väl af att den låter människans historia börja med det ordet: Du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett. Hungern är ledmotivet. Det var hungern som dref Abraham till Egypten, hungern var det som förde Jakobs söner i träldom hos Farao. Historien om mannan i öknen.

Elia som gaf änkan en kruka, hvari mjölet aldrig tog slut. Öfverallt möter man sådana tecken på den judiska andans gravitering mot hungerdriften. Det stämmer ju äfven med det forna nomadfolkets en gång gjorda erfarenheter i det ofruktbara ökenlandet.

Hungerns problem är emellertid också moralens, hungern frambringar moral, liksom kärleken skönheten. Däraf fick judendomen sin moraliska uppfattning af tillvaron, då andra nationer i stället skaffat sig en estetisk. Rättfärdigheten är de judiska profeternas ord, medan det grekiska lynnet uppställer skönhetens ideal. Grekerna hade icke vandrat genom öknar, hemlösa, med hungerns spöke öfver sig. Och judarna ha genom tiderna fortsatt att vara ett hemlöst vandrarfolk. Därför har också deras litteratur fortsatt att vara en hungerns litteratur, sådan till skillnad från den kärlekens litteratur andra folk skapat.

Onekligen faller det ett intressant ljus från denna zionisten Melaméds teori öfver den israelitiska folkandan och litteraturen.

UNGDOMENS VÄN.

En amerikansk blåstrumpa.

AF G. N. S.

ETT halft löfte är också ett löfte och bör, om möjligt är, infrias. I slutet på min uppsats om Leif Erikson i denna tidskrifts juli-häfte 1916 afgaf jag ett sådant löfte i fråga om Leif Eriksons förespråkerska. Innan jag glömmer bort saken vill jag nu berätta några spridda drag ur hennes lefnadshistoria. Rörande hennes verksamhet och propaganda för Amerikas "rätte upptäckare" har jag i förutnämnda uppsats meddelat det väsentligaste af intresse; härnedan skall nu redogöras för *Marie A. Browns* litterära gärning som spridare af kännedom om svensk litteratur här i landet.

Angående hennes tidigare år saknar jag dock tyvärr all kunskap. Men att hon var född i staden New York och dotter till en där bosatt köpman, Robert Brown, det meddelas i en kort biografisk skizz i den af Enander & Bohman utgifna tidskriften "När och Fjerran" för juli 1874. Och där får man också se ungdomsporträtt af "en Finlands och en Amerikas dotter" — Selma Borg och Marie A. Brown — och den senare beskrifves som "en fint bildad ung amerikansk 'lady' med ovanliga själsgåfvor och en varm känsla för allt ädelt och skönt."

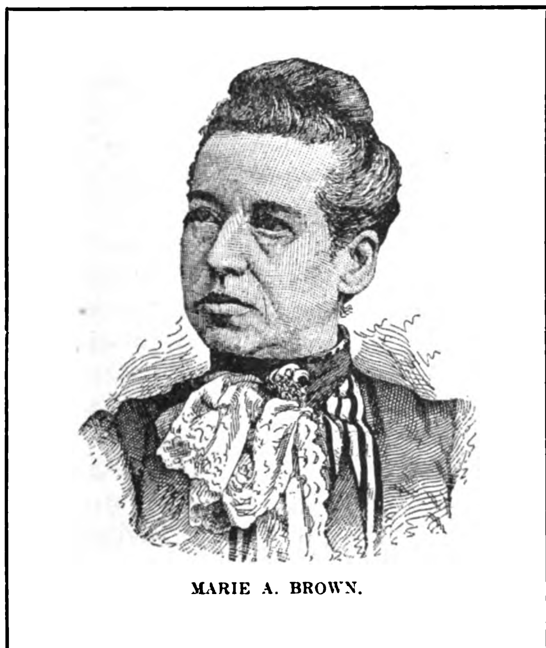
Miss Brown hade godt påbrå. Hennes fader hade tidigare i många år bott i stadens hufvudstad Albany och i yngre år tjänstgjort som bibliotekarie i statsbiblioteket. Hennes moder tillhörde den välkända Roe-släkten i Newburg, hvars kanske mest kände och berömde medlem var f. d. presbyterianprästen, framlidne romanförfattaren E. P. Roe. Hennes faders föräldrar hade utvandrat från Skottland, och hon tillskrifver denna omständighet sin varma kärlek för och stora intresse för allt nordiskt.

Under ungdomsåren tyckes hon hafva varit en drömmerska, som ej rätt kunde få klart för sig, hvaråt hennes framtida verksamhet skulle inriktas. Först sedan hon blifvit bekant med svensk historia, konst och litteratur — särskildt uppeldades hon af Runebergs dikter — uppgick det ett ljus för hennes blick; här fann hon något af värde, som till det mesta var af hennes landsmän okändt, och det skulle blifva hennes mission i lifvet att för dem bekantgöra dessa skatter. Hon tilltalades själf däraf så kraftigt, att hon ej hyste det ringaste tvifvel om att ju hennes landsmän skulle skatta dem lika högt, om hon blott lyckades i att göra dem tillgängliga. Hon började alltså studera svenska språket, och under sina studier fick hon då reda på att en nordens son hade upptäckt och bebyggt vårt land och skänkt det namnet Vinland.

Huru, när och under hvilka omständigheter hon sammanträffade med den "Finlands dotter", med hvilken hon sedan en tid framåt kom att dela både ljuft och ledt, har jag ej lyckats utröna. Kanske det var Selma Borg, som ledde hennes första stapplande steg på lärdomsstigen till svenskt språk och för henne öppnade dörren till de rika skatter, Finlands söner, Runeberg och Topelius, där hade upplagrat. Det var emellertid i samverkan med miss Borg, som hon kom att uträtta sitt mest betydande arbete vidkommande svensk litteratur, och det påbörjades på allvar år 1870. Det första och för dem viktigaste var naturligtvis att få en förläggare intresserad i denna nyare svenska litteratur, som väl i det närmaste var okänd i Amerika, och firman Lee & Shepard i Boston befanns villig att utgifva. Det gällde till en början fru Marie Sophie Schwartz romaner — en af dem, "Mannen af börd och kvinnan af folket" hade ett par år förut af anonym öfversättare utgifvits i London, men här i landet voro de nog icke tillgängliga — och redan till julen utkom på nämnda förlag den första volymen "Guld och namn" (Gold and Name). Innan den utkom af trycket, hade miss Borg därom tillskrifvit vår stora sångerska Christina Nilsson, som kort förut anländt till Amerika, och ett svarsbref på franska, dateradt New York den 28 november 1870, hvari hon uttalade sin beundran för fru Schwartz' författarskap och sin glädje öfver att de valt en så utmärkt författarinna att presentera för en amerikansk publik, jämte engelsk öfversättning däraf, tryckt på ett försättsblad, offentliggjordes som reklam i denna bok.

Därpå följde nu i rask fart under 1871—74 samma författarinnas "Börd och bildning" (Birth and Education), "Skuld och oskuld" (Guilt and Innocence), "En fåfäng mans hustru" (The Wife of a Vain Man), "Den rätta" (The Right One), "Tvenne familjemödrar" (Two Family Mothers), "Positivspelarens son" (The Son of an Organ Grinder) och "Arbetets barn" (Gerda, or The Children of Work). Men icke nog med det, de hade samtidigt utsträckt sin litterära verksamhet åt andra håll, och 1872 utgåfvo de på G. P. Putnam's Sons förlag i New York "Banditen" (The Bandit) af August Blanche och på G. W. Carletons förlag i samma stad, under titeln "Gustaf Adolf and the Thirty Years' War", första cykeln af de berömda "Fältskärns berättelser" af

Zacharias Topelius. Det var troligen första gången han presenterades inför en engelskläsande publik. Året därpå utkom i öfversättning af dessa ännu i samverkan arbetande kvinnor en ungdomsbok, "Northern Lights. Stories from Swedish and Finnish Authors. Translated by Selma Borg and Marie A. Brown, the translators of the 'Schwartz,' 'Blanche' and 'Topelius' novels", detta arbete på förlag af Porter & Coates, Philadelphia, hvilka kort därefter öfvertogo förlagsrätten till alla fru Schwartz' af dem öfversatta romaner och ännu torde ha åtminstone en del af dem i lager. "Northern Lights", en bok på 470 sidor, innehöll två berättelser af fru Schwartz, sex of Topelius, fyra af "Axel", en af "Sylvia" samt smärre berättelser för barn och ungdom ur de svenska tidskrifterna "Familj-Journalen", "Linnea", "Liljekonvaljen" och "Trollsländan".

MARIE A. BROWN.

Det dröjde nu i flera år, innan man åter fick höra något mera om dessa kvinnor, och då från endast en af dem — miss Brown. Det förblir väl en hemlighet, hvarför deras vänskap fick ett så snöpligt slut och samarbetet upphörde. Hvart Selma Borg tog vägen blef kändt först många år därefter, då miss Brown i bitter ton och anda delgaf publiken att hennes f. d. väninna visat sig vara en bedragerska, att hon förfallit i dryckenskap och som svagsint vårdades på en offentlig anstalt. Hon hade "stulit" deras gemensamma arbete, "förgiftat" förläggarna emot miss Brown, som t. o. m. framhållits som en bedragerska af den "utländska äfventyrerskan". Utan arbete och inkomster, utan framtid och litterärt namn — beröfvad allt detta af miss Borg — hade hon framlefvat en svår kamp mot fattigdom och motgångar. Och till på köpet hade ett par särskildt på den tiden vidt och väl kända och i litterära kretsar högt ansedda norrmän tagit parti emot henne, bistått Selma Borg i hennes nedriga planer och i flera afseenden gjort henne lifvet bittert. Hvart hon än vände sig, fann hon dörrarna stängda.

Under tiden hade hon dock ej förblifvit overksam, och för att visa sina fiender att hon var kompetent att utföra det arbete, de förklarat henne oduglig till, öfversatte hon att börja med — Runebergs "Nadeschda". Men åter mötte motgångar, och ingen förläggare ville utgifva ett arbete af en "okänd poet". På eget förlag utgaf hon då i Boston 1879 denna tolkning, som 1890 i ny upplaga utgafs i New York och visserligen icke saknar förtjänster. Hon hade dessutom oafbrutet arbetat på att fullborda öfversättningen af "Fältskärns berättelser", och 1882 förelåg den färdig. Utan hopp om att finna förläggare i östern begaf hon sig till Chicago och öfverlämnade manuskriptet till den förnämsta firman därstädes, Jansen, McClurg & Co. Och sedan hon träffat öfverenskommelse med dem om arbetets utgifning reste hon till Sverige för att bekanta sig med dess litterära män och kvinnor och intressera dem för den verksamhet, som hon återigen hoppades kunna med framgång upptaga.

Men kommen dit fann hon till sin förargelse och ledsnad att hennes fiender kommit henne i förväg. I *Svenska Amerikanaren* för den 6 februari 1883 hade införts en af förläggarefirman undertecknad varning, tillkommen på anstiftan och med bistånd af de två norrmännen, och märkta exemplar af detta tidningsnummer hade sändts till Sverige för att misstänkliggöra henne och omintetgöra hennes planer. Hvilket svårt slag detta var för den känsliga, djupt förorättade kvinnan, nu en främling i ett främmande land, kan enhvar föreställa sig.

Men måttet på pröfningar var ännu ej fylldt. Återkommen till Amerika fann hon att hennes öfversättning af "Fältskärns berättelser" öfverlämnats af Jansen, Mc Clurg & Co. till en dansk, Thorkild A. Schovelin, som enligt hennes påstående icke var hemma i svenskan, för revision före tryckningen, och att han försämrat i stället för att förbättra den, att arbetet sedan utgifvits i sex volymer men utan hennes namn som öfversättare, d. v. s. anonymt, och att hon sålunda beröfvats både hedern af ett väl utfördt arbete och ersättning för detsamma. Vid jämförelse med den tio år förut af henne utgifna första cykeln hade hon funnit att denna nya edition innehöll nitton-tjugondelar af hennes öfversättning oförändrad. Och dock hade den store norrmannen i ett offentliggjordt bref intygat, att denna nya tolkning var "far superior to" hennes.

Huru hon genomlefde de följande åren visste hon näppeligen själf. Men det var det trägna arbetet och tron på att rättvisan ändock till sist skulle segra, som höll henne uppe. Med början af 1880-talet hade hon begynt sin propaganda för Leif Erikson som Amerikas "rätte upptäckare", och därmed fortfor hon mer eller mindre till sin död. Efter besöket i Sverige hade hon utarbetat och på många ställen föredragit tre illustrerade föreläsningar: "The Norse Discovery of America",

"Sweden: Past and Present", "From the North Cape to Bergen", och i London hade hon 1887 från trycket utgifvit sin bok — omtryckt i New York med tillägg 1890 — "The Icelandic Discoverers of America; or, Honor to Whom Honor Is Due". Enligt egen uppgift af 1889, då hon i Chicago började utgifva tidningen *Leif Erikson,* hade hon då färdiga i manuskript två originalarbeten: "Norway as It Is" och "The Sunny North; or Sweden of the Past and of the Present", samt två arbeten i öfversättning: "Ensign Stal's Tales, of Runeberg" och "Selections from Modern Swedish Poets". Under vistelsen i Sverige förberedde hon också utgifvandet i engelsk öfversättning af det af Hjalmar Linnström utgifna stora arbetet "Sveriges historia" samt af Hofbergs "Svenska folksägner" och Bondesons "Svenska folksagor".

Men otack är världens lön. Svenskar och norrmän, hvilka hon i första hand önskat och ämnat hedra, dels genom sina böcker och föreläsningar och dels medelst Leif Erikson-propagandan, betackade sig för hennes tjänster, och hennes egna landsmän visade sig oförstående och likgiltiga. Hon hade då intet annat val än att vända dem ryggen, och det gjorde hon troligen mot slutet af år 1889. Det hade varit hennes afsikt att resa till Island och därifrån till Rom för att samla bevismaterial för sin hjältes upptäcktsfärder och kolonisering af Nya Världen, men i stället bar färden i väg till det stolta Albion, hvarest hon fann en själsfrände i författaren John B. Shipley, med hvilken hon kort därefter gifte sig. Och sedan återsåg hon icke mera sitt fosterland.

Om denna skildring är ensidig och partisk för miss Brown, så har det sina orsaker däraf, att jag till det mesta framställt hennes historia sådan hon själf berättat den i utgifna tryckalster. Hennes ovänners eller motståndares syn på tingen har jag ej kunnat framhålla, alldenstund, om något föreligger i tryck, det varit otillgängligt. Att hon gjorde sig skyldig till misstag, är ju påtagligt, men hon kämpade dock en god kamp och uträttade ej så litet, som förtjänar erkännande. Det var hennes olycka att hon kom att stöta sig med norrmännens främste författare här i landet, män, som kunde påräkna tidningspressens, ej blott den norsk- men äfven den anglo-amerikanska, understöd och försvar, medan hon, ensam kvinna utan skydd och medel, stod där oförmögen att fortsätta striden.

Det var dock skada och är beklagligt, att hennes två volymer öfversättningar, äfven om bristfälliga, ej utkommo i tryck. Af de lyriska dikter, hon tolkade på engelska, fick, om jag minnes rätt, en plats i den serie volymer, som skalden Longfellow under namnet "Poems af Places" utgaf i slutet af 1870-talet. Det var "Höstafsked från Drottningholm" af konung Carl XV, och en annan dikt, "Frihetssång" (Jag vet ett ord, hvars höga klang), trycktes i Boston *Commonwealth* samt senare i *Hemlandet.*

Fjärran från det land, som sett henne födas och hvarest hon uträttat sin lifsgärning, skulle hon finna sin död. Man hade ej hört af henne på en lång tid, då vänner i Amerika frapperades af att mottaga kort från hennes man, tryckta i rödt och på engelska, med det tillkännagifvande, som i öfversättning lydare ungefär som följer:

"En gärd af kärlek och vördnad tillägnad minnet och lifsverket af Marie Adelaide Shipley, född Brown (John B. Shipleys maka), som afled i Chexbres, Schweiz, den 19 april 1900. Sedan hon gjort amerikanska litteraturen stora tjänster genom att från svenskan öfversätta många historiska och andra romaner och poem af fru Schwartz, Z. Topelius och J. L. Runeberg, blef hon den kraftigaste exponenten för den skarpaste och sannaste insikt någon historiker haft; ty hennes originella och slående slutledningar bekräftades fullständigt genom senare gjorda upptäckter i Vatikanarkivet af de urkunder, hon försäkrade skola anträffas där. Hennes verk skall fortsättas, och det skall bestå. Heder åt den som är heder värd."

NORDANVÄDER.

AF HANS DHEINE.

Den hvassa vinterdagen stilla mörknar
i öde gator, huttrande i snön,
och svart som beck för nordanstormen dånar
med hvita brott den barska östersjön.

En måsflock lyfter snabbt i djärfva bågar
mot vinterrymdens isigt gröna glans,
och sprutande mot strandens tång och vallar
yr skum i hvirflande och yster dans.

Och snöiga och låsta gårdar sjunka
allt djupare i kvällens mörker ned,
och utmed gatorna som gråa skuggor
stå träden knakande i bistra led.

I fjärran ångarnas signaler tuta,
en röd lanterna glimtar matt och svag.
och djupt från sjön en fyrskeppsklocka klämtar
med olycksbådande och tunga slag.

En hund ger skall. En klinka varligt lyftes
och fotsteg knastra öfver gårdsbrons sten.
Så tyst igen. Men genom mörkret vakar
den gamla fyrens stadiga och klara sken.

Den gamle organisten.

SKISS AF F. J. JOHNSON.

ET var en ovanligt vacker söndag i midten af maj. Stora skaror strömmade till kyrkan. Men det var icke blott på grund af det vackra vädret, som så många ställde sina steg mot Herrens hus, det var äfven något annat som lockat ut många, som endast vid vissa tillfällen besökte kyrkan. Den nyvalde organisten skulle spela för första gången, och alla voro naturligtvis nyfikna och angelägna om att höra honom spela. Bland den stora folkmassan märktes äfven en äldre man, med örnnäsa och glasögon. Han syntes ådraga sig rätt mycken uppmärksamhet.

"Jag undrar just hvad gubben Malm tänker om det här", anmärkte en välklädd, medelålders dam till en gumma som hon fått i sällskap.

"Åh, han töcker nock inte om 'et", svarade den tilltalade, "å dä kan en väl inte unnre på."

"Åh nej, men han kan väl begripa, att han inte kunde vara organist i all evighet. Han börjar ju bli för gammal, och så kan han ju inte sköta den nye orgeln som sig bör."

"Nä nä, ja 'a hört säjjanes att dä nye speleverket ä så konstigt, men ja töcker ändå, att dä ä synn om Malmgubben. Han ha vart så snäll, å han kan nock spele mä."

"Det kan han nog, men ser ni, det är med organister som med präster, de bli för gamla att sköta sin tjänst, och då få de lof att draga sig tillbaka och lämna rum åt andra."

"Ja ja, dä nock sant, men gammal ä älst", tyckte gumman och såg medlidsamt på Malmgubben, när han steg upp för kyrktrappan.

"Ha inte sådana bekymmer om Malm, ni mor. Han behöfver få litet fritt han också, och det skall kännas godt för honom att stanna hemma ibland, när det regnar och blåser." Och så voro de båda samtalande framme. Den yngre damen hjälpte upp gumman för trappan, och inga fler ord växlades om gubben Malm, som styrde sina steg mot läktartrappan, troligen af gammal vana. Den gamle suckade djupt, när han satte sig i en af sidobänkarna, och hans blick hvilade för en sekund eller två på orgelns klaviatur. I dag skulle en annan sitta på orgelbänken. En annan! Ack, så mycket det dock låg i de två orden för gubben Malm, han som i nära trettio år skött organisttjänsten i församlingen — alltsedan han kom hit till landet från gamla Sverige. Han hade spelat orgel för en af Sveriges bästa organister, men hade aldrig tagit någon riktig examen. Och det betydde ju inte så mycket, när han kunde spela flera af Rincks koralfantasier och Bachs fuga i g-moll och så till på köpet genomgått första och andra delen af gubben Drakes harmonilära. Så reste han till Amerika, blef bekant i ——församlingen och vald till organist med en lön af femtio dollars om året. Det var mycket, som Malm inte kunde tycka riktigt om, men det som grämde honom mest var, att han i hela tio år fick spela på en liten kammarorgel. Ack, så han hade längtat efter att ännu en gång få spela på en riktig orgel! Och tänk så knaggligt det gick första gången han spelade på den lilla piporgel som slutligen anskaffades. Det är svårt för den som i tio långa år inte satt sin fot på en pedal att spela utan att "trampa fel" ibland, och det gjorde Malm ofta de första söndagarna. Men troligtvis var han den ende, som märkte eller hörde de egendomliga dissonanser, som esomoftast kryddade hans koralspel. Hade det varit nu för tiden, så hade man lätt kunnat tro, att han spelat något af Strauss, Debussy eller Rebikoff. Men dessa ofrivilliga — vi kunde ju låna en term ur harmoniläran och säga: genomgående dissonanser — blefvo allt sällsyntare, och snart spelade Malm lika säkert, som han gjort därhemma i Småland. O, hvad han njöt af att lyssna till de gamla, kära koralerna! Ibland tyckte han sig rent af vara därhemma, fast den lilla amerikanska orgeln inte var stort mer än en modell, jämförd med det stora "oljevarket" i hans hembygd.

Malm hade af sin Skapare begåfvats med anlag för improvisation, och hans preludier voro bra mycket mera än bara ackordföljder och irrande melodier. De voro helgjutna och själfulla, och det hörde kyrkofolket, äfven om det inte fanns en enda i hela församlingen, som hade någon idé om musiken såsom konst. Det tänkte för resten Malm inte på, och det gör ingen sann musiker.

Men församlingen växte. Ny kyrka byggdes, och omsider kom det på tal att anskaffa en ny, modern orgel med "pneumatic action" och "electric blower". Men det blef mer än bara prat, det blef insamling af penningar och beställning — det senare likväl efter en het strid om hvar den nya orgeln skulle stå, framme i koret eller på läktaren. Den konservativa och "kyrkliga" delen af församlingen segrade, och var det någon som jublade öfver det beslutet, så var det Malm, som numera kallades gamle Malm eller helt enkelt Malmgubben. Den gamle organisten gick såsom i en behaglig dröm under denna tid. Tänk, han skulle få ett instrument med två

manualer, öppna baspipor och trumpet! Och så skulle han inte behöfva någon orgelpumpare. Tänk så han skulle spela! De trefligaste dagar, som Malm någonsin upplefvat här i landet, var den veckan, under hvilken den nya orgeln sattes upp. Han hade knappt tid att äta, och om nätterna drömde han om de allra vidunderligaste orgelverk. Och — så skulle han ändtligen försöka den nya orgeln. Tänk — gubbstackarn grät, när han fick höra trumpeten och de fylliga baspiporna. Men ändå var det som om han saknat någonting. Fast den nya orgeln var mångdubbelt större än den gamla, så tyckte likväl Malm, att det var någonting som fattades. Den känslan kom öfver honom, att han aldrig skulle lära sig att älska detta moderna instrument så som den lilla, ofullständiga gamla orgeln. Men det gick bättre med den saken, än han anat, fast han aldrig lärde sig att riktigt tycka om sådana "skräpstämmor" som Oboen och Vox Humanan, och det där "nematiska" kunde han heller inte bli riktigt sams med. Men det gick, som sagdt, bättre än han väntat, och gubben Malm var troget på sin plats och skötte den nya orgeln efter bästa förmåga. Och den förmågan var större, än de fleste anade, i synnerhet det yngre elementet i församlingen. Bland dessa var en ung bokhållare, som inflyttat från en annan plats, där de hade både modern orgel och dito organist.

"Vi borde inbjuda professor X. att hålla en 'recital' här", anmärkte denne progressive församlingsmedlem vid ett möte, och så bildades en s. k. "klick" omkring honom. De som tillhörde denna grupp tyckte förstås att gubben Malm var en riktig pedant och att han var alldeles okunnig om den nya orgelns resurser. Så inbjöds den där organisten X. att hålla en "organ recital" i kyrkan. Det hade ju blifvit så modernt med sådana tillställningar, och församlingen i Z. ville ej vara sämre än andra. Den kvällen var kyrkan fullproppad af folk, och Malm var ju också med, förstås. Det första, som organisten-virtuosen spelade, var Bachs Toccata och Fuga i d moll, som är ett af orgelvirtuosernas älsklingsstycken. Och gamle Malm han tyckte att toccatan spelades alldeles som om organisten försökte "ta katta", så fort gick det. Och fugan sen! Han undrade hvad gamle Bach hade tänkt, ifall han varit med och hört hur ursinnigt stämmorna jagade hvarandra, och huru de ideligen af- och påkläddes olika tonfärger. Hela fugan förvandlades till en komedi, tyckte Malm. Det stack till i hjärtat på den gamle, när han såg hur allt detta förtjuste publiken, och hur de som sutto omkring orgeln beundrade virtuosens långa ben, som slängde hit och dit alldeles förfärligt. Men det blef värre, innan finalen — en stormscen, kom. Malm tyckte att det var en riktig hädelse att spela allt detta "mischmasch", som han fick höra den kvällen, på instrumenternas konung. Och det sista stycket var riktigt äckligt, tyckte han, och han blef rent af arg, när han såg hur alla medryckte af detta pajasseri, denna humbugsmusik. Efter konsertens slut kom organist-virtuosen till den gamle och berömde orgeln samt prisade honom lycklig, därför att han hade den förmånen att få spela hvarje söndag på ett sådant instrument.

"Ja, ja —" Mer blef det inte sagdt.

De omkringstående sågo medlidsamt på den gamle. Han tog sin hatt och gick suckande ned för läktartrappan. Han kände sig så ensam, så beklämd. Det kändes som om han tagit farväl af orgel och allt. Och värre blef det, när hans vän Lars Peterson hviskade i hans öra, att "det var bara skräp mot ditt spel". Det borde ju ha gladt honom, men det bara påminte honom om att hans *spel* bildade en sådan kontrast emot den främmande organistens konstigheter och att han skulle dra det kortaste strået. Och det gjorde han också, ty från den dagen började man tala om att — kalla den där organisten till församlingen, ty han *kunde* sköta en piporgel, han. Omsider kom detta tal fram till Malm, och sedan gick det så trögt och dåligt med både improvisation och koralspel. Den som vet, att han är dömd till döden, kan ej njuta af lifvet. Men nog tyckte Malm, att det var underligt, att han, som tjänat församlingen i nära trettio år och varit till belåtenhet, med ens blifvit oduglig och oförmögen att sköta sin tjänst. Han visste ju hvar skon klämde, men han hade inte gärna velat tro, att snart sagdt en hel församling skulle kunna dragas vid näsan af en sådan där scharlatan, som begagnade orgeln så som en lindansare sin lina — för att visa hur många konster han kunde utföra på densamma utan att bryta benen af sig. Men gamle Malm var nog efter sin tid härvidlag och hade inte märkt hur ytligt det blifvit t. o. m. i församlingslifvet. Men nu hade hans ögon med ens blifvit öppnade, och nu blef det klart för honom, att han tjänat ut, att han var "för gammal", och det var just det som smärtade honom. Och så kom slaget, som han väntat på. Men det hade inte gjort så ondt, om det träffat honom direkte, utan alla omvägar och — plåsterlappar. Alla talade så vackert till honom och orerade om att de så gärna velat behålla honom längre, men att församlingen var tvungen att något så när följa med sin tid och annat i den stilen. Men det värsta af allt var den stora "afskedsfesten" som hölls för honom. Han öfverhöljdes af rosor den kvällen, rosor som gömde de skarpaste törnen, hvilka sargade den gamle organistens arma hjärta till blods. Och så kommo "plåsterlapparna". De voro många och stora, men inte kunde de läka de blödande såren. Det var dock inte så mycket öfver sig själf, som den gamle sörjde, det var fastmera öfver ett folk, som kastade bort kärnan för skalet, som växt ifrån sann gudsdyrkan och bara jagade efter nöjen och förströelser, som t. o. m. i själfva helgedomen längtade efter sådant som förströdde sinnena. Äfven församlingens pastor "tröstade" sin gamle organist. "Vi förstå nog, hur ni känner det, men vi veta ock, att ni är en förståndig man och inser att vi ej kunde handla annorlunda. Man kan ju inte vänta, att en, som studerat för så många år sedan, skall kunna använda alla dessa moderna mekanismer och stämmor och få ut allt det som

finns i våra invecklade instrument. Ja", och så klappade pastorn honom på axeln, "ni förstår hvad jag menar." Ja, det förstod nog Malm. Han förstod bra mycket mer än både pastorn och församlingen. Han visste äfven, hur lätt det varit för honom att väcka beundran genom ovanlig registrering och andra knep. Ja, då var det ju hans egen skull, att han sköts åt sidan, att han hädanefter skulle gå där som ett pektakel, som en odugling! Ja, visst var det hans egen skull, det medgaf han gärna. — — —

Att beskrifva gamle Malms känslor under den gudstjänst, vid hvilken den nye organisten gjorde sitt inträde i församlingen, är omöjligt. Det lindrigaste vi kunna säga är, att han led. Han försökte sjunga med i ingångspsalmen, men det gick dåligt. Hvarenda ton fastnade i halsen på honom, och hans ögon fuktades. Till slut blef det så outhärdligt, att han reste sig upp ett par gånger och ämnade lämna kyrkan, men han behärskade sig. Men det var tvenne af de värsta timmar, som Malm haft i hela sitt lif. — — —

Två år därefter antog den "nye" organisten en kallelse från en — engelsk episkopalförsamling. Och alldenstund blygsamheten ej är en nutida dygd, bad man gamle Malm att spela under vakanstiden. Han hade åldrats mycket under dessa två år, och kyrkorådet undrade nog, om han var i stånd att spela alls, men nöden har ingen lag, och så gick man till honom och bad honom så innerligt att spela åtminstone ett par tre söndagar. De där taggarna sutto nog kvar i gubbens hjärta, och fastän han aldrig tagit någon riktig examen, så hade han dock litet af självrespekt, han också, och kunde därför ej låta bli att ge det ärade kyrkorådet en pik eller två.

"Jag kan ju inte spela på en modern orgel. Ni hörde ju hur uselt jag spelade, när —" Men då ruskade de den gamle, pratade vänsällt till honom och fingo honom i godt humör. Och så lofvade han att spela. Det kan ju också hända, att han längtade efter att ännu en gång få sitta på orgelbänken och utgjuta hela sin själ i sina preludier, och att han därför sväljde förtreten och bemannade sig — Och Malm spelade så, att halfva församlingen snyftade. Det fanns nog litet kvar af den forna andan i församlingen, fast den låg djupt nedbäddad under allt det moderna, som samlat sig år efter år. T. o. m. de, som rent af gjort spektakel af den gamle, förstodo nu, att det var någonting egendomligt, någonting djupt i Malms spel. Nu kom den där kontrasten emellan sannskyldig konst och effektsökeri gubben Malm till godo. O, hur många verkligt hjärtevarma handtryckningar fick hon ej efter gudstjänstens slut! Det var inga prunkande vältalighetsrosor, som gömde långa, hvassa taggar. Det kände nog den gamle organisten och vattnade dessa tacksamhetens blomster med sina tårar. Pastorn samlade kyrkorådsmedlemmarna omkring sig, och påföljande söndag pålystes extra stämma för val af organist. Stämman hölls, och — Malm blef nästan enhälligt vald att åter betjäna församlingen. — —

Folket strömmade till kyrkan. Hvarenda plats var upptagen, och många fingo stå. Den gamla gumman satt där långt framme vid predikstolen, och grät.

"Ja, dä va i da som Malm skulle spelat för oss igen", hviskade hon till sin granne, "men våra vägar ä inte —"

Hon afbröts af tonerna från orgeln. Ett svagt preludium tonade genom templet, och så uppstämde församlingen den gripande psalmversen, "Jag kommer af ett brusand' haf." Det var Malmgubbens älsklingspsalm som nu sjöngs vid hans begrafning. Grannförsamlingens organist skötte orgeln. Han hade varit god vän med honom, som nu låg därframme vid koret i den svarta kistan, under det att den församling, som en gång förskjutit honom, uppstämde den psalm han så ofta spelat, emedan de i hans själ uppväckt så allvarsamma tankar på evigheten, och allt det sublima och härliga, han längtat efter. "Från oro till god hvila", sjöng församlingen, och djupast trängde kanske dessa ord till deras hjärtan, som ifrat mest för att bli af med den gamle organisten.

EN SVENSK BONDE.

Af Maria Olofsson.

Han står på sin trappa, hans blick är klar
mot den frostiga aftonens rodnande ljus,
en tunn blå rök rakt mot himmelen far
från härdens värmande eld i hans hus.

Det knäpper af köld i väggar och tak,
det dånar från isen på glimmande sjö.
Han står på sin trappa, han står där rak,
som vuxen tillsamman med frost och snö.

Hans haka är mejslad ur bergets granit,
hans näfve är hård som huggen ur ek,
hans rygg är ej böjd, trots möda och slit,
blott ögonens glans är förunderligt vek.

Han axlar sin börda, som fordom han gjort,
och bär den som fordom tåligt och nöjdt,
från släktled till släktled är det ju spordt
hur andra skördat, där han har plöjt.

Han är dock landets starkaste rot,
som drager ur jorden dess närande bröd;
han öppnar sin ladas dörr utan knot
i tider af tvång och hotande nöd.

Hans mustiga bröd, som med möda vanns,
varder deladt i bygden till ovän och vän,
ty landets heder är främst också hans,
han är stolt att få svida och lida för den.

Snart gryr ny vår med ny möda och knog
i de vaknande markernas doftande jord,
där hans starka hand skall styra sin plog,
och hans gärning står stark utan skrytsamma ord.

Han står på sin trappa, hans blick är ljus,
ty hans hjärta bär viddernas frigjorda syn.
Då han öppnar sin dörr och går in i sitt hus
ur hans flammande härd slå gnistor mot skyn.

Odensjö, Sverige.

NYTT I BOKLÅDAN.

Mottagna publikationer:

Från Otto Lundell, 310 Unity Bldg., Chicago:

The Rosebud You Gave Me, sång med pianoackompanjemang, texten af Otto Lundell, musiken af Sophie E. Miller. Pris 25 cents.

Stycket förefaller sångbart och melodiskt, dock stämmer den rätta betoningen i raden: "Thro' life's stormy battle I'll *caress* those leaves" hvarken med författarens eller kompositörens uppfattning. Ordet "caress" låter sig svårligen sjungas på en fjärdedels och en åttondels not. Utbyt ordet *caress* mot *fondle* och bristen är afhjälpt.

Aivva Uppström, *Till Österland.* Berättelse. Uppsala 1916, Lindblads förlag. Pris kr. 3:25.

Till Österland! Är det ej ord, som sätta fantasien i rörelse och tilltala äfventyrslustan — äfventyrslustan de svenskes arfvedel på ondt och godt! Ondt är att låta sig planlöst drifvas af denna oroliga vandringslust, som slår svaga människor till spillror, hvilka aldrig hitta hem och aldrig duga till något. Men godt är att känna ungdomsblodet bränna, känna sagans och den vida världens skimrande äfventyr locka till dåd och handling ur spiselvråns sofvande ro. Många, otaligt många och åter otaligt många äro de svenske, som under seklens lopp följt denna lockelse och med ungdomens hänförda mod kastat sig i äfventyret, hvilket fört dem förunderligt långt och vida. Och otaliga äro de som därunder, hvarthän än vägen burit, ledts af viljan att gifva glans och ära åt det svenska namnet och anseende åt det fjärran hemlandet, dit de ständigt längta åter, ehuru de ej kunnat motstå det nedärfda heta, pockande begäret efter långfärdernas bragder och äfventyr. Det är denna åtrå, detta osläckliga vandringsbegär, som spridt de svenske öfver jorden, som skapat — utlandssvenskarna.

Författarinnan Aivva Uppström har gjort utlandssvenskarna till föremål för sitt intresse och sin penna. Hennes första bok handlade om Delawaresvenskarna, denna handfull svenskar, som 1638 slog sig ner vid Delawareflodens mynning i Norra Amerika för att bilda en svensk koloni, ett svenskt land, "Det nya Sverige", och som *kunde* ha blifvit föregångsmännen för ett Storsverige på bägge sidorna af Atlanten, om ödet och tidsförhållandena det medgifvit...

I sin senare bok, "Till Österland", har författarinnan gått längre tillbaka i tiden, till den tid, som väl skapade de mäktigaste och mest betydande utlandssvenskar — tiden för vikingafärderna i Österled. Hjälten i berättelsen är en historisk person vid namn Ingvar Widtfarne. Han var frände till Olof Skötkonung och en väldig hjälte och viking. Med trettio ståtliga skepp gaf han sig i väg till det lockande Gårdarike (Ryssland), där väringar bildat riken och blifvit rika på handel med varor nordanfrån. Där skulle ock han vinna guld och land och blifva liksom Rurik och hans efterkommande en mäktig konung.

Tusentals stordådslängtande svear drog han med sig till äfventyr och öfverdådiga bragder, som gett stoff åt sång och saga. Byte vann han, land underlade han sig, längre österut än någon annan före honom kom han och vidt flög hans namn. Men aldrig vardt han tillfreds. Ett storverk, som skulle vara beståndande, ville han fästa vid sitt hjältenamn.

Hans bragders resultat föll dock ihop till intet. Hårda tider lärde honom att han ej bort söka sin egen vinning och ära allena, men det var försent. Ofärden nådde honom, allt han vunnit miste han, hans stolta skara smalt ihop till en liten flock. Och aldrig fick han återse Svithiod. Han dog af sjukdom på hemvägen, på det skepp hvarmed hans husfröja kommit och sökt upp honom, sedan hon i tio år förgäfves väntat honom vid hemmets härd. Ej ens hans stoft kunde forslas hem den ändlöst långa vägen. Men när Ingerum, hans hustru, ändtligen kom hem, lät hon resa en väldig runsten öfver sin frejdade make. Och på stenen ristades utom namnet följande verser ur Torbjörns, ungdomsvännens, drapa öfver honom och hans broder:

De foro manligen
fjärran efter guld,
letade österut örnen,
dogo söder i Särkland.

Med intresse läser man Ingvars saga allt från det han växte upp hos fosterfadern på Lindön tillsamman med hans dotter, Ingerum, som sedan blef hans hustru. Olof Skötkonungs Sigtuna skymtar fram i berättelsen och lifvet på storbondegårdarna på 1000-talet målas. Brytningen mellan hedentro och kristendom komma fram liksom ock den fredliga odlingens uppspirande vid sidan af vikingabragdernas långsamt aftagande larm och vapengny. Elsa Örn.

(Ur en anmälan i *Allsvensk Samling.*)

Paganism vs. Americanism, or, The Truth About Romanism, by Augustus Conrad Ekholm. Price 25 cents. Beacon Pub. Co., Atlantic City, N. J.

De författare, som draga i fält mot den romerska katolicismen sådan den alltmer utvecklar sig till ett dominerande kyrkligt-politiskt dubbeltyranni i vårt fria land, få i regeln skuld för måttlöshet och intolerans i sina angrepp. Den som läst något litet katolsk propagandalitteratur vet dock, att Roms förkämpar aldrig ännu tillåtit någon motståndare att öfverträffa dem i den ädla jesuitiska konsten att försvara sig själfva och angripa fienden med *alla* medel, äfven de skändligaste. Se t. ex. deras senaste Lutherpolemik. Vi höra därför inte till dem, som förebrå Roms angripare för att de nödgas *fight the devil with fire.* Detta stridssätt använder Ekholm, i likhet med många andra, i denna samling af tal och föredrag, som han hållit å skilda orter, och som blott utgör en bråkdel af hvad han skrifvit mot påfvekyrkan. E. W.

INNEHÅLL.

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St. and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII February, 1918 No. 2

Penningar böra helst sändas i Post eller Express Money Order, Bankväxel eller, då sådana ej kunna erhållas, i registreradt bref. Kvitteringen sker å adresslappen, hvarå genom siffror angifves den tid (månad och år), till hvilken tidskriften är betald. Adressera: Augustana Book Concern.

Bidrag samt allt som har afseende på tidskriftens innehåll adresseras speciellt till: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN. Litterära bidrag honoreras.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Mars 1918 Nummer 3

UTGIFVEN AF

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS

W.S.S.

WAR SAVINGS STAMPS
ISSUED BY THE
UNITED STATES GOVERNMENT

Spara och låna era sparpengar

TILL

ONKEL SAM

Han behöfver dem nu. Ni kommer att behöfva dem efter kriget.

KÖP
War Savings Stamps

En United States Government säkerhet

Bärande 4 procent ränta, godtskrifven kvartalsvis. Ni kan börja med

25 Cents

genom att köpa en

U. S. Thrift Stamp

Er postmästare, er bank, er tidning och många andra kunna förklara för er allt dess angående.

FRÅGA DEM!

Det är er plikt.
Det skall rädda lif.
Det skall vinna kriget.

Undergräfves din hälsa af förstoppning

"Så regelbunden som ett urverk."

Hufvudvärk, svindel, melankoli, belagd tunga och invärtes oordningar äro **blott symtom.** Förstoppning är själfva orsaken till allt detta, föranleder direkt eller indirekt många allvarliga sjukdomar, bl. a. sockersjuka, kräfta, blindtarmsinflammation, katarr i inelfvorna och magen, blodbrist, blodförgiftning, njurlidande, maginflammation, hämorrojder och dålig matsmältning.

Nujol är det moderna medel, som läkare nu allmänt ordinera mot förstoppning och oordningar i magen och tarmkanalen. Nujol insmörjer grundligt magens och inelfvornas inre slemhinna, läker inflammerade ytor, minskar upptagandet af giftiga ämnen, gör innehållet i tarmkanalen mjukt och befordrar afföringen. Äfven i större doser än som behöfs är medlet oskadligt. Låt Nujol göra slut på era oordningar i magen. Finns på alla apotek.

Säljes endast i paket med handelsmärket Nujol — aldrig i annan form. Vägra surrogat.

Nujol *for constipation*

STANDARD OIL COMPANY
(New Jersey)
Bayonne New Jersey

FÖR FÖDELSE OCH NAMNSDAGEN.

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF ERNST W. OLSON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00,
UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS:
AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS:
EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII MARS 1918 N:o 3

EN AF MITT HJÄRTAS VISOR.

AF FANNY ALVING.

Jag vandrar ännu i de gamla dagarna,
då mänskor kunde ta sin lott med ro
och kunde glädjas öfver sol i hagarna
och litet solsken i ett magert bo.
Jag sitter ännu i de långa kvällarna,
där sagan satt och spann vid spiselhällarna.

Jag vandrar ännu i de gamla bygderna,
där tiden sof i gröna täppors sus,
jag ser dem än, de gamla kärfva dygderna,
som byggde torftiga, men trygga hus,
där ingen knotade, och ingen frågade,
men rocken svängde rundt, och elden lågade.

Jag hälsar dem, de gråa arbetssönerna,
som gjorde mästerprof med tålamod,
som inte sporde blott om arbetslönerna,
men också, om den sak, de gjort, var god,
som inte skämdes öfver arbetsvalkarna,
men glammade som fria män bland skalkarna.

Jag hör dem än, de gamla enkla visorna,
som diktades längs vägens långa ren,
vid tunga steg på åkern och bland flisorna
af stugans slöjd vid gamla spisars sken,
jag ser dem än, de gamla glada lekarna,
som lektes under dropp från talgljusvekarna.

Uthållighet i loppet.

"Låtom oss med uthållighet löpa i den täflingskamp som är oss förelagd!"
Ebr. 12 : 1.

AG löper icke såsom emot något ovisst. Jag fäktar icke såsom en som hugger i vädret." Det är en Herrens apostel som talar så. Han hade nog äfven han erfarit något utaf hvad det menas att vara oviss i sitt sinne. Han hade nog reda på hvad det menas att fäkta på ett sådant sätt, att man ringa eller ingen nytta gjorde med sitt fäktande. Men sedan han hade mött med Jesus på vägen till Damaskus och funnit ut, att det var svårt att spjärna emot udden, så hade hans lifs mål blifvit klart och han visste på hvem han trodde.

Huru viktigt för en hvar, att hafva reda på hvart våra steg föra oss, hvart vår väg går. Säkert är, att mindre nu än någonsin vinner man framgång och blir man af betydelse genom att följa med strömmen, att låta sitt lifs farkost drifva just hvart som helst. Hafva vi Jesus med på vår färd, så råder ingen ovisshet om hvart det bär, men utan honom så hitta vi aldrig rätt, bli vi aldrig af någon betydelse.

Många låta sig uppvärmas till en slags religiös hetta räppvis. En eller kanske ett par gånger på året få de lof att komma i ett slags extas, en religiös berusning. Man lefver näppeligen ett andligt lif på det viset. Fara är att dylikt tillvägagående inte har med själslifvet mycket att göra. Det är köttsligt alltihop och mera till skada än till verkligt gagn. Det verkliga andliga lifvet har sina växlingar, men det är i alla fall och omständigheter ett lif.

Paulus kallar vårt lif en täflingskamp, där den ene söker att öfverträffa den andre uti att göra det goda, att komma Jesus nära i ord och vandel. Här fordras ansträngning för att få vara med, uthållighet för att inte blifva efter. Visserligen kämpa eller löpa vi ej i egen kraft, men likafullt fordras det att vi inte förtröttas, låta oss förskräckas eller på något vis hindras uti vår sträfvan.

Efter det nu genomlefvade jubelåret borde våra lif hafva blifvit rätt och väl inriktade. Vi borde hafva reda på hvad som menas med att vara en sann lutheran, en verklig Jesu efterföljare. Låtom oss då göra bruk af denna förmån detta och alla kommande år som Herren vill hafva oss här i sin stridande kyrka! Låtom oss med uthållighet löpa uti den täflingskamp som är oss förelagd!

Gudsfruktan och vishet.

"Gudsfruktan är vishetens begynnelse."
Ps. 111 : 10.

Det är förunderligt, att ju mindre vis man är, ju klokare tror man sig vara. Den som inte vet någonting om en sak, ett förhållande eller en tilldragelse, anser sig vanligen mäktig att afgöra så väl det ena som det andra angående densamma. Den sanna vetenskapen har reda på att vetandet är relativt och det som i dag anses vara en orubblig sanning, kan i morgon utbytas mot ett högre ljus. Den vise är alltid mottaglig för intryck. Han lär så länge han lefver. Endast okunnigheten är fullärd.

Två personer fatta vanligen inte samma sak lika. Det som vi höllo för verkligheter i vår barndom ändras ofta med åren. Hvad som tjusade vårt sinne i ungdomsåren, bry vi oss inte mycket om på gamla dagar. Det var inte alldeles gripet ur vädret den gamle vises uttryck, "att allting flyter." Lif är ju förändring och det är därför så mycket som växlar; så mycket byter om skinn, likt tidens orm.

Den som är ung finner det vanligen självskrifvet, att han vet mer än den som är gammal och erfaren. Landstrykaren och gatsoparen vet i regel enligt sina egna åsikter mer huru land och rike skall styras än den person, i hvilkens händer regementstömmarna blifvit lagda. Det dröjer vanligen många år på skolbänken innan lärjungen lär sig att inse, att han är underlägsen läraren i vetande. Det stod ju i våra tidningar, att österns storstäders fina millionärsfruar, hvilka kanske på egen hand aldrig kokat en gryta potatis, skulle ut åt Kansas och västern för att lära farmarfruarna att koka och att hushålla.

Då en Garfield och en Harrison lägga sig vinning att undervisa barnen i söndagsskolan, finnes det godt om hamnbusar och dagdrifvare som förneka Guds tillvaro och bibelns sanning. Medan Gladstone ligger på knä i bön, skrålar en Ingersoll sig hes med att drifva gäck med allt heligt. Då den vilda pöbeln stenade Stefanus, sade han: "Herre, tillräkna dem icke denna synden!"

Man må vara hur vis som helst, så begåfvad som någon bland dem som äro skapade till Guds afbild och innehafva hvad samhällsställning som helst, den andlige dömer allt och varder af ingen dömd, säger Jesus. Vårt förnuft är på grund utaf synden förmörkadt. Enda sättet, på hvilket vi kunna komma åt förmågan att tänka sundt och rätt är, att låta honom som gick omkring, gjorde väl och hjälpte alla, gifva oss ett nytt sinne, ett nytt hjärta, ett klart och upplyst förstånd.

Innan Saulus vardt född på nytt förföljde han och dödade de kristna, innan Augustinus blef frigjord från syndabanden trotsade han alla mors förmaningar och böner och innan Luther hade fått klart för sig innebörden utaf orden, "Den rättfärdige skall lefva af tro", höll han på att pina ihjäl sig för att därmedelst blidka en vredgad Gud.

Så kunna vi genomforska universum, ifall vi hade förmåga, skåda den allsvåldiges fjät i cirklande världars eviga flykt, räkna bacillerna i en vattendroppe ända bort i milliontal, ja, undersöka jord, haf och himmel och ändå inte hafva kommit sanningen på lifvet, emedan vi hafva lämnat honom ur vårt lifs julle, som tystar vindarnas dån och går på hafvets skummande vågor. Vi äro med all vår kunskap och allt vårt myckna vetande ändå sämre lottade än den enfaldigaste fattigstuggumma, hvilken låtit Jesus öppna sina ögon och klargöra sitt förstånd.

Gudsfruktan är vishetens begynnelse, den är ock dess utveckling och fullbordan. Visserligen blir det inte fråga om fullkomlighet här i den stridande kyrkan, men därhemma skola vi se honom såsom han är och erfara hvad intet öga har sett, intet öra hört och hvad uti ingen människas hjärta har stigit, hvad Gud har beredt dem som älska honom.

Här fatta vi endels, men där skola vi fatta fullkomligt. Här skåda vi i en spegel på ett dunkelt sätt, men där ansikte mot ansikte. Låtom oss då, unga vänner, komma ihåg, att vi af naturen äro i mörker, men att Gud i sin nåd har ställt det så väl för oss att vi kunna blifva till himmelriket lärde och att gudsfruktan är vishetens begynnelse.

Missionsarbete.

"Och syrerna hade dragit ut på ströftåg och hade bortfört såsom fånge en liten flicka utur Israels land; och hon var i tjänst hos Naamans hustru. Och hon sade till sin fru: O, att min Herre vore hos profeten som är i Samaria! Han skulle göra honom fri från sin spetälska." 2 Kon. 5: 2—3.

Många utaf våra unga vänner, som känna en maning att utgå som missionärer, afskeda den med tanken eller inbillningen, att den som skall vara en missionär måste besitta utomordentliga egenskaper på alla vis. Bibelorden härofvan om den fångna flickan visa alldeles motsatsen. Den mest oansenliga person kan här tjäna, förutsatt, att han låter Guds Ande behålla hjärtat och leda sinnet.

Litet hvar veta vi att det är med hänsyn till våra missionärers utomordentliga begåfning alldeles såsom det är med andra människors. En del äro af naturen snillen och andra ej. Ofta så förvåna vi oss öfver att personer med så medelmåttiga gåfvor kunna uträtta hvad de göra och å andra sidan förvånar det oss lika mycket eller mer, att de som Gud begåfvat så öfvermåttan inte alls duga någonting till. Låtom oss komma ihåg att det är efter troheten som Gud ser och inte efter de underbara förmågorna. Det är sant, att om den som Gud gifvit mycket använder det han erhållit rätt, så kunna stora ting uträttas, men Gud är inte beroende på snillena, då det blir fråga om att förkunna hans dygder, som har kallat oss utaf mörkret till sitt underliga ljus. Det som högt är inför människorna, stygges Gud ofta vid och utväljer i stället det som i världens omdöme är oädelt.

Den israelitiska slafflickan i Syrien kunde visa sin husbonde till profeten i Samarien. Husbonden reste på hennes uppmaning för att få den välbehöfliga hjälpen. Han blef äfven botad, då han lydde profetens råd. Hade han inte gjort det, så hade nog spetälskan hängt vid honom hem. Vi hafva alla rikliga tillfällen att visa våra vänner och grannar till den rätte läkaren. Säkerligen skola de också gärna följa gifna råd om sådana äro att tillgå. Huru använda vi våra tillfällen att göra Jesus, vår dyre Frälsare, känd?

Man kan bekänna Jesus på många sätt. Predikandet är inte det enda och kanske inte det bästa. Man säger ju om våra missionärer, att det är inte så mycket deras predikan som deras lif, som skall påverka hedningarna. Vore det bara fråga om predikandet, då kunde vi ju sända ut tusental af talmaskiner och sedan bara hafva någon att draga vefven och sätta in en ny rulle nu och då, så skulle hedningarna föras från mörkret till ljuset och från satans makt till Gud. Nej, det skulle inte blifva af någon synnerlig betydelse. Det är det lefda nådeslifvet, som skall predika för den arme hedningen om syndares frälsare. Så är det äfven här hemma. Vi få lof att bevisa vår tro med våra gärningar.

Det blir då inte fråga så mycket om huru märkvärdiga vi blifvit eller ej. Det blir inte fråga om mycket väsen och skrål och skrän. Men det blir fråga om att vi veta på hvem vi tro och äro förvissade om att han förmår bevara vårt betrodda gods. Det blir fråga om huruvida jag har sett min Gud under ansiktet och min själ är frälst.

Man tycker vanligen om i vår tid att blifva bedragen på alla områden. Det andliga är intet undantag. Att själf läsa Guds ord och taga dess sanningar till hjärtat tycker man inte mycket om, men att gå till ett teatraliskt, hysteriskt så kalladt väckelsemöte, slå nacken bakut ett hundra gånger eller fler i vansinnigt skratt och likt vildar gifva upp några råa hurrarop, under det att man lyssnar till någon pladdrare, som med en viss svada försöker att reta upp människans ytligast liggande känslor, det passar vår tid. Då man sedan gått fram och tagit talaren i hand och fått sitt namn på listan i de dagliga tidningarna bland dem som blifvit väckta, så är ens salighetssak på det klara och man kan lefva sitt gamla syndalif tills nästa äfventyr af samma art, ifall inte Guds nåd och barmhärtighet kommer emellan och väcker enom till sans och besinning. Då de icke vilja mottaga kärleken till sanningen att de måtte blif-

va frälsta, så skall jag slå dem med kraftig villfarelse, så att de skola tro lögnen, sade Gud för länge sedan.

Låtom oss medan vi hafva sanningen vandra i den! Alla kunna vi likt den lilla slafvinnan också råda någon annan att söka hjälpen där vi på erfarenhetens väg veta att den är. Nu är den behagliga tiden, nu är salighetens dag.

Man talar så högljudt i vår tid om sociellt arbete. Det ser ut som om man hade fått för sig, att det går för sig att älska sin nästa utan att älska Gud. Ja, här och hvar så bemödar man sig om att medelst dylik verksamhet ersätta eller kanske rent af onödiggöra församlingen. Ett dylikt förhållande tyder på att något i vårt kyrkliga lif är i olag. Vi hafva förlorat sältan och kanske det då ock snart blir fråga om att utkasta saltet för att nedtrampas utaf människorna?

Att tvingas utaf Kristi kärlek är att vara under ett behagligt tvång, men om man är under detta tvång, så är det tämligen visst att man behöfver inte något extra medel för att drifva enom till att gå Herrens ärenden på alla vis. Det är och blir ens allra högsta fröjd att kunna stå sina medmänniskor på något vis till tjänst. Ingenting blir för enom naturligare, lättare eller mer önskvärdt än att i kärleken tjäna. Låtom oss undersöka litet hvarstans, huru det står till med oss i dessa stycken! Kanske att den rykande veken har slocknat?

Man kan stå sina medmänniskor till tjänst för rätt orena bevekelsegrunders skull. Det är inte allt guld som glimmar ens å detta område. Men om vi visa oss vänliga emot våra bröder allenast, eller om vi gifva vår almosa för att blifva sedda, så betyder det inte mycket. Men det I hafven gjort en af mina minsta, säger Jesus, det hafven I gjort mig.

Nu, om någonsin, kommer vårt verkliga Kristuslif att sättas på prof. Det går inte att uppbygga Guds församling med hyckleri. Tro och vandel få lof att blifva ett. Bekännelsen får lof att sitta djupare in i vår varelse än i munnen, om vi skola behålla vår krona och kunna vara andra i någon mån behjälpliga att behålla sin eller få syn på den ifall att de hafva mistat densamma. Inte går det heller att i längden uppbygga Guds rike med att drifva bekännelselöshet, ty bekännelselöshet är detsamma som förnekelse och Jesus säger: Den som mig förnekar inför människorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himmelen. Fram måste vi i ljuset. Den som inte är med mig, han är emot mig, och den som inte församlar med mig, han förskingrar. Bekännom Jesus!

BARNDOMSMINNEN.

AF FRIDA JOSEFSSON.

Lilla stuga, gömd bland höga tallar,
hem så kärt i älskad fosterbygd!
Går jag vilse, rösten din mig kallar,
trygg jag var i mörka furors skygd.

Där ha mina barnaår förrunnit,
vårdad ömt utaf min moder kär.
Fastän dagar, år sen dess försvunnit,
är du, hem, i tanken städs mig när.

Ack, i tanken hör jag granar susa,
ack, i tanken hör jag trasten slå.
Bäcken klar jag minns, hvars vågor brusa
muntert fram, för att sitt utlopp nå.

Vill en stund du världens strider glömma,
sätt dig ned i skogens djupa ro.
Där du kan om barndomsdagar drömma,
kanske återfå din barnatro.

Nu en hälsning till min hembygds dalar
sänder jag med fågeln uti flykt.
Under tufvan vid min barndoms alar
sist i frid jag slumra vill så tryggt.

VÅRT ARBETSFÄLT

Den lutherska soldatmissionen.

AF A. NORRBOM.

VÅRT land har dragits in i kriget. Regeringen har fördenskull nödgats utkalla landets kraftigaste män uti deras bästa ålder för att gå i krigstjänst. Stora förberedelser göras för att bringa kriget till ett för hela mänskligheten lyckligt slut. Exercisplatser i mängd hafva anlagts i Förenta staterna, där tusenden af de unga männen samlas för att öfva sig för krigstjänst.

Att det skall finnas en mängd lutherska soldater på de olika lägerplatserna är klart, men att lutheranerna skulle komma in i arméen i större proportion än något annat samfund, det hade vi väl knappast väntat. Men detta synes dock vara förhållandet. Det har angifvits, att antalet lutheraner i krigstjänst redan uppgår till 165,000. Andra ha satt det så högt som 190,000. I hvilket fall som helst, så är det redan en stor massa lutherska män i krigstjänst. Antalet kommer nog att mer än fördubblas inom kort, då en ny afdelning kommer att utkallas.

Vi finna, att dessa lutherska soldater vanligen komma från goda hem och äro i moraliskt hänseende ofördärfvade och i kristligt hänseende mycket åtkomliga. Den kristliga verksamheten bland dem kännes därför icke blott såsom en plikt, som kyrkan har mot dem, utan den gifver ock mycken arbetsglädje, emedan dessa soldater befinna sig uti en sådan sinnesstämning, att det andliga får för dem ett högre värde. Vi torde nog ha märkt, att stigen till pastorn såsom själasörjare ej trampats särdeles mycket af de unga i senare tider. Välmåga och medgång ha gjort människorna materialistiska, och då de unga ha växt upp uti en sådan atmosfär, så får man ej undra på att de tagit intryck af denna tidsanda. Men nu har det skett en stor förändring. Föräldrarna ha måst taga saken på mera allvar. Mödrarna ha börjat bedja mera. Förmaningarna ha blifvit mera hjärtliga och gått djupare. Krigstider äro allvarstider.

Det är nu detta, som gör våra unga soldater mera åtkomliga i kristligt hänseende. De inse, att de behöfva mera än vanligt vara beredda på döden. De skola icke alla komma tillbaka. Men med visshet om barnaskap hos Gud kunna de vara trygga och våga sina lif för hem och land och världsfred. Och då nu kyrkan har ett så gynnsamt tillfälle att tjäna sina barn i pröfningens tid, så måste hon gripa sig an och med en huld moders nit och ömhet omhulda dem.

Det är förnämligast två saker, som böra uppmuntra kyrkan att allvarligt besinna sin plikt mot soldaterna. Den första är den, att de behöfva kyrkans vård och att de känna detta behof. Den andra är den, att om kyrkan gör sin plikt mot soldaterna, så skola de komma hem med större kärlek till sin andliga moder, emedan hon var med, då de bäst behöfde henne.

För den lutherska kyrkan stå nu alla tillfällen till buds att vårda sina soldater. Hon har af regeringen erkändts genom tvenne organisationer, hvilka vid arbetets utförande komplettera hvarandra. Dessa äro "The Lutheran Brotherhood of America" och "The National Lutheran Commission for Soldiers' and Sailors' Welfare". Den förra stiftades i Des Moines, Iowa, den 13 sept. 1917 och satte såsom sitt mål:

a) Att uppmuntra männen till trohet mot sin kyrka.

b) Att hos unga och gamla ingjuta en ädlare patriotism.

c) Att i krigstid understödja i kristligt, moraliskt och socialt hänseende Förenta staternas soldater både på lägerplatserna och på krigsfälten.

En begäran att få bygga i Camp Dodge insändes till regeringen den 17 sept. och beviljades omedelbart. "The Lutheran Brotherhood" gick genast till verket och upp-

LUTHERSKA BRÖDRAFÖRBUNDETS HUS I CAMP DODGE.

förde en byggnad, hvars främre del inrymmer salar, ämbetsrum och en del sängkammare för våra fältpräster och hvars bakre del har en samlingslokal för gudstjänster, föreläsningar och underhållningar af sådant slag, som anses passande för en kyrklig verksamhet. Hörsalen rymmer cirka ett tusen personer. Byggnaden är den bästa på lägerplatsen och är belägen alldeles i midten däraf vid en belagd gata. Redan den 6 december var den färdig och öfverlämnades officiellt åt regeringen, och den 9 december invigdes den till gudstjänsthus.

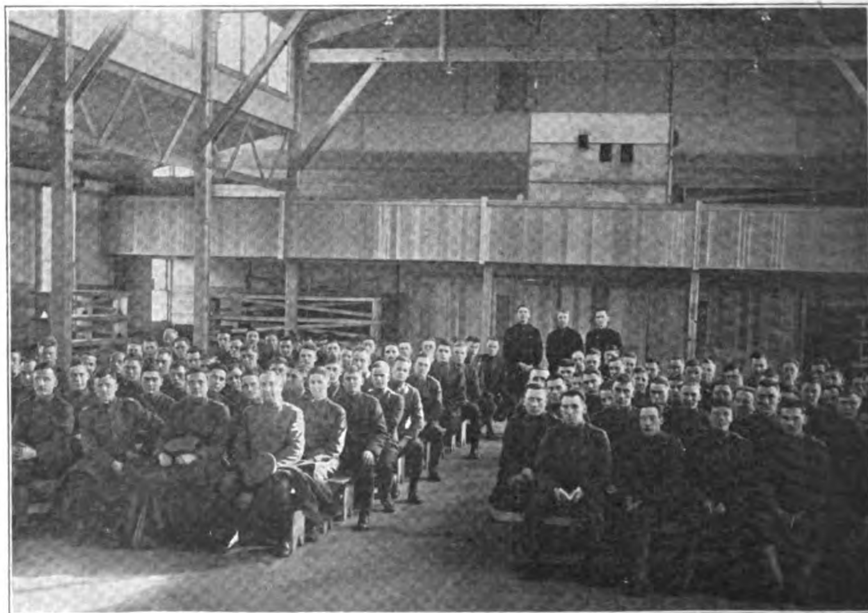
Lutheran Brotherhood har nu såsom sitt speciella arbete att uppföra byggnader inom lägerplatserna, där de behöfvas.

National Lutheran Commission öppnade kontor i New York den 7 november. Nästan alla lutherska synoder i landet äro där representerade. Dess mål är att till regeringen rekommendera lutherska kaplaner för arméen och flottan samt uppehålla fältpräster vid de olika lägren och på krigsfälten. Den utför sitt arbete i de byggnader, som Lutheran Brotherhood uppför eller, då ej en Brotherhood Building finnes, genom Y. M. C. A. Commission och Brotherhood samverka sålunda för samma ändamål. Lutheran Commission har nu satt sig i spetsen för insamlingen af $750,000 för verksamheten under 1918.

Verksamheten bland soldaterna har nu upptagits vid åtskilliga lägerplatser, men i Camp Dodge har man väl hunit längst, emedan man började där först och äfven uppförde en luthersk byggnad. Pastorerna Kleven och Noss från norska lutherska kyrkan ha länge varit i verksamhet där. Augustanapastorn D. A. Knock verkade där före jul. Då han afgick, upptog pastor P. N. Sjögren arbetet. Från danska kyrkan kommer prof. Rodholm två dagar i veckan. Ehuru det ej varit så många soldater vid Camp Dodge under vintern, så ha dock närmare 2,000 lutherska soldater vistats där. Dessa hafva allmänt besökt vår byggnad. Gudstjänsterna besökas talrikt. De bekvämligheter, som erbjudas soldaterna, användas flitigt och med tacksamhet.

Pastorerna ha ett maktpåliggande arbete, som kan sägas räcka från kl. 6:30 på morgonen till kl. 11 på kvällen. De gå ut på besök i barackerna strax efter frukost och besöka sjukhusen före middagen. Aftnarna användas till enskilda samtal med soldaterna. De öppna så gärna sina hjärtan för pastorerna. Förutom gudstjänstfirande på söndagen i vår byggnad undervisas bibelklasser i olika baracker. Dessa bibelklasser samlas gemensamt i den lutherska byggnaden hvarje onsdags kväll. Några af soldaterna taga verksam del i det kristliga arbetet och äro fördenskull till mycken nytta i verksamheten.

Man väntar i dagarna 25,000 man till Camp Dodge, af hvilka en fjärdedel äro lutheraner. För att vår kyrka må kunna tjäna dessa och alla andra, som samtidigt utkallas, fordras det både bön och uppoffring. Men våra soldater äro värda allt hvad vi förmå uträtta till deras bästa.

INTERIÖR AF LUTHERSKA BRÖDRAFÖRBUNDETS HUS I CAMP DODGE.

På lägerplatsen.

AF PAUL H. ANDREEN.

True translation filed with the Postmaster at Rock Island, Ill., February 20, 1918, as required by the Act of October 6, 1917.

Från teol. stud. Paul Andreen, hvilken en tid tjänstgjort inom Young Men's Christian Association i Camp Grant vid Rockford, Ill., har redaktionen mottagit nedanstående på erfarenhet grundade skildring, som, öfverflyttad till svenska, härmed delgifves Ungdomsvännens läskrets.

ENLIGT gjord beräkning skall det omkring den förste juni i år finnas i rundt tal tre millioner unga män i våra soldatläger här hemma. Sedan väntas alltfort ökning af denna siffra. Att soldaten är i detta nu medelpunkten och föremålet för all världens verksamhet låter inte förneka sig. Banker, järnvägar och fabriker, farmar, grufvor och alla naturliga hjälpkällor, hem, kyrka och stat synas vara till enkom för armeens skull. All drift, all verksamhet synes vara anlagd på att befordra soldatens väl. För honom arbeta vi, för honom bedja vi. Med våra soldater stå eller falla vi. På armeen beror i sista instansen seger eller nederlag.

* * *

Vi stå vid järnvägsstationen och se på medan två, tre hundra nyutskrifna stiga af. En del springa hit och dit, yra och villrådiga, andra däremot visa sig redan

nu självsäkra och målmedvetna. Somliga äro uppsträckta i sina bästa kläder, andra synas ha tagit till det sämsta de hade, när ordern kom för dem att bege sig hemifrån. En och annan uppträder till och med i overalls. Många bära med sig sina få tillhörigheter i ett bylte, andra medföra kappsäck, några till och med flera stycken sådana.

Officerare äro dem till mötes, och sedan ett par af dessa ordnat gossarna truppvis, ljuder kommandot: Gif akt! Framåt marsch! Från och med nu lyda gossarna från farm och verkstad och kontor inga andra än Onkel Sams order.

Afdelningen föres först och främst till militärhospitalet, där alle man få undergå läkarebesiktning. Därpå går marschen till barackerna. Dessa bestå merendels af tvåvåningsbyggnader med ångvärmeledning samt med sofrummen på öfre bottnen. Ena halfvan af nedre bottnen tjänar som mess och den andra som samlingslokal. Hvarje man får sig sin sofplats anvisad och namnet ditsättes. Sedan lämnas det en kort frist, hvarunder gossarna få tillfälle att stifta bekantskap och samspråka. Därpå följer kanhända ett medryckande fosterländskt tal af någon vältalig kapten eller öfverste. Vidare får manskapet sina första instruktioner i sättet att sköta sin hälsa och vårda sin utrustning. Uniformer och vapen utdelas jämte diverse nödvändighetsartiklar så fort ske kan, och så vidtaga vapenöfningarna.

Inom truppafdelningarna råder den största jämlikhet. Arbetaren och banktjänstemannen, rikemanssöner och farmardrängar marschera skuldra vid skuldra. Alla måste genomgå samma procedur för att skickliggöras för soldatens yrke.

Det svåraste af allt för medborgaren-soldaten är nog det att besegra hemsjukan och vänja sig vid att afvara hemlifvets njutningar och nöjen. Hemlängtan hänger nog i honom alltjämt, men han måste lära sig att undertrycka den känslan. Nostalgi är en åkomma, som kan vara nog så svår, men förutom i enstaka fall är den snart hos våra soldater en öfvervunnen ståndpunkt. Dagens plikter och den militära rutinen fördrifva så småningom tanken på hvad man måst uppoffra för det allmännas väl.

Jag erinrar mig särskildt ett fall af hemsjuka. Den angripne var en lång, gänglig farmarpojke från Wisconsin, som aldrig förr vistats borta från hemmet. Han passerade just förbi vår K. F. U. M.-byggnad med en kartong popcorn i handen, hvaraf han åt och mumsade, under det ett par förstulna tårar trängde sig fram i ögonvrårna. Då jag tilltalade honom, tycktes han bli gladare och började tala i förtrolighet om hem och föräldrarna samt fällde t. o. m. ett ord om sin hjärtans kär. Men slutet på berättelsen blef i alla fall detta:

"Nu ska han inte därför tro, att jag är en sån där, som vill bli kvitt det här. Nej då, jag ska allt vara med och göra opp om hvad vi tagit itu med, det är säkert som sex."

Största delen af dagen är upptagen med marscher och terrängmanövrer, vapenöfningar under officerskommando samt atletiska öfningar till omväxling och tidsfördrif. Soldaternas lediga stunder söka de kyrkliga organisationerna samt olika medborgerliga föreningar att göra så nyttiga och fruktbärande som det låter sig göra.

Den nykomne soldaten har mycket att lära, och enär hvarje timme är pengar värd, måste det gå fort undan med allt. De första lektionerna äro gemensamma för alla. Det som först visar sina goda resultat är de dagliga kroppsöfningarna. De sätta snits på gossarna på mycket kort tid. De som skola specialisera inom något visst vapen eller någon särskild gren af militärtjänsten upptaga därpå arbetet inom de olika branscherna.

Efter genomgången rutin för dagen ha gossarna alltid en eller annan timma ledig. Då bege de sig i stora flockar till K. F. U. M.- eller Lutheran Brotherhood-hyddorna, där de få prata, roa sig, skrifva bref med mera. Sedan brefvet är afsändt hålles merendels noga räkning på dagarna, till dess svar anländer. Brefven hemifrån äro i regel det kärkomnaste soldaten vet.

I den K. F. U. M.-hydda, där jag en tid tjänstgjorde, följde vi detta schema för aftonunderhållningar:

Måndag — kompaniafton, hvarvid soldaterna själfva utförde programmet.
Tisdag — underhållning.
Onsdag — aftonsångsgudstjänst.
Torsdag — underhållning.
Fredag — atletiska spel och öfningar.
Lördag — underhållning.
Söndag — bibelklass på förmiddagen; allmän gudstjänst på kvällen.

I min egenskap af religious director kom jag i beröring med unga män af alla skaplynnen och höll allvarliga samtal med många, som aldrig förr känt behof af Kristus och frälsningen genom honom. De känna sig stå ansikte mot ansikte med ett problem, som oundgängligen måste lösas. Lifvet har för dem blifvit en okänd faktor att räkna med och framtiden oviss. Frestelser lura rundt omkring dem och det kräfves både moraliskt mod och kristen tro att motstå dem. Frågan om ett saligt lif efter döden tränger sig inpå dem och pockar på lösning.

Medgifves, att detta icke inträffar genast hos alla, som utskrifvits till krigstjänst, dock uppstå dessa frågor sannolikt förr eller senare hos det stora flertalet, och ju närmare fronten och skyttegrafvarna, desto större blir allvaret och angelägenheten för soldaten att få sin själssak klar hos härskarornas Herre.

Man träffar ju på sådana — Gudi klagadt — som, lösta ur hemlifvets hämmande band, hemfalla åt lösaktighet och i lastens nästen ådraga sig sjukdomar, som sätta märken på både kropp och själ, samt sedan måste skämmas för att någonsin visa sig bland anförvanter och vänner, där de skulle vanhelga sin moders omfamning eller förgifta sin trolofvades kyss. Dessa förlorade söner äro dess bättre ej många, men det återstår dock för kyrkan att söka rädda de fallna, vägleda de vilse-

gångna och varna de öfriga från fördärfvets väg — — detta allt genom Ordets makt, det enda säkra rättesnöret för lif och vandel.

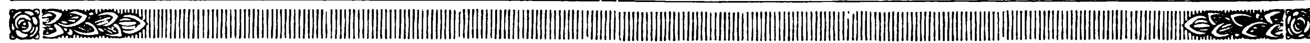
De som ej kommit så långt på afvägar, löpa dock ständigt fara att blifva förledda genom att råka i dåligt kamratskap. Jag minns en yngling, som jag hade i min församlingsskola för kort tid sedan. Vi träffades samma dag han ankom till lägret. Jag lämnade honom ett ex. af nya testamentet och vi samtalade i enskildhet och bådo tillsammans. Han hörde efter, när gudstjänsterna skulle hållas, och lofvade bevista dem. Emellertid visade han sig sedan aldrig. Då jag slutligen sökte honom, hade han redan slagit in på farliga stigar. Jag påträffade honom nämligen sysselsatt med cigarettrökning och hasardspel bland kamrater, af hvilka han redan tillägnat sig ett ordförråd, som inte brukas ibland anständigt folk. Medan han var hemma, hade han bevistat gudstjänsten med de sina och ådagalagt ett lifligt intresse för det kyrkliga. Men så snart förbindelsen med hemmet afklippts, var strax detta intresse som bortblåst. Lämnad helt åt sig själf, var han snart inne på lockelsernas väg. Jag fick honom med mig afsides och sökte tala förnuft med honom. Sedan jag gifvit honom några gudsord till vägledning och utbedit Guds beskydd och hjälp i frestelserna, lofvade han bättring. Huru allvarligt menadt detta löfte var, är mig ej bekant. Det finns nu i armeen hundra- om icke tusentals sådana gossar från våra hem och församlingar, väl uppfostrade och rättsinniga, men lättledda och svaga i frestelsens ögonblick, hvilka behöfva kyrkans handledning och stöd. Skola vi skänka dem det eller låta dem gå bort, bort...?

Lydnad är något, som många af gossarna ha särdeles svårt för att lära sig. Där lydnaden mot föräldrar är okänd, kostar det på så mycket mer att behöfva kuscha för en främmande herre, som råkat bli satt att kommendera öfver en på lägerplatsen. Och har det varit si och så med ordningen där hemma, blir det så mycket tyngre att behöfva till punkt och pricka rätta sig efter den militära disciplinen. Men det måste gå, och mången själfsvåldig och egensinnig yngling skall säkert lämna militärtjänsten med bättre moral och högre respekt för lag och myndighet än han någonsin förut ägt.

Det stora flertalet visar sig emellertid vara unga män i besittning af stark moralisk ryggrad, självrespekt, själfdisciplin och goda seder. Härvid kommer jag att tänka på en ung studerande, som aflagt studentexamen och var sysselsatt med att utbilda sig för prästämbetet, när utskrifningsordern kom. Tillsammans med en hel skara andra kom han en dag med tåget till lägerplatsen. Sedan de fått sig sin barack anvisad, vidtog den vanliga prattimmen med stiftandet af nya bekantskaper och utbyte af erfarenheter. Fram på kvällen letade vår teologie studerande fram sin bibel, slog upp den och läste ett kapitel under djup andakt. Slutligen föll han på knä vid sin säng och bad sin aftonbön. Många tittade med förvåning eller förakt på den bedjande, några skrattade åt honom och en lättsinnig sälle tog sig till och med för att kasta glåpord åt honom. Men de allra flesta iakttogo tystnad och visade respekt för den fromme ynglingens andaktsöfning. Samma scen upprepades kvällen därpå. Slutligen blef den lättsinnige en kväll alltför fräck i sina okväden. Då tog kandidatens tålamod slut. Efter förrättad andakt vände han sig till den fräcke med uppmaning att hålla inne med sina glåpord. Denne bara skrattade. Det nöjet kunde han ju bestå sig, eftersom den fromme ynglingen var en liten, klen stackare på cirka 120 lb., medan han själf var stor och stark och höll sina modiga 160. Men en soldat får inte vara rädd. Den lille teologen utmanade sin vederdeloman på en vänlig knytnäfskamp. Nästa dag på utsatt tid gick den lille seminaristen segrande ur striden, ändock han aldrig förr haft ett par boxarhandskar på händerna, men motståndaren, som hade gått och skrutit med sin öfverlägsenhet, blef grundligt mörbultad. Sedan dess fick vår teologie studerande hålla sin aftonbön i fred.

Då jag lämnade min tjänst för att åter upptaga mina seminariestudier, var min studiekamrat från Rock Island föreståndare för bibelklassen i batteriet, medan hans förre vederdeloman satt som elev i samma klass.

Det mest inspirerande skådespel, som förekommer på lägerställena, får man bevittna vid öfningarnas slut för dagen. Regemente efter regemente stå i gif-akt, medan stjärnflaggan sakta sänkes under tonerna af "Star-spangled Banner". När regementsmusiken tystnar och fanjunkaren tar flaggan i sin vård, går den bönen lätt öfver ens läppar: "Gud bevare vårt land och våra käcka gossar i fält!"

FATA MORGANA.

Af Johan Englund.

Som en fager hägring
uti rymder blå
fridens ljusa rike
skymtar då och då.

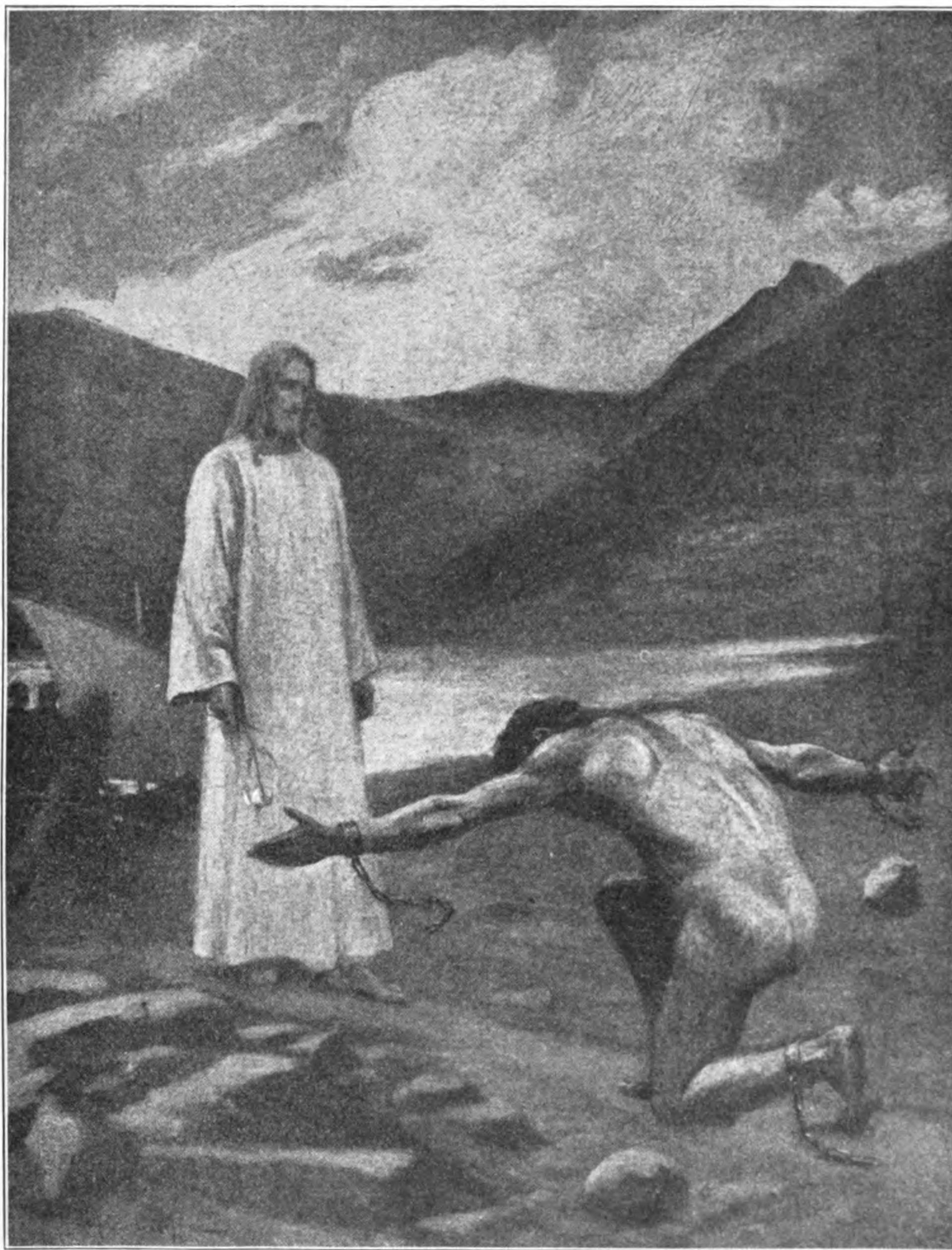
Och med längtans blickar
och med sällsamt hopp
önska vi att jorden
flyttades dit opp.

Ty här rasar striden,
här är gny och larm,
och här stötas svärden
rått i bröders barm.

Sköna, fjärran hägring
af lycksalighet,
må du en gång blifva
oss en verklighet!

En gång jordelifvet
måste varda frid,
en gång folken tröttna
uppå hat och strid.

Malmö, Sverige.

JESUS OCH DEN BESATTE.
Efter målning af Gustaf Cederström.

Svensk reformation.

AF A. M. L. HERENIUS.

FRIGÖRANDE, nyskapande och folkombildande blef den oförskräckte Augustinermunkens lifsverk i Europas hjärta. Ingen tid var lik hans tid, ingen liknande följde efter hans, men nutid lefver af hans tidssådds frukt.

Häpna — nästan förlamade — stå vi inför nutidens blodiga drama och omfråga källan till den oanade kraft, som trosfränder utveckla mot en sammansvuren folkvärld af annan folkande och annat lifsmål än vårt. Vi känna att augustinermunkens folk är vårt, att dess ande är vår ande, att dess kraftkälla, som öfvervinner världen, är vår egen klara gudsgåfva i hatets och nödens värld.

Men källan? Hon är ordet om tron, som Augustinermunken så käckt predikade för Europas hjärta, att det förvandlade germanska andeträlar till friborna gudstjänare i Herrens stora gudshus.

Och hvilken förvandling! Det var ej blott tro och sed och kult, som kläddes i nutidsdräkt, det blef en folkförvandling, som grep den djupa, trånande, mystiska germanska själen, så att han lärde känna både sig själf och sin egen verklige Gud.

Då vi mäta människokraft, stå vi på allmänkändt område. Icke så då vi forska inom trons och kärlekens djupa andevärld. Då räcka våra vanliga kalkyler icke till — vi befinna oss inom ett annat än allmänkändt område. Och till det området måste vi, om vi vilja pejla de djupa nutidsfrågorna, nutidsfolkens världskamp eller den tid som stundar vid våra blodårs grift.

Det var människokraft i den germanska världen under Augustinermunkens dagar — han själf bar beviset därför i sin sköld. Men först då denna besegrades af trons och kärlekens mystiska djupa andevärld blef han den obetvingliga makt, som skakade världen och omändrade tidsutvecklingens planlagda gång. Germanien blef ett folk bland folken, en enhet, som drog ut till seger i mörkrets värld.

Inget folk torde ägt större fysisk kraft än vårt. Dess gudasaga, dess vikingahistoria och uråldriga kultur kretsa samtliga kring den fysiska kraftens dragningspol och förkunna det folkvärde våra fäder satt på sin skatt. Men inget folk är starkt blott i fysisk rustning. Det är ej människokraften utan människoanden — gudsanden —, som betvingar världen och lägger henne till sina fötter. Vårt folk, ehuru fysiskt starkt, var därför svagt, till dess det greps af och förvandlades genom gudsandens förnyande och omskapande makt i dess djupa folksjäl. Först då blef äfven detta, det renaste och fysiskt starkaste bland de germanska folken, ett folk bland folken äfven det och kunde intaga sin plats vid nationernas rådsbord.

Visst fick vårt folk evangelium långt före det 16:e århundradets stora reformation. Visst fick det detta både i germansk form och i germanskt djup. Men det fick mer. Det fick de sydländska folkens sinnliga tro och kult och — synd. Svensk-germansk folkande tog begärligt emot det lifsbröd, som räcktes, äfven om kärleken sölats af andras synd. Ty det folket hungrade — hungrade såsom endast germansk själ kan hungra, när man står inför lifvets stora, djupa problem.

Att mätta germansk folksjäl med sydländskt evangelium är nog omöjligt. Han är allt för djup, för evighetstrånande, för att nöja sig med fruktens skidor, han kräfver verklighet och andedjup, om formen och kärlen för honom skola äga något värde.

Den tyske Augustinermunken var sitt folks, var hela den germanska folksjälens typ. Såsom han hungrade, så hungrade den germanska världen efter Gudsordets anderikedom och nåd och tillkommande världskraft. Hans stora lifsverk blef att gifva, hvad han först i nöd och tro och lif tillkämpat sig, ett renadt Guds ord, ett verkligt Guds anderike och en verklig gudstro.

Intet folk värderar den tyske munken såsom vårt och intet folk har större skäl till sin höga värdesättning. Han tog emot vår svensk-germanska typ, den store Olaus Petersson, då han andehungrande klappade på Wittenbergs port. Han lärde honom gudsordets lifsväg och räckte honom den evangeliska trons allt upplåtande evighetsnyckel. Han gaf hvad han fått, det djupaste, det härligaste och det mäktigaste som finns i denna världen, vår Herres Jesu Kristi eviga evangelium.

Inte är vårt folk tyskt, fastän det är germanskt, säkerligen den renaste grenen på det germanska folkträdet. Trädets egenart pulserar i dess ådror, den germanska anden är dess lifstyp.

Hvad Wittenbergsmunken blef för tyskt folklif, andevärld och kristendom, det blef Olaus Petri för Sveriges hugstora konungar och folk. Med svensk själ reste han bort, med renadt Guds ord kom han hem, ägaren till pärlan, som gjort svenskt folk till lyckofolk i dagar som gått.

Visst kom svensk reformation från tyskt håll, men svensk reformation blef icke tysk. Människolifvet tar sig olika gestalt i folkvärlden, gudslifvet i folkanden.

Olaus Petersson klädde sig icke i Wittenbergsmunkens kåpa. Han var svensk och bar sin egna dräkt. Af själfva gudsordet hade han lärt att "Vi svenskar äro också ett folk såsom annor folk och det mål vi hafve, hafver Gud gifvit oss". Det var därför hans lifsverk blef det svenska folket, den svenska kyrkans genomsvenska reformation.

All luthersk reformation bär folkkynneprägel. I Tyskland blef han tysk-folklig, började i folklifvet och gående uppåt till furstens palats. I våra fäders land, där folkkynnet sedan hedenhös är höfdingalikt, slår han rot i kungaborgen och går sedan ut i hela folksjälens hjärtedjup. Icke på en gång kristnades det svenska folket och icke på en gång blef det visst om sin evangeliska reformation. Ju ädlare lifvet är, ju saktare växer det fram. Det dröjde mången god dag, det såddes mycken ren säd, innan svenska folket blef medvetet om sig själft, om sin skatt och om sin egen särtyp bland de kristna folken.

Men hvilken förvandling det genomgått när det vaknade till själfmedvetet lif! Nu var det ej mera barnet, som pjollrade om sin lek, ej längre tiggaren vid andra folks dörr, utan ett folk i Guds stora hus, danadt och rustadt för egen säruppgift bland folken.

Den svenska reformationens höga mål var ett själfständigt folk i eget gudshus med eget folkkynne och egenartad andeutveckling på det rena gudsordets och den verkliga andetillbedjans grund.

Både Wittenbergsmunken och den svenske prästen röja stark andefrändskap i sitt sätt att lösa de stora problemen. Båda fattade folkgränserna såsom ett Guds verk, afsedt att tjäna hans djupa tankars förverkligande i en syndig värld. Att löda samman hvad Gud åtskilt var för båda lika främmande som att åtskilja hvad Gud förenat. Den svenska reformationen blef därför lika litet en världsreformation, som den tyska blef det. Båda stannade inom folkgränsen.

Annorlunda gestaltade sig den med Wittenbergsmunken och Olaus Petri samtida reformerta reformationen. Han ville famna all världen, ville plåna ut Guds fastställda folkgränser och af kyrkan göra en gudsstat efter Sinaimönster. Han tänkte sig icke folken utan människorna såsom lösa enheter sammanhållna icke genom folkandens blodsband utan genom de egna öfvertygelsernas och själfviljans spröda band.

För vår egen Olaus Petri var Gud historiens Gud och svenska folket ett gudsverk. Svenska folkets historia, det svenska folkets kyrka var icke Roms, äfven om Roms allhärskartanke till en tid förlamat svensk andeutveckling efter egen kynnesart. Hans uppgift blef därför icke revolutionens utan folkbefriarens, icke härskarens utan reformatorns, att göra sitt folk fritt från andehärskarens världsspira.

* * *

Vår fädernekyrkas Rom-tid var en egendomlig tid icke blott i världen utan i Sverige. Då utvecklades folklynnet, då tuktades den germansk-svenska anden, då ordnades mycket, som eljest fått växa vildt utan vård och ans.

Roms kyrkotanke kunde aldrig förverkligas i våra fäders land, dels emedan det fått sin kristendom från Tyskland och dels emedan det svenska var ett allt för självständigt kynne för att helt kunna underkastas ett främmande ok.

Den del af Roms kristna kyrkoskick, som nedärfts från Pauli och Petri dagar, slog dock lätt rot i våra fäders ande, därför att den är Guds ordning för Ordets och Sakramentens verk bland folken. Apostoliskt blef därför svenskt kyrkoskick, svensk kyrkotro och svensk kyrkotanke.

Reformatorn med den svenska själen och den svenska kyrkoanden såg i det bestående icke blott en gudsskickelse utan en så stor oumbärlig gudsgåfva till det svenska folket, att blotta tanken på dess nedbrytande varit ett helgerån. Att bryta Roms slöa härskarspira, att gifva våra fäder ett renadt, ett helgjutet gudsord och oförfalskade sakrament genom den bestående kyrkoordningen, det och intet annat blef hans höga lifsgärning.

Det tog tid, arbete och svenskmannamod att utföra det verket. Roms trognare än svenska folkets gudstjänare satte nordmannakraft mot svenskmannatro, tills de samtliga föllo för Guds andes svärd i den korade reformatorns hand. Själfva kungen böjde sig för Ordets makt och med honom omsider de svenske gudstjänarna och det svenska folket, — reformationen blef en folkreformation från hufvudet till fotabjället, så att svenska folket kunde i sanning sägas vara ett verkligt gudsfolk.

Skildt från andra germanska folk i hemort, i lynne, i folkkaraktär, fick det svenska folket genom sin kyrkoreformation äfven sin säregna kyrkoanda såväl som sitt säregna kyrkoskick. Kyrkan blef i djupaste mening en folkkyrka, kyrkoandan den djupa andetillbedjan i sanningens djup och kyrkotanken det svenska folkets samhörighet med evangelii förkunnelse. Det svenska folket fick genom evangelium bot för sin synd, kraft i sitt lif och lif i sin tro.

Är det underligt, om det folket efter Olai Petri dagar framträdde såsom ett annat, ett föryngradt, ett grundförvandladt folk? Är det underligt, att dess folkkaraktär blef den genuint germanska andegrundlighet, som såsom en svensk typ städse framträder i dess ord och verk? Det folket fick ju så mycket af det förblifvande, af evighetens andelif, att det blef rikt, stort, mäktigt i tro och i trons förblifvande gärning i vår onda värld.

Visst må vi minnas, att ingenstädes finns vare sig det goda eller onda oblandadt i denna världen. Våra fäders kyrkoreformation fick göra den goda sädens världsrön. Naturen både bar och bär sin egenartade växtrikedom både i Norden och hos svenskt folk. Men det länder svenskt folk till evärdelig heder att det, detta växtkynne till trots, i stort sedt likväl vårdat det evangelium det fått, att detta kunnat gripa in i hvarje svenskt medvetande såsom ingen annan förkunnelse i världen.

I vår tid gå svenskt blod, svensk tro och svensk

kyrka vida utöfver svensk gräns. Men hvarhelst svensk ande går, där banar sig Olai Petri mäktiga gärning väg för att binda fäderns barn vid fäderns arf och fäderns Gud.

Ty fäderns barn bära i sig svensk värld. Svensk värld är ej blott blod och tunga, ord och sång, utan den svenska reformationens andelif med dess hela skatt af särpräglad lifskultur, tro och kristen dygd. Det är icke sant att alla bära i sig en helsvensk värld, att allas gång och panna bär allsvensk prägel, men vårt folk i stort både gör det och känns därpå igen.

* * *

Vår del är utlandssvenskens värld, vårt hem vikingens eröfring. Rot, blod, själslif binda oss vid fäderns stam och tro och kult. Olai Petri verk är vårt, icke i eröfringsafsikt men i själflif, liksom fäderns. Svensk reformation var inget lån, han var inhemsk och äktsvensk, därför slog han rot och bär ännu 400-årig frukt i svensk folkvärld. Utländsk tro och kult och andevärld trifs ej i fäderns jord och ej hos fäderns folk. Men Jesu Kristi Guds Sons evangelium med det djupa andeinnehåll, hvarmed Olaus Petri förkunnade det, och som fädern ödmjukt vårdat, det trifs och växer i svenska hjärtan äfven i utländsk värld.

Och liksom fäderns barn i fäderns hem blir utlandssvensk värld stark i lifvets allvarsdag i den mån hon fylkar sig kring och ödmjukt vårdar hvad fädern gåfvo af själfvet, blodet, tron. Vårt 400-åriga arf kräfver ingen apologi, men väl en värdesättning, som lifvet värderas, och en andetrohet, som trotsar allt. Vikingens sätt var att trotsa allt och ändå förblifva sig själf. Helgadt, luttradt genom evangelium, blir detta drag hjältelikt, då fäderns barn i utsvenskt hem bevarar, vårdar, lefver af fäderns rika gudstro, evangelium och nåd. Det hjältevärfvet blifve allas vår insats i utländsk svenskvärld. Därmed resa vi våra runovårdar för släkten som komma!

Luthers ande.

AF O. W. NEWMAN.

SÅ myeket har varit sagdt, sjunget och skrifvet om den store märkesmannens minne, som under jubileiåret vardt betraktadt från alla synvinklar, att det är hart när omöjligt att finna något nytt eller mer att tillägga. Vid sammanställandet af hvad pressen bjudit på och hvad vi för öfrigt hört och veta om Luthers person och lifsverk, kom tanken att dröja för rubriken till denna korta artikel.

För mig och mången är Martin Luther en af den kristna historiens störste hjältar — öfverträffad endast af apostlarna — hvars lifsgärning innefattar en stor del af bestående värde och världshistorisk betydelse. Hans kvalifikationer och personliga egenskaper voro särskildt afpassade för det stora värfvet, hvarförutom det säkerligen icke skulle lyckats. Gud har genom Luther stadfäst äktheten af sin vishet uti valet af redskapet för det stora reformverket, liksom han för öfrigt gör i verkställandet af alla sina planer. Det gifves intet rum för slumpen eller tillfällighetshändelser uti Guds verk. Martin Luther var det väl förberedda verktyget, hvars karaktär och hela person innehöll alla ingredienser som voro nödvändiga för utförandet af historiens hittills kända största reformverk.

Såsom i allt anden är den stora bestämmande delen, så ock med personen, individen. Anden är hos personen den karaktärsdanande och handlingsverkande kraften, den som kontrollerar människans hela lifsriktning. När man då fördjupar sig i det stora reformverket, öfvermannas man af den sublima ande, som behärskade den ledande själen däruti. Huru väldig måste icke Luthers ande varit! Huru måste den icke varit slipad skarp af rättfärdigheten och den eviga sanningen, och huru genomluttrad af flammorna från Guds nitälskans altare; men också huru förädlad genom smältningsprocessen i frälsningsverkets degel. Ej underligt, att sådana andars lifsfrukter bestå, och omdana lifsriktningen hos folken.

Och nu till oss och vår egen tid. I hvilken mån kunna vi jämnställa och på våra egna tidsförhållanden tillämpa reformationsverket? Det är just detta som bör utgöra kärnpunkten från jubileumsminnet, och häri ligger måttet för dess värde för vår tid.

Först finna vi då såsom bestämmande slutsats, att reformationsverket blomstrat, burit och ännu bära välsignade frukter. Detta är den ena sidan som med ödmjuk tacksamhet bör erkännas, och som äfven under jubelårets festligheter varit företrädd. Men när man sedan vänder bladet, så finner man en hel del af nedslående natur och behärskande krafter i våra tidsströmningar, som afleda och motverka det af Luther så härligt påbörjade verket.

Vid ett närmare skärskådande af det religiösa tidsläget gifves det ofantligt mycket ensamt på det området, som talar för behofvet af reform och en stark bön om att ett större mått af Luthers ande måtte utgjutas öfver Sions väktare särskildt, rörer sig på hjärtats botten hos mången vaken, bedjande och lidande lem af Kristi församling. Det är icke enbart de hädiska och afkristnande villolärorna, som behöfde motverkas, utan ganska mycket inom den kristna kyrkans egen krets tarfvar förändring. Ja, det är ju en öppen sanning, att mången som bär namnet kristen lokalförsamling — för att nu icke säga hela samfund — behöfde reformeras.

Den allmänna inom kyrkan rådande världslikställigheten som särskildt i sina mest framträdande drag girigheten och mammonsdyrkan så öfvermannat henne, ropar efter en ny Luther, som i andens kraft sätter san-

ningen å dess säte igen och jagar på flykten den urvattnade färglösa evangeliiförkunnelsen med budskapet om Guds omutliga rättfärdighetskraf och hans frälsande pånyttfödande kärlek, som gör människorna till nya skapelser i Kristus Jesus. Må vi få män med Luthers ande i våra predikstolar! Män, som utan fruktan våga sätta yxan till de fördärfbringande trädens rötter. En värdig anknytning till reformationsminnet vore, för särskildt alla predikanter och pastorer, att bedja Elias bön: 'Måtte en dubbel lott af din ande falla mig till."

Men vi behöfva också en man med det blankslipade och med reformationens stål inlagda svärdet, för att gifva det afskiljande hugget åt den rådande kombinationen emellan ogudaktiga världsliga regeringar och den kristna kyrkan. Denna kombination har så förlamat kyrkan, att hon f. n. framstår inför världen såsom ett karaktärslöst redskap uti de världsliga intresseskonflikternas tjänst. Härmed åsyftas icke enbart de s. k. statskyrkorna utan alla, som ställt sig i de världsliga intressenas tjänst, och där befinner sig nu med knappt något undantag all organiserad kyrkoverksamhet inom alla världens länder.

Martin Luther är död, men o, hvad hans ande måste tråna att blifva omklädd och få fortsätta reformverket, tills Kristi kyrka blefve befriad från allt som hindrar henne i utöfningen af sina idealer. Gifve Gud oss flera män, som med Luthers ande och kraft våga allt för sanningen och Kristus; män, som inför ländernas maktägande tribunaler ännu våga den lifsöfvertygande bekännelsen, åtföljd af denna försäkran: "Här står jag och jag kan icke annat. Gud hjälpe mig! Amen."

Troy, Idaho.

Böcker — lifsbrunnar.

VEM har inte någon gång längtat hett och häftigt efter en bok — en *verklig* bok — längtat ungefär, som man gör, när man är trött och ser för sin inre syn en solig gräsmatta, där man kan sträcka ut sig i full frihet, eller en blå sjö med en båt, en skuggig park att vandra i eller — hvarför inte? — en god och kär människas hem, där man känner i luften, att man är välkommen så som man går och står, bara för att man är den man, är, utan all beräkning, utan all känsla att det gäller att göra rätt för sig på något sätt?

En bok kan vara en källa till krafthämtning och lifsförnyelse; den kan friska upp och föryngra, ge sälta och saft i sinnet, spänstighet i hållning och lätthet i gång. Det kan den, därför att den är en förmedlare af lifvets egen rikedom till vårt inre, och det är på det inre allt det s. k. yttres välbefinnande och trefnad ändå till sist hänger. — —

Hvad är egentligen en bok? En volym i grant omslag eller förnämt band, lindrigt doftande af färskt papper och tryck — lätt eller tung att väga i handen, med en stämpel af första eller andra klassens ursprung? För all del — men det är bara dräkten. Det är roligt att se och umgås med välklädt folk, men i längden är behaget beroende på andra saker än plagg, som sitta väl och fägna ögat. En bok — en verklig bok — är någonting helt annat än papper och tryck. En bok är ett stycke lif, förnummet i en själ, fångadt i den äkta konstens spegel, räddadt undan förgängelsen för en dag, ett år, ett århundrade, ett årtusende. En bok är som en äkta tafla; de mjuka lundernas skönhet, som ett annat år ej är alldeles densamma som då konstnären fångade den i ett flyktigt nu — den friska hyn, den röda läppen med sin själfulla linje, det klara ögat, det gyllene håret kring en alabasterpanna — allt förblir sig likt, när urbilderna gått mot sin förvandling, sitt förvissnande. En verklig bok är fångad ungdom, som ej kan förgås, hälsokraft, som ej kan förflyktigas, heta känslor, som ej svalna, klara tankar, som ej grumlas. Evigt — jag talar efter människosätt — lefva Goethes Margareta och Ifigenia, Shakespeares gestalter, Runebergs Fjalar, ty de gömma det ädlaste i sina upphofsmäns själar i deras högsta ögonblick. Aldrig mista Kempis, Luthers, Fenelons, Pascals och Kierkegaards tankar sin fängslande färg, alltid skall genom Franzéns och Wallins psalmer klinga en ton ifrån himlen, och brefkonstens, essayens och memoarernas mästare och mästarinnor skola alltid hafva sina tacksamma beundrare, så långt deras verk äro sanna uttryck för upplefd eller åtrådd verklighet, inblickar i själslifvets djup, vidblickar öfver lif som är och farit, siaresyner, tolkade med skälfvande stämmor.

Därför är den verkliga boken ett möte med lifvet. När jag sluter en älskad varelse i mina armar, famnar jag det underbara, obegripliga, har del i lifvets lycka — nej, har hela lyckan själf. När jag öppnar det förunderliga ting, en riktig bok är, och försänker mig i den, då möter min själ något af det yppersta i en verkligt lefvande människas lif — sak samma, om upphofsmannens ben länge sedan hvitnat under Hellas sol eller i Sveriges mull eller ännu vandra i denna villsamma världen. Hvad är stoftet? Mindre än intet. Anden lefver och ger lif, ger lycka och kraft på lönliga vägar, åt mig, åt dig, åt tusenden, oförsvagad, ny, rik.

Däraf längtan ibland efter en verklig bok — den är den outrotliga längtan efter verkliga människor, det outsläckliga behofvet af förnyelse och föryngring, förstärkning och förandligande, upplyftande i renare luft, i sällare sammanhang. — —

De verkliga böckerna äro få. Och de äro inte på långt när detsamma som de modernaste och mest utropade.

De ha väl varit ungefär lika tunnsådda alltid; konstnärer af Guds nåde — lägg märke till ordet, ty det är mer än ett talesätt! — ha alltid varit tunnsådda, och än tunnsåddare de som tillika varit stora människor.

Men vår tid är nog inte fattigare på dem än andra tider.

O. MANNSTRÖM.

Genom de dödas port.

AF GUDMUNDUR FRIDJONSSON.

ÖFVERSÄTTNING FRÅN ISLÄNDSKAN AF NANNA NORDAL.

BLIR du aldrig mer glad och ljus, dystra himmel? Är det icke på tiden efter denna vinter, som vi nu haft i trettiofyra veckor? Vill du icke fälla heta tårar på den kalla, liflösa jorden, så att grodden kan kvickna till och börja växa, omhuldad af sol och regn? Vill du icke lysa öfver jorden, sända henne dina ögons kärlekseld dagen lång och sedan fukta henne med stilla nätters dagg?

Så tänker Sigurdur i Lid, där han natten före pingst styr stegen mot hemmet efter att ha lämnat sina får i bergssluttningen ofvanför Långmyren. Klockan är tolf, och himlen är ännu molnhöljd. Han fruktar, att något svårt oväder förestår.

Sigurdur är en tämligen välbärgad bonde. Men han måste dag och natt träget arbeta utomhus, medan hustrun sköter sysslorna inomhus. De ha fem pojkar, af hvilka den äldste är i konfirmationsåldern. Intet tjänstefolk ha de. För en vecka sedan dog deras enda dotter i kikhosta, och hon skall nu i morgon föras till farmors graf på kyrkogården.

Sigurdur skyndar hem till gården, stänger väl ytterdörren och går in i badstofvan[1]. Där sitter hans hustru vid bordet, sysselsatt med en kudde, som ligger framför henne. Med nålsudden ritar hon ett kors på den. Det öfriga är redan färdigt. Kring kanterna sitter en frans i rutigt mönster. Då mannen går i dörren, ser hon upp, och det synes, att hon har gråtit.

"Jag har stängt gården", säger Sigurdur. "Nu går jag och lägger mig, hur det än blir med fåren i natt. Tänker du vaka längre, Sigrid min?"

"Jag är snart färdig", svarar hustrun och fortsätter med kudden.

Sigurdur klär af sig och somnar genast. Han är uttröttad och iskall om fötterna. En djup sömn för honom bort från möda, köld och sorg.

Han vaknar vid att ett snöblandadt regn piskar mot fönstret. Han far upp och ser på klockan. Den är tre. Han tittar ut genom fönstret men kan inte se långt. Nej, han har intet annat val än att klä på sig igen. Då upptäcker han, att hustrun icke är i sängen. Trots sin oro förhåller han sig lugn.

"Hon är nog framme i stofvan"[2], säger han för sig själf.

De våta strumporna ligga kvar på sängkanten, alldeles som han lämnade dem. Han drager dem på sig och knyter skorna, klär sig i snödräkt och lindar en ylleduk om halsen. Så sätter han skinnmössan på hufvudet och går.

Till stofvan, som ligger söder om ingången, skyndar han och ser in genom dörren. Därinne står hustrun och ordnar i en liten hvitmålad kista. Vid ljudet af fotstegen ser hon upp och säger: "Jag trodde, att du sof."

"Jag vakande vid ovädret", svarade Sigurdur. "Jag är tvungen att se till fåren. I sådant här oväder rusa de väl alla ned i myren och bringa lammen i dödsfara."

Så går han fram till hustrun, kysser henne ömt och säger: "Gå nu in och lägg dig! Du måste sofva litet, annars blir du förbi i morgon."

Sigrid återgäldar smekningen och genmäler: "Din stackare, som fick ta på dig de våta strumporna. Jag hade inte hunnit ta bort dem. Du blir så illa omskött. — Men hvad kan du göra för fåren i detta väder — och ensam?"

"Tänk inte på det, men gå nu in! Jag blef ängslig, då jag vaknade och inte såg dig. Jag trodde inte, att du gick omkring ensam midt i natten."

"Jag är inte rädd här hos den lilla", säger hustrun och lutar sig öfver barnet. "Det är nu sista natten, som jag vakar öfver henne. Så är den mödan öfver." De sista orden får hon knappt fram för smärta.

Sigurdur går ut och låser upp ytterdörren. Det är stark vind, och ett tätt snöglopp blåser emot honom. Han huttrar till, som om han finge en spann kallt vatten öfver sig. Ett ögonblick tvekar han, men så störtar han sig ut i ovädret. Han har att sträfva rakt mot vinden, och det är hårdt nog, då man nyss kort efter insomnandet, uttröttad och i behof af sömn, drifvits upp ur den varma sängen. Han stretar fram längs efter bergssluttningen, där den öfvergår i Långmyren, och kommer till det ställe, där han lämnade fåren. Genom snögloppet ser han, att de ha kommit ned på myren. Där stå de i kärret och draga upp grässtråna, men lammen krypa ihop och huka sig ned på tufvor och kullar, våta ända in till huden.

Sigurdur vadar öfver myren och drifver med hård hand fåren upp på sluttningen. Lammen måste han några i sänder bära öfver de många små vattendragen. Det är ett styft och otacksamt göra, ty fåren äro motsträfviga och bry sig icke om annat än att beta. Det

[1] Badstovan är gårdsfolkets hvardags- och sofrum.

[2] Stovan är afsedd för gårdens gäster.

är som om de vore både döfva och stumma, fast lammen bräka högt och klagande. Det dröjer, innan allesammans äro på det torra. Då Sigurdur fram på förmiddagen ändtligen kommer hem, bär han med sig tre döda tvillinglamm, som ha frusit ihjäl under natten. Vid den tiden har vinden mojnat, och vädret har blifvit så mildt, att snön börjar smälta uppe på kullarna.

Då Sigurdur går öfver gårdsplanen, kastar han en blick in i stofvan. Där inne rör sig nu ingen. — Sedan han pressat vattnet ur skorna efter bästa förmåga, går han in. Pojkarna äro klädda, och hustrun håller på med att lappa[3] skor.

"Har du vakat hela natten?" frågar han, och till svar får han bara ett leende.

"Där äro dina helgdagskläder", säger hon och visar på en stol. "Och här äro strumpor och skor. Det är på tiden, att du får torrt på dig. Kunde du göra något för lammen i ovädret?"

"Ja, jag fick dem alla på det torra." Och med en blick på pojkarna fortsätter han: "Nu få ni öfvertaga fåren och sköta dem, medan jag är borta."

Makarna göra sig i ordning till färden och komma i väg, då solen står rakt i söder. De medföra en packhäst, på hvilken kistan är bunden bakom sadelbågen. En rännsnara är slagen kring denna och kistan, och band löpa från kistans gaflar under hästens buk.

De ha lång väg till kyrkan, tre timmars packhästfärd. Sigurdur rider vid hustruns sida och drager packhästen efter sig vid tygeln. De skrida framåt stilla fot för fot, så att bindningen icke skall lossas af för starka stötar. De tiga båda och stirra rakt framför sig. Men Sigurdur vänder sig emellanåt om för att se, hur det går med kistan.

När en tredjedel af vägen är tillryggalagd, drifver Sigurdur hästen framför sig, sedan han lindat tömmen om hans hals, ty hästen är tung att draga efter sig. En lång stund går det bra. Men plötsligt skyggar hästen och kastar sig upp på vägkanten. Han blef rädd för ett får, som reste sig i en håla vid vägen. Där har det legat öfver ett dödt lamm men blef förskräckt vid de ridandes annalkande samt står där nu hväsande och trampar med ena framfoten. — Sigurdur sitter af och fattar hästen vid tygeln. Men modern är ängslig för att den lilla icke skall tåla vid dylika stötar och säger: "Kära du, låt honom icke gå så här lös! Jag är så rädd."

"Ja, ja", svarar mannen. "Hästen blef skrämd af fåret där."

"Månne det stackars fåret är från Hult?" undrar hustrun. "Det har sökt att skydda sitt barn. Där har det legat hela natten i ovädret med lammet förfruset under sig. Det är nog så, att hvar och en har sitt att bära." Nu rinna tårarna utför hennes kinder.

"Ja, fåret är från Hult", genmäler mannen. "Jag känner märket. Jag träffar Sigmundur vid kyrkan i dag och kan då underrätta honom. Där blir nog som vanligt mycket folk vid konfirmationen. Sigmundur kan sända Magnus efter fåret och vänja ett annat lamm till det. Han har nog inte så mycket att göra, pojken, tänker jag."

Åter blir det en stunds tystnad. Men då de fara förbi gården Hult, tar Sigrid till orda: Vill du inte försöka få Magnus till dig? Du står inte ut med att vara alldeles ensam om utearbetet, medan pojkarna växa upp. Jag har hört, att Magnus är utan tjänst, och hemma behöfs han inte."

Sigurdur blir mörk i hågen och svarar: "Nej, Magnus tar jag icke till dräng, icke honom. Du minns nog hur han var, då han kom till oss vid elfva års ålder, illa klädd, håglös och okunnig i allting. Så lämnar han oss, då vi just fått honom konfirmerad och lärt honom arbeta. Och nu detta sista: att föra kikhostan till oss, att utan någons vetskap smyga sig hem från Norge med sjukdomen, att gå från gård till gård utan att underrätta om faran! — Nej, Magnus tar jag icke. Hellre blir jag utan hjälp. Jag kan väl stå ut med mitt arbete, då du rår med ditt."

"Men jag får ju ibland, då det behöfs, en flicka till hjälp med sömnad och annat. Och du kan aldrig få någon lättnad, hur väl du än är i behof däraf."

"Ja", svarar Sigurdur. "Du fick ju en flicka till hjälp de dagar, då hostan var värst, men barnen kunde förstås inte med henne, obekant som hon var. Nej, det tjänar ingenting till att tänka på den saken."

Sigurdur sitter tyst och svänger piskan fram och tillbaka. Sigrid tiger och ser ned framför sig. De låta hästarna gå långsamt och komma vid tretiden till kyrkan.

Hästinhägnaden är utanför tunet,[4] och där sitta de af. Sigurdur tar seldonet af hästarna och lägger det på den låga jordmuren. Så binder han hästarnas framben och släpper dem att beta af det vissna gräset i hagen utanför. Sedan bär han kistan under armen bort till kyrkogården och in genom grinden, stannar vid kyrkväggen och sätter ned den på en gräsbevuxen graf. Föräldrarna sätta sig bredvid. Deras ögon fara öfver kyrkogården och dröja vid en jordhög i dess midt. Tigande se de på den uppkastade mullen. Tyst är det i kyrkan. Man hör endast mumlet af prästens röst. Sigurdur sitter och stryker med handen utefter helgdagsdräkten och plockar bort hästhår, som fastnat under ridten.

"Ska vi vänta här, tills det blir slut, eller ska vi bära in kistan?" Sigrid ser frågande sin man in i ögonen. Denne tar hennes hand och säger: "Det kan väcka förstämning, om vi under konfirmationen kommer in med vår börda. Det här vidkommer ingen annan än oss. Nej, det är rättast, att vi vänta här, och det är bäst för oss alla. Vi ska vänta."

Han stiger upp, går till grafven och ser ned. Sigrid kommer efter honom. "Hvad är detta för en kista", frågar hon och visar på ett gafvelhörn, som sticker fram

[3] De isländska kvinnorna tillverka familjens skor af fårskinn.

[4] Tunet är den odlade gräsmark, som omgifver en isländsk gårdsbyggnad.

där nere. "Det är *hennes* farmors kista", svarar han och ser bort mot kyrkväggen. De gå tillbaka till kistan och sätta sig.

"Tag af locket", ber Sigrid. "Vi ska se efter, om något är i oordning efter färden." — Sigurdur skrufvar locket af kistan, och de se ned i den. Modern lägger det lilla liket till rätta och ordnar svepningen. — "Se", säger hon, "hvad det kära lilla ansiktet är vackert, de välsignade tärda dragen!" Hon kysser barnet, och heta tårar falla ned på svepningen. Sigurdur har hållit sig tappert, sedan den lilla dog. Men nu rinna tårarna ned för hans kinder. I det han kysser hustrun, säger han: "Gif du henne den här kyssen från mig! Mitt skägg är så hvasst. Den blir bättre, om du framför den." — Så skrufvar han fast locket och bemannar sig.

Nu börjar man sjunga utgångspsalmen, och folket går ut ur kyrkan, en och en. De, som komma ut först, äro unga, opröfvade män och flickor vid deras ålder. Glada och frimodiga gå de förbi. Sedan komma de äldre bönderna och deras husfreyjur[5]. Männen hälsa Sigurdur med handslag, och kvinnorna kyssa Sigrid. Alla tala med dämpade röster.

En bonde hälsar på Sigurdur annorlunda än de andra. Det är Jon i Backtorpet. Han räcker tyst handen, men greppet är långt och innerligt. Jon har för ett halft år sedan mist sin ende son i en farsot, som en landstrykare förde med sig från en aflägsen del af landet. Men han har kvar tre döttrar.

Sist af alla kommer prästen ut ur kyrkan. Han torkar svetten ur pannan och ser trött ut. Han går fram till de sörjande, hälsar och säger: "Ni kommer sent, Sigurdur min!" — "Ja", svarar denne, "jag — — vi — — kommer sent. Vi har lång väg att fara och mycket att ställa med hemma både ute och inne." Vid de sista orden ser han bort till hustrun, som tillägger: "Vi kunde omöjligt komma förr."

"Och nu är jag oberedd, har inte något tal i ordning", säger prästen och torkar åter svetten ur pannan. "Jag visste inte, att det skulle bli i dag, och beredde mig därför inte på det." — "Nej, jag kunde inte få något bud till eder", svarar Sigurdur. "Men det gör ingenting. Jag bryr mig icke om något tal. Hon där hann inte upplefva något, som är värdt att tala om. Jag ber att få psalmen[6] sjungen. Det är tillräckligt. Om våra känslor behöfver icke talas." "Om ni vill", säger prästen, "så kan jag läsa ur handboken en dödsbetraktelse." — Sigurdur vill det.

Klockaren sluter sig till dem och blir ombedd att sjunga psalmen. Och medhjälparen frågar, om han skall ringa samman igen. Så ringes det, och folket strömmar åter in i kyrkan, särskildt den äldre generationen.

Jon i Backtorpet tillbjuder Sigurdur att bära kistan in i kyrkan. Och Sigurdur önskar det. Kistan ställes ned på ena sidan om altaret. Föräldrarna och Jon sätta sig där bredvid.

Så sjunges först en kort psalm af Valdemar[7]. Och prästen läser ett kapitel i handboken. Sedan börjar man sjunga Hallgrimurs psalm. Sigurdur blir med en viljeansträngning herre öfver sina känslor. Men Sigrid gömmer ansiktet i näsduken. Hon har lyckats behärska sig, tills dödspsalmen börjar. Då griper sorgen henne med oemotståndlig makt. Under hela kampen mot sjukdomen har hon hållit sig tappert, har icke haft tid till annat än oaflåtlig strid. Nu lossas alla de vatten, som ha legat fjättrade under denna sträfsamma vinter. Hon är lik en älf, som legat frusen hela vintern i en brant flodbädd. Så kommer plötsligt islossningen, och älfven bryter isen från fjäll till haf. Hon själfver af sorg, och tårarna strömma.

De sjungande tystna ett ögonblick, då de komma till det ställe i psalmen, där ämnet skiftar. Jon i Backtorpet tager den lilla i sin famn och bär henne öfver kyrkgolfvet, ut genom dörren och bort till grafven. Där tar Sigurdur emot henne och trycker henne mot sitt bröst, men Jon stiger ned i grafven och räcker händerna mot Sigurdur, som böjer sig ned och ger honom barnet.

Nu är lilla Björg från Lid kommen till sin farmor.

En stark bonde från trakten räcker Jon handen och drager upp honom. Han har sett, att Sigurdurs hand skälfver.

Och prästen går till jordhögen, tar mull på skofveln och kastar tre gånger på kistan, under det han uttalar orden, som alla känna.

Människohopen står rundt omkring, och alla röra sig mot grafven för att se ned i den, då kistan kommit dit. Två män taga spadar och skotta mullen på sin plats. Så går folket därifrån. Somliga försvinna, men många stanna kvar i närheten.

Nu är all den uppkastade mullen kommen på sin plats. Gräfvarna sluta med skottningen, ställa upp spadarna mot kyrkväggen, torka svetten af sig och gå därifrån.

Men makarna från Lid knäböja vid grafven och göra sin bön. Sigrid gör korstecknet öfver dotterns bröst, under det Sigurdur halfhögt säger: "Sof i Guds frid, älskade barn!"

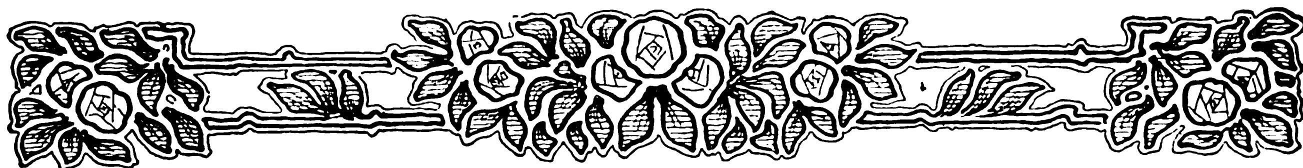
Fadern reser sig och ser sig omkring. Nästan allt kyrkfolket är försvunnet. Solen står rakt i väster. Den har gjort ett godt dagsarbete vid denna tid: smält snön, som kom under natten, och lyst vida omkring. Den har besökt hvarenda tufva i landet och med sin stråle värmt hvarje åtkomlig tufkant. Dock har det varit samma stråle öfverallt. Och solen har väckt förhoppningar i utvakade och af trötthet uppgifna människors bröst.

"Nu är det på tiden, att vi rida hem till våra pojkar, som äro hos fåren", säger Sigurdur, tager sin förgråtna hustrus hand och går med henne samma väg, som de kommo in på kyrkogården — ut genom de dödas port.

[5] Bondhustrun kallas husfreyja och åtnjuter stor aktning.

[6] Vid isländska begrafningar har i sekler tillbaka samma psalm sjungits, en gripande dödspsalm af den store isländske psalmdiktaren Hallgrimur Petursson, död år 1675.

[7] Valdemar Briem är Islands betydligaste nu lefvande psalmdiktare.

Konung Salomo i folksagan.

AF ELIAS GRIP.

SALOMO hör till de österländska sagornas älsklingsgestalter. Det är en yppig krans af sagor och legender, som förbundits med hans nam. Allt, som för dödliga människor är omöjligt, allt det bästa och skönaste, som en liflig fantasi kan uttänka, har man tillagt kung Salomo. Jag meddelar här en del af hvad arabiska sagor ha att förtälja om honom.

I den natt, då Salomo föddes, hörde hans fader David ängeln Gabriels röst, som utropade:

"Det onda herraväldet lider mot sitt slut. I denna natt har ett barn blifvit född, som skall hafva makt öfver satan och alla hans härskaror. Jord, luft och vatten skola vara hans tjänare, och af all vishet, som kommit människosläktet till del, skall Gud gifva honom ensam nio tiondelar. Han skall förstå icke blott alla människors utan också fåglars och andra djurs språk."

Redan då Salomo var en yngling på 12 till 14 år, fick han hjälpa sin fader med rättsskipningen. För att visa hela Israels folk, att han verkligen hade förmåga därtill, lät David de äldsta och visaste bland domare och skriftlärde förhöra Salomo offentligt i alla stycken, som rörde lag och sed, och utan att tveka besvarade han alla deras frågor. Därefter framställde han själf några, som de skriftlärda skulle besvara, bl. a. följande:

"Hvad äro de flesta, ochh vad äro de mindre talrika?"

De lärda kunde icke svara härpå, men Salomo sade:

"De flesta människor äro tviflare, det minsta antalet troende."

En annan fråga lydde:

"Hvad är det ljufvaste, och hvad är det bittraste?"

Och Salomo svarade, då de skriftlärda sutto tysta:

"Det ljufvaste är att äga en dygdig hustru, goda barn och en anständig utkomst, och det bittraste är att ha en sedeslös hustru, vanartiga barn och så vara fattig."

När Salomo hade bevisat sin fader David den sista hedersbetygelsen, hvilade han i dalen mellan Hebron och Jerusalem. Då föll han plötsligt i vanmakt, och när han vaknade, visade sig åtta änglar, hvar och en med otaliga vingar, och bugade sig för honom.

"Hvilka ären I?" frågade Salomo.

"Vi äro de änglar, som äro satta öfver de åtta vindarna", svarade de. "Gud, din och vår skapare, sände oss till dig, för att vi skola hylla dig och meddela, att du har välde öfver oss och genom oss öfver vindarna. Dessa skola lyda dig, på din befallning blåsa sakta eller i storm; de skola ock på din begäran bära dig öfver de högsta berg och lyfta dig högt öfver jorden."

Den största af de åtta änglarna öfverlämnade därefter till Salomo en ädelstén med inskriften: "All storhet och makt äro Guds", och sade:

"Om du vill meddela oss en befallning, så lyft blott denna sten mot himmelen, och vi skola infinna oss och tjäna dig."

Så snart de ofvannämnda åtta änglarna hade försvunnit, framträdde fyra andra, mycket olika till gestalt och utseende. Den ene liknade en hvalfisk, den andre en örn, den tredje ett lejon och den fjärde en orm. De bugade sig djupt för Salomo och sade:

"Vi råda öfver alla lefvande varelser i jord, luft och vatten, och hafva nu kommit för att hylla dig. Du äger att befalla öfver oss, allt godt, skaparen gifver oss, skola vi bruka till ditt bästa, och den skada, vi kunna göra, skall tillfogas dina fiender." En af änglarna räckte därefter Salomo en ädelsten med inskriften: "Allt skapadt prisar Herren", och sade:

"Upplyft denna sten öfver ditt hufvud, och du kallar oss därmed. Vi skola då ögonblickligen framträda, redo att mottaga dina befallningar."

Salomo befallde dem då att föra fram inför honom ett par af alla de djurarter, som lefde på jorden, i vattnet och i luften. Änglarna aflägsnade sig blixtsnabbt, och några ögonblick därefter voro församlade inför Salomo alla möjliga djur från elefanter till den minsta mask äfvensom fåglar och fiskar af otaliga slag.

Salomo samtalade länge med djuren, och de berättade för honom om sitt lefnadssätt och sina sedvänjor, och därvid afskaffade han en del missförhållanden. Längst underhöll han sig med fåglarna och hade sin glädje af de sköna valspråk, som de uttalade.

Så lyder påfåglarnas valspråk, öfversatt till människomål: "Såsom du dömer, skall du blifva dömd." Näktergalen sjunger: "Förnöjsamhet är den största lyckan", turturdufvan: "För mången varelse vore det bättre, om den aldrig blifvit till", svalan: "Gören godt, och I skolen en gång erhålla eder lön", pelikanen: "Prisad vare Gud i himmelen och på jorden!", tuppen: "Lättsinniga människor, tänken på eder skapare!"

Salomo valde tuppen och härfågeln till sina ständiga följeslagare, den förre på grund af hans manande tillrop, den senare, emedan han kan se igenom jorden, såsom vore den genomskinlig kristall, och sålunda säga, hvar man borde gräfva för att finna källor, då Salomo var ute på sina färder.

När Salomo åter var allena, visade sig för honom en ängel, hvars öfre del såg ut som jord och nedre del så-

som vatten. Han bugade sig djupt inför Salomo och sade:

"Jag är skapad af Gud för att kungöra hans vilja för hafvet och det torra landet. Gud har nu ställt mig i din tjänst och du kan genom mig råda öfver land och vatten. Då du så befaller, skola de högsta berg försvinna och andra växa upp på den jämna slätten. Floder skola torka ut, och fruktbara länder skola på din befallning förvandlas till haf."

Denne ängel lämnade också, innan han försvann, en ädelsten med inskriften: "Himmel och jord äro Guds tjänare.' Slutligen kom en fjärde ängel och gaf Salomo en sten med inskriften: "Det finnes ingen Gud utom den ende Guden, och Muhammed är hans profet."

"Genom denna sten", sade ängeln, "får du välde öfver andevärlden, som är större än människornas och djurens tillsammans och uppfyller hela mellanrummet mellan jord och himmel. En del af dessa andar äro trogna och tillbedja den ende Guden. Andra äro otrogna; af dessa tillbedja somliga elden, andra solen, andra återigen stjärnorna. De goda andarna omgifva städse de fromma människorna för att bevara dem från olycka och synd. De onda andarna söka däremot på alla sätt att plåga människorna och locka dem till synd, och de gynnas i detta förehafvande af sin förmåga att antaga hvilken gestalt de behaga."

Salomo begärde nu att få se de onda andarna eller djinnerna i deras medfödda, egentliga gestalt. Såsom en eldslåga försvann nu ängeln och återkom strax med en skara djäflar eller djinner. Genom sitt gräsliga utseende uppväckte dessa Salomos fasa, ehuru han nu hade blifvit deras herre.

När Salomo hade kommit hem, lät han sammanfoga de fyra stenarna och däraf göra en signetring för att när som helst kunna begagna sitt herravälde öfver jord, luft och vatten, djur och andar. Hans första omsorg var att göra andarna till sina tjänare. Han lät kalla inför sig alla djinner med undantag af den mäktige Sachr, som höll sig dold på en fjärran ö i oceanen. Därefter tryckte han sin signetring på deras nacke till ett tecken, att de voro hans slafvar och ålade dem sedan att uppföra allehanda offentliga byggnader. Djinnernas hustrur måste koka, baka, tvätta och göra dylika kvinnosysslor. Den mat, som de gjorde i ordning, dukades upp på bord, som upptogo en hel kvadratmil. Dagligen förtärdes 30,000 oxar, lika många får och en väldig mängd fåglar och fiskar. Djinnerna sutto vid järnbord, de fattiga bland folket vid träbord. Höfdingarna och anförarna hade bord af silfver, och de, som utmärkte sig genom lärdom och fromhet, fingo spisa vid gyllene bord.

En dag, då människor och djinner hade slutat sin måltid, bad Salomo till Gud om den nåden att en gång få mätta alla lefvande varelser på jorden.

"Du begär det som är omöjligt", svarade Gud. "Börja i morgon med hafvets innebyggare, så får du själf se."

Salomo befallde nu djinnerna att lasta hundra tusen kameler och lika många mulåsnor med säd och föra dem till stranden af hafvet. När de kommo fram, ställde han sig vid stranden och ropade:

"Kommen hit, hafvets invånare, att jag må stilla eder hunger!"

Då kommo allehanda fiskar upp till vattnets yta. Salomo lät kasta till dem säd, och de åto, till dess de voro mätta och döko ned igen.

Plötsligen höjde sig ur vattnet ett väldigt hufvud, stort som ett berg. Salomo lät andarna kasta i dess gap den ena säcken med säd efter den andra, ända till dess det inte fanns ett korn kvar. Men odjuret ropade med hög röst:

"Mätta mig, Salomo, ty i dag lider jag hunger!"

Salomo frågade då, om det fanns flera så väldiga fiskar i hafvet, och odjuret svarade:

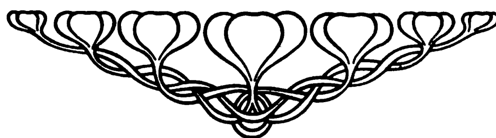
"Af mitt släkte finnes sjuttiotusen olika arter. De minsta af dessa djur äro så stora, att komme du in i deras kropp, så skulle du där försvinna såsom ett sandkorn i öknen."

Då kastade sig Salomo ned på marken, grät och bad Gud om tillgift för sin förmätna begäran, och Gud ropade till honom:

"Mitt rike är i alla fall många gånger större än ditt! Statt upp, och jag skall visa dig en af de varelser, öfver hvilka jag icke kan gifva en människa makt."

Då började hafvet att rasa och storma, och ur böljorna höjde sig ett sjövidunder, så jättelikt, att det utan möda kunde ha uppslukat sjutusen sådana som det första, hvilket Salomo förgäfves hade sökt mätta. Med en stämma, starkare än åskan, ropade det:

"Prisad vare Gud, som allena har makt att frälsa mig från hungersnöden!"

En lefvande källa.

AF ERIC J. HEURLIN.

OG var det den underligaste julafton han upplefvat under sitt rätt så växlingsrika lif. Inte precis det att han, som var barnfödd i "snöriket" och som framlefvat sina uppväxtår under nordlig himmel, fann det svårt att sammanställa julen med en oändlig, halft förbränd, halft förvissnad prärie. Visst *ville* han se barrskog i stället för mesquitebuskarnas dvärgsläkte, och han *ville* se vidder af bländande nysnö i stället för den gråbruna prärien, men den som en gång låtit sig tjusas af den drift, som germanen kallar "Wanderlust", och firat jul på Rysslands stepper, mellan Transvaals gruskullar, på Argentinas pampas, eller sökt få julstämning under Södra Korset, ombord en fraktskuta, med Stilla hafvets grönblå oändlighet omkring sig, för en sådan skulle det ju inte verka alldeles nytt att öfverrumplas af julafton ensam ute på en Texasprärie.

Att man ändå fortfarande skulle finna det omöjligt att bli kvitt de där barnsliga tankarna från skolbänken och konfirmationsklassen! Gud, himmel, helvete, själ, odödlighet, ansvar, döden och domen — här kommo de igen hela raden och pockade på säte och stämma i den "mogne" mannens sinne. Han hade ju läst "schrecklich viel" — förfärligt mycke, och funnit den vetenskapliga bevisföringen så ojäfaktig, att han måste instämma i det logiskt nödvändiga och för tänkandet korrekta slutomdömet: Människan, född af cellen, är till för en liten tid, och dör — som en växt eller som ett djur. Vetenskapligt utrustad, som han var, hade han äfven under sina resor samlat rön och erfarenhet — mycken erfarenhet, och allt hade kraftigt bestyrkt vetenskapsmännens lära. Han måste antaga det, som de funnit vara "sanning" — att tron på ett lif efter detta är en fantasibild, troligen framsprungen ur någon sjuk människohjärna och närd och fostrad af alla tiders präster till deras ära och timliga förmån. Huru tydligt hade ej denna "sanning" framstått t. ex., när han stod vid den uttorkade vattenbassängen där ute på X-ranchen och såg de milliontals döda småfiskarna! Skulle det vara en Försyn, som framkallat så många lif enkom för att låta dem pröfva på en liten bråkdel af tillvarons morgon och så dö af brist på några droppar regn? Och dock hade han äfven då inför den synen sett en annan bild i tanken, och den hade stört hvilan i domsslutet och gjort afdrag på vissheten. Han såg indianen, vildmarkens son, "göra bön" till den Store Anden med begäran om regn. Han såg detta naturens barn fånga en liten sköldpadda och binda henne invid den så nära uttorkade vattenhålan, med vattnet strax utom räckhåll. Så ville denne genom den oskyldigas lidande ropa om barmhärtighet och hjälp. T. o. m. vilden kan icke nöja sig Försynen förutan. Frågan hade dock kommit igen och så nära fått en tillfredsställande lösning, när han på resor sett en af människosläktets mörkhyade varelser, blind från födelsen, hopkrupen till en nästan formlös massa, hungrig, törstig, sjuk, utan vård, utan kärlek — ja, det borde ju hafva slutfört argumenteringen, hopsummerat tillvarons tal och gifvit — noll!

Så hade hela frågan öppnats på nytt i dag på morgonen. Ännu var det nästan omöjligt att fatta hvad som händt. Den unge, friske, lefnadsglade kamraten, som för endast några timmar sedan ridit ut tillsammans med honom från ranchhuset, utan allra ringaste olycksaning, han låg nu några mil bakom, bredvid sin lembrutna, döda häst, själf med bruten nacke — död! I morgonens svalka hade de velat skynda på färden för att hinna ut till de beryktade Croton Brakes och så därifrån till det bortom liggande Matador-ranchhuset före nattens inbrott. Inte långt hunna på slätten hade kamratens häst råkat trampa i ett öfvergifvet präriehundbo, och häst och ryttare hade störtat hufvudstupa. Ett pistolskott hade gjort barmhärtigt slut på hästens lidande, kamratens död var nära nog ögonblicklig — med dem båda var det således slut.

Men vänta — var det då slut för honom, kamraten? Gick det att sätta likhetstecken mellan hans död och hästens? Om det råkat vara hans egen häst som snafvat — hade det nu varit slut äfven med honom? Kunde han förklara paradoxen med afseende på deras lif — kamratens och hans eget? Han som dref som ett roderlöst skepp på villande sjö — (en nyck hade fört honom ut i ödemarken) — ett lif utan sjökort och kompass, utan ankare, utan lots, utan hamn som mål för färden, han hade undkommit faran. Kamraten däremot, fastän yngre till åren, hade en förmånlig anställning i en storstad i norden, — var nere i södern på sommarferier, — till sinne och kropp hade han funnit tillfredsställelse i arbetet, som han tyckte om, till själen vanns både hvila och verksamhet i söndagsskola och församlingsarbete. Det ärliga omdömet måste ju blifva, att dennes lif bort skonas och hans eget ändas i stället. Det kändes underligt för honom att dennes planer och

förhoppningar skulle på så vis stäckas, och dock blandades denna känsla af förvissningen att för honom kom icke ens döden som något helt oväntadt — det var ej ett blindt, omutligt öde, åt hvilket han med barnslig förtröstan anförtrott sitt lif. Månne det ändå tjänat till det bästa, att kamraten togs bort och han själf lämnades kvar? Allt mera lönlöst syntes det honom att kämpa för slumpens rätt att styra, förgäfves gick tanken på de tusenden som ridit prärien *utan missöde,* oemotståndligt drogs sinnet därhän, att i stället för medömkan för den förolyckade kamraten och lyckönskan för sig själf som undkommit blef det tvärtom. — och filosofi och vetenskap gåfvo föga tröst i denna påträngande ångest och bäfvan.

Sakta lunkade ponyn framåt på den smala fästigen öfver prärien. Kraftig som ryttaren var började han väl ändå känna sig trött vid den enformiga slätten, där mil lagts till mil sedan långt före soluppgången. Den korta middagsrasten vid Dokkum Springs hade uppfriskat och vederkvickt honom, mest genom det härliga källvatten, som porlade fram ur kalkstenslagret. Ej ens vid källan hade tanken fått hvila. När han sträckt sig på stenhällen och druckit djupt ur källans flöde, hade det kommit för honom, hvilken tillfredsställelse vattnet ger den törstige. Om han finge veta hvar den källa funnes, som kunde stilla människoandens törst, nog skulle han söka upp den, låge den än gömd i Terra del Fuegos drypande skogssnår eller i hjärtat på det brännande Sahara! Och så hade den franske tänkarens ord kommit för honom igen: "Man kan tro på Försynen som törsten tror på apelsinen eller som åsnan tror på piskan." Och i denna ödesdags sakta påkommande skymning började det för honom alltmera synas som måste det blifva detta *antingen-eller,* som om ingen undflykt funnes.

Gud talar på tvenne sätt till sina jordebarn. Hans röst höres omedelbart i åskans knall och i hafsvågens dån, i stormens tjut och i prärieeldens hväsande brak. När den så kraftigt ljuder må väl människan, den masken, förskräckas och söka sig en Moses, till hvilken hon kan säga: "Tala du med oss, och låt icke Gud tala med oss, att vi icke förgås." På samma sätt, fastän mel milda, hviskande toner, talar han genom himlarna, som förtälja Guds ära, och fästet, som förkunnar hans händers verk. På St. Helenafärder kan man skåda mot rymden och med siaren utbrista: "Lyften upp edra ögon mot höjden och sen: Hvem har skapat allt detta? Det har han, som för härskaran däruppe fram i räknade hopar. Han nämner dem alla vid namn; så stor är hans makt, så väldig hans kraft, att icke en enda uteblifver." Och hafvets lätt krusade yta, där månens skimmer breder en silfrad trollstig, på hvilken tankens lätta barn dansa in i det ideellas värld, såväl som präriens haf, hvars obrutna enformighet drar ögat intill och bortom himlaranden, och hvars dödstystnad gränsar till det verkliga dödsrikets värld — de tala, fastän döda, genom det oändligas idé och kraft, om *den Oändlige.* Och lifvets händelser, på haf, på land — hvad bli de annat än Faderns manande stämma, om man har öra att höra, och man är där man *kan* höra. Man kan väl glömma bort Gud i en mångbeprisad civilisations mångahanda och i folkskockars virrvarr eller till äfventyrs skapa sig en vrångbild och ära och dyrka den. Men patriarken och profeten och aposteln, som tagit ökenkursen i Guds högre allmänna läroverk, hvars ögon lärt att "se upp till bergen, från hvilka hjälpen kommer", som under nattens stilla väkter med själen druckit ur stjärnehimlens omätliga djup — han kan säga med den Tålige: "Blott hörsägner hade jag förnummit om dig, men nu har jag fått se dig med egna ögon." Den rösten har ej tystnat, dock sänder Gud dessa sina tjänare och förkunnar medelbarligen genom dem "Hvad de hafva sett, hvad de hafva hört och hvad deras händer hafva vidrört af lifvets ord", till dem som vilja lyssna och lära och taga emot. Väl den, som tagit tid att stanna och med en Samuel svara: "Tala, Herre, ty din tjänare hörer till." Väl den, som tagit emot vittnesbördet och profetians ord! Ty "den som är så vis i förstånd och så väldig i kraft, hvem kan trotsa honom och dock blifva fräst?"

Hvad ryttaren haft af resplan hade nu blifvit helt förändradt. Icke hade han lust att fortsätta västerut, som förut varit hans mening. Allra först måste han ju uppsöka någon på prärien för att låna en spade och få en brädlapp, som kunde framdeles utvisa kamratens graf. Och eftersom ponyn var betydligt mera hemma i de trakterna än ryttaren, fick den gå för lösa tyglar. Han visste väl att djurets minne och instinkt skulle säkert föra honom till närmaste ranchhus eller squatter's cabin. Således blef hans enda bestyr att låta kroppen följa djurets enformiga rörelser — till hälften gång, till hälften traf, samt följa tankarnas fortsatta fejd i hans inre. Striden blef också allt hetare, ty i den djupa stillhet, som rådde rundt omkring, syntes det som om alla makter enat sig att tränga tillvarons olösta gåta in på den ensamme resanden. Sinnet kom i sådan spänning, att en prärieugglas flaxande skrämde honom. Kaktusbuskarna antogo vidunderliga skepnader i det tilltagande mörkret — än liknade de ett lurande bergslejon, än blef det konturerna af en stupad ryttare med häst. Till och med coyoternas oskyldiga skällande skar honom igenom märg och ben. Plötsligt upplystes hela det södra himlahvalfvet af ett klart, underbart sken. Ett par ögonblick, och det var åter mörk natt som förut. Troligen en ej ännu utbrunnen meteor, som träffat jorden i grannskapet.

Hastigt spetsade ponyn öronen och påskyndade sina mekaniska rörelser. Ett knappt märkbart ljus skymtade i samma ögonblick till i mörkret. Inom några ögonblick var ryttaren framme vid en corral. Sadeln löstes och kastades på marken. Med släpande tyglar fick ponyn själf söka sig till vatten och en smula bete eller några öfverblifna höstrån. Själf gick han fram mot huset, men stannade på behörigt afstånd, tills han fått

svar på sitt: "hallå." Han hade synbarligen råkat på en mindre hästranch — ljuset som syntes glimma var från köksfönstret, kvällsvarden stod på bordet. Den självskrifna inbjudan att deltaga i måltiden kände han till — alltså inga ceremonier. Här var dock en smula skyndsamhet af nöden, ty det var fråga om att så snart som möjligt hinna tillbaka till kamratens lik, i annat fall kunde en skara ströfvande prärievargar eller en enslig lobo komma honom i förväg.

Något vidare samtal kom icke i gång under kvällsvarden. Sedan ärendet blifvit framställdt och några frågor blifvit besvarade med afseende på olyckan, skötte hvar man det som var för handen, och när måltiden afslutats, följde man öflig sed och bar hvar sina matkärl ut i köket. Han syntes ordkarg, den reslige mannen med det långa gråhvita skägget, som var värd på stället. Hade man varit i civiliserade trakter, kunde man förmodat, att han kände sig besvärad af det oväntade besöket.

Ett par af rancherns ponies sadlades i hast, spadar fastbundos vid sadelknappen så var man på väg och på återväg till olycksstället. Mannen var svenskfödd — så mycket hade blifvit klart af det lilla i samtalsväg som förekommit. Han var dessutom en kristen, det slöt gästen strax af den bordsbön som föregått aftonvarden. Bönen var till hälften fri, till hälften inlärd, men det var något i tonen, som gaf den en prägel af praktiskt allvar.

Endast småningom kom samtalet i gång under det de redo framåt. Alla möjliga funderingar med afseende på ranchern fyllde främlingens hjärna, och väl ett dussin gånger hade han en fråga tillreds, innan han slutligen kom fram med någon. Mannen talade en vårdad engelska, som omöjligen kunde hafva kommit honom till del genom umgänge med traktens för öfrigt tunnsådda ranchers och nybyggare. Att han vid behof äfven kunde bruka svenskan hade den redan nämnda bordsbönen utvisat.

"Hur länge har ni bott härute i västern?" frågade den resande ändtligen, sedan de länge ridit under tystnad.

"Tjugufyra år till våren", kom svaret.

"Hvarför har ni kommit hit ut, och hvarför har ni valt just dessa knappt bevattnade slätter till hemvist?"

"Svar på din första fråga kan göra detsamma. Hvarför jag kom till Texas förklaras däraf, att jag väntade att klimatet skulle verka välgörande på min vacklande hälsa. Denna förväntan har visat sig välgrundad. Dessutom har jag härute på ett alldeles direkt sätt fått min utkomst ifrån Guds hand — detta var alltid min åstundan. Ödemarken har blomstrat och blifvit fruktbärande för mig på mer än ett sätt."

Det var ej utan svårighet man lyckades leta sig väg tillbaka dit, där kamraten låg. Det gällde dock att följa en uttorkad arroyo, tills de nått ett ensligt cottonwood-träd och sedan hålla kosan direkt söderut. Ett underligt stenröse på nakna prärien var det sista kännemärket — därifrån var det blott ett halft hundra steg till olycksstället. Just då de närmade sig stenröset, stack månen upp sin röda kant vid östra horisonten.

Under tystnad gräfdes den några fot djupa grafven. Och där i vilda ödemarken bäddades kamraten ned till sin sista hvila. Jordfästningsakten utfördes af ranchern utan ringaste tecken till tveksamhet eller bryderi. Troligen var det ej första gången han fått tjänstgöra vid begrafning i ödemarken. I all enkelhet lämnade han kroppen åt jordens förvar till uppståndelsens morgon och med trosviss förtröstan själen åt honom som gifvit henne. Den bön, med hvilken akten afslöts, kändes som enkom uppsänd för den kvarblifne kamraten, och det var honom som om Guds frid varit nära att intaga hans oroliga hjärta.

Kanske var det också därför, som det föll sig lättare att komma i samtal under återfärden. Månen hade glidit ett stycke i höjden, och de tvenne männen kunde betrakta hvarandra och allt omkring sig. Den resande råkade nämna, att han några kvällar förut åhört en nykläckt predikant nere i närmaste småstad, och att det varit nog att ge afsmak för all predikan för lifvet.

"Det är väl att några finnas, som anse det mödan värdt att predika i våra dagar. De bästa bli väl blott 'ropande röster i öknen'. Guds röst i skapelsen lyssna inte många till. Hans sändebuds vittnesbörd, Moses', profeternas, apostlarnas läser folk nättopp inte alls. I religion som i civilisation har det blifvit så mycket af det mångahanda, att ingen tid finnes öfrig för det ena nödvändiga. De plocka af sina predikanter omogna — i drifhus växa inga ekar och Libanoncedrar till pelare för Guds tempel. Men kanske min dom är obillig *nu*, jag tänker mig förhållandena som de voro när jag gick ut ur världen. Kanske det blifvit bättre sedan."

Själf fick den resande erkänna, att han lagt bort bibeln och väl hört mycken predikan *från* Guds ord, men helt litet *till* skriften.

"Kanske borde jag nämna hvad som dref mig från lärosalarna hit ut i vildmarken. Jag *ville* tro; jag *ville* finna ro till min själ. Jag anade, att vare sig tro eller ro ej stode att finna annorstädes än i Guds ord. Men hvart jag än vände mig ibland människor, möttes jag af motsägelser. Alla hade rätt, hade uttömt sanningens källa och fyllt sitt lilla krus. Men det var egentligen de tvenne lägren, som ideligen kämpade för sina respektiva 'sanningar'. Det var de 'vetenskaplige' som ville göra bibeln till en novell, med fakta här och där, men dessa fakta inväfda i en ansenlig portion ren inbillning, och på denna grund icke alls tillförlitlig i historiskt och vetenskapligt hänseende. Å andra sidan stodo de för ingen del ovetenskapliga, som högt värderade bibelordet men blott som beviskälla för sina nedärfda eller förfärdigade meningar. Gick jag med de förra, så hungrade och törstade själen ihjäl; med de senare kunde hvarken sinne eller samvete gå, och hungern och törsten fortforo. Så flyttade jag hitut. Först hade jag ämnat lämna böcker och grubblerier bakom mig, men tänkte

bättre på saken. Böckerna togo inte vidare rum, det kunde icke skada att ha dem med. De första åren tog arbetet både tid och krafter i anspråk, men efter hand som ranchen kom i ordning, kom den alltmera att sköta sig själf. Då vaknade läslusten till nytt lif, och jag gladde mig åt mina böcker. Under läsningen kom jag öfver Johan Arndts Inledning till en ny öfversättning af bibeln, där han i de mest bevekande ordalag besvär sitt släkte att läsa denna Guds bok. 'Vill det inte gå bra med läsandet, så bed, tills det går bättre; vill inte bönen flyta fram, så läs, till dess du kan bedja.' Den rösten kände det villrådiga hjärtat igen. Jag började läsa min bibel — min konfirmationsbibel — på det sättet. Jag läste psalmerna, Jobs bok, profeterna, de mindre med de större, jag läste evangelierna såsom med nya ögon, jag läste Apostlarnas vittnesbörd om Ordet, som Gud talat, om Ordet, som vardt kött, och jag fann ro till min själ. Så blef mitt intresse väckt att få veta gångna tiders bibelmäns erfarenhet, och jag sökte reda på så många gamla exemplar af den Heliga Skrift som möjligt. Några fick jag fatt i på en resa till gamla landet, andra genom att brefväxla med en bekant sakkännare. Jag läste, att Erasmus hade ett praktiskt mål i sikte med sin öfversättning. Han ville, att teologerna skulle lära kristendomen från dess hufvudkälla och att bibeln skulle öfversättas till alla tungomål och sättas i handen på hvarje läsare för att gifva styrka och tröst åt dagkarlen vid plogen, väfvaren vid väfstolen och resanden på hans resa. Tyndale närde samma fromma önskan, när han i samtal med en af dessa okunniga präster, som föredrogo påfvens lagar framför Guds lag, sade: 'Om Gud sparar mitt lif, så skall jag inom få år ställa det så, att pojken som kör plogen skall känna till skriften bättre än du.' — Jag fann Fjellstedt ord: 'Hvad bruket af den Heliga Skrift ytterligare beträffar, så är det nödvändigt, att den blifver mera, ja, mycket mera begagnad än hittills; att de som älska sanningen mera hålla sig till Skriften allena och mindre fästa sig vid människoord och mänskliga skrifter, till och med om dessa skrifter vore på sitt sätt alldeles felfria, ty så snart den Heliga Skrift begagnas för litet, och någon människoskrift för mycket, så uppkommer därigenom alltid ensidighet och partisinne, brist på kärlek och brist på samfundsanda hos de människor som sålunda göra. Och härom vittnar i vår tid en mångsidig, bedröflig erfarenhet.' Samma vittnesbörd fann jag hos en Spener, en Rosenius, samma innerliga vädjan hos en Luther. Och min undran växte alltmer öfver hur det gått till, att vår tids kristenhet lagt bibeln i hemmen så högt upp på hyllan. Och efter hand som mitt lif fann näring och själens törst blef läskad i detta lefvande vatten, växte min undran, och jag förstod Guds Andes klagan genom profeten: 'Mig som är en lefvande källa öfvergifva de och göra sig brunnar, ja, usla brunnar, ty de gifva intet vatten.'"

Ryttarna hade under samtalet nått fram till corrallen och stannade invid öppningen. Ofrivilligt vände sig den resande om i sadeln och kastade en blick tillbaka öfver prärien, där de ridit fram. Aldrig hade han skådat månljus så klart som i denna västerns rena luft. Hela nejden låg där som ett sagoland, och på andra sidan ranchhuset, långt borta i norr, reste sig de "unga bergen", de s. k. Cap-rocks, mexikanska vikens forna kust. Det var nu sent på julnatten. Resenären undrade, om det varit på en sådan slätt, under en sådan natt änglarna kommo till herdarna där borta i Judeen.

"Stig in ett ögonblick; sedan får du gå dit bort till drängstugan och sofva. Som du förstår, ha vi inga gästrum här ute på ranchen." Värden gick före, och gästen följde efter på stigen upp till boningshuset.

Kommen in i rummet gick mannen fram till ett bokskåp, som stod i ena hörnet. Han tog fram en gammaldags, välnött bok och återvände till sin gäst.

"Här är ett gammalt exemplar af Guds ord. Huru gammalt det är, eller hvem det varit, som däri sökt näring och tröst, har jag aldrig fått reda på. Du ser märken efter svettiga fingrar och efter tårar, som fallit från någons ögon på de gulnade bladen. Vill du veta om den förre ägaren fann det han sökte i detta Ord? Tag då boken; jag skänker dig den. Tag äfven ett vänligt råd från en, som funnit lif i Ordet. Läs boken, när det går dig väl, läs den, när det går dig illa; läs den, när du är frisk, läs den, när du ligger sjuk. Vänd dig till denna bok, när du har bekymmer, läs den, när du blir bekymmerslös. Låt detta Ord bli ditt lifs bröd, din själs vatten; låt det blifva din kraft i lifvet och din tröst i döden. — Det har aldrig svikit någon; det skall icke svika dig."

Främlingen tackade och gick. Inkommen i rummet, där ranchkarlarna höllo till, satte han sig ned bredvid fönstret. Än en gång gingo dagens händelser igenom minnet. Hvilket underligt öde hade icke ledt honom hit? Men *var* det ett öde? Den gamla boken låg ännu i hans hand. Om han skulle läsa i den? — Han öppnade den framför sig, och vid lyktans matta sken läste han: "såsom födda på nytt, icke af förgängligt utan af oförgängligt säde, genom Guds lefvande ord, som förblifver evinnerligen.

Ty allt kött är såsom gräs och all dess härlighet såsom blomster på gräs; gräset vissnade och blomstret föll af,

men Herrens ord förblifver evinnerligen; och detta är det ord, som har blifvit såsom ett gladt budskap förkunnadt ibland eder."

Skulle han kunna få del af detta nya lif? Skulle det här inom dessa nötta permar finnas kompass och roder och lots för ett skepp, som drifvit handlöst för vinden? Skulle anden få vederkvickelse för sin hunger och törst, sinnet hvila från de jäktande spörsmålen, hjärtat ro för trånad och frid för fasa? "Läs och bed", hade maningen kommit från en af de gamle. Nästan omedvetet började hjärtat ropa i sin hunger efter det nya lifvet, han bad såsom han hade bedit under konfirmationstiden, och medan han ännu talade kom svaret. Ännu en förlorad son hade blifvit återfunnen; ännu en som hade varit död hade fått lif igen.

"Svensk-amerikanska folket."

Ernst Skarstedts nya bok.

Ett nytt arbete, om svenskarna i Amerika, utgifvet i Sverige och författadt af litteratören Ernst Skarstedt, som härmed, om vi räknat rätt, gjort sin trettonde bok, måste ovillkorligen väcka vårt intresse.

Boken, som strax efter de svensk-amerikanska tidningsmännens besök i Sverige förebådades skola utkomma på Björck & Börjessons förlag i Stockholm, framträder med större pondus och bättre grundade anspråk på sakkännedom än det mesta af det rätt myckna, som skrifvits i ämnet. Dels författarens fyrtioåriga vistelse i Förenta staterna, dels hans renommé som skriftställare förutsätter en vederhäftighet, som läsaren ofta nog saknat i turistböckerna och andra ofta med lätt eller rent af själfsvåldig hand gjorda skildringar från Amerika.

"Svensk-amerikanska folket i helg och söcken. Strödda blad ur svensk-amerikanernas historia, deras öden och bedrifter, nederlag och segrar, lifsintressen och förströelser jämte biografiska uppgifter om ett antal märkesmän" — se där den fullständiga titeln på detta arbete, hvilket räknar 450 dryga sidor och illustreras med 212 porträtter och andra bilder.

Titeln är nu förvisso omfattande, och någon har redan anmärkt på det anspråksfulla uti att på så sätt omskrifva namnet på Strindbergs "Svenska folket". Sakkunniga ha emellertid funnit, att inte ens den boken fyllde det för stort tilltagna måttet, så att i det stycket kunna vi inte upptäcka någon klandervärd förhäfvelse å Skarstedts sida — snarare motsatsen.

I underrubriken "strödda blad" antydes författarens afsikt och plan med sitt arbete. Det är "icke afsedt att vara en i vanlig historisk stil utarbetad häfdateckning öfver svensk-amerikanerna, trots vissa kapitel däri på grund af ämnets beskaffenhet kommit att bära en mer eller mindre historisk prägel, utan snarare en uppslagsbok för dem, som önska upplysningar om utvandrarnas erfarenheter, intressen, tänkesätt och sträfvanden, de förhållanden, under hvilka de framlefva sitt lif, hvad de själfva säga därom, och hvad andra haft att säga om dem." Detta ur hans eget förord.

Efter några allmänna betraktelser på ett tjog sidor samt en blick på den amerikanska kartan, uppdelar författaren sitt ämne i ett tiotal underrubriker och skildrar: 1) Svensk-amerikanernas val af boningsplatser; 2) Det kyrkliga lifvet och skolverksamheten; 3) Föreningslif, sång och musik; 4) Pressen, litteraturen och konsten; 5) Svensk-amerikaner bland amerikanerna; 6) Svensk-amerikanerna som jordbrukare; 7) Svensk-amerikanska samlare; 8) Typer, karaktärer och original; 9) Bilder och episoder; 10) Det så kallade svensk-amerikanska språket.

Om man själf försökt sig på konsten att skrifva något, inom ett visst område, hemfaller man lätt åt en förutfattad mening om huru allt sådant skrifveri bör vara beskaffadt. I detta fall godkänner recensenten dock fullkomligt författarens rätt att behandla och disponera sitt ämne såsom honom bäst synes. Vi ha tagit notis om hvad han själf säger sig ha åsyftat med sitt arbete. Om boken yttrar han nämligen: "Den täcker ett större fält än någon förut utgifven bok om Svensk-Amerika, i det den ej blott meddelar hufvuddragen af svensk-amerikanernas historia på alla områden, utan äfven **belyser deras karaktär, vanor och kulturella förhållanden med talrika exempel ur det verkliga lifvet."**

Likväl kunna vi inte låta bli att påpeka vissa egendomligheter, som fallit oss i ögonen under en mer än vanligt intresserad granskning. Vid hämtande af sina exempel tyckes han alltför gärna vilja ta fram undantagsfall. Kanske därför att undantaget är ägnadt att intressera i högre grad än genomsnittet, och han därvid skattat åt den journalistiska tendensen att vilja berätta det ovanliga. Dessutom visar han kanske för stor benägenhet för att in i minsta detalj beskrifva kuriösa subjekt och misslyckade existenser. Så ha de främsta männen i Svensk-Amerika — en John Ericsson, en Carl Swensson, en John A. Johnson — hvardera tillmätts ett knappt utrymme i jämförelse med t. ex. den misslyckade socialreformatorn Frans Herman Widstrand. Män af stor betydelse under en lång följd af år inom speciella områden, såsom Hasselquist, Esbjörn, Uncnius, J. Alexis och Hjalmar Edgren, ha visserligen fått sin insats i vårt kyrkliga och kulturella lif klarlagd, men inte på långt när med den bredd, hvarmed Skarstedt kan skildra en blott **tillfällig** svensk-amerikan såsom den snillrike vetenskapsmannen Per Olsson-Seffer eller t. ex. en fullkomligt betydelselös enstöring, hvilken gömt sig undan i västkustens urskog, såsom Frans Reinhold Wahlberg vid Silver Lake i Washington, som fått hela sju sidor. Nu erkännes villigt, att en persons betydelse icke bestämmes af biografiens längd, dock plägar en viss proportion iakttagas.

Stillahafskusten har varit Skarstedts verksamhetsfält under ganska lång tid, och där är han mest hemmastadd. Man kan beundra och tillfullo uppskatta den landsändans snabba uppsving, utan att därför ge den ett oförtjänt bredt rum såsom en af den svensk-amerikanska odlingens knutpunkter. Författaren har haft uppsjö af stoff öfver denna landsdel, och därom vore intet att säga, om detta ej något för starkt påfrestat utrymmet. Svenskarna i de östra staterna ha skäl att känna sig förbigångna. En dylik ojämnhet kan väl förklaras, men ej gillas. Den torde bero på den för knappt tillmätta tiden för utarbetandet af ett verk som detta.

Af svensk-amerikanen som jordbrukare har författaren gett en fyllig bild. Härvid har han dock ett par synpunkter, som knappt öfverensstämma med faktiska förhållanden. Jordbruket skildrar han såsom ett i regel dåligt aflönadt eller rent af lönlöst arbete. I motsats härtill framdrager han ett antal undantagsfall, där farmare i trots af regeln eller genom någon särskild tur blifvit förmögna — oafsedt den oerhörda prisstegringen på jord. Genom omständigheterna har han kommit att sätta sig närmare in i

jordbruksförhållandena på västkusten än annorstädes, och där ligga ju inte Amerikas egentliga jordbruksdomäner, det känner han bäst själf. Hans teori, att våra farmare öfver hufvud taget inte äro välburgna, förrän de sälja sin nu dyrbara jord, som de fått för litet eller intet, håller helt enkelt inte streck. De svenska jordbrukarnas erfarenheter i de egentliga jordbruksstaterna gå merendels stick i stäf mot författarens rön. Han har litat för starkt på landtbruksdepartementets statistik. Det finns två slags farmare — framgångsfulla och misslyckade. Det är de förra som hålla siffrorna någorlunda uppe, när det gäller medelafkastningen af vårt jordbruk. Deras inkomst är mångdubbelt större än de senares. Och bland de verkligt dugliga jordbrukarna i Amerika intaga svenskarna ett af de främsta rummen.

Förutom jordbrukarna har Skarstedt i ett särskildt kapitel behandlat en enda klass — **samlare.** Denna lilla grupp tillvaratagare af våra kulturprodukter hade ju lämpligast kunnat få rum i afdelningen för press, litteratur och konst. Ty hvarför sätta samlare så där i en klass för sig, men inte skolmän, fabriksarbetare, politici eller bankirer?

När allt blifvit anmärkt — den skrala korrekturläsningen på årtal och sifferuppgifter rår ej författaren för — återstår dock som slutomdöme, att Skarstedt i och med sin nya bok skänkt oss ett i hög grad erkännansvärdt arbete. En oläst bok är det onyttigaste ting i världen. Skarstedt har gjort sin framför allt **läsbar** — därför skall han ha tack.

Bokens pris är 11 kr. eller $4.50. Förfrågan rörande rekvisition torde göras hos författaren under adress: East Sound, Washington.

E. W. O.

NÄR PRÄSTKVARNEN STREJKADE.

JAG har i min ägo afskrift af ett bref af så originell och kostlig beskaffenhet, att det förtjänar ett bättre öde än att ligga och förbultna i mitt breffack, hvadan jag härmed vill delgifva UNGDOMSVÄNNENS aktade läsekrets detsamma. Om någon, efter att ha läst det och uppfattat situationen, kan hålla skrattmusklerna i styr, så måtte en sådan person sakna allt sinne för det humoristiska.

För åtskilliga år sedan skulle missionsmöte hållas i mitt dåvarande pastorat. Ofta händer det, att en eller flera pastorer behaga af olika anledning uteblifva från dylika möten. Vid ifrågavarande tillfälle var det åtminstone en pastor, som ansåg sig ha giltigt skäl att lysa med sin frånvaro, men denne var dock nog hygglig att ett par dagar före mötestiden insända begäran om ursäkt, med angifvande af orsaken till sitt uteblifvande. Med utelämnande af ortens och författarens namn hade brefvet följande lydelse:

"N. N. den 10 maj 19—.

Broder Nelson. Frid.

För en längre tid tillbaka blef jag direktör för ett kvarnbolag. Då kvarnen anlades, engagerades åtskilliga arbetare, som till en tid voro fullt tillfredsställande i sitt arbete, men efter hand nödsakades jag att göra mig af med dem, den ene efter den andre. Understundom gick det ganska lätt, men understundom förorsakades ganska mycket besvär både före och vid själfva afskedandet. Till sist voro de ändtligen alla gångna: en hängde jag själf och flera blefvo ganska handgripligt utkörda. Med ej så få var jag nödsakad anlita hjälp för att blifva af med, och det ej utan blodspillan. Omsider lyckades jag skaffa helt och hållet nya arbetare, efter att ha försökt med flera slags mjölnare och kvarnarbetare, och det med ganska stora besvär och omkostnader, ty enligt oktroj skulle kvarnen gå hvarje dag, och om då ej arbetarna voro raska och pålitliga, blef det ledsamt. Nu har det gått ganska bra en tid, men så för en kort tid sedan blef det först en, så en till förnärmad och båda 'skippade', och de hade åvägabragt ett sådant tillstånd bland de öfriga, så att i går blef det allmän strejk och hela hopen brakade lös. Nu är jag därför illa ute, har, som man säger, ej 'tand för tunga', och som jag är öfvertygad om ditt och brödernas deltagande, hoppas jag i ursäkten min frånvaro, ty jag kan intet annat komma mig före med, förrän jag fått ihop några nya 'mjölnare', så vida jag ej kan öfvertala åtminstone några få af de gamla att fortsätta, men under inga omständigheter kan jag erkänna eller betjänas af den gamla 'unionen'; däruti äro J. D. R. och jag alldeles lika. Kanske vi kunna genom kompromiss få i stånd en ny 'union', som är fördelaktig för både arbetarna själfva och mig.

Kära hälsningar. Din N. N."

Brefvet var tättskrifvet på ena sidan af ett smalt pappersark. Jag läste det om och om igen utan att bli klok därpå. Så råkade jag vända på bladet och märkte först då ett litet post scriptum, som utgjorde nyckeln till gåtan. På den sidan af bladet stod följande:

"P. S. Kanske jag får som en onödig förklaring tillägga, att 'kvarnen' är tuggapparaten och 'arbetarna' tänderna. Idem."

När jag sedermera läste brefvet för de till rådplägning samlade pastorerna, liknade deras ansikten stora, lefvande frågetecken, och en af dem anmärkte: "Inte är väl det där nödvändiga pastorala förrättningar!" Men då de fingo höra post scriptum, brakade skrattsalfvan lös.

Om någon kan meddela om en mera originell ursäkt för uteblifvande från ett missionsmöte, vore det intressant att få kännedom därom.

Anaconda, Mont. N. J. W. NELSON.

INNEHÅLL.

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St. and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII March, 1918 No. 3

Penningar böra helst sändas i Post eller Express Money Order, Bankväxel eller, då sådana ej kunna erhållas, i registreradt bref. Kvitteringen sker å adresslappen, hvarå genom siffror angifves den tid (månad och år), till hvilken tidskriften är betald. Adressera: Augustana Book Concern.

Bidrag samt allt som har afseende på tidskriftens innehåll adresseras speciellt till: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN. Litterära bidrag honoreras.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII April 1918 Nummer 4

JOHN ERICSSON
Svensk — Patriot — Amerikan.

UTGIFVEN AF

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII — APRIL 1918 — N:o 4

DU ÄR MIN GUD

Af OTTO LUNDELL

Du är min Gud, i trots af allt
och framför allt mig kär;
jag till din nåd mig anbefallt,
hvad än mig händer här.
Din sannings sol mig skänker ljus
på mörk och stormig färd;
och fram i trots af vågors brus
jag styr mot hemmets härd.

Är faran stor, är striden hård,
tycks vägen stängd ibland,
så vet jag att din hulda vård
och starka allmaktshand
kan leda så min stig, att jag
dock fram med seger går
och vandrar dig blott till behag,
tills hemmet jag uppnår.

Sa skänk mig kraft på nytt, min Gud,
som städs densamme är,
att följa dina kärleksbud
trots tidens stormar här,
att följa framför allt den glans,
som ifrån korset går;
ty bättre ledning aldrig fanns
till hamn, där frid blott rår.

Vårfläktar.

"Vintern har gått sin kos. Blomstren visa sig på marken, sångens tid är kommen,, och turturdufvans röst höres i vårt land." Höga Visan 2: 12.

UNGDOM, vår och glädje passa lätt samman. Man benämner därför också ungdomstiden lifvets vår. Man ser då allting i ljus, inga bördor trycka, utan allt är hoppfullhet och glädje. Väl komma sorger och fällas tårar äfven i ungdomens dagar, men likt vårens lätta sky fara de så hastigt bort. Att kunna behålla ungdomslifvets glädtighet och hoppfullhet lifvet igenom är något synnerligen eftersträfvansvärdt och en förmån, som endast den kan äga som förtröstar på Herren.

I naturen liksom i människolifvet växlar allt. Vår, sommar, höst, vinter följa efter hvarandra med en förunderlig hastighet. Ju äldre vi bli, desto fortare flyktar tiden. Då vi komma därhän, att vi börja blicka tillbaka öfver vårt lif, så synes det vara så kort. Det är bara en liten tid sedan vi voro små. Vända vi tankarnas synglas framåt, så är det ej heller då många dagar att vänta, ty ingen vet när ens lefnadsdag är slut. Vi äro inte hemma här på jorden, utan tälta här blott för tillfället. Vårt mål är det himmelska Jerusalem, där i vår Frälsares närhet lifvet är en evig vår, en evig ungdom.

I människovärlden våras det äfven nu. Islossningstiden är inne. Mycken förödelse lägges i dagen, då vårfloderna gå undan, men såsom sker i Niltrakten kommer det säkerligen att förspörjas en växtlighet och en lifaktighet, som inte var möjlig, om inte vattnen öfvertäckt jorden. Något paradis på jorden hafva vi inte rätt att vänta. Detta klot blir nog aldrig annat än en jämmerdal, men sanningen skall segra, och ju förr den får komma till välde i mitt och ditt hjärta, desto förr få vi erfara den vårglädje, som förspörjes där rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar får uppgå, spridande värme, lif och ljus.

Det har varit en lång och svår vinter i världen. Människohjärtan hafva frusit hårda. Själfviskheten har fått öfverhand och kärleken har kallnat hos de flesta. De andliga värdena hafva sjunkit, till dess att jord och värld blifvit det enda, som man har begripit sig på. Det öfverjordiska och eviga har föraktats. Man har talat stora ord om upplysning, vetande och sundt förnuft, under det att man förgätit, att gudsfruktan är vishetens begynnelse och att dess fortsättning och sanna utveckling är att känna Gud och den han har sändt, Jesus Kristus. Sagan berättar om en Herkules, som rengjorde Augiasstallet. Gud får lof att hafva rengöringstider i sin skapade värld. Syndafloden var en grundlig sådan. Många andra af större och mindre omfång hafva förekommit, såsom den i Sodom, den i Pompeji, den under digerdödens dagar, för att ej nämna de många krigen, farsoterna och lokala förödelserna, om hvilka vi hafva mer eller mindre kännedom. Världen kommer säkerligen att blifva bättre, när nu snart den innevarande rengöringstiden är förbi. De som förtrösta på Herren få en ny kraft. Det är denna kraft, som du och jag behöfva och som vi få, om himlarnas Herre får komma in i våra hem och våra hjärtan med sin nåd. ,

Kristi kyrka har därför en stor uppgift. Denna uppgift fylles därigenom att vi förkunna i ord och handling hans dygder, som har kallat oss från mörkret till sitt underbara ljus. Nu är den behagliga dagen, nu är salighetens dag. Nu är det som världen känner, att den behöfver något annat än Egyptens köttgrytor. Den är i behof af säker ledning och sund själaföda och här är det Guds församlings stora tillfällen öppna sig som aldrig förr. Våra utmönstrade ungdomar känna, att de inte vilja eller kunna möta döden utan att äga visshet om barnaskap hos Gud och medborgarskap i det rätta frihetslandet, och den del utaf vår nation som får stanna hemma känner, att den hvarken kan eller vill söka att reda sig utan Guds nåd och hjälp.

Det våras i världen. Antingen är det början till en ny tidsperiod här nere, eller också är det förberedelserna för den stora världskatastrofen, men i hvilketdera fallet kunna vi som Guds barn se uppåt med trosvisshetens glädje, ty vår förlossning nalkas.

Lifstecken.

"Men hållen Herren Kristus helig i edra hjärtan och varen alltid redo att svara hvar och en som af eder begär skäl för det hopp, som är i eder, och det med saktmodighet och fruktan." 1 Petri 3: 15.

Våra konfirmationsklasser få i anförda ord en innerlig förmaning af Herrens apostel. Ja, vi böra alla taga denna förmaning till hjärtat, ty Guds ord är skrifvet för alla människor i alla tider och under alla omständigheter Men särskildt viktigt är det att vi i ungdomens dagar lyssna till dylika betydelsefulla och efterföljansvärda råd.

I många af våra församlingar konfirmeras årets nattvardsungdom vid påsktiden. I andra har man ingen bestämd tid för denna handling, utan den förekommer,

då pastorn i församlingen anser att barnen i hans klass hafva kommit till nödtorftig insikt angående vägen till frälsning. Men det liksom faller sig naturligt att konfirmationen förekommer på vårsidan, så vidt detta är möjligt.

Förgäfves hafva vi arbetat och bedit, undervisat och hoppats, om inte barnens hjärtan låtit sig i någon mån påverkas af den undervisning vi sökt att meddela dem. Mången gång känner man det som om allt arbetet vore förgäfves, men så får man lugna sig med och vid Guds löfte, att hans ord inte skall vända tillbaka fåfängt, utan att hafva verkat hvad han vill Många gånger får man ock anledning att glädja sig öfver att arbetet ingalunda är förgäfves, utan bär frukt långt utöfver hvad man kan bedja eller tänka, och detta visar sig ofta redan under tiden för nattvardsläsningen.

Kyrkan må dock arbeta allt den förmår för att göra de unga förtrogna med Guds vilja och vägar, har den ej understöd i hemmet, sår man ofta på vägen, stengrunden och bland törnen. Hemmets samverkan och understöd är alldeles af nöden. Skall hemmet rifva ned hvad som i församlingen uppbygges, så blir det inte mycket utaf vårt kyrkliga arbete och våra sträfvanden för ungdomens kristliga fostran. Men få vi biträda hemmet i dess viktiga uppdrag och fullt lita på dess understöd, så finnes det inte på vår jord något skönare arbete än det som utföres af församlingen bland den uppväxande delen af vårt släkte.

Mycket har vunnits, om våra unga lärt sig att fatta hvad som menas med att hålla Herren Kristus helig i sina hjärtan. Man har vördnad för Gud och hans ord, för församlingen, gudstjänsten, sakramenten, föräldrar, lärare och öfverhet. Allt detta är skönt, rätt och godt samt en god förutsättning för att själfva saken skall komma till sin rätt, nämligen vördnaden för Gud och den han sändt, Jesus Kristus. Denna vördnad bytes då mycket snart ut mot en innerlig tillgifvenhet för den kärleksfulle, som gått i döden för att vi skulle få lefva för evigt och som fullgjort hvad vi borde och blifvit vår rättfärdighet, samt afvändt vårt elände för både tid och evighet.

Man blir då helt naturligt alltid färdig eller redo att svara hvar och en som begär skäl af enom för det hopp som man hyser. Man blyges då ej för den bäste bland vänner, utan är i stället angelägen om att på allt möjligt sätt i ord och vandel "förkunna hans dygder, som har kallat oss från mörker till sitt underbara ljus". Detta kan man göra på många sätt. I ord såväl som i handling, i såväl görande som låtande är det möjligt att gifva skäl för det hopp man hyser. Det är inte bara genom predikan, som man kan tydliggöra att man är en kristen. Kanske det är föga möjligt att göra detta medelst predikan. Många kunna lära sig att apa Kristus. Redan profeten Elias klagar: "Detta folket nalkas mig med sin mun och hedrar mig med sina läppar, men deras hjärta är långt ifrån mig, och de hedra mig efter människors bud som de lära".

När det blir fråga om att rätt bekänna Kristus inför världen, så är detta inte en lätt sak. Man gör detta ingalunda i egen kraft. Guds synnerliga nåd och ledning är af nöden. Men den är inte svår att få. "Förr än de ropa vill jag svara och medan de ännu tala vill jag höra". Så säger vår Gud. Måtte vår kära ungdomsskara behjärta detta! Måtte den med frimodighet framgå till nådens tron för att få barmhärtighet och nåd till hjälp i rätt tid! Måtte vi som äldre visa vägen dit, där den rätta kraften och den sanna visdomen finnas att tillgå, och blifve det i hela vår kära kyrka ett sådant bekännande af Herren Jesus, att den som vill måtte kunna se och bli öfvertygad om att vi hafva sett vår Gud under ansiktet och att vår själ är frälst!

Petrus säger oss att detta bekännande bör ske med saktmodighet och fruktan. Det behöfver inte framföras med något synnerligt väsen eller yttre buller och bång. Herrens röst höres i det stilla vädret rätt ofta, äfven då detta väder blåser bland människorna i vår värld. Blir det fråga om att göra Mästaren känd och bekänd, kan mången enskild kristens oansenligt ringa handling hafva den allra största betydelse, då däremot en med mycket buller och geschäft framhäfd religiös svada kan verka afsky för just det som den skulle draga människor till.

O, att våra konfirmandskaror ville låta den Helige Ande få makt öfver sina hjärtan, sina krafter, sina kroppar och själar! Man skulle då få all anledning att säga nu, som man fordom sade om dem som bekände sig till Jesus, att man kunde se på dem, "drog känsla på dem", att de hade varit i Jesu sällskap. Unge vän, hvem återspeglar du i ditt lif och i din vandel? Jesus säger: "Den som bekänner mig inför människorna, honom skall jag bekänna inför min Fader, som är i himmelen."

Andlig tapperhet.

"Jag fäktar så som en, hvilken icke hugger i vädret." 1 Kor. 9: 26.

Detta är ett språk, som vi borde förstå i denna tid, då krigsförhållanden höra till det mest alldagliga samtal i alla hem och samlingar. Vore det föga gagneligt, om våra unga män, som utkallas under fanorna, bara manövrerade i vädret, så vore det ännu mindre gagneligt att i den andliga kampen bete sig på detta dåraktiga sätt. Paulus säger, att han hade lärt sig ett helt annat sätt att föra vapen.

Litet hvar äro vi medvetna om att en svår andlig slapphet råder rundt hela vår jord. Man har lärt sig gudaktighetens former, men saknar i allt för många fall ändå dess kraft. Ett allvarligt uppvaknande är af nöden och många som höra Herren till hafva länge lagt denna sak inför nådastolen och hålla ännu på att så göra.

Det är nog en fara att många inom kristenheten ännu hugga i vädret. Alla böner där inte hjärta och tankar

flertal pastorer. Det är till det historiska mötet i Swedeburg vi nu begifva oss.

Kyrkan var rätt väl besatt med folk, såsom på den tiden alltid var fallet på de synodala utkanterna, helst när man väntade få höra flera "främmande präster". Och här voro nu ganska många pastorer tillstädes för att dryfta en viktig fråga.

Efter en kort inledande gudstjänst gick man det föreliggande ärendet direkt in på lifvet. Behofvet af en högre skola klarlades, och för att få veta, hvad Swedeburgsgubbarna skulle vilja ge till det påtänkta läroverket, öfvergick man till anteckning af de summor de närvarande ville utfästa sig för.

Här måste vi göra en paus i referatet för att påvisa den första legenden rörande detta möte. Det har sagts och skrifvits, att pastorerna "hade enats om att icke

LUTHER ACADEMYS FÖRSTA BYGGNAD.

framställa något direkt förslag, utan utröna om någon af folket ville taga initiativet. Detta skulle vara dem ett tecken af Gud, att de skulle nu gå till verket." Initiativet var nämligen redan taget, och att planens genomförande berodde på folkets villighet att förse medlen var en så självklar sak, att den första subskriptionen på inga villkor kunde tydas såsom ett särskildt under.

Det var på ett högst originellt sätt subskriptionen sattes i gång. Den fick formen af en auktion med den entusiastiske och godlynte pastor Fogelström som auktionist.

Sedan han först försatt sina åhörare i godt humör, började han utropa de äskade summorna, på hvilka han begärde bud. Jag har en obestämd hågkomst af att han skämtsamt satte högsta budet till tio tusen dollars och undrade om inte någon af de välmående Swedeburgsfarmarna lätt nog skulle kunna komma ut med en dylik lapprisumma. Hur som helst, blef det högsta belopp, han på allvar begärde, ett tusen dollars.

"Hvem vill ge ett tusen till skolan?"

Intet bud hördes.

"Nio hundra. Hur många vilja teckna nio hundra?" Fortsatt tystnad.

"Nå, åtta hundra då. Hvem bjuder åtta hundra?

"Jaså, ni vill inte ge mer än sju hundra? Säg då sju hundra! Någon!"

Ingen gaf sig ännu på en stund.

"Sex hundra då? — Inte det?"

"Fem hundra. Mindre vill väl ingen offra för en så behjärtansvärd sak?"

Pastor F. öfvergick så småningom från skämt till allvar. Hans sedermera välkända öfvertalningsförmåga gjorde sig här för första gången gällande i ett viktigt offentligt värf. Han fortsatte skalan utför:

"Fyra hundra dollars?"

Det funderades starkt här och hvar i bänkarna, men ingen svarade. Man måste ju vara beredd på något bestämdt bud och det snart, det var ju tydligt. Fogelströms vältalighet var oemotståndlig i längden.

"Tre hundra?"

Gubbarna sågo på roparen, på pastorerna där framme, på hvarandra. Det arbetade inom dem, i hjärta och hjärna på samma gång.

"Två hundra."

Då reste sig ett yfvigt rödskägg vid högra sidogången. Det var John Olson. Han steg fram till sekreterarens bord och skref sig själf för det sist begärda beloppet — två hundra dollars. Trettonåringen, som satt några bänkrader längre ned i kyrkan, betraktade med stolthet sin far. Summan tycktes honom stor, men hans stolthet öfver gifvaren var betydligt större.

Detta var alltså den första subskriptionen till Luther Academy.

Nu hade teckningen ändtligen kommit i gång, men ingen annan anmälde sig för samma belopp. Då begynte auktionisten att dela på hundratalen.

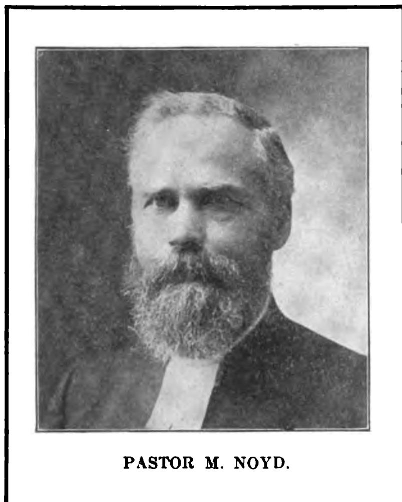
Vid "ett hundra femtio" steg diakonen John Erickson, församlingens klockarfar, fram och tecknade sig för den summan. Många flera satte sina namn på listan, hvilken icke i sin helhet blef uppbevarad i minnet hos den, som gör dessa anteckningar. Hade den funnits i förvar i läroverkets arkiv, skulle professor Hill, skolans föreståndare under många år, helt visst nära tjugofem år därefter lämnat en annan beskrifning än den följande:

"När mötet var afslutadt i Swedeburg och sista psalmversen sjungen, uppsteg diakonen John Erickson och föreslog, att man nu skulle skrida till verket och upptaga en allmän subskription för detta ändamål, och han ville börja med $150. Insamlingen fortsattes därefter i de andra församlingarna och i staden Wahoo." O. s. v.

De båda namngifna donatorerna, *John Olson*, som skänkte den första summan, och *John Erickson*, som gaf den andra och näst största, ha nu i många år slumrat i sina vidt skilda grafvar, den förre i El Campo, Texas, den senare i Swedeburg, Neb. Bådaderas gärning torde förvaras i lika tacksamt minne, äfven om

denna lilla rättelse blifvit gjord efter trettiofem år, — någon gång borde den väl ändå göras.

Till hvilken ort den påtänkta skolan skulle förläggas var ännu en öppen fråga. Redan vid mötet i Swedeburg uppstod en liflig debatt om det blifvande läget. De tre församlingarna i Saunders county tänkte sig ju Wahoo såsom den mest önskvärda platsen, och deras trenne pastorer förordade med värma denna plan. Andra ansågo Stromsburg vara ännu lämpligare, och många minnas ännu med hvilken entusiasm pastor Haterius ifrade för sin plan att göra det lilla Saronville till skolstad. De som sutto som åhörare vid denna rätt hetsiga debatt ha säkert med förvåning läst uppgiften att "till en början tänkte man blott på Wahoo såsom den lämpligaste platsen, men sedan började man äfven arbeta för att få läroverket förlagdt i Saronville, och kort därpå började ett dylikt arbete i Stromsburg."

PASTOR M. NOYD.

Frågan om skolans blifvande läge afgjordes emellertid först vid ett följande möte. Striden stod i Saronville den 6 mars, någon månad efter mötena i Swedeburg, Alma och Edensburg, respektive Mead och Malmö.

Betydande förarbeten hade redan blifvit gjorda. I de tre nyssnämnda församlingarna hade omkring fyra tusen dollars blifvit subskriberade för ändamålet samt enligt en uppgift $1,350 af enskilda personer i staden Wahoo. Enligt en annan uppgift (af J. P. Nyquist i *Korsbaneret* 1884) hade staden utfäst sig för en summa af fyra tusen till byggnadsfonden samt dessutom lofvat tio acres mark till byggnadsplan. Ombud från Stromsburg lofvade å dess vägnar sex tusen dollars jämte tjugo acres mark, med villkor att läroverket förlades dit. Saronvilles anbud lära ha lydt på fyra tusen dollars i ett för allt.

Tvenne frågor förelågo till behandling och afgörande. Den första var, huruvida tiden vore mogen för upprättande af en skola. På denna punkt stod man fullt enig. Beslutet därom var en blott och bar formalitet, sedan insamling af medel fortskridit så långt som redan skett. Den andra frågan gällde det blifvande läget. Därom stod hela striden, en strid som blef så skarp, att den höll på att omintetgöra hela företaget. Täflingens hetta visade tvifvelsutan församlingarnas lifliga intresse för själfva skolsaken. Men det fanns äfven ett annat och mindre osjälfviskt intresse som spelade in. Landspekulation eller tomtjobberi hette det. Detta och ingenting annat torde utgöra förklaringen till att sexton voteringar företogos utan resultat. Sjutton lekmannaombud och sju pastorer deltogo i omröstningen.

I sjuttonde omröstningen lades sexton röster för Wahoo, sex för Stromsburg och två för Saronville. Wahoo hade ändtligen fått jämnt två tredjedels majoritet och afgått med segern.

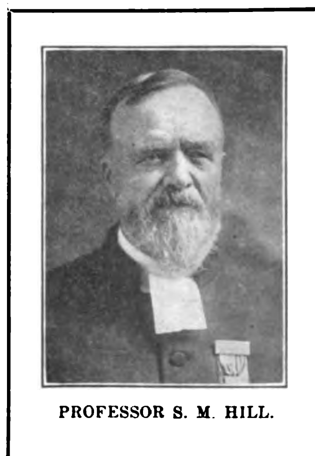
Läroverket skulle upprättas utan vidare uppskof under jubelåret 1883 och fick till hugfästande af Luthers 400-årsminne namnet Luther Academy.

Icke utan trakasseri med en viss tomtjobbare i Wahoo kom man slutligen i besittning af en del af det jordområde invid staden, hvilket ägarinnan, en mrs De Roe, utbjudit till resonligt pris för skoländamål.

Pastor Noyd har berättat mig, att John Olson var en af de män, som ägde att utse jordstycket i fråga. När de hunnit upp på höjden strax norr om staden, lär han ha stegat till en viss punkt och stannat med orden: "Här skall skolan stå." Just där uppfördes sedan den första skolbyggnaden.

Ännu skulle det dröja några år, innan Nebraska blef egen konferens. Tills vidare utgjorde församlingarna blott två små missionsdistrikt, men man drömde stort därute redan då. Därom vittnar ritningen till den först tillämnade läroverksbyggnaden, ett ståtligt komplex med flyglar och torn, hvaraf det först uppförda partiet skulle utgöra blott den yttersta flygeln mot söder. Byggnaden blef aldrig fullbordad eller ens tillökt i enlighet med den ursprungliga planen. Häraf förklaras det första husets tvärhuggna och stympade form, norrifrån sedt. En nyare tid har byggt efter eget hufvud och inte efter de gamles, som lade grunden. Följden har blifvit ett flertal läroverkshus uppförda mera efter praktiska än monumentala hänsyn.

Vid midsommar var grundvalen färdig, och hörnstenen lades högtidligen den 23 juni i närvaro af ganska mycket folk, mest från de kringliggande landtförsamlingarna.

PROFESSOR S. M. HILL.

Till rektor hade kallats pastor Martin Noyd, dåvarande missionspastor i Texas med hufvudort i Brushy. Denne befann sig på ort och ställe, beredd att upptaga arbetet på den för skolans öppnande bestämda dagen. Det dröjde dock ett par dagar, innan några elever infunno sig, och den 18 oktober vidtog undervisningen.

Den som först inskrefs som elev var byggnadssnickaren Alfred Larson, som varit sysselsatt vid skolbygget. Han blef sedermera pastor inom Augustana-synoden och kännes kanske bäst igen som dr Alfred L. Scott. Öfriga nybörjare vid Luther Academy voro Hiram Lindh, Herman Sundean, Julia Larson och John Lind, som voro

med redan första veckan. Påföljande måndag knekade John Olson i väg de åtta milen till skolan med en af sina pojkar. Samma dag anlände tvenne elever från Kansas, August J. Rodell och Otto W. Bengtson, den förre sedermera pastor i vår synod. Af denna förstling bland de studerande vid skolan i Wahoo ingingo således två bland åtta såsom arbetare i Guds vingård, och af läroverkets elever ha många under årens lopp följt deras exempel. Hvad denna skola sedan blifvit för vårt folk i Nebraska kunna vi inte här värdesätta. Mycken församlingsungdom har där fått sin underbyggnad. Det viktiga mötet i Swedeburg synes ha haft välsignelse med sig på mer än ett sätt. Eller är det måhända blott af en ren tillfällighet, som den församlingen blifvit till en härd för det varmaste missionsintresse och utsändt så många arbetare på fältet?

Prof. Noyd fick den första tiden icke blott ensam sköta undervisningen, utan äfven ha hand om skolans ekonomi, som icke alltid var den bästa. Snart fick han till biträdande lärare en amerikansk f. d. metodistpräst vid namn Dayton Andrus, en kunnig gubbe och hemma i matematik m. m., en typ något a la dr Williamson i Rock Island. Prof. S. M. Hill anlände i mars påföljande året. Den stränge disciplinmannen Noyd — han var ibland onödigt sträng, tyckte vi då — fick nu vid sin sida en den godmodigaste pedagog och studentvän någon djäkne kan önska sig till lärare, och det spannet drog jämnt och bra i redet i tre års tid. De två kompletterade hvarandra på ett sätt, som blef skolan till gagn, och läroverkets tre första år voro ingalunda de minst framgångsfulla på det hela taget.

Då vi här söka meddela ett och annat om skolan, hvilket andra förbigått, må äfven följande lilla interiör ur dess ekonomiska historia bifogas. Uppgifterna äro efter dr Noyd, som för kort tid sedan berättade dem för sin forne elev ungefär så här:

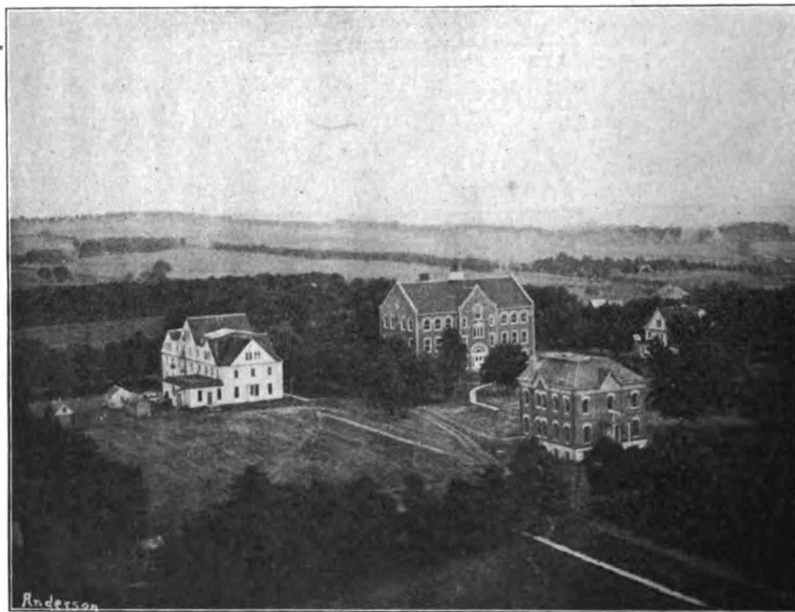
"Det fanns ofta inga penningar inne för skolans löpande utgifter. De som först subskriberat, fingo öka på gång på gång. Det blef påkostande i längden, helst för de villigaste gifvarna. Din far skänkte mer än vid första teckningen. Hur mycket kan jag inte säga. Han var min bankir. En gång blef läget alldeles hopplöst. Vi måste ha ett tusen dollars genast. Hvad gjorde han då? Jo, han gick ner till banken, lånade tusen dollars mot inteckning i hela sin kreatursbesättning på farmen och lämnade penningarna till låns på obestämd tid och utan säkerhet. Skolan var räddad den gången.

En annan gång dryftade direktionen på fullaste allvar, huruvida man skulle kunna hålla skolan uppe. Jag erbjöd mig att öfvertaga den och fortsätta den som privatskola. Men det kunde de inte gå in på. De skaffade penningar och vi fortsatte som förut. I de åren fingo skolans målsmän och vänner ofta ta fram plånboken för att det skulle räcka till."

Det mesta af hvad dr Noyd berättade var nytt. Jag anmärkte, att min far såsom ledamot af skolans direktion aldrig sagt ett ord om detta.

"Nej, han sade inte mycket, men hvad han gjorde vet jag", slutade berättaren.

Härmed äro mina hågkomster och anteckningar rörande Luther Academys — numera Luther Colleges — daningstid slut. Jag har velat aflägsna ett par tre legendbildningar ur dess historia. Måtte ingen då misstänka mig för att vilja ditsätta nya i deras ställe.

LUTHER COLLEGE, SEDT I FÅGELPERSPEKTIV.
Sedan fotografien togs, har den äldsta byggnaden förstörts genom brand.

Svensk trohet och fosterlandskärlek.

AF CARL J. BENGSTON.

ID den stora minnesfesten under jubelmötet 1910 slutade rektor Henrik Schück, representant för Uppsala och Lunds universiteter, sin hälsning från dessa högskolor med följande ord:

"I minnens måhända Jeremias sköna ord till israeliterna i Babylon:

'Byggen hus, däruti I bo kunnen, planteren träd, där I frukt af äta mågen.

Tagen eder hustrur och föden söner och döttrar.

Föröken eder där, så att I icke varden få.

Söken den stadens bästa, dit jag hafver låtit bortföra eder, och bedjen för honom till Herren, ty då den väl går, går ock eder väl.'

Dessa ord gälla ock eder. Må ni söka det landets bästa, där ni nu ären. Bedjen för dess väl, men glömmen dock icke, lika litet som israeliten vid Babels strömmar, det hemland, som en gång var edert eller edra fäders."

I Lunds universitets hälsning till Augustana College läsa vi dessa ord: "Kom så det sist gångna århundradets utvandring, icke ledd af kunglig statskonst, icke åsyftande att grunda ett svenskt kolonialvälde. Den stadiga ström af ungdomliga svenska krafter, som sist flödat och alltjämt flödar ut till den stora fristaten i Västern, har tillfört densamma ett högt värderadt, laglydigt folkelement, hvilken till sin egen och det gamla fosterlandets ära kommer att sätta varaktiga spår i det nya hemlandets kultur."

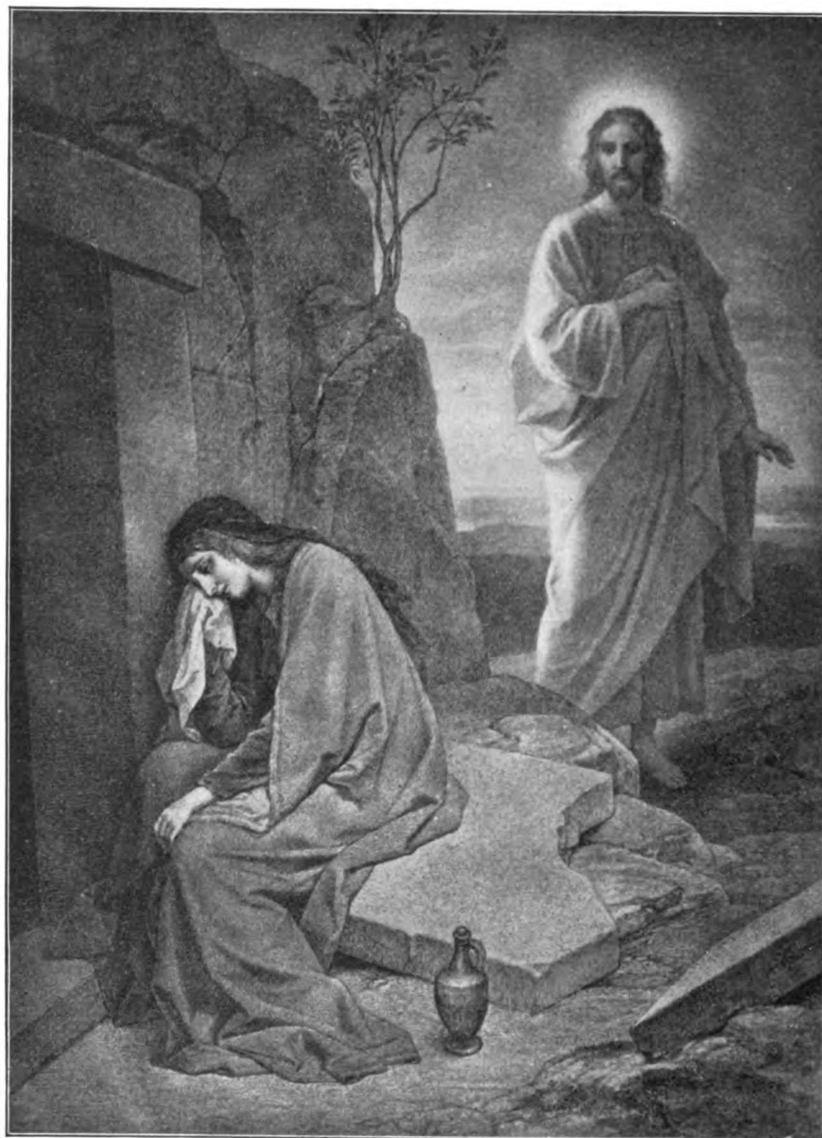
Svensken har sedan urminnes tider varit känd för sin varma fosterlandskärlek och sin trohet mot Gud och öfverheten. Han har alltid varit en laglydig undersåte, som städse varit villig att med okufvadt mod kämpa för den frihet, som lagen tillförsäkrat honom, och när någon rikets ovän hotat hans fri- och rättigheter, har han strax varit redo att på sin konungs bud draga ut till sitt lands försvar. Svensken älskar sitt land och sin frihet, men han förstår ock, att friheten måste begränsas och skyddas af lagen, som enligt all gudomlig ordning skall vara både rättvis och billig. Därför böjer han sig villigt under lagen och vördar och lyder den öfverhet som är, emedan den är af Gud förordnad.

Svenskarna i Amerika hafva icke förts hit af något tvång, såsom förhållandet var med israeliterna i Babel, hvilka Gud låtit föra dit såsom fångar. De hafva kommit hit af fritt val, emedan här i den "stora fristaten" erbjöds dem rikare tillfällen till ekonomisk och andlig utveckling. Vi må icke tro, att det varit förtryck och orättvisa, som drifvit svenskarna till Amerika, ej heller att det har varit missnöje hos dem med bestående ordning och rätt. Det kan väl ha funnits enstaka fall af sådant, men massan af dem som utvandrat ha gjort detta i det lofvärda syftet att i det löftesrika landet i västern vinna en bättre ställning än den de hade i det gamla hemlandet. De grunddrag i den svenska karaktären, som alltid gjort svensken stark och tillskyndat honom framgång äfven under ogynnsamma omständigheter och som gjort honom aktad och uppmärksammad hvarhelst han kommit, de känneteckna äfven svensken i Amerika och hans barn.

Den kärlek svensken hade för det gamla fäderneslandet, när han beslöt att upprycka sina boplålar för att nedslå dem i den nya fosterjorden, har han öfverfört till det hemland, som han nu nämner sitt. Han älskar väl fortfarande gamla Sverige, som i de flesta fall är hans minnens ljusaste och ljufvaste värld, men han älskar dock icke mindre det nya fosterlandet, under hvars gröna torfva han själf en gång skall hvila, och där hans barn led efter led skola bygga och bo, där de skola kämpa lifvets strid och sträfva för mänsklighetens högre och ädlare syften. Och samma trohet han visade mot en älskad öfverhet där hemma, visar han äfven mot öfverheten här. Han är samme laglydige undersåte i Amerika, som han var i Sverige, och han har fostrat samma kärlek och tro hos sina barn. Äfven det hjältemod och den beredvillighet att kämpa och lida för sitt land, när dess väl kräft det, som af ålder kännetecknat svensken, utmärker honom äfven i Amerika. "Den stadiga ström af ungdomliga svenska krafter, som sist flödat och alltjämt flödar ut till den stora fristaten i Västern, har tillfört densamma ett högt värderadt, laglydigt folkelement, hvilket till sin egen och det gamla fosterlandets ära kommer att sätta varaktiga spår i det nya hemlandets kultur."

I den kris, i hvilken vi nu befinna oss, sättes svensk trohet och fosterlandskärlek i Amerika på prof. Men profvet är icke för svårt. Vårt folk kan nu som fordom kämpa, försaka och lida för fosterlandet. Det kan villigt dö, om fosterlandets väl kräfver det. Vårt folk har redan visat, att det kan bestå detta prof, och kommer att fortfarande visa sig mäktigt alla prof, ty det är ett folk, som fruktar Gud och tror på hans makt och ledning.

"Söken den stadens bästa, dit jag hafver låtit bortföra eder, och bedjen för honom till Herren, ty då den väl går, går ock eder väl." Detta Herrens ord böra vi särskildt hörsamma i våra dagar. Vi känna nu såsom aldrig förr, att när det går vårt land väl, då går det ock oss väl. Därför vilja vi uppoffra och lida och ifrigt och innerligt bedja, att Gud måtte hålla sin hand skyddande öfver land och folk och regering och gifva framgång åt den sak, för hvilken vi kämpa. Här skola vi, i hvilkas ådror svenskt blod flyter, visa att vi besjälas af samma anda som våra fäder.

Påskhälsning.

KARL GEROK.

Joh. 20: 11—18.

Hvi gråter du? Så talte Herren nyss,
o, saliga Maria Magdalena!
Det ordet svalkar som en moders kyss
och badar ögonen från tårar rena.
Till mig, som dig, det ljuder festligt nu:
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Så svarar vårens vind
sin varma hälsning efter vinterns dagar,
och ängens grönska, blommans späda kind,
och solens stråle hvarje sorg förjagar!
Och lärkan sjunger, bäcken brusar nu:
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Ur tårar blicka opp
och hör den milde blomstervännens stämma!
Osynlig vårdar han hvar blomsterknopp
och går omkring att tårars flöde dämma.
Till dig, du unga ros, han ropar nu:
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Månn' för din Herre kär,
som världen grymt och trolöst från dig röfvat?
O, blicka upp, han står dig ju så när!
I grafvens natt han har ej länge töfvat,
och genom lås och bom han går ännu.
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Har världens hat du känt?
O se, hur hon din Herres graf förseglat
och sina väktare till dörren sändt,
dock bröt han upp dess lås, fast väl förségladt.
Tror du då ej, att under ske ännu?
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Månn' öfver egen skuld?
Är det den börda, som din själ förskräcker?
O se, hur Jesus blickar god och huld!
Hans graf all världens syndaskuld betäcker.
Ditt samvete har ro och hvila nu.
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Är det för timlig nöd?
Har jordisk smärta höljt din själ i dimma?
O se, hur påskens morgon purpurröd
går upp att nattens skuggor öfvervinna!
Bed därför, tro och hoppas äfven du!
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Månn' vid din älsklings graf?
O, sök ej det odödliga i gruset!
Det var blott stoftet man åt jorden gaf,
men anden svingade sig upp mot ljuset,
och stoftets band ej fängsla honom nu.
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Blir tiden för dig lång?
Säg, längtar du från hårda pilgrimsfärden?
Se, Jesus skall dig taga mot en gång
däruppe vid den faderliga härden.
O, lid och bida några år ännu!
Hvi gråter du?

Hvi gråter du? Ack, bästa trösten är
för hvarje kval, som mänskohjärtat sårar,
att om ock smärtans kalk oss räckes här,
skall Gud däruppe torka alla tårar,
och änglar sjunga: Gläd dig mänska nu! —
Hvi gråter du?

Svensk missionsverksamhet bland Delewareindianerna.

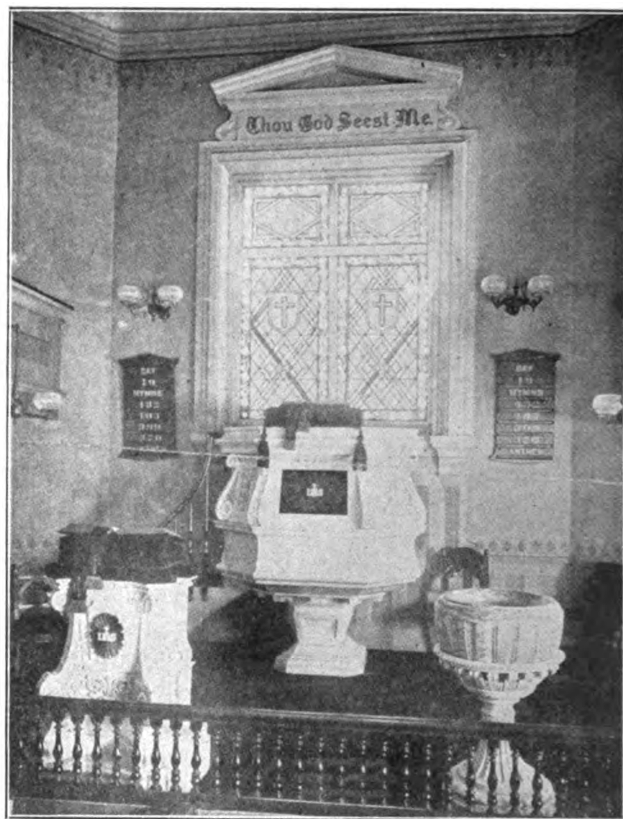
AF TEOL. DR NILS FORSANDER.

SVERIGES ädle hjältekonung Gustaf II Adolf umgicks från år 1626 med planer att i Nya världen grundlägga en koloni för att därmed upphjälpa sitt lands näringar, för att gifva en tillflyktsort åt dem, som ledo förtryck för sin evangeliska öfvertygelse, och för att till kristna tron omvända de vilda hedningarna i det fjärran landet. Trettioåriga kriget i Tyskland hindrade konungen att själf verkställa dessa planer; men han umgicks med dem allt intill sin martyrdöd på Lützens slagfält den 6 november 1632. Härom berättar den amerikanske historieskrifvaren Bancroft (Hist. U. St. II., p. 285): "They did but enlarge his views, and at Nuremberg, but a few days before the battle of Lützen, the enterprise, which still appeared to him as 'the jewel of his kingdom' was recommended to the people of Germany." Men det var dock först genom förmyndareregeringen under Gustaf Adolfs ännu omyndiga dotter Kristina den första svenska kolonisationsexpeditionen företogs till Norra Amerika. Den anlände dit i midten af mars 1638 på fartygen Kalmar Nyckel och Gripen samt landsteg på västra sidan af Delaware River på stenhällen vid den sedan efter drottningen namngifna Christiana Creek. Den 29 mars afslöts med fem höfdingar af kringboende indianstammar det första köpet af landet på västra sidan af Delawarefloden. Såsom medelpunkt för den blifvande kolonien, kallad "Nya Sverige" anlades sedan ett litet fäste, kalladt Christina Fort, där nu staden Wilmington,

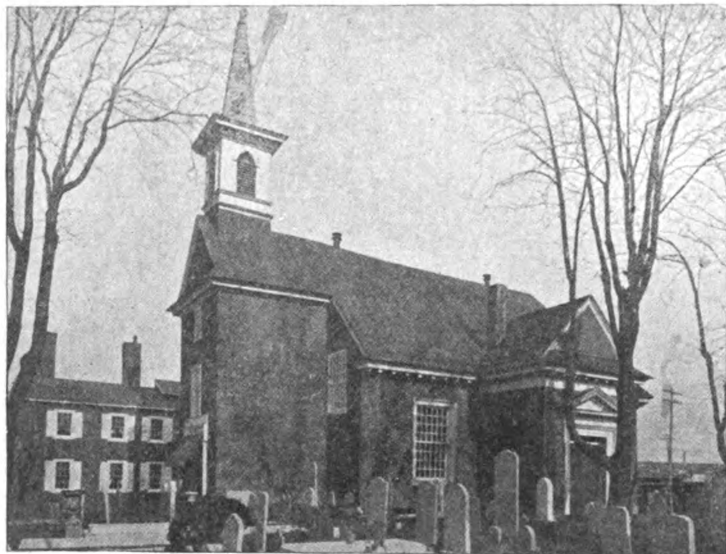
Del., är belägen. En andra expedition ankom dit år 1639, med denna åtföljde pastorn Rerorus Torkillus, och då uppfördes inom vallarna vid Christina Fort en gudstjänstlokal. Pastor Torkillus dog år 1643 och ligger begrafven under södra ändan af Old Swedes Church i Wilmington.

En fjärde expedition afgick 1642 från Sverige, och med denna följde en ny pastor, Johannes Campanius Holmiensis, samt koloniens nyvalde guvernör Johan Printz. Upplysande angående det religiösa syftemålet med kolonien Nya Sverige äro de instruktioner, som i Stockholm uppsattes för den nye guvernören vid hans afresa. Enligt Israel Acrelius "Beskrifning om de Svenska Församlingarnes Forna och Närvarande Tillstånd uti det så kallade Nya Sverige, 1759", lyder sålunda §9: "De på alla andra sidor angränsande vilda nationer skall guvernören veta att med all humanitet och beskedlighet så handtera, att af kungliga majestäts undersåter och dess folk dem ej tillfogas något våld eller obillighet, utan hellre skall vid alla tillfällen dem bearbeta, så att samma vilda folk efter hand må i den sanna kristliga religionen och gudstjänsten kunna blifva undervisadt och eljest till civilisation och godt borgerligt väsen bragt och såsom sådant tillbörligt styrdt."

GLORIA DEI KYRKANS INTERIÖR.

Angående trosbekännelse och religionstolerans heter det i instruktionens §26: "Öfver allting skall guvernören eftertrakta och se däruppå, att Gud den Allrahögste nu i allt bevisas en sann och skyldig gudstjänst och tillbörlig ära, lof och pris, och fördenskuli all god tillsyn göra, att gudstjänsten efter den sanna Augsburgiska konfessionen, Uppsala Concilium och svenska kyrkoceremonier varder ifrigt hållen, och alla personer, isynnerhet ungdomen, deras kristendoms stycken väl undervisade, och därjämte all god kyrkodisciplin hållen och öfvad. Men hvad för öfrigt angår de holländska kolonisterna, som lefva och bo under Hennes kungliga majestäts och svenska kronans regering, skall guvernören icke oroa dem i den ynnest, som beviljats dem angående utöfningen af den reformerta religionen i enlighet med ofvananförda kungliga bref."

GLORIA DEI KYRKAN I PHILADELPHIA.

Huru indianerna gåfvo anledning till att missionen bland dem påbörjades, därom har Campanii sonson berättat följande: "När min farfader första gången förrättade gudstjänst i den svenska kyrkan, kommo de för att höra honom och undrade högeligen öfver, att han hade så mycket att säga, att han stod ensam och talade så länge, under det att alla de öfriga tyst lyssnade till honom. Detta uppväckte i dem egendomliga misstankar, de trodde något vara galet, och att någon sammangaddning pågick ibland oss. Till följd häraf var min farfaders lif för någon tid i ansenlig fara från indianerna, som kommo dagligen till honom och gjorde honom många frågor."

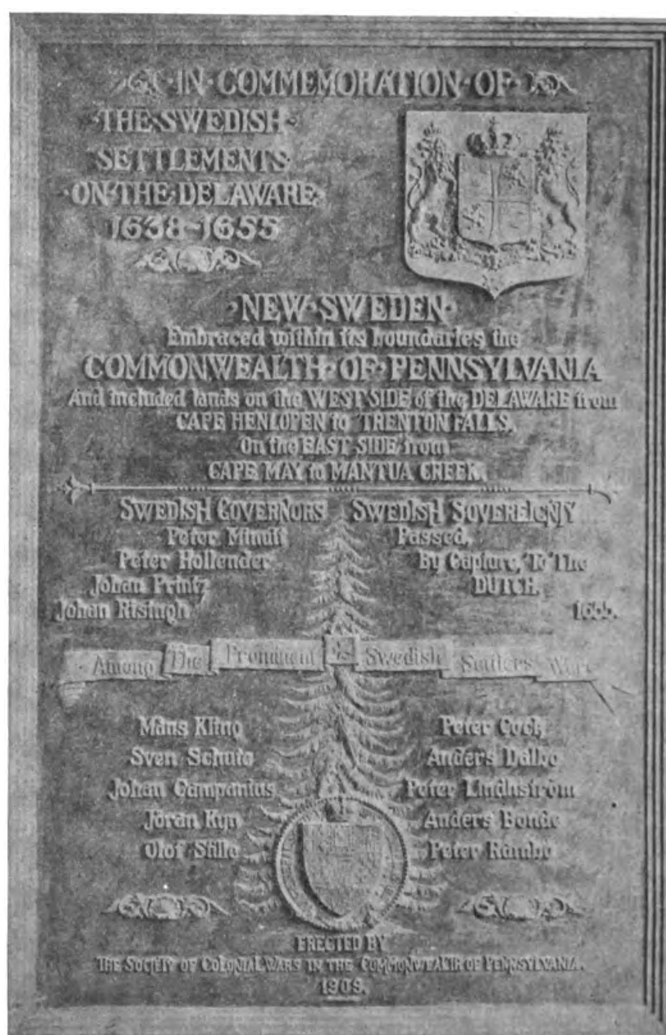
Detta misstroende hos indianerna föranledde Campanius att så snart som möjligt undervisa dem uti den kristna läran. De funno nöje uti att höra om densamma, förundrade sig och begynte tänka helt annorlunda än förr. På sådant sätt vann

Campanius deras förtroende, och de besökte honom ofta. De bevekte honom till att vinnlägga sig om att lära deras språk, så att han till detsamma kunde öfversätta de kristna hufvudlärorna. Och häri lyckades han så väl, att han öfversatte för dem 1646 Luthers Lilla katekes till deras språk. Många af dem blefvo omvända till den kristna tron, och andra bland dem erhöllo åtminstone så mycken kunskap i kristendomen, att de betygade, att liksom de kristnes kanoner och gevär öfverträffade indianernas bågar och pilar, så öfverträffade de kristnes Gud deras gudar. Campanii öfversättning af Lilla katekesen är den första bok, som öfversattes till indianspråket, ehuru den icke utkom i tryck förrän år 1696, då 500 exemplar af densamma skickades till Nya Sverige. Eliots Nya testamente på indianspråket hade då redan utkommit år 1661.

Ty värr måste den både såsom predikant och missionär ihärdige Campanius af hälsoskäl återvända redan år 1648 till Sverige, där han dog 1683. Emellertid behandlade de svenska kolonisterna redbart och utan svek sina rödskinnade grannar, hvilka därför kallade svenskarna sina "hvita bröder". Ställningen till svenskarna var dock icke lika bland alla de kringströfvande indianstammarna, och den var ej heller alltid pålitlig. De svenska kolonisterna byggde därför på sådant sätt sina första kyrkor, att de på samma gång kunde tjäna till gudstjänstlokaler och till försvarsanstalter. Och den påbörjade missionsverksamheten upphörde, då kolonien Nya Sverige eröfrades år 1655 af holländarna och sedermera från dem, 1671, af engelsmännen. Genom holländarnas snikenhet uppretades senecaindianerna till att år 1663 plundra de svenska nybyggarna; men Delawareindianerna bistodo därvid sina "hvita bröder" svenskarna.

År 1681 öfverlämnades Pennsylvania och Delåware genom köp från England till kväkaren William Penn. Han själf ankom dit 1682 och grundlade då Philadelphia på 360 acres land, som han tillbytte sig af trenne svenskar, tre söner till mr Swan Swanson. Om det mycket omtalade mötet mellan W. Penn och indianerna samma år vid almträdet i Shakamaxon (= norra Philadelphia) berättar Acrelius ingenting. Men han säger: "Med indianerna ställde sig proprietorn (W. Penn) in. De svenske tjänte honom såsom tolkar, särskildt kaptenen Lars Kock, som var högst aktad bland indianerna och gaf dem bästa tanken om det nya landets herre." Penn berömde i början de svenska kolonisterna, men snart blefvo de föremål för afund och orättfärdighet från kväkarna. Detta blef kanske orsaken till, hvad professor Peter Kalm i sin "Resa till Norra America, 1747", berättar, att en på sitt särskilda sätt bibelkunnig indian hade frågat en svensk kolonist: "Hvem var den förste kväkaren?" Då svensken ej kunde svara därpå, sade indianen: "Det var Esthers Mordekai, ty han tog icke hatten af för Haman."

De lutherska kolonisterna i Nya Sverige voro under slutet af sjuttonde århundradet öfverlämnade i kyrkligt hänseende åt sig själfva samt utan pastoralvård, och då sände de sina macedoniska bönerop till deras moderkyrka om prästerlig betjäning. Anders Printz, en sonson till den förste guvernören J. Printz, och postmästaren i Göteborg John Thelin antogo sig deras sak, och på deras råd skref Charles Springer i Delawarekolonien ett bref 1693 till konung Carl XI med begäran om pastorer, biblar, psalmböcker, katekeser och uppbyggelseböcker. Tre år därefter rådgjorde konungen härom med ärkebiskopen Svebilius och dåvarande domprosten i Uppsala Jesper Swedberg. Och på deras rekommendation skickades pastorerna Anders Rudman, Erik Björk och Jonas Aurén till kolonien tillika med de begärda böckerna. De landstego den 24 juni 1697 vid Elk River, och Rudman stationerade sig i Vicacoa, sydöstra delen af Philadelphia, samt Björk vid Tranhook, nuvarande Wilmington. Ny kyrka byggdes i Wilmington, The Old Trinity Church,

MINNESTAFLA UPPSATT 1909 I SÖDRA INGÅNGEN TILL RÅDHUSET I PHILADELPHIA TILL NYA SVERIGES MINNE.

som invigdes 1699, och i Vicacoa byggdes och invigdes 1700 Gloria Dei-kyrkan. Aurén skulle blott stanna någon tid i kolonien; men han blef kvar och upptog bland andra sysslor äfven missionsverksamhet bland indianerna i Conestoga. Äfven Björk lärde sig indianernas språk och skref hem till Sverige: "Ho vet, hvad den gode Guden vill uträtta bland dem." Och till superintendent Israel Kolmodin skref han: "Indianerna voro glada när vi kommo, eftersom de nu se, att Sverige icke öfvergifver dem. De tyckte också om att lära katekesen, som blifvit tryckt på deras språk; de tycka om att få den läst för dem, och de hafva anställt Charles Springer att lära deras barn att läsa den."

Tillfällen och lägenhet för den svenska lutherska missionen bland indianerna blefvo dock snart annorlunda och ogynnsamma. Engelsmän, irländare och tyskar inflyttade allt mera och mera i Pennsylvania och närliggande stater, och sålunda drefvos infödingarna undan från sina forna jaktmarker. Vinningslystnaden och starka drycker, "eldvatten", spridde sin förbannelse och sitt elände ibland de arma hedningarna och ingåfvo dem misstroende till kristendomen och den hvita befolkningen. På uppmaningen att blifva kristna och låta sig döpas svarade indianerna: "Om de kristna lefde enligt sin religion bättre än vi lefva, då skulle vi blifva kristna; men detta kunna vi icke finna, emedan vi se och höra dem dricka, slåss, stjäla, ljuga och bedraga hvarandra." På detta sätt vanhedrades Guds namn till förargelse bland hedningarna och förhindrades missionsarbetets framgång.

Pastor Anders Hesselius, Björks närmaste efterträdare, kunde dock skrifva till biskop Jesper Swedberg: "Min församling stärkes, därigenom att åtskilliga hedningar och kväkare hafva blifvit omvända och förenat sig med min församling. Må Gud gifva mig nåd att taga vård om dem, såsom de behöfva det." Delawareindianerna förflyttades emellertid, 1789, till en reservation i Ohio och sedermera, 1866, till Indian Territory. Och när svenska Augustana-synoden försökte att där år 1876 begynna missionsarbete bland dem, hade baptister och kväkare redan upptagit fältet. Åt moderkyrkan i vårt gamla fädernesland må med tacksamhet gifvas det erkännandet, att hon under de då befintliga förhållandena gjorde hvad hon kunde såväl för sina egna barn i fjärran västern som också för deras kringströfvande grannar, de vilda Delawareindianerna.

Smältdegeln.

[True translation filed with the postmaster at Rock Island, Ill., on March 25, 1918, as required by the Act of Congress of October 6, 1917.]

ETT tal, som guvernören i Illinois, Frank O. Lowden, höll vid en sammankomst af Union League Club i Chicago på årsdagen af Washingtons födelsedag, gafs följande erkännande åt den patriotism, som besjälar medborgare af utländsk börd i Förenta staterna:

"Jag erinrar mig, att jag var här för ett år sedan denna afton, och jag har uppfriskat mitt minne rörande åtskilligt af det som den kvällen sades. Vi visste, att krig förestod, ty vi hade redan afbrutit våra diplomatiska förbindelser med det tyska riket. Jag kommer mycket väl ihåg att bland andra saker, som vi diskuterade, var det faktum, att Chicago mer än någon annan stad i landet var en stad bestående af ett mycket stort antal af olika folk och nationaliteter. Den fråga, som den kvällen mer än någon annan behärskade våra sinnen, var den om smältdegeln funktionerade eller icke, och om alla de olika nationaliteterna skulle komma ut ur smältdegeln såsom verkligt loyala amerikanska medborgare. Vi fattade då, såsom vi fatta nu, att amerikanen, från hvilken nationalitet han än härstammar, känner en medfödd sympati med dem, med hvilka han är befryndad, oafsedt hur långt bortom hafvet hans släkt befinner sig. Vi voro ense om att på samma gång som sympatierna voro mycket delade, kunde vi hafva blott en undersåtlig tro och lydnad — och denna undersåtliga tro och lydnad äro vi skyldiga den amerikanska flaggan.

Ett år har sedan dess flytt, och vi ha haft tillfälle att förvissa oss om huruvida under krigets hetta dessa skilda element smälte samman uti ett rent och oförfalskadt amerikanskt medborgarskap. Jag tror mig kunna säga i kväll, att under det år som gått har vårt hopp förverkligats att så måtte ske. Medan månaderna kommit och gått, ha våra medborgare af utländsk börd eller utländsk härkomst villigt ställt sig under den amerikanska fanan och i hjärta så väl som handling uppgifvit hvad tro och lydnad de eller deras förfäder möjligen kunde ha känt för utländska fanor. När jag gör detta påstående, gör jag inte undantag för de amerikaner, hvilka, de eller deras förfäder, äro födda inom de centrala kejsardömena, ty fastän deras sympatier, innan vi inträdde i kriget, voro för fäderneslandet, lider det intet tvifvel, att den öfverväldigande majoriteten af dessa, som kommit från Tyskland och Österrike, äro lika loyala amerikaner som hvilka andra det vara må inom denna stats gränser.

Smältdegeln har visat sig kunna utföra hvad man väntat af den. Det är ju möjligt, att detta var en af afsikterna med detta krig. Jag tror i djupet af mitt hjära, att när kriget är öfver, komma vi att ha en ofantligt mycket större procent af äkta amerikanska medborgare än vi haft under någon tid i det flydda."

Nora.

SKISS UR LIFVET AF J. A. NORDLING.

"JAG VILL have some tröst för min själ, I am i så'n sorrow." Med dessa ord på läpparna kom en gammal kvinna in i pastorns bostad. Hon företedde en i sanning ömklig syn, skriande yttre elände och en tryckande inre nöd hade tydligen fört henne nära förtviflans bråddjup. De stora, mörkbruna ögonen i det afmagrade ansiktet tycktes fyllda af ängslan och rädsla. Hennes tal var knappast begripligt, ty en värre rotvälska kan man ej få höra i Svensk-Amerika. Det skulle vara rent af omöjligt att bokstafligen återgifva hennes klagan. Hennes dräkt var till ytterlighet trasig och visade sig vara en sammansättning af olikfärgade plagg, som hon väl hade fått af barmhärtiga grannar i stadens fattigaste kvarter. För att utestänga den stränga kölden hade hon dragit flera par strumpor öfver de trasiga skorna, men ändå stack den bara hälen fram.

Den arma kvinnan sjönk ned på sina knän vid en stol och började bedja. Hon bad högt — alltjämt på rotvälska, men omsider syntes hon litet lugnare, och då framstammades klagorop på obruten svenska.

"Hvem är ni? Hvad vill ni, arma människa?" tillspordes hon, när hon omsider steg upp från sin knäböjande ställning. Hon stod där liksom väntade hon, att en förskräcklig dom skulle uttalas öfver henne.

Det blef omsider klart, att hon verkligen var svensk, att hon hette mrs Jensen, fastän detta namn var ej det riktigt rätta. "Jag bara hushållade för honom", förklarade hon. Nu vek hon undan ett gammalt sorgflor, och man såg hennes ansikte bättre.

"Hvem hushållade ni för?" frågade pastorn.

"Å, han är död och begrafven nu. Han var my husband." Tydligen förblandade hon begreppen "husbonde" och "husband". "Han blef begrafven i går, Jensen. Fattigvården begrof honom. Han dog på sjukhuset. Har inte arbetat på länge. Han var snickare, tjänte bra med pengar, men han drack. Katolske prästen begrof honom. Jag är inte katolik, vill inte bli katolik. Prästen gaf honom sista smörjelsen" — så mycket kunde pastorn uppfånga ur det sammelsurium af ord, som strömmade öfver hennes läppar.

Det bästa som kunde göras var ju att se till, att hon fick sig ett ordentligt mål mat och varma kläder, och lyckligtvis fanns det båda delarna i prästgården, när någon behöfvande klappade på.

Uppsnyggad, uppvärmd och mättad syntes kvinnan inte på långt när så gammal och eländig som vid första anblicken. När hon nu åter fick höra det svenska språket obemängdt, var det som om hon hade blifvit sig själf igen, och hon kunde nu på en svenska, som röjde bildning, redogöra för sitt lif, så långt som hon ville lägga det i dagen. Endast då ett smärtsamt minne bragte henne ur jämnvikt, kom rotvälskan fram.

De hade bott i ett litet hus i närheten af en katolsk kyrka, omgifven af fattiga katoliker. På närmare tjugo år hade de ej kommit i beröring med någon svensk, fastän hon visste att en svensk kyrka fanns i staden. Hon hade arbetat för en fru som var episkopal, och om hon någon gång gick till kyrkan, så var det antingen till den katolska eller episkopala.

Sedan hon hvilat sig något, ville hon ha pastorns hjälp till att hämta från sitt lilla hem hvad som fanns där. En åkare efterskickades, sedan hon fått löfte om att hon kunde få bo hos pastorns en tid, och man begaf sig i väg till det hus, som hon kallade "hem". Men ack, hvilket elände! Där fanns ingenting att hämta utom hennes lilla koffert, och i den fanns inte mycket. Allt det öfriga öfverlämnades till en judisk lumphandlare, som värderade alltsammans till endast några cents. Hyran var inte betald, och ingenting fanns att ta af. Hon var totalt medellös.

Det fanns inte mer än en säng i huset, och denna var fylld med de uslaste trasor. Det såg ju betänkligt ut, men innan pastorn hann göra en anmärkning, afgaf hon förklaringen, att "Jensen, han brukade ligga på soffan, där", hvarvid hon pekade på en liten sittsoffa, på hvilken ett barn kunde ha fått rum.

Skulle man få veta något utaf henne, var det bäst att inte vara nyfiken. Det var tydligen något, som hon inte ville fram med, och det var inte svårt att beslå henne med tvetalan. Men enär hon, som hon sade, ville ha tröst för sin själ, var det bäst att afvakta tiden. Man kunde inte begära att hon, som i så många år hade gömt sig undan, skulle nu i en hast afbörda sig, hvad hon hade på sinnet.

Vi förflytta oss med ledning af hennes berättelse till X socken i Ö. Där fanns för cirka sjuttiofem år sedan en rik bonde, som nästan räknades bland godsägarna på grund af hans vidsträckta ägor och det anseende, han åtnjöt i kommunen. Hans hustru åtnjöt också stort anseende och räknades såsom litet mer än en vanlig bondhustru. Men de voro barnlösa. För att i någon mån ersätta saknaden, hade de tagit fosterbarn, och dessa hade erhållit god skolunderbyggnad.

Men det förunderliga inträffade, att en vacker dag anlände den — oväntade, deras egen dotter. Och hon fick namnet Nora. Hade det rådt sann gudsfruktan och mindre högmod i hemmet, så hade väl hennes födelse bragt idel välsignelse till hemmet. Men nu blef det raka motsatsen. Det blef för mycket glädje öfver hennes ankomst. Då hon döptes, tillställdes ett kalas, som skulle öfverträffa allt, hvad man hade sett där på trakten. Fadern var inte absolutist, men ingen hade någonsin sett honom öfverlastad. Vid Noras graföl blef han emellertid redlös. Om detta var första gången, så blef det ej den sista. Vinet gick in och vettet gick ut. En bland vännerna, som stod sig dåligt i ekonomiskt hänseende, men som hittills förgäfves sökt vinna storbondens borgen, lyckades nu allt för väl, när bonden var under rusets inflytande. Och det dröjde inte många år, förrän bonden måste infria vännens skuldförbindelse genom att låta allt hvad han hade gå under klubban. Nora var nyss konfirmerad, när det sista — ett litet torp, dit de hade måst flytta — gick under klubban. Kort därpå dog fadern, sedan hans onda genius, supbrodern, hade blifvit uppdragen död ur den närbelägna viken. Ryktet gick, att självmord förelåg.

För Nora återstod nu blott att ge sig ut att tjäna, och hon valde att draga så långt bort som möjligt, att försvinna i storstadslifvet. Hon reste till S. och fick plats i en förstad.

Hon kom dock icke i dåligt sällskap, tack vare hennes fromma husmoders vaksamhet. Pietisterna höllo möten i trakten, en gudfruktig präst kom ofta på besök, och ungdomen som hon kom i beröring med var i allmänhet af det sedligt rena slaget. Hon lärde sig spela gitarr, och god sångröst hade hon. Det kom väl till pass vid mötena i husen. Mer än en gång kom hon i tillfälle att höra den beryktade C. O. Rosenius och räknades till hans bekanta, emedan han ibland hälsade på, där hon tjänade.

Åren gingo, och innan Nora ännu hade fyllt tjugu år, var hon trolofvad med sonen till skolmästaren i församlingen. Han hade också ett inkomstbringande yrke och de kunde därför snart förena sig i äktenskap. Ack, hur lycklig hon var! Deras hem var beläget i en stor trädgård, som mannen skötte, och de kunde därför sommaren igenom andas blomdoft och villastadens friska luft.

Men lyckan skulle snart förblekna. Mannen angreps af en tärande sjukdom, och efter blott några år lades den aftärde, i döden stelnade trädgårdsmästaren i en för tidigt öppnad graf. Vid den unga änkans sida stodo tvenne oförsörjda barn. De skulle nu bero af henne för sin utkomst i lifvet. Skolmästaren lefde ju, men han var fattig och kunde ej hjälpa dem mycket.

Den tro, som hon tyckte så stark i medgångens dagar, visade sig nu vara en ytlig, andlig berusning, en växt som hvilade på jordiska stöd. Det hade gått så lätt att säga till änkor och faderlösa, att Gud var änkors försvarare och faderlösas fader, medan allt gick henne själf väl i händer. Nu såg hon sig omkring bland människor för att finna hjälp och aktade icke på Guds ledning.

För en ung, vacker änka är det ju utsikter att knyta en ny förbindelse, och uti handlanden K. fann hon en man, som hyste mer än vanlig sympati för henne. Inte var han "religiös" af sig (hon hade vid denna tid satt ordet "religiös" i stället för "troende"); men han var en väl ansedd man och ansågs förmögen. Visserligen sades det, att han kunde ta sig ett glas ibland, men hon betraktade icke detta med sådan förskräckelse, som hon vid minnet af hennes barndomsår förut alltid hade gjort, och när hon i hans sällskap inte fann, att han ens luktade starkt, ville hon nästan tro, att afundsjukan gifvit upphof till ryktet. De blefvo gifta, och hon lyckönskade sig till sin goda tur. Länge dröjde det ej, förrän hon fick erfara, att mannen var en tyrann, som tillika plågades af alla svartsjukans kval. Dessa kval sökte han. dränka i glaset. Men bärsärkaraseriet lefde upp, och då ville han slåss. Då misshandlade han både henne och barnen. De måste till slut aflägsnas och fingo bo hos farföräldrarna.

Ännu sällade hon sig gärna till sina andligt sinnade vänner, hvilka fortfarande sågo i henne en troende själ, utsatt för svårt lidande. Men hennes deltagande i andaktsstunder retade mannen ännu mera.

Rätt ofta brukade en granne, timmermannen M., titta in i butiken, och han passade vanligtvis på att infinna sig, när fru K. var ensam. Han var gift, men det sades, att hans hustru gjorde honom lifvet bittert. Hvad under, att fru K. och herr M. började klaga inför hvarandra öfver sin olyckliga lott i lifvet. Han hade sitt huskors, tyckte han, och hon hade sitt. Timmermannen hade drifvits till krogen, emedan det blef så tråkigt i hemmet. Hans hustru lagade inte ens mat åt honom. Detta afhjälptes i smyg utaf fru K., hos hvilken välviljan för den stackars M. steg i mån som oviljan mot hennes brutale man växte.

Men Noras ställning blef alltmera olidlig. Hon kände, att hon stod på en mark, som tycktes bränna under hennes fötter. Hon beslöt att rymma, och beslutet sattes i verket inom några dagar. Några värdefulla juveler förvandlades i klingande mynt, och hvad hon för öfrigt kunde komma åt i form af kontanter i butiken lade hon beslag på. Mannen var nu för det mesta berusad. Under förevändning, att hon ärnade hälsa på i sin hembygd, reste hon direkt till Göteborg och var långt ute på hafvet, innan mannen ens drömde om hvad som händt.

Ankommen till Amerika, erhöll hon snart arbete, först i familjer, men sedermera på en svensk inackordering i Y. Det blef en tid af yttre och inre slitningar. Minnet af de kvarlämnade barnen plågade henne allra mest. Men vid tanken på att hon nu ändtligen var befriad från det odrägliga samlifvet med K., stillades hemlängtan. Ingen vågade hon skrifva till af fruktan för att blifva förrådd. Den ende hon kunde hysa för-

troende för var ju hr M., timmermannen, men det kunde ju ej komma i fråga. Och dock — en vacker dag går hon, gråtande och ångerköpt, tillbaka från en bref-låda, hvari hon nyss nedlagt ett bref till honom, från hvilken hon flytt lika mycket som från sin man. Hon hade tänkt sig, att hon genom att rymma från sin man skulle komma till rätta igen, ja, att hon t. o. m. skulle återigen kunna lefva ett andligt lif. Mer och mer hade hon ju börjat halka utför ett sluttande plan. Men hon skulle få erfara, att summan blir ej, hvad man föreställer sig, då man adderar felsteg.

En dag blef hon af en af boardarna tillfrågad, om hon ville hushålla för honom. Han var snickare till yrket. Det var Jensen.

Detta var således hennes lifshistoria.

Och nu ville hon ha tröst för sin själ, hon ville återvinna sin barndomstro och sin frid.

Hon ville också sätta sig i förbindelse med sina barn i Sverige, ifall det gafs någon möjlighet. Detta lyckades också öfver förväntan genom brefväxling med pastorsämbetet i den församling, som de vid hennes rymning tillhörde, fastän ett kvarts sekel sedan dess förflutit. I afvaktan på utgången af den påbörjade brefväxlingen fick hon fortfarande bo i prästgården. Hennes krafter återkommo så småningom, och då och då hördes hon gnola på någon andlig sång, som hon hade sjungit på mötena i sin ungdomstid. Rösten var ännu vacker.

Men Nora Jensen — hon fick gå under det namnet — var icke alltid glad. Det var tydligt, att hon inte hade talat om *hela* sin historia. Åter och åter ville hon ha tröst för sin själ, och alltjämt påstod hon, att hon omtalat allt.

Då kom brefvet från Sverige med förfrågan om den man, som hon hushållit för, var identisk med timmermannen M., hvilken kort efter hennes afresa från hemmet afvikit från orten. I så fall vore hon *inte välkommen hem.* I ett föregående bref hade utlofvats respenningar till hemresan.

Hennes man hade sökt och erhållit skilsmässa och ingått i nytt äktenskap. Han var nu död, och änkan ägde affären. Noras äldste son hade också — så underligt det låter — blifvit besvågrad med sin styffader genom att ingå äktenskap med den nya hustruns syster.

Stackars Nora! Det var nära att hon svimmade, när denna underrättelse kom, och hon måste ledsagas till sitt rum, där hon intog sängen. När hon hämtat sig, tillfrågades hon, om icke Jensen var just timmermannen M., och nu måste hon tillstå detta. Syndaångern tycktes nu blifva af en annan art, nämligen den sorg, som är efter Guds sinne och som kommer åstad bättring. Likväl gick det inte med ens att få bukt med det ogräs, som under långa år hade slagit rot i den arma kvinnans hjärta.

Att hon skulle ha anträdt resan till det stora landet i väster i M:s sällskap förnekade hon på det bestämdaste. Hon hade sökt fly undan allt. Det bref, som hon i längtans svåraste ögonblick hade afsändt, torde ha varit den ledtråd som fört honom till Y., där hon vistades, men ingalunda ville hon inbjuda honom att resa efter. Mer och mer klarnade det dock för henne, hur brottsligt hon handlat.

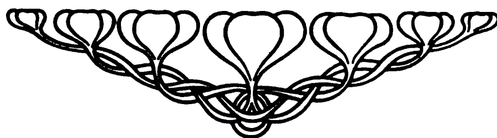
Sammanträffandet i Amerika syntes som en ren slump. En dag, då hon var sysselsatt med tvätt å inackorderingen i Y., kom en främling och frågade efter henne. Hon kände snart igen rösten och ögonen. Strax efter hennes flykt hade han begifvit sig till sjöss, lämnande sin familj att ta sig fram bäst den kunde. I brist på respenningar tog han anställning som skeppstimmerman på ett fartyg. Nu hade han hunnit målet för sin längtan, och innan hon visste ordet af, hade hon ingått på hans plan, att de skulle flytta tillsammans och hon bli hans hushållerska.

Om det var för att kväfva ett besvärligt samvetes anklagelser eller han blifvit slaf under rusdrycksbegäret, allt nog, han visade sig vara en oförbätterlig drinkare. Och likväl stannade hon hos honom. Det som han förtjänte om sommaren gick åt till rusdrycker och till afbetalning på verktyg, som han hvarje vår köpte mot borgen. När vintern kom och arbetet tröt, såldes verktygen i regeln, och i utbyte köptes mat och brännvin. Vanligtvis var det hennes lott att då, under hot om stryk, ifall han var drucken, taga en såg eller en hyfvel till pantlånaren och för erhållna penningar skaffa dryckesvaror. Enär hon själf understundom ej hade något att äta, och blott brännvin och öl fanns i huset, sökte slutligen äfven hon sin tröst i glaset.

* * *

Vi hoppas, att Nora kom till sann frid med sin Gud. Hon hade aldrig med någon hjärtans lust hängifvit sig åt synd och ondska. När allt var bekändt och aflösningen uttalad från dens läppar, som hon så gärna kallade “sin pastor”, syntes hon för en tid kunna fröjdas. Men rätt hvad det var låg inför hennes själs öga hela högen utaf all hennes synd och skam, och då var det ej lätt att öfvertyga henne om att Kristi blod renar från *all synd* och att allt var betaldt och försonadt.

Längtan tillbaka till hennes barndoms hemtrakt fyllde henne allt mer. Hon sparade hop, hvad hon lyckades förtjäna, och till slut hade hon nog till hemresa. Hon ville hem för att dö.

Ur lifvet — inför evigheten.

AF EDOR LARSON.

I DET stora samhället K. hade man sedan många år haft svensk luthersk församling och kyrka. Det kyrkliga arbetet hade gått framåt för hvarje år, och folk hade allmänt anslutit sig till församlingen och äfven på ett försvarligt sätt bidragit till den kyrkliga verksamheten. Till gudstjänsterna kom man flitigt, och Guds ord tycktes icke vara utan verkan. En och annan syntes rörd, åtminstone vid tillfällen, och nog hittade man i några hem fram till bibeln allt ibland. Om barnens kristliga fostran var man synnerligen nitisk, och hade därför en söndagsskola, som ansågs mönstergill.

I allmänhet kunde hela samhället glädja sig åt framgång och hälsa. Det var nästan ovanligt att höra om sjukdom och lidande, och man mindes knappast hur det gick till vid senaste begrafning. Frågade man någon om hvem det var man sist följde till griftegård, stannade vanligtvis den tilltalade och tänkte efter. "Jo, låt se, det var nog gamle Håkan R. Han dog ju så hastigt. Det var en stor begrafning. Det är nu sex år sedan."

Det var högst sällan man tänkte på den sista likfärden och hur gripen man då var. Så länge allt gick lugnt och stilla och ingen sjukdom trängde på, behöfde man väl inte störas af tanken på döden. Och vidare gick ju allt så ordentligt och hederligt till i samhället. Kyrkan stod ju så skön och inbjudande, och då man var trogen där, hade man för resten ingenting att frukta.

Lifvet i samhället hade också en annan sida. Kristendomen slutade för många på söndagskvällen, och man såg därför så litet till den under veckan. I staden hade man de många tillställningarna på klubbar och i sällskaper, så att man icke hade tillfälle besöka veckogudstjänsten på onsdagskvällen. Och ute på landet kräfde jordbruket hela tiden; där hade man så brådtom med kreatur och säd, att någonting annat kunde icke komma i fråga. Det hade varit goda skördar de sista åren, så att man började lite till mans bli smått rik. Men att följa Davids uppmaning, att "om din rikedom växer, så akta icke därpå", kom icke i fråga. Det var ju en sådan hjärtans lust att se hur rikedomen växte.

Så hände det att sommaren kom med solsken och grönska. Där ute på landet stodo sädesfälten i guld och väntande skördar, och i staden grönskade parkerna så vackert. Då tog det en vändning i kyrkobesöken. Klockornas vackra klang genljöd så melodiskt genom rymden, men folket syntes icke mera förstå deras himmelska språk. Där inne i staden trängdes man på de smala sandgångarna i parkerna, där blommorna doftade och luftens skaror sjöngo och där de lummiga träden lockade med sin svala skugga. Och ute på landet hördes på självfa sabbatsdagen knarret från skördemaskinerna. Det var skördetid och landtmannen hade icke tid att taga vara på själen — han måste taga vara på sin stora skörd. Han hörde inte skördemaskinens anklagelser mot söndagsohelgandet, han såg endast hur sädeskärfvarna föllo vackra och tunga till marken.

* * *

Sådan var den miljö, i hvilken vi se en bild ur lifvet. Det var en skön och varm söndag i augusti. Pastorn hade predikat i kyrkan på förmiddagen öfver den allvarliga texten: "Ingen kan tjäna två herrar." De gudstjänstfirande — som voro få — hade lämnat kyrkan och började just skingras åt olika håll. Då kommer en ung man in i kyrkan, träder fram till pastorn och säger med darrande stämma: "Far vill att pastorn skall komma hem till honom. — Han är sjuk. — Vi tro han skall dö."

Inom en kort stund sitter pastorn vid den döende mannens sjukläger. Den starke mannen är icke längre densamme som förr. Hans kraft är bruten. Man förstår strax, att lifslampan snart brunnit ut. Dagsverket är snart fullbordadt. Detta gifver pastorn anledning att framställa synden och visa huru farlig den är både i lifvet och för evigheten. I Jesus finnes dock nåd omätlig, nåd för alla, som komma och mottaga. Därför måste vi lämna allt jordiskt, fly till Jesus och hans förtjänst.

"Ja, det är nog så sant", suckar den sjuke.

En vindfläkt genom det öppna fönstret kommer med ljudet från en skördemaskin. "Jaså, Jacksons ha kommit så långt", ljuder det från den sjuke.

Pastorn fortsätter sitt samtal med mannen. Han visar hur förgängligt allt detta jordiska är; att vi måste lita på Jesus och hans förtjänst allena; att vi en gång skola göra räkenskap inför Gud huru vi användt nåden.

"Ja, det är nog så sant, pastor", suckar mannen på sjuklägret. Men i nästa minut tillägger han: "Det ser ut, som vi skulle slippa haglet i år. Det vore ändå väl, om vi finge en god skörd."

"Det jordiska är inte allt, inte det hufvudsakliga, det hjälper oss inte långt; vi måste lära oss att bero på Gud", säger läraren.

"Ja, det är nog sant.... Vi ha en del hvete kvar sedan i fjol, och jag tänkte..."

I ungefär denna riktning gick samtalet. Sjuklingens enda svar var detta: "Ja, det är nog så sannt", men för öfrigt var han oberörd. Han tänkte blott på hvad han skulle göra, då han kom upp igen. Tankarna hvilade ständigt på jorden och i världen, och evighetens allvar förmådde icke störa hans stoiska lugn.

Blott ett par dagar senare var mannen död. Det sista han yttrade var att bedja barnen sälja den gamla säden, medan priserna voro höga.

* * *

Kyrkan i K. var till trängsel fylld med folk från nära och fjärran, då Kefason begrofs. Blomsterkransarna voro många och dyrbara, och rörelsen var allmän bland deltagarna.

"Det var en skön begrafning", sade man allmänt.

"Det var en svår begrafning", suckade pastorn, under det han knäppte sina händer.

* * *

Till det svenska samhället i O. hade en ny familj anländt. Mannen hade varit i samhället i flera år, men hustrun och de två barnen hade nyss kommit från Sverige. Både man och hustru arbetade såsom dagsverkare, hvar de fingo anställning. Egentligen var det hustrun, som fick draga den tyngre delen af näringsbekymren, ty mannen var dryckenskapens slaf.

Midt i samhället stod sedan några år tillbaka en kyrka, och där firades Herrens sköna gudstjänst hvarannan söndag. Nästan hvarje svensk familj tillhörde församlingen. Men familjen H. syntes aldrig till vid gudstjänster eller möten. Då hustrun en gång blef inbjuden till kyrkan, hade hon helt enkelt svarat: "Jag tackar så mycket, men det brukar ju endast vara de gamle, som gå dit."

* * *

Några år svunno hastigt undan, såsom de nästan alltid göra för dem, som ha hälsa och arbetslust. Familjen H. arbetade under sommaren helt nära kyrkan, och hustrun och barnen följde ofta familjen till gudstjänsterna. Ett af barnen gick också i söndagsskolan. — Men så uteblefvo de från kyrkan, och det blef bekant, att familjen flyttat till annan ort.

* * *

Emot hösten spreds underrättelsen, att familjen H. kommit tillbaka och bodde nu i ett eländigt ruckel samt att hustrun var illa sjuk. Samhällets folk skyndade till huset för att se om det var sant. Det var en ömklig syn man fick se. Hustrun sjuk och aftärd, huset smutsigt och mörkt, mannen rusig och våldsam, barnen hungriga. Under två veckors tid hade familjen bebott denna lidandets koja, utan att någon visste om det. Nu anskaffades sjuksköterska och äfvenså mat.

Man såg från början att lungsot brutit kvinnans krafter och att det var föga hopp om tillfrisknande. Pastorn besökte henne och talade en stund med ledning af Davids herdepsalm. Utan Gud äro vi osäkra i världen, men med Gud kunna vi finna tröst och hopp till och med i dödsskuggans dal. Den sjuka sade icke mycket. Hon blott tackade och lofvade att läsa en liten bok, "Betraktelser för sjuka", som pastorn lämnade henne.

Ett par dagar senare besökte pastorn åter den sjuka. Hon begärde nu också Herrens heliga nattvard. Under samtalets gång suckade hon fram följande bekännelse: "Jag har så groft missbrukat min dag... Jag har inte... varit vid nattvardsbordet... sedan min konfirmation... Det är nu 23 år sedan... jag tänkte bara på... på lifvet... Det dagliga brödet... var det högsta... jag någonsin sökte... Nu är snart min... lefnadsdag slut... Nu kan jag intet göra... utan att på röfvarens vis... kasta mig i Jesu... armar... och bedja om nåd... Och han... som kunde förlåta... röfvaren... tror pastorn... han kan förlåta mig?..."

"Det är ett fast ord, att Jesus Kristus kommit i världen att frälsa syndare." — "Där fanns nåd och förlåtelse hos Jesus för Petrus och Paulus, synderskan och den förlorade sonen."

"Ja, men de kunde ju gå ut... och tjäna... Herren sedan... Men jag kan inte... detta... Mitt lif är snart slut... Men, käre pastor... bed för mina barn... De ha alltid varit... så snälla... och jag tror att de... ännu stå i döpelsenåden... Bed för dem... att de måtte bli... undervisade i kristendomen... bli konfirmerade... och alltid bli goda människor... Jag önskar... att de icke... måtte vänta till... själfva dödsstunden ... med att söka... sin Gud... De äro ju ... som blommor... ute på prärien... och många... stormar ... komma nog... att... rasa... i världen... omkring dem...

Och du... min käre make... se till... att barnen... bli konfir...merade... i den... svenska församlingen... och gå... du med... dit... också."

Det var med den allra största ansträngning, som hon talade till slut, men vi kände att det var en helig stund. Det var evighetens stora frågor man stod inför. Lifvets små vanskligheter försvinna, då människan står inför döden. Då blir det som här, lifvet och evigheten, som man väger och värderar, och störst blir denna fråga: "Hur skall jag och de mina blifva saliga?"

Pastorn talade om huru Jesu Kristi, Guds Sons, blod renar från all synd. Hvarje ord grep den sjuka, som upprepade dem. Syndabekännelsen läste hon under djupaste allvar och fortsatte i en allvarlig, gripande bön, bekände sin synd och bad om nåd. Då hon slutat, läste pastorn aflösningens ord, hvilka hon mottog med glädjestrålande ansikte.

"Af nåd", suckade hon stilla.

* * *

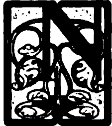
Fyra dagar senare firades en gripande begrafningsgudstjänst i den svenska lutherska kyrkan. Helgedomen var till sista plats fylld med rörda åhörare. Vid kistan stodo sörjande fadern och de två barnen. Från helgedomen uppstego den dagen många bönens suckar till den himmelska nådatronen för de efterlefvande och för församlingen. "Underliga äro Herrens vägar."

När gubben Lukas skulle badas.

Också en pastoralförrättning.

BERÄTTELSE UR ERFARENHETEN AF O. O. ECKARDT.

ÄRA intill en af de backiga landsvägarna i nordvästra delen af California bo sedan många år tillbaka makarna Löfquist alldeles ensamma och så godt som öfvergifna af sina medmänniskor. De äro nu komna till hög ålder. Han är nära åttio år gammal, och hon säges vara några år äldre.

Meningarna om dem äro många och olika. Somliga påstå, att de gamle äro rysligt giriga, att de ha stora summor pengar nedgräfda m. m., andra säga sig ingenting veta om dem, själfva framträda de såsom medellösa och ytterst hjälplösa.

Det var på en af mina resor för att uppsöka svenskar i det vidsträckta Humbolt county, som jag en mild sommardag, hvaraf denna del af landet har en sådan rikedom att erbjuda, tillsammans med min hustru fick syn på den en gång röd- och hvitmålade, nu nästan färglösa och i förfallet skick befintliga stugan, som är vackert belägen på en sluttning omkring femtio fot ofvan landsvägen. Ingenstädes i det backiga Humbolt county är det mera backigt än här. Man har just kommit ned för en mycket lång backe och börjat en lika lång uppförsbacke, då man vid sidan af den tämligen smala landsvägen afstänger maskineriet på sin bil och placerar den starkaste bromsen så, att fordonet ej beger sig iväg tillbaka ned i dalen, hvarifrån man just kommit upp.

Den branta vägen upp till de gamles hus är så öfverväxt med långt gräs, att man knappt märker att här någonsin varit en väg. Anlända upp till stugan knacka vi på dörren, men ingen kommer ut och intet tecken till lif finnes. Så titta vi in genom ett af fönstren och märka att gamle mr Löfquist ligger på sängen. Vi veta ju ej om han är sjuk eller kanske bara hvilar sig. Gå vi så till en bakdörr för att undersöka, om vi ej kunna komma in och få där i ett vedskjul syn på gamla mor Löfquist, som förefaller ganska förbluffad öfver vår ankomst. Man är synbarligen ej van vid några besök.

En del af folket i den något aflägsna byn sade, kanske för att ursäkta anklagande samveten, att de gamla ej ville ha några besökare. Under mina förfrågningar hos än den ene och än den andre, för att erhålla upplysning angående dessa gamla, fann jag att man ej hade mycket hjärta för dem. En af dessa personer sade mig till och med, att han helt tillslutit sitt hjärta för dessa "old cranks", som han kallade dem. Denne man var dock en framstående person i byn och en hederlig karl. Han och andra, som träffades och som hade ungefär samma åsikt om makarna "Lukas", ty under detta namn äro de gamla allmänt kända i hela trakten, hyste stort intresse för byns enda kyrka, de ifrade mycket för brödraskap och välgörenhet m. m. Det tog dock många ord att öfvertyga dem om att endast den sant kristna kärleken är rik nog att bevisa medlidsamhet och hjälpsamhet emot dem som ej äro värda sådant bemötande.

Vi kommo under samtalet in på det vidsträckta området af den moderna och af många högt beprisade barmhärtighetsverksamheten, som ej sträcker sig två fot utom brödrakretsen och som är det slags kärlek Kristus talar om, då han säger: "Om I bevisen barmhärtighet endast mot edra bröder, hvad besynnerligt gören I, göra icke publikanerna och syndarena detsamma?" Missionären fick här ett gynnsamt tillfälle att vittna om Kristi kärlek, af hvilken det ej är något öfverflöd ens i den kristna församlingen och hvilken kärlek omöjligen kan finnas utanför Kristi församling. Den kristna församlingen är ofta svag därför, att hon är fattig på verkligt kristna gärningar och hon söker på många, stundom rätt tvetydiga sätt att draga till sig sitt folk. Med dessa och många andra tankar ifrigt verksamma i själen och med svetten droppande nedför pannan, hade vi åter uppått de gamlas hus på sluttningen. Efter åtskilligt samtal med de gamla, hvilka båda höra dåligt och särskildt han jämväl har mycket svårt att yttra sig, lämna vi dem med löfte att snart besöka dem igen.

Det var nära två veckor senare, då vi åter voro på väg att besöka de nämnda åldringarna. Vi hade denna gång tagit med oss två af de mest verksamma kvinnorna i vår församling i Eureka. Det skulle den dagen arbetas, tvättas, skuras m. m. i de gamlas hus. Vi hade sett vid vårt första besök att det var allestädes i huset stort behof af rengöring. I den på omkring en mils afstånd liggande byn Hydesville sade man oss, att ingen människa ens mot betalning kunde fås att tvätta och skura för de gamla. Det var ännu tämligen tidigt på morgonen, som vi, efter att ha tillryggalagt 25 mil i automobil, kommo fram till målet och togo den gamla stugan i besittning. De gamla invånarna fingo strax

reda på vårt ärende och syntes belåtna med detsamma. Dock nämnde vi ingenting om gubben Lukas' badning ännu, och däri handlade vi nog klokt. Ej behöfde vi frukta att han möjligen skulle springa bort, ty i fråga om fortskaffning så blefve han till och med efter i täflingen med sköldpaddan, stackars gubbe, men han besitter ännu förmågan att sätta sig till motvärn, då en sak ej behagar honom, och då blir han riktigt ful i synen.

Under det en trio af arbetsamma kvinnor togo itu med rengöringsprocessen, for jag bort till byn och gick från hus till hus i försöket att få någon som behöfde hö att komma och slå det långa, mer än till hälften upptorkade gräset i trädgården och därutomkring. Härvidlag lyckades jag till en början lika litet som vid ett föregående tillfälle, men slutligen träffades en man, som lofvade att komma och se på företaget. Vid min återkomst voro långa rader af tvättade kläder redan lagda till torkning i solen och den årsgamla smutsen fick allestädes ge vika för planmässig kvinnlig idoghet.

Gubben Lukas hade krupit ut på solsidan af huset, där han satt och gassade sig i det varma solskenet, det enda slags bad han troligen hade haft på åratal, ty det var fåfängt för honom att försöka komma i eller ur badkaret ensam, och ingen hade lust att utan ersättning lyfta den 250 skålpund tunge åldringen, för öfrigt befanns han ha stor olust för att bli badad. Det var liksom om någon hade sagt oss detta, och därför framställde missionärshustrun saken först för mor Lukas, som dock ingenting bestämdt kunde säga härom, utan hänvisade till gubben själf för sakens afgörande. Nu förstod man att det gällde gå klokt och försiktigt tillväga. Lukas satt ännu i solen utanför huset, där missionären var ifrigt sysselsatt med att tjänstgöra, än som tolk, ty Lukas språkar helst svenska, och än som medlare mellan honom själf och personer från byn, som hade kommit med önskan att arrendera hans jord, bestående af 20 acres betesmark, erhålla det upptorkade gräset eller mot skälig betalning få beta sina kreatur i och utomkring trädgården, där på vissa ställen den gamla hvita hästen i fred och ro betade och troligen var lika ovillig som ägaren att låta någon främmande komma in. Dessa besökare stannade på något afstånd, hvilket tydde på att de förut hade försökt göra affär med gubben, men misslyckats häri och tycktes ej ha något vidare hopp om lyckadt resultat ens denna gång. Det tog gubben odrägligt länge att tänka öfver saken, och hans svar voro mycket otydliga, utom då han blef stött och gaf ett afböjande svar. Att arrendera bort landet önskade han ej alls, huru man än sökte öfvertyga honom om att häri intet som helst hinder mötte för försäljning. Att Lukas var angelägen om att sälja landet, undrar ingen på, men att han vägrat alla dessa år att utarrendera det, då han ej kunnat sköta det själf, och således gått miste om en liten inkomst, detta kan man väl förundra sig öfver. Man sade, att han varit erbjuden den begärda summan flera gånger, men att han i sista stunden ångrat sig och begärt mera. Nu hade gubben, troligen i samråd med sin gumma, beslutat sig för att sälja alltsammans: stugan, trädgården och landet för 3,000 dollars. Det kan till och med hända, att han låter pruta med sig äfven på denna nedsatta summa, ty så angelägen är han nu att bli kvitt den för honom obrukbara egendomen.

Platsen är rent af idylliskt skönt belägen, och att de gamla valt densamma för tillbringandet af sin ålderdoms höst, tyder på att endera eller båda haft skönhetssinne. Det var blott medel som fattades för att vi själfva skulle ha velat göra affär med Lukas tvärt på skifvan.

Under allt detta vandrande och pratande, först i byn och sedan vid huset, hade flera timmar gått och de mogna, härliga körsbären i fruktträdgården voro ännu oplockade. Knappast mera hade hunnits härvidlag än att skaffa en lång stege, för att dymedelst komma åt den inbjudande frukten då middagstimman var inne och de hela morgonen hårdt arbetande kvinnorna hade dukat bordet med välsmakande rätter, som de medfört från sina hem. Lukas och hans gumma bjödos att sitta ned vid bordet och deltaga i måltiden. Härtill var han synnerligen villig, och hon gaf slutligen med sig efter mycket trugande såsom endast kvinnor förstå sig på att truga och krusa. Hvad som särskildt slog an på Lukas, som nog ej smakat ett sådant mål mat på åratal, var den kryddade sillen. Häraf åt han ganska beskedligt och utverkade dessutom af oss ett löfte att nästa gång medtaga mera sill. Det var till och med det sista ordet han yttrade, då vi sent omsider lämnade honom: "Glöm inte sillen."

Nu trodde vi lite hvar, att gubben skulle vara vid så pass godt humör att han skulle medgifva att bli badad då tiden härför var inne. Det hölls en hemlig öfverläggning angående denna sak, och beslutet blef, att badet skulle tillredas, medan gubben tog sig en middagslur, och sedan skulle missionären, med våld om så behöfdes, administrera badet. Lukas somnade dock ej, utan följde noga alla rörelser af de besökande, som under middagshettan klättrade i träden och på stegar för att fylla sina korgar med de läckra körsbären. Gubben hade gifvit oss tillåtelse att plocka så många bär vi önskade, men det såg nu nästan ut som om han hade ångrat sitt löfte.

Nu kokar åter kaffepannan och snart äro alla samlade omkring ett väl försedt eftermiddagskaffebord. Endast kopparna och kaffepannan tillhöra huset. Gubben är tämligen dyster i synen. Han tittar då och då snedt på den stora vattenbehållaren, som står på spisen. Så snart kaffet är drucket stämmes upp sång. Mrs Swanson och mrs Lane utgöra tillsammans med oss en försvarlig kvartett. Först sjunges alla de sånger som vi kunde utantill, och då vi slutat därmed, gick gumman Lukas bort och letade fram en gammal illa medfaren samling af Ahnfelts sånger. Häraf sjöngos flera, sedan hölls en bibelförklaring med särskild tillämpning för dessa gamla. Under det missionären ännu håller samtal

med de gamla, af hvilka särskildt gumman synes ganska intresserad, hålla ett par af kvinnorna på med att göra badet i ordning.

Samtalet är afslutadt och höjdpunkten af denna arbetsamma dags åligganden har nu uppnåtts: Lukas skall badas. Hans hustru har helt öfvergått på deras sida som beslutat om badet, och mycket skickligt ställer hon sig i ledet och utför sin del af komedien. Gående baklänges framför den nu började processionen, låtsar hon hjälpa till med att få sin herre och man till sängs. Missionären ledsagar gubben Lukas och har ett bastant tag under dennes grofva armar. Nu har man nått dörren till sängkammaren och i stället för att gå in dit, fortsätter gumman baklänges in genom korridoren och in i badrummet. Lukas spjärnar emot, då det bär i väg förbi dörren till sängkammaren, men det hjälper inte. Snart är han inne i själfva badrummet, mor Lukas släppes ut, dörren tillstänges och den hårda strapatsen börjar på fullt allvar. Lukas sitter nu på stolen i badrummet, fullt resignerad. Kvinnorna höras nu och då fnittra smått ute i köket, under det att badningen pågår.

Detta blef en af de arbetsammaste timmar jag haft under mitt skiftesrika lif. Att gubben Lukas behöfde badet behöfver ingen tvifla på. Sällan har en civiliserad människa varit mera i behof af ett bad. Under det att den gamle i badkaret bearbetas med vatten och tvål m. m. mjuknar omsider både hans yttre och inre människa. Han ses till och med draga på smilbandet, något som vi ej hade sett honom göra dessförinnan. Han medgaf också, att det var godt att bli ren. När han sedan låg bekvämt och framför allt ren i sängen, hade hela hans ansikte ett förändradt och mildt utseende. Han tackade och bjöd oss ett vänligt farväl.

I nykterhetsfrågan.

AF O. W. NEWMAN.

MED varmt intresse åtföljes nykterhetsreformens utveckling af alla dess vänner, och för intressets yttermera höjande skola vi i påföljande taga en öfverskådlig blick på nykterhetssakens närvarande läge inom vårt land.

Både före och ändå mera nu efter landets inveckling i världskriget har nykterhetsfrågan innehaft en framskjuten ställning inom politiken och det af mycket goda skäl, främst bland dem det degenererande inflytande som alkoholnjutningen medför på individen. Det är numera af alla erkända auktoriteter fastslaget, att alkoholen är skadebringande icke blott intellektuellt utan äfven fysiskt, utgörande en farlig hämsko på mannakraftens utveckling, som särskildt under krigstider och i fält påkallas till sina yttersta möjligheter. För upprätthållandet af disciplinen och moralen inom lägerlifvet är nykterhet af högsta betydelse, och med glädje konstateras hvad som därför genom den federala regeringen gjorts för att afstänga såväl vår landarmé som marinen från berusande drycker.

Men hvad som är skadligt för soldaten i fält är med lika godt skäl skadligt för den civile, och på denna välbaserade grund hvilar reformvännernas yrkan på ett hela nationen innefattande rusdrycksförbud. Utaf allt ekonomiskt slöseri finnes intet större och värre än likörtrafiken. Denna landets glupskaste parasit förstör mera arbetskraft, penningar och brödsäd än alla andra tillsammans. Huru rättmätigt därför att nu, då världskrisen öfvergår oss med sina nödrop om kraft, penningar och bröd, den glupska parasiten borteliminerades.

Ett stort steg — fastän icke mer än halft — var det som togs af förra kongressen, då brännvinsbränningen afstängdes under kriget. Låt oss hoppas att den aldrig mera öppnas. Den lagen trädde i kraft den åttonde sistlidne september. Det finnes dock en oerhörd kvantitet af distillerade alkoholdrycker på förlag, nog för att räcka i flera år. Faktiskt ligger dock regleringen af rusdryckshandteringen i den federala regeringens hand under krigstiden, och det kunde vara en möjlighet att omständigheter inträffa, som komma att påfordra hela trafikens suspendering. Öltillverkningen pågår oafbrutet, dock med en inskränkning i alkoholprocenten till 2¾ sedan nyåret.

Bland sista årets mera betydande lag- och domstolsutslag noteras följande: Den s. k. "Webb-Kenyon"-lagen blef stadfäst af landets högsta domstol. Denna lag innefattar förbudsstaternas rätt att stänga sina gränser för likörimportering från andra stater; en rätt som af många lagmän förut var hållen såsom grundlagsstridig. Som ett kraftigt dråpslag på trafiken föll därför detta utslag, som förklarar lagen till alla delar fullständigt grundlagsenlig.

Såsom slutledning af detta domsutslag antogs strax därpå i kongressen det s. k. "Reed-amendementet", som är ännu ett steg hvassare. Det icke bara gifver förbudsstaterna rätt att från sina gränser afstänga likörtrafiken, utan pålägger dem som en plikt att vara helnyktra, "bentorra", som det kallas. Denna lag förbjuder äfven likörannonser inom förbudsstater med så stränga åtgärder, att tryckalster af hvad slag som helst innehållande sådana annonser icke få transporteras genom postverket inom dessa staters områden. Den med nykterhetsarbetet hemmastadde vet med hvilken svårighet de "torra" staterna kunnat tillämpa sina förbudslagar. Deras bästa försök att reagera mot "våta" grannstaters importering af rusdrycker har förut varit nästan förgäfves. Genom denna lag har dock nu förbudsstaterna fått ett fästnings-

verk på sina gränser, som så framt ej fästningsvakten somnar, är starkt nog för deras framtida värn.

Sistlidne december fälldes ett annat utslag af landets högsta domstol, som med rätta blifvit benämndt såsom det starkaste som kan gifvas i likörfrågan. Utslaget fastslår de enskilda staternas rätt att förbjuda den personliga besittningsrätten till några som helst alkoholhaltiga drycker. Därmed är då rusdryckshandteringen från juridisk synpunkt förklarad rättslös inom landet. Det gäller nu blott att staterna och den federala regeringen utnyttjar sina lagenliga rättigheter.

Den torra militärzonen, afsedd för skydd af soldaterna, är också ett godt steg. Den lagstadgan gäller lika för alla unionens stater, att ingen utskänkning af likörer får förekomma på närmare håll än fem mil från någon lägerplats. Det är för öfrigt straffbelagdt att någonstans inom landet sälja likörer till uniformklädd soldat.

Nykterhetssakens största seger under 1917 var kongressbeslutet den 17 december, hvilket gäller ett grundlagstillägg, som, därest det inom loppet af sju år ratificeras af tre fjärdedelar af landets stater, då för alltid bannlyser rusdryckstrafiken från våra landamären. Den väldiga majoritet, som förslaget erhöll inom båda kongressens kamrar, visar huru mogen frågan var för sin lösning. Skada blott att vårt lagmaskineri är så tungrodt, annars kunde denna fråga afgjorts fullständigt i och med denna kongress. I representanthuset inröstades förslaget med 282 röster mot 128. I senaten, där förslaget behandlades redan i augusti, inröstades det med 60 mot 20 röster.

Detta steg har af reformifraren Bryan benämnts såsom århundradets största moraliska reformseger. Och visserligen är det så åtminstone hvad vårt land beträffar. Utan gensägelse är rusdryckstrafiken samhällets mest demoraliserande onda, och som nu detta kongressbeslut utgör nykterhetsreformens hittills gjorda största framryckning, så blir det sant. Må nu blott staterna lyckas fastslå detta lagbeslut inom förfallotiden, annars äro de gjorda segrarna förlorade.

Nykterhetsreformens återstående — på samma gång dess mest betydelsefulla — beting är att nu vinna och för grundlagstillägget behålla vunna 36 af unionens stater tills förbudet hinner ratificeras, hvilket måste ske inom förutnämnda sjuårsperiod.

Detta betyder då icke blott att reformen måste vinna 10 stater till de 26 torra, utan också att dessa torra staters legislaturer må behållas torra, tills denna votering för det federala konstitutionstillägget hunnit genomdrifvas. Det är visst ingen ringa ting, som återstår för nykterhetsreformen, och där är således långt ifrån tid för afmönstring ännu. Må därför ingen slå sig i ro på de vunna lagrarna, ty det afgörande slaget återstår, hvilket ingalunda kommer att vinnas utan en kraftig och manlig batalj. Varom vissa, att reformens fiender komma att mobilisera sina styrkor till sista gram, ty de ämna ej släppa sitt byte utan envigskamp. Det behöfves blott att de behålla intresset af omkring 250 landstingsmedlemmar inom 13 stater, hvilket med trafikens starka kassa och sluga politiska kynne icke alls hör till det omöjliga.

Kampen måste därför fortsättas med oförminskad intensitet. Det är en ljusets och sanningens strid mot mörker och lögn. Med ljusets och sanningens vapen måste därför trafiken bombarderas inför allt folket, ty det är den väckta folköfvertygelsen, som vid valurnan skall gifva trafiken banehugget. Det är således det vaknade folkmedvetandet, som är reformens starkaste stöd och dess mest fruktbringande jordmån. Låtom oss genom tal och skrift på allt tillgängligt sätt hjälpas åt att bearbeta denna jordmån, till dess det önskade målet är vunnet: *ett i landets grundlag inristadt rusdrycksförbud.*

Vår klippa.

AF H. A. BRORSON, BISKOP I DANMARK.

(Öfvers. af S. M. H.)

**Vi ämna ej lämna vår klippa,
förr'n Herren sin hjälp till oss sändt.
All täflan och äflan vi slippa,
ty därmed är intet bevändt.
Begära vi ära och rykte
och nöje och löje, då tryckte
oss icke de bördor han sändt.
Vi ämna ej lämna vår klippa
förr'n Herren sin hjälp till oss sändt.**

**Och kunde en underlig lära
förvända den fattiges rätt,
så stode den Gode dock nära,
och sold eller våld stode slätt.
Och falla än alla till fota
och lida och bida och knota,
styr Herren på domaresätt.
Då kunde en underlig lära
ej vränga den fattiges rätt.**

EN HISTORIA OM LAFAYETTE.

Under Lafayettes besök i Amerika 1824 blef han allestädes hedrad. En gång när han passerade genom en by, där hela befolkningen kommit tillstädes, fick han se en gammal soldat i koloniernas uniform. Veteranen sträckte på sig på gammalt exercismanér och gjorde honör. Tårarna kommo Lafayette i ögonen, när han hälsade tillbaka. Den trasiga uniformen, det uråldriga flintlåsgeväret, den silfverhårige soldaten, äldre till och med än han själf, återkallade i hans minne gångna tider.

"Känner ni igen mig?" frågade soldaten.

"Nej, jag kan icke säga att jag gör det", var det uppriktiga svaret.

"Kommer ni ihåg frosten och snön vid Valley Forge?"

"Jag skall aldrig glömma dem", svarade Lafayette.

"En bittert kall natt, herr general, gjorde ni er rund vid Valley Forge. Ni påträffade en tunnt klädd skyltvakt utan strumpor. Han höll på att sakta frysa ihjäl. Ni tog hans gevär och sade: 'Gå till min barack. Där finner du strumpor, ett ylletäcke och en brasa. När du har värmt dig, så tag ylletäcket med dig till mig. Under tiden skall jag stå på vakt.'

"Soldaten lydde. När han återvände till sin post skar ni, herr general, ylletäcket itu. Ena hälften behöll ni själf, den andra räckte ni skyltvakten. Här, general, är ena hälften af ylletäcket, jag är skyltvakten, hvars lif ni räddade."

DU OCH DITT BARNDOMSHEM.

AF AUGUSTUS NELSON.

**Hvad är ditt hem för dig i dina ungdomsår,
om ej den famn, där du den allra bästa hvilan får,
den lugna hamn, där allra lyckligast du är,
ett ljufligt namn, som sällhet till ditt hjärta bär?**

**Där är det hjärta, som städs för din välgång ber,
det öga, som så mildt och vänligt mot dig ler,
den hand, som från ditt öga torkar sorgens tår,
den fot, som för din räkning ofta trött sig går.**

**Där har du hjärterum, som du får kalla ditt,
den kärleks ömma vård, som allt dig skänker fritt,
din faders stöd, din moders kärlek, rik och varm,
som aldrig sviker dig, när du blir svag och arm.**

**Och strömmar glädjens solljus i ditt hjärta in
och lyfter mot en högre värld ditt unga sinn',
det vidgar sig, det växer till ett ljusets bo,
ett hem för ädla tankar, frid och samvetsro.**

**En vårfläkt härligt dina hjärtesträngar rör,
och säll och glad och jublande en ton du hör,
som bådar evig ungdomsglädje, evig vår,
där blommors friska doft du rikligt andas får.**

**Och får du röna odlarns trogna ans och vård,
ditt hjärta växer till en lifvets blomstergård;
välsignad blir din framtid, skönt ditt lefnadslopp,
när i ditt hem din blick till himlen lyftes opp.**

**Hvad värde har väl då för dig ditt barndomshem?
Hvad gör du väl af tacksam glädje där för dem,
som göra allt för dig vid hemmets ljusa härd
och önska dig allt godt uppå din lefnadsfärd?**

**Säg, är ditt hem den plats, där städs du trifves bäst?
Säg, är du hemma där och icke blott en gäst?
Hvad gör du väl, när syndanöjet lockar dig
till dåligt sällskap uppå världens villostig?**

INNEHÅLL.

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St. and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII April, 1918 No. 4

Penningar böra helst sändas i Post eller Express Money Order, Bankväxel eller, då sådana ej kunna erhållas, i registreradt bref. Kvitteringen sker å adresslappen, hvarå genom siffror angifves den tid (månad och år), till hvilken tidskriften är betald. Adressera: Augustana Book Concern.

Bidrag samt allt som har afseende på tidskriftens innehåll adresseras speciellt till: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN. Litterära bidrag honoreras.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII — Maj 1918 — Nummer 5

PRÄSTER INOM AUGUSTANA-SYNODEN ANSTÄLLDA SOM REGEMENTSPASTORER

A. R. HEDSTROM.
1st Engineers, France.

John E. CHESTER.
53d Inf., Camp Forrest, Ga.

Oh! say, can you see, by the dawn's early light,
What so proudly we hailed at the twilight's last gleaming?
Whose broad stripes and bright stars thro' the perilous fight,
O'er the ramparts we watched, were so gallantly streaming?
And the rocket's red glare, the bombs bursting in air,
Gave proof thro' the night that our flag was still there:
'Tis the star-spangled banner, oh! long may it wave
O'er the land of the free and the home of the brave!

JOHN O. LINDQUIST.
43d Inf., New Orleans, La.

LUTHER MALMBERG.
350th Inf., Camp Dodge, Ia.

UTGIFVEN AF

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS

W.S.S.

WAR SAVINGS STAMPS
ISSUED BY THE
UNITED STATES
GOVERNMENT

Spara och låna era sparpengar

TILL

ONKEL SAM

Han behöfver dem nu. Ni kommer att behöfva dem efter kriget.

KÖP
War Savings Stamps

En United States Government säkerhet

Bärande 4 procent ränta, godtskrifven kvartalsvis. Ni kan börja med

25 Cents

genom att köpa en

U. S. Thrift Stamp

Er postmästare, er bank, er tidning och många andra kunna förklara för er allt dess angående.

FRÅGA DEM!

Det är er plikt.

Det skall rädda lif.

Det skall vinna kriget.

Undergräfves din hälsa af förstoppning

"Så regelbunden som ett urverk."

Hufvudvärk, svindel, melankoli, belagd tunga och invärtes oordningar äro **blott symtom.** Förstoppning är själfva orsaken till allt detta, föranleder direkt eller indirekt många allvarliga sjukdomar, bl. a. sockersjuka, kräfta, blindtarmsinflammation, katarr i inelfvorna och magen, blodbrist, blodförgiftning, njurlidande, maginflammation, hämorrojder och dålig matsmältning.

Nujol är det moderna medel, som läkare nu allmänt ordinera mot förstoppning och oordningar i magen och tarmkanalen. Nujol insmörjer grundligt magens och inelfvornas inre slemhinna, läker inflammerade ytor, minskar upptagandet af giftiga ämnen, gör innehållet i tarmkanalen mjukt och befordrar afföringen. Äfven i större doser än som behöfs är medlet oskadligt. Låt Nujol göra slut på era oordningar i magen. Finns på alla apotek.

Säljes endast i paket med handelsmärket Nujol — aldrig i annan form. Vägra surrogat.

Alla apotek i Förenta staterna och Canada. Endast i flaskor bärande Nujol handelsmärke. Aldrig i massa. Sänd 50c och vi skola sända den i ny "kit" storlek till U. S. soldater och sjömän hvar som helst. Skrif efter fri bok.

Nujol *for constipation*

STANDARD OIL COMPANY
(New Jersey)
Bayonne New Jersey

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

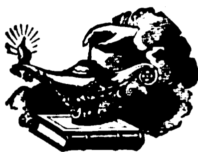
UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00,
UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS:
AUGUSTANA BOOK CONCERN.
BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS:
EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII MAJ 1918 Nso 5

MORGONPSALM.

Nu vakna till dagens möda
de idoge jordens söner,
och molnen i östern glöda
af morgonens gyllne ljus.
Och daggvåt står markens gröda
Men odlarens tysta böner
de stiga från ödmjukt hjärta
dit up emot Faderns hus

Ja, prisad du vare tida
och ännu i aftonväkten
du Gud, som låter den blida
och värmande sol gå opp
för onda och goda släkten.
Din nåd sig sträcker så vida
som himlen hög öfver jorden.
Vi ställa till den vårt hopp.

För allt, din försyn oss räcker
med hvarje morgon, som randas,
då du ur hvilan oss väcker
och gifver oss nya värf;
för kraft, när oss nöd förskräcker,
för tröst, som med sorgen blandas,
för änglavakt, där vi vandra
bland faror, död och fördärf,

för allt vi ödmjukt dig lofva,
vår Gud och Fader allsmäktig.
Skänk också trohetens gåfva
med punden, du anförtror.
Och låt oss i synd ej sofva,
men bär oss med mild och mäktig
och helande hand tillika
dit hem, hvarest själf du bor!

SAM PERMAN i *Vår Lösen.*

VÅR KRISTNA TRO OCH LÄRA

ALFRED BERGIN, afdelningsredaktör

Tro och bekännelse.

"Med hjärtat tror man till rättfärdighet, och med munnen bekänner man till frälsning." Rom. 10: 10.

JÄRTATS tro och munnens bekännelse böra stämma öfverens. Då båda äro hvad de böra vara, så går det inte heller att skilja dem åt. "Hvaraf hjärtat är fullt, däraf talar munnen", är ett väl kändt uttryck, som innehåller en allestädes insedd och gillad sanning.

Allt för ofta är det dock så, att man har en vacker kristendom i munnen, d. v. s. i sitt tal, men i hjärtat är det tomt och ihåligt, kallt och ödsligt. Man har lärt sig hvad som passar och söker att härma det verkliga så godt man kan. Under sådana omständigheter blir det aldrig fråga om vare sig rättfärdighet eller frälsning.

En tro som inte yttrar sig på något vis i bekännelse är nog inte af synnerligt stort värde. Har det kommit därhän, att Gud i mitt hjärta fått verka det sanna lifvet och tända den sanna och saliggörande tron, då får detta lof att komma fram i bekännelse. Det vill säga, att mitt lif får lof att återspegla hjärtats tillstånd, så att, ifall Jesus blifvit min hjärteskatt, så höres och kännes det inte bara för mig själf utan för hvar och en som i verklighet förmår att i någon mån bedöma min personlighet och mitt tillstånd.

Att denna tro kommer att pröfvas och denna bekännelse bli utsatt för motstånd, innebär inte att de icke äro äkta, utan de äro hellre ett bevis uppå att de äro af det rätta slaget. I stormen rotas eken och i motsägelsernas och motståndets stormar rotas och växer den sanna kristendomen stark i våra hjärtan.

Det påstås, att en ångare, som plöjer oceanens vågor, går fortare och stadigare i motvind än i medvind. Då det är medvind, vill det inte bränna under pannorna och blir gärna osundt i rummen, men i motvinden är luften frisk och ren i rummen och det brinner förträffligt under pannorna. Det är samma förhållande med vårt andliga lif. Motgången bringar oss förmåner, som vi annars inte bry oss om att söka. Den håller hjärtats kamrar bättre ventilerade och tvingar oss att vid nådastolen söka den hjälp, som stärker oss till vår invärtes människa.

Det synes inte gå att medelst bekännelse upparbeta sig till tro. Man håller inom vissa samfund på härmed, och desto mer man praktiserar, ju ömkligare blir resultatet. Detta är nog därför, att tron är inte något människoverk eller något som man kan komma åt genom arbete eller öfning, utan den är ett den Helige Andes verk, som han utför i alla människors hjärtan, hvarhelst tillfälle gifves honom.

På vissa håll synes man vara fasligt rädd för att om inte tron, så snart den kommit till stånd i hjärtat, yttrar sig i en glödande bekännelse, så torkar den bort liksom säden ibland på Kansas' hvetefält. Jesus tröstar oss dock därmed, att han skall se till växten, om bara vi så och vattna. Säkert är, att om det andliga lifvet får komma till stånd i ett människohjärta, så visar det sig nog snart i en verklig bekännelse, och finnes det intet i vårt lif, som antyder, att ett himmelskt sinne finnes därinom, så är det nog fara värdt att det icke finnes något där, som kan yttra sig.

Tror du att Jesu Kristi, Guds Sons, blod renar dig från alla synder, så äro i och med detsamma dina synder borta, och i stället har du fått dig tillräknad Jesus och allt hvad han äger och är. Tror du att du är ett Guds barn för enfödde Sonens skull, så är i och med detsamma du en Guds människa, och det att du så är blir ovedersägligen uppenbart i både ord och handling.

Det är inte fråga om någon ansträngning, då det gäller att bekänna vår Frälsare, då vi tro, lika litet som det är en ansträngning att andas, då vi äro friska och vid lif. Det fordras vanligen ingen ansträngning för ett barn att röra på sig, då det är friskt. Det fordras inte någon synnerlig möda för att bekänna Jesus, om det är det mest naturliga för oss.

Ofta, då vi inbilla oss, att vi sakna både tron och bekännelsen, äro vi starkast i bägge, och lika ofta, då vi känna oss starka i det ena eller andra, kan det hända, att vi sakna bägge. Ett barn flyr naturligt till modersfamnen i både glädje och sorg, och ett Guds barn söker lika naturligt den säkerhet, som Jesu frälsarefamn skänker, och då blir det inte svårt att bekänna.

Om klander.

"Så gick då David med sina män fram, under det att Simei gick längs utmed berget jämsides med honom och for ut i förbannelser och kastade stenar och grus, där han gick jämsides med honom." 2 Sam. 16: 13.

En egendomlig episod beskrifves här. Men den är inte främmande för mänskligheten. Vi hafva den säkerligen inte för ro skull i vår Bibel, utan därför att den innehåller lärdomar som vi behöfva. Det var uppror i Davids rike. Hans egen son hade för afsikt att göra honom kronan stridig. Konungen flydde från hufvudstaden. Under färden sprang den ofvannämnde

Simei utmed vägen och for ut i smädelser samt kastade stenar och grus. Abisai begärde af David att få röja mannen ur vägen och kallar honom en död hund, men David förbjuder att något göres vid honom och säger: "Om han förbannar och om det är Herren, som har bjudit honom att förbanna David, hvem törs då fråga: 'Hvarför gör du så?'"

Här torde vi hafva en undervisning om huru vi skola bete oss, då motigheter af ett eller annat slag lägga sig i vår väg. Beröm kunna vi vanligen fördraga, hur oförtjänt och orättvist detta månde vara, men blir det fråga om litet motstånd och förödmjukelse, då känns det strax annorlunda. Vi bli genast färdiga att hämnas, eller gifva vi åtminstone tillkänna vårt missnöje. Davids fel och lyten voro säkerligen många och stora, men han hade dock trots allt låtit undervisa sig af Guds Ande, så att han till och med var medveten om att den förödmjukelse, som här är fråga om, kunde vara välförtjänt. Hade Gud sändt den, så behöfdes den. Hvarför skulle inte då konungen fördraga den med sinneslugn?

Mycket af det klander vi utsättas för är säkerligen välförtjänt. Ofta hafva vi större gagn af klander än af beröm. Bästa sättet att betrakta och behandla klander och motstånd är nog att väl och länge öfverväga huruvida skäl för detsamma förefinnas eller ej. Kanske vi efter litet stilla öfvervägande skola finna, att det var mycket väl berättigadt och vi bli då rent af tacksamma därför att vi blefvo gjorda uppmärksamma därpå. Är klandret oberättigadt och framfödt af ondska, så skadar det inte oss det allra minsta utan i stället den som framför detsamma. Hatet är ett tveeggadt svärd, som alltid sårar den hand, som håller i detsamma. Det är ofta för oss en stor välsignelse att vara föremål för vissa personers fiendskap. Deras vänskap skulle göra vårt arbete odrägligt och vår ställning svår.

Den vän, som bara rosar och berömmer oss, kunna vi gärna reda oss förutan, eller åtminstone böra vi akta oss för honom; men hafva vi den stora förmånen att hafva en vän, som verkligen säger oss på ett rättframt sätt våra fel och misstag, honom böra vi tacka Gud för och värdera.

Kristendomslifvet är sådant att det röner motstånd i världen. Den som vill lefva som en kristen ägnar och anstår får lof att vara beredd på allehanda besvärligheter. Gud har aldrig lofvat oss, att vi såsom på Jesus troende skola få framlefva våra dagar i idel lugn och ro, men det kunna vi vara vissa på, att om Gud är med oss, så kan ingen till vår skada och men stå oss emot.

Man säger med rätta, att en person kan kännas igen på sina vänner, men man kan ju med lika rätt säga, att en person kännes igen på dem, som äro hans motståndare och fiender. Säg mig med hvem du umgås, och jag skall säga dig hvem du är. Så lyder det gamla välkända ordstäfvet, men det blir ju lika rätt att säga det på det här sättet: Säg mig, hvilka dina fiender och motståndare äro, och jag skall säga dig hvem du är.

Månen går sin stilla gång och aktar ej på hundgläfs, säger man. Därmed menar man ju, att man helt bör ignorera allt klander. David talar inte så i vår text. Simei var nog ingen märklig person. Abisai kallar honom "en död hund". Konungen säger ändå inte, att han ville förakta honom, ty det kunde ju vara en möjlighet, att han gick på Guds uppdrag. Det är således möjligt, att man kan till sin egen skada ringakta äfven det klander, som kommer från ett mycket oansenligt håll.

Har man lärt känna sina egna fel och svagheter, så vet man nog att det inte är svårt att finna fel på oss, och dock önska vi att man inte skulle kunna göra så. Ju större vår självkännedom, desto mindre säkra äro vi på vår egen ofelbarhet, och ju mer hjälp vi söka hos Herren, desto större fullkomlighet ernå vi. Först då Jesus fått oss helt och hans rättfärdighet är vår, äro vi utan fel och brister.

Den är störst som tjänar.

"Sammalunda ock I, när I hafven gjort allt som har blifvit eder befalldt, så sägen: Vi äro onyttiga tjänare: vi hafva gjort hvad vi voro pliktiga att göra." Luk. 17: 10.

Brist på pliktkänsla utmärker vår tid. Man lär sig från barndomen att fordra af Gud och människor, men sina egna skyldigheter förgäter man så lätt. Det har till och med smugit sig in i katekesen ett uttryck om att föräldrar "jämte plikter mot sina barn hafva makt öfver dem". Barnen skola läras att föräldrarna hafva plikter mot dem. Ett mycket betecknande uttryck för vår tid.

Den flydda tiden har nog syndat därigenom, att man öfvat allt för mycket förtryck. Regeringar hafva förtryckt sina undersåtar, herrar hafva förtryckt sina tjänare, föräldrar hafva förtryckt sina barn. Men nu har bladet vändt sig. Undersåtarna äro de styrande, tjänarna förtrycka sina herrar, lärjungar styra sina lärare och föräldrar lyda sina barn. Fina fröknar insmorda med puder och luktvatten sitta på fina soffor och skrika på sina mödrar, när de behöfva hjälp att plocka upp den näsduk, de händelsevis släppt. Sprättiga ungherrar befalla sina fäder att sätta för hästarna, så att de kunna fara till staden för att få sig en rök efter kvällsvarden, eller i fall där man är något mera artig, får far se till att automobilen har gasolin och är smord, så att sonen inte behöfver smutsa ned sin nya kostym, då han skall ut för att kurtisera sin dam. Slinkor och slynglar, som aldrig kunnat göra skäl för fem cents, diskutera om millioner och planlägga om hur de skola göra slut på fädernearfvet samt gyckla med far och mor, "som släpat och slitit sig krokryggiga", något som de inte ämna göra; ty då de få fatt i tömmarna, så skall allt komma den väg de önska utan möda och arbete.

Luther säger att människan är lik en drucken bonde på en åsna, om man hjälper honom upp på den ena sidan, så ramlar han af på den andra. Vi förstå mycket väl vår lärofaders ord. Var det så, att förtrycket kom

ofvanifrån fordom, så kommer det nedanifrån nu, och från hvilken sida det än kommer, är det besvärligt och förorsakar obehag.

Jesus lär oss att handla rätt, han förlänar ock den nödvändiga kraften. Där hans lära åtlydes, råder kärlekens lag, och denna verkar så, att vi söka att förekomma hvarandra med inbördes hedersbevisning, och i stället för att regera hvarandra söker man att tjäna, och i stället för att fordra söker man att gifva, och "när hvar och en sin sysla sköter, så går allt väl, ehvad oss möter."

Blir det hos oss ett begär att vara hvarandra till tjänst, och komma vi därhän, att vi behärska själfviskheten i vårt eget bröst, så får lifvet för oss en helt annan betydelse. Vår glädje blir då att gifva, att meddela. Vi bli på det viset nöjda med mindre, belåtna, äfven om inte allt precis går som vi önskat. Det går därhän, att hur mycket vi än göra, hvad vi än meddela, så äro vi dock medvetna om att det vi fått vida öfverväger hvad vi kunnat inbringa, och på så sätt lära vi oss att efterkomma Jesu förmaning i vårt ofvan anförda språk.

Låtom oss behjärta bibelns utsago: "Det är saligare att gifva än att taga."

Själfviskhet och slöhet.

"Hiskia sade till Jesaja: Godt är det Herrens ord, som du har talat. — — Ja, om nu blott frid och trygghet få råda i min tid." 2 Kon. 20: 19.

Det var förfärliga ord, som profeten Jasaja hade sagt till konung Hiskia. Liknöjd och slö afskedar denne alltihop med att trösta sig med att intet af det häpnadsväckande skulle hända i hans regeringstid. Hvad som sedermera komme att öfvergå hans barn och hans folk, därefter frågade han ej ett grand, om bara han fick framlefva sina dagar i ro. Själf hade han dock genom sitt oförstånd och kanske ondska blifvit orsaken till det elände, som profeten förutsagt.

Guds ord är "nyttigt till lärdom, till straff, till bättring, till tuktan i rättfärdighet", hafva vi lärt. Dess sanningar äro nödvändiga både för att vi skola hitta vägen genom lifvet och få kraft att gå den. Utan detsamma äro vi mörker i så väl lekamlig som andlig mening, ty äfven om vi se med de lekamliga ögonen och sakna ordets ljus, så se vi inte förhållandena, sådana de verkligen äro, och fatta inte sanna situationen. Så väl gamla som nya testamentets skrifter äro eviga lifvets ord.

Vi, som äro fostrade i kristliga hem och hafva fått åtnjuta församlingens alla förmåner, böra hafva reda på Guds vägar och vilja. Vi veta, att syndens lön är döden och att det eviga lifvet är en Guds gåfva, som skänkes fritt och för intet åt hvar och en som vill mottaga den. Vi ha reda på att det anstår oss att sky allt det som ondt synes och att våra exempel möjligen betyda mycket för många. Den ogudaktige har inte någon annan bibel än den kristtrognes lif, inte därför att han inte kan få fatt i någon sådan bok, utan därför att han bryr sig vanligen inte om den, huru tillgänglig den än månde vara.

Men exemplet som vi gifva våra vänner och grannar är inte det enda som bör äga betydelse. Hvad som är ännu allvarligare och viktigare är, att Gud ser till hjärtat och har reda på dess fördoldaste tankar, och att synden, innan den ännu utbryter i handling, är lika farlig och straffvärd som den, hvilken världen ser och mänsklig lag dömer. Den som mycket är gifvet, heter det, af honom skall man fordra mera. Säkert är att vi här litet hvar hafva anledning att tänka oss före.

Hvad vi så, det få vi skörda. Detta gäller den enskilde lika väl som familjen och nationen. Ju ansvarsfullare vår plats och vårt uppdrag är, desto mer vidtomfattande blifva följderna utaf vårt handlingssätt, sak samma om detta är rätt eller orätt. Våra handlingar i ungdomen bära frukter, innan vi hunnit långt på lifvets bana, våra barn få ärfva oss i både god och dålig mening, och nationen får skörda frukterna af sina göranden och låtanden i smått och stort. Men då det onda, som vi taga oss före, sträcker sin skugga framåt öfver tre eller fyra släkten, så sprider sig de goda handlingarnas ljus och värma framåt ända öfver tusende släkten.

Blir en människa sådan att hon inte bryr sig det minsta om hvad hon tar sig till, så sjunker hon till och med under djuren. Dessa akta sig för att gå i en fara, då de på något vis lärt sig inse att den finnes till. Men det är en rent af medfödd benägenhet hos oss, som skola gå och gälla för skapelsens krona, att känna ansvar och vara medvetna om att vi skola göra räkenskap för vårt fögderi. Då vi därjämte hafva fått kännedom om Guds ord och vilja och kanske bekänna oss vara sanna kristna, så blir anledningen ännu större för oss att vandra välbetänkt.

I dessa dagar märkes allt för tydligt en stor slapphet och en allmän brist på ansvarskänsla. Man har lärt sig att fordra utaf Gud och människor allt möjligt, men förgäter så förunderligt lätt, att den som skall skörda får lof att så något, och att om det skall bli något att få utaf, så måste det blifva från något håll fråga om gifvande. Hela vårt uppfostringsväsende står på sned i detta stycke. Ingenting eller ingen kan få det på fötterna igen utom den sanna kristendomen, och denna endast på det viset, att jag och du, vi alla, hvarenda en, som fått nåd att inse och fatta hvar botemedlet för det onda finnes, låta honom som är visdomens källa och ursprung undervisa oss. Det hjälper inte en sjuk, att han vet om att det finnes botemedel. Han måste göra bruk utaf det på ett sådant sätt, att det kan verka det som han åsyftar att det skall. Guds ord omsatt i lefvande lif är det som vi behöfva inte bara i grannens hjärta utan i mitt och ditt.

De ringas rikedomar.

DET var två kvinnor, den ena gammal, den andra yngre. I gångna dar hade de två haft mera att skaffa med hvarann än nu. Då gick den gamla till hjälp i husen, äfven i den yngres hem. Det var då den unga blef hvad vi kalla omvänd, och till hur stor hjälp den gamla blef henne, förstod hon inte då. Men allt som åren gingo och hon, den unga, fick se litet mer af Guds underliga och dock mången gång så enkla ingrepp i vårt lif, lärde hon sig förstå detta, att hjälpgumman var en af de människor, som ingåfvo andra lust att vandra på det godas stig, under det hon mötte mången kristen, hvars exempel var alldeles motsatt, var sådant, att hon måste tänka: "Är detta att vandra Kristus lik, då vill jag hellre vara honom olik."

Så kom den unga bort från barndomsbygden, kom in i det arbete, hvari hon skulle utföra sin lifsgärning. Ett och annat litet bref letade sig då väg från den gamla till henne. I dessa stodo vanligen de kända, för en kristen käraste ställena i bibeln citerade. "Hyllen Sonen, att han icke förtörnas, och I förgåns på vägen!" stod där en gång. Det ordet trängde in i den ungas medvetande. Hon ville inte förgås på lefnadsvägen, bli så att säga andligen ruinerad på det bästa, lifvet kan bjuda: hjärtefrid och viljan till det goda. Hon ville äga dem, ville arbeta troget i sitt kall, ville ge sitt hjärtas varmaste känslor, sin hyllning, åt honom, som bäst är värd den: Gud. Då blefvo orden, som den gamla skrifvit till henne, en så god hjälp, en maning att ta nya tag.

Nu voro de, som sagt, långt skilda åt, men det hände någon gång, att den yngre kom hem, och då letade hon upp den gamla, för hvar gång allt mera oviss om att finna henne kvar i den lilla kammaren. Hon kunde ju hvila under kyrkogårdslindarna eller vistas på ålderdomshemmet. Men än en gång fingo de råkas ensamma i den gamlas lilla krypin, där allt var så förunderligt rent och ordnadt, och då utspann sig mellan dem följande samtal:

"Nej, är det verkligen du, som kommer, är det du?"

"Ja, som du ser, jag lifslefvande, men är detta du, som har blifvit så liten?"

"Ja, du må väl så säga! Se, min rygg värker ständigt och jämt, det är väl därför, den blir så krokig."

"Men annars mår du bra?"

"Ja, om inte det underliga hufvudet vore, skulle jag vara alldeles som förr, men nu kan jag inte gå i kyrkan mera. Predikan tål jag vid, men musiken och sången orkar jag ej höra — jag måste vara hemma. Ibland går jag dock på bön i samlingssalen, och då får jag alltid något att lefva på till nästa gång, och så har jag bibeln och mina andra böcker, så jag har tillräckligt. Bäst som jag går här och donar med mitt dagliga, kommer jag ihåg ett språk eller en bit ur en vers, och då förstår jag, att Gud ger mig det på nytt för att glädja mig, och känner, att han ej förgätit mig."

"Hur har du det med pengar då, helst nu, när veden är så dyr och allting annat också?"

"Jo, tack! Hittills har intet fattats mig. Jag har mitt bestämda ur "kassan", som du vet, och så kommer än den ena och än den andra hit af mina fruar och fröknar, som jag var hos förr, och ger mig en slant, och när jag inte orkar hålla på längre, får jag komma på fattigvården. Jag tänker, det nu är sista vintern, jag bor ensam. Jag är alldeles nöjd, hur det än må bli, jag är på hemväg, och o, hvad jag är glad!"

"Kära, så roligt, att du är så nöjd! Nu har jag med mig här en slant också, som jag gömt åt dig, du kanske inte behöfver den nu då?"

"Nej, ska' jag säga sanning, så behöfver jag den inte, men det händer, att moster Andersson och tant Bergström komma hit ibland och behöfva, och då ger jag dem, om jag har, och Gud ställer alltid så, att jag har."

Den yngre satt länge tyst efter detta, förundrad, och sedan, när hon mindes det gamla vissna, glada ansiktet, den frimodiga blicken och alltsamman, kom hon ihåg en bok, hon läst en gång men inte förstod mycket af, som hette "De ringas rikedomar." Här i den fattigas lilla rum fick hon en aning om de ringas rikedom. Ty att ha det så som den gamla: att vara icke blott nöjd utan glad i fattigdom och med en sjuk kropp, att ha sitt fäste i Gud och ett lefvande hopp om en lycklig framtid, att veta, att lifvet, som gick, var ett lif i nyttig pliktuppfyllelse, och slutligen vara så rik i sin fattigdom, att hon alltemellan fick erfara glädjen att kunna hjälpa, när det behöfdes, var inte det rikedom?

Äfven för den yngre kom en vers i minnet den stunden:

Liksom vattuströmmar
är Guds ljufva frid,
segrande den bryter
genom jordens strid,
full och rik den flödar
dag från dag igen,
djupa vågor varda
mera djupa än..."

Och liksom hon förstod, att de för den gamla blefvo allt djupare, fridsvågorna, så önskade hon, att de måtte bli det också för henne själf.

ANNA HOLLANDER.

VÅRT ARBETSFÄLT

Inre missionens i Chicago arbete bland värnlösa barn.

AF J. JESPERSON.

I DEN stora världsstaden Chicago finnes mycket både godt och ondt. Där mötas rikedomen och fattigdomen, välmågan och nöden, dygden och lasten i många former och på många sätt. Chicago bjuder på så många tillfällen för både dem som vilja det goda och dem som vilja det onda. Synden, som alltid är människans fördärf, har vanligtvis sina högkvarter i de stora städerna, och eländets olycksbarn äro där tillfinandes i stort antal. Storstaden erbjuder alltid ett stort fält för all missionsverksamhet, men synnerligast för den så kallade Inre missionen. Augustana-synoden har ej mindre än 46 lifskraftiga större och mindre församlingar i Chicago och dess närmaste förstäder. Dessa församlingars pastorer och medlemmar få se och komma i beröring med nöden, sådan den verkligen är i den stora staden, och de förstå de skriande behofven af andlig och lekamlig hjälp.

I syfte att i någon mån bistå de lidande och arma bildades för tolf år sedan The Chicago Inner Mission Society of the Evangelical Lutheran Church. Denna förening har under alla dessa år varit i en ständig verksamhet, hvilken utvecklats till en mångsidig, vidtomfattande och kraftig mission, som utöfvar ett stort inflytande och vinner ökadt erkännande, ju mer det blir bekant huru den kommer de andligen och lekamligen lidande till hjälp och undsättning. De bilder, som åtfölja denna artikel, framställa *en* gren af föreningens månggrenade verksamhet, nämligen "Barnkrubban", i hvilken mottagas och vårdas värnlösa barn under två år. Det var nöden, som oemotståndligt trängde sig på föreningen och gjorde att den ansåg sig alldeles tvingad att upptaga på sitt program äfven vårdandet af de små värnlösa. De små öfvergifnas bittra tårar och deras små utsträckta armar voro en allt öfvervinnande makt, som man ej kunde motstå, och så började barnkrubban. Pastor V. J. Tengwald, som då var Inre missionens föreståndare, inskref det första barnet den 6 juni 1911. Den fortsattes till i september 1913 i hyrd lokal, då den dels på grund af opassande lägenhet, dels till följd af brist på medel måste stängas. Den hade under tiden vårdat 122 barn. Verksamheten hade djupt tilltalat vårt kristna folk och rönt icke ringa understöd. Den sköna tanken fick alltså icke dö, blott hvila, till dess att skulden hunnit betalas och en fond samlas. I januari förlidet år hade man kommit så långt, att man kunde inköpa ett för ändamålet passande väl beläget två våningars tegelhus för $7,300; därtill verkställdes förbättringar till en ytterligare kostnad af $2,500. Alla rummen möblerades med penningar skänkta för det ändamålet af föreningar och enskilda. Fröken Hannah Swanson kallades till föreståndarinna. Genom naturliga anlag, lugn paradt med ömhet och ädelt kristligt sinne fyller hon väl sin ingalunda lätta roll att vara de moderlösas moder och de värnlösas skyddsängel. Hon

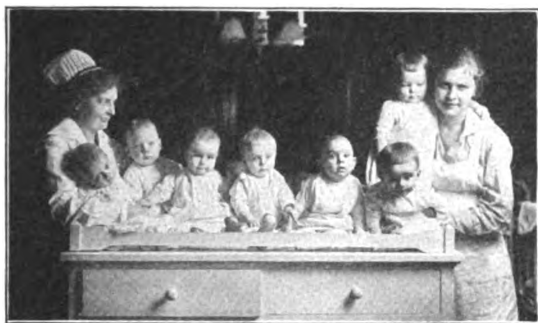
PASTOR J. JESPERSON, FÖRESTÅNDARE.

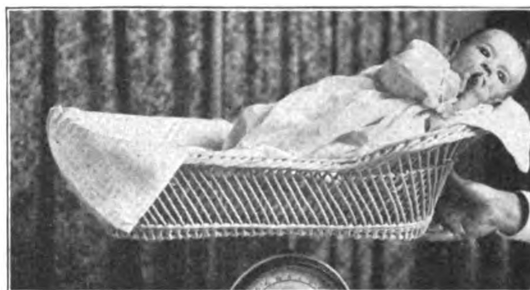
BARNKRUBBAN.

FRÖKEN HANNA SWENSON, R. N., FÖRESTÅNDARINNA.

"OM FADER OCH MODER ÖFVERGIFVA MIG."

FULLT BELÅTEN.

är därtill utexaminerad sjuksköterska och har vistats tre år vid vår diakonissanstalt i Omaha.

Den 1 maj 1917 öppnades krubban under stort tillopp af intresserade vänner och det första barnet inskrefs. Sedan dess ha redan mer än 60 späda små mottagits och vårdats.

Hvarje barn af dessa har sin egen säregna ofta mycket hjärtrörande historia, så mycket af lifvets tragedi gömmes ofta i hvart och ett af dessa små. Själfva oskyldiga bära de ofta andras synd. Många och olika äro de orsaker, som beröfvat dem deras födslorätt till faders skydd och moders vård och kastat dem i barmhärtighetens armar. Det är dock icke alltid brottet, som kastar sin mörka skugga öfver dessa späda lif; det finnes ibland dem många, ja, de allra flesta, af äkta börd och rena anor, hvilka helt enkelt äro "olycksbarn".

DE FÖRSTA STEGEN.

För dem, som man kan få laglig rättighet att utlämna för adoptering, skaffas goda kristliga hem. Någon större tjänst kan ej göras ett litet värnlöst barn än att få det upptaget i en god kristlig familj.

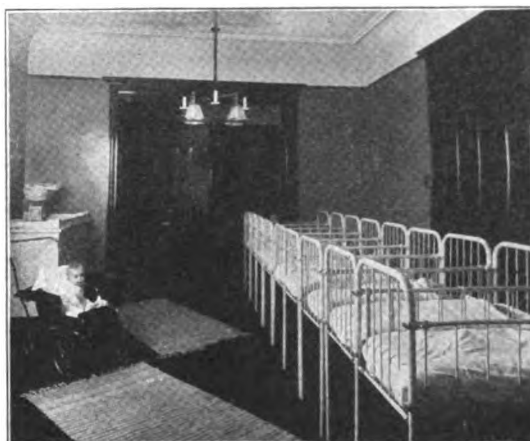
I Chicago äro möjligheterna för utvecklingen af barnkrubban mycket stora. Denna verksamhet begränsas endast af hvad som skänkes till dess underhåll. I dessa dyrtider behöfves det ej litet för att underhålla ett hem sådant som detta.

Intresset för de små är stort bland vårt kristna folk, och hitintills har Gud gifvit hvad som behöfts för det dagliga underhållet. Vi ha honom att förtrösta på. Vi hoppas att allt eftersom skaran växer och utgifterna bli drygare, skall han i nåd se till att tillgångarna bli större. Innan krubban öppnades, tänkte inre missionens superintendent icke så litet på huru man skulle ordna det så, att krubban kunde få nödiga inkomster. Det var ett svårlöst problem, ty det gällde att få ständiga inkomster för de ständiga utgifterna, om det alls skulle gå i längden. Slutligen kom han på den tanken att söka få tillstånd i församlingarna särskilda kvinnoföreningar, hvilka skulle uteslutande arbeta för krubbans underhåll. Försöket gjordes och lyckades öfver all förväntan bra. Närmare ett trettiotal sådana föreningar ha bildats. Medlemmarna i dessa föreningar bidraga med minst tio cents i månaden hvardera. Ganska vackra summor komma på så sätt krubban till godo. Det gör fortsättningen af arbetet möjligt. "Många bäckar små göra en stor å." Detta arbete för de små värnlösa är ett rent barmhärtighetsarbete. Må Gud rikligen välsigna det.

Och så må allt flera både inom och utom Chicago intressera sig för och rikligen understödja denna kristliga kärleksverksamhet. Någon eller några af dessa små skulle utan tvifvel äfven kunna sprida den tacksamma kärlekens solljus i något barnlöst hem.

GLADA SMÅTTINGAR.

ETT SOFRUM.

Mångahanda bestyr — blott ett nödvändigt.

AF OSCAR MONTAN.

Marta tog emot Jesus i sitt hus. Och hon hade en syster, som hette Maria; denna satte sig ned vid Herrens fötter och hörde på hans ord. Men Marta var upptagen af mångahanda bestyr för att tjäna honom. — — — Då sade Herren: "Marta, Marta, du gör dig bekymmer och oro för mångahanda, men allenast ett är nödvändigt. Maria har utvalt den goda delen, och den skall icke tagas ifrån henne."

ERREN Jesus var en människa såsom vi och hade således mänskliga behof. Skriften talar om att han blef hungrig, törstig, missnöjd, glad, upprörd, trött, o. s. v. Han behöfde både vänner och härbärge. Han fann bådadera i Betaniahemmet. På sina många och långa vandringar blef han trött och det var kärt för honom att hvila ut hos trogna vänner sådana som Marta, Maria och Lasarus. Herren Jesus kände behof af hvila och han unnade sina lärjungar densamma. "Kommen afsides och hvilen eder litet", sade han ofta till sina trogna följeslagare. Herren kände noga till hvilans nödvändighet och djupa innebörd.

En dag finna vi Jesus i Betania-hemmet. Det blef brådtom när han kom. Troligtvis hade Jesus och hans lärjungar uraktlåtit att skicka bud till systrarna, att de ämnade hälsa på hos dem. Helt naturligt då att arbetsmyran Marta fick mycket brådtom. Ja, hvem af oss har inte erfarit något liknande; t. ex. när pastorn helt oförmodadt hälsade på hos någon familj eller en oväntad gäst helt apropå steg in genom dörren. Matmodern blef både handfallen och villrådig för en stund; men inom kort började de "mångahanda bestyren" för gästens välbefinnade.

Herren vill att vi skola vara arbetsamma. Kristendomen tillåter ingalunda lättja och sysslolöshet. Skriften säger oss, att en lat man är en oförståndig människa. Den vise konungen gifver lata människor följande goda råd: "Gå bort till myran, du late; se huru hon gör, och blif vis. Hon har ingen furste öfver sig, ingen tillsyningsman eller herre; dock bereder hon om sommaren sin föda och insamlar under skördetiden sin mat. Huru länge vill du ligga, du late? När vill du stå upp från din sömn? Ja, sof ännu litet, slumra ännu litet, lägg ännu händerna i kors för att hvila, så skall fattigdomen komma öfver dig såsom en röfvare och armodet såsom en väpnad man." Men flykten undan fattigdomen och armodet samt jakten efter rikedomen kunna dock blifva snaror, som så starkt fängsla människobarnen inom näringsbekymrens fängelsemurar att själen svälter ihjäl. Därför manar oss också bibelordet: "Blifven stilla och besinnen." Och Frälsaren uppmanar lärjungarna: "Kommen afsides och hvilen eder litet."

Människosläktet liknar Sisyfus, en mytisk konung i Korint, som för sina synders skull måste i underjorden vältra en sten uppför ett berg, hvarifrån den alltid åter nedrullade. Några år sedan sades det att civilisationen nått en sådan höjdpunkt bland västerländska folken, så att krig dem emellan vore en ren omöjlighet. Ja, världskriget kom och omintetgjorde äfven denna vackra dröm.

Och nu har stillhet blifvit ett ännu kärare ord för den sönderslitna nutidsmänniskan. Hvila och stillhet ha för oss blifvit kärare än för forntidsmänniskan. Allt efter som mänskligheten stigit högre på bildningens skala har jäktandet tillväxt i oroväckande grad. Kom så kriget och kastade oss handlöst ned i smärtornas dal. Oron i människosinnet har därför kulminerat. Nu dagtingar man med sitt samvete och ackorderar om sin själsfrid och köpslår om sin frälsning. Men inte desto mindre ligger djupt i det arma människohjärtat stillhetslängtan — längtan efter lefvande Gud.

Nutidsmänniskan med sin jäktande kamp liknar den välkände Tantalus i den grekiska mytologien. Han, som i de osälla skuggornas hemvist fick stå i kristallklart vatten ända till läpparna och som alldeles öfver sitt hufvud hade de härligaste frukter gungande. Så snart han försmäktande af törst böjde sig ned för att dricka, vek vattnet undan honom. Så snart han plågad af hunger räckte ut handen för att gripa efter frukten, höjdes denna upp utom räckhåll.

Människorna bli alltid gäckade. Det är alltid något nytt som kommer: nya plikter, nya uppgifter, nya intressen rinna alltjämt till. Det blir aldrig stillhet — vi åsyfta ej trötthetens stillhet, ty den kommer nog, utan den behärskande, öfverskådande stillheten, den inre samlingens stillhet, den självfvalda ron. Jesus kallar denna stillhet för det allena nödvändiga.

Herren kritiserade icke Marta för hennes arbetssamhet. Det var något helt annat det gällde. Martas lif utgjordes af tusenden små saker, som för henne voro lika betydelsefulla. Hon flöt bokstafligen sönder i sin ideliga tjänst och i sina mångahanda bestyr. Marta saknade jämnvikt i arbetet.

Herren Jesus hade kommit till Betanien för att gifva Marta hvad hon saknade. Men hon förstod ej Herrens

ärende. Han måste först betjäna henne innan hon kunde rätt blifva hans lärjunge.

Många kristna likna Marta. De tänka förnämligast på den yttre tjänsten. Mångahanda bestyr upptaga hela dagen i vingårdsarbetet. Här gäller det att samla penningar för lokalförsamlingen, konferensen, synoden, hem- och hednamissionen. Man skall bygga kyrkor och barmhärtighetsinrättningar, etc., etc. Allt detta och mera sådant är nödvändigt och måste utföras utaf de kristna. Men faran ligger nära till hands, att det blir för oss såsom för Marta: "Mångahanda bestyr" och "idelig tjänst" utan jämnvikt i arbetet. Vi ha ofta märkt vid våra kyrkomöten hurusom dessa "mångahanda bestyren" och den "ideliga tjänsten" skjuta undan det "allena nödvändiga". Man kan diskutera timtals under ett konferens- eller synodalmöte om att höja kommunikantafgiften fem eller tio cents för en viss mission eller anstalt; men att sitta ned vid Herrens fötter för att höra hans ord, se, det blir så ofta en bisak. Ofta ha vi gifvit akt på vid ungdomskonvent, som hållas inom vår synod, att många ungdomar äro ganska intresserade i affärsmötena, men när andaktsstunden kommer försvinna de som dimfigurer. Ibland inträffar det ock att församlingsgudstjänsten användes såsom tillfälle då man kommer tillsammans, icke så mycket för att höra Guds ord utan fast mera för att arrangera en festlighet, ett kvinnomöte eller ungdomsmöte. Vi känna ock församlingsmedlemmar, som endast infinna sig vid affärsmöten, de stilla vederkvickelsestunderna förbigås.

Om man nu svarar oss på dessa tillvitelser, att de äro få som så missbruka nådestillfällena, säga vi: Gud gifve att våra beskyllningar vore ogrundade. Vi tillägga: den som har ögon, må han använda dem; och den som har öron, må han bruka dem. Fäll sedan din dom!

Emellertid tiden flyger i väg och vi måste ha tid till än det ena, än det andra. Våra plikter till Kristi församling måste utföras. Vi måste tjäna Herren Jesus. Men tänk om vi kunde komma öfverens om att det enda nödvändiga är att först låta Herren Jesus tjäna oss, och sedan kunna vi gripa in i arbetet med full kraft. Herren vill gifva oss ny kraft och framför allt jämnvikt i arbetet. Men för att erhålla dessa gåfvor från Herren nödgas vi likasom förglömma tiden; vi måste, såsom någon har träffande sagt, "skaffa oss tid att glömma tiden" och midt i allt jagande samla oss på att jaga efter stillhet.

Gif akt på Maria! Medan Marta jagade mellan de "mångahanda bestyren", satte sig Maria vid Herrens fötter och hörde på hans ord. Marta blef ju otålig på sin syster, som lämnat henne att ensam tjäna. Herren försvarade Maria med de orden, att hon "har utvalt den goda delen, och den skall icke tagas ifrån henne". Den goda delen som Maria valdt bestod i att höra Herrens ord.

"Den goda delen" behöfva också vi. Det enda nödvändiga vilja vi kalla stillhet omkring Herrens ord. Kroppsarbetaren behöfver denna stillhet; familjen behöfver stilla stunder; församlingen som ett helt behöfver stanna i sitt brinnade nit och besinna att Herren är Gud och att han är hög bland hedningarna och på jorden.

Låt oss nu se hvarför vi behöfva slita oss lös från de mångahanda bestyren och samla oss stillhet omkring Herrens ord. I trenne afseenden är denna stillhet nödvändig. För det första behöfva vi stilla minnesstunder. I den rusande fart, med hvilken lifvet nu lefves och som är något helt annat än det paulinska jagandet mot målet, tappa vi eljest bort oss själfva. Vi flyta i sär. Vi tappa bort sambandet med oss själfva. Vi behöfva stunder, då vi samla oss själfva.

Vår främsta uppgift i lifvet är ju inte att göra något, utan främst att blifva något. Men att aldrig stanna, att aldrig gå tillbaka i minnenas tempelgård och hämta upp det som äger förblifvande värde i ens upplefvelse, det är att fuska sig igenom lifvets skola. Härutinnan vill Herren vara oss behjälplig. Se Jesus, t. ex., när han talar med den samaritiska kvinnan.

Det är nödvändigt för den kristna ungdomen att nu och då sätta sig ned och taga en revy öfver det förflutna. Vi behöfva möta vårt förflutna och sitta ned inför det och låta det tala till oss alla de visa ord, det har att säga oss.

Om och om igen måste vi läsa de fullskrifna sidorna i vårt lif för att skickliggöras att bättre skrifva de kommande, de hvita, oskrifna sidorna.

Stillheten — "den goda delen" — har äfven i vår tid flytt från församlingen. Nu måste man bli frälst fort, annars vill man ingenting ha med religionen att skaffa. Det berättas om en af Förenta staternas guvernörer, som för några år sedan uttryckte sitt missnöje öfver kristendomen på grund däraf, att den kräfver allt för mycket dyrbar tid att skaffa människor evigt lif. I våra dagar vill man åka med snälltågsfart in i himmelen. Man fordrar att allt kyrkoarbete skall fortgå under högtryck.

När Paulus på vägen till Damaskus hade kringstrålats af det himmelska skenet och hört den himmelska rösten, som ropade honom vid namn, var han i stillhet i Arabiens öken i tre år för att lefva sig in i denna enda dagens erfarenhet.

När Luther, iklädd Guds starkhet, hade vittnat för evangelium i profetisk ande och kraft inför kejsare och furstar på riksdagen i Worms, var han i stillhet på Wartburg i tio månader för att växa sig in i det stora som hade skett. Som du mins sysselsatte han sig med bibelöfversättning.

För det andra behöfva vi vigningsstunder. Vi behöfva stunder af stillhet vid Herrens ord för att komma öfver strömmen af framilande, händelsefyllda ögonblick och på nytt viga oss till Guds tjänst.

Det förekommer många händelsefulla stunder i en kristens hvardagslif. Det förekommer många brusande strömmar, som han måste öfverstiga eller slå bryggor öfver. Alla veta, när vi äro inne i hvardagslifvets hvirf-

vel, sänkas vi så lätt själfva ned i hvirfveln och glömma de heliga löften, som skulle bära vårt lif. Därför måste vi ha stunder, då sorlet slutar ringa i våra öron och de brokiga bilderna från yttervärlden släppa ögat, så att andra toner och andra bilder kunna få makt med oss.

Det ligger ganska nära till hands för en församlingsmedlem och särskildt för den som står i spetsen för verksamheten i Kristi församling att flyta sönder i allehanda intressen, därför äro samlingsstunder af nöden för honom, då han får hvila, liksom somliga brunnar ibland behöfva lämnas i fred några dagar för att vattnet må rinna till i dem.

Vår andliga dräkt blir så lätt oordnad i den hetsiga striden. I den hårdhändta leken bli vi så lätt hårda, stolta, häftiga, fordrande. Därför är det nödvändigt för oss att få stunder af inre samling, då vi åter få ordna den dräkt, som vi såsom Guds utkorade skola bära också i oron. Det är nödvändigt, att vi åter och åter få bli ensamma för att ikläda oss en hjärtlig barmhärtighet, mildhet, ödmjukhet, saktmodighet, långmodighet.

Karaktären härdas väl i striden, men det är dock i de stilla stunderna vid Herrens fötter, som den uppbygges.

Vi behöfva åter och åter konfirmationsstunder, då vi stadfästa de heliga löften, vi innerst gifvit Herren Kristus, stunder af ny invigning af vårt lif till Guds tjänst.

För det tredje behöfva vi stunder af *framåtblickande*. Dammet, som röres upp omkring oss, vill så gärna skymma vår blick, så att vi ej märka hvaråt leden går. Därför behöfva vi stunder af stillhet vid ordet, då det klarnar för vår blick.

Ofta inträffar det, att Herrens tjänare, både yngre och äldre, omslutas af tjocka, ogenomträngliga moln. Knotets och förebråelsens åska mullrar rundt omkring. Och i våra stormuppfyllda tider synes det ganska mörkt ut för den utvalda skaran. Icke kunna vi någonsin få se hela vägen ligga öppen för vår syn, och att vi ej kunna det, därför må vi tacka vårt lifs Gud. Men på en slump var det aldrig meningen, att vi skulle lefva. Det var alltid meningen, att vi skulle veta, hvart vi gingo. Vi skulle alltid se det närmaste vägstycket framför oss, eller när vi ej sågo det, stå stilla och vänta, tills vi kunde skymta det. I världen finns det så många vägar, och de flesta äro afvägar. Vilse kommer den, som ej då och då stannar för att orientera sig och se framför sig. Vi behöfva öfverläggningsstunder, stunder af framåtblickande.

När Elia, Herrens tjänare, inför Ahab hade uttalat domens ord öfver en ogudaktig konung och ett syndigt folk, fick han bo ensam vid bäcken Kerit och i änkans hus i Sarpat till på tredje året för att blicka framåt mot den stora kampen, gudsprofvet på Karmel.

"Människolifvet är evig oro och evig skeppsbrottsfara", säger Skovgaard-Petersen träffande.

"Lifvet förändras och vi med det. Gud sänder oss motgång, och se, då blir vårt hjärta oroligt; — det längtar efter medgång. Gud sänder oss medgång, och se, äfven då blir vårt hjärta oroligt; — det törs ej hängifva sig åt lyckan, ty det vet, att den är blott ett lån."

"Allenast i Gud är stillhet."

"Världen väcker längtan efter stillhet. Men världen har intet hemvist för stillheten och inga vingar, som kunna bära upp till stillhetens värld. Tron allena möter längtan efter stillhet; ty tron äger både ett stillhetens hemvist i Gud och vingar, som kunna bära dit upp: bönen i Jesu namn."

"Aldrig lär man sig här i världen stillhetens konst, om man icke lär sig att lefva i världen såsom den där lefver i Gud."

"Allenast hos Gud söker min själ sin ro (Ps. 62: 2). Gud, som bor i ett ljus, dit ingen kan komma, bor också i en stillhet, som ej brytes af något larm."

"Stillheten inför Gud mäktar intet störa. Den är omöjlig att bryta liksom stillheten på de himlakroppar, som sakna atmosfär. Intet ljud kan landa på *de* himlakropparnas kust — luften är för tunn att bära ljudet vidare. — Så ock atmosfären omkring Herrens tron; den är för hög och helig att föra världslarmet vidare. Larmet dör vid tronens fot, eller om det stiger öfver tröskeln, förbytes det i stillhetens eget språk: i förtrolig, barnslig bön, i tack och pris för frälsningen."

Därför, käre broder i Kristus, då du kastas omkring på lifvets böljor och ditt hjärta är oroligt i dig, — så upplyft din själ till Gud! Det är raka vägen till stillhet; det är trons väg."

Och den vägen kände Maria. Marta lärde slutligen känna denna vägen; ty hon kunde bära vittnesbörd: "Ja, Herre, jag tror, att du är Kristus, Guds Son, som skulle komma i världen." De mångahanda bestyren, icke Gud, mätta oss med bedröfvelse. Men stillheten är i Gud, och plikterna äro i världen. Alltså hafva vi blott en utväg: vi måste lära oss att lefva i Gud midt under vårt lif i världen. Vid Herrens fötter i hans ord läres denna konst.

Salig är den stilla stunden,
Jesus, då vi möta dig,
då vår bön ur hjärtegrunden
till ditt hjärta tränger sig!
Dig vi söka, dig att finna
och i dig vårt goda vinna,
endast det vår villas tid
fylla kan med fröjd och frid.

Skänk i dag de stilla timmar,
då vårt hjärta hugnad får,
då ditt ljus för ögat glimmar
och din bild för själen står!
Som Maria ett allena
må vi söka, ett blott mena:
att få lyssna till ditt tal,
göra så det goda val!

Hvad vi behöfva för att fylla vår uppgift i Amerika och för att Amerika skall kunna fylla sin uppgift i världen.

AF S. G. YOUNGERT.

MED ordet "vi" menar jag oss, som äro medborgare i Amerika eller hafva något med landets välfärd och utveckling att göra. Den som känner, att han icke alls på detta sätt relaterar till Amerika, d. v. s. Förenta staterna, han bryr sig nog ej om detta "vi" eller denna artikel.

"Vi" innefattar för det andra kyrkor och organisationer, hvilka anse sig hafva en särskild uppgift att fylla här i landet icke blott för eget utan ock för andras väl. I den meningen hafva "vi" svenskar och "vi" i Augustana-synoden en stor uppgift: "att bevara och bruka vårt arf", såsom det plägar framställas, men att bruka det så, att det kommer vårt land och vårt folk till nytta. Detta sker därigenom att vi gifva vår tjänst åt landet, icke blott vår allmänna hållning. Såsom medborgare kunna vi icke göra annat, om vi betrakta landet såsom en del af den åker, hvaruti Herren själf genom sin försyn satt oss att arbeta. Den rätta fosterlandskärleken är nämligen icke självisk, utan omfattar fosterlandets eller, såsom i vissa fall, det land, som vi valt till hemland för oss och hvilket därigenom blifvit våra barns fosterland. Detta land tillhöra vi, och det älska vi, icke blott af plikt, såsom många synas fatta att det skall vara, utan emedan vi icke kunna göra annat, då det är vårt och då dess intressen äro våra intressen.

Visserligen är det landet självt, som vi älska och som vi därför böra söka att lära känna så väl som möjligt och så helt som möjligt både i dess läge och i dess historia, men den verkliga fosterlandskärleken innefattar i första rummet de ideal, för hvilka landet har förklarat sig; och af alla land på jorden är det intet, hvars ideal vi omfatta så som vi omfatta detta landets ideal. Hvad nu dessa ideal äro, det se vi af vårt lands historia, i sammanhang med hvilken de hafva framvuxit: att de äro frihet och människorätt är tydligt nog för alla som vilja se. Det är ock klart att kärleken till dessa ideal och hängifvenheten därför utvecklas hos den enskilde, därigenom att han under sin uppfostran lär sig att känna dem och genom egen omtanke att värdera dem, men klart är det ock, att de i första rummet måste omhuldas i hemmet, där de unga växa upp. Lycklig den, som där får kärleken till Gud och fosterland tänd och vårdad och som ej behöfver att utgå i världen såsom en stackars misantrop eller människohatare, såsom så många andra hafva måst göra och nu i denna pröfning kanske göra. Svårt kan det nog vara att bringa de offer, hvilka i kritiska tider fordras för fosterlandets altare, och djupt måste det kännas att där nödgas gifva det dyrbaraste man har, men svårare för en själf och andra vore det att ställa sig oförståelig inför allt sådant och neka att gifva, hvad kärleken och den eviga rättfärdigheten kräfva. Äro vi rätta medborgare, så känna vi oss både färdiga och villiga af egen inre drift att lefva och dö för det, som innerst utgör vårt medborgarskaps ideal.

Vår egen uppgift såsom medborgare är således icke att här upprätta en liten stat i staten, utan att i sammanhang med staten verka för dess egna ändamål. Samma är förhållandet med vår kyrka. Hennes uppgift är att i egenskap af en gudbestämd evangelisk kyrka verka för vårt folks andliga väl, så att Guds rike måtte komma till stånd hos oss i allt högre mått. Och vår egen kyrka passar väl i stil med Amerikas mission i världen för att just verka i denna riktning. Amerikas mission bland folken synes nämligen vara att framställa

den mest reala lifsbilden af ett enadt, fritt och lyckligt folk, ett folk, som i Guds fruktan och under bevarandet af alla enskilda och gemensamma intressen, hvilka måste erkännas berättigade, bidrager att leda och föra människan till hennes högsta mål. En sådan enhet och frihet är det härligaste i världen, och för ett sådant ideal är det värdt att både lefva och dö. I krigstider kunna vi af allt hjärta med afseende på detta höga mål instämma i den gamle romarens ord: "Dulce et decorum est pro patria mori"*, och ett folk som känner sig lifvadt af något sådant kan ej annat än vinna seger, äfven om sådan seger måste dyrt köpas, och om det än måste taga en lång tid att erhålla den. Den kommer dock i alla fall, det känna vi, och vi känna äfven att den, hos hvilken detta människoideal saknas, aldrig kan med visshet hysa samma förhoppningar.

Utan enhet faller allt i sär och förloras, men enheten får ej vara sådan, att den förstör eller sammankrymper mångfalden. Åt personlighet och individ måste gifvas utrymme för normal utveckling i hvarje riktning. Förhindras detta, så har idealet skadats. Fördenskull måste ett lands regering tjäna folkets ändamål, icke blott några enskildas, utan hela folkets. En regering af, genom och för folket är en regering för folket i dess totalitet, en regering, som afser det allmänna bästa och som är ett organ för det allmänna med hänsyn till dess viktiga intressen. Så är det ock hvarje patriots uppgift att verka för att landets regering mer och mer måtte motsvara detta ideal, om det skall stå för en verklighet och ej blott vara tomma fraser.

Således hör det till Amerikas mission, att dess medborgare skola verka för stiftandet af rättvisa lagar och för dessas vidmakthållande, ett arbete, som fordrar den största eftertänksamhet och mest ingående insikt. Men för att förfång mot medborgaren ej skola tillåtas böra nya lagar stiftas endast i den mån de behöfvas: behöfvas de, så böra de ock stiftas. Det är detta som gör att vi i denna kritiska tid fått så många nya lagar att göra med. Vi hafva fått dem, emedan de behöfdes. När de ej längre behöfvas, så falla de bort af sig själfva eller afskaffas.

Emellertid måste det i landet icke allenast finnas "lag och rätt", utan också moral. Funnes ej den, så blefve det våld och tyranni i stället för civilisation. Moralen måste ock omfatta alla och gälla på hvarje område med lika myndighet. Att nu uppehålla denna grundsats, där mycket penningar finnas, är ej någon lätt sak. Och penningar finnas i Amerika mer än någon annanstans i världen. Patriotism finns också, både verklig och efterapad, alldeles såsom penningarna och värdena kunna vara. Man tänke blott ett ögonblick på Amerikas millionärslif såväl som på våra vanliga fjärde julicelebrationer. Vi besitta också såsom ett folk de största resurser för ökandet af såväl våra penningar som vår patriotism, ty källorna äro nästan outtömliga i båda dessa hänseenden. Man måste bara se till, att de ej grumlas, utan få bevara sin frihet. Ty det kan hända, att om allt centraliserar sig omkring den yttre framgången, samhället kommer att lida och att dess lifsyttringar blifva med hvarje dag svagare och svagare. En af vårt lands ledande män erkände detta utan omsvep, då jag för ett par år sedan talade med honom om denna sak. Alla, som se, erkänna det, om de ej af själfviska orsaker bara beslutat att rusa fram, bäre hvart det vill. Vi få ej glömma, att den andliga och moraliska utvecklingen i första rummet måste tagas med, om man ville föreställa sig ett friskt och lyckligt folklif. Det är just detta, som måste erkännas, och denna utveckling, som vi framför allt annat måste befordra. Ingen människa och intet folk kommer att äga bestånd, om det fortsätter att synda mot denna lag.

Fritt erkännes det, att vi här i landet och under vår konstitution äfven hafva de amplaste förutsättningar för ett sådant andligt och moraliskt lif, men det är också sant, att våra rika tillfällen ej tillräckligt blifvit brukade eller brukade så, som de hade kunnat brukas. Ej alltid såg man på det allmänna bästa utan ofta på ens eget.

Det synes mig ock, att vi ej i allo äga en rätt uppskattning af människovärdet, utan att vi i detta hänseende måste stiga högre, om det skall gå oss väl. Nationalitetskänslan är landets familjeidé, och denna måste på det intimaste fostras och bevaras. Understundom begagnas ovärdiga medel för att personer af betydande ställning eller som önska en sådan skola kunna stiga ännu högre och få mera makt i sina händer. Detta måste förhindras, om vi ej skola blifva förslafvade under materialism och maktdyrkan. Vi måste lära oss, att ämbetet är till för tjänstens skull och icke tvärtom, att det icke är hvad människan har utan hvad hon är, som förlänar henne det sanna värdet. Denna läxa kanske ej blir den lättaste, i synnerhet som den gäller både penningemaktens innehafvare och det s. k. "proletariatet", — det senare något hvarom vi i detta land ej borde behöfva att tala, men som dock finns och som ofta ej synes sätta högre mål för sig än brödet och nöjet.

Vidare behöfva vi här i Amerika ett vaknadt samvete i allt, som rör det gemensamma, alldenstund ett folks medvetande om rätt och orätt visserligen är af lika stor betydelse som den enskildes, utan hvilket det allmänna ej kan komma till stånd. Detta framhålles ju ock numera alltjämt, och sådan agitation skall nog bära frukt. Det artar sig som om hvar och en mer och mer började fatta detta och som om de kristliga grundsatserna i dessa hänseenden mer och mer komme till sin rätt. Låtom oss hoppas detta och låtom oss arbeta därför. Låtom oss gifva oss själfva och vår tjänst åt vårt land lika troget som vi gifva det åt vår kyrka. Låtom oss i fullaste mått göra det till vårt eget, som vårt land äger och som vi äro stolta att kalla vårt. Genom att på detta sätt ingå i det hela och sammansmälta därmed skola vi själfva känna oss tryggare och äfven bidraga att gifva trygghet åt det hela. Vår relation till andra folk och länder

* Skönt och ljufligt det är att dö för sitt fädernesland.

skall ej i det minsta lida därutaf och allra minst den till vårt eget gamla fädernesland. Detta skall i stället känna sig stolt öfver att vi ej vansläktats, utan förstå att omsorgsfullt och heligt bevara den tro och den heder, hvilken vi från flydda generationer och gångna släkten erhöllo såsom heligt arf och som inifrån och utåt bringar den största välsignelse åt tiden.

SIGNAL.

Af O. W. Newman.

Väck upp oss, o Herre, ur slummer och synd,
vårt fosterlands dödliga faror.
Väck upp oss till dådstora bragder och fynd
och rädda oss utur de snaror,
som hota att mörda nationen.

Vårt folk ligger tjusadt i vällust och flärd,
och mammon begärligt de smeka.
Med alster från otrons och lättsinnets härd
likt barnen med elden de leka
och störta sig hemskt i fördärfvet.

Man sjunger väl ännu på hjältarnas sång
om hugstora gamla bedrifter.
Man yfs öfver forntidens segrande gång
och pryder de hängångnas grifter,
med storhet förgången man prålar.

Den storhet, som vunnits i tid som försvann,
tillhör den med hela dess ära.
Blott den, som spänt bågen och täflingen vann,
han segrarens tecken skall bära,
bekransas af egna bedrifter.

Upp, därför, att kämpa, du slumrande folk,
de heliga plikternas strider!
Gif akt på det eviga budskapets tolk,
som tyder problemer och tider
och visar dig vägen till seger.

Till kamp mot de sinnliga lustarnas flod,
som går genom släkten och länder.
I dådstora dygder uppres dig en stod,
en stod utan svärdet i händer,
en stod utan like i världen.

Så väck oss, o Herre, ur slummer och synd,
vårt släktes hotande faror.
Väck upp oss till dygdstora bragder och fynd
och rädda oss undan de snaror,
som hota folk och nationer.

Amerikanska röda korset.

AF CARL J. BENGSTON.

ÖRENINGEN Röda Korset har till sin egentliga upphofsman en schweizisk författare och filantrop vid namn Jean Henri Dunant, som för kort tid sedan dog i en ålder af 90 år. Dunant råkade vara närvarande vid slaget vid Solferino den 24 juni 1859 och blef då ögonvittne till mycket onödigt lidande, som var en följd af fältläkarnas oförmåga att sköta de tusentals sårade, som lågo på slagfältet. I en broschyr, *Un souvenir de Solférino,* gaf han en liflig framställning af hvad han sett och föreslog, att föreningar skulle stiftas i hvarje land under fredstid med uppgift att utbilda sjuksköterskor och att samla kirurgiska förråd på det att man måtte vara beredd att i krigstid bistå den reguljära fältskärsstaben. Detta hade till resultat en internationell kongress i Genéve i oktober 1863, i hvilken 16 nationer voro representerade, och vid hvilken saken diskuterades. I augusti följande året hölls en mera formell konvention på samma ställe med samma nationer representerade, och den 22 augusti 1864 undertecknades hvad som nu är kändt som "konventionen i Genéve", hvilken inte träffar några anstalter för Röda Kors-föreningars bildande, men gör det möjligt att bilda sådana föreningar. Konventionen bekräftades strax af 14 länder, ett antal som sedan ökats till 43.

Amerikanska Röda Korset kunde fira sin 36 födelsedag den 16 mars 1918. Enligt denna uppgift skulle föreningen ha stiftats 1882, men enligt en annan uppgift stiftades den redan året förut. Under denna korta tid har Amerikanska Röda Korset växt från en kämpande, föga känd organisation till en stor och verksam förening af ifriga arbetare uppgående till flera millioner.

Den person, som mer än andra förtjänar erkännande för outtröttligt arbete för Amerikanska Röda Korset, är Clara Barton. Hon hade varit outtröttlig i sin barmhärtighetsverksamhet i samband med Sanitära kommissionen under inbördeskriget och hade sett, huru det oorganiserade, mindre effektiva sanitära arbetet misslyckades, oaktadt man gjorde sitt allra bästa för soldaterna i fält. Hon hade sett och beklagat det lidande, som männen från Norden och Södern onödigtvis varit utsatta för. Efter fyra års hårdt arbete reste hon till Schweitz för att återhämta sina krafter. Här gjorde hon, såsom var att vänta, närmare bekantskap med de

personer, som voro verksamma för Röda Korset, och blef snart besjälad af den entusiasm, som skulle göra denna förening till det största människovänliga företag, som någonsin välsignat världen.

Sedan Clara Barton återvändt till Amerika, var hon outtröttlig i sin sträfvan att få till stånd en förening där. Hon lyckades äfven att få denna förening offentligt erkänd af senaten den 16 mars 1882. Från denna dag räknar därför Amerikanska Föreningen Röda Korset sin egentliga uppkomst.

Röda Korset begränsar icke sin verksamhet uteslutande till vården om de sårade på slagfältet, utan har så utvidgat den, att den afser att lindra nöden allestädes. Såsom exempel må anföras, att den lämnade bistånd under hungersnöden i Kina, under förödelsen genom jordbäfningen i San Francisco och nu senast efter olyckan i Halifax.

Af närmaste intresse för oss just nu är Amerikanska Röda Korsets arbete i Frankrike. Härom lämnas från hufvudkontoret följande uppgifter:

"För första gången i Frankrikes historia har en kvinna utnämnts till officiell läkare i ett distrikt — och det är Röda Korsets läkare, som bevisats denna heder.

Dr Mabel Bancroft förestår Röda Korsets klinik för kvinnor och barn i Levallois, och hennes tjänster ha varit så påfallande, att mären i det distriktet nyligen begärde att hon skulle utnämnas till öfverläkare för hans folk. Utnämningen skedde.

Många amerikanska läkare, som arbeta i afdelningen för barn i Amerikanska Röda Korset i Frankrike, ha vunnit det franska folkets odelade tacksamhet för de tjänster de gjort. När man besinnar, att Röda Korset den 1 februari i år lämnade hjälp åt icke mindre än 71,000 faderlösa barn eller sådan som voro flyktingar, antingen i asyler för ändamålet eller på sjukhus eller genom fri utdelning af medicin, kan man lätt inse storheten af arbetet bland barnen i Frankrike.

Den uppgift man satt för kampanjer i barnens intresse i Frankrike är att besöka hvarje barn, som födes i Frankrike under 1918. Mer än 80,000 spädbarn dogo förlidet år, af hvilka 40,000 kunde ha räddats. Kampanjen för att reducera dödsprocenten bland spädbarn i Frankrike, som satts i gång af Amerikanska Röda Korset, vinner det mest uppskattande erkännande af de franska läkarna, af hvilka det stora flertalet nu är anställdt i den medicinska afdelningen af arméen och följaktligen oförmöget att skänka den civila befolkningen i Frankrike den vård, som den behöfver.

Ett "nursery" i Paris, där barnflyktingar tillvaratagas.

Återvändande flyktingar, som hållits fångna i Tyskland. 1,000 om dagen anlända i Evian. Röda Korset tar vård om barnen och är behjälplig att återsända dem till deras hem.

Det uppfostringsarbete, som afser att bistå Frankrikes mödrar, är intressant. En förträfflig portabel utställning, bestående af affischer, bilder, rörliga bilder, litteratur, föreläsningar, sköterskor som demonstrera olika metoder för att rädda barnens lif. I staden Chartres ensamt bevistade 4,000 personer utställningen och de konferenser som höllos i sammanhang därmed.

Barnflyktingarna erhålla inte blott skydd, utan äfven öfning i olika yrken. I Nancy erhålla flickorna undervisning i sömnad, i ritning af mönster till olika klädesplagg o. s. v., hvarje flicka görande en liten modell till olika utstyrsel, såsom "trousseaux" och "layettes". Dessa förvaras sedan tillsammans med mönster, dimensioner och instruktioner för att senare medtagas till deras byar. De gamla männen och gossarna erhålla undervisning i snickaryrket. Alla möbler, som tillverkas, komma strax till användning i asylen eller läggas de undan för att tagas med hem, när kriget är öfver. På detta sätt försöker man hjälpa de fattiga att fatta nya tag genom att låta dem känna, att trots förödelsen omkring dem, trots förlusten af allt de ägde, kunna de ändå

samla åt sig egendomar och behöfva inte sitta med tomma händer, där eld och kulor gått fram. Därför inger arbetet i distriktet Muerthe-et-Moselle stor förhoppning. Om Amerikanska Röda Korset kan hålla barnen vid god hälsa och därigenom skänka de vuxna nödig uppmuntran, skall nytt lif snart utveckla sig, där det gamla var så godt som dödt.

Amerikanska Röda Korsets första verksamhet för barnen bestod i upprättandet af ett skyddshem i Toul. Detta förvandlades till ett verkligt centrum för barn, och arbetet för barnens sociala väl i Frankrike började där. Toul ligger midt i ett distrikt alldeles bakom löpgrafvarna, där gasattacker förekomma nästan dagligen, och där många kvinnor och barn omkommit på grund af dem. I byn Pompey hade tusentals barn uppehållit sig i jordkulor på grund af gasattacker och bombering och voro i sorgligt stort behof af medicinsk vård. Fältet inspekterades, och arbetet för barnens välfärd påbörjades under Röda Korsets auspicier.

Arbetet utvecklas dagligen, delvis genom Amerikanska Röda Korset direkt och delvis genom olika franska organisationer. Frankrikes barn komma att räddas."

En föreställning om hvad Amerikanska Röda Korset uträttar i Frankrike får man af följande uppgifter lämnade af majoren James H. Perkins, Amerikanska Röda Korsets kommissionär i Europa. Enligt major Perkins består departementsstaben för civila ärenden, som handhafvas af Amerikanska Röda Korset, för närvarande af 448 personer och utför direkt verksamhet i 86 franska städer och byar. Den har upprättat nio civila sjukvårdsanstalter med ett sammanlagdt antal af 947 sängar, 36 "dispensaries" och "dispensary stations". Femtioen ombud jämte deras assistenter hjälpa till att återställa i franska hem de 600 eller flera flyktingar, som dagligen strömma in i Frankrike från de ockuperade sträckorna i Frankrike och Belgium.

I sex distrikt, som omfatta de ödelagda trakterna, ha magasin upprättats, från hvilka kläder, redskap och matvaror utdelas till den återvändande befolkningen. Detta omfattar inte de amerikanska kväkarnas afdelning, som har 140 medlemmar på tolf stationer, och som arbetar under Röda Korsets ledning, eller Smith College-afdelningen, som har sjutton medlemmar i Grecourt, och som nu är en del af Röda Korset.

Trettioen nya centra för direkt verksamhet upprättades i januari, och staben tillöktes med 86 personer. Två nya sjukhus och åtta nya "dispensaries" öppnades; 21 återkomna delegater utskickades, ett nytt distrikt lades till den ödelagda arealen, och en farm på 500 acres erhölls nära Tours för undervisning af krymplingar i landtbruk. Medicinsk undersökning företogs med 17,827 civila, hufvudsakligen barn och omfattande de 11,402 återsända barn, som undersökts i Evian. Medicinsk behandling i sjukhus gafs åt 978 personer. Hjälp å sjukhus gafs hvarje vecka åt 800 tukerkulos-patienter i Paris. Instrument, matvaror, kläder och böcker till ett värde af 202,517 frans utdelades i femtiofyra sjukhus utom Paris. Ett hundra sjuttiofem familjer erhöllo nya hem i Paris.

Artiklar, som utdelats till flyktingar och som sändts till de ödelagda trakterna, omfatta 43,978 klädespersedlar, 11,902 par skor, 748 möbler, 7,700 skålpund matvaror, 43,994 sängklädespersedlar, 26,406 yards tyg och 8,448 artiklar, som inte kunna klassificeras.

Bevillningar i penningar till andra organisationer uppgingo till en totalsumma af 433,294 francs, af hvilka 227,366 francs voro för flyktingar, 98,575 francs för tuberkulos-behäftade, 50,000 frans för understöd och återuppbyggande af ödelagda landsträckor, 35,221 francs för barn och 22,132 francs för krymplingar.

Ofvanstående ger oss en om än svag föreställning om hvad som göres för att hjälpa det arma Frankrike ensamt. Men äfven annorstädes är Amerikanska Röda Korset sysselsatt för att lindra nöden på grund af kriget. Den 6 november 1917 åsidosattes $200,000 för blottställda barn i Polen, och Röda Korset sände dessutom $125,000 till Lithuaniens understöd. Under en månad i år sändes kondenserad mjölk för 25,000 barn i Petrograd, och man hoppas kunna uppdrifva utskeppningen till 1,000,000 burkar i månaden för hela ryska nationen. Totalsumman, som åsidosattes af Röda Korset för Ryssland uppgår till $751,940. Huruvida denna verksamhet i Ryssland kommer att fortgå beror på om landet återgår till normala förhållanden eller om tyskarna komma att kontrollera inloppshamnarna. Hvad Ryssland mest behöfver är medicin och kirurgiska förråd samt matvaror, skor, kläder och nästan hvarje lifsförnödenhet. I Roumanien mötes Röda Korset af samma svårigheter som i Ryssland.

Äfven till Italien sträcker sig Amerikanska Röda Korsets verksamhet. Hittills har den bestått hufvudsakligen i små gåfvor till de italienska soldaterna, såsom fikon, tobak, rökpipor, näsdukar, skrifmaterialier, samt mera substantiella gåfvor, såsom ylletröjor, strumpor,

Den första klassen i träarbete som startats af Barnbyrån och af Franco-American Committee för skydd af barn från fronten. I denna anstalt äro 80 gossar som tagits från krigsskådeplatsen våren 1917.

halsdukar, tvål, synålar och tråd. För allt detta visade sig de italienska soldaterna mycket tacksamma.

I Serbien bestod det understöd, som Röda Korset kunde gifva, inte blott i medicinsk hjälp, utan dessutom äfven i att skaffa utsäde och landtbruksredskap åt den civila befolkningen. Kommissionen för Röda Korset fann icke blott återstoden af befolkningen döende af svält utan äfven 21,000 acres bördig jord nära Monastir oodlad, emedan man saknade utsäde och redskap. En bön om hjälp till Amerika hade till resultat en försändelse af nog utsäde och redskap för att garantera tusentals bushels corn, korn, råg, potatis och andra födoprodukter för detta år.

Hvarhelst amerikaner bo utrikes, i den tempererade, den heta eller den arktiska zonen, äro de sammanslutna som Röda Kors arbetare. På det aflägsna Guam, på det närliggande Porto Rico, i det uråldriga Kina, i det gammalmodiga Honolulu, i det kalla Alaska, i det heta Brasilien, i Chile, i Japan, Korea, Philippinerna, Afrika och andra främmande länder gifva amerikanska män och kvinnor pengar och sända förråd till Röda Korset. Se här några exempel. I Santiago, Chile, består Röda Korsets filialafdelning af 82 medlemmar och dessa skickade $8,247 till nationella hufvudkontoret, eller ett bidrag öfver hufvud taget af $100 per medlem. Från Seoul i Korea kom underrättelse att 500 medlemmar gifva $750 i månaden och hoppas kunna gifva $1,500. I Buenos Aires höllo de en basar, som inbringade $105,000 för Röda Korset. Från Honolulu har $110,861 inbetalts till krigsfonden.

Det är ett välsignadt människovänligt arbete, som utföres af Röda Korset, ett arbete som skall bära rika skördar i framtiden, när kriget är slut och ödeläggelsen är öfver, och när folken börja förstå, att Amerikas deltagande i kriget var i osjälfviskt syfte för att om möjligt undanrödja allt som står hotande och hindrande i vägen för folks och nationers fria utveckling enligt hvars och ens naturliga kynne och anlag.

PASTORER INOM AUGUSTANA-SYNODEN ANSTÄLLDA VID LÄGREN.

P. N. SJOGREN,
Camp Dodge, Ia.

HUGO HATERIUS,
Camp Bowie, Tex.

C. E. HOFFSTEN,
Camp Grant, Ill.

EMIL F. BERGREN,
Gen. Hosp. No. 4, Buffalo, N. Y.

E. E. RYDEN,
Camp Wadsworth, S. C.

WALTER TILLBERG,
Camp Logan, Tex.

NELS LUNDGREN,
Fort Snelling, Minn.

En nickels självbiografi.

AF F. J. JOHNSON.

DET kommer dagar ibland, när man inte har lust till någonting. Man försöker än med det ena, än med det andra tidsfördrifvet, men ingenting intresserar en. En sådan där eftermiddag hade jag i går. Jag hade intet särskildt värf att utföra, och så lade jag mig på en soffa och undrade hur jag skulle kunna använda eftermiddagen på bästa sätt. Kanske jag skulle försöka med fiolspelning? Jag tog fram mitt gamla instrument och försökte spela, men jag kunde inte ens stämma fiolskrabben ordentligt. Det kom väl an därpå, att jag var så ostämd själf. Så föll min blick på en liten röd bok, som jag dagen förut skaffat från stadens bibliotek. Det var Tolstois funderingar om de sköna konsterna. Jag tog upp boken, öppnade den och började läsa förordet, men hade inte läst en half sida, förrän jag slängde boken på mitt skrifbord. Kanske jag skulle ta och ordna mitt bibliotek, eftersom jag inte hade lust till något som kräfde tankearbete? Jag ställde mig framför hyllan och mönstrade bokryggarna, gick ett par slag öfver golfvet och stannade framför fönstret. "Om det vore vackert väder ändå", tänkte jag. "Då skulle jag taga en duktig promenad, besöka kyrkogården eller begifva mig utom stadens hank och stör ut till landet, ut till fåglarna." Men det var grådaskigt och tråkigt ute också. Jag slog alltså promenaden ur hågen. Sofva var heller inte lönt att tänka på, jag som aldrig kan sofva om dagen. Jag är en af dem som få skatta sig lyckliga, om de få sofva om nätterna. Jag började gå fram och tillbaka i rummet, men så kom det för mig, att det i alla fall var bra dumt att gå så där och nöta ut mattan, när det därute fanns milslånga trottoarer, som man fick begagna alldeles fritt och utan att behöfva tänka på att man slet ut dem. Jag satte mig vid skrifbordet och gnodde min kala hjässa med händerna. Huru vore det att skrifva bref? Till hvem? Hade jag varit förlofvad som förr i världen, så hade det ju varit lätt nog att göra den tråkiga eftermiddagen ett par timmar kortare, men — — ja, det hör inte hit. Det är inte meningen att jag skall ingå på en beskrifning af mina familjeförhållanden. Jag tog emellertid upp en penna och började äfven mycket riktigt ett bref till min syster, som flyttade till Philadelphia för ett par år sedan. Men pennan sprätte det svarta bläcket hit och dit, och stafvade galet gjorde jag också, och — så ref jag pappersarket i småbitar och slängde dem i papperskorgen. "Hå hå ja ja! Hur mycket kan klockan vara? Ett! Jaså, inte mera." Så fick jag för mig att jag skulle snickra litet. Det är ju ett angenämt, hälsosamt och intressant tidsfördrif, nota bene, för den som ej är snickare. Staketet behöfde lagas, och jag hade ju lofvat pojken min, att jag skulle slå ihop en ny kälke åt honom, innan snön började flyga, som anglo-amerikaner säga. Jag slängde af mig rocken — ty nu skulle det bli annat af — och ilade ned till vedboden. Men så fick jag se, att det fanns högst åtta spikar i den gamla rostiga päronkannan, där dessa för ett väl ordnadt hushåll — och det kan jag, utan att ljuga så värst mycket, garantera att vårt är — så nödvändiga artiklar förvarades. Vi bo långt från stadens handelscentrum och spik finnes inte att köpa på mindre än en mils afstånd. Men här var ju ett charmant tillfälle att få sig en promenad, med ett nyttigt mål i bakgrunden. Jag begaf mig in igen, tog mig en ren krage, tog en nickel ur min skrifbordslåda — den skulle förvandlas till spik — och skulle just begifva mig i väg, när det började smattra på fönsterrutorna. "Jaså, det regnar!" Och så satte jag mig vid skrifbordet igen och började leka med femcentaren, en svartfläckig representant af det stora nickelsläktet. Jag rullade den på den blanka bordskifvan och uppfångade den, innan den hann falla till golfvet. "Tänk om den ena femcentaren efter den andra kunde rulla in till mig på det här viset!" Ja, man kan få lustiga tankar ibland. Jag glömde att infånga myntet, det rullade på golfvet och lade sig ej till ro förrän det hann under soffan, hvilket ju var helt naturligt. Har du någonsin sett ett mynt, som du händelsevis tappat på golfvet, bli liggande på ett ställe, där du bekvämt kunde plocka upp det? Jag lade mig på magen eller rättare på golfvet med magen nedåt och lyckades slutligen köra fram femcentaren. Så lade jag mig åter på soffan, glömde att jag intet kunde ta mig för och började filosofera så där litet smått och barnsligt, under det att jag fingrade på myntet. "Tänk om en sådan här liten tingest kunde tala", tänkte jag. "Det skulle bli intressanta autobiografier att lyssna till." Och hur det nu kom sig, så var det verkligen som om femcentaren hade börjat tala. En hel liten lefnadssaga dukades upp i min fantasi. Och så här lydde den: —

Jag kom till världen år 1899 och fick genast börja mitt oroliga, växlingsrika lif. Det dröjde inte så särdeles länge, förrän jag kom till det stora, bullrande Chicago. Att tala om alla mina upplefvelser är omöjligt,

men en och annan tafla ur mitt lif får jag lof att låta er se. Under min vistelse i Chicago, låg jag några dagar i en rik bankirs ficka, där jag hade till sällskap en mängd andra mynt, både stora och små, hvita och gula. Jag trifdes dock inte rätt bra i bankirens ficka, ty han hade den fula ovanan att skramla så mycket som möjligt med sina pengar, och de tunga sifverdollrarna skrapade mig på alla kanter. Men jag slapp snart ur mitt fängelse, ty en regnig dag, då bankiren lät putsa sina skor och den lille skoputsaren skulle betalas, var jag en af mynten som bankirens ringbeprydda hand fiskade upp ur fickan. Jag och en annan femcentare eller nickel, som vi ju också kallas — något äldre än jag, blefvo liggande sida vid sida, och jag undrade hvilken af oss två skulle åka tillbaka i den djupa fickan. Till min stora glädje lämnades jag till den lille gosstackarn, som log emot mig så vackert. Vi femcentare kunna sprida glädje till de små i samhället. Hvad gör det då, om de rike, de förnäme handtera oss vårdslöst och likgiltigt. De glömma ofta, att det är vi småslantar som skapa dollarn, att det är de små i samhället som hålla de stora uppe. Så lycklig jag kände mig, medan jag låg i den lille gossens darrande hand! Men den lyckan blef af kort varaktighet. Så snart som gossen kommit inom dörren till sitt tarfliga hem, kom en rödbrusig man emot honom och röt: "Hur mycket har du i kväll!" Den lilla handen dök ned i fickan och grep tag om oss småslantar och i nästa sekund lågo vi i den rödbrusiges fräkniga näfve. Ack, så jag ömkade den lille gossen, men hvad kunde jag, en stackars nickel, göra? Tänk så ärlig den lille skoputsaren var, som inte lämnade en enda af oss kvar i sin ficka eller undangömde någon af oss annorstädes! Jag är säker på att han en dag blir en god och lycklig man. Så snart som den rödbrusige karlen .. det var väl gossens fader — fått slantarna, gick han ut. Vi lågo i hans smutsiga ficka bland spik, tobak och tändsticksstumpar, och jag undrade hvar jag nu skulle hamna. Vi slantar föra i alla fall ett mödosamt och äfventyrligt lif. Men vi få se och höra mycket som är intressant och vara med om både sorg och glädje. Och välkomna äro vi öfverallt. Bäst jag låg där och harmades på det otrefliga sällskapet, öppnade min husbonde en dörr. Jaså! Ja, det var just det jag anat — en krog. Jag var den första som slängdes på krogdisken. Tänk, så många femcentare som hamna där! Det är bedröfligt att stora människor, som vilja kallas förståndiga, tvinga oss stackare att tjäna vinguden. Jag riktigt skämdes, när den tjocke kyparen slängde mig i den välfyllda penninglådan, där hvarje myntsort hade sitt särskilda fack. Det låter otroligt, men jag hade aldrig varit på en krog förut. Undra då på att jag skämdes! Snart utlämnades jag emellertid såsom växel till en fin herre, som gick ut så snart som han tömt sitt glas. Hen begaf sig till en skomakare, och köpte för mig ett par skosnören åt sin fru. Jag tyckte om skomakarens utseende, men fick vid närmare bekantskap veta att han var en riktig gnidare, en äkta snålvarg, och jag hade aldrig tyckt särdeles mycket om sådana individer. Påföljande dag — det var söndag — gick skomakaren till kyrkan, och jag fick följa med. Han lade ett par rödskinn — så benämna vi femcentare våra kusiner encentarna, när vi äro vid godt humör — i samma ficka som jag låg. Efter predikans slut upptogs kollekt för ett barnhem. Skomakaren grep tag om oss alla tre, och skulle just kasta mig i håfven, men så grep han i stället ett af rödskinnen, som fick åka dit i stället, väl skyddad af skomakarens stora, beckiga hand. Jag "filade kip", som det stundom heter på svensk-amerikanska, när jag fick krypa tillbaka i den snåle skomakarens ficka. Den mannen hade inte stor välsignelse af sina penningar, och ännu mindre af sin kyrkogång.

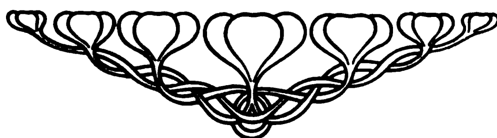
Hur jag kom ifrån skomakaren, mins jag verkligen inte. Jag låg flera dagar hos en fotografist, men så gaf han mig till sin tolfåriga dotter, som sprang bort till en femcentsteater med mig. Där riktigt regnade det in femcentare, och jag hade riktigt svårt för att andas där jag låg nästan allra underst i penninglådan. Det är ju rysligt att så många slantar offras på dessa barnsliga, men tyvärr allt annat än oskyldiga nöjen. Jag låg där i lådan och undrade, om inte dessa billiga teatrar ruinera flera unga män och kvinnor än någonting annat. Vi små runda nickelbitar måste tjäna både godt och ondt, men likväl kan ingen skjuta skulden på oss, om vi än äro indirekta orsaken till deras fall. Inte rå vi för att de dumma och kortsynta människorna missbruka oss. Ja, skratta nu inte åt en liten nickels barnsliga funderingar. Jag menar väl. Efter mitt ofrivilliga teaterbesök kom jag till en riktigt fin dam, som råkade släppa mig i sin klädningsficka, där jag fick sällskap med en bit "gum", som smorde ner mig. Jag låg länge kvar i fickan. Den fina damen begagnade klädningen ibland, men hon tycktes ha glömt mig. Men så en dag, hörde jag henne ropa till sin man: "Harry, jag tror bestämt att jag har några slantar i fickan på min mörkblå klänning, som hänger bakom dörren i den lilla garderoben." Jag hörde tunga steg i trappan och så började en hand famla efter öppningen på fickan. Han hade flera gånger fatt i mig, men se öppningen på fickan kunde den ej hitta. Karlstackern blef arg till slut, jag tror att han t. o. m. svor, och så fick frun själf lof att komma upp och få fram mig i dagsljuset. Mannen skyndade ut, hoppade på en spårvagn och lämnade mig till konduktören.

Under den därpå följande veckan hade jag ingen ro hvarken dag eller natt, och jag vill inte ens försöka att relatera det som hände mig. Omsider hamnade jag hos en svensk nebraskafarmare, och så bar det af till solens och vindarnas land. Af själfva resan njöt jag inte så särdeles mycket, ty blott en enda gång fick jag titta fram ur farmarens penningpung, och det var när han köpte en cigarr. En af mina ädla bröder, en af de där med arabisk femma med stjärnkrans omkring, fick då byta om ägare. Och lika bra var det, ty nog ville jag användas bättre än att utbytas mot gum, tobak och snus. Jag, som hittills vistats i stora städer, fick nu ett angenämt

ombyte. Till farmarens hem kom jag dock aldrig, ty han lämnade mig tillsammans med en femtio-centare till en matvaruhandlare. Kort därpå kom en liten flicka och begärde sill för en nickels värde. Hon lämnade en tio-centare till handelsmannen, och så fick hon mig såsom växel, och därmed inträdde ett nytt skede af min tillvaro. Äfven i mitt växlingsrika lif hade nornorna bestämdt sig för att inväfva några trådar romantik. Det hem jag nu kom till, var fattigt på mynt, men rikt på kärlek och trefnad. En medelålders kvinna tog mig ur flickans hand och lade mig på en hylla bredvid klockan, som med sitt tick, tack var ett angenämt sällskap. I det ena hörnet af rummet, låg en gammal sjuk man. Det var riktigt intressant att ligga däruppe på hyllan och iakttaga hvad som tilldrog sig omkring mig. Men ack, om jag ändå kunnat förvandlas till en blank silfverdollar eller en glänsande guldfemma! Men den som är slagen till slant, drömmer nog förgäfves om storhet och makt. Men de goda människorna i detta hem hade så väl behöft både en och två guldfemmor, det såg och hörde jag. Ute snöade det. Framemot kvällen skickades flickan att köpa litet mjölk, och så togs jag ned från hyllan och låg åter omsluten af hennes lilla mjuka hand. Hon hade inte hunnit så särdeles långt, när hon snafvade och föll. I fallet släppte hon mig. Jag rullade ett stycke och blef sedan liggande i en fördjupning, nästan helt och hållet betäckt med snö. Det stackars barnet letade länge efter mig, men snön och det tilltagande mörkret hindrade henne ifrån att finna mig. Flickan grät och jag led obeskrifligt där jag låg, oförmögen att ge mig tillkänna. Jag lämnades ensam och var snart alldeles öfverhöljd af ren hvit snö. Aldrig har jag filosoferat så mycket som den natten. Det grämde mig, när jag tänkte på hur många människor af fri vilja urakt-låta att göra det som jag ej rådde för — att hjälpa de nödlidande. De se all den fattigdom, allt det elände som råder omkring dem, men tillsluta sina hjärtan, som omsider bli lika hårda och otillgängliga som deras kassakistor. Vet ni hur länge jag fick ligga kvar där den fattiga flickan tappade mig? Jo, två hela vintrar och en sommar. Jag gjorde många intressanta iakttagelser, där jag låg, så godt som öfverhöljd af jord och lera, men ni blefve alldeles uttröttade om jag skulle redogöra för denna tid af min tillvaro. Det är inte alla fem-centare som få en sådan ferietid, äfven om det är rätt många som falla så där och kanske aldrig komma upp mer. Jag trodde att det skulle gå så med mig, när den ena efter den andra gick förbi mig, ja t. o. m. trampade på mig utan att jag blef varskodd. Det började slutligen kännas riktigt svårt att ligga där overksam, och jag blef gråare och fulare för hvarje dag. Så blef det vår igen. En vacker och varm eftermiddag, kom ett litet barn tultande, satte sig och började leka. Barnet fick händelsevis fatt i mig och förde mig — smutsig och otäck som jag var — till sin mun. Jag var rädd för att bli sväljd, men i detsamma kom flickan, som tappat mig, och räddade mig i sista sekunden. Det var en ödets nyck. Det är högst sällan som vi femcentare komma i samma persons ägo mer än en gång. Flickan blef riktigt glad när hon fick se mig. Hon visste nog hvem jag var och jag tänkte: Nu får jag väl titta in i hennes lilla fattiga, men trefliga hem igen. Men det är omöjligt jämväl för en nickel att bestämma eller förutse sina kommande öden. Flickan tog barnet med sig till närmaste hus där hon lämnade mig till en kvinna som såg riktigt tvär ut. Det var barnets mor, och jag gissade att flickan var hennes barnpiga. "Eftersom lilla Elin fann den här femcentaren, så vill jag lämna den till er", sade flickan och berättade att hon funnit mig i barnets mun. Tänk om alla människor vore så ärliga! Men — otack är världens lön. Kvinnan blef riktigt arg och det var bra nära att flickan fått sig en bastant örfil.

"Kan du inte ta bättre vara på ungen, din slarfva! Elin kunde ju ha blifvit kväfd eller förgiftad af det där smutsiga myntet!" utropade hon vresigt. Men ha mig, det ville hon, och så skildes jag — troligen för alltid — från min väninna, den fattiga flickan. Den vresiga kvinnan lade mig på sitt toalettbord, bland sminkburkar och annat som passa åt sådana individer. Jag gjorde mina reflektioner, när ägarinnan af allt det där skräpet stod framför spegeln och — — men det är nog säkrast att behålla de där reflektionerna för sig själf. Ett par dagar därefter lade kvinnan mig i sin väska, och postkontoret blef min nästa vistelseort. Men min tid där blef kort, kanske på sin höjd ett tiotal minuter. Nu befinner jag mig hos en flintskallig herre, som inte synes ha någonting att göra. Han ligger raklång på en soffa och fingrar på mig. Jag just undrar till hvem han kommer att lämna mig? — — —

Den talträngde nickeln behöfde inte undra länge på den saken, ty i detsamma ringde någon på dörrklockan. Därute i regnet stod en krympling, som hade blyertspännor till salu. Jag köpte en för nickeln, som nog den gången var högst belåten med att få byta om ägare. Jag skyndade in, hvässte min nyförvärfvade blyertspenna och skref ner den här autobiografen alldeles så, som den svartfläckige nickeln berättade den, medan jag låg på soffen och tummade på honom.

"Till österland."

AF G. N. SWAN.

VÅR omgifning är för vårt välbefinnande af stor vikt och betydelse och utöfvar större inflytande på oss än vi kanske ana. Detta gäller nog ock vår uppfattning af "ställningar och förhållanden", våra iakttagelser och rön hemma och borta, i "hälg och söcken", på resor och hvarest vi för öfrigt befinna oss, i vårt umgänge med våra medmänniskor — omgifningen bidrager väsentligt i att göra umgänget angenämt eller det motsatta.

Dessa tankar, för visso icke originella, runno mig gång efter annan i hågen, då jag nyligen företog en lång, tröttande och på det hela ganska enformig järnvägsresa. Vi voro väl bortåt ett par hundra passagerare på tåget, men jag hade intet sällskap och kände mig därför ensam. Om det under sådana omständigheter är något, som förtar den olidliga, tryckande känslan af ensamhet och enformighet så är det god lektyr, och jag var lycklig nog att äga sådan. Det dröjde ej länge förrän jag blef lifligt intresserad i de i boken uppträdande personerna, de blefvo mitt ressällskap och jag umgicks med dem som med gamla vänner. Jag skall emellertid låta det vara osagdt huruvida i kontrast med omgifningen läsningen blef trefligare och njutningen större, så att på grund däraf bokens värde, eller rättare min uppfattning däraf, utföll till dess förmån. Alltnog, jag kände mig tacksam till författarinnan för den njutning läsningen beredde mig, och till bokens ägarinna, som riktat min uppmärksamhet därpå och ställt den till mitt förfogande.

När vi under barndomsåren läste eller hörde talas om de "tre vise männen från Österlandet", så hade vi nog en i allmänhet ganska grumlad uppfattning af det märkvärdiga landets geografiska läge och beskaffenhet, men att det var fjärran borta, långt, långt borta i världen, det trodde vi säkerligen alla. Visserligen kan med fog hvarje större eller mindre rike, som är beläget mot soluppgången från den torfva, vi bebo benämnas "Österland"; men det har nu en gång ingått i vårt medvetande att Österlandet ligger långt österut från Medelhafvets stränder, så att, helt ofrivilligt, när titeln "Till Österland" mötte mig, mina tankar gingo hän mot det gamla Österlandet. Det var därför med en viss, skall jag säga missräkning jag fann, att det var ett helt annat land, författarinnan af föreliggande bok riktar vår uppmärksamhet på — något som för öfrigt ej gjorde läsningen mindre njutningsrik. Och dock borde jag väl af bilden på omslaget, ett gammalt vikingaskepp med en hjälmprydd viking i fören, hafva förts på andra tankar. Hvilket land som åsyftas framgår emellertid af följande korta resumé af händelsernas gång.

På Lindö i Södermanlands skärgård kort före midsommar få vi först stifta bekantskap med berättelsens hjälte och hjältinna, Ingvar, som då var sjutton år gammal, och Ingerun, tre år yngre. Lik Fritiof och Ingeborg hade de växt upp som fostersyskon, hos Ingeruns föräldrar Tord Östensson och hans hustru Fastvi. Ingvar hade som liten gosse förlorat sin moder Ragnhild, och hans fostermoder hade nu också gått all världens väg. Han var blott fem år gammal, när hans fader Emund Åkesson hade äktat Tola, och med henne hade han en son Havald. Ingvar var mycket stolt öfver sina anor: "Min farmor var dotter till konung Erik Segersäll. Och mina fäder och min moders ha varit af storbondsätt i Södermanland, men Tolas far var landtbo på min farfaders odal och var hans frigifna träl." Och henne kunde han, lika litet som hon honom, tåla. Hon hade förmått sin man att sända bort Ingvar och i nära tolf år hade han nu vistats hos Tord och lekt med sina fosterbröder Sigvid och Ragnvald och med Ingerun. Nästan från början få vi göra bekantskap med runomästaren Asmund Karason, som i unga år gått i västerviking till England och där blifvit kristen, och efter hand framträda på scenen en del andra personer. Berättelsen för oss tillbaka till början af 1,000-talet, då Olof Skötkonung regerade i Svea rike. Tretton år förut hade han låtit döpa sig, men ännu voro hans flesta undersåtar trogna den gamla Asaläran.

Ingvar och Ingerun voro ute i skogen. "Omkring dem var strålande försommar med sol och blom och ljus grönska. Öfver backens gräs och smörblommor sväfvade hundlokornas hvita flockar. Allestädes lyste smultronblommorna som snö med solguld i. Nedanför sluttningen betade kor i en dalsänkas täta gräs, bland hvars vippor otaliga af maskrosens lätta, florsgenomskinliga dunbollar sväfvade. Längre bort syntes kullar, höljda af mjukt rundade trädkronor. All skog var redan tätlöfvad, lummig, men ännu vårligt ljus af höggröna askar och af ekars bjärt gulgröna löfhvalf." (Ja, dessa rader kunna ju tjäna som prof på författarinnans stil).

Ingvar ehuru ung var icke blott stolt men äfven äregirig. I två somrar hade hans fader tagit honom med i viking, och nu önskade han ingenting högre än att få

ett eget skepp och draga ut "till alla världens länder" som viking. Innan barnen skildes åt hade de kommit öfverens om att dagen därpå företaga en båtfärd genom skärgården till Sigtuna, och när de efter en ganska äfventyrlig resa återvände sex dagar senare fick Ingvar veta at hans fader aflidit. Under färden hade de unga haft mycket att säga hvarandra, mycket hade hon sagt som ej föll honom i smaken, och då nu Ingvar följde med sin faders huskarl Björn till fädernegården Älgestad för graföl och arfskifte, bjöd han icke Ingerun farväl, till hennes stora förvåning och sorg. De hade annars förut lofvat hvarandra tro och kärlek. Han skulle resa västerut till England och sedan söderut till flera olika i sagorna omnämnda länder och slutligen till Grekland och till Miklagård (Konstantinopel). "Och när jag vunnit ära och guld nog, vänder jag åter hem, då skall jag hafva större skatter med mig än någon tillförene. Då skall du blifva min husfröja", hade han sagdt.

Och han reste bort, vann guld och ära och kom tillbaka först efter åtta år. Sjökonungen Ingvar Vittfarnes namn var vida kändt och fruktadt, med ett litet skepp hade han seglat bort, nu kom han åter med "fyra smäckra långskepp", "stora skaror hjälmprydda män rörde sig ombord", och med frikostig hand delade han ut de hemförda skatterna. Efter många "om" och "men" blefvo han och Ingerun försonade och hon vardt, till Tolas stora grämelse, husfröja på Älgestad. Där lefde de i ro och lugn i fem år och under tiden hade en liten Sven kommit för att ännu starkare binda kärlekens band mellan föräldrarna.

Men olyckan förde då en dag till Älgestad en isländsk skald, hvars namn Garda-Kettil antydde att han färdats vida kring i Gardarike, och till harpa besjöng han i egna sånger Ingvars forna bragder i fjärran land, "de spännande äfventyrens, de öfverdådiga bragdernas, de hetsande stridernas värld." Och i Ingvars hågkomst lefde då upp på nytt den tidiga ungdomens år, då han varit med därute, och lockade honom öfvermäktigt. Han sade dock ingenting härom, men när julen kom och mjödet bars in på kvällen och han som husfader skulle dricka Hvite Krists skål, då lyfte han hornet högt, hans stämma klang djupt som malm och han gjorde ett "löfte att kommande vår segla i Östervåg för att intaga land bortom Gardarike och göra sig till konung. Detta ville han fullborda eller sätta lifvet till." Ingvars anlete sken och han märkte icke "att Ingerun, blek som ett lärft, stirrade på honom med dödsskrämd blick".

Våren kom och då lät Ingvar laga och täta de trenne skepp, som länge legat gistna på stranden, och gjorde andra förberedelser för en snar affärd. Men det dröjde länge, innan allt folket samlats, och på grund af vindstilla försenades sedan resan till sex veckor före midsommar. "Det var en ståtlig räcka på trettio drakar med skum under bringan och svällda segel likt vingar resta öfver ryggen. För hvar dag under färden hade nya skepp stött till från Lögarns vikar, från Skärgårdens öar." Men affärden blef dock ej för Ingvar en sådan som han tänkt sig den. I sista stunden hade Ingerun bestämdt nekat att fara med, ja, hon hade till och med, då han bedt henne efter några solhvarf komma efter med Sven, svarat: "Nej, Ingvar! Aldrig far jag efter dig. Det svär jag, så hjälpe mig Hvite Krist!" "Så svär jag att tiofaldt återgälda dig det ve du nu vållat mig", hade han svarat; och nu var deras glädjes dag all och skilda deras vägar för alltid.

På fjärde året därefter sände Ingvar en af sina män efter Sven, och som han gärna ville fara ut till sin far kunde Ingerun icke hindra det. Men därefter var det slut med hennes intresse i lifvet, hon blef tungsint och önskade sig döden. Då kom där vandrande frampå våren till Älgestad en främling från Tiundaland och sporde efter Ingerun. Det var hennes gamle vän från barndomen Asmund Karason, som hon ej hade sett på elfva år, och han tillropade henne: "Vakna ur dödens dvala, du lefvande och unga!" Och han påminde henne om att han en gång lofvat henne att obedd komma när hon råkat i yttersta nöd. Nu vore tiden inne, och han uppmanade henne att, då hon var bunden af en ed att ej fara till Ingvar, hon dock kunde resa ut och leta reda på sin son. Det hade åsyftad verkan, och snart var hon i färd med förberedelser för den långresa, hon och Asmund skulle företaga. Och en långresa vardt det också. Först färdades de sjöledes till Holmgård, sedan uppför floden till Gardarikes hufvudstad Könegård, så på den stora floden Volga, och slutligen fick hon rida på "ett stort, högbent djur med gethufvud på buktande hals samt kullrig rygg". När de ändtligen hunno målet för resan låg Havald döende, och Ingvar var svårt sjuk, och på hemresan afled han. Gärna hade han velat fara med hem och hvila i svensk jord. Men "fjärran i östern multnade hans ben." En väldig minnessten öfver sin make reste Ingerun, när hon ändtligen kommit åter till Älgestad, och sammaledes gjorde Tola öfver Havald. Torbjörn skald hade diktat en drapa öfver bröderna, och ur denna ristades på båda vårdarna:

"De foro manligen
fjärran efter guld,
matade österut örnen,
dogo söder i Särkland."

* * *

Se där i några drag de yttre konturerna till en synnerligen intressant, stundom till och med spännande och alltigenom förtjänstfullt skrifven berättelse. Författarinnan är i besittning af historisk kunskap, en ej obetydlig fantasi och människokännedom, och hon förfogar öfver ett rikt gammalsvenskt ordförråd, hvilket gör att man nästan omedvetet känner sig förflyttad till gamla tider och sätter sig in i deras seder, åsikter och syn på lifvet.

Om anmälaren icke tager miste är fröken Uppström föga känd här i landet. Han vill minnas att hon, i likhet med den nu så berömda Selma Lagerlöf, gjorde sin

debut i *Idun,* "damernas egen tidning" och däri, i täflan med andra, vann första priset. Detta hennes första större arbete: "Nya Sverige. En roman om de första svenskarnas liv i Amerika", utkom i bokform i Stockholm 1914 och har af pressen vunnit ampelt erkännande. Hennes andra bok: "Till Österland. Berättelse av Aivva Uppström", är den, som här ofvan beskrifvits och som trycktes i Uppsala 1916. Den räknar 240 sidor och kostar i Sverige kr. 3.25.

Vår svensk-amerikanska ungdom läser ju i allmänhet ogärna böcker om en långt förfluten tid, men det skulle sannerligen ej skada om den mera sysselsatte sig med skildringar från Sveriges forn- och medeltid, äfven om denna ej i allo förtjänar benämningen "den gamla, goda tiden."

Idrott och ungdom.

Af Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningens Riksförbunds sekreterare, direktör C. L. Kornerup.

I DEN grekiska forntiden var det en allmänt utbredd och erkänd lära, att det var en människas skyldighet att utveckla såväl själen som kroppen. Man ansåg, att det icke gick för sig att utveckla endast endera. En stor ande, väl utvecklad och mångsidig, kan hämmas i sin flykt och verksamhet, om han bor i en svag och sjuk kropp. Omvändt kan en människa med sunda och starka muskler endast uträtta helt litet, ifall själens utveckling är försummad.

Men den jämbördiga utvecklingen af såväl själen som kroppen råkade på sin tid märkvärdigt nog i glömska, och man lade hufvudsakligen en ensidig vikt på endera delen, och detta var ofta själens utveckling. Det är egentligen först i våra dagar, som England och Amerika hafva visat, att försummandet af kroppens utveckling hämnar sig, och det är lätt att förstå, att upplysningen härom blef orsaken till, att dessa nationer förde fram olika grenar af idrott.

Den tidsperiod, under hvilken kroppen undergår sin starkaste och viktigaste utveckling, tillhör ungdomen, och denna tid af vårt lif bör därför användas till att gifva kroppens utveckling en sund riktning. Det ligger så nära till hands för en ung, kry man eller kvinna att begagna sin kropp. Kroppsansträngningar elda ungdomen på ett sätt, som de, hvilka ej själfva pröfvat det, icke kunna göra sig någon föreställning om.

Hälften af den utvecklade kroppen, beräknad efter vikt, utgöres af musklerna. Musklerna äro viljans redskap, och det är därför naturligt, att dessa båda, viljan och muskelstyrkan, böra motsvara hvarandra. Blifva dessa ungdomens krafter icke använda, så att de få rätt att utveckla sig på naturligt sätt, så ger detta ofta anledning till, att all denna kraft och energi, i stället för att användas till kroppens utveckling, hållas tillbaka, liksom bottenfällas och jäsa och blifva till osundhet, som skaffar sig aflopp i utsväfningar, såväl moraliska som fysiska.

Stillasittande arbete i kontor, skolor o. s. v. ger ofta en onaturlig och hopsjunken kroppsställning och verkar nedsättande på kroppskrafterna. Vi känna alla typen, den unge mannen och den gråbleka hyn, de ömtåliga nerverna, dålig mage, njurar, lungor eller hjärta. Ty alla dessa organ hafva icke fått frihet att utveckla sig så som de kunde och borde, och äfven själens, nämligen viljans och handlingskraftens utveckling har lidit och förkrympts. Utsväfningar förtära kraften i en öfverraskande grad, men ett tillräckligt och allsidigt kroppsarbete tar kroppskrafterna i anspråk på nyttigt sätt och förminskar på samma gång frestelserna. Kroppsligt arbete och idrott stålsätta viljan och härda musklerna, och hvad är icke uträttadt i världen genom samarbete mellan en stark vilja och kraftiga muskler? Genom detta har jorden blifvit brukad, städer hafva byggts, öfverallt har det kämpats, skrifvits och talats.

Den unge, kraftige mannen, som dagligen låter sina muskler få den sunda motion, idrotten gifver, faller svårligen för frestelser. Detta hafva amerikanerna insett, och i alla Amerikas samt på senare åren äfven i Europas många tusen kristliga föreningar för unga män har det gifvits ungdomen tillfälle att öfva sig i olika idrotter.

Den kände professor Stanley Hall i Boston, U. S. A., säger: Vi äro Kristi soldater, som öfva våra muskler, icke endast mot den yttre fienden men också mot frestelserna inom oss själfva och omkring oss. Vi vilja arbeta på att sätta ett högre adelsmärke på människan, genom en välskött kropp göra henne stark och uthållig, härdad och kraftig, med bättre hjärta, mage och nerver och större motståndskraft mot människans största fiender, sjukdom och frestelser. Vi lefva i en handlingens värld. Människan värderas nu mera och mera efter hvad hon kan göra och verkligen gör, och icke efter hvad hon kunde göra eller hvad hon känner. Viljan är människans viktigaste gåfva, och viljans redskap är musklerna.

Måtte därför det arbete, som nedlägges af våra pedagoger och idrottsledare för den sunda idrottens utveckling, mot ungdomen mottagas med uppriktig tacksamhet och förståelse. Då kommer resultatet att blifva den bästa illustrationen för det gamla latinska ordstäfvet: "Mens sana in corpore sano."

Vi knuffa och skuffa hvarandra.

AF J. A. NORDLING.

Vi knuffa och skuffa hvarandra,
likt kifvande barn på en bro.
Så omildt hvarandra vi klandra
och ondt på hvarandra vi glo.
Snart ligger en broder i fara:
han slant, och i djupet det bar.
Men se, hur han synes sig klara,
han simmar i land som en karl.

Då hurras i kifvande hopen,
— han är nu en hjälte så visst.
Men, hade han stannat i gropen,
väl alla förtroendet mist.
Ack, hvarför skuffa hvarandra,
likt kifvande barn på en bro!
Ack, hvarföre jämt gå och klandra
och snedt på din medbroder glo?

Så mången ej lär sig att simma,
förrän han blir skuffad i sjön.
Det är under motgångens timma,
man lär sig i tron öfva bön.
Och bönen är utsträckta armar,
som bära oss uppe i nöd,
när vågsvallet rundt om oss larmar
och man ser blott hotande död.

Men alla ej lära sig simma,
om de knuffas ned uti sjön.
De drunkna i motgångens timma,
de kunna ej bedja en bön.
Dem måste man hjälpa att flyta,
ej knuffa i svallande våg.
När vinden och vågorna ryta,
de måste ha lifboj och tåg.

"Metropolitan Council, The John Ericsson League of Patriotic Service."

[True translation filed with the postmaster at Rock Island, Ill., on April 29, 1918, as required by the Act of Congress of October 6, 1917.]

INGEN uppoffring för stor för att hjälpa Uncle Sam skapa en värld, där enhvar kan lefva tryggt, utgör valspråket för "Metropolitan Council, The John Ericsson League of Patriotic Service", organiserad å ett möte af framstående amerikanska medborgare af svensk härstamning å Civic Club, New York.

The John Ericsson League, hvars national-organisation bildades å ett möte i Chicago förliden månad på initiativ af Edwin Björkman, New York, direktör för Scandinavian Bureau, Committee on Public Information, är nu i färd med att mobilisera de 2,500,000 amerikanska medborgare af svensk härstamning för deltagande i den afgörande kraftansträngningen för krigets afslutande.

The John Ericsson League besjälas af samma 100 procents amerikanism som John Ericsson, Amerikas främste patriot af svensk härstamning, hvilken genom Monitors uppfinning i väsentlig grad bidrog till att föra inbördeskriget till ett segerrikt slut.

Peter B. Hanson, New York, har utsetts till ordförande för exekutiv-kommittéen af Metropolitan Council. Andra styrelseledamöter äro: Chas. A. Ogren, New York, vice ordförande; Axel Josephsson, New York, sekreterare; och Charles Edling, New York, skattmästare.

J. G. Bergquist, Charles K. Johansen, Emil F. Johnson och Mr. Björkman, samtliga från New York, äfvensom George H. Ericsson och Rev. O. J. Engstrand, båda från Brooklyn, hafva utsetts till medlemmar af exekutiv-kommittéen, hvilken kommer att utnämna ytterligare fem medlemmar, härigenom skapande tillfälle för Yonkers och Jersey City att blifva speciellt representerade i kommittéen.

The John Ericsson League har följande uppgifter enligt dess provisoriska konstitution, hvilken antagits af Metropolitan Council:

"To support the national war policy.

"To act as a clearing house for patriotic activities among citizens of Swedish origin.

"To work for national unification.

"To promote better understanding and closer relationship between the peoples of the United States and Sweden."

The John Ericsson League ämnar icke på något sätt konkurrera med redan existerande organisationer. Dess syfte är icke att träda i deras ställe, utan allenast att koordinera deras verksamhet, härigenom borteliminerande duplicering, och på allt sätt uppmuntra öppnandet af nya fält för patriotisk verksamhet. The John Ericsson League ämnar i största möjliga utsträckning samarbeta med State Councils of Defence och andra liknande organisationer.

Ehuru The John Ericsson Leagues nuvarande organisation är i främsta rummet en krigsorganisation — afsedd att frambringa en koncentrerad ansträngning från medborgare af svensk härstamning i fråga om inköp af Liberty Bonds, War Savings Stamps och Thrift Stamps, i fråga om understödjande af Röda Korset och annan krigshjälp-verksamhet, med ett ord att göra allting i dess makt för att bistå våra myndigheter i att föra kriget till ett snabbt slut —, planerar densamma äfven en omfattande undervisningsrörelse i och för komplett amerikanisering af folk of svensk härstamning i detta land.

Hvad kommer seger för våra vapen i det nuvarande kriget att innebära? Kommer det att innebära ett utnyttjande af segerns frukter till det yttersta för territoriell expansion, för undertryckande af andra nationers rätt att lefva ett själfständigt lif, för själfviska syften af alla slag? Nej,

och tusen gånger nej — Amerikas krigsmål är att säkerställa utvecklingen af demokratiska principer öfver hela världen, "to make the world safe for democracy."

I betraktande af det faktum att kampanjen för The Third Liberty Loan redan befinner sig i full gång och att The Swedish Liberty Loan Committee organiserades oberoende af The John Ericsson League, kommer Metropolitan Council icke att starta någon ny verksamhet förrän denna kampanj blifvit afslutad. Under mellantiden kommer den att koncentrera hela sitt inflytande å nämnda kommittés understödjande.

Mr. Björkman har företagit resor till New Englandstaterna äfvensom till centrala västern och nordvästern, hållande tal för The John Ericsson League i Hartford, Conn.; Chicago och Rock Island, Ill.; Des Moines och Ottumwa, Iowa; Minneapolis, St. Paul och St. Peter, Minn.; Jamestown, N. Y., och Worcester, Mass.

Local councils hafva organiserats såväl i dessa som andra städer, State councils åter i Iowa och Minnesota. En nationalbyrå, under ledning af Werner Melinder, har öppnats i 1347 Conway Bldg., Chicago.

Judge Harry Olson, Chicago, är president för The National Council; Harry A. Lund, Minneapolis, vice president; Mr. Björkman, sekreterare, och Henry S. Henschen, Chicago, skattmästare. Andra medlemmar af exekutiv-kommittéen äro: President Gustav Andreen, Rock Island, Ill.; J. G. Bergquist, New York; J. E. Chilberg, Seattle, Wash.; Andrew Lanquist, Mrs. Othelia Myhrman, Victor Olander och Chas. S. Peterson, samtliga från Chicago, och Eric Norton, St. Paul, Minn.

Följande lista upptager namnen å medborgare af svensk härstamning, som accepterat medlemskap i The National Council.

List of representative citizens of Swedish origin who have agreed to serve on The National Council of The John Ericsson League of Patriotic Service.

G. Bernhard Anderson, Swedish Vice Consul, Chicago.
Dr. Gustav Andreen, President Augustana College, Rock Island, Ill.
John Aspegren, President Swedish Chamber of Commerce, New York.
P. T. Berg, American Vice Consul, Stockholm, Sweden.
J. G. Bergquist, Member Board of Trustees, American-Scandinavian Foundation, New York.
Edwin Björkman, Director Scandinavian Bureau, Committee on Public Information, Washington, D. C.
Albert Broden, Temple, Pa.
Hon. J. A. A. Burnquist, Governor of Minnesota.
Judge Eskil Carlson, Des Moines, Iowa.
Mayor Martin R. Carlson, Moline, Ill.
Mayor Samuel A. Carlson, Jamestown, N. Y.
J. E. Chilberg, formerly President Alaska-Yukon Exhibition, Seattle, Wash.
Hon. Carl R. Chindblom, Chicago, Ill.
Hon. A. O. Eberhart, ExGovernor of Minnesota.
Charles L. Eckman, Jamestown, N. Y.
John Ericson, City Engineer, Chicago, Ill.
Prof. C. W. Foss, Augustana College, Rock Island, Ill.
B. M. W. Hanson, Hartford, Conn.
Henry S. Henschen, Chicago, Ill.
F. O. Hoagland, Hartford, Conn.
Mayor Pehr G. Holmes, Worcester, Mass.
George N. Jeppson, Worcester, Mass.
Charles K. Johansen, Editor "Nordstjernan" and President United Swedish Societies, New York.
Alexander J. Johnson, Editor "Svenska Kuriren" and Civil Service Commissioner, Chicago.
Emil F. Johnson, President Scandia Mutual Aid Society of America, New York.
Dr. Oscar J. Johnson, President Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn.
Andrew Lanquist, Park Commissioner, Chicago.
Judge N. A. Larson, Moline, Ill.
Francis A. Larson, Publisher "Svenska Amerikanaren", Chicago.
Dr. Henry G. Leach, Secretary American-Scandinavian Foundation, New York.
Dr. Julius Lincoln, Jamestown, N. Y.
Hon. John Lind, Ex-Governor of Minnesota and Chairman War Labor Council, Washington, D. C.
Harry A. Lund, Collector of Customs, Minneapolis.
Mrs. Othelia Myhrman, President Illinois Women of Swedish Origin, Chicago.
Dr. Frank Nelson, President Minnesota College, Minneapolis.
Hjalmar Nilsson, Editor "Musiktidning för Amerikas Svenskar", Minneapolis.
M. S. Norelius, Editor "Chisago County Press," Lindstrom, Minn.
Eric Norton, St. Paul.
Dr. David Nyvall, President North Park College, Chicago.
Charles A. Ogren, New York.
Victor Olander, Secretary-Treasurer Illinois Federation of Labor, Member National War Mediation Board, and Member Illinois State Council of Defense.
Chief Justice Harry Olson, Chicago.
Edwin A. Olson, Chicago.
Rev. Dr. S. G. Öhman, New Britain, Conn.
Prof. Alfred J. Pearson, Drake University, President Swedish-American Society of Iowa, Des Moines.
Alderman A. P. Ortquist, President City Council, Minneapolis.
Charles S. Peterson, Member Board of Education and Presiden Swedish Club, Chicago.
Dr. Frank Peterson, National Secretary Baptist Home and Foreign Societies, Minneapolis.
Prof. Wm. Henry Schofield, Harvard University, President American-Scandinavian Foundation, Peterborough, N.H.
C. G. Schulz, State Superintendent of Education, St. Paul.
Col. Charles A. Smith, Berkeley, Calif.
Prof. David F. Swenson, University of Minnesota, Member Board of Education, Minneapolis.
Andrew Tofft, Editor "Svenska Tribunen-Nyheter," Chicago.
Swan J. Turnblad, Publisher "Svenska Amerikanska Posten," Minneapolis.
Alderman John Walquist, Minneapolis.
Edward C. Westman, Chicago.

INNEHÅLL.

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St. and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII May, 1918 No. 5

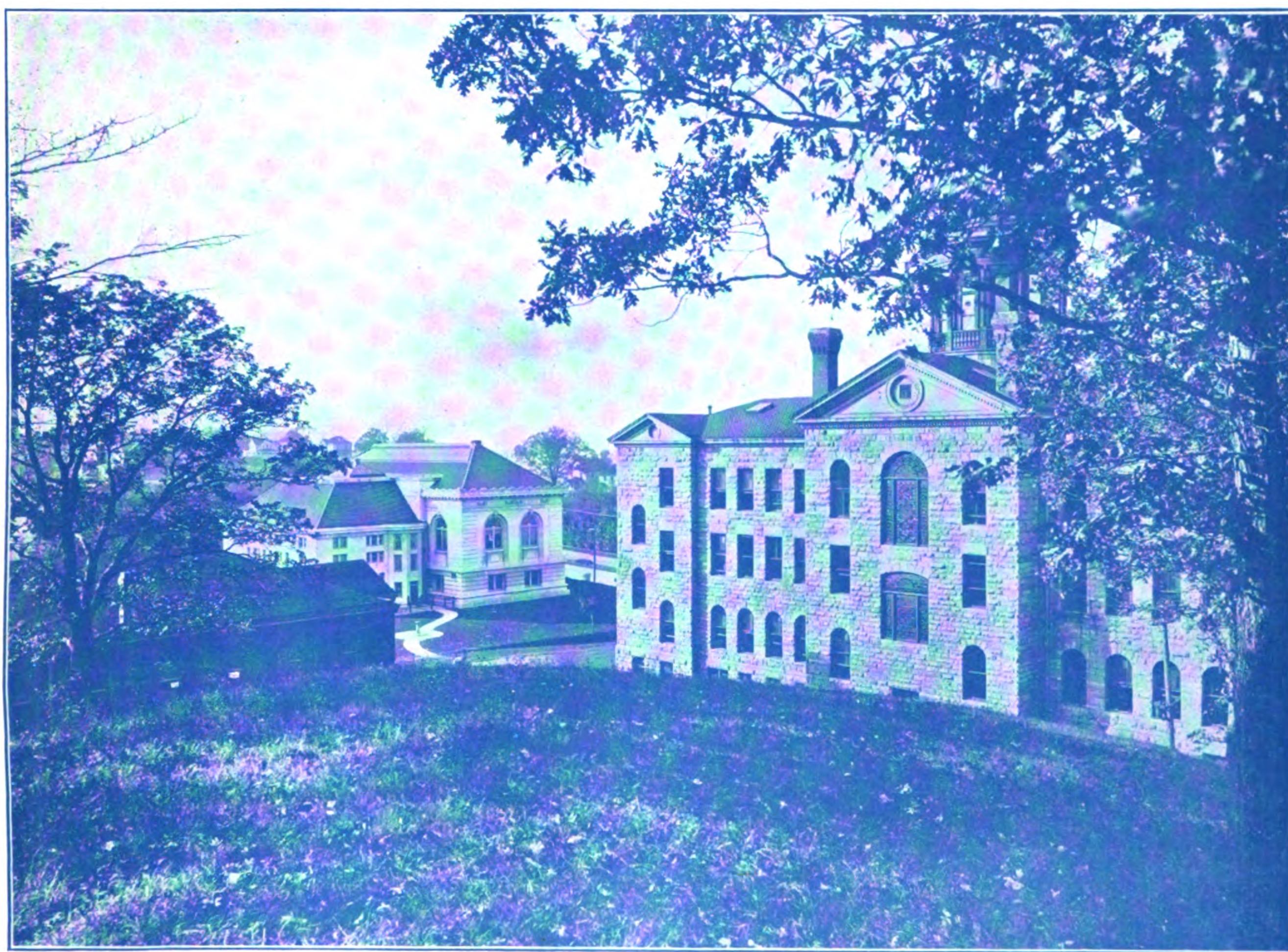
Penningar böra helst sändas i Post eller Express Money Order, Bankväxel eller, då sådana ej kunna erhållas, i registreradt bref. Kvitteringen sker å adresslappen, hvarå genom siffror angifves den tid (månad och år), till hvilken tidskriften är betald. Adressera: Augustana Book Concern.

Bidrag samt allt som har afseende på tidskriftens innehåll adresseras speciellt till: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN. Litterära bidrag honoreras.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Juni 1918 Nummer 6

AUGUSTANA COLLEGE OCH TEOLOGISKA SEMINARIUM, ROCK ISLAND, ILL.

UTGIFVEN AF

AUGUSTANA BOOK CONCERN

ROCK ISLAND, ILLINOIS

W.S.S.

WAR SAVINGS STAMPS
ISSUED BY THE
UNITED STATES
GOVERNMENT

Spara och låna era sparpengar

— TILL —

ONKEL SAM

Han behöfver dem nu.
Ni kommer att behöfva dem efter kriget.

KÖP
War Savings Stamps

En United States Government säkerhet

Bärande 4 procent ränta, godtskrifven kvartalsvis.
Ni kan börja med

25 Cents

genom att köpa en

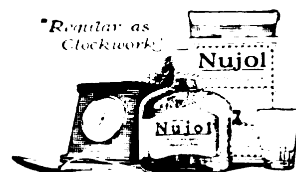
U. S. Thrift Stamp

Er postmästare, er bank, er tidning och många andra kunna förklara för er allt dess angående.

FRÅGA DEM!

Det är er plikt.
Det skall rädda lif.
Det skall vinna kriget.

Undergräfves din hälsa af förstoppning

"Så regelbunden som ett urverk."

Hufvudvärk, svindel, melankoli, belagd tunga och invärtes oordningar äro **blott symtom.** Förstoppning är själfva orsaken till allt detta, föranleder direkt eller indirekt många allvarliga sjukdomar, bl. a. sockersjuka, kräfta, blindtarmsinflammation, katarr i inelfvorna och magen, blodbrist, blodförgiftning, njurlidande, maginflammation, hämorrojder och dålig matsmältning.

Nujol är det moderna medel, som läkare nu allmänt ordinera mot förstoppning och oordningar i magen och tarmkanalen. Nujol insmörjer grundligt magens och inelfvornas inre slemhinna, läker inflammerade ytor, minskar upptagandet af giftiga ämnen, gör innehållet i tarmkanalen mjukt och befordrar aföringen. Äfven i större doser än som behöfs är medlet oskadligt. Låt Nujol göra slut på era oordningar i magen. Finns på alla apotek.

Säljes endast i paket med handelsmärket Nujol — aldrig i annan form. Vägra surrogat.

Alla apotek i Förenta staterna och Canada. Endast i flaskor bärande Nujol handelsmärke. Aldrig i massa. Sänd 50c och vi skola sända den i ny "kit" storlek till U. S. soldater och sjömän hvar som helst. Skrif efter fri bok.

Nujol *för constipation*

STANDARD OIL COMPANY
(New Jersey)
Bayonne — New Jersey

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN
ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00,
UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10c.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS:
AUGUSTANA BOOK CONCERN.
BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS:
EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII JUNI 1918 NSO 6

Bön för Fosterlandet

Bevara, Gud, vårt fosterland,
håll öfver det din starkhets hand
och var dess hägn i strid som frid,
i sorgens som i glädjens tid!

Här se vi hvad oss mest är värdt,
hvad vi på jorden skatta kärt.
Ej fjärran finns en bygd, ej när,
som är för oss hvad denna är.

Här hafva våra fäder bott,
arbetat, kämpat, hoppats, trott.
Här hafva äfven vi vår boning fått
med samma lif och samma lott.

Här skola våra barn också
en gång på våra stigar gå,
ha det vi haft, se det vi sett,
till Herren bedja, som vi bedt.

Gud, skydda detta kära land,
från haf till haf, från strand till strand,
sänk öfver det din milda vård
som sommardagg på rosengård!

Välsigna hvarje trofast själ,
som önskar det af hjärtat väl,
men slå hvart ondskans uppsåt ned,
som vill dess fall och stör dess fred!

Låt det få bli och vara ditt,
befolkadt, tryggadt, gladt och fritt,
på kärlek bördigt som på råd
och uppfylldt af din Andes nåd!

Du hulpit det ur mörker opp
liksom en blomma ur sin knopp:
så låt det ock till tidens slut
uti ditt ljus få vecklas ut!

Det ljuset är ditt helga ord,
en sol för himmel och för jord.
Gif, att det klart oss lysa må
och att från det vi aldrig gå!

J. L. RUNEBERG.

Vår plats i ledet.

"Lid äfven du, såsom en god Jesu Kristi stridsman." 2 Tim. 2: 3.

EN stridsman i fridsfurstens rike får aldrig vapenhvila. Från lifvets början till dess slut pågår en ständig kamp. Denna är mycket olik den kamp, som vi vanligen tänka på, men kräfver dock lika mycket och betyder ännu mer. "Ingen krönes", säger Paulus, "om han ej har lagligen kämpat", och Jesus säger: "Om någon vill följa mig, han förneke sig själf och tage sitt kors på sig och följe mig" och "den som icke tager sitt kors och följer efter mig, han är mig icke värd."

Fridsfurstens härar segra alltid. Det kan aldrig bli fråga om nederlag för dem. Striden är ofta hård, stundom förtviflad, men är Gud för oss, så kan ingen med utsikt till framgång stå oss emot. Väl ser det ofta ut som om dessa härar vore alldeles tillintetgjorda, men sanningen tryckt till jorden reser sig åter och uppstår likt sagans Fenix åter ur askan af det synbarligen förstörda Herrens verk till människors fromma och den Allgodes pris.

En kristen vågar ej strid i sin egen kraft och styrka. Han har sitt allt i honom, som oss mäktiga gör och hvilken har sagt och säger, som din dag är så skall ock din kraft vara. Jesu lärjungar tröstades af mästaren med, att de inte skulle behöfva att mycket bekymra sig för eller om denna strid, ty i samma stund, som det behöfdes, skulle det varda gifvet hvad de skulle säga och göra, ty här öfverensstämma tanke och ord och handling. Inte ville Jesus uppmuntra dem till vårdslöshet och slarf, men lära dem barnslig tillit till Gud ville han.

Vår ungdomsskara är vår kyrkas och Guds rikes hopp och försvar, då vi tänka på den stridande kyrkan. I söndagsskolorna, hvardagsskolorna och slutligen i konfirmationsskolan såväl som i hemmet erhålla de unga nödvändig beredelse för lifvets strid. Nu som på Abrahams tid ligger framgången och framtiden i deras händer, som anbefalla sig och de sina i Guds hand.

Illa handlar därför den församling och det hem, som uraktlåter att meddela det uppväxande släktet kristlig undervisning. Det blir detsamma som att utsända soldater mot en farlig fiende, utan att hafva inöfvat dem i krigskonsten eller gifvit dem erforderliga vapen.

Textorden tala om en god Jesu Kristi stridsman som lidande. Detta är ju värdt att beakta och har säkerligen sin stora betydelse. Med strid följer ju alltid lidande. Det lidande, som här åsyftas, är dock af annan art än det, som man vanligen tänker på, då man talar om krig. Det har hänsyn till ett Herrens utvaldas sätt att kämpa trons goda kamp. Det blir inte alltid fråga om att slå sig igenom på världsligt vis, utan att stå fast och orygglig på sin post, hvad det än må kosta för köttet och sinnet, medan härföraren själf vinner segern och meddelar segerlönen. Ty detta är det förunderliga med denna strid, att Jesus själf kämpar och af fri och oförskyld nåd sedan skänker segerlönen.

Ihärdighet i bönen är ett utmärkande drag för stridsmän af detta slag. Det står, att Jakob kämpade med Gud och vann, ty han grät och bad till honom. Elias var en människa såsom vi, och han bad och vann det han sökte. Alla betydelsefulla personligheter i alla tider hafva varit bedjare, och våra dagars andefattigdom torde rätteligen kunna hänföras till det förhållandet, att bönen tystnat och andemeddelelsen från ofvan upphört.

Herren behöfver alla sina trupper. Det är något som ständigt bör beaktas. De behöfva att vara i det allra bästa skick för den föreliggande kampen. Att blifva efter här är ödesdigert för både tid och evighet. Hvad göra vi för att bereda dem för bataljen? Huru låta de sig utrustas för den strid, som stundar? Äro vi goda Jesu Kristi stridsmän, eller äro vi sådana som i ord och vandel motarbeta honom, som har återlöst oss åt Gud med sitt blod?

"Frankrike dansar ej, medan dess söner falla på slagfältet", sade nyligen en ledande fransman. Hafva vi månne lärt oss tidens allvar? Kanske högst få, om ens några af oss, ännu låtit tidens allvar stämma oss till andakt. Många af vårt folk dansa ännu tanklöst fram sin tid, under det att listorna på dem, som fallit på slagfältet, blifva längre och längre. Andeligen slarfva vi bort vår tid i allt för många fall. O, att vi läte oss väckas till besinning, innan det blir för sent!

Ljumhetens faror.

"O, att du vore kall eller varm!. Därför, emedan du är ljum och hvarken kall eller varm, skall jag utspy dig ur min mun." Upp. 3: 15, 16.

Det är ett obehagligt uttryck som här anförts. Man skulle allra helst inte vilja läsa ett sådant uttryck högt inför människor. Man nästan känner rodnaden stiga upp i sitt asikte, då man uttalar det. Kanske det vore allra bäst att gå förbi ett sådant uttryck och åtminstone icke skrifva något därom i en tidning, som har som sitt mål att undervisa vår kära ungdom i lifvets viktigaste spörsmål?

Uttrycket kommer dock från Jesus själf. Det afser

hvarenda en utaf oss, vare sig vi äro unga eller gamla. Ingen må därför anse det opassande eller otillbörligt, att man drager fram det till betraktelse och tillämpning. Måtte det bli af stor vikt för oss alla och enhvar att taga åt oss hvad Herren här framlägger, så att det han säger inte behöfver blifva sant med hänsyn till oss!

Intet tillstånd är ömkligare än ljumhetens. Låtom oss fatta det tydligt! En kristen kan inte vara neutral ifråga om ondt och godt. Det gifves ingen medelväg här. Endera för Jesus eller emot honom. Hvarje försök att på detta område halfvera är afskyvärdt och skall misslyckas. Den som inte är med mig, säger Jesus, han är mot mig, och den som icke församlar med mig, han föskingrar. Låtom oss söka att få klart för oss, hur det är för oss litet hvar!

Då vår regering har förklarat krig, blir det orätt för landets medborgare att vara neutrala. Hvarenda en bör vara villig att uppoffra allt för sitt fäderneslaud. Den som deltager trögt och olustigt i försvaret, är inte ansedd som patriot. Blott den kan göra anspråk på ett fosterländskt sinne, som gladt och villigt vågar allt. Samma är förhållandet på det andliga området. Det kan aldrig bli fråga om någon neutralitet i valet mellan sanning och lögn, ärlighet och falskhet, Kristus och Belial. Ingen kan vara hvarken god eller ond, uppriktig eller svekfull, gudfruktig eller ogudaktig. Vi äro det ena eller det andra. Helst, säger Jesus, önskar jag, att du vore varm i tro, hopp och kärlek.

Drifve Gud allsvåldig för sin nåds skull ljumhetens ande ur hjärta och hem!

Hela vår tid är en ljumhetens tid. Det är ljumt allestädes. Från många predikstolar höres ljumhetens evangelium. Syndarna sofva lugnt i de bekväma bänkarna, döfvade af luktvatten och smink, under det att den stilige predikstolstalaren bölar fram sin svada enligt senaste uppfinningarna inom vältalighetens värld. På våra lärostolar, därifrån vårt uppväxande släkte väntar att få vägledning för tid och evighet, sitta mångenstädes personer, som tänka mer på lönen och hvad som faller dem i smaken än på honom, som är den sanna visheten och världens sanna ljus. Många föräldrar vilja ha det så bekvämt, att de inte mycket befatta sig med sina barn, eller helst se att de inga hafva, så att de kunna fritt deltaga uti nöjenas behag, utan att ana, att de på detta sätt gräfva sin graf i förtid och skaffa sig helveteskval redan på denna sidan grafven. Barnens fostran, där man har några, befattar man sig mångenstädes icke med, utan lämnar detta åt någon annan eller ingen. Världens ljumma åsikt, att inom kristenhetens område är allt lika godt, slår mer och mer rötter till och med i kristna hem, och man vet rätt som det är inte skillnad på sanning och lögn. Det är klart att en sådan kristenhet och en sådan tid spyr Herren ut, det är, helt förkastar. Måtte vi låta oss väckas till besinning!

Vid Jesu hjärta är det varmt. Där vilja vi hålla till både yngre och äldre. Här är det som vi kunna värmas till sannt andligt lif, sannt kyrkligt sinne och sann fosterlandskärlek. Ingen hålle sig borta. Den till mig kommer, säger Jesus, kastar jag inte ut. Huru stark kölden än må vara i världen, vid Jesu hjärta där är varmt, och de hjärtan, som där låta sig uppvärmas, behöfva ej förfrysa.

Vill du inte låta Jesu bön bli hörd? Hör du inte, att det är till dig den är ställd? Länge beder han kanske inte på detta sätt. Förrän du anar slutar han att bedja dig och du får gå ditt öde till mötes och taga emot följderna af din likgiltighet. I dag är den behagliga dagen. I dag är salighetens dag, men en annan dag dig vredens slag, ej nådens stämma räcker. Låt Jesu bön bli hörd!

Hemmet.

"Isak tog Rebecka till sig, och hon blef hans hustru och han hade henne kär." 1 Mos. 24: 67.

"Och Jesus växte till i visdom och ålder och nåd för Gud och människor." Luk. 2: 52.

De anförda bibelställena föra våra tankar till hemmet. Detta är den för oss alla här på jorden mest betydelsefulla plats som finnes. "Ej finns en plats på jorden så skön som du mitt hem", är ett uttryck, som vinner gensvar i allas hjärtan.

Mina tankar fördes på detta ämne för några veckor sedan, då vår ungdom vid sitt bönemöte före gudstjänsten på söndagskvällen uppläste ett tjogtal bref från församlingsungdom, som lämnat sin hembygd för att fylla betydelsefulla platser i lifvets olika värf långt hemifrån. I alla brefven utan undantag förekom uttryck, som tydde på att författaren eller författarinnan inte förr än borta från hemmet hade lärt sig att sätta värde på sitt hem. Hvarenda en manade ock den hemmavarande ungdomen att göra sig rätt bruk af och sätta rätt värde på hemmets förmåner. Kanhända dylika förmaningar äro välbehöfliga för flera än de ungdomar, som härstamma från Lindsborg, och därför må det inte vara skadligt att påminna oss litet hvar om hemmets förmåner. Mycket kan ju inte sägas inom det utrymme, som står till vårt förfogande i en artikel sådan som denna, men några ord i alla fall.

Allt för många män värdera sina hustrur först sedan de äro borta, och allt för många hustrur göra lifvet bittert för sina män till hemmets oberäkneliga skada. Många barn se inte sitt oförstånd förr än de krossat föräldrarnas hjärtan, och ångerns tårar fällas först på deras gräsbevuxna grafvar. Syskon gräla och kifvas samt göra hemmet trångt för hvarandra, då det borde vara en förgård till den himmelska saligheten. Många ståtliga hem äro trånga för dess bebyggare, och många små hyddor äro veritabla paradis.

Där kärlek råder emellan makar,

har hemmet sin viktigaste förutsättning för lycka och trefnad. Det betyder litet hurudant huset ser ut, men

mycket huru de förhålla sig, som bo uti detsamma. En ungkarlskoja blir aldrig ett hem, huru förmögen och lärd den än må vara, som bor i den. Lika litet blir jungfruns dockskåp, huru pyntadt och småtäckt det än må vara, det hem som ungmöns hjärta trår efter. Ett "boardingshus" eller ett hotell eller en klubb blir aldrig ett hem, huru inbjudande man än må göra dessa. Hemmet är totalt oberoende af byggnadens utseende eller storlek, det beror på hjärtan, som älska hvarandra. Vi förstå detta då vi uttala högt för oss själfva eller bara i tysthet tänka på det kända uttrycket:

Mitt hem är så ringa, dess dörr är så låg,
men aldrig en kärare boning jag såg
kring hela den grönskande jorden.

Kärleken mellan makar beror dock på deras kärlek till Gud.

Hemlifvet har så mycket af svårigheter och bekymmer, att den blott mänskliga kärleken inte räcker till. Man behöfver värmas af den gudomliga kärleken, om man skall lyckas hålla kärlekens eld på hemmets altare vid lif. Endast genom gemenskap med vår Frälsare är det som det är oss möjligt att så umgås med de våra i hemmet, att vi bli dem till gagn och ej till anstöt. Får Jesu Kristi kärlek värma våra hjärtan, så lära vi oss att öfverse med hvarandras brister och fel, och detta är en af de viktigaste förutsättningarna för huslig lycka. Vid ett visst festligt samkväm fick man för sig att alla skulle berätta om sina äktenskapliga erfarenheter till de församlades uppmuntra. Man sökte att tala om både det som var sant och diktadt. Fruarna sökte att öfverträffa hvarandra uti att berätta om sina mäns elakheter och lyten, och männen sökte att på samma sätt måla fruarnas fel och svagheter. Det gick lätt och lustigt till. När slutligen alla hade berättadt, satt där ett mycket åldrigt par kvar. Ingen af dem sade något. En ung sprätt närmade sig slutligen de gamla med följande fråga: "Ni, far och mor, måste hafva mycket intressant att berätta, som hafva lefvat tillsammans så länge?" "Å, nej, vi hafva varit så dåliga både jag och far hela långa lifvet igenom, att vi hafva aldrig haft något att förebrå hvarandra för." Jesus Kristus hade fått lära de gamla, att de inte hade något synnerligt att berömma sig af, och i denna känsla af ringhet hade den ene aktat den andre yppare än sig själf, och därför hade deras hemlif varit lyckligt.

Föräldrar, som älska hvarandra och Gud, älska sina barn.

Gud är aldrig klemig. Föräldrar äro dock ofta orsaken till sina barns olycka genom sin klemighet. Den som spar riset, hatar sina barn, står det. Herren menar inte därmed, att vi som föräldrar skola i ny och nedan ligga efter våra barn med karbasen, men han menar att vi skola känna vårt ansvar för våra barn så grundligt, att vi göra hvad vi kunna för att varna dem från synden, äfven om detta skulle drifva oss till att någon gång göra bruk af kroppslig aga. Det fordras vishet i agan, ty många, som hålla på med att slå och gräla år ut och dag in, finna att ju mer de tröska och slå, desto omöjligare och ohyggligare blifva deras barn.

Vårt hemlif bör vara sådant, att våra barn och närmaste få den öfvertygelsen, att huru felande vi annars äro, så älska vi dock Gud och våra barn. Det duger inte heller för föräldrar att se igenom fingrarna med sina barn. Många försynda sig gräsligt på detta område. De sitta själfva i kyrkan, men hafva inte alls någon reda på hvar barnen hålla till. Då dessa äro små, få de vistas på gatan, och då de blifva större, hålla de till på krogen, i danssalen och spelhuset. Att föräldrarna nu jämra sig och gråta hjälper inte, ty barnen ha ingen respekt för dem, och då det har kommit därhän, så är fostran sannerligen förfelad.

Som en regel kunna vi se vår egen bild som föräldrar i våra barn. De äro lika oss. Nu och då kanske en förstorad upplaga, men lika oss äro de i alla fall. Lyckliga de föräldrar, som fostra sina barn så väl, att de träda framom far och mor i lifvet. Barn som tro sig märkvärdigare än far och mor, kunna tämligen väl förvissa sig om att innan de nå föräldrarnas ålder, så hafva de mistat dessas kraft och skönhet.

Det barn, som fruktar Gud och lyder mor och far,
det allra bästa hopp om all sin framtid har.

Det är naturligt för barn att älska och högakta sina föräldrar.

I våra dagar synes fostran luta åt det hållet, att barnen hellre befalla öfver än lyda far och mor. Öfver hela världen höres samma klagan, och man frågar och undrar hvarthän detta bär? Att det inte bär åt det rätta hållet, det förstår man nog.

Orsakerna till det onda har man visst inte ännu hittat på. Säga vi att de sitta i tidsandan, så hafva vi därmed icke undanröjt dem. Skylla vi regering och styresmän, så stå vi oss inte mycket bättre. I många fall är det nog föräldrarna själfva, som missförstått sin uppgift och glömt bort, att Gud uppdragit åt dem att uppfostra barnen i Herrens tukt och förmaning och i ord och vandel föregå dem med värdiga exempel.

Vi hafva lefvat i en upplösningens tid. Lydnad har varit något, som man i allmänhet inte tyckt om. Öfversitteri har intagit högsätet öfverallt. Vetenskaplighet har varit ett slagord, med hvilket man har menat sig kunna öppna alla dörrar. En Gud, som fordrade lydnad, har man inte tyckt om och har därför gjort sig gudar efter eget tycke och smak, och likt Israel fordom har man dansat inför sina händers verk. Studenterna hafva tagit hand om ledningen utaf våra högre lärоverk, skolbarnen regera styrelse och lärare vid våra småskolor, och barnen befalla öfver far och mor i hemmen. På predikstolen har man sökt efter folkgunst och glömt bort hvad Herren säger. Lagar hafva stiftats inte med det syfte att gagna det allmänna bästa, utan för att gifva företrädesrätt åt några få. Laglösheten har fått

öfverhand och kärleken har kallnat hos de flesta.

Hjärtat har dock trånat efter sanning och här och där har Herren fått gifva mod och kraft åt en och annan att, hvad det än kostade, stå vid sanningen och först af allt lyssna till Guds röst.

Tjänarens rätt i hemmet har försvunnit.

Under det att själfviskheten har firat sina triumfer, har det äfven gått därhän mångenstädes, att den gamla vackra idéen, att tjänaren också hörde till familjen, försvunnit. Liten eller ingen rätt har den tjänande. När och för hvilka orsaker som helst har han kunnat bortskickas. Han har ock som en följd häraf kanske blifvit kall och likgiltig. I stället för att göra så mycket som möjligt, har han sökt att utföra det allra minsta möjliga arbete. Bemött med hårdhet har han ock blifvit hård, och hemidéen har lidit på grund häraf i alla länder. Husbonde och tjänare, som fordom arbetade hand i hand, ha uppträdt som fiender till hvarandra, bägge sökande att inför världen rättfärdiga sin ställning.

Ett kristet hem är en Guds gåfva,

som man aldrig kan vara nog tacksam för. Att vara född af gudfruktiga föräldrar kan aldrig öfverskattas. Stackars den som är frukten af syndiga böjelser blott, ovälkommen till världen, motarbetad och kanske hatad af dem, som framför alla skulle slösa på honom sin kärlek. O, att vår ungdom visste sin egen välfärd och med Guds hjälp tillsåge, att då man gifver sig åt den, som skall blifva ens sällskap för lifvet, man verkligen finge något som vore värdt att taga emot! Hjärtlöst handlar den mot sig själf, sin bäste vän och sin Gud, som slösar sina krafter i syndens och satans tjänst och så inträder inom sitt eget hems dörr, förstörd till kropp och själ.

Lycklig den, som söker hos Gud hjälp mot djäfvul, kött och värld, behåller sin andliga och lekamliga hälsa och bringar in i sitt hem en ren och ädel personlighet samt samtidigt också mottager en sådan. Det hemmet kan och skall Gud välsigna. Kanske inte så att endast lycka och framgång komma det till del, men dock så, att det blir soligt, ljust och skönt, emedan motgången bäres lätt och framgången mottages med jämnmod. Barnen, som äro välkomna och ombedda, växa upp friska, glada och blifva sina goda föräldrar till all uppmuntran.

Unna dig förmånen af ett kristligt hem!

Tankekorn.

Skäms inte för din mors rynkade och fårade panna. Det är af bekymmer för dig, som den blifvit det, och du kan vara viss uppå att du, innan du blir så gammal som hon, ser mycket skröpligare ut än hon nu gör.

* * *

Klandra inte dem, som äro äldre än du. Det du anser barnsligt hos dem kanhända är en frukt utaf erfarenheter, hvilka du inte ännu känner till.

* * *

Man lär så länge man lefver. Den vise har ett öppet öga och sinne för allt. Endast okunnigheten är fullärd.

* * *

Tig och fördrag. Hämnas eller harmas aldrig. Det är mänskligt att fela, men gudomligt att förlåta. Sällan gifves ett kraftigare medel för att öfvervinna din motståndare än att låta honom hålla på med sitt otillbörliga beteende, till dess han skäms, eller till dess andra skämmas på hans vägnar.

* * *

Låt aldrig pruta med dig, då det är fråga om hvad du vet är rätt och sannt. Man vinner aldrig något genom halfvering. Endera allt eller intet. Rätt och sanning kunna undertryckas för tillfället, men de komma snart åter till sin rätt.

* * *

Gudsfruktan är vishetens begynnelse. Den är också dess fortsättning och slut. Men en gudsfruktan, som är naturlig och hel. Skrymteriet hjälper ingen långt, och då det synbarligen för tillfället hjälper, är det bara för att genom den inbillade hjälpen störta enom i så mycket värre elände. Tro på Gud och håll krutet torrt.

* * *

Den okunnigaste gamla gumma, hvilkens hjärta helgats åt Gud, är långt mer bildad än den lärde matador, som sväljt vetenskapens alla konster, men ändå regeras af djäfvulen, världen och köttet.

FÖRTRÖSTAN.

(Trust, Oliver Wendell Holmes, öfvers. af J. A. Nordling.)

O kärlek, du som deltog i
vår smärta och vår bittra tår,
på dig vår omsorg kasta vi,
åt plågan le: du när oss står.

Fast länge tröttsam väg vi gå,
och sorgen kröner hvarje år;
vi rädas ej, vi röna få
en hjärtans tröst: du när oss står.

När vissnad fröjd sig undan drog,
och fruktan svaga tron förtär,
hvar vindfläkt och hvart blad i skog
de hviska ömt, att du står när.

På dig vi kasta bördan tung,
O Gudomskärlek, dyr och kär.
Fast lidande, o själ, blott sjung:
i lif och död, Gud är oss när.

VÅRT ARBETSFÄLT

Mission och diakoni.

(Ett bref.)

Pastor N. N.

Käre broder: Frid och hälsa!

MYCKEN tack för brefvet. Det gläder mig att höra, att en ung kvinna finnes i din församling, som önskar få helga sitt lif i Guds rikes tjänst. Må Herren stärka henne i denna föresats och öppna vägen, att hon må vinna målet!

Du frågar, hvad som fordras för inträde på diakonissanstalten, och hvad som fordras för inträde i missionärkallet.

Villkoren för inträde såsom diakonisskandidat äro korteligen:

1. Att kandidaten är en sann kristen, som för Jesu skull vill tjäna fattiga, sjuka, elända och andra hjälpbehöfvande.
2. Att hon har ett godt rykte.
3. Att hon har god hälsa.
4. Att hon icke är förlofvad eller på annat sätt bunden.
5. Att hon vill beflita sig om ödmjukhet, gärna låter säga sig och vill låta sig fostras.
6. Att hon är villig att uppoffra sig i Herrens tjänst.
7. Att hon vill frivilligt underordna sig diakonissanstaltens ordningar och stadgar.
8. Att hon af fri öfvertygelse är Lutheran.
9. Att hon insänder skriftlig ansökan jämte egenhändigt skrifven lefnadsteckning, läkare-betyg, pastors rekommendation och skriftligt intyg om föräldrars samtycke.

Det är önskvärdt, att kandidaten genomgått "highschool"-kurs eller en del däraf; och ännu bättre är det, om hon är en "college graduate". Men med afseene på studier ha vi inga bestämda fordringar. Vi äro i tillfälle att låta våra systrar komplettera de kurser de behöfva för det särskilda arbete, hvarför de äro bäst lämpade. Vi kunna därför mottaga äfven sådana diakonisskandidater, som hafva ringa förberedande studier, om de blott hafva det rätta kristliga sinnet och vilja låta sig läras.

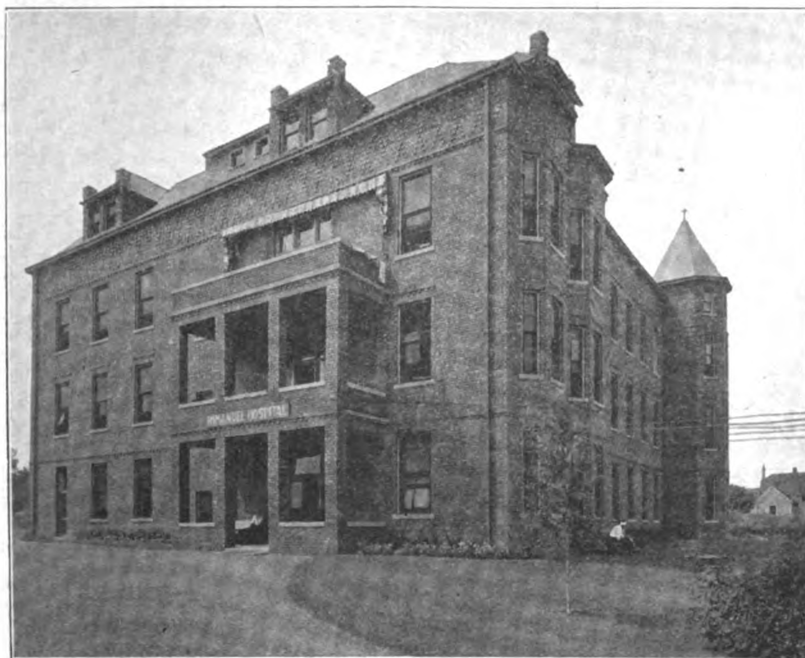
En kandidat för missionsfältet, som önskar få sin utbildning på diakonissanstalten, bör hafva kallelse från en missionsstyrelse och därjämte missionsstyrelsens rekommendation till vår anstalt, samt uppgift på, hvilken kurs missionsstyrelsen, som kallat henne, vill att hon skall genomgå. Detta gäller sådana, som icke ämna blifva diakonissor utan endast missionärer. För dessas framtid ikläder sig diakonissanstalten inga förbindelser. De bli icke medlemmar i systerkåren; men de äro välkomna på villkor, som nämnts, att få sin utbildning på anstalten.

Det är alltid stor efterfrågan på diakonissor. Från många håll inkomma kallelser till anstalten. Våra missionsstyrelser äro angelägna om att få så många af dem som möjligt ut på missionsfältet. Anstalten är också villig att, så långt görligt är, tillmötesgå de systrar, som särskildt önska utgå såsom missionärer. För närvarande ha vi två, som ett par år sedan afskildes för hednamissionsfältet, men som på grund af kriget icke ännu kunnat afresa. Det är emellertid aldrig någon brist på kristligt arbete här hemma i vårt eget land. Den, som skall bli en duglig missionär i hednavärlden, måste vara en flitig och trogen missionär redan här hemma. Den, som ej missionerar här, kommer icke att uträtta mycket bland hedningarna. Det är ej resan öfver hafvet, som skänker det rätta missionssinnet eller den rätta arbetslusten. Mycket mera missionsarbete kunde utföras inom kristenheten, om vi blott hade de nödiga arbetskrafterna.

I diakonisskallet kan en ung kvinna, som brinner af kristlig kärlek och vill helga sig i Mästarens tjänst, alltid, så länge hon önskar, finna full sysselsättning såsom en Herrens och kyrkans tjänarinna.

DIAKONISSHUSET VID ANSTALTEN I OMAHA, NEB.

IMMANUEL HOSPITAL I OMAHA, NEB.

Inga näringsomsorger, inga bekymmer för sin framtida utkomst, så länge hon förblifver i diakonissämbetet. Sådant sörjer diakonissanstalten för. Hon är en syster i systerkåren, en dotter i Moderhuset. Löftet hon afgifver innebär, att hon skall vara trogen mot sin anstalt och dess evangeliska grundsatser. Hon är därför alltid fri att handla i enlighet med Guds ord och sitt samvete, äfven om detta skulle betyda, att hon utträder ur diakonisskallet. Det finnes ett värdigt, ett kristligt sätt att utträda ur diakonisskallet, lika väl som det finnes ett värdigt, ett kristligt sätt för en pastor att utträda ur predikoämbetet. Men detta kan ej komma i fråga, utan att Herren tydligen kallar till en annan lifsuppgift.

Tänk du, min Bror, det finnes inom vårt eget samfund och på dess verksamhetsfält tillräckligt arbete och tillräckligt underhåll för åtminstone 500 diakonissor. Och vår anstalt räknar 50 systrar. Alltså borde vår systerkår mångdubblas. Ack, om hvarje pastor kunde lyckas uppsöka åtminstone *en* lämplig diakonisskandidat och rekommenderade henne till oss! Naturligtvis blefve det en uppoffring för såväl pastorn som församlingen, ty gifvetvis måste det bli fråga om en af församlingens ädlaste och trognaste döttrar, och församlingarna behöfva ju dessa så väl. Men när man besinnar, hvad en evangelisk diakonissa är i stånd att uträtta för Guds rike, så blir det en sannskyldig glädje för både församlingen och pastorn att få göra en sådan uppoffring. Välsignelsen skall icke uteblifva för någondera.

Lede nu Herren den ifrågavarande kandidaten efter sin vilja! Om hon önskar vidare underrättelser, så var god och bed henne sända mig sin adress.

Med kära hälsningar

Din tillgifne
P. M. LINDBERG.

Omaha, Nebr., i maj 1918.

Våra samfundsskolor i jämförelse med statens läroverk.

AF B. G. HOLMES.

SÅSOM samfundsmän och samfundsvänner äro vi böjda att nära fördomar mot statens läroanstalter. Samma känsla torde lika visst göra sig gällande hos skolmän i statens tjänst. Statens förhållande till kyrkosamfunden och dessas förhållande till staten borde vara samverkan i stället för täflan, äfven om ingen inre förening existerar dem emellan.

Vi afse en jämförelse mellan samfundens och statens läroverk. I en sådan jämförelse kunde man kanske vara berättigad att inberäkna en jämförelse mellan bådas skolbyggnader och andra yttre förhållanden, men vi vilja inskränka behandlingen till lärare, elever och undervisningsmetod.

Nu blir frågan den, stå våra samfundsskolor på lika hög nivå som statens? För att kunna besvara denna fråga fordras mera än att framdraga vissa män såsom mönster, hvilka representera den ena eller den andra sidan. De flesta af våra samfundsmän torde på förhand afgöra frågan till sin egen fördel. Bland statens skolmän torde finnas många, som skulle handla på samma sätt till sin fördel. Men sådant utslag är partiskt och orättvist. Det gäller att frigöra sig från alla fördomar och betrakta saken såsom den verkligen förhåller sig.

Man bedömer ett läroverk efter dess lärare.

Lärarna vid våra samfundsskolor äro utan all gensägelse mycket självuppoffrande och samvetsgranna. Men hvad den sistnämnda egenskapen beträffar, så äro de alltför ofta nödsakade att uppoffra den för att kunna samverka för skolans och samfundets väl. De våga icke alltid handla mot eleverna så, som de anse vara bäst, då ju detta kunde väcka illvilja och opposition mot anstalten. Statens lärare däremot ta föga hänsyn härvidlag. Vägra eleverna att sköta sina plikter och lyda anstaltens lagar och regler, står dem endast ett val till buds, nämligen att aflägsna sig från skolan. Att samma regler finnas vid våra samfundsskolor, kan ej förnekas, men huru ofta tillämpas de? Visserligen bör domen mildras af barmhärtighet, men oftast blir det barmhärtighet utan dom, och då förtjänar det ej att heta barmhärtighet, utan då blir det fjäsk. Det är ytterst få, som bortvisas från våra samfundsskolor, äfven af sådana, mot hvilka ett sådant handlingssätt vore det allra bästa. Och orsaken härtill är tvåfaldig. För det första fruktar man, att relegeringen skall ådraga skolan ovilja både från den relegerades och hans vänners och anhörigas sida. För det andra tror man, att skolans rykte skulle lida af att man årligen bortvisade ett större eller mindre antal af sådana, som ha un-

derhaltiga betyg i kunskap och uppförande. Man hyser sålunda större fruktan för möjlig förlust än för samvetskval öfver ouppfyllda plikter.

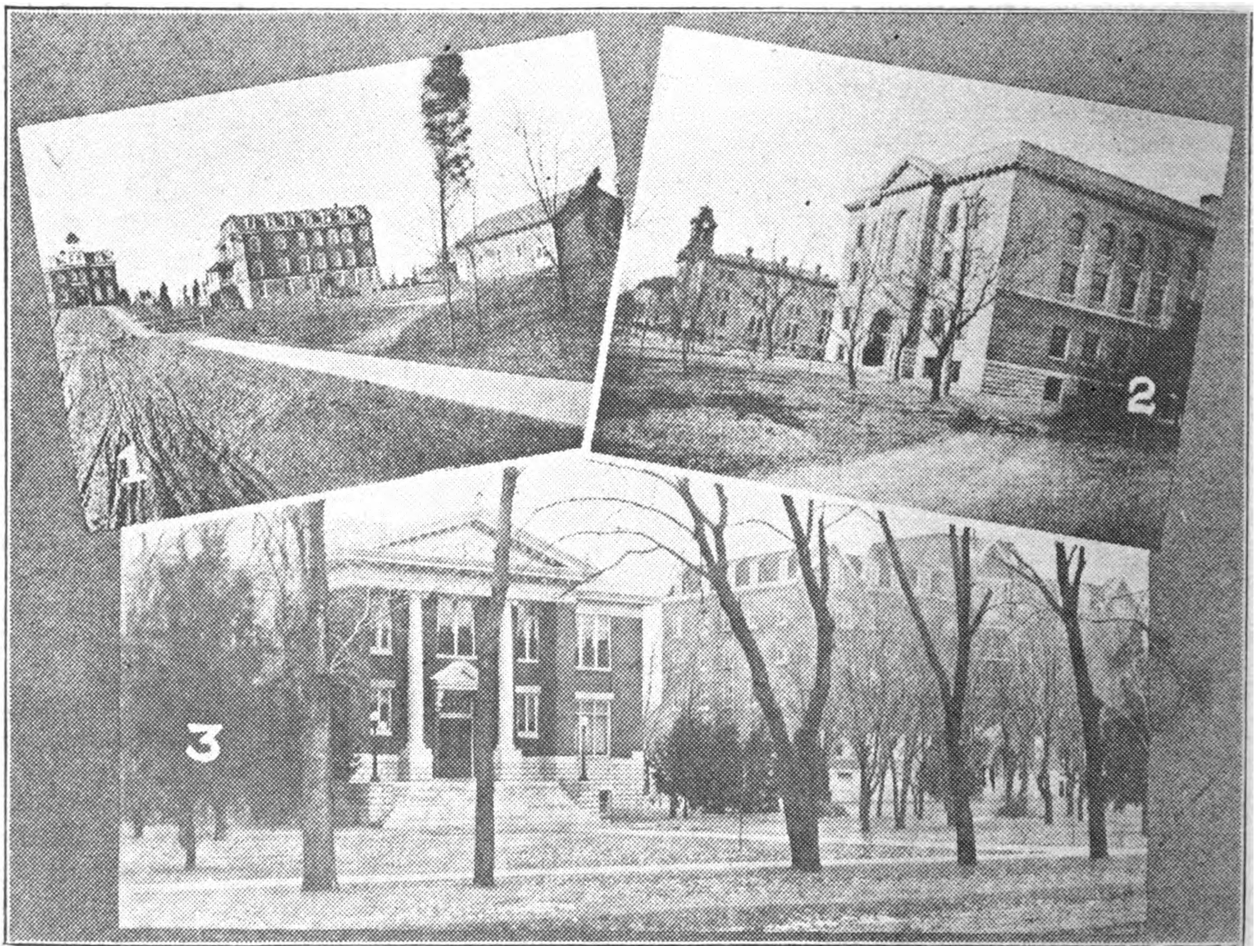
Statens lärare äro likgiltiga i detta hänseende. De stora universiteten förlora intet hvarken i rykte eller underhåll genom att bortvisa sådana, hvilkas karaktär och kunskap ej kunna godkännas. Det synes t. o. m. som om de större universiteten röna mindre motstånd i detta hänseende än våra samfundsskolor. Man tyckes i allmänhet taga det för afgjordt, då någon bannlysts från ett universitet, att personen i fråga behandlats rättvist. Har någon däremot bortvisats från våra samfundsskolor, sätter man genast i fråga, huruvida ett sådant handlingssätt är berättigadt.

Våra läroverks relativa fattigdom verkar begränsande på både antalet af och skickligheten hos lärarna. Vid statens läroverk däremot äro lönerna så pass stora, att lärarna äro i stånd att lefva under drägligare villkor samt ha råd att ständigt öka sina kunskaper.

Ingen har rättighet att klandra lärarna vid våra samfundsskolor. Då man tager deras små löner i betraktande, kan man ej annat än förvånas öfver att de förmått skaffa sig den grad af skicklighet de äga. Den lärdom, som fordras för att kunna aflägga studentexamen, är dock ej tillfyllest för en lärare vid ett högre läroverk. Icke ens bör det anses tillräckligt, att man aflagt magister- eller doktorsexamen. En skicklig och framgångsfull lärare är endast den, som beständigt forskar och följer med utvecklingen på hans område. Härtill fordras mera än att sitta hemma och läsa böcker och tidskrifter. Man måste företaga resor under ferietiden, studera i olika länder och genomgå kurser vid olika universitet. Men hur skall en lärare med t. ex. nio hundra dollars i årlig lön kunna det? Det vore orimligt att fordra. Ändock är det ej brist på sådana, som alltid klandra våra lärare, under det de ej skulle vara hågade att lägga en cent till deras lön? Då detta sätt att föröka sitt kunskapsförråd ej förunnas en lärare, är det ju klart, att hans kunskapsutveckling blir mer eller mindre stillastående och hans undervisning enformig. Han blir medveten därom och känner sig underlägsen statens lärare.

Både samfundens och statens läroverk ha nog tämligen brokiga elevskaror. Liksom det finnes drönare i hvarje bikupa, så finnes det nog många lättingar vid hvarje läroverk.

Eleverna vid våra samfundsskolor kännetecknas i allmänhet af ett mildt allvar, som dock hos många öfvergår till ytlighet och lättsinne. I det stora hela kunde man kanhända indela dem i tre klasser eller grupper. Den första igenkännes på ett alltför dystert och melan-

1. UPSALA COLLEGE, KENILWORTH, N. J. 2. GUSTAVUS ADOLPHUS COLLEGE, ST. PETER, MINN.
3. BETHANY COLLEGE, LINDSBORG, KANS.

koliskt uppträdande, som af dem själfva uppfattas som kristligt allvar. De anse, att ett kristligt lefverne nödvändigtvis innebär en viss slutenhet. De göra intryck af tillgjordhet och förkonstling. De äro benägna att ogilla allt, som de icke förstå. Denna ställning torde härleda sig från inskränkta uppfostringsmetoder och trånga undervisningssystem. Denna klass är tämligen sällsynt vid statens läroverk.

En andra klass visar genom sitt uppförande, att dess enda uppgift vid läroverket är att förskaffa sig nöje. Kunskapsmåttet blir också i öfverensstämmelse därmed.

Det finnes nog många, som, på grund af fördomar mot våra samfundsskolor, skulle vilja sätta punkt här. Men detta vore orättvist, ty vid våra samfundsskolor studera många, som i alla hänseenden kunna mäta sig med eleverna vid statens skolor. De komma till läroverken för att lära sig konsten att lefva. Det är dessa, som förstå konsten att sammansmälta lek och arbete, glädje och sorg, skämt och allvar i lifvet till ett symetriskt helt.

De flesta af den studerande ungdomen vid statens läroverk ha, i motsats till ungdomarna vid våra samfundsskolor, en viss självständighet i karaktären. Somliga anse orsaken till detta vara den, att själfva vistelsen vid en större läroanstalt fostrar en viss stolthet, som stundom tar formen af öfversitteri. Detta skäl synes dock svagt och opålitligt. Ett annat är, att lärarnas jämförelsevis stränga hållning utöfvar ett inflytande på eleverna, som fostrar en liknande karaktär hos dem.

Lifvet bland statsuniversitetens ungdom säges vara mycket utsväfvande, och utan tvifvel är detta påstående ej ogrundadt. Vid universiteten protesteras ej mot dans; tvärtom, man försvarar den. Dryckenskap och svordom äro äfven gängse vid de s. k. "fraternities" eller brödraskapen. Dock må man ej lämna ur sikte skillnaden i elevantal mellan statens och samfundets skolor.

Med afseende på lärdom och kunskap behöfva vi endast återupprepa något af det, som redan framhållits. Inga diplomer utdelas till underhaltiga. Rekommendationer och diplomer måste sålunda förtjänas: de äro ingen gåfva. Att det finnas sådana, som "åka kälke" äfven vid universiteten, är ett alltför väl kändt faktum att förneka. Lättja och vårdslöshet straffas dock med bannlysning. Ve den, som har för sed att bevista lektionerna oförberedd och som upptäckes. Att man i detta hänseende ej är så ytterst nogräknad vid våra samfundsskolor, är ju ingen hemlighet.

I våra större städer vägra vi att öppna våra kyrkor för stora religiösa sammankomster endast på grund däraf att dessa ej stå i direkt förbindelse med vårt samfund. Vi vägra att ha någonting med dessa stora och viktiga rörelser att göra. Man kan väl näppeligen anse det någonting annat än motsägelse, att våra läroverk förbjudas att ha någonting att göra med sådana organisationer som K. F. U. M. eller Student Volunteer Movement, men ändock tillåtas att sända representanter till deras årliga sammankomster.

Om eleverna funne på att organisera någon förening af religiös beskaffenhet under ofvan angifna namn, komme de utan tvifvel att röna motstånd. Men man tyckes ej förmena dem att bevista dessa organisationers möten och mottaga deras inflytande. Om man tillåter det alls, hvarför kan man då inte sätta sig in i förhållandena på ett sådant sätt, att man kan deltaga med värma och lif?

Våra skolor ha kommit till för att bistå kyrkan, och det är därför rätt och tillbörligt, att man skall fostra ungdomen vid våra läroverk att bli kyrkans tjänare. Men skall man sätta punkt här? Det bästa sätt att uppfostra och utbilda är genom föredöme. Vid våra samfundsskolor är det fara, att man följer det gamla jesuitmottot: Ändamålet helgar medlen. Det händer ej sällan, att ungdomar graduera från våra läroverk utan någon rekommendation. Nu kan det ju tyckas, att våra läroverk äro berättigade att vägra sådana rekommendation, om man kan förutse, att de komma att misslyckas. Åtminstone söker man försvara sig med detta argument. Men är det rättvist att behålla en elev i sju eller åtta år vid ett läroverk med den förståelsen, att man skall bereda honom för en kallelse i lifvet, men då afslutningsexamen kommer vägra honom rekommendation? Nog vore det väl mera rättvist att följa universitetens föredöme, nämligen, att låta honom veta det *omedelbart* och icke vänta därmed, tills han aflagt sin studentexamen.

Vid statens universitet behandlas eleverna som män och kvinnor. Ha de gjort sig skyldiga till den eller den förseelsen, så straffas de i öfverensstämmelse därmed. De många hotelser, som man dagligen får höra vid våra samfundsskolor, och för hvilka man aldrig hyser någon egentlig fruktan, då de ju endast förblifva hotelser, dessa existera nog i mindre grad vid statsläroverken. Då man har uppnått myndighetsåren, har man ej lust att behandlas på samma sätt som under barnaåren. Har man förbrutit sig som man eller kvinna, så föredrager man nog att bli straffad såsom sådan.

Våra skolor ha ej råd att gifva efter en hårsmån, då det gäller sanningens befrämjande, men det slags inskränkthet, som af Kristus benämnes att "sila mygg och svälja kameler", bör ej finnas vid våra skolor i frihetens land. Hvem kan fullt värdera våra skolor! Hvem kan mäta den sanna kunskapens värde i dollars och cents! Men vi ha ej tid att klandra, om vi vilja följa sanningens segertåg. Vi stå i stor skuld till Gud, som är den sanna kunskapens källa, för de förmåner vi åtnjuta i vår skolvärld. Och till våra nitiska lärare, som nedlagt så mycken möda och tid för höga ideal och för kristendomens framgång, stå vi i den djupaste tacksamhet. Till sist äro vi skyldiga oss själfva såsom medlemmar af Kristi kyrka och såsom medborgare i staten att begagna oss af den lärdom, som vår tid erbjuder oss, för att utbilda oss till våra medmänniskors skickliga men ödmjuka tjänare.

MODERSOMSORG.

Ungträden

AF V. H. HEGSTROM.

DET stod ett ungt träd i trädgården. Vårsol lyste så blid och varm på det, att safven brådskande trängde ut till hvarje liten kvist. Så klädde det sig i den vackraste dräkt af saftiga, gröna löf, öfversållad af hvit, skär, doftande blom. "O, huru skönt!" sade somliga. "Det kommer att digna af frukt", sade andra.

Snart blef det sommar, och blommorna föllo af. Trädet skulle sätta frukt, den väntade, rikliga frukten.

Men om en liten tid började löfven gulna och vissna. Trädet var synbarligen sjukt, och när hösten kom, stod det kalt och dödt. Det hade lofvat så mycket, men svikit förväntningarna så helt.

* * *

Hvilken skön "plantering" äro ej barnen och ungdomen i våra församlingar! Huru rik på lofvande möjligheter! Och vi vänta så mycket af skaran, särskildt af en del. Barnen och de unga skola utbildas, helgas; entusiastiskt gripa in i arbetet för Guds rike och föra hans sak framåt till stora segrar. Där finns härlig blom på "planteringen", och den skall nog bära rika skördar af "andens frukter".

Huru realiseras våra förhoppningar? Ibland så, att våra hjärtan jubla, men oftare bli vi mer eller mindre besvikna. Hos mången får ej ordet verka andlig nydaning; hos andra komma andliga lifsyttringar till stånd, men försvinna, såsom blommen falna och sopas bort af vinden. Huru vanligt är det ej, att unga glömma sina åt Gud gifna löften, gå bort från honom som Kain och bli främlingar i Kristi församling!

Hvarför bär då ej hela "planteringen" ymniga skördar åt Herren? Har den ej haft sol och regn? Har ej Guds kärlek nått ungträden med ljus och värme och Guds Ande vattnat dem med sin välsignelse?

Jo, i sanning; orsakerna till att träden sakna frukt och dö äro andra och många af dem tydliga nog.

I oräkneliga fall beror det på jordmånen, d. v. s. de heminflytelser, hvarunder barnen och de unga stå.

Vi tänka oss ett barn, som vi undervisat och vägledt i församlingen. Det blef oss till glädje, och vi hade all anledning tro, att det valt den goda vägen. Men hemmet var okristligt. Far och mor hade ej Guds ord som sitt dagliga bröd. Ej kunde man då vänta, att barnet skulle bli en trogen bibelläsare. Far och mor bådo inte till Gud. Alldeles naturligt i så fall, att elden skulle slockna på barnets bönealtare. Det var ej bättre ställdt med fars karaktär, än att han emellanåt besökte krogen, och mor, utan klar blick för barnen omgifvande faror, varnade ej nog för det onda. Huru skulle barnet, i saknad af kristligt föredöme och kristlig fostran, komma att behålla höga kristliga ideal och vandra med nödig varsamhet på lifsvägen? Far och mor mördade sitt barn andligen.

Blommen föll af, och ungträdet står onyttigt, liflöst, färdigt för yxan och elden.

Men det ges andra orsaker till trädets ofruktbarhet och död.

Det är sjukdom i själfva roten på hvarje träd, och sjukdomen kan taga öfverhand. Det onda i barnet, ynglingen och jungfrun finns alltid i deras hjärtan och tar herravälde, om det ej "förkväfves och dödas".

Ett träd vid en viss badort stod förtorkadt. "Det är *en* mask skuld till",sade en gäst. "När jag var här i fjol, märkte jag en mask på trädet, och här är resultatet af hans förstörelseverksamhet. Trädet är dödt."

Affekteras våra ungträd af förstörande inflytelser utifrån? Ja, ty värr; af alltför många.

Här är exempelvis den underhaltiga berättelselitteraturen. Far och mor, se öfver de böcker, som barnen låna från biblioteket och annorstädes. Kanske visar en analys af deras innehåll ingen stor kvantitet gift, men dock nog att skada unga sinnen.

Skolinflytelser förstöra mången gång Guds Andes verk. Lärare och lärarinnor, som ej äro lärda af Gud, leda barnen bort ifrån i stället för till honom. Kamrater från icke-kristliga hem besmitta genom oriktiga begrepp om rätt och orätt. Lärarekåren i publikskolorna uppmuntrar i allmänhet till dans och teaterlif. I en del skolor öfvas dans, och barn lära sig spela pajas i teatraliska föreställningar, allt i de flesta fall med ovisa föräldrars medgifvande. Och följderna? Slappa sedliga begrepp, en dragning till världslif samt tynande intresse för andliga ting och församlingsverksamhet, såframt denna ej innebär något "roligt". Säkert är, att många barn förlora sitt nådastånd genom kristuslöst skollif.

Genom frestande kamrater utom skolorna föras också skaror af barn och ungdom utom gudsgemenskapens Eden.

Vi nämna blott en förstörande inflytelse till: biografteatern. Det kan ifrågasättas huruvida djäfvulen nu har något verksammare medel i civiliserade länder — det okristliga hemmet undantaget — att ruinera karaktärer och själar. Bilder, hvilka stämplas som oskyldiga, men väcka smak för det intellektuellt och moraliskt underhaltiga; oblyga kärleksscener, som utan gensägelse

orena själslifvet och äro en kränkande karikatyr af den kristliga kärleken och det af Gud helgade familjelifvet; bilder af rån och mord, som inspirera till liknande brott — sådant framställes dag efter dag och kväll efter kväll samt lockar massor af barn, ungdom och äldre, hvilka girigt insupa de förnedrande inflytelsernas gift. Det krassa, råa och vulgärt skrattretande drar massan, och detta blir de teaterbesökandes själsspis. Många föräldrar fatta ej de faror, för hvilka barnen härigenom utsättas, och andra vilja ej se och erkänna dem. Hvad betyder det för en del föräldrar — vi tänka ej härvid särskildt på svenskar och ännu mindre på vårt församlingsfolk — att samhällets afskum håller till på teatrarna och söker efter rof? Att omkring 60% af flickor och gossar, som rymma från sina hem (ett kontor i Minneapolis får dagligen från 50 till 150 notiser om sådana från olika delar af landet), bevisligen rymma med anledning af inflytelser från biograferna? Att af nära 2,500 kända "white slavers" omkring 40% äro teaterfolk? Att söndagsteatrarna enligt personer, som väl känna förhållandena, äro — mer än alla andra yttre orsaker tillsamman— skuld till, att flickor spårlöst försvinna i undervärldens afgrundshålor? "Ingen är så blind som den, hvilken ej *vill* se." Det slagets blindhet ha många fäder och mödrar. "Barnen måste ha roligt", mena de; alltså fritt teaterlopp söndag och hvardag, under det djäfvulen anställer extra skift af onda andar i biograferna att döda giftdomnade själar.

* * *

På tal om vår ungdom — har du lagt märke till, att 5,697 kommunikanter "utströkos" i vår synod under 1916, många nog att utgöra tio betydliga församlingar? En stor del af dessa voro unga, nyligen konfirmerade, hvilka sagt Gud och församlingen farväl. En vemodigt hög siffra! Hvilken uppfordran att göra allt för att vinna och bevara människor, särskildt de unga, för Guds rike!

* * *

Barnen och de unga för Kristus! Ej blott för kyrkan, nej i första hand för Kristus!

Huru skall det komma därtill? Huru skall den af världs- och logeväsen bedöfvade, andligt lamslagna kristenheten komma att vakna och stå upp till helig strid? Vår förmåga härvidlag räcker ju ej till. Vi sjunka ned i bön, att Gud allsvåldig må låta himmelen remna och stiga hit ned samt låta kraftens Ande allmänt förspörjas till bättring och tro. Låtom oss samfäldt bedja och bedja mer än någonsin förr! Har himmelen synts som ett kopparhvalf, ogenomträngligt för bön om ett Herrens synnerliga, kraftiga nådebesök i kristenheten? Låtom oss bedja desto mer! Kanske håller Gud just nu på att genom blod och nöd och sorg förmå kristenheten till bättring? Kanske, när blodströmmarna flutit högre och sorgen och nöden blifvit verkligt förkrossande, människornas hjärtan skola vända sig till Gud, barn få kristlig fostran och samhällslifvet och det politiska lifvet i världen renas. Kanske!

Gud välsigne ungträden i sin "plantering" och gifve, att de må bära rika skördar af "rättfärdighetens fridsfrukt"!

STRIDSSÅNG

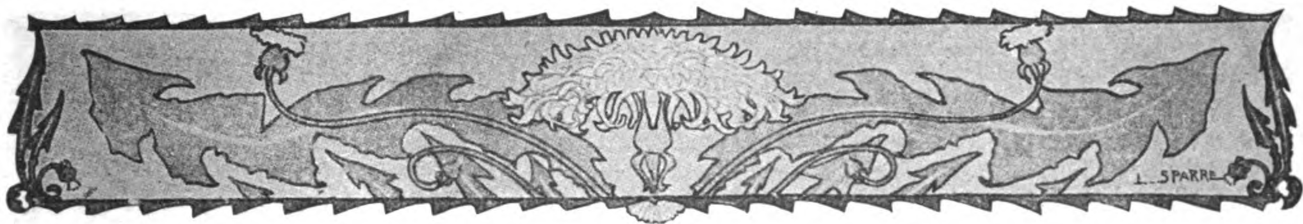
AF O. E. A.

Mel.: "Ur Svenska hjärtans djup."

Till strid vi gå med kraft och mod,
vi våga ära, lif och blod;
till seger tåga vi.
Vår Segerhjälte för oss går,
vi följa trygga i hans spår;
hans seger blifver också vår;
till seger tåga vi.

Guds ord och löften äga vi
och sätta all vår lit däri;
vår Gud i allt är när.
Fast världen liksom står i brand,
osäker himmel, haf och land;
dock ledes allt utaf Guds hand;
vår Gud i allt är när.

Upp, bröder, vaka, bed och strid;
förkunna Herrans ord alltid
för alla folk och land!
Från söder och till höga nord
låt kraften af hans allmaktsord,
hans kärlek, godhet, nåd, bli spord
för alla folk och land.

Den nye organisten

SKISS AF ARON EDSTRÖM.

DEN länge och med lifligt intresse afvaktade konserten i den svenska lutherska kyrkan, den största i staden Springville, hade gifvits inför fullt hus och kvarlämnat ett oblandadt godt intryck.

Konserten hade arrangerats och ledts af församlingens nye organist och körledare, musikdirektör Svante Klingman, som åtta månader förut tillträdt sin befattning. Församlingen hade genast funnit, att hon i Klingman gjort ett godt val, och denne hade å sin sida vunnit församlingens ynnest och välvilja genom sitt flärdfria och gudfruktiga väsen samt sitt enkla och konstnärliga sätt att leda sången i kyrkan.

Klingman hade rika medfödda musikaliska anlag, arf från far och mor, båda gudfruktigt folk af den gamla kärnfriska stammen och varma älskare af sång och musik. Fadern var i sin hembygd i det gamla fosterlandet känd vida omkring för sitt fiolspel, och modern ägde en utmärkt sångröst. De använde flitigt denna gåfva. Men sedan de flyttat öfver till Amerika och blifvit s. k. "läsare", spelades och sjöngos i deras hem blott psalmer och sånger af andligt innehåll samt, för omväxlings skull,gamla svenska folkmelodier och fosterländska sånger. Svante växte upp och fick sina anlag väckta till lif.

Redan vid sex års ålder lärde han sig traktera sin fars fiol, ett instrument som gått i arf från far till son i flera släktled och ansågs vara så dråpligt, att "dess like inte fanns i tio bysocknar." Sägnen visste berätta, att fiolen kommit med svenska krigare från utlandet och tillverkats af en stor mästare. Och kanske var det så, ty de vanliga bondfiolerna kunde rakt inte jämföras med detta instrument.

Vid gossens spel visade sig med tilltagande öfning och vana det märkliga, att han ur fiolen framlockade renare och varmare toner än fadern själf. Detta gaf föräldrarna anledning till djupa funderingar; Svante ägde helt säkert "gudagåfvan", och då Svante efter sin konfirmation bad om lof att få studera sång och musik, enade sig föräldrarna om att låta honom få följa sin böjelse.

Så kom det sig, att Svante, som vid sin matrikulation antog tillnamnet Klingman, genomgick fullständig kurs vid svensk-amerikanskt lutherskt musikkonservatorium och sedan fullbordade sin utbildning vid berömda musikakademier i Europa. Sålunda utrustad återkom han till Amerika. Här fogade händelserna vid samma tid det så, att organist- och körledarebefattningen i Springville blef till ansökan ledig. Klingman anmälde sig och fick genast platsen.

Församlingens nitiske och rikt begåfvade herde utrönte strax, att han i den unge organisten fått en värdefull medhjälpare. Ty utom det att Klingman var en mästare på sitt område, visade han sig vara en varm och uppriktig kristen, som med själ och hjärta hängaf sig åt sin uppgift. Den uppmärksamme åhöraren i Springvilles kyrka märkte icke blott, att en mästare trakterade orgeln, utan att en bedjande själ sände de ömsom varmt klagande och bedjande och ömsom gladt jublande tonerna ut i det vackra templet. Så friska ljödo de enkla tonerna, att alla rycktes med, och det dröjde ej heller länge, innan församlingen äfven började med lif och lust deltaga i sången. Det hade förut varit både si och så med psalmsången i Springvilles kyrka.

Sedan Klingman under de heta sommarmånaderna orienterat sig på sitt nya fält, skred han i samråd med församlingens pastor till verket att bilda en kyrkokör — en som skulle kunna göra skäl för sitt namn. Hans företrädare, som valts bland församlingens egna medlemmar och lärt sig nödtorftigt spela orgel, hade visserligen för vissa fester låtit ett begränsadt antal ungdomar inöfva några sånger, men någon permanent kör hade aldrig kommit i fråga. Nu skulle det dock blifva annorlunda.

Snart hade äfven en försvarlig kör bildats, som steg för steg inöfvades till allt större färdighet. Ledaren förstod att lifva kören med sin entusiasm, så att denna omfattade saken med nit och intresse och gjorde raska framsteg. Efter ett par månader ansåg Klingman kören vara så pass öfvad, att han trodde sig kunna arrangera sin första, ehuru enkla kyrkokonsert. Denna bestämdes att äga rum mellan jul och nyår.

Som redan meddelats, blef kyrkokonserten särdeles lyckad. Alla voro ense om att bättre körsång aldrig förut hörts i den svenska kyrkan i Springville.

Efter jul- och nyårshelgen fortsatte Klingman öfningarna med sin kör, men tillgrep en ny metod, i det han på rama allvaret började lära kören att korrekt sjunga — koralerna. Detta väckte uppseende; flera körmedlemmar tyckte, att det vore onödigt att spilla tid på en så simpel sak som att sjunga psalmer; det kunde man göra rätt bra ändå. Men Klingman försäkrade, att myc-

ket fattades, innan psalmsången inom församlingen nått den fasthet, skönhet och harmoni, som den borde äga. Och inte ville väl kören vara emot att hjälpa församlingen att nå detta mål? Å nej, det var kören gärna med om.

Enär fastlagstiden närmade sig, började man med passionspsalmerna. Klingman gjorde till regel, att kören skulle sjunga unisont vid alla gudstjänsterna och därigenom aktivt leda församlingssången. Och kören fann snart under sin ledares tolkning af text och melodier, att här var mycket att lära, och de gamla koralerna voro rika guldgrufvor på kyrkosångens område.

Sedan passionstiden inträdt, visade sig nyttan af Klingmans metod. Församlingsherdens enkla och hjärtegripande förklaringar öfver Kristi lidande, död och uppståndelse samt orgelnistens och körens utförande af passionskoralerna harmonierade så väl med hvarandra, att knappast någon kunde undgå att känna sig berörd däraf. Och med metodens införande lade Klingman dessutom en god grund för körens aktiva och stadiga deltagande i församlingssången, och denna metod fasthöll han allt framgent.

Vi förbigå de konserter och fester, som Klingman anordnade för påsk, pingst och midsommar. Att de voro utmärkta, borgar Klingmans namn för.

Efter ett par månaders sommarsemester fick kören återigen börja sina öfningar. Sedan några veckor gått, omtalade Klingman att han med pastorns samtycke beslutat bilda en orkester, om i kören eller församlingen funnes personer, som ville handtera blås- och stränginstrument. Ville någon i kören vara med om den saken? Jo, för all del, svarade ett dussin ynglingar, och så var den frågan afgjord.

De behöfliga instrumenten förskaffades på församlingens bekostnad, och öfningarna kunde börja. Klingman tillkännagaf nu, att han såsom medlem, och ej bara ledare, af orkestern skulle bruka sin från far och förfäder ärfda fiol. Denna såg visserligen åldrig och oansenlig ut men var dock "naggande god." Häri måste orkestereleverna gifva honom rätt, när de hörde de vackra och ljufliga tonerna, som Klingman framlockade ur "det gamla skrället."

Öfningarna med kör och orkester fortgingo växelvis under eftersommaren och hösten till adventstidens början, då orkestern vunnit nog färdighet att samverka med kören. Då blefvo de återigen gemensamma, och Klingman började arrangera en ny och stor konsert, som skulle bilda ett nytt skede i församlingens historia.

Vid omkring samma tid började i församlingen och staden en märklig rörelse, som visade sig vara en djupgående andlig väckelse. Församlingsherden, som i många år sått och vattnat samt oaflåtligt bedit för sin hjord, jublade. För honom kom väckelsen som en vederkvickelsens och skördens tid. Hvarje vecka ökades den troende skaran inom församlingen. Många utomstående drogos till kyrkan, grepos af rörelsen och började på allvar fråga efter vägen till frälsning. Många kommo också till frid med Gud i Kristus och slöto sig till församlingen, som därigenom betydligt förökades.

Rörelsen fortfor under hela vintern och fastlagen. För Klingman hade denna tid, liksom för församlingsherden, varit både en arbetets och vederkvickelsens tid. Med glädje deltog han i verksamheten och var särskildt för de unga en föresyn i ord och vandel. Öfningarna med kör och orkester hade han emellertid fortsatt utan afbrott, och då väckelsen nära slutet af fastlagstiden tycktes hafva nått sin höjdpunkt, beslöt han att arrangera den förut omnämnda stora kyrkokonserten. Denna bestämdes att äga rum påskdagen på kvällen.

Den rymliga kyrkan var denna kväll fylld till trängsel af folk från hela staden, som lockats dit af tillkännagifvandet, att Klingman hade något ovanligt och storslaget att bjuda allmänheten på.

Festen inleddes enkelt nog. Psalmsång af församlingen, bibelläsning af församlingsherden, som därefter i ett kort kraftigt tal erinrade om den senare tidens stora väckelse och Guds stora nådesbevisningar samt slutade med att i en varm bön hembära tack och lof till Gud för allt.

Så vidtog det egentliga programmet. Första numret var, att församling, kör och orkester gemensamt uppstämde psalmen: "Hela världen fröjdas Herren". O, hvilken sång, hvilken musik! Klingman tycktes denna gång rent af öfverträffa sig själf, där han satt vid den stora kyrkoorgeln och från densamma sände de varma, jublande och rikt harmoniska tonerna ut i templet. Och högt uppe i hvalfvet tycktes det, som om hundratals änglaröster stämde in i den kraftiga sången. En helig bäfvan grep åhörarna. Så stor var rörelsen, att knappt något öga var torrt. Därpå följde körens och orkesterns prestationer: ett kort stycke af ett oratorium, två af Wennerbergs tonskapelser samt ett nummer, som utfördes ensamt af orkestern, då församlingen fick lyssna till Klingmans oförlikneliga fiolspel. Så kom åter ett stort nummer, i det att församling, kör och orkester, med om möjligt ännu större hänförelse än vid programmets början, gemensamt spelade och sjöngo Luthers härliga strids- och segerpsalm: "Vår Gud är oss en väldig borg."

Sedan därefter församlingsherden tackat organist, kör och orkester för den härliga njutning, de beredt den stora åhörareskaran, samt lyst Herrens välsignelse öfver alla, afslutades det hela med att kör, orkester och församling gemensamt uppstämde sv. ps. 3: 6: "Kor af fromma röster skallar". Det var "koralernas konung", den psalmmelodi, som Klingman mest älskade att spela och som han nu på mäktiga, majestätiska tonvågor sände ut i det stora templet. Och vi behöfva ej upprepa, att effekten äfven denna gång var gripande.

Hos alla festdeltagarna var intrycket från denna konsert öfverväldigande. I lång tid talade man i Springville om den härliga njutning, som beredts dem som haft förmånen att få vara med. Klingmans rykte som skicklig organist och körledare var befästadt.

Kvarlefvor af heden tro och sed i våra dagars Sverige

AF ELIAS GRIP.

MAN skulle tro, att i det tjugonde seklet alla spår af hednisk vidskepelse och öfvertro skulle ha försvunnit från vårt land, där folkundervisningen så länge varit allmän. Men en och annan gång får man i tidningarna läsa en notis, som meddelar något ganska krasst exempel på handlingar eller föreställningar, hvilka man brukat förlägga till medeltidens mörkaste skeden. I sina vidskepliga föreställningar har folket bevarat spår af hednatro, jämte åtskilligt från senare skeden, särskildt från medeltidens demontro.

Åtskilligt af det, som går under namn af skrock och öfvertro, synes hvila på allmänt mänskliga föreställningar och återfinnes mer och mindre varierande hos vilda såväl som civiliserade folkslag på de mest skilda trakter af jorden. Då indianen i Amerikas fjärran väster blifvit förolämpad och önskar hämnas, begifver han sig stundom till medicinmannen eller trollkarlen och låter denne förfärdiga en bild af vax eller annat material så lik den hatade fienden som möjligt. Denna bild uppställer han sedan och skjuter till måls på eller genomborrar dess bröst med ett spjut, i tanke att hans fiende därigenom skadas och på motsvarande ställe af kroppen får oläkliga sår. Denna föreställning, af hvad som i ond mening göres åt en bild, det sker äfven mot originalet, möter oss ofta under medeltidens trolldomsprocesser. Man jämföre härmed följande sägen, som jag upptecknat i Uppland, enligt hvilken själfva framkallandet af bilden sker genom trolldom.

Det var en lappgumma, som kom till en gård, där de hade otur med kräken, beroende på att någon förgjort boskapen för dem. Lappgumman slog ett glas halft med vatten och satte däröfver en vikt, som bonden och hans gumma fingo hålla i. Sedan lade de gummans vigselring i vattnet, och då kom det upp ett hufvud ofvanför vattnet. Det var bilden af den person, som åstadkommit förtrollningen. Hade bondfolket velat, så hade de kunnat göra henne illa i vattnet. Om de hade stuckit bilden med en nål, så hade människan fått ett oläkligt sår på det stället, förklarade lappgumman.

Våra förfäder tänkte sig äfven, att de i lifvet efter detta skulle kunna begagna de redskap och vapen, som följde dem i grafven, samt de skatter, som de under sin lifstid gräft ned i jorden. Detta senare framgår bl. a. af ett ställe i Snorre Sturlasons ynglingasaga, där han på tal om Odens förmenta lagstiftning omnämner följande stadgande: alla döda män skulle man bränna och lägga på bål; de skatter skulle hvar och en medföra till Valhall, hvilka han hade å bålet; det skulle han ock åtnjuta, som han själf i jord gräfvit. Denna uppfattning har hos allmogen lefvet kvar ännu i våra dagar och har äfven blifvit omsatt i handling. Dr Almgren meddelar i en af svenska fornminnesföreningens publikationer ett intressant exempel från Härjedalen på denna folktro. En gammal bonde, som bodde ensam i sin gård, sedan hustrun dött, ansågs i trakten vara ganska rik. Nu hörde det till den gamles idéer att icke anförtro sina penningar åt så moderna inrättningar som banker; han föredrog att ha sitt kapital räntelöst liggande hemma. När mannen var död, kommo släktingarna för att göra bouppteckning och dela arfvet. Döm om deras förvåning, då de funno gubbens kontanter och dyrbarheter totalt försvunna. En granne upplyste då, att han på sista tiden sett gubben sysselsatt med förfärdigande af en kista, som bestrukits med tjära både utan och innan. En gång hade den gamle äfven talat om ändamålet med kistan; han skulle ha den att lägga ned sina penningar i, "ty det kunde vara bra att ej stå med tomma händer efter uppståndelsen". Vi finna således hos denne nutida bonde samma tankegång, som utgör förutsättningen för de många fynd, hvilka för oss vittna om våra förfäders odling.

Man föreställde sig äfven i heden tid, att människans själ stod i något samband med andedräkten. Då man utandades sin sista suck, öfvergick själen i vinden. Själen troddes sedan ha förmåga att byta gestalt efter behag och antaga skepnader af ett djur, hvilket som helst. Denna uppfattning ligger med all sannolikhet till grund för den vidskepliga fruktan, som allmogen ända in i senaste tid hyst för att möta vissa små och i sig själfva fullkomligt ofarliga djur, såsom en katt, en ekorre eller dylikt.

Frågar man en allmogeman, som aldrig underlåter att spotta tre gånger vid dylikt obehagligt möte, hvarför han anser det lilla oskyldiga djuret så olycksbådande, så svarar han, att något skäl kan han inte uppgifva, men både hans far och farfar ha trott så, och de visste nog hvad de tänkte. Kunde vi vända oss med samma fråga till en hednisk man, som lefde för ett par tusen år sedan, hade denne förmodligen svarat: katten eller ekorren är ingenting att vara rädd för, men jag fruktar, att det inte var något vanligt djur, utan en fiendes själ, som för ögonblicket påtagit denna gestalt för att springa öfver vägen, genskjuta mig och göra mig något ondt.

Den grekiska mytologien gjorde döden och sömnen till bröder. Äfven nordbon kunde ej annat än sammanställa dessa företeelser och tänka sig, att själen äfven under sömnen kunde lämna kroppen och tillryggalägga långa afstånd. Med denna uppfattning sökte man förklara drömmarna, som ansågos uppkomma genom besök af själar eller skyddsandar.

Asalärans gudar spela i folktron ingalunda så stor roll, som man skulle kunna tro. Tor är den, som mest lämnat märke i sägnerna. Stenyxor, som hittats i jorden, kallas torsviggar. Den, som funnit en sådan torsvigg, vill ej gärna afyttra den, ty så länge han har den i sitt hus, tror han detta var skyddadt för vådeld. Torsviggar användes äfven till annat. Såsom sänken vid fiske anses de bringa lycka, och den, som stoppar en skärfva af en dylig vigg i bössan, kan därmed försäkra sig om jaktlycka. En dylik användning af stenyxor, är ju från vår synpunkt tämligen oskyldig. Betänkligare är det, då torsviggen kommer till användning i folkmedicinen. Man brukade förr på vissa håll sönderstöta skärfvor af stenyxor och sedan ge dem i mjölk åt sjuka barn att dricka. Denna kur troddes bota allehanda sjukdomar.

Vida talrikare och fylligare än asalärans gestalter är i senare tiders folktro representerad en annan grupp af öfversinnliga väsen, nämligen mystiska naturväsen, som bebo skogar, sjöar, strömmar och till hvilka ända in i senare hälften af förra århundradet offer blifvit hemburna i vårt land. De handlingar, som folket utför för att försona dessa väsen eller göra dem gynnsamt stämda eller för att uträtta något, som på naturlig väg icke kan åstadkommas, kunna med fog betecknas såsom kulthandlingar, och på sådana skall jag i det följande meddela åtskilliga exempel. Främst ställer jag då sådant som kan betecknas såsom offerkult eller rester af en sådan.

Från talrika sagor och sägner känna vi alla till den bekanta seden att på julaftonen offra åt tomten. Vanligen bestod offret af en kruka sötgröt med honung, som skulle ställas ut i stallet af husfadern, innan denne gick till sängs på julkvällen. På somliga ställen brukade man ge tomten en smakbit af alla de brödsorter, som bakats till julen. På andra ställen var det brukligt, att man tog en liten del af hvarje rätt, som förekom på julbordet, samt en handfull omalen säd, hvilket allt lades i en kruka; ofvanpå det hela hälldes ett glas julöl, hvarefter anrättningen sattes ut i stallet. Någon gång berättas det, att man gifvit tomten ett par nya skor eller en omgång nya kläder, men i de allra flesa fall bestod offret af mat och dryck. Professor Schück sammanställer detta offer till tomten med våra förfäders offer till de aflidnas andar och anför intressanta jämförelser med denna offersed från så aflägsna trakter som Japan, Kina och Indien.

Tomtarna voro emellertid ingalunda de enda väsen, som i den folkliga kulten hedrades med offer. Till älfvorna offrades genom att mala på den s. k. älfkvarnen, en större sten med runda fördjupningar uti. Nordiska Museet har åtskilliga exemplar af dylika älfkvarnar. Enligt en uppgift af Vallensten i hans skrift "Vidskepelser, vantro och huskurer i Danderyd och Lidingö i slutet af 1700-talet" skedde offrandet på följande sätt: "Man tager en fläsksvål eller yllelapp och gnider därmed en stund rundt omkring de i stenen varande runda fördjupningarna. Under dessa malningar läses och omläses en bön, hvilken en viss man har sig förbehållen att lära den sjuke malaren, och den han sedan af fruktan för hotad död ej får lära någon annan. Uti hålen offras sedan antingen pengar eller knappnålar." Sådana offer ha förekommit ända in i senare delen af 1800-talet.

Älfvorna tros hafva sin bostad nere i jorden och tillfoga människorna sjukdomar, om de blifva skadade eller störas. Därför får man exempelvis inte hälla ut varmt vatten på marken; det kunde bränna älfvorna. Sker detta, får man blåsor på kroppen (älfblåst). Denna sjukdom botas genom offer. På den plats, där man tror, att älfvorna blifvit oroade, öser man ut söt mjölk med en smula guld, skafvet ur en vigselring, eller också gräfver man ned en barnmössa under en jordfast sten på den plats, där älfvorna blifvit ofredade.

De flesta sjukdomar uppkomma enligt folktron genom onda makters tillskyndelse. Det bästa botemedlet består i offer i en eller annan form. Därom berättar till exempel följande historia, som är ganska betecknande. En ung bonde var ute och jagade älg. Ute på en vidsträckt mosse råkade han på en stor präktig älg och sköt, men det var ett olycksdigert skott. Älgen var ingen annan än skogsfrun själf, som antagit denna gestalt. Skytten kände det, som om han själf hade träffats af skottet. Han blef häftigt sjuk af trollskott och tillfrisknade först när hans kamrat, som varit med på jakten, hade kastat några slantar i mossen på den plats, där olycksskottet sköts. Därigenom bringades nämligen ett försoningsoffer åt skogsfrun.

Om man "råkat", såsom det hette, och blifvit sjuk, skulle man tre kvällar å rad kasta salt öfver vänstra axeln åt norr och säga: "lek med det här och inte med mitt kött och blod." Därefter skulle man säga sitt förnamn, men ej tillnamn. En liknande metod användes för att bota sjuka kreatur. Man skulle slå bly i vatten och kasta öfver djuret och säga, att det onda skulle roa sig med det och låta bli kräket. Att "slå ned" var ett slags medel, som användes mot alla möjliga sjukdomar. Äfven denna ceremoni innehöll ett slags offer, hvilket torde framgå af de ord, som samtidigt yttrades. Man slog smält bly i en skål med vatten. Innan blyet slogs i, fördes blyslefven tre gånger omkring; sedan hälldes tre gånger bly i skålen, och på somliga ställen sade man därvid vid första gången "sjörå", vid andra gången "skogsrå", vid tredje gången "gårdsrå". Jämte blyet skulle sedan i skålen läggas en hvitlök, nageländar, afskafvet guld, silfver och tenn, knappnålar m. m. tillsammans nio olika sorter. Innehållet i skålen skulle man därpå hälla ut vid korsvägar, myrstackar och knutar.

Vid fiske brukade man offra åt vattnets gudomligheter den första fisken eller kräftan, som fångades. Vid slakt bortkastades den öfversta halskotan, den s. k. "bölskotan" af djuret, hvilken därmed offrades åt de underjordiska. Offer af jordens afkastning förekommo ock. Några ax länades alltid kvar på åkern, och det sista äpplet lämnades kvar på trädet, för att detta skulle bära god frukt följande år.

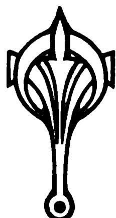
En annan sida af heden tro, som genom århundraden af kristlig odling lefvat kvar ända till våra dagar, är trolldomen. Lapparna anses framför andra för trollkunniga. Redan de gamla isländska sagorna berömma lapparnas trolldomskonst. Denna synes hafva varit besläktad med österlandets trolldomskonst och grundade sig på andebesvärjelse. Genom sådana trolldomskonster troddes de rent af kunna skapa af intet, kunna framtrolla exempelvis en sjö, en oxe eller något föremål, hvilket som helst. Om lappar och deras konster ha uppländska folksängner mycket att förtälja. Ett par exempel må anföras.

En sägen berättar om två trollkunniga gubbar, som kommo i delo med hvarandra. De möttes på en hed. Då modstal eller förgjorde först den ene sin motståndares häst, så att han inte kunde komma ur fläcken. Men hur det var, kunde han till sist krafla sig fram till en smedja i närheten. Där bröt han en sko af hästen och lade den i elden, så att den blef eldröd. Därefter satte han den glödheta skon på hästen. Med detsamma han gjorde det, stupade den andre gubbens häst, och motståndaren fick ett brännsår i ansiktet i form af en hästsko. Det märket fick han bära i all sin tid.

Den som är trollkunnig kan med vindens snabbhet förflytta sig från en plats till en annan. Så berättas det om en trollkunnig gubbe, som hette Grahn, att han en gång åkte från Ryssland och hem till Roslagen på en halmkärfve. Han kan äfven med lätthet taga reda på jordgods, d. v. s. skatter, som ligga begrafna i jorden, samt förgöra för andra, så att allting går på tok. På ett bröllop hände det så en gång. Då brudens vagn skulle köra fram, ramlade selstickorna ur skaklarna. Spelmannen föll omkull på trappan och bröt af sig benet, steken på bordet stals bort, ingen visste af hvem. Tappen gick ur tunnan i källaren, så att ölet rann ut. Idel missöden från början till slut.

Hur skall man då bära sig åt för att kunna förvärfva en sådan underbar förmåga? Härom växla uppgifterna. En moder kan ge sitt barn förmåga att se och höra mera än andra genom att låta det dia tre år öfver tre Vårfrudagar. Ett annat sätt att bli trollkunnig är att plocka den trolska, af trollen bevakade ormbunksblomman midsommarnatten. Detta är emellertid ingen lätt sak. Då man plockar blomman, får man ej tala eller skratta, men de listiga trollen göra allt för att narra en därtill. Just då blomman skjuter upp och man sträcker ut handen för att gripa den, då förvandla sig trollen till väldiga ormar eller andra vilda djur, som skrämma besökaren, eller också framtrolla de för hans syn några bilder, som äro så löjliga, att han ej kan tillbakahålla ett skratt. Flera sägner förtälja, hur trollen gycklat fram bilder af en halt höna, som kom dragandes med ett stort hölass, och därmed lockat den trolldomslystne till skratt.

Då man vet, huru nära folktron sammanhänger med våra förfäders religiösa åskådning, förstår man, att sägner och skrock — till synes så värdelösa — dock ha sitt stora intresse äfven för oss sena tiders barn, som hafva annat och bättre att tro på.

SOMMARBILD.

Hjältinna och martyr

Jeanne d'Arc eller Jungfrun af Orleans.

EFTER ETT NYTT ARBETE AF CURT WALLIS.

DET var på tid, att den svenska litteraturen skulle riktas med en skildring af den franska hjälteflickans underbara lefnadslopp, hvilket skett genom ett arbete af professor Curt Wallis: "Jeanne d'Arc 1412—1431". Därmed fylles ock en lucka i denna litteratur, som hittills saknar en någorlunda fyllig Jeanne d'Arc-biografi. Professor Wallis' lefnadsteckning är ju ingen frukt af förstahandsforskning. Jeanne d'Arcs lif och de förhållanden, hvarunder hon uppväxte och utförde sin gärning, äro redan så genomforskade, att svårligen något nämnvärdt nytt återstår att finna. Senast har Anatole France, den berömde skriftställaren, framträdt med sitt stora verk i två mäktiga volymer, hvilket professor Wallis förnämligast följt, dock ej kritiklöst. I professor W:s skrift har den svenska allmänheten erhållit en enkel, klar, målande och af kärlek till ämnet genomandad skildring af ett bland de märkvärdigaste, mest gripande och mest upphöjda lefnadslopp, som historien känner.

En bondflicka från den lilla byn Domremy i Lothringen, uppväxte hon under samma enkla, friska och härdande lefnadsvillkor som mångtusende af hennes likar. En stark religiositet var ett arf särskildt från modern, men på den tiden intet undantag. En tidigt framträdande offervilja var icke heller något säreget. Men vid 12—13 år började hon få syner och höra röster, hvilka helt förändrade hennes lifsriktning. Frankrike var då under sin unge och modfällde stackare till konung i yttersta nöd, på väg att uppdelas mellan England och Burgund. I den aflägsna byn talade man ju härom. Redan från första stund manade henne uppenbarelserna att rädda Frankrike. Inträffade här något af det hvarom filosofien icke har drömt? Eller talade till barnet ur det omedvetnas djup dess egna utomordentliga anlag? Eller var det en aning om hennes bestämmelse, aning och håg tillika? Under påverkan af uppenbarelserna framväxer efter hand hos henne ett orygglıgt beslut — som hon också efter många svårigheter lyckas sätta i verket — under intryck dels af en plundring genom fiendetrupper, hvarför Domremy varit utsatt, och dels af underrättelsen, att engelsmännen börjat belägra Orleans, den enda större stad, som fanns kvar i fransk ägo. Den oansenliga bondflickan banar sig väg till Frankrikes konung för att tillbjuda honom sin gudasända hjälp. Och hjälpen blir mottagen! Dock efter mycken tvekan och långa undersökningar. Hvad skulle en bondpiga kunna uträtta, där härförare intet förmått? Man kunde göra sig löjlig. Men Gud väljer sina redskap utan hänsyn till person. Kanske ändå denna flicka var Guds sändebud, skulle man våga förkasta det? Läget var också till den grad förtvifladt, att det i allt fall icke kunde förvärras. Jeannes orubbliga trosvisshet smittade också, liksom den höghet, som den stora uppgiften ovillkorligen gaf åt hennes okonstlade och blygsamma sätt. Staden Orleans' befrielse från den engelska belägringen angaf hon som sin första uppgift, som den nästa att föra konungen till Reims för att krönas. Båda delarna utfördes, hvarmed segerlyckan vände sig. De franska vapnen gingo nu från seger till seger, de engelska veko tillbaka. Tills ett nytt omslag inträffade, fransmännen ledo åter nederlag, och vid en strid blef Jeanne fången. Grefven af Luxemburg, hvars folk tagit henne till fånga, sålde henne till engelsmännen, medan hennes egen konung, hvars krona och framtid hon räddat, ingenting företog för att lösköpa henne. Man kan ha rättighet att tro, att han helst ville vara af med henne. Det hviskades i hans öron, att hon stod i förbund med den onde, och hon var allt för hyllad af folket. Nu ställdes hon inför rätta, anklagad för häxeri. Meningen var att få henne domfälld för att hafva stått i förbindelse med onda andar, hvarigenom den förtröstan, hon ingifvit fransmännen och som gifvit dem kraft att segra, skulle åter nedslås. Hon behandlades i fängelset med upprörande brutalitet, och rättegången vart en af de skändligaste politiska och kyrkliga förbrytelser, som historien upptecknat. Kyrkliga, ty domstolen var kyrklig. Jeanne dömdes till döden på bålet som häxa och brändes lefvande.

Men Jeannes verk bestod. Fransmännen läto icke längre nedslå sig, och konungariket Frankrike framgick till sist med seger ur denna kamp på lif och död. Bondflickan från Domremy hade kastat om de båda blifvande stormakternas och därmed världens öden.

Fyra år senare hände i Sverige något likartadt när "then litzle man" Engelbrecht trädde fram — och dock så olikartadt.

Jeanne d'Arcs yttre känner man icke, så när som på att hon af de samtida omtalas hafva vackra och tilltalande anletsdrag. Men af hennes personlighet har den historiska forskningen fått fram nog så lefvande drag, hvilka också tecknats i prof. Wallis' skrift.

Rösterna och synerna skrämde naturligtvis tolfåringen. De kommo oftast utomhus i skogen eller på ängen, men äfven hemma, dag eller natt, gärna när kyrkklockorna ringde. Efter hand vande hon sig vid dem, och de underbara maningarna ingåfvo barnet tanken, att hon var kallad att utföra något stort. På rösterna följde syner, en ängel i rustning och spjut, hvilken sedan namngaf sig som ärkeängeln Mikael — han stod på den tiden i särskildt anseende i Frankrike. Sedan följdes han af två helgon, S:te Marguerite och S:te Catherine, båda kända och hyllade i Lothringen. Deras röster voro ljufliga och milda och de spredo vällukt omkring sig. Hon kunde taga och känna på dem och de voro lika verkliga som människorna omkring henne. Sedermera kunde uppenbarelserna komma midt under en drabbnings larm eller en konselj eller ett samtal. Omgifningen kunde aldrig märka, att hon var i extas. Hon iakttog samtidigt med full klarhet verkligheten omkring sig och talade och handlade som denna påfordrade. Hennes förhållande till uppenbarelserna synes sålunda varit detsamma som vår Swedenborgs. Hon lydde icke maningarna blindt. Sålunda tvekade hon länge, innan hon lämnade hemmet för att söka konungen. I fångenskapen tillät sig en fångvaktare det grymma gycklet att berätta för henne, att Compiègne fallit i engelsmännens händer, hvilket icke var sant. Mot rösternas varning kastade hon sig ut genom tornfönstret i ett vildt försök att fly till de sinas bistånd. I denna frihet inför maningarna se de sakkunniga ett tecken till, att här intet hysteriskt förelåg.

I hennes väsen fanns för resten ingenting sjukligt, hvilket eljest är vanligt hos visionärer. Hon var tvärtom till såväl kropp som själ ovanligt stark och frisk. Under färden från hemorten till konungens hof, hvilken drog åtta veckor, lärde hon sig förträffligt att rida. I den afgörande striden vid Orleans trängde en pil genom skuldran ofvan benet ut genom ryggen. Såret förbands i hast, hvarpå hon återvände till striden. Det väckte engelsmännens förskräckelse, då de trodde att hon blifvit genom onda andars hjälp botad, och de flydde. Två veckor senare bar hon åter den tunga riddarrustningen, hvilken i och för sig fordrade mer än

STATY AF JEANNE D'ARC.

vanlig kroppskraft, särskildt hos en kvinna, för att kunna bära. Hon hade ett gladt lynne, lätt för att skratta — liksom ock för att gråta vid förstämmande intryck —, skämtade gärna och var förtjust i vackra, färgrika kläder, vapen och hästar. Efter segern vid Orleans uppsökes Jeanne af en ung ädling, som gått i konungens tjänst. Jeanne är vid strålande humör, bjuder honom på vin och säger sig vilja nästa gång bjuda honom på vin i Paris — då ännu i engelskt våld. Han skref om besöket till sin mor: "Hon syntes mig verkligen vara en gudinna både att se och höra på." Öfverdådigt tapper och förunderligt färdig i att föra vapen och häst, var hon god vän med de unge riddarne, också hon ridderlig i sed och åskådning. De behandlade henne som en kamrat och voro hennes bästa stöd vid hofvet.

När det gällde, kunde hon sätta in en rent oemotståndlig viljekraft. Hon lämnade hemmet mot sin stränge faders bestämda vilja. Det var vid den ofvan omtalade striden fråga om att eröfra det starkaste af de fästen, hvarmed engelsmännen inneslutit Orleans. Fyra anfall hade tillbakaslagits, det sista då hon var sårad. Då hon återkommit förbunden, stod den franske anföraren, den berömde Dunois, just färdig att blåsa till återtåg enligt vedertagen regel, att efter tre, fyra anfall är ett ytterligare lönlöst. Jeanne yrkade med

så våldsam vilja på, att en ny stormning skulle företagas, att Dunois gaf efter och lät blåsa till anfall. Efter en bön sprang hon upp på stormstegen, och nu togs fästet.

Under medeltiden gjorde man sig i allmänhet god tid. Men Jeanne hade brådtom. Ärkeängeln och helgonen hade sagt henne, att hon hade på sig för sin mission endast något öfver ett år. Också pådref hon alla företag rastlöst. Det dröjde under hennes ytterliga otålighet sex veckor, innan hon fick draga till Orleans. Men sedan hon kommit dit, togos de engelska fästena slag i slag. Samma fart utmärkte den följande "segerveckan", då tre befästade orter vid Loire togos från engelsmännen och de dessutom tillfogades ett nederlag på öppna fältet. På tåget till kröningen i Reims kom man till staden Troyes, som icke ville gifva sig till konungen af fruktan för vedergällning af hertigen af Burgund, därest han skulle åter vinna öfverhand. Det var ingen tid att förlora. Jeanne, som fick fria händer, saknade belägringsartilleri, hvilket man ej visste i Troyes. Hon uppsatte dock det sedvanliga skyddet för sådant, ordnade tillika under arbete hela natten igenom allt för belägring och stormning, ställde upp trupperna, satte sig i spetsen för dem och kommenderade till angrepp. Då hären ryckte fram med stormstegarna, grepos invånarna af skräck och gåfvo sig. "Jeanne utförde lika mycket arbete som två till tre anförare kunde åstadkomma", vittnade Dunois. I Reims intågade man åtta dagar senare på kvällen, redan följande dag skedde kröningen.

Vid en belägring plägade Jeanne plantera sitt banér nedanför muren, därefter rusade hon uppför en af stormstegarna jämte manskapet och in i brechen, uppmuntrande och ledande. Hon bar svärd, men använde det icke till att döda. Sammalunda i andra strider — midt inne i stridshvimlet, men under dem alla lär hon icke ha dödat en människa. Efter segern vid Orleans föll hon på knä och bad för de stupade engelsmännens själar. Efter slagen red hon ut på slagfältet för att trösta och hjälpa de sårade och döende. Medkänsla förnam hon rent fysiskt. Hon "kunde icke se en landsman blöda utan att hennes hufvudhår reste sig".

I hären införde hon en god manstukt och vakade noggrant öfver, att orderna höllos. Bland annat dref hon ut ur lägret de lösaktiga kvinnorna med flatan af sitt svärd.

Då motgångarna kommo, led Jeanne af insikten, att tron på henne skulle minskas. Och synerna bebådade, att hennes tid snart var ute; hon skulle falla i sina fienders våld. Ihärdigt deltog hon dock i de krigiska företagen till det sista. Så öfvermannades hon och togs till fånga, då hon efter ett misslyckadt utfall till det yttersta värjde de sinas återtåg.

Jeanne d'Arcs största insats är, att hon med sin beslutsamhet och sin fasta tro ingaf sina landsmän och särskildt trupperna mod och hopp att kunna segra. Men därjämte ägde hon en förträfflig blick för det krigstekniska, som de franska härförare, hvilka jämte henne förde kriget, lifligt vitsordade. Krigskonsten var visserligen på den tiden helt annorlunda enkel än nu. Det säges också, att om hennes råd hade följts vid försöket att eröfra Paris, där krigslyckan vände sig, skulle utgången sannolikt blifvit en annan. Men då fick betänksamheten råda öfver hennes djärfva energi, och det goda tillfället förspilldes.

Praktiskt omdöme och förmåga att behandla krigsfolk samt inge det sin egen dådkraft besatt hon i hög grad. Praktisk och duglig var hon också i smått. Det är egendomligt att läsa, huru under vinterhvilan före våren 1430, då hon tillfångatogs, den unga flickan, som utfört sådana storverk och varit föremål för folkets beundrande hyllning hade kvarter hos en rik borgarfru och där deltog lifligt och skickligt i de husliga sysslorna och i välgörenhet, tydligen kvinnligt njutande däraf.

Hon var alltigenom en kyrkans svurna dotter, och kätteri — på den tiden icke okändt — var henne till den grad främmande, att hon bland annat säges hafva haft tanke på att deltaga i ett korståg mot hussiterna. När vid rättegången domstolsordföranden högtidligen uteslöt henne ur kyrkans gemenskap, svimmade hon. Och den domen var väl knappast mindre än hotet att brännas lefvande orsaken till, att hon förmåddes underteckna en bekännelse, som förelades henne, att hennes uppträdande berott på onda andars tillskyndelse — en bekännelse som hon sedan på bålet högtidligen återtog. Detta uteslöt icke, att hon kunde gent emot kyrkans tjänare vara helt självständig och rättfram i sina svar på de snärjande frågor, som vid rannsakningarna prelater och kyrkojurister kunde ställa till henne för att få henne fast för häxeri. Hon erkände prästens makt att lösa och binda, men såg ock, att han icke alltid var en värdig kyrkans tjänare. Att lösa motsägelsen eller ens grubbla öfver den låg icke för henne. Religiös reformator var Jeanne d'Arc minst af allt. Men låg icke i denna begränsning hennes styrka? Hvad skulle hon kunnat uträtta, om hon till på köpet varit brännmärkt bland sina egna som kättare? Det var hennes innerliga fromhet utan skymt af tvifvel och hennes därpå grundade visshet om sin mission, som försatte berg.

På den stora lifsgärningen följde martyrkronan, som mänsklig uselhet vrider åt mänsklighetens bäste. Det hela höjer Jeanne d'Arc till den strålande idealgestalt, hon blifvit för franska folket och för hela världen. Prof. Wallis uppkastar med rätta den frågan, om någon annan bland berömda fosterlandshjältar mäter sig med henne i fläckfrihet. Hon har framför dem sin kvinnliga renhet, mildhet och finhet och därtill den bjärta motsatsen mellan den anspråkslösa upprinnelsen och den stora gärningen. Öfver hennes person och lif ligger en hög betagande skönhet.

En hård lott eller en moders pröfning

SAMHÄLLSLIF AF O. W. NEWMAN.

I.

Förberedande pröfningar.

HON var blifven änka. Hennes man, Andrew Stone, hade genom en olyckshändelse omkommit under en brobyggnad i staden, där han var anställd, i det att ett byggnadstimmer, som användes vid konstruktion, lossnade ur taljan och krossade hans hufvud.

Härigenom blef nu hustrun, Maria Stone, lämnad ensam med en några månader gammal son.

Underrättelsen om makens sorgliga öde var nära att krossa den arma kvinnan, men genom Guds försyns allt uppehållande makt gick hon dock igenom; därtill stärkt af den moderliga förpliktelsen till sin skyddsling, som nu vardt beroende uteslutande på henne för sin tillvaro. Det var dessa pliktkraf, som mer än något annat bidrogo till att stärka Maria vid detta tillfälle, och eggade henne till att lefva. Annars hade hon helst velat följa sin make i grafven. Men sonen, den lille skyddslingen — allt för honom!

Maria hade en stor kvantitet af denna underbara kraft, så egendomlig och på samma gång oumbärlig för modern, särskildt när hon drabbades af det växlande lifvets mera pröfvande erfarenheter. Denna kraft är en utaf Guds bästa planer i verksamhet, som harneskkläder den försvarslösa kvinnan och förvandlar henne till en hjältinna, som med en stålsatt viljekraft trotsar fiender, nöd och död, allt för sitt barn.

Hvad skall man väl kalla denna kraft? Månne moderskärleken? Åtminstone är denna en af dess frukter. Den bekräftar i alla fall den sanningen: "Kärleken är starkare än döden".

Som redan nämnts, Marit ägde mycket af denna kraft, och det var väl, ty den skulle framdeles blifva mycket anlitad, såsom vi af det följande skola finna.

Såsom tillhörande kroppsarbetareklassen var deras ekonomiska ställning mindre väl betryggad enligt vanliga förhållandet med denna klass. Deras kapital är den produktionsförmåga, de äga i form af arbetskraft, som på arbetsmarknaden — enligt de gällande priserna — icke bringar mycket mer än hvad som kräfves för de dagliga behofven. När därför denna arbetskraft för någon orsak varder afstängd —, som ju ofta händer på många olika sätt — så blir vanligen de som varit beroende därpå blottställda; och till dem räknas den största delen af samhällets änkor och barn. Att deras antal är så stort ibland kroppsarbetareklassen beror förnämligast därpå, att detta arbete i många dess grenar erbjuder så mycken risk för lif och lem, samt att i vanliga fall så små försiktighetsmått — om ens några — vidtagits till förebyggande af risken. Detta är en utaf bristerna i vår lagstiftning, som med allt skäl bör komma till erkännande och snarast möjligt afhjälpas.

Familjen Stone hade dock genom sin idoghet och sparsamhet lyckats köpa kontrakt till ett litet bo i en utkant af staden af en för dylik affär tillkommen firma. Firmans affär var grundad så att köparen betalade en viss procent å köpesumman såsom handpenning, med rättighet att tillträda huset, hvarefter han förband sig att betala ett månatligt belopp på återstoden af summan, jämte ränta, tills den var betald. Sedan allt var betaldt erhölls fastighetspapper till egendomen. Om emellertid köparen uraktlät att inkomma med det fastställda beloppet inom den i kontraktet bestämda tiden, förlorades kontraktet tillsammans med allt som inbetalts därpå.

Det var i ett sådant kontrakt, familjen Stone höll på att lägga sina små besparingar, när den svåra olyckan drabbade dem, och Marias lott vardt härigenom så mycket hårdare, ty nu löpte hon faran att råka i totalt ekonomiskt obestånd och därmed förlora det lilla hemmet, som vid denna tiden var betaldt till något öfver hälften. Dock — hårdt som det var repade Maria likväl mod för gossens skull. Om hon med Guds hjälp finge behålla hälsan, så skulle hon nog försöka klara det, menade hon, och sade det äfven högt för sig själf. Maria var en ganska god sömmerska, och hade därigenom inbringat en god hjälp till hemmets behof förut, och det var därför de ingingo på köpekontraktet; de skulle hjälpas åt att betala därpå, annars hade de nog aldrig vågat.

Emellertid gällde det nu först att försöka få anstånd å afbetalningen för några månader åtminstone. Genom bemedling af en framstående kyrkomedlem, som också var delägare i bolaget och som kände sig bevekt af det olyckliga slag, som drabbat familjen, blef äfven ett sex månaders anstånd beviljadt. Maria kände sig därför mycket uppmuntrad och tacksam till både Gud och människor. Den hopplösa dimma, hvari hon en tid varit insvept, började alltmer skingras, och bortom den började hon skymta en hägring ur framtiden. I denna hägring

såg hon understundom ett barn, en gosse, lekande med lust och förnöjsamhet; ibland tyckte hon sig se en förhoppningsfull, välbildad yngling, och någon gång hade hon i fantasien skymtat dragen af en fullt utvecklad man, som i djupet buro släktskapsdrag med den lille skyddslingen i vaggan. Det var Marias lifsmål, som på detta panoramiska sätt passerade förbi hennes inre synkrets, och det var häruti hon hämtade inspiration till alla framtida försök att realisera lifsmålet. Skulle det väl lyckas henne? Ja, den frågan var den stora om icke den enda frågan för Maria. Visst är, att hon gjorde sitt yttersta för att lyckas.

Maria fick icke mycken tid att hvila upp efter det sorgliga slaget, som genom den hastigt bortryckte maken så förkrossande drabbat henne. Omsorgen för sonen blef dock snart starkare än sorgen efter den bortgångne, och så fort som möjligt började hon därför med all ifver att arbeta under trycket af sorger, omsorger och förhoppningar. Det lyckades henne äfven att få tillräckligt med sömnad, som hon fick utföra i hemmet, där hon på samma gång var i tillfälle att sköta sitt lilla barn, hvilket utgjorde en stor hugnad för henne. Hon lyckades likaså genom sin ihärdighet arbeta tillsammans och betala upp de till anståndstiden resterande afbetalningarna på hemmet, och däröfver var hon mycket tillfredsställd. Hennes ihärdighet blef dock omsider större än förmågan. Genom öfveransträngningar — ty hon sydde ibland till långt inpå nätterna — började krafterna svikta, och därför måste hon för att icke blifva fullständigt nedbruten för en tid upphöra med sömnaden. Förlägen öfver sin ställning vänder hon sig på nytt till den gode mannen, som förut hjälpt henne till anstånd med afbetalningen på hemmet, med bön att han ånyo ville lägga sig ut för henne, hvilket han äfven lofvade, fastän med en viss tveksamhet; han började tvifla på möjligheten för henne att i längden stå ut med betinget och betala återstoden af skulden.

Vid nästföljande bolagsstämma framförde han uppdraget med dessa motiveringar, att han såg det mindre hoppfullt för henne, och att det vore lika godt hon gåfve upp först som sist. I detta instämde äfven de öfriga bolagsmännen. De tyckte för resten, att de gjort sin plikt förut, då de gåfvo anstånd, och att de till och med gjort mer än den borgerliga lagen fordrar; hvilket ju äfven var sant. Dessutom hade hon—såväl som andra fattiga — tillgång att få hjälp af den allmänna fattigvården, till hvilken ju äfven dessa bolagsmän medelst fastighetsbeskattningen bidrogo, och däri föll ett ganska betydande belopp på kyrkomedlemmen, ty han var ägare till en bland de största fastigheterna. På grund häraf kände sig den gode mannen fullkomligt samvetslugn med hänsyn till Maria Stones ställning nu, då hon genom omständigheternas ogynnsamhet nödgades uppgifva det lilla hemmet. Det gick ju lagligt till enligt det gängse begreppet, och mannen i fråga var icke alls höjd öfver detta begrepp. Han hörde till denna klass, om hvilken den goda boken säger: "Med hörande öron höra de icke, och med seende ögon se de icke", annars skulle han af den bokens budskap kommit till insikt om ett högre rätts- och pliktbegrepp än det närvarande samhällets, som ju i många fall är helt förvändt.

Det blef en bekymmersam dag för Maria, då en af bolagets agenter bragte henne det fattade beslutet, som lydde på flyttning inom trettio dagar.

Härmed var hennes förhoppning om det lilla hemmet grusad, och missräkningen kändes så mycket djupare därigenom att i och med detta förlorades deras lilla besparing, som under åren möjliggjorts med så stor möda. Att den stackars änkan nu erfor ett nytt tryck af sin hårda lott, kan man icke undra på; men hur hon kunde uthärda är underligare. Maria hörde icke heller till dessa lyckliga som med fast trosfrimodighet förtrösta på Herren och därigenom varda styrkta i lifvets pröfningar — men hon sökte Gud, och det sannskyldigt goda. Dock kom hon aldrig till denna lyckliga erfarenhet, som den personliga lifsgemenskapen med Herren Kristus medför; och en af orsakerna därtill torde vara den, att Maria icke lyckats komma i någon närmare beröring med dessa lyckliga människor. I stället hade hennes lott fallit ibland dem, som väl bekänna kristendomen, men i praktiken förnekade dess kraft, hvarom bibeln varnande talar, och deras inflytande är tyvärr icke mycket trosstärkande för den efter Kristuslifvet sökande själen. Under nöden och betrycket hade dock Marias suckar trängt sig upp till honom, hvarom det säges i Guds bok: "De saktmodigas trängtan hör du, Herre, och du låter ditt öra gifva akt för att skaffa de faderlöse och förtryckte rätt". Han, som kallar sig "faderlösas fader och änkors försvarare", har låtit protokollföra och i de eviga arkiven förvara de armas och förbiseddas sak för att i sinom tid föreläggas den högsta rättvisans omutliga tribun. En aning härom genomfor Marias inre såsom svar på hennes klagosuck och medförde ett tillfälligt stärkande själslugn. Ack, att hon bara fått behålla det allt jämt! — Till denna förstärkning kom äfven omsorgen för barnet; allt för det! Kärleken, denna underbara kraft, söker sig alltid en utväg; "rådvill kan han väl understundom vara, men rådlös blir han aldrig", och detta skulle nu besannas.

Som möjligheten att få behålla det lilla hemmet icke längre fanns, gällde det att försöka få sig annan bostad. Det lyckades äfven för Maria att få hyra ett par vindsrum i ett hus beläget närmare stadens centrum, och dit flyttade hon med sin lille son tillika med en del af de mest oumbärliga husgerådssakerna. Det öfriga sålde hon och fick därigenom en liten extra penningsumma, som kom dem väl till pass vid flyttningen.

Maria gick nu en ljusare tid till mötes, som räckte ganska många år framåt under sonens tillväxt och uppfostran, i hvilken hon såg sitt lifs mål och för hvilka inga offer sparades.

Obeskriflig var också den glädje hon erfor för hvarje

steg, som närmade henne detta mål; däri kände hon en tusenfaldig belöning för hvarje möda hon måst utstå...

Med ihärdighet började hon därför strax efter flyttningen att arbeta i sitt yrke igen, och det lyckades äfven ganska väl för henne att få all den sömnad hon kunde utföra vid sidan af gossens skötsel. Visserligen voro ju icke rummen så eleganta och välbelägna, men hon kunde dock godt reda sig, och så var hyran billig, hvilket var det förnämsta, och kunde hon därför med större lätthet möta de löpande behofven.

Så fortgick det några år, och den lille sonen George växte till och utvecklades till sin moders outsägliga glädje. Öfverväldigande voro de känslor, som understundom genomforo Maria, där hon satt om dagarna och förde nålen till musiken af den lille "yrvillingens" lek och joller, och med hvilken förtjusning hon allt emellanåt kastade blicken åt det hörn af rummet, där Georges högkvarter var beläget och där han rasslade med sina små leksaker. Detta utgjorde en stor lättnad för Maria i hennes annars mödosamma belägenhet, och härigenom stärktes hennes lefnadsmod och kroppskrafter, så att hon omsider blef riktigt frisk igen. Hon kunde därför nu arbeta med ännu större ihärdighet än förut, och därigenom blef det henne möjligt att inbringa litet öfver de tillfälliga behofven, och det lade hon med glädje undan för nästa dag.

Så förflöto Georges tidigare barnaår i all köns lugn under moderns omedelbara vård inom hans egen lilla värld, som dittills utgjorts af vindsrummen. Endast några korta visiter hade han fått göra utomhus i sällskap med modern. Detta var äfven Georges lyckligaste tid, beskyddad som han var från gatulifvets faror och frestelser.

Nu närmade sig emellertid andra dagar för honom; han började blifva i skoläldern, och nästföljande vår skulle han börja skolan.

Modern ,som var särskildt mån om hans uppfostran, hade vid denna tid tagit honom till söndagsskolan i en af stadens kyrkor, hvilken han sedermera regelbundet bevistade under hela sin barndomstid. Många goda intryck mottog han äfven därifrån, som tillsammans med dem som han fått från sin moder, utöfvade ett gediget grundläggande inflytande på karaktären. George var äfven en mönsterpilt under uppväxtåren; så mycket att han tilldrog sig allas uppmärksamhet både i skolan och ute i lifvet för öfrigt. Men George var icke blott dygdig och snäll, han var äfven intellektuellt väl utrustad, och i skolan röjdes hans anlag ganska tidigt. Hade därför George fått studera, kunde han kanske ha blifvit något stort med tiden. Men det kunde naturligtvis inte komma i fråga för en i hans ställning; det mesta han kunde hoppas var att få gå igenom högskolan i staden.

Genom moderns ihärdighet och sonens flit och redbarhet, lyckades det äfven för honom att genomgå högskolan i sitt adertonde år, med goda betyger. Häri låg en triumf, som tillkom modern mer än sonen, ty det var hennes försakelser och ihärdighet, som i första hand beredt honom denna möjlighet. Detta förstod äfven George, och hans beslut var att i framtiden icke lämna någon möda ospard för att återgälda moderns uppoffringar. För Maria var nu emellertid målet vunnet. Att försöka skildra de känslor, som hon erfor, när George vid skolans afslutning mottog sitt diplom, det hör till det fruktlösa. Det var emellertid något med segerglädje besläktadt — en del af det, som kan erfaras efter ett med yttersta försakelse upphunnet mål. Sonen, centralfiguren, som hon i sina fantasihägringar skådat som en stolt, förhoppningsfull yngling, stod nu iklädd verklighetsdräkt vid hennes sida. Den sista bilden, som hon vid något tillfälle dunkelt sett skymta i hägringen (den fulländade mannen), vågade hon icke hoppas få se förverkligad. Och hon fick det tyvärr heller aldrig. Men att anledningen blef hvad den i själfva verket blef, därom hade Maria aldrig haft en aning. Fast hellre hyste hon ett slags förhoppning att få afsluta jordelifvet och åter få möta sin make, innan George skulle uppnå mannaåldern. (Forts.)

UTSTRÖ BLOMMOR

AF. S. M. HILL.

Medan vi härnere vandra, ledda utaf Herrens hand,
hur bemöta vi hvarandra? Kifvas vi ej allt ibland?
Lägga vi ej sten och törne ofta i hvarandras väg?
Äfven de, som gått tillförne, käre nådessyskon, säg?
Orättvist vi ofta klandra, om oss något går emot.
Låt oss älska mer hvarandra, utströ blommor för vår fot.

Hvarför lägga vi så ofta blommor på den dödes bår,
då förgäfves de där dofta, torka ingen smärtans tår?
Kanske hon i lifvet saknat vänners hjälp och råd och stöd;
men då nu vår känsla vaknat, se, då ligger mänskan död.
Käre, låtom oss i lifvet sprida våra blommors doft.

Se, vår Jesus själf gick för oss, gjorde väl och allom godt.
Han är när oss, han bönhör oss, om vi bedja honom blott.
Nåd och kraft han oss meddelar till att vandra i hans spår,
och hvadhelst i lifvet felar, han vill hjälpa och förmår.
Låt oss älska så hvarandra, blomsterströ hvarandras stig,
medan vi till himlen vandra, där han tager oss till sig.

Töckenhafvet

(Skrifvet i Schweitz.)

OM en fiende i ett eröfradt land sätter sig dimman i besittning af våra dalar. Den kommer oförmodadt, man vet ej hvarifrån, smyger sig hän mot människoboningarna, tränger in i städer, inkräktar liksom på en gång alla de lägre gatorna för att sedan, okuflig och segrande, stiga till de högre belägna stadsdelarna. Den släcker himmelens ljus, utplånar föremålens konturer, borttager synkretsen, förminskar den vida rymden till en trång fängelsecell, förvandlar denna härliga värld till en osund och ogästvänlig källare, ett dystert rike af skuggor, som famla i mörker.

Ej blott kroppen utan äfven sinnet känner sig nedtryckt af dess fuktiga och kalla andedräkt. Man kväfves i denna atmosfär, man skälfver af köld, man glömmer att le och att sjunga. Och när slutligen pinan varat alltför länge, kommer det ögonblick, då man ej längre härdar ut. Man sliter sig för en stund lös från sina göromål, skyndar ut ur den i skymning höljda staden och klättrar med hastiga steg uppför bergssluttningen.

Och se, allteftersom man kommer högre, blir luften mildare och lättare, töcknet skingras småningom, och snart träder man fram i ljuset af en segrande sol, som i fjärran kommer snöbergens hvita toppar att glänsa och öfvergjuta dig med sitt varma sken.

Hvilken prakt, och i detta strålande ljus hvilken öfverflödande känsla af befrielse, af välbehag, af glädje!

Själfva dimman, ännu för ett ögonblick sedan fientlig och afskräckande, företer nu, då du befinner dig ofvan densamma, en helt annan anblick och uppenbarar en sällsam skönhet. Sedd nedifrån var den en tung och mörk massa, tryckande som en mara, dyster som en graf. Sedd ofvanifrån är den den luftiga slöjan öfver brudens panna eller det florsskärp hon virar om sin smärta midja, ett hölje af skimrande flockigt dun, vågor af flytande silfver, något drömlikt och hemlighetsfullt, som tjusar ens blick.

Ack, hvarför måste det därnere i den för oss osynliga staden hvars dofva sorl når ända hit, finnas människor, som känna töckenhafvet endast som ett tungt och djupt mörker? Hvarför kunna de icke alla och alltid vistas på de solbelysta bergen?

*

Likaväl som naturen har människolifvet sina töckenhöljda dagar af sorg och modlöshet, då man saknar kraft att vandra framåt på en väg, som man ej längre urskiljer. Inom och utom sig förnimmer man blott köld, blott natt. Då lefver man ej längre, man endast vegeterar, ty lif finns icke utan glädje. Mekaniskt utför man ännu sina alldagliga sysslor. Men den domnade och misströstande själen försjunker i saknad efter den svunna solen.

Men solen, den lyser dock alltid på himlahvalfvet. För att skåda den vore det not att svinga sig upp öfver tillvarons tillfälligheter och växlingar. Det finns en höjd, dit missmodets och förtviflans dimmor icke nå. De osunda ångor, med hvilka lifvets motgångar och människornas ondska omsluta oss som med en svepduk, släpa sig utmed marken. Då själen nått upp till en högre rymd i känslans och tankens värld, undgår hon deras dödande verkan och inandas den rena och stärkande luft, hon för sin hälsa behöfver. Hon återfår friden, de vida rymdernas frihet, förmågan att handla och att sjunga. Och genom en underbar förvandling ser hon pröfningen förbyta sig i välsignelse, bitterheten i ljufhet, nederlaget i seger, mörkret i ljus.

Höj dig, min själ, du, som gråter och känner dig trött! Stig högre, högre än den mörka och isiga dimman, högre än din smärta, högre än din ångest, stig uppåt mot Gud. Tag din boning på de toppar, där i den eviga dagern af den gudomliga kärlekens sol allt är klarhet och glädje!

(ALFRED MOHN, "Ord i allvarstider".)

INNEHÅLL.

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St. and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII June, 1918 No. 6

Penningar böra helst sändas i Post eller Express Money Order, Bankväxel eller, då sådana ej kunna erhållas, i registreradt bref. Kvitteringen sker å adresslappen, hvarå genom siffror angifves den tid (månad och år), till hvilken tidskriften är betald. Adressera: Augustana Book Concern.

Bidrag samt allt som har afseende på tidskriftens innehåll adresseras speciellt till: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN. Litterära bidrag honoreras.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Juli 1918 Nummer 7

Augustana-synoden hade i början af juni 10,810 unga män från församlingarna och läroverken i vårt lands armé och flotta. Ett stort antal af dessa göra redan krigstjänst vid fronterna och på hafvet. De andra äro i krigsöfning i de många lägren för soldater och flottister, strödda öfver hela vårt land. Allt eftersom kriget fortgår komma äfven flera att utkallas. Hur bör inte kyrkan följa alla dessa män med innerlig kärlek och varma förböner till Gud!

BIBELN

Med upplysningar rörande bibelns historia, den svenska bibelöfversättningen, bibelns böcker, bibelns kronologi, ort- och personnamn, fullständig bibelkonkordans, m. m.

Tryckt på mycket fint och tunt bokpapper (s. k. Oxford India-papper). Format 5⅜x7¾x1. En fullständig "Teacher's Bible" på svenska.)

Nr 10, extra fint mjukt maroccoband, runda hörn, guldsnitt $1.00

Nr 11, extra fint mjukt maroccoband med öfvervikta kanter, runda hörn, guldsnitt..$5.00

PSALMBOKEN

med evangelieboken samt utdrag ur kyrkohandboken

I LITET FICKFORMAT

tryckt på fint och tunt bokpapper (India paper)

Nr 1, chagrin, styfva pärmar, runda hörn, titel i guld, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto..$2.00

Nr 2, chagrin, mjuka pärmar, runda hörn, skinnförsätts, titel i guld och blindpressningar, guldsnitt, fodral, netto 2.00

Nr 3, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto 2.50

Nr 4, svart ryssläder, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto.. 3.00

Nr 5, äkta sälskinn, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto.. 3.00

Nr 6, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, med klaffar, titel i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, netto 3.50

AUGUSTANA BOOK CONCERN
Rock Island, Ill.

ARTISTEN KLAGSTAD

har gjort altarmålningar för lutherska kyrkor till specialitet. Sänd efter katalog och priser.

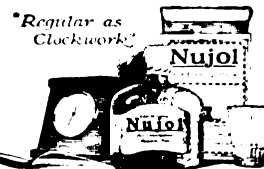
AUGUST KLAGSTAD,
309—20 ave. N., Minneapolis, Minn.

ALTARTAFLOR

öfver olika motiv och i alla storlekar finnas färdiga och utställda till salu. Beställningar utföras till resonabla priser. Vackra altartafvelramar tillhandahållas, när beställningar göras.
Sänd efter katalog.

OLOF GRAFSTRÖM,
Graduerad från Fria konsternas akad. i Stockholm.
831—44th Street, Rock Island, Ill.

Undergräfves din hälsa af förstoppning

"Så regelbunden som ett urverk."

Hufvudvärk, svindel, melankoli, belagd tunga och invärtes oordningar äro **blott symtom.** Förstoppning är själfva orsaken till allt detta, föranleder direkt eller indirekt många allvarliga sjukdomar, bl. a. sockersjuka, kräfta, blindtarmsinflammation, katarr i inelfvorna och magen, blodbrist, blodförgiftning, njurlidande, maginflammation, hämorrojder och dålig matsmältning.

Nujol är det moderna medel, som läkare nu allmänt ordinera mot förstoppning och oordningar i magen och tarmkanalen. Nujol insmörjer grundligt magens och inelfvornas inre slemhinna, läker inflammerade ytor, minskar upptagandet af giftiga ämnen, gör innehållet i tarmkanalen mjukt och befordrar afföringen. Äfven i större doser än som behöfs är medlet oskadligt. Låt Nujol göra slut på era oordningar i magen. Finns på alla apotek.

Säljes endast i paket med handelsmärket Nujol — aldrig i annan form. Vägra surrogat.

Alla apotek i Förenta staterna och Canada. Endast i flaskor bärande Nujol handelsmärke. Aldrig i massa. Sänd 50c och vi skola sända den i ny "kit" storlek till U. S. soldater och sjömän hvar som helst. Skrif efter fri bok.

Nujol *for constipation*

Standard Oil Company (New Jersey)

Bayonne New Jersey

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII — JULI 1918 — N:o 7

DEN STJÄRNPRYDDA FLAGGAN

AF CARL KRAFT

VACKRA FLAGGA, SVAJA VÄNLIGT
ÖFVER HEMMEN I VÅRT LAND.
DU ÄR ÄLSKAD; SKÖNT DU PRYDER
STÄDER, PRÄRIER, SJÖ OCH STRAND.
I DITT SKYDD VI LUGNT ARBETA,
NJUTA TRYGGHET, BYGGA BO.
FÄRGRIK, STJÄRNPRYDD, KÄR ATT SKÅDA,
DIG VI LOFVA HULDHET, TRO.

MEN NÄR KRIGETS ÅSKOR DÅNA,
FÖLJER DIG ETT TAPPERT FOLK
ATT FÖR HÖGA MÅL FÅ KÄMPA,
ATT FÅ BLI DET SANNAS TOLK.
EJ ATT LUMPEN ÄRA VINNA
DRAR DET UT MED SVÄRD I HAND,
NEJ, DET ÄR ATT SÖNDERSLITA
VÅLDETS TUNGA, GRYMMA BAND.

HOTAR DÖDEN, SKARP BLIR STRIDEN,
INGEN SVIKER HÄR SITT KALL.
LANDETS OVÄN SER MED BÄFVAN
TIDEN KOMMA FÖR SITT FALL.
DÄR SOM FEJDEN RASAR BLODIG,
HJÄLTESKARAN KÄMPA FÅR.
ALLTID TAPPER, ALLTID MODIG,
DEN I STÖRSTA FARAN GÅR.

STORA DÅD OCH RIKA BRAGDER,
INGEN FRUKTAR DÖDEN DÅ.
FANAN FÖLJES, SEGERN VINKAR,
FOLKETS FRIHET VINNES SÅ.
VACKRA FLAGGA, FLADDRA ÖFVER
DINA HJÄLTARS ÄRETÅG.
ÄDLA KÄMPAR, SNART DE HUNNIT
MÅLET, SOM DEM FÖRELÅG.

UPPÅ SEGERN FÖLJER FREDEN,
TREFNAD BLOMSTRAR PÅ DESS STIG;
HATET SLOCKNAR, VÄNSKAP VÄXER,
TIDEN FÖRER LUGN MED SIG.
SKÖNA FLAGGA, VAJA STILLA
ÖFVER ENADT SLÄKTE DÅ
OCH LÅT ALLA, UNGA, GAMLA,
FREDENS FRUKTER NJUTA FÅ!

Ödmjukhet.

"Min ätt är den oansenligaste i Manasse och jag är den ringaste i min faders hus." Domareboken 6: 15.

ÖDMJUKHET är en dygd. Det är allt för ofta, som denna dygd inte är värst mycket värd. Hos Gideon få vi väl inte leta efter förevändningar, men hvem vågar att påstå, att han var alldeles fri från dem? Kanhända, om det varit fråga om något annat, så hade han inte varit så ödmjuk. Kanske om någon hade kommit och förebrått honom, att han var af ringa och oansenlig härkomst, han skulle hafva rest sig i hela sin längd och påstått, att han hvarken ville eller behöfde att stå tillbaka för någon. Huruvida Gideon skulle gjort detta, är ju inte godt för oss att afgöra, ty vi veta att han inte hade ett sådant sinne, men hvad vi veta med visshet är, att i våra dagar det är godt om dessa, som äro så ofantligt ödmjuka, då det blir fråga om att de skola uträtta något för Guds rikes eller sina medmänniskors väl. Det är alltid någon, som är mera passande att utföra den eller den sysslan än de.

Kommer någon och bjuder till något, som bringar timlig ära eller världslig vinning, då behöfver man inte att bedja dem om att de skola komma många gånger. De tränga sig fram. Men då det blir fråga om att verka för Guds rikes fromma, då är det alltid någon som passar bättre, ty man saknar ju så många af de erforderliga egenskaperna. Man skulle dock få höra en annan visa, om man sade till dessa så förunderligt anspråkslösa personer, att de brista i just det eller det afseendet. Snart skulle ovettet yra omkring en, och man skulle få reda på både deras och sina egna meriter oombedt.

Gud står emot de högfärdiga, men de ödmjuka gifver han sin nåd. Den sanna ödmjukheten är en synnerlig Guds gåfva. Människor fabricera den inte. Den är ofvanifrån. Hvar och en som vill kan dock komma i besittning af den. Ingen är så långt bortkommen, att han satt sig utom området för dess erhållande, för så vidt man inte har begått synd emot den Helige Ande.

Unge vän, bed Gud om denna prydnad! Den passar dig väl och kommer att öfverallt framställa dig i fördelaktig dager. Det står ju skrifvet: "Ödmjuken eder nu under Guds mäktiga hand, så skall han upphöja eder i sin tid.

Mothers' Day.

"Jag, Debora, uppstod som en moder i Israel." Domareboken 5: 7.

"Hennes barn stå upp och prisa henne, och hennes man berömmer henne." Ords. 31: 28.

Det är mödrarnas dag. Regeringen har lagstadgat om den. Den 12 maj är för detta ändamål afskild från andra dagar. Idén är skön, och lagen är välbehöflig. Ingen kan för högt uppskatta sin moder. Måtte det ändamål (mödrars heder och hågkomst), för hvilket denna dag har åsidosatts, af alla beaktas. Barn, tacken Gud för edra mödrar! Fäder, låten inte kärleken kallna till edra barns moder! Du gudfruktiga moder, ingen kan med några lagstadganden höja ditt anseende. Ingenting kan göras, som för mycket hedrar dig. Gud signe dig "moder i Israel"!

Det är många slags mödrar. Det slag, för hvilket mödrarnas dag är afsedd, är inte det enda. Det finnes mödrar, som inte vilja vara mödrar. Inte är det någon som hedrar dem. Inte böra de hedras. Man skämmes med all rätt för dem. De slösa möjligen på hundar, katter och svin sin moderskärlek. Endast förakt förtjäna de, och förakt få de. Vidunder äro de. Långt blir vanligen inte deras lif, och då de sluta sitt elände, sörjer ingen dem. Det finnes mödrar, som afsky att vara mödrar för mer än ett eller två barn. De skola spara sig och sin afkomma för lifvets mödor. Kommer det flera barn än de önska, så ilskas de förfärligt och ränna efter läkare för att få hjälp att hindra nya lif att komma till världen. Näppeligen hedrar någon dessa, och inte är det för detta moderskap, som regeringen har lagstadgat. Andra mödrar kanske blifva mödrar mot sin vilja, och för att få vara med i svängen lämna de sina barn i tjänares eller svartingars händer. Inte kunna de vänta mycken moderskärlek från barn, som från första stunden få lof att dia svartingars eller främlingars bröst. Det är nog inte för att hedra dylika mödrar, som regeringen har förordnat mödrarnas dag. Det finnes mödrar, som borde vara mödrar och som kanske ville vara mödrar, men på grund af att de ådragit sig föraktliga sjukdomar genom syndalif och skamlig vandel, kunna de inte blifva mödrar, och om de skulle blifva mödrar, så ådraga de sina barn obotliga sjukdomar. Inte hedrar någon människa sådana mödrar, och inte är det för dessa, som denna dag är afsedd.

Det är för den moder, som likt Hanna beder Gud om och för sina barn, och som uppföder dem i Herrens

tukt och förmaning, som lagen är stadgad och dagen fastställd. Våra hederliga, jag vill gärna säga heliga, mödrar är det, som man tänkt på. Gud signe dem!

Fathers' Day.

"Hedra din fader!"

Vi hafva ännu ingen lagstadgad "fathers' day". Kanske är det därför, att hittills män stiftat våra lagar. Kommer det kvinnor in i de lagstiftande församlingarna, så blir det ock fäders dag. Det är lika viktigt för oss att hafva goda fäder som det är att hafva goda mödrar.

Icke alla fäder äro, hvad fäder böra vara. Det är kanhända flera fäder, som äro ovärdiga faderskapet, än det är mödrar ovärdiga moderskapet. Man rent af ryser, när man tänker på hurudana djur en del fäder äro. Det finnes fäder, hvilka inte hafva reda på hvar de hafva sina barn. De försöka inte att hafva reda på dem. Sådana finnas, som behandla sina barns mor sämre än en slaf. De bry sig inte om hvar deras barn äro och sätta intet värdigt eller efterföljansvärdt exempel för dem. Inte kommer någon regering att besluta om "fathers' day" för sådana.

I fråga om sedlighet har det inte varit samma regel för män som för kvinnor. Män hafva kunnat vara huru osedligt ruttna som helst, och ändå har man inte pekat finger åt dem, men så snart en kvinna förgått sig, har hon blifvit brännmärkt i samhället. Mer och mer synes det gå åt det hållet, att samma fordringar sättas på både fäder och mödrar. Men är det bara det man skall värdera, att mänskligheten förökas, så fatta vi ej rätt föräldraskapet. Visserligen har Gud sagt: "Varen fruktsamma och föröken eder och uppfyllen jorden", men han har också sagt, att vi skola uppföda våra barn i Herrens tukt och förmaning.

Emedan Abraham föregick sin son med godt exempel, var det som Gud inte ville underhålla för honom sina planer, utan uppenbarade dem. Så är det för de föräldrar, som fostra sina barn inför Guds ögon, som föräldrarnas dag har tillkommit. De äro all heder värda. Allt inom samhälle och stat beror på dem. Gud välsigne våra kristna hem och göre alla hem kristna!

En fader är präst och kung i sitt eget hus. För att rätt kunna fylla de viktiga uppdragen måste han lyssna till Guds röst och likt Samuel säga: "Tala, Herre, ty din tjänare lyssnar", och likt Maria hafva lärt sig att utvälja den goda delen.

Gud gifve oss män! Gud gifve oss kristna fäder! Han välsigne våra hem! Sällt det folk, hvars Gud Herren är!

Självförsakelse.

"Igenom många bedröfvelser måste vi ingå i Guds rike." Apg. 14: 22.

Gud har aldrig lofvat sina barn, att de skola få dansa fram sina dagar på rosor. Ingenstädes finna vi, att gudsfruktan är detsamma som att få allt det ens öga kan spana eller ens begär kunna famna. Kristendomen är en försakelsens religion på det viset, att man får lof att sky till och med det som ondt synes, och just detta att sky sådant har med sig en viss bedröfvelse, ity att man alltför ofta inte förstår sitt eget bästa.

Då man låter sig ledas af Guds ord och Ande, så att man kan börja att afstå från köttets begärelser, ögonens begärelser och lefvernets högfärd, så visserligen lider man inte af dessa försakelser, utan man vet, förstår och inser, att dessa inbillade försakelser äro bara förmåner, som inte man tryckes utaf alls. Drinkaren, som räddats undan sina gamla laster, känner sig inte ledsen öfver att han inte får vara med de gamla supbröderna; han tackar Gud därför, att han slipper att vara med dem.

Emedan vi hafva en syndig och ond natur, som inte på en gång skyr allt farligt, så snart hjärtat börjat att lyssna till Herrens röst, så får Gud nog lof att låta pröfningar och motigheter lägga sig i vår väg. Rätt ofta få dessa lof att bli ganska kännbara, emedan vi annars reda oss själfva och aflägsna oss från honom, som är all godhets källa och all hugsvalelses Gud. Det står också därför: "Ären I utan aga, så ären I oäkta och icke barn. Den Gud älskar, den agar han."

Paulus visste väl knappast hvad det menades att lefva en enda dag utan bekymmer och oro, och dock höra vi aldrig någonstädes i hans bref en enda klagoton öfver att Gud lade för stor börda uppå honom. Han till och med manade sin samtid att lyda den öfverhet, som inom kort tid skulle afhända honom själf lifvet. Han manade sina åhörare att alltid vara glada, och säkerligen var han själf ock glad, ty han räknade det för en förmån att bära på sin kropp märken efter förföljelserna, som han genomlefvat. Denna tidens lidanden, säger han, äro icke att jämföras med den härlighet som på oss kommer att uppenbaras. Anse det därför såsom en förmån att i någon mån få försaka för hans skull, som har återlöst oss åt Gud med sitt blod!

Allting nytt.

"Se, jag gör allting nytt!"

Ungdomen tar gärna nöje uti att hitta på något nytt. Man finner en viss glädje att se tillbaka på det gamla som något af mindre värde. Gamla personer tröttna utaf att hafva samma sysselsättning eller se samma syner jämt och ständigt.

Ofta så söker man att utaf det gamla göra något nytt. Kanske att det som man förstör är långt värdefullare än det som man söker att med sin handling åstadkomma, men ändå så tycker man om det nya. Ombyte förnöjer, säger man. Dock kan det också vara farligt att byta om allt för ofta. Det växer icke mossa på rullande sten.

För den, som låter sitt lif hvila i Jesu händer, är där ständigt något som är nytt och därför också behagligt. Guds nåd är hvarje morgon ny, heter det. Med hvarje ny dag följa nya förmåner och nya välsignelser. Man har kommit under ett inflytande, som ideligen öppnar

för oss nya vidder och släpper oss in i nya förmåner.

Själfva förnyas vi också dagligen. Vi få ny kraft, nytt mod,nytt lif. Åldern kommer väl, men äfven här blir allt nytt. Det heter ju, att för den kristne ljusnar det till och med i skymningen. Aftonrodnaden på lifvets dag har ju också sina nya ljusskiftningar och sina behag. Det är af Gud så förordnadt, att till och med ålderdomen har sina underbara behag, som aldrig ungdomstiden kan skänka.

Sedermera talas det också om nya himlar och en ny jord, då den förra himmelen och den förra jorden hafva försvunnit. På denna jord och under denna himmel bor det rättfärdighet. All synd och ondska är utesluten fullständigt härifrån. Fullkomlig renhet, helighet och salighet råder här. Hvad som Gud har beredt för oss här går vida utöfver alla begrepp. Denna tidens lidanden, huru stora de annars må vara, äro, säger Paulus, att räknas som intet mot den härlighet, som på oss kommer att uppenbaras. Vi skola få se honom, Jesus, såsom han är, ansikte mot ansikte, och äfven, säger oss eviga lifvets ord, vara när Herren alltid. Vi skola fröjdas med en outsäglig och härlig glädje, vi som härnere förnyats efter hans bild, som säger: "Se, jag gör allting nytt."

Förtrösta på Gud!

"Jag hörde dig i lustgården; då blef jag förskräckt." 1 Mos. 3: 10.

Adams ord kunna göras till våra. De passa alldeles in på vår tid. Sanningen ändras inte med åren eller åldrarna. Den är evig liksom Gud. Synden hade fått välde i paradiset. Huru detta hade tillgått, är inte så alldeles utförligt beskrifvet, men så mycket fatta vi dock, att det hade kommit därhän, att man hade lyssnat trognare och mer uppmärksamt till hvad mörkrets furste framhöll, än till det som Gud hade sagt.

Gud kom i lustgården för att hälsa på hos det förnämsta utaf sina verk. Ju närmare han kom Adam, desto mer bäfvade han i sitt innersta och klargör sin ställning i ofvan anförda uttryck. Då hans hjärta skulle hoppat eller klappat af helig hänförelse, säger han: "Jag blef fröskräckt." Han hade inte varit förskräckt förut, då Gud kom, hvarför skulle han vara förskräckt nu? Jo, därför att han hade syndat, svarar du. Hade han inte öfverträdt Guds bud, så hade han nu sprungit lika frimodigt den Helige i famnen som förr.. Edra synder skilja Gud ifrån eder, står det.

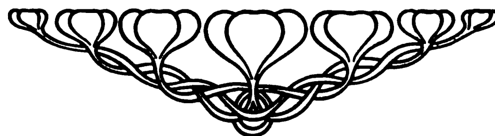
Så går Gud ännu fram i sitt skapade verk. Han träder fram med ett förfärande majestät i våra dagars världshändelser. Den som älskar honom är ej mera rädd nu än någon annan gång. Det är blott den som har lämnat sig åt synden och satan, som bäfvar. Till och med på domedagen skola Guds barn lyfta sina hufvuden upp med glädje och förtröstan, ty de veta, att då han som nalkas i skyarna kommer dem nära, så är det inte för att straffa och plåga, utan för att hjälpa och trösta. Är Gud för oss, så kan ingen med utsikt till framgång stå oss emot.

Vi genombäfvas af fasa för det underbara, som Gud tillåter i vår tid, men vi frukta ändå icke, ty vi äro vissa därom, att den som står under Herren Sebaots fana måste segra. Väl släppa vi inte till våra ynglingar utan smärta, men vi veta dock, att Gud kan och skall bevara de sina, sak samma hvad de än utsättas för. Det var mycket farligare för våra unga, då nöjenas och njutningarnas Molock lockade dem på sina slippriga vägar, än det är nu, då de kallas ut för att kämpa för sanning, rätt och frihet.

Jag vill höra hvad Herren Gud talar, ty han talar frid till sitt folk och till sina fromma, säger profeten. Så få också vi säga. Hans ord äro Ande och äro lif, äfven då förstörelse följer eller föregår dem. Inte ett hufvudhår skall falla af våra hufvuden hans vilja förutan, som har räknat och satt dit dem. Skulle han då i sin vishet finna för godt att taga dem bort, så må han då göra detta. Oss skall det ingalunda skada.

Gud talar genom händelser så väl som genom sitt ord. Betydelsen utaf det som händer fattar man, då man låter ordets ljus falla öfver detsamma, och Guds barns stora konst och förmån består däri, att de förstå och fatta det som händer i ljuset från den Allgodes ansikte. Satan har alltid påstått sig vara klokare än Gud själf. Hans slafvar följa hans exempel. Den som i himmelen bor bespottar dem, ty han styr allt med sin mäktiga arm och fattar världsalltet med sina fingrar.

Den som skulle få för sig att tömma Stilla hafvet medelst en fingerborg, skulle nog inte anses så ofantligt klok, och dåraktigare bär den sig åt, som sätter sig till att mäta Gud och hans verk med sitt eget lilla förstånd; ty äfven om det skulle vara bland de bästa, så är det dock, jämfördt med hans, som har gjort det, mycket litet. Väl kunna och böra vi med den gamle vise tacka Gud, därför att han har skapat oss så förunderliga, men att sätta sig till att klandra Skaparen och det skapade ådagalägger ingen vishet. Många hafva dock suttit på denna skambänk under årens lopp, sitta där än och få nog sitta där i evighet. Bevare Herren vår ungdom därifrån, och låte han den sitta bland dessa, som lära af liljorna på marken och fåglarna under himmelen att förtrösta på Gud.

VÅRT ARBETSFÄLT

"Gå till de förlorade fåren af Israels hus."

Matt. 10: 6.

(Sammandrag af J. E. Rydbäcks missionspredikan vid synodalmötet i Minneapolis.)

JESUS såg den andliga nöd, i hvilken judafolket låg försänkt. Han såg detta folk misshandladt och öfvergifvet såsom får, som icke hafva någon herde. Därför manade han sina lärjungar till bön om arbetare ibland detta förtryckta folk. Men ej blott det, han begagnade de arbetare, som han hade till hands, och sände dem åstad att predika evangelium. "Gå", sade han, "till de förlorade fåren af Israels hus." Sedan dess har Herrens Ande manat Jesu lärjungar att gå till de förlorade fåren Efter Jesu himmelsfärd begynte lärjungarna först predika evangelium i Jerusalem, och då judarna blefvo förskingrade, gingo de till hedningarna. Ansgarius hörde maningen och gick till våra fäder, som försänkts i hedendomens mörker och natt, med det frälsande evangeliet.

När våra fäder grundlade kolonien Nya Sverige där borta vid östervåg, då nådde också denna maning Jesu lärjungar: "gå till dem." Och några gingo. Men snart nog lyssnade man ej längre till anderopet, och följden blef, att Nya Sverige är i dag förloradt för vår lutherska kyrka. När vårt folk i midten af förra århundradet flyttade hit öfver, då pekade ännu en gång Anden mot väster och manade: Gå till de förskingrade fåren af det svenska folket. Och de gingo. Sedan dess ha vår synod och våra konferenser följt maningsordet och gått till de förlorade. Det har varit ett evangelii segertåg från österhaf till västervåg. Detta arbete fortsättes ännu i dag af våra församlingar, våra konferenser och vår synod. Den församling, som ej är en missionerande församling, har slumrat in på sin post, hon står i fara att andligen dö.

Men kanske vi hunnit målet för vår missionsverksamhet? Kanske alla de äro vunna, som kunna vinnas af vår lutherska kyrkas barn? Ack nej, ännu är blott omkring 25 procent af våra landsmän inom Augustanasynoden. Och äfven om 10 procent tillhöra de öfriga svenska kyrkorna och 10 procent de amerikanska, så återstår ännu omkring 55 procent, som stå utom all kyrklig förbindelse.

Dessa äro våra bröder och systrar. Modern går efter det förlorade barnet. Om kyrkan lefver ett verkligt kärlekslif, så måste hon gå efter sina förlorade barn. De äro dyrt köpta. Den himmelske Fadern vill icke, att någon af dem skall gå förlorad. Ingen annan kyrka kan så taga vara på dem som vår. Vi ha ordet och sakramenten i oförfalskad gestalt. Vi ha ock anknytningspunkter sådana som deras lutherska fostran i söndags- och konfirmationsskola o. s. v.

Vi behöfva taga vara på dem för att kunna lefva såsom en synod och för att kunna sköta och värna om de olika verksamhetsgrenarna, såsom hednamissionen, skol- och barmhärtighetsverksamheten o. s. v. Vår synod tillväxte under år 1916 med ej mera än 3,812 kommunikanter, och antalet barn i våra församlingar minskades.

Vi behöfva gå snart, ty det pågår ett planmässigt och ifrigt arbete att fånga vårt folk inom de reformerta kyrkorna samt att draga dem till lutherska kyrkor utom vår synod. Dessutom utsättas de för falska läror af alla slag och för den krassaste otro. Barn och ungdom afkristnas i förfärande grad. De gå in i evigheten utan Jesus.

Vi böra äfven gå till icke lutheraner, som stå utom all kyrklig förbindelse. Om vi ej lyda maningen, äro vi lika den rike mannen, som inte frågade efter den fattige och sjuke tiggaren, som låg utanför hans dörr. Vi draga öfver oss Guds dom. "Hvad I icke hafva gjort en af dessa minsta mina bröder, det hafven I icke heller gjort mig", säger Jesus.

Hvilka skola gå? Vi alla. Vi som få genom det heliga dopet öfverlämna våra små i den treenige Gudens gemenskap, vi böra gå för att bereda andra små samma förmån. Vi som få sända våra barn till söndagsskolan och konfirmationsskolan, vi böra gå för att erbjuda de utom församlingen stående hvad vi åtnjuta. Vi som ha Guds ords predikan, som få följa trogna lärares ledning och mottaga deras tröst i bekymmer och nöd, vi böra gå, ty Gud vill det. Regeringen fordrar, att alla skola vara med, när det nu gäller att segra i det krig, i hvilket vi invecklats; ingen kan eller får dra sig undan. På samma sätt förhåller det sig med Guds rikes framträngande i världen. Ingen, som befinner sig i detta rike, kan eller får dra sig undan, om han vill vara trogen sin Herre och Mästare.

Huru skola vi då gå? Vi måste först och främst skickliggöras. Hit hör, att vi lösgöras från vår naturliga själfviskhet och sedan fyllas af Anden. Vi måste ock organisera oss, och vi måste finna lämpliga män. Det är naturligt, att vi måste ha ledare. Konferenspresidenterna skulle ägna sin tid helt åt sitt särskilda ämbete. Därtill skulle vi ha s. k. "field secretaries", som oupphörligt reste och framställde missionssaken i församlingarna. Konferenspresidenterna borde komma tillsammans med synodens president för att diskutera huru vi bäst skola utföra detta arbete. Vi skola se till att inga fält få ligga oupptagna, äfven om de äro inom stora församlingars områden.

Vi skola gå ut under bön. Det behöfs mera allvarlig och innerlig bön ibland oss. Vi skola gå ut med Kristi evangelium. Bort med allt annat, som skall tjäna såsom lockelsemedel!

I detta vårt missionsarbete skola vi alltid börja hemma. Vi skola först och främst taga vara på hvad vi ha. Det behöfs ock. Ej mindre än 60,505 medlemmar utströkos ur församlingsböckerna under senast flydda tio år. Enligt sista synodalreferat döptes förlidet år 6,390 barn till föräldrar utom församlingen. Hvad göra vi för dessa? Har dopet bland oss blifvit en affär?

Vi skola gifva rikligen. Regeringen kom och begärde våra söner, och vi gifva dem. Gifva vi våra unga män åt Herrens tjänst? Gifva vi våra döttrar i den tjänande kärlekens tjänst? Regeringen begär våra penningar, och vi gifva dem. Hvar äro de stora summorna för Guds rike?

Vårt arbete är ej förgäfves, det är visst. Därför borgar han, som sade: "Gå till de förlorade fåren af Israels hus."

Sjömännens faror.

AF IVAR LORÉN.

I arbetet för sjömansmissionen händer det ofta, att man får höra och se mera af lifvet än folk i vanliga fall får, och stundom kan man ock bli nödställda och andra till tjänst med ett och annat, hvilket är den största ersättningen i arbetet. Under rätt många år har jag nu förestått Augustana-synodens sjömanshem, 11 Henry st., East Boston, Mass., och rätt många intressanta saker har jag varit med om i arbetet, men sällan har jag haft större inre tillfredsställelse af hvad jag i samband med min befattning uträttat, än då jag i början af detta år blef ett medel till att en syster fick den sista underrättelsen om en afliden broder och åtminstone blef underkunnig om hvar hans jordiska kvarlefvor hade gömts. Visserligen var budskapet ej något gladt sådant, men tänkom oss huru hemskt det skulle ha varit, om släktingar hela lifvet igenom måst lefva i ovisshet om den käre aflidne.

Då jag relaterar denna händelse, vill jag gå ungefärligen i den ordning, som sakerna timade, och jag gifver rum åt tillräckligt många detaljer för att i någon mån illustrera sjömanslifvets svårigheter, ty därmed skall läsaren kanske få en bättre uppfattning om sjömansmissionens nödvändighet.

Några timmar innan vi här i landet började fira nyår 1918 afgick från Turk's Island i den västindiska ögruppen den norska ångaren "Fjell", kapten Johanson, destinerad till Gloucester, Mass., 32 mil från Boston, med en saltlast å 1,000 ton. Resan gick under de första dagarna lyckligt, men ju längre norrut ångaren kom på sin väg till destinationsorten, desto mera råkade den i strid med elementen. Vädret började blifva svårt, dimma rådde, stundom något lättad af storm, och bitande köld satte till. Äfven i land ledo vi samtidigt af kylan,

Immigrant- och sjömanshemmet, 11 Henry st., E. Boston, Mass.

hvarför en föreställning lätt torde kunna göras om huru det dessa dagar måste ha varit ute på hafvet.

Dock plöjdes böljorna med god fart, framåt gick det och närmare hamnen bar det med hvarje dag. På åttonde dagen hade ångaren hunnit så långt, att den aflägset i fjärran kunde skönja kusten af Maine. Kapten och besättning hoppades då att utan några farliga äfventyr på relativt kort tid därifrån kunna taga sig fram till den efterlängtade hamnen. Men ödet hade annorlunda beslutat.

Styrmannen John Olson berättade för mig på följande sätt om händelseförloppet vid olyckan, som träffade fartyget, innan hamnen nåddes: "Det var på resans åttonde dag vid ettiden på eftermiddagen, kaptenen och jag hade just lodat utanför Boon Island, och vi voro på väg till kajutan för att fullfölja våra beräkningar, ty hafvet låg disigt och luften var tjock, då med ens hördes en förfärlig knall. Tjock rök hvälfde sig genom skorstenen och trappuppgångarna från maskinrummet och lägrade sim som en ogenomtränglig sky öfver ångaren, så att vi till en början intet kunde se. Ögonblickligt stod det klart för oss, att ångpannan hade exploderat, men det tog oss någon tid, innan vi lärde känna olyckans hela vidd. Den var stor och förfärande nog, ty den kräfde två människolif, två duktiga, plikttrogna sjömäns lif. En af dessa var eldaren Edwin Börjeson, närmare 50 år gammal, bördig från Göteborg. B. ljöt en ögonblicklig död. Explosionen var så stark, att en stor del af ångpannan bortsprängdes, och Börjeson var död redan då första besättningskarlen lyckades bana sig väg ner i maskinrummet. En annan eldare, Olof Berg från Kris-

tiania, 41 år gammal, påträffades så godt som sanslös och till hälften förbränd, formligen halfkokt. Berg fördes upp i en af hytterna, och vi ägnade honom all den vård vi kunde, ingnidande hans kropp med oljor. Men brännskadorna voro för svåra, och vid tiotiden på kvällen dog han. Ett par dagar senare lyckades vi blifva inbogserade till hamnen i Gloucester, som väl var, ty vårt matförråd var slut, och vi hade måst lida hunger, om vi ej samma dag kunnat proviantera från land." Så ungefär talade styrmannen. Men han tillade: "Det var egendomligt med den omkomne svensken Börjeson, som för resten har en syster i Boston, men hvilken vi ej kunnat finna. Då han kort före olyckan aflöste en annan svensk sjöman, yttrade han följande: 'Jag är glad att detta är min sista vakt.' Vi sjömän ha våra aningar, men jag undrar just, om han själf allvarsamt trodde, att det verkligen låg så stor sanning i dessa hans kanske sista ord i lifvet."

Jag kände mig gripen af styrmannens berättelse ach var glad att jag gjort resan till Gloucester för att erbjuda min hjälp. Men ännu gladare blef jag, då mina eftersökningar efter den omkomne svenske sjömannens syster kröntes med framgång, så att hon åtminstone fick tillfälle att fälla en systers tår på hans graf i den lilla sjöstaden, som svepes af Atlantens stormar, och där så många sjömän hvila, både inom staden och utanför — i hafvet.

Ny vår.

* *

Kring världen ha isarna bundit ett band.
De döda de böljor, som svalla.
Och räcker än Gud sin förbarmande hand,
han räcker den dock ej åt alla.
I världen är marken förstelnad och hård.
Guds änglar de jagas från hjärta och gård,
men sorgen förblifver hos alla.

Så spörja vi nu, medan sorg faller tung:
Skall någonsin jorden, så fjärran,
besudlad och mörk, kunna åter bli ung,
bli ren som ett barn inför Herran?
Skall kanske i mörker och fjärran från sol
den täckas med is ifrån pol och till pol,
förskjuten och dömd utaf Herren?

Nog räddar han då månget hjärta, som brann,
till sig på de eviga ängar.
Den hvita konvaljen, som hastigt försvann,
blir sådd i ovanskliga sängar.
Och anden, som aldrig i världen blef fri,
får sjunga den Evige Guds melodi
och röra hans himmelska strängar.

Men jorden, den arma, skall jorden få dö?
Skall häfdernas böljgång förrinna
och sjunka i Intets strandlösa sjö?
Är målet blott tomhet och dimma?
Skall aldrig Guds rike på jorden få bo?
Få vi ej af kärlekens välde den ro,
som rättens ej mäktat att vinna?

Kanhända, när sjöarna skölja i år
och sipporna komma ur jorden,
att människohjärtat får åter sin vår
och litar på skapareorden.
Kanhända, när vårvindar sjunga sin kör,
den Eviges stämma i bruset jag hör,
som talar om frid öfver jorden.

"Bär högre," han säger, "den gåfva jag gaf,
min eld, som kan vinter fördrifva!
Låt aldrig din själ bli det jordiskas slaf!
Min vår skall hos dig då förblifva" —
Fast människor ofta förtviflat och dömt,
den Evige vet, hvad de ej hafva drömt.
Hans vår skall hos världen förblifva.

Så låt oss få tro, att som is smälter ner
och fri blir den fängslade fjärden,
när solen sin värma så slösande ger,
så Gud mäktar frälsa all världen!
Så låt oss i vårljusets heliga stund
få svärja med jubel ett kämpaförbund
att vara Guds facklor i världen!

Elisabet Andreen.

Nöd.

"I kunnen icke tjäna både Gud och Mammon."

R icke det en verklighet, som strömmar emot oss på mångahanda sätt, antingen vi öppna en tidning eller på andra sätt komma i beröring med lifvet själft? Det är inte bara den lekamliga nöden, som hjärtskärande träffar öga och öra, utan äfven den *andliga*. Ty det kan icke sägas nog starkt och kraftigt, som ett gif akt: *själen är i fara.* Aldrig tillförne har situationen varit så tillspetsad som vid detta väljande mellan Gud och mammon, ty nu gäller det den ena eller andra. Mammon tar sin tjänare helt, *nu* fordrar han hela det hängifna hjärtat. Hans rike är af denna världen, han frestar oss med att visa oss sin makt i sitt rike. Hvem skall bli *din* herre och hvem vill du tjäna?

Verkligheten, jordelifvet är för oss människovarelser det lättast fattbara och ibland kanske det enda förnimbara. Nu kräfver den af oss en vakenhet och en tilltagsenhet som aldrig någonsin förr. Vi kämpa för vår existens, många med förtviflan och bitterhet. Alla medel tillgripas, och alla äro tillåtna -- så ser det ut. Ve öfver dem, som välja bland medlen och icke gripa det närmast liggande, äfven om de vämjas; de bli efter och målet ouppnådt. Ve öfver dem som ha samvete och hjärta, dessa bli stötestenar i deras väg, och de bli utkastade ur riket som ovärdiga. Allt det primitiva hos människan har vaknat på nytt, den fernissa bildning och kultur gifvit henne, är som bortstruken. Hon har blifvit stenåldersmänniskan på jakt efter rof, hänsynslös, obarmhärtig, grym och hård. Gud mammon har fått en lydig och läraktig träl. Guld, lifsnjutning, makt och människobeundran är den belöning han räcker sin trogne tjänare, och hvad kan man mera begära af lifvet?

"Gå bort och sälj allt hvad du äger och gif åt de fattiga, då skall du få en skatt i himmelen! Och kom sedan och följ mig!" Hvilka underliga ord midt i all vår sträfvan efter guld och ägodelar! Vår mödas lön, det enda påtagliga resultatet af vår sträfvan under många år, skulle vi lämna ifrån oss, och just kanske när vi se utsikter öppnas för dess njutande! Det lofvades oss en skatt i himmelen i stället. Inför det löftet fyllas vi af all den indignation en driftig och klok affärsman känner inför osäkra spekulationer. Nog vilja vi ibland tro, när bekymmer och sorger hemsöka oss och vi känna guldets vanmakt, att det finns en himmel, som skall skänka oss en fristad från vår möda och sorger. Men när framgången ger god fart åt vår farkost, så inbilla vi oss så lätt, att så skall det gå alla dagar. Himmelen och dess skatter blir en barnsaga, som vi ta fram i svaga stunder för att trösta oss med, men är ingenting att räkna med i verklighetens värld.

Hvarför skulle vi då lämna vår pengar, ägodelar och gods? För att kunna följa Kristus. Men dem kunna vi lämna ifrån oss, när vi skola dö. Många gånger ha vi tänkt ut, huru vi skola ge våra pengar dit eller dit, när vi äro döda, och med tillfredsställelse tänka vi på huru människor och tidningar skola prisa oss. Ja, detta är en vacker gest åt världen, när vi lämna scenen för alltid, och ett vackert slut på komedien vi spelat med -- oss själfva. Ty lika ovilligt vi ge af vårt öfverflöd medan vi lefva, lika ovilligt ge vi af det, när vi skola dö. Helst ville vi taga guldet med oss, men tvingas att lämna det kvar, och då drapera vi tvånget i det vackra frivilliga gifvandets mantel, så att det tar sig bra ut för världen.

Hvad har då Kristus med våra ägodelar att göra? Så frågar du, men vet dock svaret! Själf känner du, att dina ägodelar blifvit bojor, som binda dig och göra dig till träl. Och så pass mycket känner du Kristus, att du vet att hans klarseende öga sett in i din själ och förstår hur illa det är ställdt med dig! Nu vill han skänka dig friheten, han vill lossa bojorna, som tynga och draga ner dig. Han vill ge dig en fri hållning, fri och obunden skall du kunna stå mot en ofri och penningbunden värld. Ditt skumma öga, som blott sett efter världens glans och glitter, vill han ge en ny syn, så att det kan se mycket ädlare och rikare skatter att samla och arbeta för. Ditt arma, förtorkade hjärta, så inriktat i mammonsdyrkan, binder han vid sitt stora rika hjärta så att ditt får nytt lif, ny värme. *Allt* förnyar han hos dig, blott du helt skänker dig åt honom utan alla förbehåll.

Tvekar du inför valet? Ej underligt, ty när du valde mammon hade du hela din natur och världen med dig. Och nu får du allt detta emot dig, och hvad har du att hålla dig till? En svag och bräcklig längtan efter något bättre än mammon kan bjuda dig och — Kristus. Det är ej mycket i kvantitativt hänseende, men så mycket mera i kvalitativt. Kristus sviker dig aldrig, människor ha svikit både honom och oss, men han är den trofaste. Han fordrar dock som mammon hela din hängifvenhet. Men icke för att grymt utnyttja dig, kväfva och kufva det bästa inom dig. Nej, det är för att rädda dig ur nöden och göra dig till en fri och lycklig människa, till

hjärtemänniskan, solskensmänniskan, som en bunden och olycklig värld lnägtar efter att få skåda.

Tro dock ej att detta sker utan möda och viljeansträngning från din sida. Det är ej heller något som på en gång vinnes, utan som för hvar dag måste kämpas om och på nytt vinnas. Allt ditt tålamod och hela din energi och uthållighet måste du bruka för at vinna i den striden.

Här gäller lif, här gäller död,
och vill du lifvet vinna,
så strid! I Gud, som striden bjöd,
du hjälpen ock skall finna.
Men skyr du mödan feg och svag,
så förestår dig nederlag
och fångenskap och döden."

MAJA NATHORST i *Vår Lösen.*

Skuggor i nutidens ungdomslif.

Föredrag af Sogneprest Grönland, Norge.

INA tankar hafva egentligen rört sig omkring ämnet: farorna, som hota vår tids ungdom. Och därvid tänkte jag på oerfarna seglare i ett farvatten fullt af klippor och blindskär. Af kärlek till de sjöfarande sätta vi sjökort i händerna på dem, att de må varnas för klippor och skär, och under mörka tider tändas fyrar till deras ledning. Vi hafva farit vägen förut och inhämtat en smula erfarenhet, som vi böra lämna våra efterkommande i arf, liksom vi själfva ärft gångna släkters erfarenhet.

Att jag talar om skuggsidor i nutidens ungdomslif beror icke därpå, att jag vill kritisera, ty äfven vår egen ungdomstid har att framvisa sådant, som afbryter udden af vår kritik, utan för att gagna och påvisa de faror, som särskildt hota vår tids ungdom. Och detta ehuru jag långt hellre skulle velat tala om de goda betingelser nuvarande tid gifver ungdomen till att lefva ett skönt och vaket lif.

Ingen af oss förstår fullt, i hvilken märklig tid vi lefva. Icke längre tillbaka än i min barndom var allt annorlunda. Då var alltings form och skick nästan oantastligt. Man fick inte röra vid formerna, ty de hörde till det bästa man hade.

Nu synes allting gå sin upplösning till mötes. Allt på det politiska, sociala och religiösa området håller på att omgestaltas.

Det är klart, att en sådan tid medför stora faror ej minst för det unga sinnet, som ej själft nått någon personlig mognad och som själft sjuder, just därför att det är ungt.

Men att tala såsom om "de gamla dagarna" inga faror hade, det är kortsynta människors sätt att tala. Farorna skifta bara form.

Tillåt mig nu att bruka några främmande ord på "ism", då jag går att peka på de skuggsidor eller de faror, som göra det svårt för nutidens ungdom att nå fram med en frälst själ.

Det är så mycket i tiden, som för utåt — ut på de flacka vidderna i stället för att föra till inre samling och fördjupande. Så mycket för äfven i rikning nedåt.

Först vill jag härvid nämna tidens ensidiga *intellektualism.* Man måste veta, granska och förstå allting, t. o. m. de intimaste saker. Att veta mycket, att uppöfva tankeförmågan och skärpa minnet, det skall hjälpa för allting. Vi upprätta skolor med många klasser. Våra unga skola ju rustas för lifvet. Det läses och pluggas. Allt mellan himmel och jord förklaras. Kunskap är makt; kunskap är allt. Examina dominera tiden.

Härunder få andra själslifvets gåfvor ligga i lägervall. Att framlocka och odla ädla, varma känslor, att öfva och stålsätta viljan, det blir oftast glömdt; därtill saknar man tid. Med andra ord: uppfostran försummas. Hemmen skulle odla hjärtelaget och viljan, men har icke tid därtill och öfverlåter det därför helt åt skolan, som heller icke har tid, emedan så mycket skall läras, och så hoppas man, att ha de unga bara tagit sina examina, så äro de rustade för lifvet.

Men så är det icke. En del af de olyckligaste människor, som någonsin funnits, äro att söka bland de bäst upplysta, och många af de värsta djuren i människogestalt voro de kunskapsrikaste på sin tid. Och vi hafva

tillfälle att se, hvilka gräsliga grymheter de mest upplysta kunna tillåta sig äfven i vår tid. Det förhåller sig med kunskap och upplysning liksom med en hvass knif; ju bättre den är, desto nyttigare är den i en god hand, men desto farligare i en brutal sådan.

Därnäst nämner jag tidens framträdande *individualism*. Den yttrar sig däruti, att den enskilde slår öfver i självhäfdelse. Jag böjer mig för ingen och för intet; min mening är den enda rätta; min vilja är lag. Får jag inte som jag vill, så farväl. Någon auktoritet respekterar jag icke. Det har uppstått en respektlöshet, som är hotande. Disciplin och samhörighetskänsla hafva blifvit föråldrade begrepp i hem och samhälle.

I grunden är detta egoism, omsatt i system, utförd på lifvets alla områden, från hemmet till samhället. Men egoism är upplösning, splittring, andlig förfrysning, vägen till ruin. Endast kärleken samlar, värmer och bygger upp.

Samtidigt går också ett starkt drag af *universalism* genom tiden.

Är det icke förunderligt, huru liten världen blifvit! Vi öfverskåda det hela med en blick. Om något sker i den ena ändan af världen i dag, så kommer redogörelsen därom redan i morgon inom mina egna dörrar. Mina intressen och min uppmärksamhet drages åt alla håll. Tusen saker tränga på och fylla sinnet. De förorsaka oro, inre och yttre. I saknad af hållning både i andligt och lekamligt afseende blifva människorna förflackade och rotlösa. Det saknas koncentration och inre samling af sinnet; man frestas till trolöshet mot det man haft, frestas att kasta bort det ena och gripa om det andra.

Det var något helt annat på den tid, då ortsgränsen utgjorde gräns för ens varande, och lifvet på fars och mors torfva gaf tanken och arbetslusten nog att sysselsätta sig med. Lifvet var då visserligen ganska trångt, men personligheten var mera samlad och hade ett större mått af kraft.

Det finnes äfven andra ting, som draga utåt och verka splittrande. Jag vill endast nämna ett till: *industrialismen*.

I maskinernas larm och det andelösa jag, som de skapa, dör hemlifvets trefnad och uppbyggande gåfva.

Men jag vill äfven vända mig till den andra gruppen af "ismer", hvilka icke endast draga utåt utan äfven nedåt.

Hvilken fara innebär icke den materialistiska lifssyn, som behärskar allt.

Tiden pröfvar stoffet såsom aldrig förr, intränger i dess lagar, behärskar dess form. Namn sådana som ångmaskin, telegraf, telefon, aeroplan, undervattensbåt o. s. v. i det oändliga beteckna ett triumftåg i riktning mot sträfvandet att tömma naturkrafterna och behärska stoffet.

Men så har också naturen blifvit nummer ett för oss. Själfva den ande, som genomforskat naturen och tagit den i lifvets tjänst, har själf blifvit gjord till en produkt af materien. Hjärtats djupaste längtan och behof glömmes, andliga värden förlora i kurs, människan ledes till att blott värdesätta det, som synes, det, som kan mätas, vägas och taxeras i kronor och ören.

Af materialismens äktfödda barn vill jag här nämna tre:

Först *mammonismen* — jakten efter penningar och i sammanhang därmed tron på att i penningen ligger lifvets hela lycka.

Arbetet blir bara ett nödvändigt ondt. Helst skulle man önska få fatt i mammon utan arbete. Det vore idealet. I hvarje fall det mesta möjliga för minsta möjliga arbete. Det är arbetets afkastning man söker, arbetet själft blir en plåga. Därför finns heller ingen arbetsglädje. Tiden är okunnig om den skapareglädje och den sanna förnöjelse, som följer med ett välgjordt arbete, hvaråt man skänkt hjärteintresse och anlag. Vår tid känner endast till det, som den kallar slit och släp. Den förstår icke, att vi äro i lika stort behof af själfva arbetet som af dess afkastning. Under arbetet utbildas själen och väckes personligheten. Utan arbete skulle vi sjunka tillbaka till djurets ståndpunkt, blifva blötdjur i människogestalt.

Det andra i ordningen af materialismens äktfödda barn är *njutningslystnaden*. Lifvets högsta mål är njutningen. Begäret, törsten därefter är lik febertörsten, som blir allt kännbarare, ju mera man dricker. Därför för också tidsandan med sig en tygellös erotisk lek, som inverkar högst menligt på karaktären. Det fria umgänget mellan olika kön, som sportlifvet för med sig, i förbindelse med det starka häfdandet af det naturliga i alla lifsfunktioner har ofta för tygellösa unga blifvit en frestelse att nedbryta alla blygsamhetens skrankor. Det ligger så nära till att leka med elden; det är ju allt så naturligt, och rätt till njutning ha ju alla. Men man glömmer, att så bra än elden är, då den hålles, där den skall vara: på eldstaden, lika farlig kan den ock blifva, när den fritt kastas omkring mellan fyra väggar.

Materialismens tredje barn är *ateism* (gudsförnekelse) och *agnosticism*, Gud blir obefintlig Det finns ingen Gud, vi äro själfva härskare och gudar; det finns ingen evighet. Finnes någon Gud, så bor han så högt, så långt borta från den synliga världen, att vi icke kunna finna honom. Då han gömmer sig så väl, så får han skylla sig själf, om man ej räknar med honom utan blott räknar med stoffet, den synliga materien. Så dör ansvars- och skuldkänslan. Men därmed har också släktet ställt sig utanför den saliga glädjen öfver en lefvande Guds hjärtelag, utanför den saliga känslan af trygghet i förvissning om att vara i allmaktens hand och icke i en hjärtlös naturmakts våld. *De Ungas Tidning.*

MORS EGEN GOSSE.

En timma med andedöpare och tungotalare.

AF JAN.

JAG bor på nedre botten, husägaren bor uppöfver, och hans hustru hör till andedöparne och tungotalarne. I en stor stad gifves det många slags sekter. De växa i vår tid såsom svampar och *trifvas bäst i vederdöperiets skuggiga och dunkla snår.*

Husvärdinnan bad, att vi skulle komma upp en stund på eftermiddagen och bli bekanta med en kinamissionär och hans hustru, hvilka, jämte gemensamma vänner till dem, sådana som äro "på hallelujasidan", såsom de uttrycka sig, skulle hälsa på.

Det skulle bli ett "sådant *välsignadt* möte", sades det.

En kinamissionär och hans hustru! Det är inte alla dagar, man har äran sammanträffa med sådana. Vi beslöto oss för att antaga inbjudningen. Dock sade min hustru: "hoppas, att det inte blir tungotalande nu!"

Man kan ju inte höra för mycket från och om missionärer på de stora missionsfälten i hednavärlden.

Det var en ansenlig grupp, kanhända en femton svenskar och norskar, tillstädes. Då de hörde, att jag var luthersk präst, tycktes det som om en viss beklämning kom öfver dem. De blefvo så tysta. Jag måste tala om vädret, för att få något samtal i gång.

Deras blickar foro spejande mig tillmötes. Men jag hade ju vunnit ett visst förtroende hos värdinnan, och det bidrog väl till, att de, sedan jag, blifvit föreställd för dem, instämde i ett enhälligt: "hallélujah, pris ske Gud! Det är godt att vara på hallelujah-sidan, är det inte?" Frågan riktades inte precis till oss. Man tillade ock: "de, som inte äro på den sidan nu, kunna ju bli."

Missionären hade ännu ej anländt. När han kom, bad han mig stiga upp bättre. Han intog den plats, jag hade valt. Hvilken som var högsätet, vet jag ej. Den stol jag fick rymde mer, det är säkert.

Han var en äldre man, säkerligen bortåt 60-talet, starkt byggd, stålgrå, djupt liggande ögon, örnäsa och kraftiga käkben. Han var till börden norrman. Sina "briller" hade han glömt, men hans hustrus passade. Innan han kom, sjöngs en sång på norsk tunga. De sjöngo med känsla och öfvertygelse, mycket bättre än det vanligtvis sjunges vid våra små andaktstunder.

En sång till sjöngs, nu "efter noter" och med pianoackompanjemang. En svensk kvinna tycktes vara den, som ledde mötet, och hon hade bra röst.

När sångerna hade afsjungits, tycktes man vara i tvekan om, hvad man skulle hitta på näst. Missionären föreslog bön. Naturligtvis intogs en knäböjande ställning. Jag har ej alls emot att böja knä. Gud gifve, att det blefve mera bön på våra knän, när vi komma tillsammans till små möten! Det är den bästa ställning vi stoftets barn kunna intaga inför Gud. Men nu kändes det besvärligt. Jag började förstå Luthers tal om en "annan anda" vid mötet med Zwingli. Det finnes en ande, som enar alla troende, och det finnes en ande, som söndrar och bär svärmeriets och partisinnets prägel. Den senare verkar kväfvande på den, som börjat verkligt fatta, hvad som sanning är i Jesus.

Missionären bad såsom om Gud vore den lomhördaste utaf alla varelser. Jesus talar om att ej vara mångordig; men här voro många ord. Han bad på engelska till en början, men den var rådbråkad. Vännerna ropade "hallelujah", så att det var svårt att följa med. Några började föra oljud, skrän, tjut. Billy Sunday kan hvissla fram ljud ibland i något liknande tonart. Det verkade pinsamt, dårhusmässigt. Snart tog hans engelska slut, och hvad som tog vid, vet inte jag. Antagligen var det kinesiska. Om broder Edwins ändå hade varit med! Här var ingen uttydare. Om han med de få engelska ord, som instuckos, menade att uttyda "det med tunga talade", så sade han det ej. Han mente ju väl, karlen, och Gud vet hvad han menade. Jag sökte "uttyda allt till det bästa." Men emedan allt var för mig "mesopotamiska" eller "abracadabra", tog jag fram mitt nya testamente och studerade i Kor. 12, 13, 14.

Nu slöt han och en annan tog vid. Äfven dennes bön urartade till tungo-obegripligheter. Jag började se mig omkring. En del vredo sig på ett besynnerligt sätt. En del sade ha, ha, ha. En som ej "talade med tungor" fick en onaturlig, vanställd röst, som höll på att komma henne att kikna. "Eliho! Eliho! Sinia! Iama!" tycktes vara ord i deras "tungomål". En del sade sejna, en del sinia.

En svensk man, som visst var den korade ledaren för de svenska tungotalarne började bedja, äfven han på engelska. Han hade samma föreställning om den käre Gudens hörselorgan. Det var alls inte, såsom när Moses ropade vid Röda hafvet.

Ledarinnan afbröt honom med en sång. Jag kunde inte förstå deras beteende. Var det Guds Ande? Var det så det gick till på den första pingstdagen? Hade inte

deras psykiska maskineri kommit i olag genom hypnotiskt meddelade impulser? Var det tillgjordt? Ja, och nej. Kanske öfvervägande *nej.*

Står det inte någonstädes om en, som inte skulle skria eller ropa? Och här tycktes det som om man fattade det så, att den som mest skränade, hade det största mått utaf ande.

I sanning, hade man såsom "andedöpare" och "tungomålstalare" varit på Karmel, när Elia och baalsprofeterna möttes där, hade man väl måst ta parti för de senare och skälla Elia för att vara en stockkonservativ lutheran, som höll sig så tyst.

När man återigen stillat sig litet, var det någon som föreslog, att jag skulle yttra mig, men det var nog inte allas mening. Missionären stod färdig att tala och han hade öppnat bibeln. Jag tog dock tillfället i akt och nämnde, att vi bedrifva mission i Kina, i hopp om att få höra något om "Pentecost-folkets" mission.

Följden blef ett föredrag om deras mission i Shanghai. Först fingo vi dock höra något ur missionärens själfbiografi.

Han hade varit "sprinklad" såsom barn i den lutherska kyrkan, blef tidigt väckt, gick för att höra en viss sekts predikanter, men hade det emot dem, att de tilläto kvinnor predika. "Väckelsen" hos honom gjorde, att han fick bara samvetsagg, som han sökte dränka i glaset. Han kom till Amerika, blef "väckt" igen, denna gång i en metodist-kyrka. Men där blef det honom för trångt. Dessutom hade de ej den rätta uppfattningen om dopet, förstås. Såsom väckt af Guds Ande i metodistkyrkan, fick han dock klart för sig, att han måste döpas genom neddoppning. "Jag såg Jesus och Johannes i Jordan", yttrade han, "och en kall vinterdag — det var snö — jag tror det var i januari — jag hade förkylning — gick jag och blef begrafven i Michigansjön — och förkylningen gick öfver, pris ske Gud!" hvarefter han tillade några ord, hvilka ofta upprepades, men som voro för mina öron "abrakadabra".

Nu fortsattes berättelsen om missionen, som "The Pentecostal people" utför. Jag fick ej tillfälle att fråga, hur det gick till att han med familj reste till Kina. Af allt att döma, äro de egentligen de enda, som uträtta något i Kina och Tibet. Många hedningar samlas i och utom deras kapell, sjuka bli botade *och sjuka tillrådas att ej söka läkare.* En kvinna som hade lungsot i framskriden grad blef frisk i ett ögonblick o. s. v., o. s. v. Men talandet med tungor var dock det märkvärdigaste af allt. 'Jag", sade han "är en olärd man, men jag talar grekiska". En kvinna, som hade studerat grekiska i Amerika, hade kommit och hört honom i Shanghai, och hon förklarade, att det var finfin grekiska, han talade. Jag sökte få fram en fråga, men han förekom mig med, ett "pardon me, brother!" Vid nästa paus, och hans tunga hvilade inte länge i taget, fick jag fram: "hon hade väl varit bland greker, eller kanske hon var grek, den där kvinnan, efter som hon tilltrodde sig att döma därom?" Svaret blef: "Nej, hon hade just studerat vid en skola i Amerika. En annan, en "troende" som hade sagt sig kunna grekiska hade omtalat för honom, att han, missionären, talade som en "greek scholar". Hebreiska, arabiska och andra dylika språk talades af dem. Flera frågor ville jag ha fram, men hans "pardon me, brother!" kom i vägen. Då och då kom litet "abracadabra" i hans tal. I hopen eftersade man dem.

Jag frågade honom, om han ansåg talandet med tungor för mer än profeterandet. "Det är likställdt med profeterandet" förklarade han, "hör till de 'nio gåfvorna' ". Jag läste då något ur 1 Kor. 13, samt slöt med 1 Kor. 14: 9, och bad om upplysning. "Kärleken är inte en gåfva" förklarade han, när jag pekade på Pauli ord i 1 Kor. 13: 1 o. f.

Han talade också om hur upprymd man bör bli, hur man bör låta sig fattas af andan och det till den grad, att man börjar dansa.

Läsningen af nämnda bibelställe tycktes verka liksom kallt vatten på dem, och missionären lät mig förstå, att det är ytterst farligt att sätta i tvifvel, att de äro ledda utaf helig anda.

Jag sade, att jag verkligen var intresserad i saken, och att jag ej alls tviflade på uppfyllelsen af Joels profetia om en rik andeutgjutelse i den yttersta tiden, men att jag ville hålla mig till Pauli uppfattning om talandet med tungor.

Detta gaf den "svenske brodern" anledning att högtidligt läsa Pauli ord: "Jag tackar Gud, att jag talar mera med tungor än I alla". Jag ville, att han skulle läsa nästa vers, (1 Kor. 14: 19) men han dröjde därmed, och samtalet afbröts utaf en kvinna, som började tala med tungor. De andra formligen skreko. Den tungotalande slutade, och "missionären" började säga något, men fick en vink om, att uttydning var att förvänta. Den kom på norsk tunga och innebar, att vi inte skulle disputera om saken. Det var afgjordt att ingen hade så klart begrepp om detta, som de själfva.

Hvad som verkade mest motbjudande var inte talandet med tungor, utan det hysteriska, som stod i samband därmed, det högmod, som karakteriserade dem, och det smicker, som de utdelade till hvarandra. Gång på gång måste missionären uppfriska sitt minne af något storartadt, som de hade upplefvat, genom att spörja sin hustru om dag och stund, då det inträffade. En deras son hade hört "outsägliga ljud" under en dvala, som han hade legat i från tre på morgonen till långt ut på dagen, då ingen lifsrörelse förnams hos honom, utom det *att han andades.* Hans hustru hade fått "gåfvan att tala kinesiska". Det var i juni 1909, trodde han, och hon trodde, att det var i juni eller juli det året. "Hon kunde", sade han *"tala kinesiska, när hon ville".* Detta var ett särdeles stort mått af andeutrustning, och det gaf honom anledning att fråga, om där fanns någon annan, som kunde tala med tungor, när han ville, och den "svenske brodern" sade, att han kunde. Det sades honom, att han i så fall hade en särskild gåfva, som inte var allom beskärd. Den tekniska distinktionen i fråga om gåfvor,

förstod jag var ganska hårfin, och jag kunde ej fatta skilnaden, anar jag.

Mycket kunde sägas om deras "exeges". Han lade särskild vikt vid att "andan föll", såsom händelsen var i Kornelii hem. Man fick det intrycket, att anden kommer såsom en tung kropp, hvilken i fallet gör sig hörd, liksom när "plastringen" faller från taket.

Men ändå lades det särskild vikt vid, att man blir neddoppad (immerged) i anden. Missionären tog sin bibel och gaf den en "smällkyss". Vid ljudet däraf uppgaf en af kvinnorna ett hysteriskt skrik.

Jag bjöd dem artigt farväl, emedan min tid ej medgaf att stanna längre, och jag anar, att min närvaro hade hindrat "uppbyggelsen", ty inte förr hade jag aflägsnat mig, förrän det blef ett obeskrifligt oväsen. Man tog, som det tycktes, missionären på orden, *och det blef dans.* Under hela mötet gick hvarje fot i takt med de sånger, som sjöngos, och det hysteriska "ha, ha, ha", blandades med handklappningar och uppsluppenhet, som tydligen ådagalade, att de ej hade mycket sinne för det som hör till skick och ordentlighet. (1 Kor. 14: 40).

Det säges att dessa andedöpare i vår stad ha delat sig i tvenne grupper: de apostoliska, hvilka förneka i likhet med russeliterna, evighetsstraffet och själens odödlighet hos dem, som de kalla otrogna; och de riktiga, "ortodoxa", som tro på själens odödlighet, evigt straff öfver icke andedöpare och salighet för dem som äro på "hallelujah-sidan".

På heden.

AF LEONARD STROMBERG.

öfver vida heden ligger aftonfriden,
djupa skuggor samlas långt vid fjärran liden,
och jag går och drömmer, medan solen dalar,
och de blida stjärnor fylla rymdens salar;
och i hjärtat väckas allvarstunga tankar,
och jag är ej ensam, fast jag ensam vankar;
aftonfridens ängel vandrar vid min sida,
täljer lifvets saga uppå heden vida.

Älfvor sjunga sånger öfver låga kullar,
efter dem helt lekfullt västanvinden rullar;
blida, veka dofter, nattens vallmoskatter,
dem han djärft har stulit ifrån vildrabatter.
Heden ligger stilla, likt ett haf, som domnat,
När dess vågor tröttnat och i loppet somnat;
och ur stelnadt vågsvall vilda blommor skjutit
och med doft och hägring ensligheten brutit.

O, jag älskar heden! Dessa stela vågor,
om de klart belysas utaf solens lågor,
eller om i natten, i det blida suset,
drömmande de ligga under stjärneljuset.
Här är rum att andas, här är mark att bryta,
här är kamp att kämpa, när som stormar ryta.
Självfva ensligheten ger åt tanken vingar,
och från högre världar eolsharpan klingar.

Inga mörka murar, inga trånga gränder,
fri och vid är heden, hvart jag blicken vänder.
här af inga hinder mina stigar stängas,
här jag icke tvingas att med andra trängas.
Jag är vän med alla fåglarna på heden,
där de sjunga sånger på den vida leden,
Gladt och vänligt nicka alla blommor späda;
allt är liksom skapadt för att hjärtat gläda.

öfver mig i kvällen stjärnerymder hvälfva,
långt i norr och öster norrskensflammor skälfva;
minnets bleka flammor genom rymden flyga
och till hjärtat härligt hemlandshälsning smyga;
de till heden hitta, när med strålar spröda
uppå etervågor de i kvällen glöda;
och jag går och drömmer minnets fagra drömmar,
och se, barndomsfriden åter till mig strömmar.

Ja, jag älskar heden! Intet där mig jäktar.
friden till mitt hjärta förs med vindens fläktar.
ensamhetens sällhet, med de djupa tankar,
är min egen sällhet, där jag ensam vankar.
och när en gång lifvets aftonlampa flämtar,
och mig ljusets ängel ifrån gruset hämtar,
lägg mitt stoft i grafven uppå heden vida,
låt det där få slumra och sin morgon bida.

En svensk bonde af gamla stammen.

AF ELIAS GRIP.

UNDER sommarvandringar i södra Östergötland har jag sammanträffat med en bonde — vi kunna kalla honom Jan Persson i Hagby — som syntes mig som en synnerligen präktig typ för en svensk allmogeman. Mer än en gång har jag suttit på bänken utanför hans stuga och lyssnat till den gamles berättelser ur sitt förflutna lif, ett lif som mer än de flesta människors varit fylldt af möda och arbete. Särskildt dröjde han gärna vid sin barndom och ungdom, under hvilken tid han haft att kämpa med oerhörd fattigdom och brist.

Några drag ur denne energiske svenska odalmans kamp för tillvaron på vägen från yttersta armod till en burgen ställning torde kunna intressera tidningens läsare, i synnerhet som de kunna betraktas såsom typiska kulturbilder från den fattigare svenska allmogens lif i midten på förra århundradet.

Jan Perssons föräldrar voro ett fattigt torparfolk, och under sina tidigaste barnaår fick Jenne mången gång svälta. Det kunde gå dagar, ja, t. o. m. veckor, då det inte fanns en bit bröd i hemmet. Barnen fingo då lefva på småfisk och surmjölk. Tårar af längtan fyllde ofta gossens ögon, då han såg de kringvandrande tiggarna äta sina brödkanter.

Af kläder hade han blott det allra nödvändigaste och stundom inte ens det. Mig föreföll det nästan som en saga, när han berättade, att han aldrig haft några skor på sina fötter, förrän han var åtta år gammal. När han skulle gå till konfirmationsläsningen, fick han låna en rock af grannens son, och mer än en gång fick han reda sig utan skor äfven på vintern. Inte underligt, om han längtade till den ljufliga sommaren.

Någon skola fanns inte i socknen på den tiden, men en gammal uttjänt soldat, som bodde i närheten, lärde honom nödtorftigt läsa och skrifva. Sedan han gått och läst för prästen, sattes han i lära hos en skomakare i grannskapet, och det var hårda lärlingsår han här fick genomgå. Oftast fingo lärlingarna inte sluta sitt arbete förr än kl. 11 på kvällen och väcktes kl. 3 på morgonen till nästa dags knog. Och hur mycket tror ni, att det bestods i lön? Jo, sex à åtta skilling i veckan.

Janne hade emellertid inte lust för skomakeriyrket. Vid aderton års ålder tog han drängtjänst hos en bonde. Därmed förbättrades hans ställning. Han kände sig som stor karl, fick i årslön hela 40 kronor och därjämte två par stöflar och strumpor och tre skjortor. På vintrarna, när jordbruksarbetet var slut tidigt på eftermiddagen, samlades husets folk i det stora köket. Nu ljödo kvinnornas surrande spinnrockar, en väldig brasa sprakade på härden och gaf ljus åt arbetet. Karlarna sysselsatte sig med att slöjda redskap.

Efter ett par års tjänst flyttade Janne, men det ångrade han, ty han kom nu till en riktigt girig husbonde, som aldrig kunde få nog arbete gjordt. Man häpnar, då man hör, hvilka fordringar som kunde ställas på en tjänare: Från klockan 3 till half 5 på morgonen arbete i stall och ladugård med skötseln af kreaturen. Efter en kort frukostrast tog jordbruksarbetet vid, och på kvällen, när de andra göromålen för dagen voro slutade, återstod att på handkvarnen mala gröpe och malt.

Vid 23 års ålder hade Jan Persson tröttnat på att tjäna såsom dräng. Ett torp vid herrgården blef ledigt, och Janne, som flera år haft ett godt öga till den duktiga Greta i Svängen, gifte sig, öfvertog torpet och fick så sätta fötterna under eget bord. Då de unga nygifta började sitt hushåll, hade de ej mer än tjugu riksdaler till begynnelsekapital.

Men Jan Persson ägde kroppskrafter för två och tycktes inte veta af, hvad trötthet ville säga. På dagarna gjorde han sina dagsverken i herrgården och fick ofta använda nätterna att bruka och sköta sina egna små tegar. Hustrun deltog i herrgårdsarbetet. På grund af deras exempellösa arbetsförmåga — mannen kunde på vintern hugga ända till två famnar ved om dagen — lyckades det idoga paret att så småningom spara ihop litet penningar, så att de kunde öfvertaga ett hemman på arrende.

Och efter ett antal år såg Jan Persson sin länge närda dröm förverkligad. Hans villkor hade förbättrats därhän, att han kunde köpa ett hemman för 12,000 kronor. Det hade ju inte gått, om inte hjälpsamma människor gifvit honom ett godt handtag i form af lån. Hans närmaste mål blef nu att göra sig skuldfri. Arbetsam var han, såsom vi redan hört, praktisk och driftig var han också, och så dröjde det inte så länge, förrän gälden var betald. Fyra raska söner har han och hans hustru fostrat upp, af hvilka den äldste för några år sedan öfvertagit gården. Gubben Jan Persson ville inte gå i vägen för de unga, och så köpte han för ett par år sedan en stuga med ett par tunnland jord. Härligt belägen är den på en höjd med utsikt öfver ett stycke af den fagra östgötabygdens böljande sädesfält och en våglinje

af skogklädda höjder vid horisonten. Det var en vacker augustiafton jag senast satt där på bänken utanför stugan och njöt af den fridfulla taflan och lyssnade till den gamles lefnadssaga.

Man kan ej annat än beundra den järnhårda viljekraft och sega uthållighet, som gjorde en sådan lifsgärning möjlig. En honnör för denne östgötabonde af gamla stammen.

TILL MINNE AF FRIHETSDAGEN.

CALIFORNIA.

AF JOHAN ENGLUND.

**Stolt reser sig Sierran i majestät och prakt,
en bild af högre styrka, oändlighet och makt,
men nedanför på fälten, där ser man farm vid farm,
och ljusa, väna ängar, där solen lyser varm.**

**Hvit ligger höga kammen på fjällens jättemur
och strida kalla floder sig välla fram därur,
men fager växer palmen, och fagra rosenland
man ser i alla dalar vid vackra floders strand.**

**Och långt, långt bort i fjärran, långt bortom hvarje farm,
ter Stilla Oceanen sin stora, vida barm,
där borta växa städer vid djupa vikars strand,
och bada sig förnäma i solens ljusa brand.**

**Jag minns dig, Sacramento, bland palmer låg du gömd,
och dig, o San Francisco, beundrad och berömd,
en saga lik, en drömbild, den skönaste jag såg,
en festad, ung och fager, vid Västerhafvets våg.**

**Långt ute ligger hafvet, ofantligt, underskönt,
och inom sköljda skären är paradiset grönt,
och alla mänskor njuta en ständig sommars fröjd,
och tusen fåglar blanda sitt jubel uti höjd.**

När tant Kerstin blef änka.

BERÄTTELSE AF JOHN BLUND.

TANT KERSTIN hörde ej till den sortens människor, som göra mycket väsen af sig här i lifvet, utan gick sin väg tyst och stilla, fåordig månhända, men alltid med ett tröstens ord och ett hjärtegodt leende för de arma och lidande. Det var svårt att bestämma tant Kerstins ålder; hon kunde lika gärna vara sextio som fyrtio år gammal, men folk, som kände henne närmare, visste, att hon för länge sedan lämnat lifvets middagshöjd bakom sig och nu snabbt närmade sig den af henne själf efterlängtade, hvila och ro bjudande aftonen.

Tant Kerstin hade på gamla dagar fått en fristad hos en aflägsen släkting, en norrländsk landtbrukare, som för henne öppnat sitt hem. Hennes finkänsliga natur förbjöd henne emellertid att vara en börda för andra, hvadan hon försörjde sig själf med trikåstickning, en sysselsättning, som lönade sig tämligen väl på orten.

Hos släktingen hade tant Kerstin en liten vindkammare, vettande mot södersol och med utsikt öfver älfven, som på andra sidan beteshagen bröt sig skummande och vild, där han dansade fram öfver svarta, skrofliga klippor, vältrande massor af timmer framför sig. Inne i den lilla kammaren var allt putsadt och fint, ty tant Kerstin var ett ordningsälskande gammalt fruntimmer, som höll pyntadt och fejadt omkring sig. Möblemanget var ej stort, ett bord med hemväfd duk samt några andaktsböcker, en pinnsoffa med rent och fint öfverdrag, ett par stolar, en dalkarlsklocka, en liten byrå med några prydnadssaker samt framför fönstret den alltid blankpolerade stickmaskinen — det var allt.

Bland småsakerna på byrån fanns en fotografi, inramad i enkel träram, framför hvilken det ständigt året om stod en knippa grönt; sommartiden ängsblommor och om vintern tall- eller granris. Såg man närmare efter på fotografien, trädde en till mötes dragen af en ung man, ej med lifskraft strålande ur blicken, utan med munnen smärtsamt hopknipen och ögonen djupt insjunkna samt slutna, medan hufvudet hvilade mot svepningen i en likkista.

Inom den enkla träramen dväljdes tant Kerstins hela lefnadsöde. . . .

Det hände ej sällan, att tant Kerstin kunde lyfta upp hufvudet från sin maskin och låta blicken irra öfver mot älfven, som alla årstider sjöng sina varierande melodier, dem endast ett norrlandsbarn rätt kan förstå och tyda. Sedan hon då suttit en stund och med ibland vemodiga, ibland hatfulla ögon betraktat det fradgande hvita skummet, tog hon ned fotografien af den döde och förde den upprepade gånger till sina läppar, hvarefter hon skakade sin knutna hand mot den känslolösa älfven och mumlade: "Lömske, lömske mördare..."

Tant Kerstins historia var enkel nog och lik många andras af de norrländska kvinnorna. För åtskilliga tiotal år sedan var hon bygdens fagraste tärna, lika snabb i dansen som flink och pålitlig i sina hvardagliga sysslor. Otaliga voro de manliga hjärtan hon ofrivilligt satt i eld och lågor. Men Kerstins eget lilla hjärta tycktes vara brandförsäkradt, ty vid tjugo års ålder var hon ännu lika fri och obunden som lärkan i skyn.

Då kom en midsommarafton den unge man, som var bestämd att ingripa i unga Kerstins lif. Det var en ny arbetare vid sågverket, och han hade redan första dagarna efter sin ankomst vetat att göra sig omtyckt af alla på grund af sitt hurtiga, frimodiga och glada väsen. Per Jonsson hette han, men kristnades snart af ungdomen till det lättvindigare "Jonse-Per".

Midsommarstången ståtade i all sin fägring på en

fri plats i närheten af älfven, och här tråddes dansen med lif och lust — och mången fager norrlandstös bortlofvade här hand och hjärta för lifvet. Kerstin, som aldrig fick sitta stilla på någon danstillställning, försökte smyga sig undan för att hvila ut ett ögonblick, då hon kände sig fattas om midjan af en kraftig arm och åter föras in till dansplatsen.

Hon vände på hufvudet och blickade in i ett manligt vackert ansikte med ett par trofasta ögon, som sågo ända in i hennes hjärta och brände sig fast där. Det kändes någonting underligt inom Kerstin, och fastän hon aldrig förr sett den unge mannen, förstod hon med ens att det var Jonse-Per.

"Den här valsen ska' I skänka mig, Kerstin", var allt hvad han sade.

Men när Kerstin i sommarnattens trolska skimmer med Jonse-Per svängde om i valsens yrande takt, förlorade hon sitt lilla hjärta för tid och evighet. Det var "kärlek vid första ögonkastet" . . .

Men ej en fjärils flyktiga låga, som brinner för ängens alla fagra blomster, utan en kärlek, som är villig att offra allt för den älskade, och som upphör först när döden med sin kalla hand stannar det hängifna hjärtat. När sommarsolen strax efter midnatt med sina första strålar förgyllde älfvens glittrande stänk, bildade den en slags regnbåge öfver de båda unga, som vid en klippa på stranden under vattenhvirflarnas brusande, vemodiga sorl utbytte sina trohetslöften.

Jonse-Per var en man som handlade raskt, sedan han fattat ett beslut; och en månad före jul samma år lade församlingens gråhårige själasörjare välsignande sin hand på Pers och Kerstins hufvuden, förenande dem i ett kristligt äkta förbund. Måhända fruktade Jonse-Per, att någon af de andra unga karlarna skulle kollra bort den fagra Kerstin för honom, och då han blifvit utnämnd till förman vid sågverket samt fått sin lön höjd, trodde han sig ej behöfva vänta längre på sin kärleks belöning. Visserligen måste de skuldsätta sig för boet — ett dåligt omen, sade Kerstin —, men Per skrattade och trallade och menade, att den lilla lapprisaken skulle han snart nog klarera.

De hade en liten stuga i närheten af älfven, och den stugan höll Kerstin så pyntad och fin som ett dockskåp. Det fanns ej ett lyckligare par i hela bygden, och om man särskildt ville gifva exempel på ett par verkligt förnöjsamma människor, så pekade man bort till Jonse-Pers stuga.

Julen, med frisk kyla, bländande snö och glittrande rimfrost, stod för dörren. Granarna kring Pers trefna stuga stodo höljda af vinterns hvita täcke, isen hade bundit vattnet vid älfvens stränder, men i midten gick den öppen, och där brusade den svart och hvit, spelande sina underliga, trolska melodier.

Inne i stugan delade Kerstin sin uppmärksamhet mellan de ångande grytorna i spiseln och det dukade bordet inne i helgdagsrummet samt fönstret, som låg mot stora vägen till. Här stannade hon allt som oftast, lutande hufvudet mot rutan och skådande ifrigt ut i julaftonens gråa skymning. Snart kommer nog Per — hennes käre, käre Per! Tänk, deras första julafton tillsammans!

Det var jubel i Kerstins hjärta, när hon med varma kinder och strålande ögon pysslade om med sina grytor och kastruller. Fastän det var något tidigt, kunde hon likväl ej låta bli att tända den lilla julgranen, som med sina tindrande ljus skulle välkomna hennes älskling. Hon undrade, om han inte rätt nu kunde vara hemma.

Hvad älfven väsnades i kväll och hvad han skummade sedan! Kerstin kunde ej undgå att kasta en blick dit bort, samtidigt som hon skådade efter sin Per, — som tycktes dröja; klockan var ju redan sex. Det kom något beklämdt öfver Kerstin, och hon gick oftare fram till fönstret för att skåda ut i mörkret. Ingen syntes till; allt var så tyst och stilla — allt utom älfven, som skummade och dånade och fradgade sig hvit där borta. Kerstin förde handen till hjärtat, när den lilla väggklockan slog åtta. Hvad betydde detta? . . . Ej längre nöjd med att blicka ut genom fönstret, gick Kerstin nu upprepade gånger långa stycken ut på vägen för att få se en skymt af sin älskling; men fåfängt — Per syntes ej till.

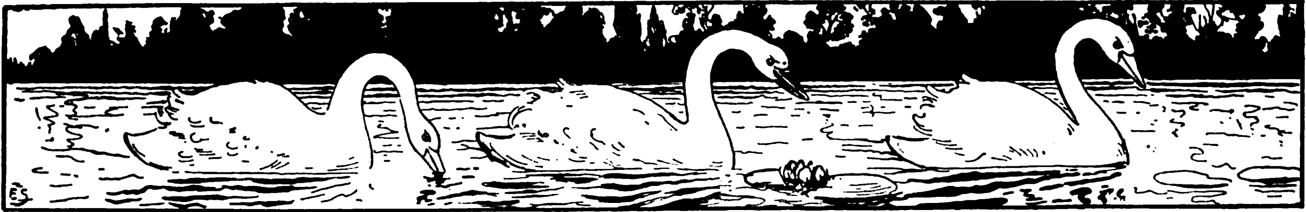
Utom sig af förtviflan kastade Kerstin sig vid niotiden på knä framför den lilla julgranen för att i dess tindrande vaxljus söka få ett svar på sin outtalade fråga. Då — tyst! Hvad är det? . . . Knarrande steg mot snön utanför. Ändtligen, ändtligen . . .

Kerstin ilade fram till dörren och ut. Men det var för besynnerligt! Långsamt och högtidligt kom en rad karlar på vägen, bärande något mellan sig. Gripen af en förfärlig ångest skyndade Kerstin dem till mötes, med bleka läppar framhviskande orden: "Min Per — min Per! . . ."

Karlarna gingo in i stugan och nedlade på soffan i helgdagsrummet Jonse-Pers isbetäckta, stela kropp. Med ett förtvifladt skrik kastade sig Kerstin framstupa öfver sin älskling, omfattade hans stela, kalla kropp med sina armar, under hejdlösa snyftningar kallande honom vid de ömmaste namn.

Stackars Kerstin! Hon hörde ej, hur en af männen med darrande röst berättade, hur Per räddat en drunknande karl ur älfven, men i sista minuten träffats i hufvudet af ett isblock, dragits ned bland hvirflarna och ljutit döden. Hon hörde ej, att de så småningom aflägsnade sig och lämnade henne ensam med den utsträckta kroppen på soffan, där isen sakta började tina upp och bildade små vattenfloder på det hvitskurade golfvet. Fåfängt sökte hon med sina kyssar kalla den döde till lif; den känslolösa, grymma älfven, hvars rytande nådde ända fram till stugan, liksom fordrande åter sitt offer, hade gjort henne till änka efter blott några få veckors äktenskap.

Stackars Kerstin! Hon glömde aldrig sin Per. Från att vara bygdens gladaste och muntraste unga hustru blef hon så småningom den tysta, sorgsna och fåordiga gamla tant Kerstin, som lefde endast för minnet af sin korta lycka, hvilken älfven så skoningslöst krossat.

En hård lott eller en moders pröfning.

SAMHÄLLSLIF AF O. W. NEWMAN.

II.

Framtidsförhoppningar.

Ett nytt tidsskede öppnades nu i Georges lif. Han hade visserligen redan började arbeta för en lagfirma i staden, och var den behjälplig med diverse tjänster på lediga stunder under skoltiden; nu efter skolans slut fick han äfven fortsätta i firmans tjänst och arbetade där oafbrutet under fyra års tid. George tillvann sig äfven genom sitt plikttrogna lif och framträdande talanger firmans uppmärksamhet, särskildt dess hufvudmans, domare Hoffman, som en tid beklädt domareämbetet i staden.

Domare Hoffman var en rättrådig och godhjärtad man, som med intresse följt George under de senare årens bekantskap, och han hade känt sig mycket tilltalad af ynglingens och den fattiga änkans lif och försakelser. Han såg i ynglingen ett "godt gry" till en man, som med tiden kunde bli någonting, en, som säkerligen skulle komma att göra sig ett namn. Och för dessa orsakers skull var Hoffman besluten att hjälpa George framåt. Hoffman hade börjat uttänka en plan för detta ändamål, hvilken han framlade för George, och som gick ut på att han borde slå sig på juridiken på allvar. Detta tilltalade äfven George, ty han själf hade närt den önskan, fastän han ingenting vågat säga därom, hvarken till sin moder eller någon annan, väl vetande att det fordrades särskilda studier härför, och att hans omständigheter icke medgåfvo tankens förverkligande. I denna plan hade Hoffman inrymt möjligheten för George att få taga upp de nödvändiga studierna på följande sätt: Hoffman skulle bekosta utgifterna, mot förbindelse att George arbetade i firmans tjänst under ferierna samt att han efter fullbordade studier återgäldade resten af lånebeloppet. Naturligtvis kunde icke George låta ett sådant anbud passera. Här mötte honom detta tillfälle, som kommer endast en gång i människans lif, och som så mången förgäfves sökt att återvinna, sedan det förlorats.

George mottog med tacksamhet anbudet, men han ville ju naturligtvis också underhandla med sin moder, ty han visste, att det betydde en fortsatt försakelse för henne; om han skulle fortsätta studera, blefve han ur stånd att försörja henne, och så finge hon fortsätta med sitt arbete för uppehället. Detta ville han ej, och skulle då alls icke begära det. Dock måste han omtala Hoffmans plan för henne. Döm om hans förvåning, när han på kvällen omtalade för modern Hoffmans plan och fann henne mera intresserad härför än han själf. Hon var icke blott villig att försaka och arbeta för sitt uppehälle, utan hon sade sig vara villig att hjälpa honom hvad hon kunde. Men det ville George naturligtvis icke höra talas om, ty det var allt för orimligt, tyckte han. Visserligen hade George känt förut, att han hade en god och älskvärd moder, men att hennes kärlek för honom var så obegränsad, som han nu erfor, det nästan öfverväldigade honom.

Det blef nu äfven beslutadt, att George redan den instundande höstterminen skulle upptaga studierna i ett välkändt "college", som var beläget i en af grannstäderna. Ditkommen grep han sig an studierna med hela sin själs ungdomliga hänförelse. Hans framgång blef redan första terminen så markerad, att läroverkets fakultet erkände honom vara en ibland de förnämsta nybörjare i anstaltens historia. Såsom sådan vann han också rykte ibland stadens befolkning, och äfven till hemstaden spred det sig. Han blef därför mycket hjärtligt mottagen vid sin återkomst på sommarferierna.

Hoffmans intresse för den lofvande ynglingen växte alltmer, och han kände sig lika mycket intresserad i honom, som om han varit hans egen son. Domare Hoffman hade på våren låtit uppföra en sommarvilla vid en liten skogssjö ett stycke från staden, dit han ämnade flytta ut med familjen frampå sommaren. Dit blef nu George inbjuden på visit med sin moder, innan han återvände till skolan nästa termin. Med tacksamhet antog George inbjudningen, och i slutet på ferierna gjorde han i sällskap med modern en utfärd till Hoffmans sommarhem.

Herrskapet Hoffmans hörde icke till den klassen, som lefver i öfverflödets lyx och med öfvermod ser ned på det fattiga folket, utan voro i stället af den sortens människor, som sundt och rättrådigt bedöma folklifvets skiftande omständigheter. Det var dygden i karaktären de sökte hos individen, och efter det måttet bestämdes personens värde. Dylika människor voro ansedda för hedersgäster i deras hem, och till den klassen hörde Maria och George Stone.

Vistelsen på Hoffmans sommarnöje blef mycket angenäm både för Maria och George. Fastän Maria väl visste, att det var i första hand George, som var favoriten i sällskapet, och att det var för hans skull hon var

bjuden, var likväl det bemötande hon åtnjöt så helt befriadt ifrån anledningar till sådana känslor, att Maria i stället kände sig såsom om hon tillhört släkten. Detta gjorde vistelsen dubbelt angenäm för dem båda. George var angelägen, att hans moder skulle få den bästa möjliga njutning, och han kände sig därför dubbelt tillfredsställd öfver familjen Hoffmans hjärtegoda bemötande.

Till familjen Hoffman hörde, utom mor och far, äfven tvenne döttrar om nitton och tjugotre år, som äfvenledes voro hemma under Georges och Marias besök och gjorde vistelsen där så mycket mer intressant, synnerligast för George, ty han hade börjat känna en besynnerlig förnimmelse af sympati för Paulina, den yngre af döttrarna. De hade nämligen sammanträffat förut vid åtskilliga tillfällen på firmans kontor, dit Paulina allt emellanåt kom i olika ärenden till fadern. Paulina var äfven en skön och ovanligt fint bildad ung dam. Därtill gjorde hon intryck af ett stort mått af dessa utsökt kvinnliga egenskaper, som framför andra äro så tilldragande för mannen med de sant manliga egenskaperna.

Att äfven Paulina hyste en varmare känsla för George än för andra, kunde icke undgå uppmärksamheten, genom de blickar hon helt omedvetet allt emellanåt sände till den pulpet i kontoret, där George arbetade. Vid något tillfälle hade äfven Georges och Paulinas blickar mötts och då medfört till dem båda en förnimmelse liksom af en mildare elektrisk stöt.

George hade också på senare tiden börjat allvarligt önska sig ett tillfälle att få gifva dessa sina förnimmelser rum för vidare utvecklingsmöjligheter. Detta tillfälle var nu kommet, och resultatet däraf blef — hvad man så lätt kan gissa — de blefvo förälskade i hvarandra; men det är kanske orätt att säga "att de blefvo förälskade", ty de voro det redan, blott med den skillnaden, att de nu fingo tillfälle att yppa sina känslor för hvarandra.

Naturligtvis undgick icke det intima förhållandet emellan Paulina och George den öfriga familjens uppmärksamhet; och utaf allt att döma syntes de mycket intresserade däraf. De närde synbarligen den önskan att få äga George som son i huset och hälsade därför med glädje den möjlighet till släktskap, som härigenom öppnades.

Med ömsesidig tillfredsställelse skildes de nu åt, under öfverenskommelsen att George och Maria skulle förnya besöket nästa sommar.

III.

Första steget å det sluttande planet.

Omedelbart efter besöket i Hoffmans sommarhem återvände George till läroverket för att fortsätta sina studier, hvilket han nu gjorde med stegrad lust och energi.

Märkbara voro äfven de framsteg han gjorde i studierna. Alltjämt den främste i sin klass var det självklart, att George skulle blifva läroverkets primus vid afslutningsexamen, om — intet oförutsedt inträffade och ändrade den lysande välbörjade banan.

Detta började äfven vid denna tid så småningom framträda, fastän på ett för alla otroligt sätt. . . .

George hade genom sina talanger och sin framgång tillvunnit sig icke blott fakultetens vid skolan sympati, utan äfven studenternas varma intresse och därigenom blifvit en aktad och gärna eftersökt sällskapsvän. Själf var han äfven sällskapskär och värderade därför mycket den välvilliga aktning, som hans kamrater visade honom.

Han blef därför ofta bjuden af studentkamrater till sociala festligheter på olika platser i staden.

Hittills hade han dock ej velat antaga några bjudningar, emedan han hellre användt sina lediga aftonstunder på studierna. Nu däremot började han känna sig oberoende häraf och tyckte sig därför gärna kunna antaga åtminstone några af de lockande inbjudningarna.

Den första bjudning han antog gällde en förströelsestund hos en förmögen handlare i staden — en onkel till Paulina — som på samma gång var en mycket aktad medlem i en af stadens kyrkor. Hans son var äfven student vid samma läroverk som George, och det var genom honom som han blef bjuden tillsammans med ett dussin andra kamrater. Naturligtvis hade familjens släktskap med Hoffmans äfven en viss dragning och gjorde det så mycket mer intressant för George.

Ditkomna blefvo de först bjudna på pianomusik, förträffligt utförd af husets äldsta dotter, en fröken på tjugo vårar. Därefter roade sig sällskapet med schackspel under lifligt samspråk, hvarpå en läcker traktering serverades, som afslutades med punchbål och fint vin.

Fastän George kände det något ovant, höll han likväl med studentkamraterna, att det hela var högligen angenämt och trefligt.

Flera liknande tillställningar förekommo sedan på olika platser ibland stadens förnämare familjer, hos hvilka George alltid var en välkommen gäst. Det hela verkade så på George, att han nu blef mera fri och rörlig i sällskapslifvet. Men på samma gång lösgjordes hans sinne från studierna, vid hvilka hans håg förut varit likasom fastnitad.

George afslöt äfven detta läsår med goda betyger, ehuru ej fullt så goda som man hade haft anledning att hoppas, om hans framgång varit lika god den senare halfvan af terminen som den första. Hvad anledningen härtill kunde vara, tog man dock ingen kännedom om, icke heller var skillnaden så märkbar, att den tilldrog sig närmare uppmärksamhet. . . .

Så återvände då George till sin hemstad för sina ferier, som han motsett med längtan och glädje. Han skulle nu åter få sammanträffa med sin älskade moder samt den goda familjen Hoffmans och framför alla andra med sin älskade Paulina.

De hade visserligen under skilsmässan brefväxlat med hvarandra, men — det motsvarar ju blott ofullständigt behofven. Att få träffas och talas vid är mycket bättre, och därtill skulle de få förnyade tillfällen nu. Paulina,

som med stort intresse motsett denna tid, hade tillsammans med sin moder och syster gjort särskilda förberedelser för ett riktigt angenämt mottagande af George och hans moder. Däri var äfven inberäknadt ett förlofningsöl för Paulina och George, om de så önskade.

George återtog efter hemkomsten sin plats i lagfirmans kontor, men genom familjen Hoffmans anordning blef vistelsen där kort denna gång, ty de önskade honom ut till sommarnöjet snarast möjligt. Det blef också nu ett innerligt och varmt mottagande för dem båda. Ingenting som kunde främja trefnaden sparades, och njöto de därför allt hvad de ömsesidigt förmådde. Det är icke lätt att säga hvilken som njöt mest, sonen eller modern. Georges lycka var i dubbel måtto Marias, då hon ju i hans framgång såg sitt lifs önskemål förverkligas.

Sammanträffandet emellan Paulina och George blef ju äfven nu lika varmt som det varit efterlängtadt. Flera oförgätliga stunder tillbragte de i hvarandras sällskap med den lilla motorbåten på skogssjöviken, där de allt som oftast med förkärlek gjorde sina lustfärder.

Paulina meddelade nu George den för honom dittills dolda planen om förlofningsölet, som de med hans önskan, som hon aldrig det ringaste betviflat, ämnade hafva, innan han återvände till skolan på hösten. Detta kom som en ytterligare öfverraskning för George, men i fullaste harmoni med hans föregående lycka, och att det äfven öfverensstämde med hans önskan, därom var intet tvifvel. Detta lät han nu Paulina förstå efter en half förebråelse, därför att hon icke förr meddelat honom därom.

Den tillämnade förlofningsfesten blef så firad under anslutning af en del intimare vänner till familjen från staden. Anordningarna härför voro gjorda under fru Hoffmans öfverinseende och präglades af hennes smak, som var lika fin som flärdlös — hon kunde aldrig fördraga något bjäfs eller fjäsk i sitt hem. Detta hade hon inpräglat äfven hos döttrarna, som hon tillika lärt allehanda husarbeten och hvad som i öfrigt hör till ett hems utveckling och vård. Fru Hoffman hade äfven lyckats väl med sina döttrars uppfostran; de hade tillvaratagit moderns exempel. Lycklig den dotter, som äger en sådan moder, och dubbelt lycklig den man, som får en sådan moders dotter till hustru! Paulina var en äkta afbild af modern i lynne och karaktär, därtill ägde hon en utmärkt skolbildning och var intelligent nog att använda den — något som många skolbildade tyvärr icke förmå. George hade därför all anledning att lyckönska sig, och han gjorde det också; så gjorde äfven hans moder tillika med öfriga vänner och deltagare i förlofningsfesten.

Mycket känsligt blef nu också uppbrottet emellan familjens medlemmar, när George denna gång begaf sig till läroverket. Han var nu äfven formligen förklarad en af familjen, och han kände sig verkligen stolt öfver att få räknas till en på allt sätt så hedrad släkt.

Forts.

SOMMARIDYLL.

Den store charlatanen.

AF F. J. JOHNSON.

AG hade varit ute nästan hela eftermiddagen i en af de häftigaste snöstormar, som jag någonsin sett, och jag försäkrar er, att det kändes riktigt skönt att efter kvällsmaten få slå sig ned i en bekväm soffa framför kaminen, och hvila ut efter dagens mödor. Jag mådde som en prins, och det var med synnerligt välbehag som jag erinrade mig, att jag hade ledigt hela kvällen. Så jag skulle njuta! Men att få vara ensam en hel kväll var för mycket begärdt. Jag fick besök af en högst egendomlig person, och på ett eget sätt kom han till mig. På väggen, midt emot där jag satt, hängde ett porträtt af den berömde pianovirtuosen Franz Liszt, infattadt i en bred, förgylld ram. Bäst jag satt där och tänkte på flydda dar, började ramen få oerhördt stora dimensioner. Porträttet förbleknade så småningom, och i dess ställe stod en gammal, långhårig gubbe framför mig, med ett satiriskt leende på läpparna. Han liknade Liszt bra mycket, ja så mycket, att jag helt omedvetet frågade honom om han inte var Liszt.

"Tror ni att jag är Liszt! Det är väl därför att jag har långt hår och stora vårtor i ansiktet, och emedan jag är klädd som han. Men jag är inte Liszt ändå."

Jag betraktade min besynnerlige gäst mera noggrant, och tyckte att han blef alltmer lik den store ungerske pianisten. Och han var klädd alldeles så som vi ofta se denne afmålad, i en fotsid mantel af svart kläde.

"Hvem är ni då?" frågade jag, och steg upp från soffan.

"Känner ni inte mig? Känner ni inte *den store charlatanen?* Har ni aldrig träffat mig?"

"Nej inte som jag vet."

"Har ni, som sysslar med musik, verkligen kunnat reda er så länge utan min hjälp, jag som har blifvit påkallad att bistå så många? Då är ni väl klassiker?"

Jag visste inte hvad jag skulle svara. Jag har ju egentligen aldrig vetat hvad jag är. Jag var rädd att han skulle upprepa sin fråga, men det gjorde han inte. Men det han sade, förvånade och intresserade mig storligen.

"Bach, Händel, Hayden, Mozart, Beethoven och alla andra af deras skola, brydde sig aldrig om mig, utom så där litet i nödfall. Men jag har ändå haft fullt upp att göra, och nu för tiden har jag knappast tid att äta och sofva, så många patienter har jag."

"Är ni så gammal, att ni träffat Bach och Mozart?"

Han smålog åter emot mig så där besynnerligt.

"Det kan ni fråga mig, jag som är lika gammal som musikens konst! Ni måtte väl kunna se, att jag inte föddes i går."

Jag betraktade noga hans skrynkliga anlete.

"Ja, nog ser ni mycket gammal ut, men jag kan aldrig få för mig att ni lefvat i hundratals år. Edra ögon se inte gamla ut."

"Nej, ty de återspegla min själ, och den är inte gammal, och inte mitt hjärta heller. Jag kommer nog att lefva så länge som det finns musik i världen."

"Tror ni det", — jag såg förvånad på honom — "då dör ni väl aldrig."

Han blickade slugt, och lade sin seniga hand på min skuldra.

"Nej, det kan ni lita på. Inte förrän världen förstöres."

"Men hvarför kallas ni den store charlatanen? Hvad har ni egentligen för er, och på hvad sätt har ni hunnit hjälpa så många?"

Han skrattade högljudt, och jag riktigt skämdes öfver min fråga. Han gjorde ju spektakel af mig.

"Har ni hört Ole Bull spela?" frågade han tvärt.

"Nej, jag har ej haft den förmånen."

"Men ni har väl läst eller hört talas om honom, har ni inte?"

"Ja, för all del."

"Då känner ni väl till, att han ibland fortfar att dra stråken, sedan han lyftat den från strängarna, och att hans åhörare tyckte sig höra en svag ton, så länge som Bull drog stråken i — luften?"

"Jag har verkligen hört något ditåt."

Han lade åter sin hand på min axel, blinkade med det ena ögat, och hviskade:

"Det var *jag* som lärde honom det knepet, jag den store charlatanen."

Jag såg förundrad på den gamle. Nu började jag få en liten aning om, hvad han uträttade i världen.

"Ni är en förunderlig man!"

Han sträckte på sig, och de stora ögonen blixtrade af tillfredsställelse.

"Ja, både stora och små ha kommit, komma, och skola allt fortfarande komma och lära af mig. Alla, utom de, som, liksom ni, hålla er för goda att söka min hjälp.

Men så få också dessa inskränkta och samvetsgranna människor gå där så godt som ensamma, utan andra vänner, än sådana, som ha samma barocka åsikter."

Jag kände inom mig, att den gamle hade rätt, men jag ville inte ge honom den tillfredsställelsen att få veta mina tankar. Därför teg jag. Han var dock slugare än jag anat, ty han fortsatte:

"Ni och edra gelikar veta, att jag har rätt, men ni inbilla er, att det är ädlare att vara uppriktiga mot konsten, som ni så vackert uttrycker er. Och ändå hafva sådana snillen som Liszt, som Wagner, som Jenny Lind, som —"

"Jenny Lind!" vågade jag afbryta. "Har hon också varit en af edra patienter, som ni benämner dem, som söka edert bistånd?"

"Ja, men hon var förstås, så rädd att följa mina råd, och jag hade inte särdeles mycket med henne att skaffa. Men de flesta af världens beryktade sångare har, näst fiolisterna, varit mina bästa kunder."

"Näst fiolinisterna, säger ni! Huru var det då med Paganini? Hjälpte ni honom mycket?"

"Paganini! Ah, han var min bror, och Liszt var en af mina kusiner. Kanske det är därför jag liknar dem båda så mycket, ha, ha, ha!"

Jag var tvungen att skratta också. Det föll sig så löjligt att se och höra honom skratta. I detsamma drog han fram ett stort silfverur från en fåll af sin svarta mantel.

"Nu snart är min mottagningstimma inne. Nu får ni lof at lämna mig i fred. Sätt er där så får ni höra hvad jag har att säga till mina patienter. Det är småfolkens dag i dag. Ni tycker väl att det är underligt, att jag kallar dem som komma till mig, patienter, men se saken är den, att alla som begära hjälp af mig, lida mer eller mindre af — äresjuka."

Han pekade på soffan. Jag satte mig. Men så kom det för mig, att han tog sig bra stora friheter, och att han inte hade rättighet, att komma så där och befalla i mitt eget hus.

"Det här går för långt, "tänkte jag, och ämnade protestera, men i detsamma blef jag till min förvåning varse, att vi inte länge befunno oss i mitt lilla anspråkslösa rum. Så märkvärdigt! Den store charlatanen var förvisso en trollkarl. Han satt framför ett stort bord af finaste mahogny, och hela rummet var mycket elegant möbleradt. På väggarna hängde porträtt af världens mest beryktade virtuoser. Jag sökte efter Hayden, Mozarts och Beethovens porträtter, men de funnos där inte, ej heller Jenny Linds. Midt emot mig hängde dock Liszts porträtt, och bredvid det, hängde ett annat af Meyerbeer. Jag tänkte: Här, i vår stad, får du inte mycket att göra! I detsamma öppnades dörren, och en spenslig, ung kvinna med stora blå ögon och blek hy, trädde in och steg dröjande fram till den store charlatanen. Jag kände igen henne. Det var en af våra sångerskor, och jag hade ackompanjerat hennes sång vid olika tillfällen. Den gamle mannen bugade sig sirligt, och såg mildt på den unga damen.

"På hvad sätt kan jag stå till er tjänst, min fröken?"

Hon vecklade upp ett notblad, och lade det på den polerade bordskifvan.

"Jag är förtjust i den här sången, men kan inte få den att slå an på mina åhörare."

Han granskade notbladet. Så tog han en finhvässad blyertspenna, och satte in ett antal höga noter i slutet af sången.

"Nu kommer den att göra effekt!"

Damen gick förnöjd ut. Jag försökte säga någonting, men kunde ej få fram ett ord. Och inte kunde jag röra mig heller. Jag fick för mig, att jag inte fanns till alls. Och ändå hörde jag och såg allt, men det besynnerliga var, att ingen tycktes märka mig. Dörren öppnades åter, och en af mina kollegor, en ung musiklärare, steg sakta fram till bordet. Han ville veta hur han skulle bära sig åt, för att få en mängd elever, och bli populär i hast.

"Det är inte svårt att lära", sade charlatanen. "Knepen äro många, men konsterna äro fler. Ett sätt att få elever är, att ge dem lektioner fritt de första veckorna; ett annat, att berömma dem duktigt, antingen de lära någonting eller ej, samt gifva dem små vals-stumpar och 'rag-time-musik' i stället för öfningsstycken. Hjälper inte dessa medel, så kom igen."

Den näste som kom och beklagade sig, var organisten i vår grannförsamling.

"Hur har han kommit hit?" tänkte jag, "och hur har han fått reda på den store charlatanen?"

Organisten klagade öfver, att så många ansågo hans preludier för torra och tråkiga.

"Har ni piporgel i er kyrka?" frågade charlatan.

"Ja, en liten utmärkt piporgel."

"Drag då ut fyra-fots-flöjten, och fyll i med arpeggier och kromatiska löpningar. Ni skall då strax få beröm för ert orgelspel."

"Men sådant passar inte vid : . ."

Då klappade charlatanen organisten på skuldran, och såg skälmaktigt på honom.

"Seså, inga invändningar af *det* slaget!"

Och därmed öppnade han artigt dörren åt den unge mannen. Jag försökte åter att stiga upp, och tilltala den besynnerlige gubben, men jag satt där jag satt, och kunde inte ens röra tungan.

"Det är en farlig karl", tänkte jag, "det här slutar aldrig väl."

Åter öppnades dörren, och en kompositör, som jag gjordt bekanskap med ett par dagar förut, steg försiktigt fram till undergöraren.

"Hvad vill du med denne?" undrade jag. "Kan han hjälpa dig?"

"I musikens värld har jag anseende", sade kompositören blygt", men mängden tycker inte om min musik, i synnerhet inte mina religiösa körsånger, t. ex. den här."

Och så drog han fram en liten pappersrulle ur sin rockficka.

"Får jag se!" sade charlatanen i myndig ton och såg strängt på den stackars kompositören. Denne lämnade med darrande hand, fram sitt manuskript.

"Bort med de där imitationerna, och med h-moll satsen! Gif sopranerna en täck melodi, och låt de andra stämmorna sjunga i tra-la-la takt."

Kompositören stoppade suckande sitt manuskript tillbaka i rockfickan, och aflägsnade sig, under det att charlatanen stod där med rynkade ögonbryn och såg efter honom.

"Den där tycker han visst inte om", tänkte jag. Och så undrade jag om han var en klassiker, eller någonting annat, som inte behagade den gamle.

"Den gången hällde jag vatten på en gås!" mumlade han. I detsamma hördes lätta, trippande steg utanför, och in hoppade en ungmö, som var mig alldeles obekant, med en notrulle under armen. Det stränga uttrycket i charlatanens ansikte försvann. Han var diplomat.

"Jag måste spela på en konsert nästa vecka. Hvad skall jag spela?"

Charlatanen tog musikrullen ur flickans hand, öppnade den, och ögnade igenom styckena.

"Det här. Det är fullt af briljanta skalor och plingeliplang musik, och på sina ställen kan ni, äfven med edra små vackra händer, dundra på som åskan."

"Thank you!" och så trippade hon ut igen. Hon hade inte väl hunnit aflägsna sig, förrän en annan flicka, något äldre än hon, steg in. Det var en af — mina egna elever.

"Hvad har du här att göra", tänkte jag, och ansträngde mig mer än någonsin att tala. Men nej, det var platt omöjligt.

"Hvad önskar ni?" frågade charlatanen i vänlig ton.

"Vill ni vara snäll och visa mig hur jag skall spela sånger och psalmer på pianot? Min lärare" — det var jag det, jag som inte fanns till — "har visat mig huru att använda pedalen i sådan musik, men det faller sig så svårt, och . . ."

"Ja jag förstår. Tag så många tangenter som möjligt med den högra handen, och spela oktaver med den vänstra. Och glöm för all del inte, att låta den vänstra handen slå till litet före den högra. Med pedalen är det inte så noga. Följer ni dessa råd, så skall ni skörda stort bifall."

O, så arg jag var, där jag satt och hörde på hur han narrade min elev! Så vände hon till på köpet, sitt stora, röda ansikte åt det håll, där jag satt, och log så ironiskt. Då förstod jag att hon, och endast hon, kunde se mig.

Jag började bli riktigt rädd. Hvarken hon eller jag, hade märkt att en skranglig figur med en fiollåda i den ena handen, kommit in, och stod där bugande sig för honom.

"Åh, ursäkta!" sade han förbindligt, "hvad önskar ni, unge man?"

"Får jag spela några takter för er?"

"Hvarför det?"

"Man säger, att jag inte lägger nog känsla i mitt spel, fastän en mästare lärt mig föra stråken."

"Jaså! Nå, spela då, får jag höra."

Medan den skranglige fiolspelaren lagade sig i ordning, vandrade den store charlatanen omkring i rummet, och betraktade porträtterna. Han stannade framför ett, alldeles bakom mig, och jag hörde honom mumla:

"Tack än en gång, för det att du lydde mig, och lärde världen att beundra vibratet. Det har hjälpt mig mycket i mina sträfvanden."

Jag försökte vrida på hufvudet, för att se hvilkens porträtt som hängde bakom mig, med det gjorde så ondt i nacken, att jag skrek till. Men det var kanske bara en illusion, ty hvarken fiolspelaren eller den gamle mannen, tycktes höra mig. Så började den skranglige spela. Men han hade inte genomspelat mer än ett par tre takter, när han hejdades af charlatanen.

"Det var just det jag trodde. Skaka mera på vänstra handen, så skall man snart inbilla sig, att ni kan spela fiol både med känsla och smak. Se så där ja. Och har ni råd att sätta en diamantring på den högra handen, så skadar det inte."

Den långe magre fiolnisten, lade med belåten min, sitt instrument i lådan, och aflägsnade sig lika tyst som han kommit.

Men sedan hände någonting riktigt förfärligt. Dörren flög hastigt upp, och in störtade — — jag själf! Och ändå satt jag kvar i soffan. "Åh, jag har förlorat förståndet", tänkte jag, "eller också är det inte jag som sitter här. Nej, det måste vara någon annan, eller också — —"

"Åh, se, god dag! Ja-*så! Ni* kommer också hit! Ni, som aldrig sett mig förut. Ni, som hållit er för god att begära hjälp af mig. Ha, ha. Hvad för eders högvärdighet hit — hit till den här gamle dumme gubben, som i århundraden bara haft småkräk att syssla med? O, detta är den lyckligaste dag i mitt lif!"

Det var rysligt att se sig själf stå där så lugn och ta emot all denna sarkasm. "Inte trodde jag att jag kunde bära mig så löjligt åt", sade jag till mig själf. "Det kan väl aldrig vara jag, som står där!"

"Ack, förlåt mig!" — Jo, det var ju tydligen min egen röst jag hörde. — "Jag inser nu hur dum jag varit, som försökt att bli populär utan eder hjälp. Vill ni glömma min halsstarrighet och hjälpa mig med ett orgelprogram? Hvad slags musik bör jag välja?"

"Att jag skall stå så där och tigga den där gamle bedragaren om öfverseende och be honom hjälpa mig! Ut med dig!" Och så försökte jag hoppa upp och köra ut — mig själf. Det gjorde så förfärligt ondt i hela kroppen, och jag försökte gång på gång att stiga upp. Under hela tiden pratade den store charlatanen, men jag hörde inte ett ord af hans svammel. Jag bara arbetade på att komma lös. Så stod han med ens såsom genom ett trollslag midt framför mig, gestikulerande och pratande som en galning om huru att härma åskan på pedalen och regnets smattrande på stum manual. "Publiken tycker om stormscener, och om ni äfven släcker ljusen, så — —"

"*Tig!*" skrek jag och sprang upp — nu gick det som en dans.

"Tig, säger jag!" Men han pratade ändå värre. Då knöt jag näfven och — slog till honom midt i pannan. Det skramlade till alldeles förfärligt. Och — — där stod jag med blodig näfve framför Liszts porträtt, och rundt omkring mig var golfvet beströdt med små och stora glasbitar.

INNEHÅLL

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St., and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Vol. XXIII July, 1918 No. 7

By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Augusti 1918 Nummer 8

Utgifven af AUGUSTANA BOOK CONCERN, Rock Island, Illinois

MATERNA!

O beautiful for spacious skies,
For amber waves of grain,
For purple mountain majesties
Above the fruited plain!
America! America!
God shed His grace on thee
And crown thy good with brotherhood
From sea to shining sea!

O beautiful for pilgrim feet
Whose stern, impassioned stress
A thoroughfare for freedom beat
Across the wilderness!
America! America!
God mend thine every flaw,
Confirm thy soul in self-control,
Thy liberty in law!

O beautiful for heroes proved
In liberating strife,
Who more than self their country loved,
And mercy more than life!
America! America!
May God thy gold refine,
Till all success be nobleness,
And every gain divine!

O beautiful for patriot dream
That sees beyond the years
Thine alabaster cities gleam
Undimmed by human tears!
America! America!
God shed His grace on thee
And crown thy good with brotherhood
From sea to shining sea!

BIBELN

Med upplysningar rörande bibelns historia, den svenska bibelöfversättningen, bibelns böcker, bibelns kronologi, ort- och personnamn, fullständig bibelkonkordans, m. m.

Tryckt på mycket fint och tunt bokpapper (s. k. Oxford India-papper). Format 5⅜x7¾x1. En fullständig "Teacher's Bible" på svenska.)

Nr 10, extra fint mjukt marockoband, runda hörn, guldsnitt $4.00

Nr 11, extra fint mjukt marockoband med öfverviktа kanter, runda hörn, guldsnitt . . $5.00

PSALMBOKEN

med evangelieboken samt utdrag ur kyrkohandboken

I LITET FICKFORMAT

tryckt på fint och tunt bokpapper (India paper)

Nr 1, chagrin, styfva pärmar, runda hörn, titel i guld, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto . . $2.00

Nr 2, chagrin, mjuka pärmar, runda hörn, skinnförsätts, titel i guld och blindpressningar, guldsnitt, fodral, netto 2.00

Nr 3, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto 2.50

Nr 4, svart ryssläder, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto . . 3.00

Nr 5, äkta sälskinn, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto . . 3.00

Nr 6, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, med klaffar, titel i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, netto 3.50

AUGUSTANA BOOK CONCERN
Rock Island, Ill.

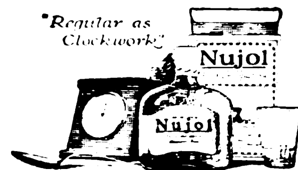
ARTISTEN KLAGSTAD

har gjort altarmålningar för lutherska kyrkor till specialitet. Sänd efter katalog och priser.
AUGUST KLAGSTAD.
309—20 ave. N., Minneapolis, Minn.

ALTARTAFLOR

öfver olika motiv och i alla storlekar finnas färdiga och utställda till salu. **Beställningar utföras till resonabla priser. Vackra altartafvelramar tillhandahållas, när beställningar göras.**
Sänd efter katalog.
OLOF GRAFSTRÖM,
Graduerad från Fria konsternas akad. i Stockholm.
831—44th Street, Rock Island, Ill.

Undergräfves din hälsa af förstoppning

"Så regelbunden som ett urverk."

Hufvudvärk, svindel, melankoli, belagd tunga och invärtes oordningar äro **blott symtom.** Förstoppning är själfva orsaken till allt detta, föranleder direkt eller indirekt många allvarliga sjukdomar, bl. a. sockersjuka, kräfta, blindtarmsinflammation, katarr i inelfvorna och magen, blodbrist, blodförgiftning, njurlidande, maginflammation, hämorrojder och dålig matsmältning.

Nujol är det moderna medel, som läkare nu allmänt ordinera mot förstoppning och oordningar i magen och tarmkanalen. Nujol insmörjer grundligt magens och inelfvornas inre slemhinna, läker inflammerade ytor, minskar upptagandet af giftiga ämnen, gör innehållet i tarmkanalen mjukt och befordrar afföringen. Äfven i större doser än som behöfs är medlet oskadligt. Låt Nujol göra slut på era oordningar i magen. Finns på alla apotek.

Säljes endast i paket med handelsmärket Nujol — aldrig i annan form. Vägra surrogat.

Alla apotek i Förenta staterna och Canada. Endast i flaskor bärande Nujol handelsmärke. Aldrig i massa. Sänd 50c och vi skola sända den i ny "kit" storlek till U. S. soldater och sjömän hvar som helst. Skrif efter fri bok.

Nujol *for constipation*

Standard Oil Company (New Jersey)

Bayonne New Jersey

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

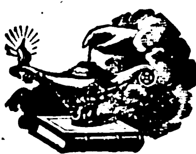
AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN
ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII AUGUSTI 1918 N:o 8

Psalm för en ensam människa.

O Gud, som länkar våra öden
med kärleksfull, allsmäktig hand,
som tänder lifvet, sänder döden,
som knyter släktets helga band, . .
du bjudit makar att förena
sitt lefnadslopp i lust och nöd —
att vandra lifvets väg allena
din viljas lag mig bjöd.

Ej ros och myrten skönt skall sira
mitt bord, belyst af bröllopsljus.
Och nya lif ej skola spira
som friska plantor i mitt hus.
Hvad fröjd, hvad ve mig lifvet sänder
allena jag det bära får,
och kanske skola främlingshänder
sist reda mig en torftig bår.

Men ej skall ensamheten trycka
mitt bröst och dämpa ned mitt mod.
Min är all världens högsta lycka,
Guds kärleks rika solskensflod.
Då dessa himlastrålar gjuta
omkring min väg sin gyllne sådd,
hur kan mitt bröst väl innesluta
en enda bitterhetens brodd?

Det Jesus är som uppenbarat
mig himlafaderns hjärtelag.
Hans starka kärlek har bevarat
min svaga själ till denna dag.
Jag i min Jesu armar hvilar,
jag hör hans hjärta mot mig slå,
och världens köld och Satans pilar
i frälsningsfamnen mig ej nå.

O du mitt ljus, mitt lif, min ära,
din kärlek är jag icke värd!
Men fröjdefullt jag vill den bära,
som högsta skatt i all min färd.
Ack må jag skatten väl förvalta,
som du i ödmjuk tjänarskrud,
och efter ditt mitt lif gestalta,
till dess du hämtar hem din brud!

Du som mitt armod har förvandlat
och härlighet har fört mig till,
som du mot mig i kärlek handlat
mot bröderna jag handla vill.
Min ensamhet kan ej mig hindra
att följa dina helga spår
hvarhelst det finns en nöd att lindra
och torka bort en sorgens tår.

Då skall mitt lif, som här fått blomma
men aldrig sätta frukt och frö,
ej sjunka i det tysta, tomma,
ej dö, när jag en gång skall dö.
Mitt rätta lif jag återfinner
på andra sidan dödens port,
och ej på jorden spårlöst svinner
hvad jag i Jesu anda gjort.

Så vill jag så min sådd i tiden,
jämväl om ingen tack mig ger.
Den bästa lönen, samvetsfriden,
ger han, som hjärtats uppsåt ser.
Mitt offer jag åt honom bringar
i stilla fröjd och ödmjukhet,
till dess han ger mig mina vingar
och lif, som ej af gränser vet.

GUSTAF THORSELL.

VÅR KRISTNA TRO OCH LÄRA

ALFRED BERGIN, *afdelningsredaktör*

Den är störst som tjänar.

"Ingen har större kärlek än den, att man låter sitt lif för sina vänner." Joh. 15 13.

KÄRLEKEN tjänar, själfviskheten dominerar. I våra dagar är det svårt att få någon att tjäna. Alla vilja dominera. Barn befalla öfver sina föräldrar, skolbarn öfver sina lärare och tjänare öfver sitt husbondefolk. Hellre tjänar man människor än Gud, förutsatt att denna tjänst bringar enom någon timlig förmån. Hvad är det i det? är en fråga som skjuter så väl samvete som rättvisa och sundt omdöme åt sidan, för så vidt man kan hafva hopp om att någon timlig vinst står att få.

Försaka gör man i syndens tjänst nu som förr. Man är villig att slita ut både kropp och själ, om man fritt kan få synda. Pengar släpper man till, tid får man alltid, och tillfälle söker man efter, då det blir fråga om att synda. Inga medel skys, inga förhinder aktas, bara man kan få tillfälle att göra det, som köttet och sinnet lyster. Alltid söker man att döfva samvetet med att det inte är så farligt, och om man får göra det som är orätt denna gången bara, så skall man sedan inte göra det mer.

Som kristen måste man dock tjäna. Man drifves af Guds kärlek till att göra det som är i enlighet med Herrens vilja, och om det inte att börja med går så lätt, så lär man sig så småningom, att det ändå är en förmån att kunna säga nej, då djäfvul, kött och värld locka och tjusa. Har man då stannat något och sansat sig inför lifvets stora frågor och svåra problem, så inser man strax, att det är godt att slippa från syndens slafveri och att det inte är svårt att låta bli att göra det som är skadligt, utan att det rent af är en förmån att få slippa. Man lär sig, att ju mer man villigt och gladt kan tjäna, desto rikare blir ens lif och desto större ens glädje.

Då det för oss har blifvit ett nöje att tjäna, har Herren låtit oss komma ett godt stycke upp i den förberedande afdelningen i lifvets skola. Får Kristi kärlek tvinga oss, så hafva vi kommit under ett lyckligt och saligt tvång, hvari vi väl må kunna göra äfven andra lyckliga.

Att fordra utaf andra och själf inte befatta sig med att göra någonting, som är godt och gagneligt, bereder oss inte någon glädje eller någon trefnad. Den allra rikaste kan vänja sig vid att bara vilja ha allt möjligt och omöjligt, så att han blir fattig just på grund utaf att han låter sig ledas att bara fordra, att bara kräfva ut. Barnet, som satte sig till att gråta för det att det inte fick månen att leka med, är nog inte bara ett fantasifoster. Det har sina motsvarigheter i lifvet mångenstädes. Cæsar påstås hafva utropat, då han satt på sin världstron och hade förmått alla nationernas representanter att bringa honom gudomlig hyllning, är detta allt?

Den som gör sina fordringar små och bemödar sig om att tjäna andra med det som står till buds, sak samma hvad det är, gör andra lyckliga och på samma gång sig själf, ty det är saligare att gifva än att taga, och det har trefnad med sig att förekomma hvarandra med hedersbevisning. Står man och fordrar af världen, att den skall betjäna enom, så kan man få stå där och fordra i åratal, ja, hela lifvet, och förgäfves vänta på det som man åstundar. Men uppskörta dig själf och börja att tjäna, och du skall få se att förr än du tror, skall du finna dig betjänad, kanske af den du allra minst väntade att bli betjänad utaf.

Det kostar bra litet att tjäna. Ett enda litet ord, en ringa och oansenlig handling, en vänlig blick kan bringa glädje in i ett människohjärta, och inom kort förmå denna glädje att återstråla in i ditt eget hem och din egen själ. Man kan ju lika gärna vänja sig vid att vara kärleksfull som att vara kall och hård. Som man ropar i skogen får man svar, säger det gamla ordspråket, och hvem som helst vet, att det är sannt. Det kan tillämpas å många områden i lifvet och äfven å det som vi särskildt tänka på just nu.

Börja att försaka strax. Bemöda dig om att tjäna just nu på något sätt. Gå inte och vänta på att något synnerligt utomordentligt tillfälle på något underbart sätt skall springa dig i famnen. Det gifves alltid tillfälle att göra det goda. Gör bruk af tillfället. Glöm inte, att Jesus säger, att den är störst som tjänar.

Trygghet.

"Sen på fåglarna . . . Skåden liljorna." Matt. 6 : 26—34.

En kristen har öga och sinne för det sköna. I naturen så väl som å konstens område tilltalas han däraf. Hvem har inte tjusats af vår- och sommarmorgonens härlighet? Det är också någonting storartadt, att med öppet öga och sinne få bevittna en soluppgång på haf och land. Står man på ångarens däck, sedan det nyskurats och hafsvindarna, friska och ozonfyllda, spela bland tackel och tåg, och vänder blicken mot öster, där dagens stjärna majestätiskt höjer sig ur de skummande vågorna, omgifven af rosenskimrande skyar, så hänföres man af det öfverväldigande storslagna och känner sig oemotståndligt dragen öfver djupen mot höjden. Går man ock ut

den tidiga sommarmorgonen, just som solen ur de purprade skyarna bortöfver österns kullar sänder fram sin första strimma, och ser de likt millioner diamanter glittrande daggdropparna på gräs och strå, hör fåglarnas förtjusande körer och smekes af de doftande och hälsobringande vårvindarna, så förstår man något af hvad Wallin menar, då han hänförd sjunger:

Ack när så mycket skönt i hvarje åder
af skapelsen och lifvet sig förråder,
hur ljuf då måste själfva källan vara,
den evigt klara!

Jesus vill, att vi skola låta oss undervisas äfven utaf naturen. Han vill, att vi utaf densamma skola lära förtröstan till Gud och lära oss att lita på honom, hvilken ändå är alla goda gåfvors gifvare och från hvilken vi erhålla allt hvad vi äro och äga. Han som föder fåglarna och kläder liljorna, skulle inte han också se till våra behof? Han ser till dem, vare sig vi tänka på det eller ej, ty han är all godhets källa och all hugsvalelses Gud. Vi kontrollera inte en minut af vår tid eller den ringaste handling i vår egen kraft, utan af honom, som gör oss mäktiga, äro vi helt och ständigt beroende. Låtom oss då ock därför ledas till honom, så att han får bära alla våra bekymmer!

Hvad hjälper oss vi mycket sörja,
hvad båta våra ve och kval,
hvad gör att vi med tårar börja
och sluta våra dagars tal;
vår sorg förbittrar mödans bröd
och ökar tyngden af vår nöd.

Länge nog hafva vi förlitat oss på oss själfva och i vår fåkunnighet burit oss åt, som om vi icke berodde af vare sig Guds eller medmänniskors bistånd. Det är farligt att handla så. Inte därför att Gud ej vill, att vi skola göra bruk af vår frihet, ty det unnar han oss och det befaller han oss att göra, utan därför att själfviskheten försätter oss utom hans hjälp och ledning, som ensam vet att tala med de trötta i rättan tid.

Vi göra oss så mycken onyttig möda, samla tillhopa och veta icke hvem som skall få det och gråna i förtid på grund af bekymmer, hvilka Herren lofvat att bära i vårt ställe, då det faktiskt skulle vara vår uppgift att föregå våra medmänniskor med exempel på barnslig tillit till Gud. Den dag som är gången behöfva vi ju inte sörja för, ty den har flytt, den som kommer behöfva vi ej heller grufva oss för, ty den veta vi inte om vi få upplefva, och den som är inne behöfva vi inte oroa oss för, ty det går ju ingen nöd på oss. Låtom oss därför både unga och äldre lämna alla våra bekymmer åt Herren, ty han har omsorg om oss, och han har lofvat, att inte ett hår skall falla af våra hufvuden hans vilja förutan.

Så lämna all otidig möda
och var ej en fåfängans träl.
Sörj icke för kläder och föda,
men sörj för din fattiga själ,
sök ifrigt och flitigt Guds rike
och hugna din torftiga like,
så får du det öfriga väl.

Hur godt att i dessa stormupprörda orostider få helt lämna sig åt Herrens ledning och åt hans goda och behagliga vilja! Det gifves aldrig någon trygghet annorstädes. Hans namn är dock ett fäste i nödens tid, och i hans namn kunna vi resa upp vårt banér och veta, att om han är med oss, så behöfva vi inte frukta någonting. Han bär allting med sitt kraftiga ord. Han kläder liljorna och föder fåglarna och säger oss, att de som trösta på Herren, skola få en ny kraft, de skola uppfara med vingar såsom örnar, och det är till denna uppfärd mot ljusets rymder som vi lyckönska vår konferens', vår synods och vårt lands unga skara.

Trygg i min Jesu armar,
stödd mot hans milda bröst,
gömd af hans kärleks skugga,
njuter jag himmelsk tröst.

"Tala, Herre, ty din tjänare hörer!"

Lärd utaf Eli, sade den unge Samuel så som ofvan är anfördt, då han hörde Guds röst. Samuel var inte riktigt viss hvem det var, som kallade på honom. Han trodde att det var hans lärare, men denne, som säkerligen förstod hvem det var, rådde ynglingen att svara som ofvan.

Huruvida Eli begrep eller ens hade den ringaste aning om hvad som denna uppmaning skulle betyda för honom själf, är ju inte godt att afgöra, kanske han brydde sig inte om hvad Herren hade att säga. Förut hade Samuel sprungit till Eli, det första han hörde den där egendomliga rösten, hädanefter skulle han vara stilla och gifva akt uppå hvad som den talande hade att säga.

Då nu Samuel yttrade ofvan anförda ord och stilla lyssnade till hvad rösten förkunnade, så hörde han en varning till Eli, emedan han var allt för slapp med att varna och förmana sina söner. Fastän Eli hade tillsagt Samuel att vara noga med att få reda på hvad Herren ville, så när han fick höra hvad det angick, visade han ingen angelägenhet om att taga den erhållna förmaningen till hjärtat, utan svarade bara vårdslöst: Han är Herren, han göre som honom godt synes.

Eli är nog inte den ende som kunde fostra andras barn rätt, men samtidigt uraktlät att tillse sina egna. Denna försumlighet var säkerligen ödesdiger både för honom och hans söner och berättelsen är oss gifven på det att vi måtte vakta oss för att bete oss lika ovisligt och straffvärdt.

Det är ju rent af förunderligt, att inte människohjärtat utvecklas i visdom och förmåga på alla områden, så att en konstnärs barn alla bli konstnärer af naturen, att en vetenskapsmans barn just födas till världen med samma mått utaf kunskap som deras föräldrar äro i besittning utaf då barnen födas, och att fromma föräldrars barn bli idel helgon och änglar, utan att hvarje släkte skall få lof att genomgå samma program å alla områden, om det inte skall försämras och avancera kräftgången i stället för att tåga framåt till ära, anseende

och kunskap. Men sådan är världens gång och vi få finna oss i omständigheterna.

Vår ungdom behöfver därför undervisning och denna kan den inte få från andra än dem som äro äldre och erfarnare än de själfva. Måtte vi bara inte likna Eli däri, att vi undervisa andras barn att bete sig rätt inför Gud och människor och förgäta att se till våra egna.

Det var en mycket viktig lärdom Samuel fick utaf den gamle Eli, då han lärde honom att lyssna till hvad Gud hade att säga. Det var rätt vackert utaf Samuel, att han utan några invändningar alls lydde rådet och gick tillbaka till sin post och bidade Herrens kallelse och undervisning. Mycket i sanning har den yngling och jungfru lärt sig, som har lärt sig att lyssna till hvad Gud har att säga och som med uppmärksamhet väntar på att få höra Herrens ord.

Måtte vår kyrkas ungdom bemöda sig om att likna Samuel i detta stycke! Huru gärna lyssna vi ej till allehanda läromästare och huru förunderligt få utaf dessa råda oss verkligen att lyssna till hvad Herren har att förkunna! Man råder oss att besöka den eller den lärdomshärden för att sitta vid den eller den läromästarens fötter, men få eller inga göra sig mycket besvär med att råda oss att lyssna till mästaren med den lärda tungan, eller den som har skapat både tungan och förståndet som skulle styra och regera tungan.

Det är inte så att gudfruktiga och fromma föräldrar föda till världen idel fromma och Herren tillgifna barn, utan släktet får ideligen och ideligen gå igenom samma procedur äfven på det andliga området. Vi behöfva alla födas på nytt.

Gud själf är densamme. Frälsningens väg är densamma. Människan själf är, som Olaus Petri säger, sig själf alltid lik. Det är godt att vägen till nådastolen är fri och öppen för oss alla både unga och gamla. Herren gifve oss det sinne, som gör det lätt för oss att säga med den unge Samuel: Tala, Herre, ty din tjänare hörer.

Till Saul sade på Guds uppmaning profeten: Lydnad är bättre än offer och gensträfvighet är afgudadyrkan. Innan våra unga män, som äro ute i våra armeer, få intaga anförares platser och värdigheter, så få de lof att lära sig att själfva lyda. Man får lof att kunna lyda kommando innan man anförtros en generals värdighet och makt. Skall det då inte vara en sak som är tämligen själfskrifven, att man äfven å det andliga området bör få göra samma erfarenhet?

Det är tvifvelsutan vårt släktes stora och nu så hårdt straffade synd, att det har satt sin egen vilja öfver Guds, eller inte brydt sig om hvad som Gud sagt eller säger, utan gått sin egen väg, blifvit sin egen Gud och frågat lik Farao fordom: Hvem är Herren, hvilkens röst jag skall höra, jag känner honom icke och icke heller vill jag göra hvad han begär. Farao drog straffdomar öfver sig och sitt folk, så har man gjort nu. Skulle det inte vara tillbörligt, att vi som unga i synnerhet toge Guds ord till hjärtat och började söka likna Samuel?

Lyckliga de unga, som tidigt lära sig att lyssna till Guds röst och sedan fortsätta lifvet igenom med att utföra, hvad de veta att Gud vill hafva uträttadt. Likt Samuels skall deras minne sent förblekna. Ledare skola de blifva, genom hvilka Herren skall föra sitt rike till seger och framgång.

Det har aldrig någonstädes varit naturligt för någon att lefva det fördolda lifvet med Kristus i Gud. Kampen för kronan undslipper ingen. Därför få vi inte vänta att man i vår tid skall utan någon möda som helst kunna framlefva sina dagar som en Guds människa. Samuel hade nog frestelse till att likt Elis söner göra det som var Gud emot, men han följde det visa rådet att lyssna till hvad Gud hade att säga och därför är hans namn kändt i hela världen och skall så bli i alla tider och hvad som är ännu mer, hans namn är kändt i himmelen, där han skall bland många andra frälsta lysa som en stjärna i evighet.

Låtom oss inte förgäta, att gudsfruktan är vishetens begynnelse och att de som förtrösta på Herren skola få en ny kraft, de skola löpa och icke förtröttas, de skola vandra och icke trötte varda. Lycklig den som i verklighet i sitt hjärta säger: Tala, Herre, ty din tjänare hörer!

Tankekorn.

Sörj ej för den dag, som är förbi, den är gången; oroa dig ej för den som är inne, det går ju ingen nöd på dig; bekymra dig ej för den som inte ännu kommit, hur vet du att den kommer? Förlita dig på Gud och var lugn.

* * *

Ingen person är äldre än han känner sig vara. Kasta dina omsorger på Jesus, han har lofvat att bära dem. Låt så ditt hjärta hvila lugnt vid Guds löften och lämna dig barnsligt i hans händer, så skall ditt sinne behålla sin liflighet och ditt öga sin glans.

* * *

De flesta människornas gråa hår hafva kommit från onödiga bekymmer.

* * *

Den som bekymrar sig om huru han skall bli fri från sina synder, skall inte länge behöfva bära på sin börda, om han lyssnar till och tror hvad Gud säger oss i sitt ord.

* * *

Bekänn inte andras synder. Lär dig att bekänna dina egna inför både Gud och människor. Gud har inte bedt dig bekänna andras fel. Lär dig att bekänna dina egna, så hinner du inte med att bekänna andras.

* * *

Man skyller ofta andra för sina egna fel. Det är rysligt lätt äfven i vår tid att se grandet i broderns öga och förgäta bjälken i sitt eget. Känn dig själf!

* * *

Tro godt om en person, till dess att du är tvungen att tro honom om det som är ondt. När du är tvungen att tro, att han går efter ditt argaste, så sök att, fastän du måste vara på din vakt mot honom, ändå inte harmas eller hämnas.

Sök Herren i ungdomsåren.

AF C. G. ANDERSON.

"De som söka mig med ifver, de finna mig."
Ords. 8: 17.

DESSA ord tillsammans med hela detta kapitel äro vishetens ord talade till oss människor. Denna vishet är intet annat än Gud själf som talar. Gud uppenbarar i sitt ord hvad hans vilja är. Hans vilja är att alla skola lära känna honom och den han har sändt. Kristus är Guds uppenbarade vishet. Det är Kristus, som vi skola söka. Han är vägen. Han har uppenbarat Guds frälsningsplan. Alla hafva vi behof af att söka och finna honom. Här är ingen undantagen. Detta gäller alla.

Hvilken förmån det är, att vi få söka och kunna finna honom. Vi uppmanas ju att söka honom i bönen. Detta gäller ej blott och bart för de gamla, utan det är ett upprop äfven till de unga. "Säll den, som ren i unga år funnit sin Jesus." Vår gudsdyrkan bör ej blott bestå uti Kristusnamnets nämnande, utan den bör vara ett Kristussökande, ett sökande att lära känna honom som den sanna visheten. Vi äga ej någon andlig vishet eller kunskap, innan vi känna Jesus som vår personlige Frälsare.

Huru gärna söka vi ej Herren i nödens dagar. Då äro vi ej rädda för att säga, att vi hafva en Frälsare eller Gud, som kan hjälpa. Det är ju en härlig sanning, att vi få fly till honom i nödens tider. Härligt, att Gud ej förskjuter oss då. Herren begagnar riset ibland för att drifva oss till att söka honom. Huru annorlunda skulle ej världen vara, om den sökte Gud i medgångens och glädjens dagar. Om vi, när allt går oss väl, sökte att behaga honom, sökte hans ledning och råd, ja, sökte, som Herren Jesus själf säger, "Guds rike och hans rättfärdighet", hans nåd, sökte att vara honom lika i handel och vandel, skulle vi väl då gå miste om något af hvad han lofvat? "Den som söker han finner", äro Jesu egna ord och löften.

* * *

Vår text ger oss anledning att betrakta huru detta sökande skall ske. Herren vill, att man skall tjäna honom hela sitt lif. Hvilken rad af exempel gifvas ej i den heliga skrift af sådana, som ställt sig i Herrens led redan i ungdomsåren. Vi kunna, då vi äro ovissa om huru vi skola förhålla oss mot vår nästa, taga en Josef och göra honom till vår spegel; eller en David, herdegossen och jättebesegraren; eller en Josias, som tjänade Gud uti unga år och vandrade inför Herren; eller en Timoteus, som kunde de heliga skrifterna ifrån barndomen. Salomo säger uti predikareboken: "Tänk på din skapare i din ungdomstid, förrän de onda dagarna komma och de år nalkas, om hvilka du skall säga: Jag finner icke behag i dem." Denna viktiga sak bör ej uppskjutas tills man får riktigt brådtom, då arbete och ansvar hopas öfver en och taga nästan hvarje minut i anspråk. Du bör ej heller uppskjuta det tills du blir gammal. Tillfällena äro ej så lämpliga eller så passande då.

Det är aldrig för tidigt att börja söka Herren. Likasom våren är den lämpliga tiden att så och plantera, om man vill hafva något att inbärga, då hösten kommer, så är ungdomstiden den passande tiden att mottaga Guds ord och låta den ädla säden gro och växa till evigt lif. Hur mången är det ej, som med grämelse och såradt samvete bekänner, att ungdomstiden är förspilld i syn-

der och laster. Mången i evigheten ropar ock: den är förspilld."

Hafva vi någonsin hört att någon ångrat att han började tjäna Herren för tidigt? Nej. Men däremot se och höra vi huru lyckliga de äro, som tidigt gifvit sig åt honom för att tjäna honom. Huru ofta får man icke höra: "det är en skam, att jag ej började förr". Jag minnes en gång, hur en kvinna gjorde denna bekännelse vid ett kvinnomöte: "Jag har i många år tjänat djäfvulen och världen. Ack, att jag nu kunde godtgöra hvad jag brutit! Jag skall hädanefter göra allt hvad jag förmår. Jag skall tjäna Herren af allt mitt hjärta." När hon nu hade gjort denna bekännelse, lade hon tiodubbelt mer i kollektkorgen än hvad som fordrades. Hon bekände med ett hjärta, som var öfverväldigadt af sorg öfver att hon förspillt så mycket af sin tid i syndens tjänst.

Du lutherska ungdom, hvilka förmåner äger du icke! Hvilka nådedagar! Hvilka rika tillfällen att söka din Gud! Du visste, då du böjde knä vid helig altarrund, att Herren upptagit dig till barn i sin församling. Han hade slutit dig uti sin famn och tryckt faderskyssen på din panna. Herren är med dig, och han vill, att du skall fortsätta med att tjäna honom, att du alltjämt med hela ditt hjärta söker honom.

Hans löfte är ju, "att de som söka honom ifrigt skola finna honom". Här angifves det, huru vi skola söka. Vi böra ej försumma tillfällena, då de gifvas oss. Gud söker oss uti sitt ord, och vi få söka honom där. Hvarje gång gudstjänst hålles är det ett tillfälle för oss att söka Herren. Vi finna honom, om vi söka honom. Hvilka förmåner äger ej vår ungdom! I dessa dagar talar Gud mycket kraftigt till oss. Har du varit med om att följa någon utaf våra unga män, som begifvit sig antingen till någon af fältlägren här hemma eller till krigsfronten i Europa? Har du ej kändt, hur Herren talat till dig och till dem, som du lämnat ifrån dig? Vi höra mycket om huru de unga männen både vid krigsfronten och här hemma i fältlägren söka Herren. Men hur är det med vår hemmavarande ungdom? Börjar den att allvarligt söka Herren? Är vår ungdom färdig att säga med en Samuel: "Tala, Herre, ty din tjänare hör"?

Det är mången, som sakna lust att söka Herren eller höra hans ord. Hvad göra vi för att varna och förmana dessa att ej försumma nådestillfällena? Böra vi ej säga till dem, att detta är deras tillfälle, deras dag, deras stund, då Herren söker dem? Försumma ej att söka Herren. Det finnes många utaf vår ungdom i detta land, som ej hafva tillfälle därtill. För dessa böra vi bedja och uppoffra. Du som har funnit Herren kan alltid göra någonting för honom.

Jämföra vi sökandet efter Herren med sökandet efter världsliga ting, finna vi, att man är mera benägen att vinna de jordiska tingen än de som tillhöra Herren. Huru ovaraktigt är ej allt hvad denna jorden bjuder. Men med hvilken sträfvan och uthållighet sökes det icke! Då vi nu se detta, är det också ett upprop till oss att med mera allvar söka Herren i ungdomsåren, söka honom, då tillfälle gifves därtill.

Då vi uppmanas att "söka Guds rike och hans rättfärdighet", böra vi märka, att det är att söka Kristus. Ty endast genom Kristus kunna vi se Fadern. Vi måste, för att vinna detta mål, söka med hela vårt hjärta, med alla våra kropps- och själskrafter. Lycklig den, som har gjort detta, innan hjärtat fyllts med allt annat af det som tillhör denna jorden.

Herren sviker ej sina löften. Huru ofta se vi ej att hans löften blifva uppfyllda. Här hafva vi nu ett löfte, att de som söka honom skola finna honom. Hvilken glädje var det ej för Herren Jesus, då han vandrade här på jorden, att se en frälsningssökande själ. Huru gladdes ej hans hjärta, då han fick taga de små i sin famn och lägga händerna på dem. Huru fröjdade det icke honom, då han hörde barnen ropa sitt Hosianna. Det var ju också hvad Gud genom profeten Jesaja hade lofvat, att den gode Herden för fåren "skulle samla lammen i sin famn".

Någon frågar kanske, hvarför talar du till de unga? Jo, lärer oss icke erfarenheten, att det är lättare att gifva sig åt Herren i ungdomsåren än i den sena ålderdomen? Vi veta ju, att det är mången gammal, som vänder sig till Herren och finner nåd. Men tror du ej, att det är hårdare att gifva sig åt Gud på ålderdomen, än då hjärtat är ungt? Handlade vi människor mot hvarandra, såsom vi handla mot Gud, skulle vi då icke utpekas som riktigt snikna och orättvisa stackare? Utnyttja ett helt lif i syndens tjänst och sedan på ålderdomen komma och vilja kasta sig på Herren! Det är visserligen godt, att Herren äfven då mottager oss, det är godt, att hans nåd räcker till äfven då. Men är det rättvist handladt mot Gud? Huru mycket lyckligare blir ej vårt lif, då vi veta att det alltigenom varit ett lif i Herrens tjänst?

Huru annorlunda hade ej den rike ynglingens lif blifvit, om han hade följt Jesu råd. Han är ett exempel framställdt för att visa, hvilka svåra frestelser ungdomen kan utsättas för. Tror du, att det blef lättare för honom, då han uppnådde 70 eller 80 år? Nog hade hans yttre rikedom då växt. Han hade varit sparsam under hela sitt lif. Man kunde ej beskylla honom för att hafva slösat med sina ägodelar. Men under det att rikedomen växte, växte nog kärleken till densamma också. Från världens sida sedd, var han en förträfflig karl, men från Guds sida sedd var han en dåre. Jag har ofta undrat, om ej Lina Sandell hade den rike ynglingen i tanke, då hon skref:

"Vill du väl himmelen för jorden sälja,
och död för lif och stoft för pärlor välja?
När såg du, att en kung sin krona gaf
i byte mot en ringa tiggarstaf?"

Herren Jesus ser på dig, du ungdomsskara, och har fattat behag till dig. Men skall du väl göra såsom han, som gick mycket bedröfvad bort?

"De som söka mig ifrigt, de finna mig." De orden innehålla icke endast ett löfte utan också en varning. Om vi icke söka att undfly sådant, som kan vara oss ett hinder i att söka Herren, är allt förloradt. Inte finna vi Herren på teatern eller på dansbanan eller på krogen. Huru mycket finnes ej, som går under namnet oskyldiga lekar och oskyldiga nöjen, hvilket dock intet annat är än hinder, som satan lägger i de ungas väg. Herren bör vara med oss uti vårt arbete. Han behöfves ännu mer uti våra nöjen. Må vi bedja Herren vara med oss alltid. Han har så lofvat, och hans löfte håller. Sjunger du ej ibland:

"Hulde herde, blott ett jag beder:
Följ och led mig, följd och led mig alltid du,
så att jag ilar städs dig till möte,
till dess jag hvilar uti ditt sköte."

När vi hunnit dit, slippa vi längre vara rädda för att vi kunna förlora honom.

Skulle någon, som läser detta, tro att han är utesluten på grund af sina många synder, hör då hvad Herren säger: "De som söka skola finna." Skull du ock nödgas se tillbaka på ett långt lif tillbringadt i syndens tjänst, kom till Herren! Sök honom! Du kan aldrig få en bättre Herre. Han lofvar rikligen, och han ger rikligen. Du minnes, huru han aflönade arbetarne, som kommo i den elfte stunden. Herren Jesus kallar dig. Han säger själf till dig: "Se, jag står vid dörren och klappar; om någon hör min röst och upplåter dörren, skall jag ingå till honom och hålla måltid med honom och han med mig."

Hyllning.

AF AUGUSTUS NELSON.

Stod den vackra rosenhäcken
i sin fägrings fulla prakt;
sprang den lilla, muntra bäcken
jollrande i samma trakt.

"Rosenhäck, säg, hvarför glöda
dina rosor så i dag?
Hvarför äro de så röda,
strålande utaf behag?

Säg mig, hur du själf dig kläder
i en sådan härlig skrud,
att du i din prydnad gläder
fagraste midsommarbrud?"

Ödmjukt rosenhäcken svarar:
"Lilla bäck, du är mig kär,
gärna jag för dig förklarar
mina rosors fägring här.

Du den friska färgen skänker,
rodnan lik på brudens kind,
när hon på sin lycka tänker,
ljuf och blid som vårens vind.

Solens strålar törsten bära
till så mången rosenhäck,
men den kommer mig ej nära,
där du springer, lilla bäck.

Djupt till mina rötter sträcker
sig den dryck, som du mig bär,
upp till rosorna den räcker,
deras fägring dem beskär.

Låt mig ock, min vän, få veta:
Hvarför är så munter du?
Hvarför springa och dig leta
väg till mina rosor nu?

Kunna också dig de fröjda,
där du springer jollrande?
Vill du se dem glada, nöjda,
se dem mot dig tacksamt le?"

Svarar bäcken: "Jag mig gläder
här så godt jag det förstår,
älskar vackert sommarväder,
då jag rosor skåda får.

I mitt kall jag glad mig känner,
fast jag räknas bland de små;
dina rosor mina vänner —
skulle jag ej glädjas då?"

Satt en fågel där och hörde,
hur de prisade hvarann;
detta djupt hans hjärta rörde,
utaf tacksamhet det brann.

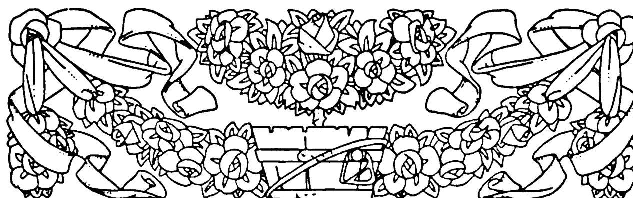
Med en ros han flög till bäcken,
kände sig så glad och fri;
satte sig i rosenhäcken,
drillade sin melodi:

"Upp ur jordens stoft sig klänger
rosenhäcken mer och mer,
och den lilla bäcken tränger
djupare i dalen ner.

Båda väl sin uppgift fylla
här uppå sitt enkla vis,
gladt hvarandra här de hylla,
sjunga fröjdfullt Skaparns pris.

Mänskobarn, din lott ej klandra,
sköt ditt kall och var förnöjd;
prisa ej dig själf, men andra,
prisa Gud i himlens höjd."

Manistique, Mich.

Påskotta på Mt. Rubidoux.

FÖR UNGDOMSVÄNNEN AF G. N. S.

OM den benägne läsaren ej förr hört talas om vare sig Mt. Rubidoux eller påskotta — så är det för visso förlåtligt. Man får leta länge och väl i alla möjliga uppslagsböcker, innan man finner något berg med anförda namn, och icke ens Sundén känner till "påskotta", ehuru han i sin ordbok upptager påskkäring, påsklof och påskägg. Julotta ha vi väl alla varit med om, och åtminstone en gång hade den som skrifver detta glädjen få deltaga i en nyårsotta. Men det var länge sedan. I Korsbaneret för 1905 berättade han därom — 25 år därefter.

Det förunnades honom att tillbringa en del af förliden vinter i det soliga, varma, blomsterrika California,

"Där pisangträden blomma,
till palmbevuxen jord",

och när tiden närmade sig påsk, både talades det och skrefs i tidningarna om det stundande, högtidliga påskfirandet på Mt. Rubidoux. Och på inbjudan och i sällskap med goda vänner fick han sedan anno 1918 fira påskotta på Mt. Rubidoux.

Los Angeles med sina modiga 600,000 invånare är känd världen rundt, men så ej den stad, som, förvisso ej bland de stora, dock ingalunda den ringaste bland Californias många städer, är belägen i

"en vänlig dal, där friden
emellan bergen bosatt sig" —

staden Riverside, cirka sextio mil öster om förstnämnda storstad. Det är en vacker och välbyggd stad och räknar väl närmare 20,000 invånare. Där finns bland annat af intresse för turisten en af amerikanska regeringen upprättad indianskola, som kostat öfver en half million dollars och i hvilken sex till sju hundra indianer af båda könen undervisas och uppfostras till nyttiga medborgare. Där finnas ock tvenne högskolor, en för gossar, som kostat $200,000, och en för flickor, hvars kostnad var $125,-000. Y. M. C. A.-byggnaden har kostat $100,000, och af stadens 30 kyrkor har en åtminstone kostat en lika stor summa. Staden har flera fina parker och bland dessa White Park med palmträd från olika länder och en s. k. Cactus Garden, som lär vara den största och mest fullständiga i sitt slag i världen.

Det är väl knappt någon af dem, som läsa detta, som ej med god smak ätit Riverside-navels, en af de goda frukter, hvilka gjort staden namnkunnig. Detta slags apelsiner infördes till Förenta staterna från Bahia, Brasilien, 1874, då tvenne mindre träd därifrån planterades i denna stad. Träden lefva ännu "med lite' lif", och man vårdar sig ömt om dem och har försökt att genom inympning söka förlänga lifvet så mycket som möjligt. Men det kanske mest märkvärdiga är något enastående icke blott i staden och landet utan äfven i världen. Jag åsyftar naturligtvis "Glenwood Mission Inn" och beklagar, att jag saknar material för en fullständig beskrifning därom. Af namnet förstår man ju, att det är ett hotell, men det är på samma gång kyrka, bibliotek, museum, trädgård m. m. Det täcker ett helt kvarter eller "block", är uppfördt i s. k. "Mission Style Architecture", i hvilken alla de gamla missionsstationernas säregna och för dem karakteristiska byggnadskonst upptagits och förevigats. Hotellet kallas ock "The Inn of the Bells", emedan däri förvaras den kanske största samling — öfver 300 — i världen af ringklockor från alla slags kyrkor och tempel, t. o. m. från Kina. Den äldsta bär årtalet 1247. Klockspel utföra skön musik från de olika tornen morgon, middag och kväll.

Men det var ju om påskottan, jag skulle berätta. På påskafton ledde, som fordom till Rom, alla vägar till Riverside, i hvars utkant bergshöjden Mt. Rubidoux är belägen. Och när mitt sällskap i skymningen anlände dit per automobil, var, bildligt taladt, staden full af folk, så att det var med svårighet vi slutligen erhöllo tak öfver hufvudet. Klockan fyra efter den nya tidräkningen — tre efter den gamla — väcktes vi på hotellet för att hinna kläda oss, som hastigast frukostera litet och begifva oss i väg mot höjden, spetsen af Mt. Rubidoux, där ottan skulle firas vid soluppgång. Men långt tidigare voro tusentals personer af alla åldrar, nationer och folk antingen redan däruppe eller på väg dit. Det var en i allo skön morgonstund och, lysta af en klar fullmåne på en stjärnklar natthimmel, hade många redan vid midnattstid börjat vandringen dit upp för att försäkra sig om goda sittplatser. Det beräknades, att närmare 20,000 voro uppe på berget — cirka sex hundra automobiler gjorde färden upp på den ena och ner på den andra sidan — när, så snart den första strimman af den uppgående solen skönjdes öfver horisonten, professor Gustav Hilverkus, såsom flera gånger förut, började att på sin kornett spela det allmänt kända och berömda musikstycket "The Holy City". Och det hördes vida omkring och stämde sinnena för det som komma skulle. Därpå följde en sång: "In the Cross of Christ I

Glory", under ledning af mrs Cora A. Merry och sjungen, icke blott af en stor kör, utan ock af den väldiga folkskaran, som därefter, med en teologie doktor John Smith Lowe från Boston som ledare, högt och tydligt läste Herrens bön "Fader vår". Sedan en storsångerska Mme. Mariska Aldrich sjungit ett solonummer: "Hear Ye, Israel", förekom responsorisk läsning af bibelverser af en prästman, dr Harry L. Boardman, och den stora folkskaran. Efter två sångstycken: "Unfold Ye Portals Everlasting" och "Lovely Appear Over the Mountains", sjungna af kören med solopartier af Mme. Aldrich, deklamerade den vidt och väl kände aktören Otis Skinner på ett mästerligt sätt Henry Van Dykes storslagna ode, hvilket skalden själf vid påskfirandet fem år förut uppläst härstädes. Detta, som på originalspråket kallas:

PÅSKOTTA PÅ MOUNT RUBIDOUX.

"God of the Open Air", torde ej vara allmännare bekant, och för att lämna en antydan om dess innehåll har jag försökt återgifva de två första stroferna på svenska, dock tyvärr med uppoffrande af rimsluten. (Jag hoppas någon af våra skalder "med Guds nåde" vill kläda dikten i värdig svensk dräkt.)

GUD I NATUREN.

Du, som din boning byggt så skön
Med blommor ned- och stjärnljus ofvanför
och rest ditt altar allestäds, —
på bergens höjd,
i skogig trakt, dunkel som mången dröm,
i dalar ljusa utaf källors tal,
på krökta udden utmed hvarje älf;
du, som påtagit morgonrodnans vingar
och dväljes ytterst uppå hafvets våg,
på fjärran öar, hvarest ebb och flod
den obeträdda strandens skönhet når, —
i väntan på tillbedjare, som nalkas
dig i naturen stor: —
till dig jag vänder mig, till dig jag ber,
naturens Gud.

II.

Dig sökande snabbt mänskohjärtat gick
ensamt och längtande
den första stunden uti enslighet,
och när en mystisk kraft
att känna och att älska morgons under
göts i hans ande och hans själ kom till, —
då mötte du ditt barn,
ej i en bortglömd helgedom
men ute i lustgårdens fria midt
och tog dess hand i din: —
där gick nu mänskan dagen lång i paradis
och uti kvällens svalka talade till dig.

Mme. Aldrich sjöng nu åter en sång: "Fear Not Ye, Oh Israel", och sedan därefter "America: "My Country, 'tis of Thee", gemensamt sjungits, uttalades välsignelsen af dr Lowe. Och därmed afslöts den hittills största och mest lyckade påskotta, som firats på Mt. Rubidoux. Det var nu full dager och deltagarna styrde sina steg därifrån, men i besittning af ett ljuft, ljust och hoppfullt påskminne, som sent bleknar.

Det är en synnerligen intressant historia, den om de många katolska missionsstationernas upprättande i California på sjuttonhundratalet, men den är alltför lång att inrymmas i detta sammanhang. Inalles voro de 21, och den första och äldsta grundlades i San Diego år 1769 af patern Fray Junipero Serra. De voro icke blott och bart kyrkor och skolor, ehuru det var deras första och viktigaste uppgift, utan befästade små städer, inom hvilkas murar ända till tre tusen personer af alla åldrar — spanjorer och indianer — hade sina hem och undervisades i allt möjligt af gagn för samhället. Ofvannämnde pater Serra var icke blott den förste utan ock den mest berömde och nitiske af dessa missionärer. Han ifrade oafbrutet för indianernas omvändelse, och när han afled 1784, kunde han glädja sig öfver att på de

sist förflutna tio åren hafva döpt och konfirmerat 5,309 personer.

Det var dansken, framlidne Jacob Riis, som på flera sätt inskrifvit sitt namn i Förenta staternas historia, hvilken under ett besök härute först framkom med förslaget att till Serras minne uppsätta ett kors på Mt. Rubidoux, och mr Frank A. Miller tillkommer äran af att hafva verkställt förslaget. Det skedde den 26 april 1907, då korset invigdes af en biskop Conaty. Påföljande påsk firades däruppe den första gudstjänsten, som sedan blifvit en hvarje år återkommande festlighet. Korset är af sådan storlek, att det kan ses på flera mils afstånd.

En hård lott eller en moders pröfning.

SAMHÄLLSLIF AF O. W. NEWMAN.

Forts.

IV.

Andra steget å det sluttande planet.

DET var under ett riktigt högtryck af tillfredsställande sällhetskänslor George denna gång återupptog sina studier vid läroverket. Ryktet om förlofningen hade sprungit före honom och var redan kändt i hans förra sällskapskretsar, hvilka alla gemensamt gåfvo George sina lyckönskningar.

Med en ny inspiration studerade nu George och gjorde märkbara framsteg i början af terminen, ända tills han började deltaga i de sociala tillställningarna igen, och hade dessa stannat vid hemmen bara, så hade väl icke faran varit så stor; men som nu staden var rikligt försedd med allehanda varitéer och andra förlustelseplatser af tvifvelaktig natur, så blef faran större. Genom kamratskapets inflytande — ty George kunde icke motstå det — kom han äfven i beröring med dessa platser.

I somliga af dessa fina "resorts" tillhandahöllos äfvenledes hvarjehanda likörer, och så måste ju naturligtvis studenterna smaka äfven på dem. Att göra sig till godo af detta, ansågs fullt värdigt deras stånd, och den som icke gjorde det, blef beledd såsom en vek, omanlig tölp, och på den listan ville naturligtvis icke George ha sitt namn. Dessutom kunde det ju icke vara något farligt eller orätt uti att begagna likörer, då ju äfven så ansedda familjer som Paulinas onkel begagnade dem. — — —

Så där reflekterade George. Krogen och de starkare spritdryckerna, för hvilka hans moder ända från barndomen varnat honom, skulle han naturligtvis afhålla sig ifrån.

Men hvad händer? — Jo, en lördagseftermiddag, då han som vanligt gick ut i staden, sammanträffade han med ett halft dussin studentkamrater, som bjödo honom in på en biljardsal, till hvilken en af de finare krogarna var ansluten. George kunde icke se någon anledning att motsätta sig bjudningen, platsen var ju äfven snygg och inbjudande, och så följde han med. Sedan sällskapet spelat en stund, kom kyparen rundt med glasen, och naturligtvis måste man smaka på det läckra innehållet! Så spelades en stund och så blef det någons tur att bjuda på en rund af det läckra igen. På detta sätt fortsatte man med att smaka och spela, spela och smaka, tills hela sällskapet började blifva allvarligt berusadt, och den ständigt växande munterheten började blandas med gräl och slagsmål, hvarvid polisen måste gripa in. Som det var första gången George var antastad, slapp han undan arrestering. Men nästa gång, hvilket inträffade en månad senare, då George i ett liknande sällskap påträffades, fick han husera i finkan öfver natten. Lyckligtvis kom icke detta till fakultetens i skolan kännedom under Georges vistelse där. Alltnog så hade detta sällskapslif blifvit anledning till att väcka en slumrande demon hos George, som omsider störtade honom i det förskräckliga fördärf, som afslutar hans historia. . . . Begäret efter starka drycker låg nedärfdt i blodet hos George. Hans farfar lär varit en älskare af starka dryckor; därtill hade hans egen fader i sin ungdom begagnat spirituosa. Det behöfdes därför blott sätta tändstickan till, och så uppflammade den tillfälligt dämpade lågan. . . . Ack, att den aldrig blifvit tänd, och att ingenting funnits till dess näring! Då hade George undkommit sitt sorgliga öde. — — —

Emellertid hade George börjat slappa af betänkligt i sina studier fram på terminen, och det visade sig nu som om hans framgång började blifva något osäker. Professorerna försökte göra sitt bästa för George, men det kunde ändå icke bringa honom öfver medelmåttan, och med de betygen afslutades nästa termin. Slutterminen vid läroverket blef också af enahanda art med den föregående. Han studerade icke längre med samma ambition som den första tiden; han nöjde sig nu med att nå graden medelmåttig.

Med knappa betyger afslötos Georges juridiska studier, och med dem återvände han nu till hemstaden.

Genom underrättelser från de i collegestaden boende släktingarna hade det mindre lofvande resultatet af Georges studier kommit till familjen Hoffmans kännedom. En lätt slöja hade bredt sig öfver det förut innerliga förhållandet mellan honom och familjens medlemmar. De liksom anade oråd, fastän utan annat att grunda sin farhåga på än släktingarnas bref. De förstodo att George råkat i dåligt sällskap och njutit spirituosa, men att han någon gång varit berusad — det trodde de likväl ej.

När nu därför domare Hoffman fick se Georges betyg,

förstod han att en särskild förändring måste förekommit i Georges lif, som förvandlat hans karaktär. Sin missräkning kunde han naturligtvis icke dölja för George. Dock sade han ingenting till honom därom; han var besluten att låta det aflöpa i lugn, tills han blef i tillfälle att vidare pröfva George. Några anordningar för hans mottagning från skolan voro såväl nu som förra året lämnade ur räkningen, hvad Hoffmans beträffade, till Georges stora missräkning! Djupt förkrossande kändes detta förhållande äfven för Paulina, som lidit däraf i lika mån som hon älskade George, och Paulinas kärlek hade varit både varm och djup. . . . Af brefven från George hade hon förstått att något inträffat med honom, som tydde på en förändring, den han afsiktligt försökte dölja, dock utan att lyckas. Detta var äfven förhållandet nu, sedan de träffats personligen, och Paulina delgaf honom sina aningar. George ville på intet vis erkänna, att några som helst anledningar till farhågor förefunnos, och därvid fick det ju bero tills vidare, utan att Paulina var på minsta vis mera tillfredsställd än förut.

George vågade — och ville — ej yppa sitt fall för någon, icke ens för Paulina; därtill var han alltför stolt. Han litade för öfrigt så fast på sin förmåga att kunna öfvervinna det genom att ej mera falla.

Det innerliga förhållandet emellan Paulina och George hade nu likväl fått en "knäck", hvarifrån det sedermera aldrig förmådde resa sig.

Den enda hos hvilken ingen förändring inträdt var Maria Stone. Fullkomligt omedveten om det som gaf anledning till funderingar och farhågor hos andra, gladdes hon och trodde endast det bästa om sin son; för resten det enda fullt möjliga för en moder.

Visserligen hade hon tyckt det litet underligt, att den snälla Hoffman-familjen icke bjudit dem nu som de gjort förut, men hon hänsköt det till brådskan på kontoret — som enligt Georges meddelande varit särskildt påträngande de två sista åren.

Denna gång hade hon också styrt till med en extra liten anordning, med hvilken hon ämnade fira sonens hemkomst, och hvartill hon ämnat inbjuda Paulina och kanske någon mer. Men på Georges inrådan afstod hon därifrån, han kände det för tillfället bäst att icke så mycket orda om och ordna med någon af Hoffman-folket, utan låta allting passera så lugnt och obemärkt som möjligt. För modern ursäktades saken med att han tyckte deras bostad var allt för simpel för Paulina och att de hellre borde vänta därmed, tills de hunnit få någon bättre. Däri instämde nu äfven hon, och så firade moder och son välkomstfesten allena.

Glada voro de äfven båda, fastän Georges glädje var något störd; Marias däremot var hel och fulltonig.

Ack, huru tillfredsställd och glad hon var att nu äfven se sin sista fantasibild så nära fullkomningen. — Det var ju blott litet som skymde ännu — ett steg till och så var målet vunnet. . . . En källa till mycken glädje var äfven Georges förlofning med Paulina. Däri såg hon hans lycka betryggad i hans framtida hem. Skulle hon någonsin få se detta hem i verkligheten? — Hon hade godt hopp därom! Snart skulle ju deras bröllop firas enligt öfverenskommelse, och den dagen önskade nu Maria få skåda, lefva eller dö sedan. Den intet ondt anande, nu så lyckliga modern, skulle dock snart få förnimmelser af missräkningar igen — något från hvilket hon under en följd af år nådeligen varit skonad. Stingen af missräkningen kännas djupare, om de förorsakas af den man håller kär. — Stinget af missräkning i fråga om hjärtats afgud är dödande. . . .

George skulle nu enligt det förut fattade beslutet intaga en permanent plats i lagfirman Hoffmans tjänst, såsom praktiserande advokat inför domstol. Hoffman lät honom dock en tid stanna i sin förra befattning på kontoret. George utvecklade nu såsom förut god skicklighet och flit under det första halfåret. Detta skänkte Hoffman icke ringa tillfredsställelse och äfvenså hela familjen, som ingenting hellre önskade än att se George utvecklas till den man, som de med sådan stolthet önskat kora till Hoffmans efterträdare både i hemmet och affären. Detta hoppfulla mål syntes nu på väg att klarna igen, efter att en tid ha varit dimomtöcknadt, och den som mest af alla gladdes däråt var Paulina, som trots töcknet icke kunde annat än älska George, fastän med känslan af ett sår i hjärtat.

Säkerligen skulle äfven allas önskemål blifvit fylldt, om icke kung alkohols drakar varit tillåtna att bygga sina bon rundt stadens gator, hvarifrån de sände sina förgiftade ångor, så intensivt tjusande för de arma, som en gång fallit offer för giftets berusningskraft.

Det var nämligen Georges lott att hvarje dag passera flera af dessa satans apotek på vägen från och till kontoret, och för hvarje gång han kände lukten från dem följde en frestelse att gå in. Modigt hade han dock bekämpat frestelsen i medvetandet af hvad som kunde följa på en eftergift. George kände att han icke längre var en fri person. Han hade gripits af en kraft, som understundom på en hårsbredd när var honom öfvermäktig, och han började verkligen frukta, att han skulle duka under.

Ack, att George vid denna tid fått den starkares hjälp, dens som kommer ofvanefter! Han förstod tyvärr icke att söka, och så miste han den hjälpen. George kämpade sina strider ensam, och ingen människa visste något därom. Han var besluten att kämpa striden allena, vinna eller förlora. Det är utan tvifvel en nobel slutsats detta, så värdig mannen. Djupt måste man därför beklaga den människa, som utaf yttre lockelser i förbund med nedärfda inre svaghetsböjelser dukar under i den hårda tvekamp, i hvilken så få genom den egna kraften blifva segrare. Ytterst otillräcklig måste också den samhällsförfattning anses, som icke i sin lagstiftning inrymmer och alstrar de element, som på allt möjligt sätt befordra karaktärens stärkande äfven hos svagare individer. Men en statsförfattning som hägnar element, som ruinerande ockra på svagare individers

onda böjelser, är själfomstörtande och i detta afseende outhärdlig. . . . En statsförfattning måste för att motsvara sitt ändamål göra det så lätt som möjligt att handla rätt, och så svårt som möjligt att göra orätt — taga hänsyn till den svages bärkraft. Och icke såsom nu i många länder vice versa. "Endast det samhälle är starkt, hvars svagaste individ är skyddad!"

Forts.

"UTE UR SYNHÅLL, SLUTEN UR HÅG."

EFTER DANSKAN AF J. A. NORDLING.

"Ute ur synhåll, sluten ur håg"
Mången en mor i hjärtängslan låg
vid tanken på sina kära.
Hon kan inte glömma och vill inte heller.
Tanken är där just där det gäller:
"Mån' tystna'n kan innebära,
att döda äro de kära?"

"Ute ur synhåll, sluten ur håg"
hjärtat sig häfver lik vinddrifven våg,
som skeppet med slitet ankar.
Hon gaf honom "jag" — han svor under gråt:
"Intet i lifvet får skilja oss åt."
Nu går hon dock ängslig i tankar,
undrande hvar han nu vankar.

"Ute ur synhåll, sluten ur håg" —
Själfviskheten den håller med tåg,
blindgör all människovärlden.
Man hoppas så länge hoppet kan trifvas,
kan man ej längre med hoppet upplifvas,
tappas man bort här i flärden;
möts kanske dock efter färden.

Klockaren som skattgräfvare.

FOLKSÄGEN UPPTECKNAD AF ELIAS GRIP.

EN socken på uppländska landsbygden bodde för många år sedan en klockare, som hette Molund. Det var en karlakarl af gamla stammen. Inte hade han gått igenom något seminarium, men att lära barn läsa, skrifva och räkna, det hade han tagit sig till med själf; och lära kunde han, fast inte gick det till efter nutidens metoder förstås. Som ung pojke hade han kommit hit upp från Småland; folk säger, att han var skomakare till en början, men flink var han att räkna, och att sjunga hade han inte sin like i hela socknen. Hur han gick och sjöng, snart hade han sjungit sig in riktigt hos Erik Lars Ersson i Oppgården. Det märktes då tydligt, för han var där och satt och pratade och sjöng nästan hvarenda kväll. Till att börja med tyckte Erik Lars Ersson inte riktigt om det där, ty Molund var en fattig stackare, och nog var det lätt att begripa, att han gick och fjäsade efter Anna-Stina, och hon var inte okänslig för den sångarhyllning, som bragtes henne af den ljushårige, rödkindade smålandspojken. Erik Lars' mor var emellertid en förståndig gumma. Hon tyckte det vore synd, om inte Anna-Stina skulle få den, som hon tydligen tyckte bäst om af alla gossar där på trakten, fast det var bra ledsamt, att han var fattig förstås. Så gick hon och funderade på saken i flera dar och var fåordig och tvär alldeles emot sin vana. En afton hade hon emellertid funnit lösningen af problemet. Det var när Molund satt och sjöng en af sina vemodiga visor. "Nog vet jag, hvad det kan bli af dig", sade hon hastigt och vände sig till Molund.

"Hvad då?"

"Klockare ska du bli, det är klart. Hvarför skulle vår Herre annars gett dig en så präktig hals att sjunga med?"

Molund ljusnade. Att få intaga en så framskjuten plats i socknen hade han inte drömt om.

"Men hvar skall jag få pengar ifrån till att gå och lära spelning då?"

"Det blir nog bra med det", mente Erik-Lars-Ersmor, och samma kväll talte hon både länge och väl med sin gubbe om saken, och slutet på visan blef, att Erik Lars Ersson for till staden och tog ut en summa pengar från sparbanken och lånade Molund. Och Molund blef ifrig förstås och spelade och sjöng af alla krafter, till dess han var utlärd. Sedan kom han tillbaka till Skuttunge socken, och här kände folket honom sen gammalt, och han hade ej svårt att sjunga sig till platsen efter den gamle klockaren, som supit ihjäl sig på ett kalas. Och så gifte han sig med Anna-Stina, och det blef ett bondbröllop efter gamla stilen, som varade i dagarna tre.

Och nu när den här skattgräfningen ägde rum, som jag strax skall förtälja om, hade han själf blifvit gammal och grå. Molund hade en egenhet, som lifligt senterades och uppskattades af många i församlingen, men

som den uppväxande generationen just inte kunde förstå sig på, och det var hans stora benägenhet för skrock och vidskepelse af alla slag. Själf var han söndagsbarn, var född med s. k. segerhufva och hade sett och hört både ett och annat, som inte faller inom den hvardagliga erfarenheten. Nära klockarebostället bodde en gammal bonde, som hette Mats Anders Andersson. Det var Molunds förtrogne, och ofta sutto de båda gubbarna och berättade för hvarandra om troll och spöken och bergtagna. Och när klockaren i skolan kom in på andra budordet, där svebiliska katekesen varnar för tron på skogsrån, sjörån, tomtegubbar och mera sådant, då kunde det hända, att skolbarnen fingo åtskilliga småhistorier om dessa naturväsen till lifs, och i enskilda samtal var han outtröttlig att berätta.

Molund hade under sin långa lefnad lärt sig att värdera jordiska ägodelar, kanske till och med mera än som var nyttigt för hans sinnes jämnvikt. Med sin vän och granne Mats Anders satt han ofta och talade om de ofantliga skatter, som enligt folktron ligga begrafna här och där i jorden, svartsjukt bevakade af trollen och bidande den man, som kunde bryta trollens makt. Ett par stenkast från kyrkan lågo några kullar, om hvilka traditionen hade mycket att förtälja. Enligt sägnen skulle denna plats ursprungligen varit bestämd för kyrkbyggnad, och arbetet hade också påbörjats, men samma källor visste att förmäla, att platsen i den grå forntiden användts till "harg", d. v. s. offerställe, och att jättar och troll därför på inga villkor ville tillåta, att en åt hvite Krist helgad byggnad uppfördes på den plats, där de en gång själfva fått mottaga folkets offergärder. Hvad som byggdes om dagen, refvo därför trollen ned om natten, och till slut måste människorna uppgifva försöket, och kyrkan förlades på sin nuvarande plats. En och annan gång förde emellertid trollen upp sina skatter i dagsljuset för att "vädra" dem, som det hette, och den, som då råkade passera stället och visste att knipslugt begagna sig af tillfället, kunde lätt nog skrapa till sig en del af härligheten. Molund hade hört många berättelser härom. Så var det en drängpojke, som var ute och vallade en sommarmorgon. Då han gick öfver en af de ofvannämnda kullarna, fick han se något, som låg och glänste och skimrade i solskenet och bjärt stack af mot det gröna, daggfriska gräset. Han trodde först, att det var ett dvärgsnät, där daggdropparna glänste i solen, men då han kom närmare, såg han tydligt, att det var en tallrik. Han kom då ihåg, att han befann sig på trollhögen och kastade sin fällknif öfver det blänkande föremålet. Och när han kom fram, låg där en glänsande guldtallrik. Gossen var ej sen att taga upp den, och följande dag gick han till prästen och visade sitt fynd. Prästen lät sälja guldtallriken i stan, och af pengarna behöll gossen ena hälften, och den andra hälften skänkte han till kyrkan.

Dylika historier uppeggade allt mer den gamle klockaren. Dag efter dag gick han till högen för att se, om lyckan någon gång skulle vara honom huld, men förgäfves. Aldrig behagade trollen "vädra" några saker, när han kom dit. Det hjälpte ej, att han hvar och hvarannan natt drömde om de härligaste saker; då han kom dit på morgonen, såg han blott gräs och blommor, men af skatter inte ett spår. Till slut blef han dyster till sinnes och retlig och oförnöjsam, han, som förut hade varit glad och hurtig. Hans vän Mats Anders kunde ej undgå att märka förändringen och frågade honom om orsaken, men klockaren ville ingenting säga. Slutligen en eftermiddag, när han och Mats Anders sutto och pratade riktigt förtroligt vid en enkel kaffegök, kunde han ej längre ensam bära sin grämelse. Han måste ge den luft.

"Hör du Mats!" sade han.

"Nå? Hvad är det om?" sade Mats.

"Jo, det är den där trollhögen bortom kyrkan, som inte ger mig någon ro. Jag vet, att det finns orimligt med slantar och skatter och grannlåter där, och att veta att man har så mycket precis rakt under sina fötter och ändå inte komma åt en enda smul, det är allt så att man kunde få gallsjuka för mindre. Tycker du inte det?"

"Ja, nog har jag, så jag reder mig till döddar", tyckte Mats — han var en af de tätaste bönderna i socknen — "men nog kunde det vara roligt att se dom där skatterna förstås. Och jag sitter just som och tänker, att det kunde fäll inte vara så omöjligt, att vi kunde komma åt dom."

Klockarens ansikte ljusnade. "Så? Hur skulle det gå till då?"

"Vi går åstad och gräfver förstås. Man lägger ut verktygen, spett och spadar och hackor och tocke där tre torsdagsnätter å rad, och sen går man åstad och gräfver den första torsdagskvällen efter nytändningen. Då råkar man på jordgodset. Men det första man försöker flytta det ur stället, så kommer trollen, och då är det fråga om att inte vara rädd, förstår du. Hur dom än åbäkar sig, så får en inte öppna mun och säga ett evigaste knyst, och inte får en skratta heller och inte gå sin väg, för då är det slut, och jordgodset ligger där det ligger, och själf kan man hitta på att bli svedd om öronen också."

Ja, Molund han tyckte allt, att det där lät litet kusligt. Han satt tyst en stund, och de små grå ögonen glimmade af snikenhet. Så tog han sig en stor sup och blef morsk och sa:

"Jag tror allt, att vi gör ett försök. Talträngda är vi fäll inte som gamla käringar, och till och låta bli att skratta ska fäll inte vara någon konst för en gammal, förståndiger karl."

"Då är saken afgjord", sade Mats. "Inte en kotte får veta något om det, förr än vi ha skatten inbärgad."

Tre på hvarandra följande torsdagskvällar gingo nu de bägge gubbarna och knogade upp spett och ett och annat verktyg och ordningar upp på trollkullen, och på fredagsmornarna buro de hem dem igen. Så kom den efterlängtade afgörande dagen; det var en höstdag med klar, kylig luft. De båda gubbarna kunde knappast

tänka på annat än nattens äfventyr. Långsamt förgingo timmarna, och ändtligen blef det kväll. När det var tyst i byn och alla hade gått till hvila, togo båda sina verktyg och tågade långsamt den välkända vägen upp till trollkullen. På ena sidan af kullen låg en björkdunge, och mellan trädens toppar skimrade nymånens blänkande skära. På den andra sidan sträckte sig en bred äng, som sakta sluttade ned mot ån. Ur vattnet uppsteg en lätt dimma, hvilken som en ljus slöja bredde sig ut öfver den närmaste delen af ängen. På ett stenkasts afstånd såg man den gråhvita, dammiga landsvägen, som förde fram till kyrkan. Dess spetsiga torn höjde sig som en svart pilspets öfver de omgifvande träden, och murarna lyste hvita i det svaga månskenet.

De båda männen satte sig ned på kullen bredvid sina verktyg och väntade, till dess tolfslagen från kyrkans tornur förklingat och allt var tyst omkring dem. De sågo sig forskande omkring, liksom för att söka efter någon förborgad fiende och satte därefter på samma gång, liksom på ett gifvet tecken, spadarna i marken. Arbetet gick raskt. Snart var den mjuka myllan genomgräfd, och grus och stenar rasslade mot spadarnas järn. Klockaren tordes nätt och jämnt se sig omkring. Det minsta prassel i buskarna nedanför kullen kom hans hjärta att klappa häftigare. Han stod vänd mot ängen, och ur den hvita dimslöjan tyckte han sig se dunkla gestalter dyka upp. Ängsligt tittade han upp på sin granne. Denne stod där och arbetade lugnt, som hade han en vacker sommardag gräft i sin trädgård. En timme hade förflutit; ingenting annat än stenar och jord hade gräfts upp, och ingenting ovanligt hade hörts af i deras närhet. Då stötte plötsligt Mats Anders' spade på ett hårdt föremål, som gaf en skarp klang af metall. De båda männen fördubblade sina ansträngningar, och snart hade de blottat locket af en väldig kopparkista. Nu togo de tag vid sidan för att bända upp den, men klockarens fot slant, och han föll på knä vid sidan af gropen. I sin ifver att gräfva vidare hade ingen af dem haft tid att se sig omkring, men nu reste klockaren sig upp och fick därvid se en syn, som jagade hvarje droppe blod från hans kinder. Rundt omkring högen sprungo i en vid cirkel mörka skepnader, något slags sagolika djur, som närmast liknade väldiga kattor med gnistrande, röda ögon. Allt fortare rörde sig djuren, allt vildare blef deras hemska ringdans. Klockaren tyckte, att han liksom genom en magisk kraft drogs in i den hemska dansen. Han bet samman tänderna för att kväfva ett utrop af förskräckelse, men kom ihåg varningen för trollen och fattade ånyo sitt spett och gräfde oförtrutet vidare.

Nästa gång var det Mats, som tittade upp. Då var den hemska synen försvunnen, men med ett annat gyckelverk sökte trollen denna gång bringa skattgräfvarna på fall. På ängen strax nedanför kullen syntes ett väldigt halmlass, som sakta kom framskridande öfver tufvorna. Till en början kunde ej någon dragare upptäckas; det såg ut, som om lasset ensamt rörde sig framåt, men då det kommit litet närmare, märkte de gräfvande, att framför lasset gick en liten ynklig, halt höna och släpade lasset efter sig vid ett svart snöre. Det hela såg så löjligt ut, att de båda gubbarna måste nypa sig i armarna för att låta bli att skratta. De förstodo genast, att det var trollen, som ville narra dem, och brydde sig därför hvarken om hönan eller lasset, utan togo nya tag för att så snart som möjligt få upp den dyrbara kistan och dela skatten. Snart hade de gräft omkring kistan på alla sidor och stodo just i begrepp att lyfta upp den, då de fingo höra dofva röster. De kunde ej låta bli att se upp och varseblefvo då på landsvägen två väldiga gestalter, jättar så fruktansvärda, att de aldrig hade kunnat drömma om tillvaron af dylika väsen. Och de hörde, hur jättarna mullrade och tasslade med hvarann.

"Hocken af dom där pysslingarna ska vi ta?" sade den ene jätten.

"Jag tror vi tar honom med röda toppmössan" — det var klockaren, som hade tagit på sig sin röda nattmössa.

Då blef klockaren rädd och arg på samma gång, för att de inte lika gärna kunde ta Mats. Han glömde bort både skatt och tysthetslöfte och skrek med full hals:

"Nej, så ta me håken ni ska ta mej!" Och med det så slängde han spettet i marken och sprang iväg till byn, och Mats Anders måste följa med han ock, inte tordes han stanna kvar ensam inte.

När gubbarna kommo hem till gårdsgrinden, så hörde de, hur det skrattades alldeles hiskligt uppe i backen, och då begrepo de, att de hade låtit lura sig af trollen, men kopparkistan med skatten ligger kvar i trollkullen än i dag.

"VÅRT DAGLIGA BRÖD." MÅLNING AF ANDERS ZORN.

"Den hemlöses stjärnor".

SANNSKILDRING AF "BIRDIE".

Anstalten för sinnesslöa.

"HALLÅ, flickor, vet ni att det har kommit ett par nya sköterskeelever i dag?"

"Nej, hvad säger du, Hanna, har du sett dem?"

"Ja, föreståndarinnan, fröken Holmquist själf, har just kommit upp till anstalten med de båda. Den ena heter Signe och är dotter till en folkskollärare långt upp i Dalarne någonstädes, och den andra kallas Bertha och liknar Melkisedek däri att ingen vet hvar hon är kommen ifrån, enär hon är utan både föräldrar och släkttafla!"

"Lik honom i ålder också?" undrade en af sköterskorna.

"Nej, för all del", upplyste Hanna med en grimas, "hon är bara en halfvuxen unge, på sin högsta höjd kanske sexton år, och Signe är ungefär af samma ålder, ehuru icke fullt så ohjälpligt barnslig som den andra. Och att tänka sig att dessa barnungar skola efterträda de gamla sköterskorna! Fröken Holmquist sade att de skulle få försöka med salarna '3' och '4' på första afdelningen samt att de fick begynna med vakten i eftermiddag. Men det vill jag bara säga ifrån, att vördade föreståndarinnan må själf se efter de nya exemplaren, inte blifver jag den som lägger mig i huru de sköter sina salar. För öfrigt blir de naturligtvis kamrater på afdelningens sköterskerum, så ingen af oss behöfver att ha något med dem att göra. Men skynda på ni flickor som skola med uti vakten, det är redan slut på vår fattiga middagsro, och vi måste ge oss af för att aflösa förmiddagsvakten."

Fyra af sköterskorna åtlydde kallelsen och alla styrde sina steg genom den ståtliga och rymliga park, som tillhörde anstalten. Komna i närheten af en stor öppen plats, ungefär i midten af skogen, sågo de att förmiddagsvakten hade slagit läger med sina skyddslingar, trötta som de voro efter en lång promenad, och fröken Holmquist med de nykomna sköterskeeleverna hade sällat sig till dem.

"Hörde ni talas om den där bonden, som häromdagen kom för att söka föreståndarinnan och när han ändtligen hade funnit henne, upphof sin röst samt talade och sade: 'Har jag den äran att tala med *öfveridioten?*'"

"Håll munnen på dig, Hanna", fräste sköterskan Emma, "du öfverdrifver som en knekt och ljuger som en författare, ser du inte att Hennes Nåd har fått ögonen på oss och vi måste bjuda till att se andäktiga ut."

"Hvad, niger du redan så djupt", fortsatte Emma med ett fnitter, när Hanna i sin ifver att betrakta och kritisera nykomlingarna icke såg sig bättre för än att hon gjorde kullerbytta öfver en stubbe.

Sköterskorna Anna och Johanna gingo stillsamt och tyst samtalande på något afstånd ifrån de andra två. "Stackars barn", sade den sistnämnda medlidsamt, "säkert ha de för första gången lämnat sina hem, och naturligtvis ha de kommit hit utan en aning om hvad det vill säga att sköta idioter."

"Äfven jag känner det svårt för deras skull", svarade Anna, "och vi måste göra hvad vi kunna för att skydda dem ifrån Hannas och Emmas inflytande. Som du vet har vi bönemöte på vårt sköterskerum i kväll, sedan vi lagt våra barn, och vi kunna börja med att bjuda dem in. Kanske äro de båda troende!"

"Och om inte", tyckte Johanna, "så kunna de ju snart bli det."

— — — — — — — — — — — — —

Stackars liten Signe och Bertha, det var nog inte så lätt att finna sig i de nya förhållandena. De hade aldrig förut sett en sinnesslö människa, och att nu med ens blifva förd in ibland ett hundratals skrikande och fånigt gestikulerande idioter, hotade att taga allt deras mod. En gosse vid ungefär samma ålder som de båda sköterskeämnena var en af de första, som presenterade sig. På oerhördt spinkliga och stapplande ben kom han med otrolig fart hoppandes bort till dem.

"Wa', wa', wa' heter du?" skrek han i yttersta upphetsning och slog sina långa, seniga armar omkring Signes hals. "Ja, ja, ja he-he-heter Rick-Rick-Rickard!"

"Var inte rädd", sade föreståndarinnan, då hon såg den förskräckta flickans likbleka ansikte och fåfänga försök att komma loss. "Rickard är en af våra allra snällaste gossar."

"Kom hit till tant Alma", fortsatte hon, vänd till den allt jämt snattrande gossen, "och lofva mig att alltid vara snäll och lydig mot dessa dina nya sköterskor."

Nästa syn var en femtioårig kvinna, hvars ben voro alldeles förlamade. Hon satt i en hög korgstol, och hennes hufvud var onaturligt stort och fult, med en viss likhet af ett hästhufvud.

"Tant Alma, tant Alma, kom hit till lilla Ebba", joll-

rade gumman, medan saliven från hennes mun rann i en bred ström öfver läpparna.

"Se där, detta är Ebba", sade fröken Holmquist. "Hon är dotter till en af våra mest briljanta författarinnor och är för öfrigt allas vår kelegris. Och som hon ligger på småbarnssalen n:r 3, så får syster Bertha henne på sin lott. Som synes är stackars Ebba alldeles hjälplös, och det blifver att lyfta henne flera gånger om dagen. Hon är ju ganska tung och besvärlig att handhafva, men jag hoppas att ni skall orka med det."

"Goddag, fröken Holmquist", sade en manlig röst. "Jaså, detta är de nya sköterskorna. Mitt namn är Uno Verner. Jag är af en ansenlig och förmögen familj; min broder har storartad affär i Stockholm och umgås med kungen. Jag spelar alla slags instrument och har själf gitarr, cittra, flöjt och orgel. För öfrigt bor jag i Skogshyddan och har min egen sköterska. Ni äro ytterst välkomna att besöka mig där!" och höfligt lyftande sin mössa aflägsnade han sig stolt och högrest.

"Kan det verkligen vara en idiot?" frågade Signe andlöst.

"Ja, han är en af barnen", sade föreståndarinnan med ett vinnande leende. "Ser ni, lilla vän, vi använder aldrig benämningen 'idiot'; vi tycka bättre om att kalla dem för 'barn', och utan hänsyn till ålder förblifva de alltid som barn till sinnet och förståndet."

"Det påminner mig", sade Signe tankfullt, "om en kyrkvaktare, som hade för vana att på ett alldeles särskildt vördnadsfullt sätt bemöta en idiot, hvilken brukade gå till gudstjänsterna i kyrkan. Och tillfrågad hvarför han alltid bugade sig så mycket djupare för den sinnesslöe mannen än för någon annan, svarade han: 'Emedan hans förstånd är hos Gud.'"

"Ja, däri ligger en djup sanning", svarade föreståndarinnan allvarligt, "och ingen kan göra mer anspråk på himmelriket än dessa vanlottade och värnlösa, hvars enda men stora företräde ligger i deras enfaldiga tro på Gud. De äro icke så 'visa', att de kunna befatta sig med tvifvelsmål och spekulationer angående Herrens tillvaro. Det är ofta rörande att se deras barnsliga tillit för hans kärleksfulla omsorg och höra deras enkla barnaböner. Men för att nu återgå till Uno, så är han verkligen, oafsedt sin barnsliga skrytsamhet, mycket musikalikt begåfvad. Han är en mästare af snart sagdt hvilket instrument som helst, och ehuru alldeles okunnig om noter, är hans 'gehör' nästan ofelbart, och dock, fast nu en trettio års man, står han i alla andra afseenden på ett barns ståndpunkt. Vi har en annan gosse vid samma ålder, som också på sitt sätt är ett snille. Han ritar och målar de allra finaste skisser, af hvilka en tafla fick ett större pris på en utaf våra länsutställningar. För icke länge sedan förärade han mig en ritning af anstalten med alla dess sju olika byggnader inbegripna, och det var i sanning ett verkligt mästerstycke. Äfvenså ha vi några äldre flickor, som dagligen äro sysselsatta med de mest brydsamma kontsväfnader, och flera af deras alster har fått pris på länets årliga utställning. Vi har också en slöjdsal, där flertalet af de äldre gossarna utföra många beundransvärda arbeten. Men trots detta kunna de dock aldrig släppas ut på egen hand, utan måste alltid ledas, öfvervakas och bemötas såsom barn."

"Hvilket vemodigt och fint ansikte", anmärkte Bertha, pekande på en femtonårig flicka, som helt stilla satt på en stubbe med händerna andäktigt hopknäppta.

"Å, det är lilla Eva", svarade fröken Holmquist leende, "hon är allas vår näktergal, ingen kan ha vackrare sångröst än hon."

"Hvem talar om Eva? Eva är snäll flicka i dag! Eva frågar hvem det är som talar om henne. Ja, det gör hon! Eva vill veta . . ."

"Känner inte Eva igen mig i dag?" frågade fröken H., mildt afbrytande.

"Är det kanske sköterskan Anna?" undrade Eva, "eller kanske Millan?"

"Ser du inte att det är tant Alma?" sade en käck pojkbyting, som stod bredvid.

"Ja, tant Alma var det ju. Eva har varit snäll i dag! Kanske pappa kommer och hälsar på Eva snart, då hon är så snäll? Jag skall väl sjunga en sång nu då, för Eva är mycket snäll", och härpå klappade hon sig själf på kinden samt stämde upp med: "Tryggare kan ingen vara än Guds egen barnaskara."

De båda nykomna stodo med tårar i ögonen, när den lilla sångerskan hade slutat.

"Så vackert", sade Signe, "men jag kan inte förstå, hur hon kan komma ihåg alla verserna utan att stappla på ett enda ord?"

"Ja, det är verkligen förvånansvärdt", genmälde fröken H., "huru hela sånger kunna med synnerlig lätthet fastna i hennes minne, då hon däremot aldrig kan komma ihåg t. ex. mitt eller sin sköterskas namn, ehuru hon hört det hundratals gånger."

"De flesta af barnen se glada och lyckliga ut", tyckte Signe.

"Ja, de veta icke mycket om hvad bekymmer vill säga. Andra förhållanden var det emellertid för en 50 år sedan, då det här i landet icke fanns ett enda verkligt hem för de sinnesslöa, utan det allra vanligaste var, att de installerades på fattiggården, där de voro utsatta för såväl den gröfsta vanvård som för smädelser och förakt. Min företräderska, fröken Carlgren, var banbrytare för sinnesslövården här i landet samt grundläggare af denna Sveriges första och största samt, om jag så må säga, modernaste anstalt. Numera ha vi en statens anstalt för sinnesslöa i hvarje län, och de respektiva landskommunerna ha att på det allra noggrannaste tillse, att de sinnesslöa barnen få lämplig vård och skydd. Fröken Carlgren var ett af Gud verkligt utvaldt redskap till att föra fram dessa värnlösas sak. Hon lefde och dog som ett helgon, älskad och uppskattad af alla samhällsklasser."

"Men", slutade föreståndarinnan med en suck, "det var ingen lätt sak att upptaga hennes mantel och tillfredsställa alla de anspråk, som ställdes på efterträdaren.

Dock har jag försökt att göra min plikt, icke arbetande såsom en ögontjänare för att behaga människor, utan sökande att tjäna Herren i dessa hans minsta små, vetande att hvad vi gör till dem, det har vi också gjort åt honom. 'Deras änglar se alltid den himmelske Faderns ansikte.'

"Nu är det dock tid för mig att återvända till mitt kontor. Stadens kyrkoherde, som också är anstaltens ordförande, kommer hit i eftermiddag för att senare hålla aftongudstjänst i bönsalen, där sköterskorna med sina barn samlas hvarje morgon och afton. Det vore åtskilligt mer att tillägga angående edert arbete, men jag skall nu öfverlämna eder båda åt de äldre sköterskorna. De flesta af våra sköterskor äro allvarliga kristna, hvilka djupt känna sitt ansvar och sina förpliktelser mot dessa åt dem anförtrodda barn samt utföra sitt arbete inför Herrens ansikte. Vi ha till exempel 'Charlott i Skogshyddan' med sina tolf vuxna gossar, och om någon kan sägas vara fullkomligt trofast och hängifven sitt kall, så är hon det. I mer än tjugofem år har hon stått på samma plats som en verklig moder för dessa ofta nog alltför tålamodspröfvande gossar. Men aldrig har jag funnit henne annat än lycklig och nöjd i sin lifsuppgift. Och utom henne har vi sköterskorna Mathilda, Maria och Stina med flera, hvilka alla utfört ett mest berömvärdt och förtjänstfullt arbete under en 25 och 30 års tid. För närvarande har vi dock några yngre sköterskor, hvilka ännu icke ha sett sig i stånd att helt uppgå i anstaltens och barnens intressen. Emellertid kunna vi icke aflägsna dem, så länge de sköta sitt arbete ordentligt och för öfrigt behandla barnen väl."

Fröken Holmquist presenterade nu de båda sköterskeeleverna för de fyra vakthafvande sköterskorna.

"Edra nya kamrater här", sade hon, "kunna tills vidare gå med såsom två extra i vakten, tills de blifva mer kända med barnen. Och som systrarna Anna och Johanna har salarna '1' och '2' på samma afdelning som systrarna Bertha och Signe, anbefaller jag dem alldeles särskildt åt eder att ni hjälper dem till rätta så mycket som möjligt och installerar dem i deras olika plikter, tills de blifva vana att sköta dem på egen hand."

Fröken Holmquist hade nätt och jämt hunnit att aflägsna sig, förr än en äldre haltande man skyndade att göra sin uppvaktning för sköterskorna.

"Jag har den äran att presentera herr Theodor Erikson", sade Hanna med ett illmarigt grin. "För det första är han en af våra mest erkända skomakare och framför allt anstaltens beryktade föredragshållare, allmänt prisad för sin flytande vältalighet."

Theodor bugade sig, tydligen djupt smickrad.

"Det är alltid kärt", sade han, "att blifva uppskattad för hvad man verkligen är, och som vi har fritt ifrån skomakeriet i dag, så har jag beslutat att glädja eder alla med ett allmännyttigt föredrag i eftermiddag. Konsertmästare Uno Verner med några af våra förnämsta sångaregåfvor ha välvilligt lofvat att bidraga till underhållningen, och det är onödigt att säga det vi tillställt denna uppbyggelsefest till ära för de nykomna sköterskorna. Hoppas därför att vi får se eder alla efter kaffedrickningen mangrant samlade i stora leksalen."

Alla lofvade att komma, och på den utsatta tiden voro de högtidligt placerade på leksalens långa, väggfasta träbänkar, och på stolar midt på golfvet sutto stela och allvarliga den lilla "konsertföreningen" och den låghalta föredragshållaren nu uppsträckt med en blomma i knapphålet.

Det som de nu först stämde upp med var:

"Bä, bä, hvita lamm,
har du någon ull?
Ja, ja, kära barn,
jag har säcken full!"

"Tag åt sig", sade den oefterrätteliga Hanna, "tydligen är det de nya sköterskorna, som äro 'lammen'. Våra sånggökar här äro alltid synnerligen träffsäkra."

Nästa bit blef:

"Då juldagsmorgon glimmar,
jag vill till stallet gå!"

"Var det inte det jag sade", grinade Hanna, "att de förstå sig på att välja med passande smak och urskillning? Kan man tänka sig något mer stämningsfullt än en julsång så här midt i sommaren? Men dock mer rörande skulle ni ha sett vid ett tillfälle förra året. Fröken Holmquist hade under något års tid varit borta på en studieresa genom Europa. Hon skulle naturligtvis studera idiotismen och se huru den omhuldas i andra land, för att sedan praktisera sin vishet på oss stackare här hemma. Alltnog, vi hjälptes åt att förfärdiga en äreport vid stora inkörsporten, då dagen nalkades att hon skulle komma hem. Och särdeles lade vi an på att koka ihop en välkomstsång, hvilken vi sedan med oerhördt stort nit pluggade in i de skallar, som befunnos lämpliga nog för våra välvilliga sträfvanden. När slutligen stunden kom och kusken hade gifvit sig af till stationen för att hämta den efterlängtade, radade vi alla upp oss, både barnungar och sköterskor, i två stora linjer på ömse sidor af inkörsvägen, som ledde till hennes hus. Och sedan öfver och öfver igen präntade vi in i allas medvetande, att så fort som sångledaren sade: '1, 2, 3', skulle alla stämma upp med vår grundligt genomkörda välkomstsång. Och för att riktigt försäkra oss om deras lydnad så föreställde vi dem, att om de nu bara sjöngo riktigt vackert, så skulle helt säkert 'tant Alma' dagen till ära bjuda på extra godt eftermiddagskaffe och dito dopp. Jo, vackert, när droskan med nådiga fröken svängde in genom vår ståtliga äreport och sångledarens taktpinne höjdes: '1, 2 —', så begynte en röst: 'Upp genom luften, bort genom hafvet, hän öfver jorden i stormande färd . . .' Och att hejda dem, när de sålunda väl kommit i gång, var förstås omöjligt, och välkomstsången hade att vänta till ett lägligare tillfälle."

"Vi har i dag den sorgliga plikten att välkomna ett par nya sköterskebarn, som ännu icke, så att säga, har hunnit att torka bakom öronen", begynte Theodor Erikson och fortsatte därpå med det mest flödande sam-

"HAN SKALL BÄRA LAMMEN I SIN FAMN."

melsurium, hvilket sköterskornas skrattsalfvor eller de förståndigare barnens anmärkningar icke förmådde att afbryta. Ändtligen var dock hans ordflöde slut, och någon af menigheten tog upp såsom slutsång: "Mors lilla Olle i skogen gick" — sedan troppade alla ut.

Senare på kvällen var det emellertid i sanning en verkligt högtidlig stund i bönsalen, då kyrkoherden talade på ett varmhjärtadt och för de flesta af barnen lättfattligt sätt. Och såväl före som efter gudstjänsten leddes barnens sång utaf orgelns rika toner. Föreståndarinnan följde med upp till de båda nykomna sköterskornas afdelning för att hjälpa och uppmuntra dem i deras ovana arbete, och snart sutto alla barnen i sina bäddar, redo att bedja sin aftonbön.

"Knäpp nu edra händer", manade fröken Holmquist. "Gud, som hafver . . ."

"Gud, som hafver barnen kär", eftersade barnen, "se till mig som liten är. Hvart jag mig i världen vänder, står min lycka i dina händer. — Gud välsigne tant Alma, Gud välsigne lärarinnorna, Gud välsigne sköterskorna."

"Och må Herren särskildt hjälpa och välsigna de nya sköterskorna", tillade fröken H. leende.

"Gud välsigne våra nya sköterskor", upprepade barnen. Forts.

DEN STARKE SVENSKEN.

ALASKA-BILD AF JOHAN ENGLUND.

Han bar sin börda genom skog och mark
den hela långa dagen,
en grånad jätte, bred och stark,
med svenskhet uti dragen.
Han var en härdad svensk-amerikan,
en farmare ifrån Nebraska,
vid härdigt slit han varit van,
nu tänkte han försöka vaska.

Bagaget tungt på breda ryggen låg,
mest femti pund det vägde,
men gubben aldrig trött man såg,
och det var allt han ägde.
En gång förut han varit har
i lyckolandet, i Alaska,
fast han ej då, trots allt besvär,
fått något mynt utaf att vaska.

Nu ville han ej vända åter om
förrän sitt mål han vunnit,
att likna alla dessa, som
en grufva hade funnit.
Med gyllne skatter ville han dra bort
ifrån det kalla, ödsliga Alaska,
att pengarna förvandla inom kort
till egen farm uti Nebraska.

Andra nationer antingen med oss eller emot oss.

AF FRANK H. HOAGLAND.

JAG var en helt ung man, då jag för omkring 25 år sedan anlände från Sverige till Förenta staterna i afsikt att göra detta land till mitt blifvande hem. Jag framställde begäran om erhållandet af första medborgarepapper två dagar efter min ankomst hit, och jag har icke vacklat, sedan jag här ingått äktenskap och våra barn födts här. Detta lands intressen äro därför också mina intressen, och jag betraktar situationen från en amerikansk medborgares ståndpunkt.

Jag kan icke finna, i betraktande af det sätt, hvarå kriget begynte och hvarå det sedermera förts, att Sverige har giltiga skäl för att sympatisera med vårt lands fiender. Serbiens och Belgiens erfarenheter visa klart och tydligt, hvad Sverige har att vänta, för den händelse att det skulle komma att anses såsom en "militär nödvändighet" för nationerna att taga något, hvartill de icke äro berättigade. Man har ofta pekat på Grekland såsom ett land, där engelsmän och fransmän utnyttjat den rådande situationen till det yttersta. Tag emellertid i betraktande olikheten af de metoder, hvilka användts, och de resultat, hvilka erhållits.

Det är svårt för mig att förstå, huru något enda land kan förmena sig vara neutralt, efter allt hvad som inträffat. Vårt land höll sig utanför kriget, så länge som detta var möjligt. När det hjärtlösa mördandet i stor skala begynte att öfverskrida alla gränser, var det emellertid vår plikt att deltaga i kriget — icke för några materiella vinsters skull utan allenast i humanitetens, självförsvarets och självbevarelsens intresse.

Krigets påstådda syfte var till en början att straffa Serbien för ett brott, begånget af en enskild individ, och detta har uppnåtts på ett till synes ytterst grundligt sätt. Kriget, hvilket praktiskt taget glidit ur händerna

på dem, som voro intresserade däri vid denna tidpunkt, pågår emellertid alltjämt. Det utgör nu ett eröfringskrig, fördt af Tyskland och dess bundsförvanter. Det måste också sluta på samma sätt som alla föregående dylika företag — Caesars, Karl XII:s och Napoleons slut berätta historien därom. Det erfordrades tusentals år för att ordna förhållandena före det pågående kriget. Förenta staterna deltager i detta krig med alla sina resurser, på det att icke "makt" skall krossa "rätt", och det kommer att fortsätta att deltaga i kriget, till dess att allt blifvit på ett tillfredsställande sätt ordnadt i öfverensstämmelse med de principer, hvilka uppställts af vårt lands regering.

De omfattande förberedelser, hvilka gjorts af vårt land, begynna att visa resultat. Våra soldater befinna sig öfver "på andra sidan", och en oafbruten ström af män och krigsmaterial kommer att följa efter, till dess att målet nåtts. Den tid, då det var möjligt att förblifva neutral, är för länge sedan till ända — alltför mycket af vital betydelse står på spel. Många orsaker finnas, hvarför Förenta staternas sak bör vara af större betydelse för Sverige än Tysklands och dess bundsförvanters. Det är svårt att urskulda en likgiltig ställning i detta afseende.

De, hvilka icke äro på vår sida i den pågående kraftmätningen, komma med lätthet att betraktas såsom våra motståndare. Många af Sveriges handlingar sedan krigets utbrott hafva icke — må vara att tyskarna begagnade sig af dess "goda tro" — skänkt mycken heder vare sig åt detsamma själft eller åt de personer af svensk härstamning här i landet, hvilka spelat ett öppet och ärligt spel.

Vårt land kämpar för ärlighet och rättvisa beträffande alla nationer, utan hänsyn till om de äro stora eller små. De, hvilka icke äro med oss, äro med nödvändighet emot oss och måste bära följderna däraf.

Hartford, Conn.

SOLDATVISA.

AF S. M. H.

Se Lincoln han ville att negern ble fri.
Men södern de nekte, och så ble dä kri.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Ja, negern han skulle ble fri.

Så sköt de på Sumpter, så kulera hven,
men Anderson svarte, han va inte sen
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Nej. Anderson va inte sen.

För Anderson spart' inte kuler å krut,
han dundrade på, men se snart to dä slut.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Han dundra, så snart to dä slut.

Att krut inte fanns, dä va inte hans fel
Å så gick han ut under klingande spel.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Med fanor å klingade spel.

Men Lincoln han sade: Är detta reson?
Nä, stryk ska de ha, här blir ingen pardon.
Tarumterumterum, tarumterumteräf.
Nä, här blir ingen pardon.

Å tre hundra tusen han kallade ut
att göra på slafvarnas elände slut
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Att göra på eländet slut.

Å Merrimac kom som ett rytande troll,
å skeppen i flottan de ble såsom såll.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Ja, skeppen de ble såsom såll.

Men svensken John Erikson han tog sej humör,
å kom i en vift mä en ny Monitör.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Han kom mä en ny Monitör.

En ostkorg de kallt'en å drefvo sitt gäck,
men slafpiskan feck sej en väldeli knäck.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Den feck sej en väldeli knäck.

Å Lincoln han sa te Julysses S. Grant:
"Gör slut på spektaklet och ge dem bastant"
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Ja, säkert han ga dem bastant

Ty fästninga Donaldson to han mä ett,
å vackrare bragd ska man allri ha sett
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Nä, vackrare bragd man ej sett.

Ve Shilo de mente å ta honom fatt,
å de skulle spela Julysses ett spratt.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Ja, de skulle spela'n ett spratt.

Men Sparren va där mä sin store kanon,
på blinken han ställde i gång sina don.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Å dä ble dä ingen pardon.

För Sparren han sköt å han dundrade på,
tes Grant fick i ordning gevären också.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Tes Grant kom i ordning också.

Å drabbningen räckte i dagarna tre,
rebellerna måste på flykten sig ge.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
De måste på flykten sig ge.

Å där för e kula ja miste min fot,
men allri du därför har hört någe knot.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Men allri du hört någe knot.

Å bror min han miste ve Shilo sin arm,
men än sjuder blodet i svällande barm.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Det sjuder i svällande barm.

Att göra på slafvarnas elände slut
dä kostade mera än kulor å krut.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Långt mera än kulor å krut.

För innan vi blefvo en friad nation,
där föllo soldater en hel million.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Där föllo en hel million.

För negrerna Lincoln en Moses fick bli,
att fria de svarte från grymt slafveri.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Att fria från grymt slafveri.

Å fyra millioner de räknades då,
som ut ifrån träldomens land fingo gå.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Från träldomens land fingo gå.

Här skall icke finnas ett grand slafveri,
ty trotsigt vi sjunga: The land of the free.
Tarumterumterum, tarumterumteräj.
Vi sjunga: The land of the free!

Huru krigsminister Baker tillbringar sin dag.

* *

NEWTON D. BAKER, Secretary of war, är synnerligen populär bland officerar och tjänstemän i krigsdepartementet på grund af sitt anspråkslösa och verkligt demokratiska uppträdande.

"Där går han i sin Palm Beach kostym och med den lilla mjuka hatten på hufvudet, lika otvungen och demokratisk som en gammal sko", yttrade härom dagen en af krigsdepartementets tjänstemän, hvilken har sitt skrifbord just utanför mr Bakers privata ämbetsrum, på tal om denne senare.

Mr Baker är emellertid icke allenast populär bland sina underordnade. Han är äfven i allra högsta grad respekterad af dem. Hans outtröttliga energi kan icke undgå att rycka dem alla med sig.

Förenta staternas krigsminister är en af världens mest sysselsatta män. Hans administrativa åligganden äro till och med mera omfattande än de, hvilka fullgjordes af Stanton, Lincolns krigsminister under inbördeskriget.

Mr Baker har funnit det absolut omöjligt att besvara hela sina stora korrespondens på sitt ämbetsrum, där han är öfverhopad med besök och konferenser med sina närmaste medhjälpare. Han har därför för vana att tidigt hvarje morgon begifva sig till ett privat ämbetsrum, hvilket icke är inrymdt i den byggnad i Washington, som upptages af utrikes-, krigs- och marindepartementen. I detta rum, hvars belägenhet är känd allenast af hans mest förtrogna vänner och medhjälpare, går han tillsammans med en af sina stenografer igenom och besvarar all öfverblifven korrespondens från föregående dag. Mr Baker är där i fred för alla telefonsignaler och knackningar på dörren.

Han anländer så till krigsdepartementets lokaler vid tiotiden på morgonen med en så lugn och fridfull uppsyn, att man frestas tro, att han redan afslutat, hvad som motsvarar en hel dags arbete. Mr Baker följer icke president Wilsons exempel i afseende på begynnandet af dagens arbetsprogram. Han vägrar absolut att starta dagens vedermödor med ett parti golf eller någon annan form af motion.

Från kl. 10 f. m. till 1 e. m. mottager mr Baker den stora mängden af reguljära besökande. Han har för regel att personligen lyssna till enhvar, som är stadd i rättmätiga ärenden, utan hänsyn till hvem han än är. Mr Baker lyssnar med den största uppmärksamhet till hvad de besökande hafva att anföra. Han talar i samma ton till en menig soldats moder som till en ambassadör. Tidningskorrespondenterna, hvarmed han sammanträffar dagligen, behandlas af honom utan åtskillnad. Mr Baker talar öppet med dem, lyssnar till deras uppfattning och försöker att samarbeta med dem i fråga om den viktiga uppgiften att tala om för den stora allmänheten, hvad som tilldrager sig i militära kretsar såväl här i landet som i Europa.

Medlemmar af kongressen äro bland mr Bakers första besökande. De vilja i regeln se honom, innan sessionerna begynna i kapitoliet, d. v. s. före kl. 12. Efter republikens lagstiftare kommer den stora massan af privata besökande. Deras antal är ofta så stort, att det ser ut, som om vissa bland dem skulle komma att blifva nödsakade att aflägsna sig med oförrättadt ärende. I sådant fall brukar mr Baker komma ut från sitt privata ämbetsrum och begifva sig genom stenografernas rum till det yttre mottagningsrummet, där de besökande kanta de bruna soffорna rundt väggarna.

Mr Baker lämnar dem alla klart och tydligt besked. Han väljer sina ord med största omsorg, när han talar, därigenom säkerställande, att vederbörande förstå hans ord just på det sätt han önskar. Han talar aldrig tvetydigt. Hvarje besökande aflägsnar sig med en tydlig uppfattning rörande mr Bakers ställning till de spörsmål, hvilka de framställt till honom. Han måste ofta

koncentrera sina tankar å flera olika problem på en och samma gång, öfverraskande de besökande med den lätthet, hvarmed han genomgår detta gymnastiserande af hjärnan. Mr Baker äger förmågan att koncentrera sina tankar med fenomenal snabbhet.

Ett effektivt arbetssystem inom krigsdepartementet sätter honom i stånd till att städse förfoga öfver erforderligt antal fakta för besvarande af äfven de mest inveckade frågor. Han är fri från mycket detaljarbete genom delegerandet af många uppgifter till underordnade, men är genom förmedling af sina assistenter ständigt väl förtrogen med alla frågor af allmän betydelse inom de olika afdelningarna af sitt departement. Mr Baker biträdes af tre Assistant Secretaries of War, tre speciella assistenter samt en oräknelig mängd af sekreterare och andra tjänstemän.

Kort efter kl. 1 e. m. begifver sig mr Baker i automobil till sitt hem för att intaga lunch tillsammans med mrs Baker och sina tre barn. Fyrtiofem minuter senare sitter han åter vid sitt skrifbord i krigsedpartementet.

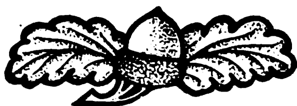
En konferens med general Peyton B. March, chef för generalstaben, inleder eftermiddagens arbete. Konferenser med andra högre militärer samt sammanträden af kabinettet och krigsrådet upptaga resten af eftermiddagen. Kabinettsammanträden äga rum tisdagar och fredagar, medan det af representanter för alla departement bestående krigsrådet sammanträder på onsdagarna.

Mr Baker bevistar också sammanträden af en mängd officiella kommittéer, hvaraf han är medlem, samt konferenser ofta med utländska diplomater och medlemmar af de allierade militärkommissionerna.

En kvart efter sex lämnar mr Baker sitt ämbetsrum. Han intager i de flesta fall sin middag hemma. Middagsinvitationer inskränkas till ett minimum, och för den händelse att han är tvungen att tala vid någon bankett under kvällens lopp, brukar han aflägsna sig, omedelbart efter det han slutat sitt anförande.

Kl. 8 e. m. är mr Baker i regeln tillbaka på sitt ämbetsrum. De följande tre timmarna användas för genomgåendet af viktiga statshandlingar och dikterandet af bref. Kl. 11 e. m. begifver han sig hem för att — såsom det antages — sofva.

Mr Baker synes vara i stånd att arbeta nästan totalt utan rekreationer. En eller annan gång har han tid att ägna sig åt läsningen af sina älsklingsböcker — samtliga tillhörande den klassiska romerska och grekiska litteraturen. Han anser sitt arbete så omväxlande, att han icke erfordrar någon förströelse. Mr Baker brukar i detta sammanhang anföra sitt besök vid fronten i Frankrike, där han timtals uppehöll sig i löpgrafvarna, lyssnande till granaternas exploderande. Det är också ytterst osannolikt, att mr Baker kommer att inom den närmaste framtiden finna sitt arbete tråkigt eller enformigt.

Den andliga sången.

AF D. RUDIN.

DET vore mycket att säga om den historiskt gifna och typiskt utpräglade art af kyrkosång, som efter grundläggaren, påfven Gregorius den store, fått namnet: den gregorianska koralen (= körsången) och som i egentligaste mening blifvit kallad den liturgiska sången; men det mesta däraf torde ju mera kunna anses tillhöra det ingående studiet än den öfversiktliga framställningen.

Ett och annat bör kanske nämnas angående betydelsen af ifrågavarande sångare. Det gäller särskildt en principfråga. Sången i församlingen skall vara församlingens ja och amen till Guds ord och ett församlingens medvittnande med det i henne talade ordet; framför allt har det framhållits, att den gemensamma bönen skall få sitt uttryck i den gemensamma sången.

Men gäller då detta äfven om prästens sång vid altaret och om körens sång på läktaren, d. v. s. den egentliga s. k. liturgiska sången liksom den flerstämmiga körsången? Visserligen icke på alldeles samma sätt, kanske icke heller i samma grad som vid församlingssången. Men det gäller lika fullt här också. Hvad betyder eljest detta: "Talen till hvarandra i psalmer och lofsånger och andliga visor"? Hvad om icke just det man åsyftar genom sången vid altaret och församlingens eller körens svar: man skall tala och svara i sång. Där skall vara växelsång, växelsång mellan präst och församling, mellan olika grupper af församlingen också. Så får då också kören sin plats, verkligen också *en självständig plats* i gudstjänsten såsom en *stående institution med en självständig uppgift, förutom och jämte uppgiften att leda och stödja församlingen i dess sång,* nämligen *dels* uppgiften att stundom,i svårare enstämmig växelsång, tala eller svara å församlingens vägnar, såsom prästen ju stundom talar å församlingens vägnar till Gud — ibland talar han eljest, såsom vi ju veta, å Guds vägnar till församlingen — *dels* uppgiften att, vanligen med flerstämmighetens rikedom, tala till den öfriga församlingen, manande till hjärteutgjutelse, bot eller lof. Kören talar, församlingen rundt omkring svarar, kören stämmer upp, församlingen tar vid, fortsätter. Särskildt har kören den uppgiften att söka lyfta sig själf och lyfta församlingen till en förkänsla af

den "triumferande" (den redan ur striden tlil "öfvervinnarnas" salighet i himlen förflyttade församlingens) hänförelse. Att kören rent af skulle representera den triumferande församlingen, torde däremot vara en något vågad tanke, väl mera sinnrik än sann.

Ännu en invändning mot den rikare liturgiska musiken bör kanske här upptagas till behandling. Det var någon som en gång fällde uttrycket: "Inte omvänder man människor med vackra mässor." Uttrycket var kanske inte menadt att vara alldeles fientligt mot kyrkosång och kyrkosångssträfvan, ehuru det var ett misstänksamt, inte så snällt ord i det sammanhang, det kom och är ägnadt att lätt vrida saken på sned. Man kan öfverskatta kyrkosången, det är sant. Man kan verkligen sätta vackra mässor i stället för själars frälsning. Och då: Gud bevare oss för den kyrkosången! Men eljest kunna verkligen till och med vackra mässor ha sin plats med vid själars frälsning. Vackra mässor ha emellertid och böra ha en ganska begränsad plats i det stora område, som tillhör kyrkosången, liksom all självständig körsång och särskildt den flerstämmiga, där bör ha en bra nog begränsad plats — vi taga här ordet kyrkosång i dess inskränkta och egentliga betydelse = sången vid våra gudstjänster. Om den flerstämmiga sången, som utgör ett kapitel för sig bredvid den egentliga s. k. liturgiska sången, få vi tillfälle tala längre fram.

Ordet mässa har allt sedan den katolska tiden för oss protestanter nästan en dålig klang. Och för öfrigt behöfver ju ofta ej sägas mer om något för att göra det misstänkt än detta: "Det där är katolskt." Men Luther själf, den katolska kyrkans mest förklarade fiende, resonerade icke alldeles så. Han tog, såsom redan förut blifvit påpekadt, upp från den katolska kyrkan både det ena och det andra, och detta särskildt på gudstjänstens och kyrkosångens område; han tyckes nästan ha velat plocka ifrån den katolska kyrkan allt användbart för att så förtaga hennes styrka. Han synes här, inför den falska andligheten, ha resonerat ungefär på samma vis som i fråga om en del världsliga folkmelodier, dem han upptog i gudstjänsten, och som nu där utgöra en prydnad bland våra "koraler", vi ha redan förut anfört hans djärfva ord: "Djäfvulen skall icke ha alla vackra visor för sig ensam." Han blott utrensade sådan text och sådan ordning, som stred mot den rena evangeliska tron.

Det är också redan antydt, att den gamla altarsången (växelsången mellan liturg (eller korist) och enstämmig kör eller mellan liturg (eller korist) och församling inom reformationskyrkan förekom särskildt i de s. k. matertin- och vespergudstjänsterna. Dessa gudstjänster motsvarade vår otte- och aftonsång, blott att det liturgiska: sången, läsningen af texten ur den heliga skrift och bönerna, allt ordnadt efter en bestämd plan och i rik omväxling efter kyrkoårets olika tider, där hade på ett helt annat sätt plats än i vår otte- och aftonsång, där ju predikan utgör nästan alltsammans. Då var där verkligen sång, otte*sång* och afton*sång*. Att sången — växelsången mellan föresjungare och församling eller kör — till stor del utgjordes af Davids psalmer, hvilka sjöngos rätt igenom, med en inledande och afslutande s. k. "antifon" (antifoni), har också förut omnämnts. Likaså att dessa psalmer sjöngos på de gamla "psalmtonerna", enformiga, tycker man kanske när man först hör dem, men egendomligt rika och talande, i all sin sammandragenhet, ju mer man kommer in i dem.

Det är detta slags "mässor", som vi nog särskildt kunde behöfva få tillbaka åtskilligt af. I förbigående sagdt: de äro ej alla anlagda på att vara några bravurnummer för prästen vid altaret, därtill äro de alltför enkla; och de skola ju ej heller vara det. I åtskilliga antifoner o. d. kan ju finnas ett och annat koloraturartadt; och naturligtvis skall det sjungas väl, men helt enkelt och flärdlöst utan all solist-konsert-bravur. Ty sådant hör icke till gudstjänsten.

Tillhör artiklarna *"Vårt folk och kristendomen"*.

EN FABEL.

En trasig tiggare vandrade sakta fram på gatan. I handen bar han en gammal penningpung och bad hvar och en som han mötte om kopparslantar. Under det han knotade öfver sin ställning, undrade han hur det kom sig, att folk som hade så mycket ändå aldrig voro tillfredsställda utan alltid önskade få mera.

"Om jag blott hade nog att äta och kläda mig med, skulle jag vara nöjd", sade tiggaren.

I samma stund kom lyckan gående ned för gatan. Hon såg tiggaren och stannade och sade:

"Lyssna! Jag har länge önskat hjälpa dig. Räck fram din penningpung, så skall jag lägga guld i den, men blott med det villkor, att allt som faller på marken skall bli damm. Förstår du?"

"Ack ja, jag förstår", sade tiggaren.

"Var då försiktig", sade Lyckan; "din pung är gammal."

Han öppnade hastigt sin pung och den gula metallen började snart flöda ner i den.

"Är detta nog?" frågade Lyckan.

"Inte än", sade tiggaren.

"Börjar den inte brista?" frågade Lyckan.

"Det har ingen fara", sade tiggaren; "blott en enda handfull till."

Ännu en handfull lades till det öfriga och pungen sprack från ena ändan till den andra.

Tiggaren hade lärt sin läxa.

INNEHÅLL

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St., and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Vol. XXIII August, 1918 No. 8

Published and distributed under permit No. 490 authorized by the act of October 6th, 1917, on file at the postoffice at Rock Island,
By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII September 1918 Nummer 9

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILL.

BIBELN

Med upplysningar rörande bibelns historia, den svenska bibelöfversättningen, bibelns böcker, bibelns kronologi, ort- och personnamn, fullständig bibelkonkordans, m. m.

Tryckt på mycket fint och tunt bokpapper (s. k. Oxford India-papper). Format 5⅜x7¾x1. En fullständig "Teacher's Bible" på svenska.)

Nr 10, extra fint mjukt marockoband, runda hörn, guldsnitt $1.00

Nr 11, extra fint mjukt marockoband med öfvervikta kanter, runda hörn, guldsnitt..$5.00

PSALMBOKEN

med evangelieboken samt utdrag ur kyrkohandboken

I LITET FICKFORMAT

tryckt på fint och tunt bokpapper (India paper)

Nr 1, chagrin, styfva pärmar, runda hörn, titel i guld, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto..$2.00

Nr 2, chagrin, mjuka pärmar, runda hörn, skinnförsätts, titel i guld och blindpressningar, guldsnitt, fodral, netto 2.00

Nr 3, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto 2.50

Nr 4, svart ryssläder, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto.. 3.00

Nr 5, äkta sälskinn, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto.. 3.00

Nr 6, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, med klaffar, titel i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, netto 3.50

AUGUSTANA BOOK CONCERN
Rock Island, Ill.

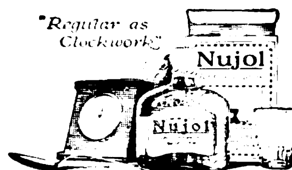
ARTISTEN KLAGSTAD

har gjort altarmålningar för lutherska kyrkor till specialitet. Sänd efter katalog och priser.
AUGUST KLAGSTAD,
309—20 ave. N., Minneapolis, Minn.

ALTARTAFLOR

öfver olika motiv och i alla storlekar finnas färdiga och utställda till salu. **Beställningar utföras till resonabla priser. Vackra altartafvelramar tilhandahållas, när beställningar göras.** Sänd efter katalog.
OLOF GRAFSTRÖM,
Graduerad från Fria konsternas akad. i Stockholm.
831—44th Street, Rock Island, Ill.

Undergräfves din hälsa af förstoppning

"Så regelbunden som ett urverk."

Hufvudvärk, svindel, melankoli, belagd tunga och invärtes oordningar äro **blott symtom.** Förstoppning är själfva orsaken till allt detta, föranleder direkt eller indirekt många allvarliga sjukdomar, bl. a. sockersjuka, kräfta, blindtarmsinflammation, katarr i inelfvorna och magen, blodbrist, blodförgiftning, njurlidande, maginflammation, hämorrojder och dålig matsmältning.

Nujol är det moderna medel, som läkare nu allmänt ordinera mot förstoppning och oordningar i magen och tarmkanalen. Nujol insmörjer grundligt magens och inelfvornas inre slemhinna, läker inflammerade ytor, minskar upptagandet af giftiga ämnen, gör innehållet i tarmkanalen mjukt och befordrar afföringen. Äfven i större doser än som behöfs är medlet oskadligt. Låt Nujol göra slut på era oordningar i magen. Finns på alla apotek.

Säljes endast i paket med handelsmärket Nujol — aldrig i annan form. Vägra surrogat.

Alla apotek i Förenta staterna och Canada. Endast i flaskor bärande Nujol handelsmärke. Aldrig i massa. Sänd 50c och vi skola sända den i ny "kit" storlek till U. S. soldater och sjömän hvar som helst. Skrif efter fri bok.

Nujol *for constipation*

Standard Oil Company (New Jersey)
Bayonne — New Jersey

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN
ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.
UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILLINOIS.
PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00,
UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS:
AUGUSTANA BOOK CONCERN.
BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS:
EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII SEPTEMBER 1918 N:o 9

KNÄPPTA HÄNDER

Ur "Dröm" af I. G.

OM ve dig trycker och tränger,
om himlen skytung hänger
och dagen i natt sig vänder,
så sörj — men med knäppta händer!

Om solens gyllene strimma
begynner ur skyar glimma
och hopp i ditt sinne tänder,
så gläds — men med knäppta händer!

Om villa frestar och tjusar,
om bränpande stormvind susar
och tvifvel och kval dig sänder,
så strid—men med knäppta händer!

Om svalkande in där träder
ett ljufligt, ett sakta väder
med hälsning från Edens stränder,
så sjung — men med knäppta händer!

Vår ungdom.

"Villigt kommer ditt folk, när du samlar din här; i helig skrud kommer din unga skara inför dig såsom dagg ur morgonrodnadens sköte. Ps. 110: 3.

ACKRA ord om en vacker sak. Länge får man leta efter ett uttryck så förtjusande. Lika hänförande är den sanning, som bilden söker att framhäfva. Kristen ungdom beskrifves såsom framträdande inför sitt lifs Gud i helig skrud, likt daggen ur morgonrodnadens sköte. Detta sker, då Herren samlar sin här, då de helgade skarorna triumfera öfver vunna segrar, öfverståndna faror. Säkerligen kunna vi tänka oss, att här beskrifves Guds folks sista stora segerfest på den stora dag, den sista dag, som kommer efter Guds behag; men lika säkert kunna vi lita på att det, som här beskrifves, timar i den stridande kyrkan. Hvarför inte låta det tjäna som en beskrifning på vår egen ungdom i dess framträdande inför nådastolen i kristlig tro och kristlig vandel?

Ett hundra tusen stark framtågar vår synods unga skara. Inte alla göra det kanske i helig skrud, därför att de hafva befläckat sina kläder med synd. Betraktad såsom renade i vattnets bad genom ordet, fostrade i kristna hem, skolor och församlingar och verksam i vår kyrka, borde det kunna sägas, att den framträder i helig skrud. Jämför man den med den ungdomsskara, som regeras af djäfvulen, världen och köttet blott och uteslutande, så märker man nog en skillnad. Vår kyrkas ungdom är i det stora hela en älsklig skara, städad, bildad och ikädd helig skrud.

Några af våra församlingar regeras och styras uteslutande af unga personer, men dessa äro dock få. Det faller sig så naturligt för de unga att låta dem, som äro äldre och erfarnare, ordna, styra och befalla, under det att de själfva tjäna och arbeta. Detta är ju också som det bör vara. Barndomen och ungdomen hos en person växer bort med åren, och detta långt fortare än man själf vill eller önskar. Det blir godt om tillfällen att få leda och styra, om man lefver några år, ty det är alltid godt om rum för dem som vilja arbeta i Guds rike.

Vid senaste synodalmötet i Minneapolis var det inte bara en hel del unga pastorer, utan rätt många unga lekmannaombud med. En del af dessa togo ock mycket liflig del i förhandlingarna. Visserligen lyssnade man med vördnad till fädernas på erfarenhet grundade inlägg i frågorna, men man tog också till hjärtat hvad de unga hade att frambära. Någon skiljaktighet emellan fäderna och barnen kan man inte gärna märka, fastän nog patriarkatets tid inom synoden hör till det förflutna. Det är ingen, som talar kungsord, hvilka måste *ipse dixit* vara afgörande, ej heller kan man säga att någons uppträdande betraktas såsom pojkaktigt eller något inlägg som värdelöst.

I församlingsangelägenheter, tager ungdomen numera del mer än fordom, kanske emedan lutherförbunden lärt de unga att taga fatt i sakerna litet manhaftigare, än hvad fallet var förut. Kanske har det sin orsak däri, att tidsförhållandena ändrats, och att det numera inte hör till det som anses opassande, att den som är ung gör sin mening gällande jämsides med den som är mera till åren kommen. Ingenstädes hör man numera den för flera år sedan rätt allmänna klagan öfver att ungdomen är församlingen till skam och skada. I stället förnimmes i rapporter och tal, att ungdomen artar sig väl, är lifligt intresserad i det kyrkliga och är församlingen till glädje.

Det tredje släktet har redan börjat att taga verksam del i det kyrkliga arbetet. Detta har nog rätt stora företräden framför det andra och det grundläggande. Det är helt hemma i förhållandena i detta land på alla vis. Fullt mäktigt språket har det också fått en mycket bättre fostran, än det frösta kunde skaffa sig, eller det andra erhålla. För immigranten lade sig ju många hinder i vägen. Han var främling, saknade förmågan att behandla landets språk och var ännu fattig, så att hela hans förmåga måste uppbjudas för att skaffa en nödig utkomst. Detta lade hinder i vägen för honom, äfven då det blef fråga om det andra släktets utbildning. Endast de, som skulle blifva präster och lärare, fingo lof att gå i skola något, men den, som skulle bruka jorden eller arbeta med sina händer uteslutande, ansågs kunna och böra reda sig utan den bokliga bildningen. För det tredje släktet har allt stått till buds.

Pastorn är inte den ende lärde mannen i våra församlingar nu för tiden. I många får han sannerligen vara på sin vakt, så att han inte nödgas träda tillbaka för flera af sina medlemmar. Det går inte an nu för tiden att kalla vårt folk fattiga immigranter och pilgrimer, som man fordom gjorde, ty det är inte sant. Den är hvarken immigrant eller pilgrim, som innehar den mest framskjutna plats i samhälelt, och hvilkens enda fosterland är detta land. Visserligen äro vi som våra fäder gäster och främlingar här på jorden och hafva här ingen varaktig stad, men det är något helt annat.

Det talas nästan lika mycket engelska som svenska vid våra kyrkliga möten och stämmor. Språket gör oss inte okyrkliga, just för dess egen skull, som så många af fäderna hafva befarat, utan det går "att frukta Gud äfven på engelska."

En viss manhaftighet förspörjes äfven hos det släkte, som nu har hand om de kyrkliga bestyren. Man har kommit ifrån småaktigheten, som var ett framstående drag i vårt kyrkliga lif för någon tid sedan. Man känner sin förmåga bättre och kanske äfven sitt ansvar. Måtte bara inte själfsvåldet få allt för mycket rotfäste! Den sanna ödmjukheten är en prydnad för såväl gammal som ung, den ödmjukheten nämligen, som kommer från ett hjärta, som har lärt att fatta betydelsen af orden: "Ödmjuken eder därför under Guds mäktiga hand, på det att han må upphöja eder i sinom tid."

Det, att så många af de unga utkallats under fanorna, har sin stora betydelse och kommer att så ha. Hittills har det verkat ett visst allvar, en stämning af sorg. Man har stått och står vid skilsmässor ideligen, och det gör äfven det unga hjärtat och sinnet nedstämdt för tillfället. Men det har hittills också verkat på det sättet, att både soldaterna och de som stanna hemma mer lärt sig att värdera församlingen. Man lär sig att inte lefva bara för det timliga eller tillfälliga, utan för det som först och främst tillfredsställer själens djupa och fördolda kraf. I en snar framtid komma också våra gossar hem. Det blir då ingenting för godt eller för värdefullt för dem. I staten komma de att få hvad de önska, och äfven detta kommer att hafva sin stora betydelse för kyrkan.

Gud välsigne vår ungdom!

Kristligt allvar.

"Vinnläggen eder därför, mina bröder, så mycket mer att göra eder kallelse och utkorelse fast." 2 Pet. 1: 10.

Petrus talar till sina bröder. Bland dessa borde vi väl också vilja räknas. Behöfdes förmaningen då, när den först uttalades, så är den inte öfverflödig i vår försoffade tid. Ingen enda af våra läsare förnekar, att vi lefva i en tid, som är synnerligen svår att förstå, en tid af försoffelse och slapphet. Laglösheten vill taga öfverhand och kärleken kallnar hos de flesta.

Några finnas dock, hvilka ännu känna, hur den andliga kylan vill taga öfverhand och sjädens krafter domna. De beklaga tillståndet både hos sig själfva och hos andra. Detta är godt och väl, men ingenting blir botadt med bara jämmer och klagan. Det är af nöden, att ett allmänt uppvaknande får göra sig gällande, och det är allra bäst att låta det börja med oss själfva. "Blif vaken och stärk det öfriga som var på väg att dö."

Inte ens den bäste af oss är så fullkomlig, att han inte behöfver förmaningen i de ofvan anförda orden. Den har alltid varit behöflig ibland både höga och låga, unga och gamla, lärda och mindre kunniga. Man synes hafva lätt för att minnas allt utom just detta, som alltid och allestädes borde hafva första platsen.

Vi äro ju alla kallade. Gud har utvalt oss i Kristus före världens grundläggning. Är då inte detta allt som behöfs? Blifva vi då inte helt själfskrifvet saliga, utan alla våra åtgöranden? Jo, förvisso så, men ändå beror vår eviga välfärd och vårt timliga väl på den ställning, vi intaga till hans nåd, som har kallat oss utur mörkret till sitt underbara ljus. Ringa som våra krafter äro och så liten vår förmåga är, kunna vi dock stänga till dörren till vårt hjärta och låta Jesus stå utanför och klappa.

Då vi stigit på tåget för att resa till en viss plats och hafva biljett och allt i ordning, så kunna vi näppeligen göra något för att befordra tågets framfart. Det går oss förutan, och slutligen komma vi fram, men inte om vi hoppa utaf på vägen eller sitta och somna och fara förbi.

Hos Gud är allt väl beställdt, men med hänsyn till oss själfva är det alltid fara att förslappning inträder. Jesus manar oss därför ideligen att vara vakande och nyktra, att vara redo och att vänta uppbrott. Det blir aldrig vapenhvila för Guds barn, utan till deras skada. Ideligen måste vi rannsaka oss själfva och Guds heliga ord, tillämpa dess löften på oss själfva och öfva böneumgänge med Gud. Först när lifvet flytt och döden frigjort oss från denna tillvaro, skall löftet om hvila för dem, som fylkat sig under korsets fana, infrias.

Detta vinnläggande kan aldrig bli ett tvång eller en börda eller ett besvär. Det måste blifva och vara en den mest naturliga och angelägna sak. Visserligen bör lagen få drifva oss till korset och Kristus, men denna pådrifning har med sig "en lust till Herrens lag och ett tänkande på hans lag både dag och natt." Det blir ett kärt göromål och inte ett afskydt, en förmån, inte en plikt. Liksom den, som har en egendom, vinnlägger sig att på allt sätt taga vara på densamma, inte därför att han måste, utan därför att han känner, att det är nödvändigt för hans egen välfärd, så ock i detta fall.

Låtom oss därför hålla oss hårdt till enfaldigheten i Kristus! Löpa med uthållighet på vädjobanan, såsom Paulus säger. Kämpa såsom en hvilken icke hugger i vädret, säger samme person. Rannsaken skrifterna! Bedjen utan återvändo! Köpen tiden! Dylika uttryck betona nödvändigheten utaf att taga vara på den tid, i hvilken man är sökt.

Våra soldater, hvarhelst de annars befinna sig, få lof att hafva akt på sig i alla hänseenden. Illa går det dem, om de somna på sin post. Månne det inte anstår oss, som få stanna hemma ännu, att vara vakna, stå i tron, vara män, vara starka? Vinnläggom oss då att göra vår kallelse och utkorelse fast genom flitigt bruk af Guds ord, grundlig själftillämpning af detsamma i vårt lif och ett frimodigt framträdande till nådastolen, att vi måtte få nåd till hjälp i rätt tid!

Människors gunst är otillförlitlig; den saknas, då den bäst behöfves. Gud gifver långt mer än han lofvar.

Broderskapet.

"Och när Paulus fick se dem, tackade han Gud och fattade mod." Apg. 28: 15.

Sjöresan hade varit lång och svår. Intryckena, som erhållits af besöken i Neapel, Herculaneum och Pompeji, voro helt annat än inspirerande. Paulus kände sig beklämd och modfälld. Människorna hade så sjunkit i synd och skam, att till och med denne frimodige hjältes hjärta veknade inför det honom i ögonen grinande eländet. Så sände Herren till hans möte några gudfruktiga judar från Rom, och då Paulus fick se dem, tackade han Gud och fattade mod.

I vårt kyrkliga arbete möta vi något motsvarande. Vi hafva mycket att bestyra med. Framgången är liten eller ingen. För umgänge med bröder gifvas ringa tillfällen. Vi se mer och mer på det rådande eländet. Kanske åsikter lika dem, Elias hyste och berättade för Herren i öknen vid Horeb, slå rötter i våra sinnen. Det ser mörkt ut, hvarthän vi blicka. Händerna falla, modet mistes och tron blir svag. Det ser ut, som om Gud hade dragit sig undan och lämnat oss åt oss själfva. Men så komma vi tillsammans till missions-, konferens- och synodalmöten. Goda gamla vänner träffas, tankar och erfarenheter utbytas, och vi finna, att Gud lefver än och att vi ännu få tro på och trygga oss till honom. Det går för oss som för den mäktige hednaaposteln, då vi få se bröderna, tacka vi Gud och fatta mod.

Våra möten äro trosstyrkande. Visserligen är där mycket bråk med affärer och timliga bestyr, men under och genom allt höres dock Guds röst, och i allt märkes hans ledande hand. Vi äro olika till lynne, seder och sätt. Olika delar af vår kyrka hafva sina särskilda kännetecken. Vi se samma sak och omständighet olika, därför att vi bo i New York-konferensen, Kansas-konferensen och Columbia-konferensen. Vid dessa möten få vi dock tillfälle att komma i beröring med hvarandra, lära af hvarandra och undervisa hvarandra. Gåfvorna äro mångahanda, men anden är en. Ingen af oss är kanske mäktig att fatta hela sanningen, men genom att den ene betonar en sak och den andre en annan sak eller sida af samma sak, så kommer den ene likaväl som den andre till större klarhet och sundare uppfattning utaf samma förhållande eller sak.

"Brödrakärleken förblifve", säger Paulus, och sanningen häraf finna vi vid våra kyrkliga möten och sammankomster. Brödrakärleken finnes, oaktadt vi hafva så olika läggning, påverkas af så olika omständigheter och hafva så olika mål för våra sträfvanden. Herren vilja vi tillhöra, hans vilja böja vi oss för, vår kyrka älska vi, vårt folks andliga väl ligger oss alla om hjärtat. Gåfvorna äro mångahanda, men anden är en.

Vi bedja och arbeta alla hvar på sitt fält och sitt vis, New Engländaren kanske går tillväga på ett sätt, som inte gillas i Minnesota eller Kansas, men han sträfvar mot samma mål, själars frälsning och vår kyrkas uppbyggande på bekännelsens grund. Gud välsignar våra händers verk. Han gör med oss långt utöfver hvad vi ens kunna bedja eller tänka, och med gudsmannen fordom hafva vi all anledning att säga: "Herre, jag är allt för ringa till all den barmhärtighet, som du har bevisat din tjänare." Likheterna bland oss äro dock större och betydelsefullare än olikheterna. Synoden är säkerligen mera ett nu, än den någonsin varit. Gemensamhetskänslan är starkare och själfmedvetenheten är större än någonsin. I stort känner man, att det är bland oss som det var i Jerusalem en tid åtminstone, i hela hopen är ett hjärta och en själ. Måtte detta kännetecken blifva allt mera märkbart!

Vår styrka sitter dock ej i mängden. Den sitter endast i Guds nåd. "Vår egen kraft ej hjälpa kan. Vi vore snart förströdda, men med oss står den rätte man. Vi stå af honom stödda." "Af Guds nåd är jag det jag är", säger Paulus, och det är så med vår kyrka, våra församlingar och alla våra medlemmar.

När den ene aktar den andre yppare än sig själf, går det framåt i det kyrkliga arbetet, men när de komma, som vilja blifva herrar öfver hjorden, förhindras verksamhten i Guds rike. Detta är i församling och samfund lika.

Säger man som Samuel, "Tala, Herre, ty din tjänare lyssnar", och utväljer man likt Maria den goda delen, så tillväxer brödrakärleken och stärkes det inbördes förtroendet. Brödrakärleken förblifve!

Tankekorn.

Föräldrar, som låta sina barn göra hur som helst, få lära sig att praktisera följderna på gamla dagar.

Människohjärtat är ondt allt ifrån ungdomen, säger Mose, och sanningen häraf är uppenbar för den som känner sig själf.

Automobilerna äro ypperliga fortskaffningsmedel, men det är rysligt svårt för många att förmå dem att gå till kyrkan och gudstjänsten.

Har du märkt, att när det är fråga om världsliga nöjen, du vanligen undrar, huru mycket pengar du kan slösa på det eller det; men när det är fråga om uppoffring för Guds rike och din själs välfärd, så funderar du på huru litet du för skam skull kan slippa undan med?

De mödrar som slita, emedan deras vuxna döttrar ligga och lata sig, få vanligen fortsätta på sitt vis, under det att döttrarna fortsätta på sitt. De mödrar, som lära sina barn att arbeta, få vanligen glädje utaf dem på alla vis.

Den son, som otilltalad sår "sin vildhafre" i ungdomen, håller vanligen på att så längre, och han kan vara viss på att hvad han sått bär frukt, då han minst önskar att skörda.

VÅRT ARBETSFÄLT

Om Bethphage.

AF C. A. LÖNNQUIST.

JAG är ombedd att skrifva om Bethphage. För det ombedjandet tackar jag på det hjärtligaste — det medför ingen tvångskänsla. Jag älskar Bethphage, jag ser stora möjligheter i verksamheten som går under detta namn, och kunde jag i denna lilla skiss införa en kraft som verkade till Bethphages fromma, då skulle jag i sanning i framtiden betrakta det som ett af de angenämaste uppdrag jag någonsin fått.

Hvad är Bethphage för något? Jag hoppas klargöra det genom att berätta något om hvad vi fått bevittna härute på Nebraska-slätten i den lilla byn Axtell de senaste åren.

Allt gick på det gamla, säfliga sättet, som hör västerns landsbygd till, tills anno 1913. Ja, d. v. s. i fråga om de omdaningar, som en framåtsträfvande utveckling haft med sig öfver hela vårt land, var ju inte *vår* bygd något undantag. Biler började ju vid denna tid sätta lif i oss lite hvar. Vi började inte få tid till någonting på det gamla viset. Bilerna äro i många afseenden ansvariga för en vaknad lifsifver. Men det var inte bilerna, som skapade Bethphage. Det var Dahl.

Dahl var en ung präst, 30 år gammal. Han hade fått det trångt vid diakonissanstalten i Omaha, där han var föreståndarens medhjälpare. Född härskare — jag säger detta i god mening — måste Dahl snart komma loss, och då kom han till Axtell, kom för att verka i en liten nybildad församling — det var den enda dörr han fann öppen. Vi tro, att Gud hade öppnat den. Men han kom med en själ, som glödde af kärlek till barmhärtighetsverksamhet af det slag, han tjänat uti Omaha. Det var inte af leda vid arbetet, han lämnade Omaha, han kom emedan han kände det trångt där, och emedan han hade fått blicken öppen för en sida af verksamheten, som i Omaha icke *kunde* upparbetas, men som han kände sig vara mannen för. Hans hjärta led med dessa tusentals olyckliga, som sakna själfbehärskningens gåfva i högre grad än andra: de fallandesjuka och vansinniga, dessa i sin känsla oftast mest olyckliga af våra bröder. Han började bli mer och mer viss på att Gud hade bestämt honom att bli en förgångsman i en barmhärtighetsverksamhet, som skulle gå ut på att lindra deras och deras vänners lidanden och förbättra deras lott.

K. G. WM. DAHL

SISTER AURORA

Jag skulle icke undra, om han ibland trodde sig ämnad att bli en Bodelschwing. Det skämmer ju allt? Vänta litet! Ho är du som dömer?

I Omaha kom han åtskilliga gånger i beröring med sådana personer, som genom ett fördärfvadt nervsystem blifvit smidda i bojor för lifvet. Och Dahl hade ett stort hjärta — det vet hvar och en som kom i närmare beröring med honom. Där tändes en eld i hans själ, som ingenting kunde släcka. När han kom hit ut, kom han för att vänta på Gud. Han började bli villig till hvad som helst, blott det kom som en befallning från Gud.

Men, kära, en anstalt för nervsjuka ute på den vida, förstämmande prärien, där vinden sliter i knutarna och hviner större delen på året, så att den nervstarkaste kan bli förtviflad!? Det är många som sett ett enda stort misstag i Bethphage just på denna grund. Och han själf tänkte ju länge på en vrå af paradiset, som han sett ute i California. Jag tror, att jag bör säga ett ord om inbillade fördomar mot Bethphage just här, ty nu är en anstalt för just fallandesjuka och nervsvaga en verklighet, ej i det härliga California, utan rätt i Nebraska. Och det är ju på tok. Kunde inte Dahl se in i det?

Bethphage står icke för en himmel på jorden. Det är icke ens ämnadt att vara ett paradis, där de olyckliga skola kunna lustvandra i smekande sunnanfläktar under löfrika lundars skuggande hvalf. Den som vill bygga upp ett sådant finner ingen lämplig vrå i Nebraska. Bethphage är icke heller ämnadt att vara ett lasarett eller ett sanatorium, där internationellt ryktbara nervspecialister och kirurger kunna visa sin konst att med knifven lappa tillsammans någotsånär helfärdiga människor af förolyckade varelser — utan Bethphage står

för *hyddor,* där man tar sig an sådana som ingen annan tar sig an för att göra deras tillvaro dräglig och framför allt låta dem känna, att de äro människor. Kan man än icke göra mycket för deras kroppsliga hälsa, så kan man väl hjälpa dem att lefva och tala med dem om Gud. Den som vill bygga sanatorier för nervsjuka och hyra dyra läkare för att vetenskapligt hjälpa en ibland hundra, han bör bygga dem i stora städer och stänga de fattiga ute. Den som har den tanken, att Bethphage är ett sanatorium, bör rätta denna åsikt. Gud hittar på att komma och hela ibland emot alla konstens regler. Men det är hans sak. Vi kunna icke, åtminstone icke ännu, bjuda på läkarevård af sådan beskaffenhet som står att få i hvarenda storstad. Men med något af Kristi kärlek vilja vi med Guds nåd röra oss bland våra förolyckade bröder. Och är det nog, så —. Naturligtvis ha vi läkare här — men jag går mig själf i förväg.

Ni skulle ha sett Dahl första tiden. Han gick där och drömde. Man kunde få se honom gå uppe på höjden utanför staden för sig själf. Man undrade hvad han planlade. Så småningom blef det klart. Vi andra förstodo icke mycket af hans drömmar, när han lät ett och annat komma fram, åtminstone icke jag. I februari 1913 kallade han folket i bygden tillsammans för att stifta en förening för inre missionen. Han annonserade, han gjorde företaget så viktigt på alla vis, lät oss förstå, att han bad så mycket för det — liksom hade det varit fråga om en världshistorisk händelse. Det fanns nog de som tyckte, att Dahl var lite besynnerlig i mångt och mycket. Och det var han, mycket besynnerlig, d. v. s. om man därmed menar, att han var olik alla andra.

Han gladdes obeskrifligt efter det han fått tillsammans en liten *Bethphage Inner Mission Society of Axtell, Nebr.* Hvem kunde begripa, att det var så mycket att glädjas åt? Den skulle verka för dessa stackare jag nämnt om — han hade fått en styrelse vald och några medlemmar inskrifna. Den förra utgjordes af några präster och farmare. De senare skulle bispringa med en dollar om året till saken. Nog var saken ringa nog, och fortsättningen är väl ock, hvad yttre storhet beträffar, detsamma. Men Dahl gladdes som hade han vunnit hela världen. Och om han inte vunnit den, nog startade han efter den stunden ut för att vinna den. Jag kan naturligtvis icke i detalj följa hans arbete i denna lilla uppsats. Därför låter jag mig nöja med att säga, att vi började få reda på att Dahl fanns till efter denna händelse. Öfverallt sändes ut böneskrifter, *Guldax* började sitt upplysningsarbete. Själf reste han, först till Bodelschwings anstalt, sen till Sverige, allt med tanke på Bethphage. Här hemma reste han omkring, så ofta han kunde, och talade med all sin glöd för saken. Den medgörliga styrelsen sammankallades emellanåt och fick höra, att än skulle ett ske, än ett annat, d. v. s. Dahl styrde med allt. Styrelsen bar mestadels sitt namn som en lyxartikel, som den fått till skänks af Dahl. Han köpte ett 40 acres landområde, han byggde en större byggnad af vackert, gulhvitt tegel och kallade den Tabor; han byggde en stallbyggnad och vattentorn. Hus på hus uppfördes med eller utan vår vetskap: Mizpa, Adullam, Gilgal, Sion, Bethel, Sarepta. Jag sade: utan vår vetskap, men vill rätta det. Han gjorde ingenting i smyg. Men det gick så fort, att vi inte hunno att riktigt följa med. Pengar syntes strömma in. Alla ville vara med, ty — ja, låt oss se hvarför.

VY AF BETHPHAGE-ANSTALTEN, AXTELL, NEBR.

Jo, den grundsats, som Dahl gjort till sin och Bethphages, var sådan, att den gärna slår an på hvem som helst med begrepp om hvad nöd är. Grundsatsen är denna: *för att ett barmhärtighetshem skall kunna äga bestånd, bör det vara fristående och byggas af de fattiga, för de fattigas räkning.* Om han än icke rätt fram eller medvetet uttalade den på en gång, så kom den så småningom fram. Bethphage skulle växa fritt — men därför icke "vildt", som någon tviflande sade till mig. Bethphage är konstitutionellt omgärdadt såsom hörande till vår Augustana-synod för all framtid. Men det vill vara fritt i den meningen, att föreningen själf förestår och styr sin anstalt. Hvarje dess medlem har lika rätt att uttala sig, att vara med vid dess årsmöte och med förslag och röst tillsätta dess styrelse. Idéen, som en och annan syns ha, att föreningen är en "vildting", som synoden icke kan rå på, är naturligtvis falsk. Föreningen vill blott ha samma rätt som en församling, hvilken som helst, att sköta sig själf enligt en konstitution, som

NÅGRA AF VÅRA MANLIGA SKYDDSLINGAR.

står i öfverensstämmelse med synodens författningar. Att den vill, att dess anstalt skall bli älskad, och begär att få vända sig direkt till den kristliga kärleken utan att gå omvägar genom utskott, trots ovilligheten att låta binda sig, kan icke betraktas som öfverdrifna anspråk, om det rätt öfvertänkes. Erfarenheten talar *för* rättmätigheten, där mod nog finns för att lita på kärleken allena. Ty då är det möjligt att växa, i den mån församlingens Herre själf ger växten.

Den vill tjäna de *fattiga* i första rummet. Dahl svek aldrig den grundsatsen, han t. o. m. var alldeles för efterlåten gentemot rika släktingar eller snåla counties. Vi vilja icke heller svika den grundsatsen. Därför bör ock anstalten byggas upp av de fattiga, d. v. s. de fattiga, som med sin skärf bidraga till anstaltens underhåll i fri kärlek, skola känna sig som ägare till den. På så sätt, menade Dahl, skola de hålla på år ut och år in med frivilliga gåfvor utan att tröttna. Nog finns det fattiga i tillräckligt antal att bära upp den, blott de lära känna den. Detta innebär naturligtvis icke, att icke hvem som helst, vore han än millionär och kunde och ville understödja med millioner, hälsas med i arbetet med glädje. Ty det gifves en gräns för de fattigas förmåga, och där är den rike kallad att ingripa, utan att därför ha rätt att taga ifrån den fattige hans rätt att kalla anstalten sin, alldeles som med kvinnan vid offerkistan i evangeliet. Lika fullt står alltså grundsatsen fast.

Enligt denna grundsats, säkerligen till en början endast intuitivt af Dahl fattad, började han, redan innan ännu någon anstaltsbyggnad blifvit uppförd, sätta verket i gång. Han hyrde först ett mindre hus i byn, gjorde det i ordning genom välvilliga medmänniskors hjälp, särskildt Martha-föreningens i hans egen lilla församling, och när han fått det i ordning, förde han dit den första skyddslingen. Det var en gammal gumma från hans egen församling. "Du får aldrig någon att ta vara på", skrämde man honom med. Då bad han Gud om skyddslingar, och de kommo. Den andra skyddslingen fingo vi taga från tåget nästan under gestalten af ett tungt, lefvande, men hjälplöst bylte. Och ansökningar började snart "strömma" in. Han fick hyra ett annat liknande hus i staden, och så ännu ett, innan Tabor, den första hyddan på anstaltsjorden, blef färdig. Skyddslingar ha aldrig saknats, rum har det aldrig varit nog af. Tjogtals ansökningar vänta i dag på ett gynnsamt svar, som icke kan ges, förrän en ny byggnad blifvit uppförd.

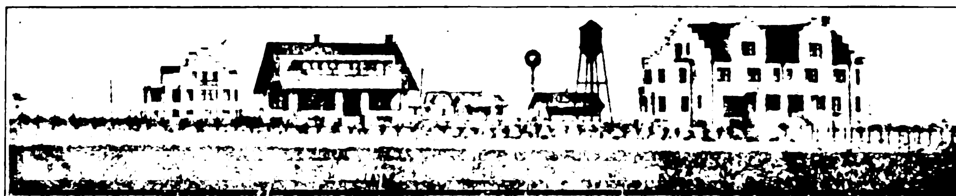
Dahl höll sig icke logiskt till bestämmelserna i konstitutionen rörande intagning af skyddslingar. När någon behöfvande klappade på porten, stängde han till alla andra dörrar än hjärtats. Jag menar, han tog emot hvem som helst, på hvilka villkor som helst, utan att rådföra sig med kött och blod. Han tog ibland in skyddslingar, som kunnat blifva till skada för anstalten och måst hemsändas, om hälsovårdsnämnden fått reda på förhållandet. Han hade icke hjärta att neka någon som var i betryck, äfven om han lopp fara att blottställa andra för smitta. Han fick naturligtvis snart lära, att det icke gick an att låta ens hjärtat förleda sig. Ville släktingar icke betala en rättmätig penning, när de fingo hjälp genom anstalten för sina sjuka, så resonerade han som så: "De sjuka och elända skola icke behöfva lida för elaka släktingars skull." Så tog han in dom. Det gjorde, att det blef en brokig skara han så småningom samlade under Bethphages tak. Man kan hitta ett specimen nära nog af hvad som helst eländigt där. Där äro gamla orkeslösa gummor, blinda människor, halta, förkrympta — kroppsligen och andligen. Där äro varelser, som knappast kunna kallas människor. Men naturligtvis är det stora flertalet fallandesjuka. Där äro åldringar, och där äro barn. Samlar man hop skyddslingarna i en trupp, inte blir det en truppstyrka som passar i Förenta staternas armé. En hjärtlös människa skulle säga: "Hvarför all denna förspillning år efter år för sådana elända stackare?" Det fordras evighetssyn på tingen för att taga vara på anstaltsfamiljen.

Det är rentaf förunderligt, att Dahl kunde få någon att hjälpa sig med arbetet, att han kunde få en enda trogen arbetare. Det är sannerligen icke hvem som helst af vår tids fint bildade damer, som för guld skulle för någon längre tid vilja stiga in i detta arbete. Det kan icke i tryck uttalas, hur från yttersidan öfver all beskrifning tålamodspröfvande och obehaglig en sådan tjänst ofta blir. Men han fick tjänare, en trogen kår, som älskat sig så in i tjänandet af Herrens minsta bröder, att de stannat kvar, fast Dahl med sitt magnetiska inflytande är gången bort. Där är först och främst husmodern — men säg mig icke, att icke Gud själf haft med saken att göra. Jag har sett det med mina egna ögon, sedan Dahl gått sin väg. Vi ha behöft ny hjälp. Den har kommit. Jag har grubblat mig yr på hur jag skulle få den, och vi ha vändt oss hit och dit — och så kom hjälpen från annat håll och utan vårt åtgörande. Dahl sände en ung man från sin församling till andra anstalter för att utbildas till diakon. Unga kvinnor fick han än här än där. Så stiftade han Bethphage Systerförbund, och i silen har så till slut stannat en icke särdeles stor, men trogen kår, som bryr sig om, nej, som med kärlek omfattar det skröpligaste i mänskligheten.

Nu vet jag, att en och annan här ville börja diskutera med mig. Man skulle vilja säga: "Hvad rätt han I

att kalla edra kvinnliga arbetare för systrar? Det är ett namn, som vunnit burskap för diakonissors räkning. Edra arbetare äro inga diakonissor.” Jag säger icke ett ord i ringaktning för diakonissaken, och systernamnet vill jag säga hvarken det ena eller det andra om. Men jag är färdig att säga huru många ord som helst till försvar för den kristliga kärlek, som vill tjäna äfven utan diakonissutbildning, ty den *kan* det. Det vore förskräckligt, om icke Herren för sin sak skulle kunna göra bruk af ett hjärta som brinner.

Min uppsats har vuxit ut till oförsvarlig längd. Men jag känner, att jag dock, innan jag slutar, måste teckna en skiss, om än blott med några få linjer, af anstalten, sådan den ser ut i dag. Den ligger däruppe på höjden, nordost om staden, blott en kvarts mil från stadsgränsen, alldeles där den bör ligga, öster om vägen. Mot vägen äro resta pelare af det där granna ljusa teglet, pelare, som inom en snar framtid skola sammanbindas med järnkedjor och på ett sympatiskt sätt vittna om “dem som äro i bojor”, men funnit den på jorden möjliga friheten. Nu gå vi in på anstaltsområdet. Här är Mizpa, där föreståndarens medhjälpare för närvarande bor. Här är Sarepta, de kvinnliga arbetarnas hem. Vi vända och gå mot norr. Till vänster det så utomordentligt vackra Tabor. Tjuguåtta kvinnliga skyddslingar af allehanda slag vårdas där. Så vända vi åter mot öster. Här vattentornet, här Bethel. För närvarande ha vi 6 stackars vanlottade barn i Bethel. Norr därom ligger Gilgal med sina 8 manliga skyddslingar. Öster därom Adullam med 16. Sarepta hyser dessutom 6 af sådana skyddslingar, som kunna taga vara på sig själfva, d. v. s. kläda sig själfva och gå. Norr om Gilgal ligger det lilla, utomordentligt vackra Sions-kapellet. I det nordöstra hörnet af åttingen är Dahls stoft jordadt och andras, hans skyddslingars. De bida där. Jag tycker ibland, att jag känner hans ande sväfva öfverallt däruppe på höjden. Hur därmed än må vara, ett är visst: den kärlek som grundlade Bethphage lefver däruppe än. Den vandrar däruppe och planlägger, ser framtidssyner — jag menar nu inte mig själf. Den går där norr om Tabor. Den tycks mig stå där i Dahls gestalt, tankfull, och betrakta. “Här”, säger den, “skall männens hydda stå, när Bethphages vänner äro färdiga med uppoffringen, och sedan skola vi ha en hydda här. Här skall det gemensamma värmerummet . . .” Och så höjes blicken med en underlig glans upp mot skyn.

TABOR. MIZPA. GILGAL. BETHEL. ADULLAM. SAREPTA.

Bönen.

AF KYRKOHERDE FR. HAMMARSTEN.

Bedjen, och eder skall varda gifvet. . . .
Luk. 11: 9.

Å HANNA, israeliten Elkanas hustru, bar på en önskan, som låg henne innerligt om hjärtat, gick hon upp i Herrens tempel och framlade där sitt begär för Herren. Hennes läppar rörde sig icke, intet ord hördes, hon blott utgöt sitt bedröfvade och oroliga hjärta för Gud. Hon bad. Bön är hjätats utgjutande för Herren Gud. Hjärtat kan tala. Det kan tala utan att anlita läpparna, liksom tungan och läpparna kunna tala, utan att hjärtat är med. Hjärtats språk är mera omfattande och når längre än munnens. Då hjärtat är riktigt öfverfullt, nekar munnen ofta att göra tjänst, och det vi djupast känna, hafva vi ofta svårast att uttrycka. Om enbart läpparnas bön säger Herren: Haf bort dina visors buller. Det är buller, ej mer. Men hjärtats språk förstår Herren, det går till hans hjärta. Hjärtats tal är underbart. Ingen telegraf eller telefon når så långt och befordrar talet så hastigt. Förrän de ropa, skall jag svara, och medan de ännu tala, vill jag bönhöra, säger Herren. Ofta reflektera vi icke öfver de alldagligaste och enklaste förhållandena i lifvet; så här. Men besinna dock, hvad det innebär att få tala med Gud själf utan mellanhänder, ansikte mot ansikte, såsom en vän med sin vän, oförbehållsamt, enkelt, utan ord, där de icke låta forma sig, blott med sitt begär, sin outsägbara längtan. Och han, som pröfvar hjärtan, vet, hvad Andens sinne är. Jag erinrar mig en erfaren kristen kvinna, som var i stor nöd. Hon kunde ej bedja för ångest. Men hon föll likväl ned för Herren på sina knän. Och då hon senare talade om detta tillfälle, sade hon: Jag kunde ej mer, jag blott visade mig för Herren. Men nog var detta i Herrens ögon en bön. Då Hiskia fått hotelsebrefvet från den assyriske konungen, gick han upp i templet, vecklade ut brefvet och lade det inför Herren. Så talade nöden sitt språk i Guds öron. Du skall af allt detta fatta, hvad bön innerst är, och huru hvarje människa, som vill bedja, verkligen strax kan

komma i förbindelse med sin Gud. Huru är det möjligt att kunna lefva utan bön? Jag fattar det icke. Att de, som icke tro på Guds tillvaro, icke heller bedja, det är ju en helt naturlig sak, men att de, som tro på en personlig, lefvande Gud, lämna bönen därhän, det är det, som är så ofattligt.

Men då man talar till någon, tänker man sig ju alltid möjligheten af att denne kan svara, och ofta tilltalar man en annan just i den afsikten att få svar. Det är sant, bönen är ock en uppbyggelsehandling, som värmer det egna hjärtat. Men somliga bedja blott för att själfva blifva värmda och rörda. De kalla det andakt. Andakt, ett ord kommet från ett främmande språk, hänvisar därpå, att han i bönen har hjärtat vändt till Gud. Gud hör väl, och han talar förnimbart för oss. Bönen får således icke vara endast ett vårt tal; den är snarare ett *samtal* med Gud. Men då gäller att lyssna till hvad denne andre, d. ä. här Gud, säger. Jag vill höra hvad Herren Gud talar, säger psalmisten. Då måste man äga både yttre och inre stillhet. Icke löpa bort från bönen eller om aftonen somna ifrån den, så att man icke hinner inhämta Guds svar. Så gör mången. Gud svarar i sitt ord. Där stå redan svaren på många, många böner, och vi behöfva och böra icke ens vänta annat svar. Men därför höra ock Guds ord och bönen så innerligt väl tillsamman. Man beder gärna med sin öppnade bibel bredvid sig. Det är dock icke så alldeles lätt vare sig att af bibeln eller mera omedelbart af Guds Ande mottaga svaret. Därför manas vi åter och åter till stillhet inför Herren i bönestunden. Så manar ock Jesus: Gå in i din kammare, och stäng dörren till, och bed din Fader, som är i det fördolda. Själf drog Jesus sig ofta undan i ödemarken och gick upp till tystnaden på de höga bergen; han behöfde stillhet för bönen. I denna stillhet mottog han sin Faders svar och anvisningar.

I viss mening kan hvarje människa, sade vi nyss, bedja, i samma stund hjärtats behof vaknar. Det hon i sådant behof säger till Gud *är* bön, huru barnsligt, t. o. m. huru oförståndigt det än kan vara. Men därmed är icke sagdt, att någon alldeles af sig själf blir en bedjare. Jesu första lärjungar gingo till honom med denna sköna begäran: Herre, lär oss bedja. Det var då, som Guds församling i alla tider fick i arf bönen: "Fader vår". Herre, lär mig bedja. Där kan du börja. När Herren lär någon att bedja, då blir det verklig bön: Din mor var måhända den som först lärde dig knäppa dina händer till bön. Det skall du minnas hela lifvet och alltid bära i tacksam hågkomst. Men det tål nog vid att du nu begynner granska barndomsbönerna, ty det, som kunde vara lämpligt för det lilla barnet, kanske ändock icke i allo passar för dig nu. Oftast förekom aftonbönen. Ibland skulle du bedja den på egen hand. Det kanske gick under kamp med den påträngande sömnen. Så var det bordsbönen; var det månne mening och allvar med den? Och så var det morgonbönen i skolan. Hur var det med uppmärksamheten och med deltagandet i densamma? Ty läraren var väl icke endast förebedjare; han skulle ju leda bönen. Bad du med? Nå, härtill borde hufvudsakligen barndomsbönerna inskränkts. Hvad innehöll t. ex. din aftonbön, hvilken torde få tjäna som mönstret för allt ditt bedjande? Du bad Gud förlåta dig alla synder — månne under verkligt öfvervägande af dagens begångna felsteg eller blott så där i allmänhet, eftersom man dagligen syndar? Så bad du Gud göra dig snäll. Vidare bad du Gud bevara dig under natten för alla faror, sedan du tackat honom för den gångna dagen; och slutligen inneslöt du dina kära i Guds beskydd. Allt detta var ju godt. Men nu är den tid kommen, då ett nytt moment måste in i din bön. Huru har du det med Gud? Har du kommit till en uppgörelse med honom, och är det din djupaste längtan att lefva ett personligt, afgjordt lif i och med honom? Det moment, som, jag vill nästan säga, helt naturligt saknas i barnets första böner, är bön om personlig frälsning, personligt lif med Gud. Ett exempel ur Skriften torde kunna allra bäst säga, hvad jag menar. Det var en ung man, som hette Saulus af Tarsus; han var ända från sin moders lif religiöst anlagd; det råder inte det minsta tvifvel om att han hela sin barndoms- och uppväxttid bedit om ett uppriktigt hjärta. Men ett moment hade saknats i hans bön. Han hade aldrig sett sin synd; han säger det själf i Romarbrefvets 7 kapitel. Synden hade legat ostörd i hans hjärta, liksom björnen i sitt ide. Men så väcktes synden till lif, och kampen började. Det var samtidigt, tänker jag, med mötet med Jesus på vägen till Damaskus. Nu blef han den frälsningstörstande syndaren, och därför säger ängeln till Ananias, hvilken skulle besöka honom: Se, han beder! Ehuru han hade bönen till en vana ända sedan sin tidigaste barndom, så hette det likväl från änglaläppar, liksom det varit något först nu begynt: Se, han beder! Bönen börjar såsom något inlärdt, öfvergår till en vana, blir ett behof, men är för hvar och en, hvilkens självmedvetande och reflexion hunnit vakna till full verksamhet, en bön i sanning först då, när frälsningstörsten blir den drifvande kraften. De ord, i hvilka en sådan bön tar sig uttryck, kunna formas mångfaldigt olika, blott några exempel: Jesus, gif mig frid; Fader, gör mig till ditt barn; Herre, gif mig visshet, att jag tillhör dig; gif mig din helige Ande. Vill du bedja så? Och om du det gör, så lämnar nog åtminstone en del af de inlärda formulerade bönerna rum för de fria orden, eller åtminstone begynner du att jämte dem bedja med egna ord. Var framför allt riktigt sann, enkel och barnslig i din bön. Du talar med din Fader, inför honom skall du vara dig själf.

Bönen måhända förefaller dig alltför underlig. Hör Gud bön? Han vet väl ändå, hvad du behöfver; och går inte världsstyrelsen efter vissa lagar, hvilka bönen icke kan ändra? Ja, men du ber ju ock till far och mor om sådant, som de väl förstå, att du behöfver, och du får det kanske icke utan bön. Gud har icke heller först skapat världen efter vissa lagar, och sedan gifvit oss anvisning på bönen. Om en urmakare gör en klocka färdig, så att

hon går bra, och någon sedan begär, att ännu ett hjul sättes in i verket, så får han nog afslag på sin begäran; det skulle rubba urets gång. Men om det nämnda hjulet redan vid urets första sammansättning fått sin plats i klockans maskineri, då går det inte heller an att sedan taga bort det, utan att uret stannar. Gud satte från begynnelsen in bönen i världsstyrelsen. Tystna bönerna på jorden, då stannar världsloppet. Så härlig är bönens betydelse.

Om vi kunde läsa historien rätt! Om vi kunde fånga dess fördolda trådar och med deras hjälp leta oss fram genom tiderna! Om vi kunde finna det fördolda, djupa sammanhanget i världshistorien! Då skulle vi ock förstå, hvilken utomordentlig plats bönen där intagit. Vi läsa, att då och då skedde det och det. Men hvarför? Hvem stod bakom, hvem satte först och sist händelserna i gång? Hvarför påbjöd kejsar Augustus skattskrifningen? Maria och Josef skulle upp till Betlehem; barnet skulle enligt Skriften födas där. Hvarför föll icke Jerusalem vintertid i fiendehand? Ty Jesus hade lärt sina lärjungar bedja: "Herre, icke om vintern, det blir oss alla för svårt." Jo, världsloppet styres af bönen mer än någon tror.

Om vi kunde för vår ande framkalla jordens ädlaste män och kvinnor i gången och i närvarande tid! Det skulle blifva en väldig omgestaltning. Månget berömdt namn skulle saknas, månget obekant nämnas. Men jag är förvissad, att de allra flesta af dessa ädla personligheter skulle kunna kallas bedjare. Redan nu känna vi flera bedjare, som just genom sitt bönelif intaga sin framskjutna post i världshistorien.

Blif en bedjare! Du når inte så långt i världen blott med din arm, din blick, ditt förstånd, ditt vetande, men du når långt, om allt detta helgas genom bönen. Löftena om bönhörelse äro otaliga. De äro, i synnerhet somliga, så omfattande, att man häpnar och begynner förstå, att man ännu går i lägsta klassen af Guds skola, eftersom man ej mäktat taga ut mera af Guds löften om bönhörelse. Invig din dag med bön. Börja aldrig en dag utan bön. Vig hela ditt lif till bönens heliga kamp. Blif en Guds kämpe. Börja så här: Herre, lär mig bedja! Och för hvarje nytt skede i lifvet, inför hvarje viktigare afgörelse, åter: Herre, lär mig bedja! Du skall då finna, att du i och med bönen ingått i en oändlighetens värld, och därför skall du, om Herren Gud låter dig lefva, ännu då din hjässa hvitnat och uppbrottsstunden nalkas, hafva kvar lärjungasinnet, som törstande suckar: Herre, lär mig bedja! Amen. *De Ungas Tidning.*

PÅ SOMMARNÖJE.

HELIGT ARF.

Af Sven Fredén.

Det står en kyrka på kullens krön,
dess spira synes så vida,
ett hem för stillhet och ro och bön
åt skaror, som le eller lida.

Och människor kommit i stilla gång
dit upp under högmässotider
att lofva Gud under bön och sång
och stärkas för lifvets strider.

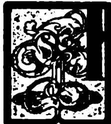
Från fädernas tid har kyrkan stått
och manat frid öfver jorden,
och släkte på släkte i vördnad gått
att lyss till de heliga orden.

Välsignade, heliga, ljusa frid,
som bor i fädernas kyrka,
ack, gif oss än under lifvets strid
Guds Andes stillhet och styrka!

Oförberedd.

SKISS AF ELIAS GRIP.

INTE en vindfläkt röres. Luften står dallrande het i solbaddet. Molnfri hvälfver sig den blå himmelskupan öfver slättens hvitnande sädesfält och den lilla brunnsstaden Söderköpings enformiga husrader. Ett par kurgäster från S:t Ragnhilds pensionat gå i sakta mak öfver bron bort till kanalen. Roddaren för sällskapet med några få årtag öfver det blygrå, grumliga vattnet. Nu har man kommit i skuggan och går sakta sicksackvägen uppåt Ramunderberget i hopp att finna svalka litet högre upp på skogspromenaderna. Då paret kommit upp till den lilla serveringspaviljongen, gjorde mannen ett tecken till sin följeslagerska att han inte orkade gå längre och sjönk tyst ned på en soffa, placerad på en skuggig plats. Hustrun satte sig bredvid och lät blickarna glida ut öfver den öppna slätten.

Efter några minuter hördes ljudet af fasta, spänstiga steg på gången, och snart syntes en reslig man, iförd ljusa, lätta flanellkläder och panamahatt. Han kastade en hastig blick på det ensamma paret, gick några steg närmare och utropade med ett uttryck af glad öfverraskning:

"Nej, se bror Ahlbom, är du här?"

"Ja, tyvärr, som du ser."

Den sistkomne gick fram och hälsade, och grosshandlare Ahlbom presenterade:

"Ingenjör Lundström — min hustru."

"Det var förfärligt, hvad du ser medtagen ut!" sade ingenjören.

"Ja, detta är en ledsam historia. Sätt dig här och drick ett glas vatten" — härvid knackade grosshandlaren i det framför honom stående järnbordet — "så skall du få höra litet närmare."

Einar Ahlbom kände i denna stund ett behof att tala ut sitt hjärtas bekymmer för någon. Det var, som hade han kommit på kant med lifvet. Hela tillvaron syntes honom så tom och meningslös. Han lutade en stund hufvudet i händerna. Under tiden betraktade Arne Lundström sin skolkamrat och vän. Den blick, som nyss hade mött hans, var liksom beslöjad, och de förut så skarpa och markerade dragen uttryckte en nästan hopplös trötthet. Håret var starkt gråsprängdt vid tinningarna.

Minnen från gemensamma upplefvelser under ljusa ynglingaår trädde fram för de båda männens inre syn. De hade varit kamrater under skoltiden i Stockholm och då kommit hvarandra ganska nära. Einar Ahlbom var son till en välbärgad köpman. Hans vän Arne Lundström bodde i samma kvarter på Östermalm, inackorderad hos en kamrerfamilj, enär föräldrarna bodde i Södermanland, där fadern var förvaltare på en större egendom. Hvarje morgon hade de sällskap till skolan. Sjusofvare voro de båda två, hvarför skolvägen nästan alltid tillryggalades under half språngmarsch, något saktare i Jakobsbergsgatsbacken och sedan i raskt tempo öfver Hötorget och till Norra Latin, hvars klocka var redo att kalla till morgonbön, då de rusade in genom den massiva porten just innan vaktmästaren tog fram sin bok för att göra anteckningar öfver "sen ankomst". På middagarna, då skolarbetet för dagen var slut, gjorde de sig mindre brådt. Då voro Hötorget och Jakobsbergsgatan inte fina nog till promenadplats, utan man gjorde vanligen en lof om Hamngatan och Normalmstorg för att få hälsa på flickbekanta. Lundström såg sig och sin vän så lefvande framför sig, sådana de voro på den tiden, långa, gängliga pojkar med gymnasist-

mössor och skolböcker. Särskildt erinrade han sig tiden närmast före studentskrifningarna, huru de då på aftnarna brukade vandra ut till Skeppsholmen och förhöra hvarandra i historia samt fundera på alla möjliga uppsatsämnen, som kunde tänkas förekomma i den skrifliga pröfningen.

Nu kom uppasserskan med det begärda vischyvattnet och sade några alldagliga ord om värmen.

Grosshandlaren fyllde glasen och drack en klunk.

"Detta kom oförberedt, må du tro. Jag hade just varit till Eskilstuna för att styra med uppsättandet af en filialaffär där, då jag en vacker dag svimmade af, bäst som jag sitter på mitt kontor och ser igenom dagens post. Vår husläkare kom och gjorde en noggrann undersökning. Det var hjärtat, som krånglade. 'Så här går det', sade han. 'Hvarför har inte grosshandlaren velat lyda mitt råd och taga sig ledigt någon gång? Nu är det slut med arbetet på lång tid.' Så var det också. Jag fick ligga till sängs några dagar, och då jag kom upp, kände jag mig så förfärligt kraftlös. Den ringaste ansträngning förorsakade mig möda. I hufvudet kände jag en gruflig tomhet och kunde inte hålla ihop mina tankar så mycket som till ett enkelt privatbref. Så snart jag kunde röra mig litet, fick jag lof att ge mig hit till Söderköping och är nu tvungen att en längre tid iakttaga den största försiktighet. Du vet, hvad det betyder?"

"Åh ja, i det närmaste. Nu går jag bara igenom en liten efterkur och är ganska kry, men i fjol vid den här tiden var jag också ganska nere med mina nerver, skall jag tala om."

"Nå, då vet du hur det känns. Att ha fullt upp med arbete, som borde göras, och så lämna allt ifrån sig och inte veta, om eller hur det blir gjordt. Och bara gå och dricka brunn och taga olika sorters bad och känna en tryckande tyngd öfver bröstet, som skulle man klämmas till marken. Det är inte roligt. Men nu orkar jag inte tala heller, känner jag."

En blåaktig blekhet spred sig öfver grosshandlare Ahlboms drag. Hans hustru gjorde ett tecken åt vännen, att han skulle gå för att inte hennes man skulle trötta ut sig vidare med att tala eller tänka på det förflutna. Efter en stunds hvila reste sig den sjuke och gick, stödd på sin hustrus arm, långsamt tillbaka till pensionatet.

Han kände sig utsliten och undrade, om arbetskraft och arbetsglädje någonsin mera skulle beskäras honom. Han var blott femtio år och skulle, mänskligt att döma, haft lång tid af arbete och verksamhet framför sig.

Hvarför hade han inte lydt läkarens råd förut? På tjugufem år hade han inte haft en veckas ledighet. Hvarför? Det var den gamla historien så välbekant för penningens och affärernas män. Nödvändigheten af att alltjämt följa med marknaden inom sitt fack, svårigheten att lämna ifrån sig åt andra omsorgen om affärer, där en förlust kunde i ett slag sopa bort frukterna af åratals arbete. Mången gång hade han känt afund mot tjänstemän med mycket begränsad inkomst, mot sina egna kontorister till- och med. Då dagens arbete var slut, var det för dem också slut med dagens bekymmer. Själf visste han inte, hvad det ville säga att slå sig lös, att känna sig fri. Hur mången natt under kristider hade han ej oroligt kastat sig af och an på sin bädd utan att få en blund i sina trötta ögon. Tanken på olika eventualiteter och affärskombinationer hade icke velat släppa honom. Nog hade han hört talas om dem, som kunna lägga af bekymren med kläderna, men den förmågan hade aldrig Einar Ahlbom haft.

Och dock hade hans enskilda lif varit ganska lyckligt. I unga år hade han gift sig af böjelse och fått en god hustru, som troget stått vid hans sida under tider af oro och betryck. Äktenskapet hade välsignats med fyra barn, tre pojkar och en flicka. Men tid att följa med barnens utveckling, att vara deras vän och ledare hade alldeles saknats honom. Ibland då han kom ut litet tidigare än vanligt till deras nätta hem i ett uppblomstrande villasamhälle utanför Stockholm, brukade han träffa en ung lärare, som var ute och promenerade med sina båda småttingar. Han gjorde då sällskap en bit och fröjdade sig åt barnens glada, muntra infall och faderns förtroliga umgänge med dem. Därvid kände han som ett styng i hjärtat vid tanken på hur främmande han varit för sina egna barn. Hvad visste han om deras önskningar och behof? Det kunde gå dagar, utan att han talade till dem. På morgonen voro de redan i skolan, när han gick till sitt kontor. På kvällen hade han ofta sammanträden och kom hem, när de redan en lång stund i sömnens armar förgätit både läxor och andra besvärligheter.

Huru annorlunda hade icke Einar Ahlbom tänkt sig köpmannens lif. Då han stod vid valet af lefnadsbana, hade han beslutat att välja faderns yrke. Det var så vanligt, att söner till välburgna köpmän föraktade handelsvägen och föredrogo den jämnt utstakade ämbets- eller tjänstemannabanan med pension och lugn, tryggad ålderdom såsom afslutningsmål. Själf kände han sig emellertid då för tiden fylld af entusiasm och initiativkraft. Han ville ej gå de vanliga, upptrampade stigarna. Han brann af begär att göra en självständig insats för näringslifvets höjande och komma med nya uppslag.

Tre decennier hade svunnit hän sedan dess. De hade strött silfver i hans hår och böjt den en gång så spänstiga gestalten. Åtskilliga af hans uppslag och idéer hade varit fruktbärande. Men så hade kristider kommit på 90-talet och raserat, hvad som mödosamt byggts upp. Nu arbetade han för att skaffa bärgning åt sig och de sina. Barnens uppfostran skulle fullbordas. Den äldste sonen skulle bli ingenjör. Han hade visat utpräglade anlag för detta yrke redan som liten pys. Allt hvad maskiner hette fängslade honom mer än sagorna ur Tusen och en natt. I skolan hade han förfärdigat en liten elektrisk motor, som fick mycket beröm af lärarna och uppväckte syskonens förtjusning. Och Karl, den andre i ordningen, hörde äfven till dem som af naturen

fått en utpräglad fallenhet i faddergåfva. Hans håg låg åt arkitektyrket.

Ännu måste det dröja åtskilliga år, innan deras utbildning var afslutad och de kunde stå på egna ben. Det hade varit Einar Ahlboms hopp att kunna bekosta deras studier, så att de skulle slippa börja sin bana med skuld. Han tyckte det var blott hans enkla skyldighet. Själf hade han af sin far fått ett litet rörelsekapital att börja sin affär med, och man kunde ej undra på att han önskade gifva sina barn "en god start", såsom han brukade säga.

Nu hade sjukdomen kommit öfver honom såsom ett åskslag. Han hade en bestämd förnimmelse af att vara en bruten man, och hans aningar slogo ej fel.

Följande morgon satt ingenjör Lundström ensam uppe vid paviljongen. Hans ansikte bar ett sorgset, nästan dystert uttryck. Blicken gled öfver horisonten utan mål. Han hade nyss fått veta, att Einar Ahlbom under natten drabbats af hjärnblödning, som ändat ett idogt, arbetsfylldt lif. Arne Lundström erinrade sig de ord, hans vän yttrat dagen förut: "Det kom så oförberedt."

"Our Soldier Boys."

AF ARON EDSTROM.

VILKEN rik innebörd ha icke dessa tre orden: "Our Soldier Boys!" Hvilka ömma känslosträngar anslå de icke i våra bröst! Ty ett är visst, det är icke nu, såsom under vanliga förhållanden, den värfvade legoknekten, som sändes öfver hafven för att kämpa våra strider mot autokrati och militarism i den gamla världen; utan det är våra egna söner och bröder, som kallas ut för att försvara vårt eget älskade fosterland och dess fria institutioner samt att rädda folkrätten och sann demokrati från att krossas under militarismens järnhäl.

Från hundratusentals hem i vårt stora vida land hafva de utkallats, och kallas fortfarande ut, våra söner och bröder för att vid de olika fältlägren öfvas i vapnens bruk i vårt lands här och flotta. Och redan befinna sig öfver en million af "våra gossar" i Frankrike eller vid andra krigsfronter, där de nu som bäst visa hvad de duga till och vinna vackra framgångar. Många af dem hafva äfven offrat sina lif på fosterlandets altare.

Icke underligt således, att känslosträngarna i våra bröst vibrera! Ömma varma band slitas, då sonen, brodern och i många fall maken kallas bort till de olika fältlägren och sedan till krigsfronten "over there." Många och varma äro helt visst de böner, som nu uti hemmen i vårt land uppsändas till Gud Allsmäktig för våra älskade, våra soldater och sjömän.

Och dessa behöfva också all den förbön och uppmuntran, som af oss här hemma kan gifvas dem. De behöfva ock, att vi göra allt i vår makt uti att bistå vårt lands regering i dess sträfvan att göra vår krigsmakt mäktig nog att vinna en afgörande och ärofull seger. Visst är det sant, att regeringen gör hvad på henne beror för våra soldaters och sjömäns militära utbildning, förser dem med moderna vapen, gifver dem den beklädnad och förplägnad, som de behöfva, och delvis sörjer för deras "sociala" trefnad.

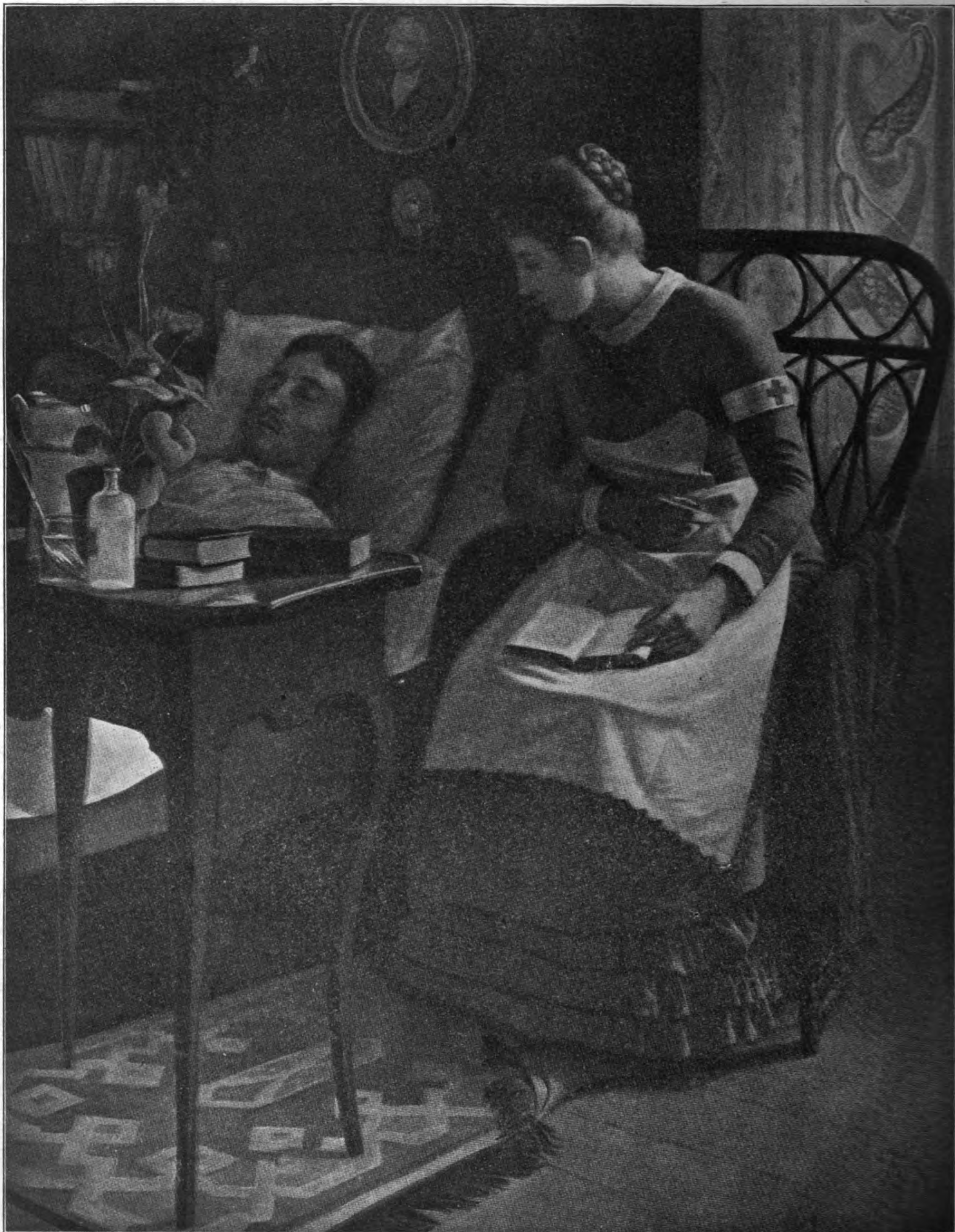
Men detta är icke allt, som våra unga krigare behöfva. Såsom evighetsvarelser äro de i behof af andlig vård, men denna har regeringen öfverlåtit åt de olika kyrkosamfunden. Och som väl är, får äfven vår älskade lutherska kyrka vara med på ett hörn och utföra ett välsignelserikt arbete bland de unga krigare, som omfatta hennes tro och lära.

Det är just här, som vår, de hemmavarandes, kraftigaste medverkan är af nöden: först allvarlig trosviss bön till härskarornas Gud i våra hem och tempel; sedan utsändandet af fältpräster och regementskaplaner, hvilka, drifna af Kristi kärlek, vinnlägga sig om soldaternas andliga väl, bistå dem under sjukdom, i dödskamp och i själsbekymmer med det gudomliga ordets tröst.

Och en icke oviktig sak bör i detta sammanhang påpekas angående dem af våra unga krigare, som äro "over there", midt i krigszonen, och denna är, att vi hemmavarande, både anhöriga och vänner, låta dem få höra hemifrån, ju oftare desto bättre. Till följd af den ojämna och osäkra postbefordringen voro hundratusentals af våra gossar i Frankrike i många månader i saknad af alla underrättelser från anhöriga och vänner i hemmet. Huru detta kändes och hvilket missmod det framkallade, därom vittna soldaternas många klagande bref. Generaler "over there" och ledande män i kongressen hafva ofta framhållit med eftertryck, att en ändring måste ske härvidlag, ty man strider illa med trupper, som besjälas af missmod och hysa den tanken, att man därhemma glömt dem.

Det vore därför önskligt, om vi här hemma enade oss om att så ofta som möjligt sända brefkort eller korta bref med uppmuntrande innehåll till alla våra i krigszonerna kämpande gossar. De behöfva särskildt denna uppmuntran, utsatta, som de äro, hvarje dag och hvarje stund för döden samt krigets fasor och lidanden.

Och det är sannerligen icke fåfängt, hvad vi i kristlig kärlek göra för våra soldater, som tillhöra samma församling som vi. Det är rätt uppmuntrande att läsa de rapporter, som esomoftast lämnas af våra lutherska fältpräster både här hemma och "over there". Dessa rapporter förtälja om huru Guds ord verkar med makt i de unga krigarnas sinnen och hjärtan, huru frågan om

VID SJUKSÄNGEN.

själens frälsning blifver hos många den viktigaste af alla, och huru vissheten om undfången nåd för Kristi blods skull gör den unge soldaten glad, modig och stark som ett lejon.

Det lönar sig alltså att bedja och arbeta för *våra* "soldier boys" och att personligen gifva dem all den uppmuntran, som vi förmå. Tänk, huru glädjande det skall blifva för oss alla, om våra gossar — efter vunnen seger och afslutad ärofull fred — finge återkomma hem till oss med en i Kristi tro befästad karaktär, som kan bestå i kyrkans kommande strider och pröfningar. Man har skäl att vänta mycket af sådana i krigets och erfarenhetens skola pröfvade män uti deras framtida arbete i kyrkan och staten.

Så låtom oss vara outtröttliga i allt godt verk, vetande, att vårt arbete i Herren är icke fåfängt.

En hård lott eller en moders pröfning.

SAMHÄLLSLIF AF O. W. NEWMAN.

Forts. fr. föreg. n:r.

V. *Stupet.*

SOMMAREN efter afslutningen af Georges studier anlände till hans hemstad f. d. studentkamraten Harry Stanford, Paulinas kusin. I hans sällskap befunno sig några studentkamrater från collegen, alla goda vänner till både honom och George. De voro, som helt naturligt, mycket intresserade af att få träffa George, och så var äfven han. George fick nu såsom boende och uppfödd i staden intaga värdskapet i sällskapet, och i denna egenskap vara med dem öfverallt i staden, hvarunder allt sevärdt måste besökas. Under dessa vandringar fick man äfven lof att öfva sällskaplig frikostighet, och uti detta ingick bland annat att bjuda på starka varor. George kunde nu icke undandraga sig det, äfven om han fruktade sin svaghet; helst hade han låtit bli. George var allt för stolt att visa några svaghetskänslor, och hade hans själfbehärskning varit lika stark i förhållande till den onda böjelsen, så hade han aldrig fallit som han gjorde; tyvärr var lidelsen starkare än motståndskraften hos honom, och är han i detta fall blott en utaf de många tusenden, som af samma skäl duka under. . . . Vid olika tillfällen gjordes nu visiter, först vid de finare utskänkningsplatserna i staden, men senare besöktes äfven de andra. Till en början redde sig likväl George någorlunda bra och undvek i det längsta berusning, men slutligen blef begäret för starkt och dränkte alla goda föresatser. George hade med Hoffmans tillåtelse tagit sig ett par veckors tjänstledighet från sin befattning för att så mycket bättre kunna förströ sitt sällskap. Det blef dock snart kändt för Hoffman åt hvilket håll det lutade. Genom Harry Stanford, — som också varit med i de mesta samkvämen, dock utan att dricka sig rusig, ty han var ytterst måttlig och smakade endast nu och då på finare likörer — hade de fått veta, att George druckit ända till berusning emellanåt, och så gjorde äfven en del af de andra kamraterna.

Detta väckte nu den största oro, för att icke säga bestörtning, hos dem. Nu hade de fått veta hemligheten till Georges mindre vällyckade afslutning af studierna. Det stod nu klart för dem, att George hade en svag sida i karaktären, som var farlig, och som de förut icke vetat någonting om. Härmed sågo de framtidsplanerna med hänsyn till Paulina och George outförbara. Något äktenskap dem emellan måste med detta slutas ur räkningen. Hoffman hade beslutat att låta dem båda veta sin tanke härom, men detta hans beslut behöfde aldrig verkställas. Hvad Paulina beträffade, så var det själfklart, att hon aldrig kunde äkta en man, som begagnade spirituosa; äfven om hon velat det, hvad nu George beträffade, så hade hon likväl aldrig vågat något dylikt.

Georges moder visste ingenting om sin sons tillstånd ännu. Enligt öfverenskommelse dem emellan stannade han på hotellet tillsammans med kamraterna under deras besök; ty Marias lägenhet var för otillräcklig och simpel att bjuda någon till, och på samma gång unnade hon George fördelen att få vara tillsammans med sina vänner under deras vistelse i staden. George var därför borta under dessa veckor, endast ett kort besök gjorde han i hemmet en kväll den senare veckan af fritiden. Modern tyckte då, att han såg litet dåsig och sliten ut och sporde honom något därom, hvarpå han förklarade, att de samspråkade i hvarjehanda intressanta ämnen från skoltiden till långt frampå nätterna, och att han därför haft liten tid för sömn, men att det likväl var så utomordentligt intressant och trefligt. Och med den förklaringen var modern fullt belåten, och därmed skildes de med förståelsen att träffas nästa vecka om icke förr.

Det fanns icke någon aning hos någondera af dem, att detta var Georges sista besök i hemmet, och dock — var det så. . . .

George återvände därpå till hotellet, där kamraterna befunno sig. Efter att ha kommit öfverens om en utflykt för nästa dag till en park, belägen ett stycke utanför staden, gingo de till operan på kvällen.

Dagen därpå begåfvo de sig ut till parken. Men innan de anträdde färden — som skedde medelst elektrisk spårvagn — försågo de sig med en fin lunch, inrymmande några flaskor punsch och cognac. Framkomna till parken blef det att förlusta sig på bästa sätt med hvad som fanns att tillgå. Det muntra sällskapet vardt ändå mer inspireradt och muntert af de medförda flaskornas innehåll, och det dröjde icke så länge, förrän några af sällskapet började blifva ganska yra i hatten. Så för-

drefs nu dagen under munterhet och glam, och på aftonen återvände de till staden. Efter återkomsten dit bar det in på nästbelägna krog, och nu började kalaserandet på allvar. Därunder blef hela sällskapet redlöst berusadt, med undantag af Harry Stanford. Han försökte vid åtskilliga tillfällen förmå dem att bryta upp och gå hem till hotellet, men förgäfves. Efter ett nytt försök i den riktningen, hvarunder han tillika sökte varna dem för en möjlig arrestering, blef George ursinnigt uppbragt, och i detta sitt tillstånd grep han en närstående butelj, med hvilken han tilldelade Harry ett så häftigt slag i hufvudet, att han segnade död till golfvet. — — —

O ve! O fasa! Nu blef det också arrestering. . . .

Arme George, nu var hans bana ändad! — En bana som förut varit så hoppfull och som så tjusande blänkte i glansen af de första ynglingaårens morgonsol! O, hemska fall! Den fullmogna frukten af ett litet giftfrö, som uti sig inneslöt döden.

George blef nu fasttagen af polisen och införpassad i fängelse för rannsakning och dom.

Ryktet om den hemska tilldragelsen spred sig med löpeldens hastighet öfver staden och dess omgifningar och väckte allmän bestörtning.

Störst var dock bestörtningen ibland de närmast bekanta och modern. . . . Familjen Hoffman blef nästan utom sig af fasa, särskildt för de båda offrens skull, som stodo dem så nära.

Förskräckligt blef också slaget för deras släktingar, när de fingo veta om Harrys olyckliga öde; det var nära nog att krossa dem af sorg. — — På Paulina verkade denna händelse liksom ett dolkstyng i hjärtat, hon kände det alltid sedan som om hon burit på ett brustet hjärta. — — —

För modern blef dock denna händelse förkrossande! Hon kunde till en början icke tro ryktet, och det var ju hennes lycka, annars hade hon säkert dignat på stället. Sedermera blef hon dock tvingad att tro, efter besöket hos sin son i fängelset; men icke heller då fick hon veta fulla verkligheten, ty George visste knappast själf, att det var så förskräckligt. — Nog hade han en aning om att något förfärligt hände på kvällen i sällskapet; han trodde visserligen, att kamraten svimmade, men att han dog, det visste han icke. Först några dagar senare fick han genom polisbetjäningen veta hela sanningen, och — att han var arresterad för mord.

Efter några veckors förlopp bragtes målet inför rätta genom distriktets allmänna åklagare. I målet mot George deltog, förutom allmänna åklagaren, äfven domare Hoffman, på särskild anhållan af släktingarna, som ju voro angelägna om att mordet på Harry blef lagligen hämnadt. Bevisen mot George voro äfven så klara: den mördade, nu begrafne kamraten, och vapnet, den tomma likörbuteljen, voro de ojäfviga vittnen som fällde honom. Ej heller funnos förmildrande omständigheter, den dräpta kamraten hade ju handlat i största välvilja. I Georges framfarna lif tydde inga tecken på att han skulle ha lidit af hastigt påkommen sinnesförvirring, som skulle ha minskat hans tillräknelighet enligt lagens mening. Då han utförde sitt dåd, var han visserligen ej vid sina sinnens fulla bruk; han hade förlorat all självkontroll, rusets vanliga symptom. Men till denna form af sinnesrubbning ta lag och rättskipning ingen hänsyn.

Följden blef därför, att lagens strängaste straff utmättes. För med berådt mod föröfvadt dråp dömdes George att mista lifvet genom hängning. Tiden för afrättningen blef bestämd till tre månader efter domens afkunnande.

VI.

Ett krossadt hjärta.

Den nöd och de lidanden, som den arma modern utstod under tiden, kunna ej beskrifvas. Med ett i grund krossadt hjärta, i förtviflans mörker måste hon till en tid intaga sängen och skulle väl aldrig stigit upp därifrån, om icke en underbar känsla, sammansatt af hopp och kärlek, börjat genomströmma henne. — Den uppfinningsrika kärleken fann ännu en utväg, den sista: "nåd". Hon visste, att statens högste ämbetsman ägde benådningsrätt, den största förmån, någon författning tillerkänner statschefen. Dock, fastän en stats guvernör äger denna rätt, vill han icke utom af särskilda hänsynsskäl använda den, ty i så fall blefve knappast några gröfre brott tillbörligt straffade, ity att de flesta brottslingar eller deras vänner petitionera om nåd. Styrkt af sin yttersta förhoppning återfick Maria krafterna på nytt, och vände hon sig först till domare Hoffman, som, bevekt af den arma kvinnans belägenhet, uppsatte en böneskrift till guvernören, som han tillsammans med flere framstående borgare, som likaledes bevekts till deltagande, underskref.

Med denna böneskrift begaf hon sig nu till guvernören. Själf bad hon också den förtviflade moderns bevekande bön. . . .

Guvernören sade sig icke kunna göra något däråt, förrän han fått göra sig underrättad om detaljerna i målet, därefter skulle han gifva sitt utlåtande. Med detta beslut lämnade hon guvernören med ett svagt hopp om ett nådigt utslag. Två veckor senare kom äfven guvernörens utslag, som lydde på stadfästelse af domstolens beslut! Han förklarade sig icke hafva funnit några som helst anledningar till förmildring af straffet, och för exemplets inflytande ansåg han det icke rådligt att upphäfva eller förmildra domstolsutslaget.

Härmed var nu hoppets sista stråle utsläckt för George och den arma modern. En hård lott i sanning!

Ännu brann dock moderskärlekens glöd hos Maria. Genom fängelsedirektörens bevågenhet ägde hon tillstånd att få sammanträffa med George vid olika tillfällen under arresteringstiden. Deras möten i fängelsecellen företedde en scen, nästan outhärdlig för den hårdaste människa att skåda! Hvad som därunder förekom af ängslan, tårar, böner och hopplös klagan, känner endast den allvetande.

Och tänk hela detta namnlösa, olycksfulla öde blott för rusdryckstrafikens skull! Utan denna skulle George ha infriat de första ungdomsårens rika löften. Han skulle ha blifvit en heder för samhället och anlitad i maktpåliggande värf. Hans medborgerliga dygder skulle ha burit frukter, som ländt till samtidens och kommande tiders fromma och beredt honom ett rum i nationens historia. Alla dessa möjligheter lågo nu grusade under ödets hårda slag. Själf lefde han ju — den olycklige — ännu, men minuterna voro räknade.

Djup var Georges smärta, tillintetgörande hans blygsel och självförebråelser. Han förbannade sig själf och det gift, som utskänkes under samhällets hägn, och han välkomnade den dag, då han skulle gömmas under mullen, dold för människors blickar och äfven för moderns, ty de voro förkrossande.

Sakta skridande kom afrättningsdagen, för George det enda efterlängtade. Straffets fullbordande sände honom inför den Eviges domstol, där hans syndaskuld skulle granskas och ompröfvas och där alla omständigheter, som samverkat till det hemska dramat, skulle vägas på den eviga rättvisans guldvåg. Då skall också samhällets medbrottslighet utmätas, dess ansvar för fördärfbringande åtgärder och uraktlåtna reformer.

Bruten af sorg och förtviflan stapplade Maria på grafvens rand. I hennes hjärta glödde ännu kärleken till den älskade sonen. Hon ville taga hand om och bädda den döde till griftens ro. Men myndigheterna nödgades afböja hennes anhållan; afrättade fångar fingo nämligen ej begrafvas utom fängelsets område. Då begärde hon som en sista bön att efter sin död blifva jordad hos sin son i fängelsets grafgård, och hennes bön blef beviljad.

Där hvila nu son och moder. Med tanken på deras bittra lifsöde, som slumrade under torfvan, och samhällets medbrottslighet i den svages synd och fall, läto efterlefvande vänner inrista i den öfver grafven resta vården orden:

EN HÅRD LOTT.

VII.

Afslutning.

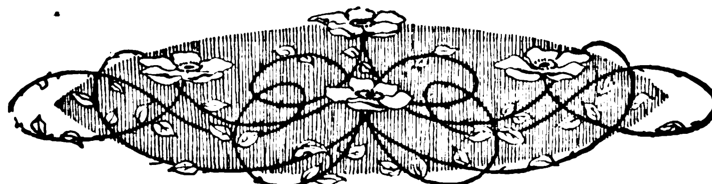
Den hemska tilldragelse, som skildringen af familjen Stones öde gjort allmänt känd, har väckt uppmärksamhet i hela landet. Med rätta frågade man sig, i hvilket ansvarsförhållande staten och samhället stå till individen, samt om brottsmålslagstiftningen vore konsekvent och riktig. Domare Hoffman, som var särskildt intresserad i det sorgliga målet mot George Stone, i hvilket rusdryckstrafiken och dess verkningar spelade en så hemsk roll, har inledt en undersökning af statens förhållande till denna handtering. Om samhället, anser mr Hoffman, äger rätt att till och med till lifvet straffa offer till rusdryckstrafiken, så får det icke vara delaktigt i eller draga fördel af densamma. Med andra ord, straffar staten verkningarna, så får den ej tillstädja eller gynna orsaken.

Domare Hoffmans undersökning har naturligtvis konstaterat det kända faktum, att lagstiftningen i de flesta stater skyddar rusdryckshandteringen, så att krogen och bryggeriet ha fullt lika existensrättigheter och åtnjuta samma skydd som skolan och hemmet. Mot en viss summa utfärda kommunerna tillstånd (license) åt personer, som önska bedrifva krogrörelse. Sålunda varda staten och kommunen, bryggaren och krögaren kompanjoner. En sådan anordning anser domare Hoffman stridande mot landets grundlag och måste som sådan snart förkastas af olika staters lagstiftande församlingar.

Att för öfrigt en sådan förordning är grundlagsvidrig, förstår till och med den i lagfarenhet oinvigde. En förordning, som i likhet med denna först bär det onda fram till individen och därefter, sedan han ruinerats af dess verkningar, till på köpet straffar honom strängt, en sådan förordning är icke blott upprörande inkonsekvent, utan äfven underminerande och samhällsvådlig samt kan och bör därför icke tolereras i civiliserade samhällen. Skall staten värdigt fylla sin höga uppgift som lagstiftare och goda seders väktare, så måste den handla förutseende och konsekvent. Det gäller då, att repet, som formar snaran om brottslingens hals, icke tidigare utlagts som snara kring hans fot. Men är icke just detta hvad staten praktiserar i och med den legaliserade rusdryckstrafiken?

Det var under rättegången mot George, som dessa reflexioner trängde sig på domare Hoffman och som senare förmådde honom att som en af de främsta kämpa för rusdryckstrafikens omintetgörelse. Denna trafik, som skapat så mycket namnlöst elände i samhället och hvars frukter utgöras af social och politisk korruption, djupt sjunkna individer, ruinerade hem, fattigdom, sjukdom, brott, lidande, blod och tårar i oändlighet, denna handtering — vår samhällsupplösande och mest anlitade dödgräfvare, civilisationens eviga skam — bör och måste utplånas!

Hoffman har därför utsändt en uppmaning till alla medborgare i landet, till ämbetsmän, lagstiftande församlingar, läroverk, kyrkor, nykterhets- och reformföreningar, män, kvinnor och barn att förena sig om ett gemensamt, ofördröjligen i kraft trädande beslut att göra rusdryckstrafiken hemlös inom våra landamären.

En öde gård.

Knut Gunér.

Djupt i skogens tysta sköte står en tom och öde gård.
Jättehöga, mörka furor stå kring väggarne som vård.
Vinden som en ström af toner mellan trädens stammar far.
Skogen slumrar som en saga. Bäcken porlar spegelklar.

Och då månens silfver strömmar mellan moln, som tysta gå,
Synes gårdens öde stomme som en grift i skogen stå.
Fönstren gapa såsom hålor, väggen lyser spöklikt hvit.
Endast då och då en kåre som en dämpad suck når hit.

Här ha många tårar gjutits, här har klingat mången sång.
Släkte efter släkte vandrat här sin glömda lefnads gång.
Och emot de tomma fönstren, som en gång med rutor stått,
Mången brud vid vännens sida stilla under drömmar gått.

Skådat månens bleka strimma, skådat bäckens silfver-
stänk,
Flätat ljusa drömmar samman med en spröd, osynlig länk,
Hört den matta vinden susa som en stråkes melodi,
Och den spegelklara bäcken porla, strömma tyst förbi.

Skådat daggens pärlor blixtra, drömt om sagans trollska
tjäll,
Drömt, att ljusa älfvor sväfvat under mossig klippas häll;
Trott sig höra Näcken spela, spela tyst på violin,
Hvilkens silfverklara toner liksom dämpats af sordin.

Hört dem stänka upp och ljuda som en tusenårig sång,
Täljande om fjärran döde, hvilka lefvat här en gång,
Medan stråken spöklikt böljar under furans tunga gren
Och dess tagel som en låga blinkar fram i rymdens sken.

Drömt och vaknat, drömt, tills lifvet slumrat in i evig dröm.
Låtit nya släkten föras bort af samma lefnads ström.
Dröjande vid samma fönster, skådande mot samma häll,
Medan Näcken sakta spelar, sakta spelar kväll för kväll.

Djupt i skogens tysta sköte står en tom och öde gård.
Jättehöga, mörka furor stå kring väggarne som vård.
Vinden som en ström af toner mellan trädens stammar far.
Skogen slumrar som en saga, som en saga — underbar.

A DESERTED HOMESTEAD.

From the Swedish of Knut Gunér by J. Lekberg.

There's an old deserted homestead in the gloomy forest
deep,
And the stalwart firs around it faithfully their vigil keep;
There's enchantment in the soughing of the wind among
the trees,
As the storied wood is dreaming, lulled to slumber by the
breeze.

When the moon from out the welkin sheds its light into
the gloom,
Like a tomb the lonely dwelling in the forest seems to
loom:
Cavernous appear the windows, ghastly gleam the ruined
walls;
Now and then a breeze is flitting, like a spirit, through its
halls.

Here have joy and sadness mingled, kindred lives their
work have done,
Through succeeding generations; then departed one by
one;
By the empty window casement many a bridal couple
stood
Listening to the dreamy nocturne of the softly plaintive
wood.

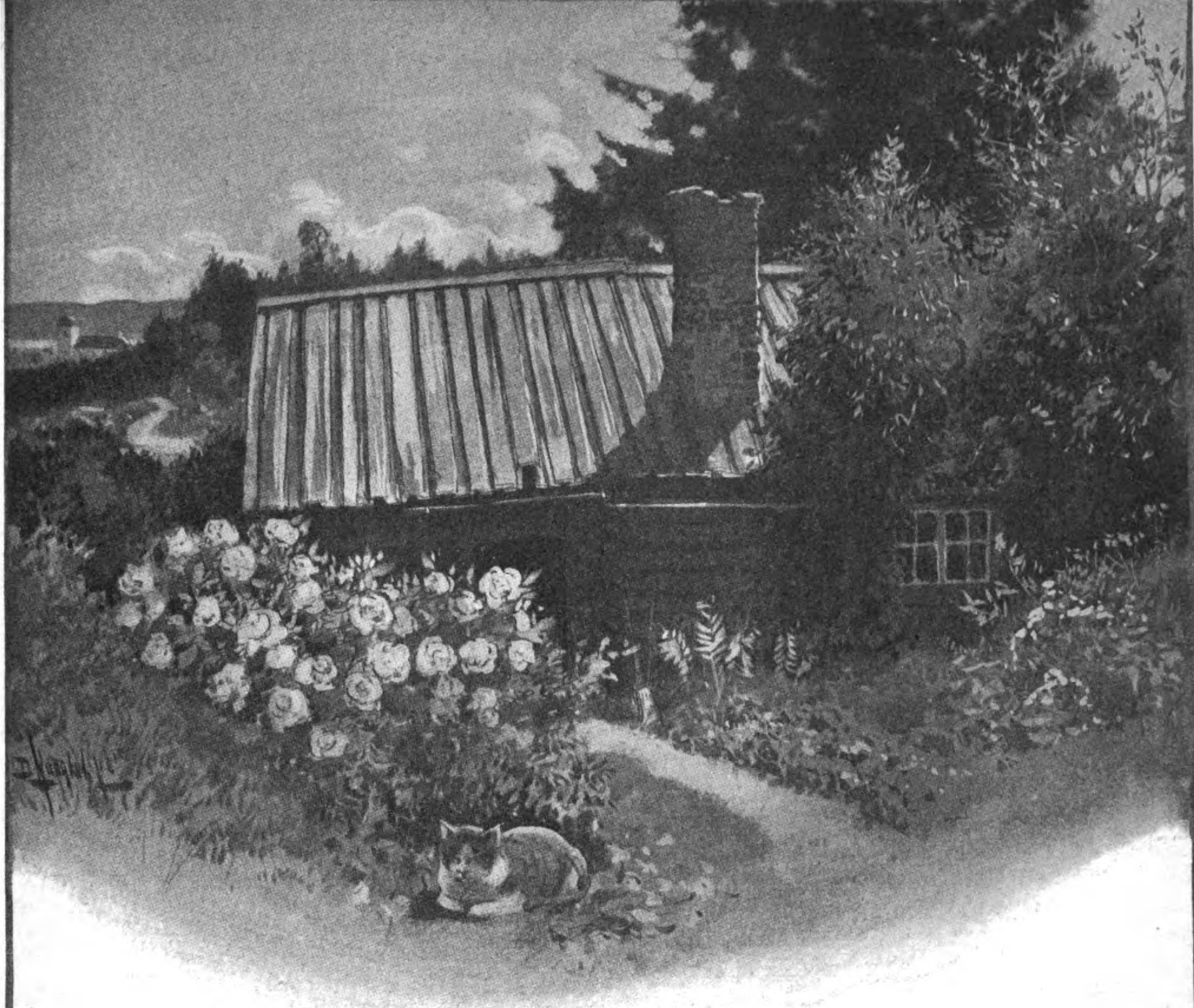
Here they've watched the moonlight streaming on the
fountain's misty spray,
Here they've woven dreams together of a love to last for
aye,
Hearkened to the tuneful night-wind—always in a minor
key—
And the various woodland voices sounding near and
distantly.

Here they've gazed on dawns and sunsets, mused on
legendary lore,
And imagined elfin dances near the marshy river shore,
Thought they heard the mystic music of some strange,
weird instrument,
And the river-god outpouring mournfully his wild lament.

Thought they heard the strain ascending like a song of
times agone,
Telling of forgotten kindred, sires of old who had passed
on;
While the magic harp is trembling in the twilight 'mong
the pines,
Near the rushing forest current, where the river-god
reclines.

Here they've dreamed and waked, then lastly, sunk in the
eternal dream,
Other lives, in turn, succeeding in the endless human
stream,
Standing by the self-same window, listening to the self-
same trees,
Soughing out their dreamy nocturne through the lulling
summer breeze.

There's an old abandoned homestead in the gloomy forest
deep,
The majestic firs around it faithfully their vigil keep;
And the woodland all is dreaming of the storied days of
old—
But a memory in its keeping, just a tale that has been
told.

SÖNDAGSHVILA.

Där ute i täppan stå buskarna tunga
af rosor, hvita och röda.
I vinden körsbärsklasarna gunga,
de glittrande klungorna glöda.
Bland brandgula krassen i blomsterrabatt
solar sig husets välfödda katt.

Där inne på pinnstolens hyende sitter
en skumögd nittiårsgumma,
vänd emot dagern och sommarens glitter,
med lederna darrande, krumma.
De stela ögonens blickar gå
mot rutornas solljus glanslöst blå.

I söndagsstillhet hvilar allt huset.
Folket vandrat till kyrka;
där lyss de till ordet och orgelbruset,
i böner Herren de dyrka.
Hon ser dem i templet, hon hör dem — men
vore de bara snart hemma igen!

Hon sitter i stilla och stum förbidan:
nu tar det i dörrens klinka,
nu får hon sitt barnbarnsbarn vid sidan;
de skälfvande händerna vinka.
"Min tröst", så hon talar med stämma svag,
"hvad var det för döda i kyrkan i dag?"

Hon hör deras namn, som prästen förkunnat:
de gamla, de blomstrande unga,
som re'n före henne i nåd blifvit unnadt
att Lammet sin lofsång sjunga.
Och namnen åter hon höra vill.
Så lycker hon sakta ögonen till.

Hon täljer de döda, som tidt hon dem talde.
I dragen spelar ett glimmer:
många de äro, de Herrens utvalde;
hon kring sig igen dem förnimmer.
Mångt talar hon med dem; kring läpparna smått
det rör sig — de döda hafva det godt!

Så dväljes hon säll bland de saligen döda,
fjärran från strålande dagen,
fjärran från rosorna, hvita och röda,
och sommarens glädje i hagen.
Då upp hon de mattblå ögonen slår,
i blicken ett underbart skimmer står.

A. U. BÅÅTH

Den hemlöses stjärnor.

SANN SKILDRING AF "BIRDIE".

Forts. fr. föreg. n:r.

II.

"I ungdomens lyckliga dagar."

ETT halft år hade försvunnit, sedan Signe och Bertha gjorde sitt första inträde på Johannesbergs sinnesslöanstalt. De voro nu väl hemma med såväl barnen som arbetet och kände sig i det stora hela nog så lyckliga i sin ställning.

Det var år 1907, och den varma, andliga väckelse, som just då gick öfver landet, hade icke heller lämnat anstaltens personal oberörd. Flera af sköterskorna, som på kvällarna hade deltagit i väckelsemötena i staden, hade blifvit förda in i ett lyckligare, andligt lif med Gud, hvilket synnerligen gaf sig tillkänna i deras hvardagslif bland kamraterna och barnen. Stadens prästerskap arbetade hand i hand med ett par besökande lekmän, och en utaf dessa senare ledde ibland de sedvanliga hvardagsmötena i församlingshuset. Emellertid, då han allt som oftast hade litet svårt för att uttrycka sig, så tog han rätt som det var sin tillflykt till vissa besynnerliga srupljud. Och alldeles särskildt syntes han ha en oförklarlig förkärlek till den lilla satsen: "det ena med det andra." Och så hände sig att sköterskebarnet Bertha kväll efter kväll satt och tänkte, under det att han hade ordet: "Nu kommer det!" Och kom gjorde det: "Det ena med det andra." Till slut när det icke kunde uthärdas längre, tog hon mod till sig och bad honom att välja ett annat hjälpord, hvilket han efter många fruktlösa bemödanden också lyckades att göra. Men som hans val föll på: "Mina *bröder* och systrar", så hade hon det fortfarande ganska bekymmersamt i sina ärliga bemödanden att hålla sig allvarsam, ty det var vanligen så, att hans lilla åhörareskara endast bestod utaf "systrar".

Så kom nu hösten 1907, och vår förut nämnda "syster Johanna" kände sig kallad att gå ut i bibelkvinnoverksamhet samt lämnade därför anstalten för att studera i en bibelskola. Detta gjorde, att Signe blef öfverflyttad till syster Annas afdelning och Bertha fick en ny rumkamrat. Den nya "barmhärtighetsängeln" kom från Samarithemmet i Uppsala och gjorde anspråk på att icke vara så alldeles tafatt för anstalts- och sjukhuslif. Alma Svenson var en synnerligt självständig individ, men också ståtlig, vacker och varmhjärtad, ehuru full af skämt och ständiga upptåg. Och det dröjde inte länge, förrän hon hade såväl Bertha som de öfriga under sitt inflytande. En gång stod Bertha i sin sal bäddande barnens sängar, hvarunder hon sjöng sin älsklingssång: "Det är solsken i min själ i dag, mer strålande och klar . . ." Men stackars Bertha hade alls intet tonsinne, utan sjöng oerhördt falskt, var än högt upp i rymderna och än för lågt nere i jordegruset. Och medan hon som bäst höll på, blef hon öfverraskad af Alma.

"Du har alls ingen oäfven röst", sade hon, "men du skall inte fäkta så upp och ned, utan ta saken mera lugnt och jämnt. Hör på mig i stället." Och Alma lät höra sin "näktergalsröst", medan Bertha stod bredvid beundrande och öfverlycklig. Ty om det var något, som den flickan älskade, så var det vacker sång och musik. Och så skedde, att Alma fick en stor plats i hennes hjärta. Hon kunde ha följt henne i hvilket upptåg som helst, om hon endast efteråt fick en sång till belöning.

En kväll efter det att barnen voro lagda, kom Alma med ett lysande förslag.

"Anna och Signe skola af någon obekant anledning ha kafferep i sitt rum i kväll", sade hon, "och som de tydligen ha glömt vår tillvaro, så har jag tänkt, att vi kunna komma själfbjudna. Säkert har du intet emot att vi löna ondt med godt och beskära dem en angenäm aftonunderhållning?"

"Visst inte", försäkrade Bertha beredvilligt: "hvad är din plan?"

"Inte mindre än att vi skola ställa till med en serenad utanför deras rum, och jag har förberedt oss på en finare bit. Vi ska ta Magnus' stora skurspann, som står uti skrubben, och placera den i deras tambur, och kanske du vill vara vänlig nog att draga upp vår väckareklocka så långt den går och ha den till att ringa, just som du sätter den på bleckspannen. Sedan står du bredvid och jamar som ett halft tjog af ilskna kattor, medan jag virar ett tunt papper om en kamm och framlockar så ljufva toner som möjligt. Men rappa på nu, innan fröken Holmquist kommer och går ronden."

"Alma, hvad skall hon säga, om hon kommer?"

"Än se'n då, du lilla idiot; är du rädd kantänka? När har det begynt?"

"Jag är alls inte rädd, skall jag tala om för dig", försvarade sig Bertha med hetta, "men du vet, att jag håller af henne och . . ."

"Hör nu här, barnsliga unge", sade Alma strängt och

öfvertygande, "vi göra henne icke det allra ringaste emot. Vi ha just slutat vårt arbete för dagen, och nattsköterskan har tagit vid. Därtill sofva barnen som trästockar, och ingen kan förmena, att vi roa oss litet."

Men under Almas och Berthas förberedelser till den stundande aftonunderhållningen sutto sköterskorna Anna och Signe i sitt rum tillsammans med några af sina käraste och mest värderade trosfränder ifrån staden. De sjöngo flera af sina favoritsånger till sina gitarrer, såsom:

"Jag uppgaf allt för Jesus
hela hjärtat slapp jag till;
icke jag, men han skall råda,
och så går det som *han* vill."

Sedan de därpå hade läst ett kapitel från sina biblar samt växlat tankar öfver det lästa, knäböjde de alla för att bedja. Det syntes vilja blifva ett synnerligt varmt och hjärterannsakande bönmöte, då midt i detta de plötsligen stördes af ett öronbedöfvande skrällande, kattjamande och gnisslande. Alla de bedjande rusade upp, bleka och förskräckta.

"Det måste vara satan själf, som är ute och regerar", sade en af de främmande, helt darrande och knäsvag.

"Åtminstone ett par af hans redskap, om än icke han själf", menade Anna.

I nästa ögonblick hade de öppnat dörren till tamburen och igenkänt de stackars missdådarna. Och det är öfverflödigt att säga, det de båda "musikanterna" sågo ut som om de önskade sig allra minst en half mil under jorden.

"Vi visste inte, att ni hade främmande", stammade de, eldröda af blygsel.

"Och därtill bönmöte", sade Signe med något af sin faders skolmästareton. "Ni har tydligen gått satans ärende i kväll för att störa oss på detta hårresande sätt."

"Allt kan vändas till det bästa", sade en af de besökande mycket mildt, "endast om ni vill bära bort eder ringklocka och bleckspann samt sedan komma tillbaka för att erkänna eder synd för Gud och deltaga med i vårt bönmöte."

"Ja, och vi äro öfvertygade, att ni icke skulle tillställt detta, om ni vetat hvad vi hade för oss", tillade Anna med ett af sina allra vänligaste och soligaste leenden.

De båda olyckliga flickorna buro lydigt, men skamflata bort sina "musikinstrument" och lofvade att återkomma.

"Äro de troende?" frågade en af de främmande deltagande.

"Nej, Alma är åtminstone inte frälst, ehuru vi hoppas att snart vinna henne öfver på Herrens sida", upplyste Anna, "och hur det är med Bertha, kunna vi icke riktigt få klart för oss. Hon har emellertid icke någon magt öfver sitt stolta, häftiga lynne. Annars har hon, så långt hon minnes tillbaka, bedit till Gud och älskat hans folk."

Alma och Bertha återvände nu helt förödmjukade och stillsamma, och mötet slutade med stort jubel, ty de båda sökte och funno förlåtelse och frid.

För några af de nyfrälsta var det emellertid icke så lätt att ens begynna att praktisera sin kristendom i deras dagliga lif. De lefde i ett slags känslorus, som tycktes leda dem till den föreställningen, att de numera stodo öfver de forna plikterna och intressena i det hvardagliga allehanda. Nu var det bara att sjunga sånger och läsa uppbyggelseböcker på dagarna och på kvällarna få barnen i säng så fort som möjligt för att sedan flänga iväg till mötena. Och där kunde de sedan hålla på med vittnesbörd, sjungande och "eftermöte" ända till långt frampå natten. Detta gjorde dem alltför trötta och sömniga den påföljande dagen för att då taga någon större notis af sitt arbete, med hvilket det därför fick gå som det kunde.

Föreståndarinnan, som alltid tycktes vaken för sin Herres intresse på den plats, där han hade ställt henne kände sig ofta nödsakad att tillrättavisa dessa sina pliktförgätna sköterskor, hvilket dock icke alltid upptogs så väl. Hon var själf en äldre erfaren kristen och visste, att det arbete Gud gifvit oss är långt ifrån en bisak, utan tvärtom något som vi skulle utnyttja på bästa möjliga sätt till hans ära.

I motsats till sina kamrater var Bertha icke vidare begifven vare sig på sång eller postillor, men hade ändå något svårt för att riktigt lefva med i verkligheten. Hennes drömmande tankar svärmade rundt litet hvarstans i världen, och i fickan på sitt hvita sköterskeförkläde hade hon alltid tillreds penna och skrifpapper. Ty understundom föll diktarеanden på, och då gick det ju inte för sig att låta den obeaktadt fara vidare. När vädret om sommardagarna så medgaf, gingo alltid sköterskorna "på vall" med barnen i den stora Johannesbergsparken. Och därunder var det ingen ovanlig syn att se några af de vakthafvande skocka sig tillsammans, högeligen fördjupade i sina egna intressen, medan Bertha satt för sig själf långt bort i drömmarnas värld. Under tiden lekte barnen omkring dem rätt beskedligt utan att fordra någon vidare tillsyn, men ibland kunde det dock hända, att en eller annan af de mest ostyriga hittade på att förvirra sig utom synhåll.

"Bertha, ser du Anni eller Erik?" hette det ibland från sköterskеtrion.

"Nee!" lät det helt frånvarande.

"Men hvad i all sin dar gör du, som inte ser efter barnen?" kom det vidare i plötsligt alarm.

"Skrifver poem!" upplyste den tillfrågade lakoniskt och sedan något mer vaket: "Hvad gör *ni?*"

"Öfvar en afskedssång för vår pastor", förklarade en af trion med en suck, "men aldrig kan man då få vara i stillhet och tjäna Gud. Nu ha vi att förstöra vår dyrbara tid med att leta efter den där ungen."

En dag kom Alma med glädjestrålande ansikte:

"Vet du, Bertha", sade hon, "fröken Holmquist berättade i dag, att det skall komma en öfversköterska hit

för att hjälpa henne att regulera arbetet, och det bästa af allt är, att hon är troende.”

Men Bertha anade oråd och lät sig icke ryckas med i den allmänna hänförelsen.

“Ni skall få se, att det är slut på sötebrödsdagarna”, sade hon dystert.

Och dagen uppgick, då föreståndarinnan installerade den nya öfversköterskan “syster Ljung”, och allt såg lofvande ut för någon vecka framåt. Den nya regeringsmedlemmen var visserligen vaken och iakttagande, men höll sig nog så tyst och beskedlig, tills hennes hastigt groende planer hade nått sin slutliga mognad. En dag spred det sig som en löpeld till alla anstaltens byggnader, att sköterskorna den kvällen voro bjudna på kafferep och bönmöte hos syster Ljung. De flesta af de inbjudna hade beredt sig på att gå till väckelsemötena i staden, men då ingen ville visa sig obehöflig, infunno de sig alla på utsatt tid i öfversköterskans rum. Till allas förvåning och särskildt till Berthas hejdlösa förfäran funno de där före sig stora klädeshögar uppstaplade till en försvarlig höjd.

“Var så god sitt ned och känn dig hemma”, myste värdinnan. “Vi skola säkert få en riktigt treflig afton tillsammans, i synnerhet som vi skola bli i tillfälle att utföra ett ändamålsenligt missionsarbete och sålunda förena nytta med nöje. Våra sömmerskor här på anstalten äro så öfverhopade med sömnad, att det säkert skall bli kärt för eder alla att underlätta deras arbete. De kläder ni ser här tillhöra edra barn och behöfva att lagas, hvarför vi nu med förenade krafter vilja gripa verket an. Under tiden kunna vi uppmuntra hvarandra med några glada sånger och någon af oss kan föreläsa ur en god bok. Efteråt ska vi sedan ha bönmöte och förfriskningar.”

De inbjudna kände sig bittert bedragna, det var just en vacker ny ordning — sitta och laga trasor på sin fritid, aldrig någonsin hade de hört på maken. Men hvad var att göra utom att hålla god min och söka se belåten ut. Alla kunde ju också sy utom Bertha, som knappast visste hur hon skulle hålla en nål rätt. Syster Ljung undervisade henne emellertid med berömvärdt tålamod, under det hennes fumliga syelev uppvisade en sådan martyrmin, att kamraterna nästan glömde sin egen vedermöda för nöjet att se på hennes tragiska ansiktsuttryck. Det första symötet blef icke det sista, men efter hand uteblefvo allt fler af sköterskorna, och till slut sågs endast ett sådant fåtal vid dessa sammankomster, att de måste upphöra. Fröken Ljung var dock icke den som gaf tappt så lätt, och om inte sköterskorna ville offra sina kvällar, menade hon, så borde de åtminstone kunna förmås att gå upp till syrummet under de lediga stunder, som förekommo i tjänstgöringstiden. Endast några få af de äldre funno sig i de nya anordningarna, medan de öfriga kände inga gränser för sitt tilltagande missnöje. Bertha var emellertid den som hördes mest revolutionär. Hade det ändå gällt något annat, men att lappa trasor, kunde man tänka sig något värre! Öfversköterskan tycktes också hafva ett märkvärdigt godt öga till henne. Försökte hon t. ex. att efter slutad vakttjänstgöring smyga sig obemärkt in i sitt rum, genast slog fröken Ljung ned som en blixt framför henne med sitt evinnerliga: “Kanske syster är snäll och hjälper oss på syrummet nu, om hon inte är upptagen med annat, som är mer angeläget?” Nog var det förstås i Berthas ögon en hel del andra ting, som voro mycket mer angelägna, men öfvertygad som hon var att den så materiellt anlagda öfversköterskan icke var i stånd att se värdet och vikten af mer intellektuella sysselsättningar, så fanns det ingen annan utväg än att tåligt tiga och lida.

En dag när syster Ljung som vanligt hade varit och snappat upp henne, fann Bertha till sin yetterligare förtretelse “det välsignade syrummet” tomt på folk.

“Hvar äro de andra sköterskorna?” frågade hon, betänkligt nära kokpunkten.

“De hade sina barns strumpor att stoppa”, sade fröken Ljung mildt afvärjande, “och de föredrogo att sitta på sina rum och göra detta.”

“Just troligt att de stoppa strumpor”, fräste den stackars flickan till invärtes, kännande sig allt mer förfördelad vid den plötsliga hågkomsten att kamraterna den eftermiddagen skulle i all tysthet ha ett litet extra kafferep. Och här måste hon nu sitta, ensam och öfvergifven, hos denna förskräckliga människa med hennes hatade symani. Intet att undra på det Bertha satte sig till verket med bittra tankar i hjärtat och ett hotande åskmoln öfver hela sin fysionomi.

“Ett helgon kunde tröttna på dessa ideliga och oändliga trasor”, tänkte hon, “och det är så godt att först som sist begära afsked, man kan väl i all sin dar lefva på ett annat ställe än just Johannesberg.”

“Hvad arbetar ni på?” kom det mildt frågande från syster Ljung.

“Lagar ett par gamla byxor!” sade Bertha ytterligt afvisande.

Men öfversköterskan lät sig inte bekomma, utan gick närmare för att bättre kunna syna klädesplagget ifråga.

“Kära barn, hvad liknar detta?” sade hon nästan strängt. “Ni håller ju på att sätta in en skjortärm i stället för ett byxben . . .”

Men vid det här laget hade Bertha redan kokat öfver: “Ni är den odrägligaste människa på jorden”, flög det ut med ett litet stamp af foten, “som kan tvinga en stackare till detta afskyvärda arbete, hvilket jag inte är van vid eller begriper mig på.”

Syster Ljung såg stort på henne, därpå gick hon bort och satte sig på sin stol vid symaskinen, stödde hufvudet emot händerna och brast i gråt. Berthas heta humör föll ögonblickligen, hon kände sig skamsen och förkrossad.

“Hvarför gråter ni?” stammade hon ångerköpt. “O, gråt inte! Förlåt mig.”

“Ack, barn”, snyftade fröken Ljung, “jag har hela denna tid, som ni hatat mig, älskat eder med en moders

kärlek och endast åsyftat edert väl. Jag har sökt lära eder, att för en kristen är ingen sysselsättning för simpel, ty vår Frälsare har genom sitt exempel själf hedrat och helgat arbetet. Vi måste komma ihåg, att allt hvad vi göra med ord eller gärning, det böra vi göra i Herrens namn och till hans ära. Han, som icke ser efter storheten i vårt lifskall, utan efter troheten, och endast genom att samvetsgrant fullgöra såväl det minsta som det största af våra dagliga plikter bevisa vi oss att vara hans sanna efterföljare. Och den som icke är trogen i det minsta, skall aldrig blifva anförtrodd något större."

Från den dagen blef Bertha en helt annan människa och syster Ljungs högra hand i arbetet. Ingen kunde mer villigt använda hvarje ledig stund på syrummet, och ingen var flitigare och skickligare där än hon. Det var dock icke med alldeles så oblandadt nöje som kamraterna insågo förändringen. Och en dag, då hon satt vid middagsbordet, samlade sig så många som möjligt bakom hennes stol och uppgåfvo förvånade utrop.

"Tänk, att det har gått så långt med henne nu!" sade några i dämpad ton.

"Ni skall få se, att hon icke har långt igen", sade ett par gråtmildt.

"Ja, säkert är hon för god för denna syndiga värld", instämde de andra snyftande.

Bertha skrattade: "Hvad åbäka ni er öfver?" sade hon, "hvad är egentligen meningen?"

"Vi åbäka oss alls inte", svarade en med låtsad indignation, "vi endast beundra dina hastigt utväxande änglavingar."

"Men hvarför denna hedrande och rörande uppmärksamhet just i dag?" undrade den nyvordna ängeln.

"Jo, vi har hört att syster Ljung skall bort på sommarferier, och att du under hennes bortovaro skall förestå syrummet." Forts.

Ode till slentrianen.

AF S. M. HILL.

Slentrian, o slentrian,
o, hvad skall du göra?
Samma gamla, nötta ban
vill du jämt oss föra.
Aldrig tåla något nytt,
ingenting skall bli förbytt.
I din mörka, trånga hytt
intet kan sig röra.

När du någonting får se,
som kan oro väcka,
strax en kalldusch du kan ge,
som skall elden släcka.
Sky all nyhet som en pest,
men den nyhet allra mest,
att det gamla ej är bäst.
Skulle det ej räcka?

Som i fars och farfars dar
så skall det förblifva.
Håll det gamla stadigt kvar,
det blott lugn kan gifva.
Slentrianen är din fröjd,
var du bara lugn och nöjd.
Aldrig bör du blifva böjd
att din skatt fördrifva.

Lefve då herr Slentrian
lifvet utan ända.
Samma hjulspår man är van
hjulet skall sig vända.
Annars kan det spåra ur,
bryta emot all natur
utaf människor och djur —
och oss räddning sända!

Tänk på dina fattiga föräldrar.

OHN satt tyst i sällskapet denna kväll och såg halft förargad, halft frånvarande ut. De öfriga fyra kamraterna språkade muntert, där de sutto och drucko öl i kaféet.

"Hvad är det med dig, John?" sporde Alfred, "du ser så betänksam ut."

"Ja, han ser ut, som om han fått korgen af sin fästmö. Men var inte så ledsen för det du, John. 'Sviker dig en, stå dig tusende åter'," skämtade Fredrik.

"Något fel är det med honom", inföll i sin tur Albert. "Du, Kalle, som brukar kunna profetera, kan väl säga oss, hvad det är som John lider af", fortsatte han.

"Nej, jag tycker det är bäst, att han omtalar det själf, ifall han nu vill det", svarade Karl.

"Nå, hvad är det med dig, gosse?" sporde de alla liksom i korus.

"Asch, jag mötte den där försmädliga käringen..., då jag gick hit. Och hon började som vanligt att tala om Gud och sporde mig mycket envist, om jag skrifvit till mina föräldrar och om jag hjälpte dem något. Hvad har hon med det att göra?" John spottade häftigt i förargelsen.

Det föll som en skugga öfver sällskapet. Ingen sade något.

"Den försmädliga käringens" fråga var dock behöflig och verkade godt, åtminstone på ett håll.

En af de unga männen gick mycket tankfull hem. "Det är icke rätt", tänkte han, "att sitta och rumla bort förtjänsten, då man har gamla fattiga föräldrar, som slitit ondt för ens uppfostran och som förgäfves få titta efter bref och en slant, som de väl kunde behöfva på ålderns dagar."

Han beslöt att sluta upp med besöken på kaféet och i stället gå till lånbiblioteket och andra nyttiga ställen om kvällarna, då han hade ledigt.

Fjorton dagar därefter erhöllo hans föräldrar den första tian i ett vänligt bref. Som svar på detta fick han ett bref fullt af glädje och tacksägelse. "Gud välsigne dig, älskade barn. Du kan icke tro, hvilken glädje du beredde oss", slöt det.

Då han läste detta bref, kände han sig mycket lycklig och beslöt att med Guds hjälp sätta in sina besparingar i denna sparbössa: Hjälp åt fattiga föräldrar. Gud gaf honom kraft att hålla beslutet. Och aldrig ångrade han därpå. Ty från denna dag började för honom ett nytt lif, fullt af glädje och äfven framgång.

"Den försmädliga käringens" fråga, som uppväckte Johns sjuka samvete och vrede, verkade här till välsignelse.

Huru är det med dig — få dina föräldrar bref och uppmuntran? Det är en viktig fråga. De gamlas välsignelse gör ungdomen rik och vägen ljus. De gamlas suckar och sorg falla tunga öfver hårda barn. Hvad sår du? Skörden kommer. (S. vt.)

———o———

BÖJ MIG.

"Hör och gör!" Är det din önskan att blifva ödmjuk och liten i dig själf, så att Jesus kan få förhärliga sig genom dig, så se här några goda råd, hvilka redan varit mången till hjälp.

Bed ofta, flera gånger om dagen: Slå ned, o Gud, mitt stolta sinne, böj mig! Bed, så snart något inträffar, som kan egga högmodet och fresta det att taga sig uttryck i ovänlighet, ovillighet att tjäna eller att underordna sig etc.

Sök fästa tanken mer på Jesus än på dig själf och på andra, innan du tänker på dig och din värdighet.

Då du förgår dig i ord eller handling, så gå och bekänn det genast för den du brutit emot. Detta om något skall böja din stolthet och stärka ditt lif i Gud.

En bön om ödmjukhet besvaras ofta med förödmjukelser från människor. Aktgif på detta och se Herren däri.

Vänj dig vid att handla och lefva efter Guds ord och ej efter ditt eget stolta sinnes önskan eller känsla. Herrens ord måste vara ditt lifs rättesnöre. På så sätt kan du här förödmjuka dig själf.

Vänj dig vid att tjäna i småsaker, äfven då du bär bitterhet i sinnet. Du måste öfvervinna dig själf.

Kom slutligen ihåg, att det gäller vara sann emot Guds bud, ej mot din egen vilja.

———o———

TYSKLANDS KANON.

**Man hade i Tyskland en väldig kanon,
med den kunde träffas små fläckar i solen.
Den stod bredvid kejsarens guldprydda tron,
och fanns där en fransman vid yttersta polen,
nog kunde man träffa den stackarn i nacken,
och strax skulle fransmannen bita i backen.**

**Man sköt genom Belgien in i Paris,
man sköt in på Englands grönskande ängar.
Kanonen bland alla kanoner tog pris,
och pris togo kejsarens väldiga drängar,
ty ingen bland skyttar som de kunde skjuta,
och ej såd'na väldiga mörsare gjuta.**

**Kring jorden man sköt. Ah! det gick som en dans,
och kyrkor och borgar de blefvo ruiner,
och seger på seger af kejsaren vanns.
Bland folken man såg endast tröstlösa miner.
Men en gång flög kulan från denna kanonen
rundt jorden och träffade kejsaretronen.**

**Den gick ju i kras, det förstår man så väl,
och kejsaren sprattlade där ibland skräpet.
Ett under det var, att han ej slogs ihjäl;
men kulan den tog dock det kungliga släpet
och ref det i trasor. Den väldiga ståten
bland hopen fördeltes; en hvar blef belåten.**

**Kanonen blef ställd i den vackraste park,
vid mynningen ställdes den splittrade tronen.
Och tyska nationen den växte sig stark.
Men ack, hur man skämdes för gamla kanonen!
Den spydde dock icke nu kulor, som döda,
och folken behöfde ej längre förblöda.**

G. Nildron.

INNEHÅLL

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St., and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Vol. XXIII September, 1918 No. 9

Published and distributed under permit No. 490 authorized by the act of October 6th, 1917, on file at the postoffice at Rock Island,
By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

ÜNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Oktober 1918 Nummer 10

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILL.

BIBELN

Med upplysningar rörande bibelns historia, den svenska bibelöfversättningen, bibelns böcker, bibelns kronologi, ort- och personnamn, fullständig bibelkonkordans, m. m.

Tryckt på mycket fint och tunt bokpapper (s. k. Oxford India-papper). Format 5⅜x7¾x1. En fullständig "Teacher's Bible" på svenska.)

Nr 10, extra fint mjukt marockoband, runda hörn, guldsnitt $4.00

Nr 11, extra fint mjukt marockoband med öfvervikta kanter, runda hörn, guldsnitt . . $5.00

PSALMBOKEN

med evangelieboken samt utdrag ur kyrkohandboken

I LITET FICKFORMAT

tryckt på fint och tunt bokpapper (India paper)

Nr 1, chagrin, styfva pärmar, runda hörn, titel i guld, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto . . $2.00

Nr 2, chagrin, mjuka pärmar, runda hörn, skinnförsätts, titel i guld och blindpressningar, guldsnitt, fodral, netto 2.00

Nr 3, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto 2.50

Nr 4, svart rysläder, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto . . 3.00

Nr 5, äkta sälskinn, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto . . 3.00

Nr 6, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, med klaffar, titel i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, netto 3.50

AUGUSTANA BOOK CONCERN
Rock Island, Ill.

ARTISTEN KLAGSTAD

har gjort altarmålningar för lutherska kyrkor till specialitet. Sänd efter katalog och priser.

AUGUST KLAGSTAD,
309—20 ave. N., Minneapolis, Minn.

ALTARTAFLOR

öfver olika motiv och i alla storlekar finnas färdiga och utställda till salu. Beställningar utföras till resonabla priser. Vackra altartafvelramar tillhandahållas, när beställningar göras.
Sänd efter katalog.

OLOF GRAFSTRÖM,
Graduerad från Fria konsternas akad. i Stockholm.
831—44th Street, Rock Island, Ill.

OLAVUS PETRI

THE CHURCH REFORMER OF SWEDEN

By NILS FORSANDER

With Illustrations. Price: Cloth 60 cts; In Art Cover 30 cts.

The chief figure in the Reformation of the Church in Sweden and the foremost champion of evangelical Lutheranism in the North during the reformatory period has not been brought to light in an adequate way, historically, until very recent years. It was not until Henrik Schück made his scholarly research of original sources that Olavus Petri stood forth as the true hero of the Swedish Reformation that he was.

Dr. Forsander has drawn upon the latest researches of Schück and many other sources in the production of this short monograph, compressed into a small volume, but *bulging with information and vital facts.* While the author throws a spotlight on the central character in the Reformation drama, *he reveals enough of the historical setting to make his book an epitome of the early history of the Church of Sweden.* It will be appreciated by general readers as well as by his former divinity students, to whom Dr. Forsander has inscribed the volume.

An index facilitates its use as a historical reference book.

AUGUSTANA BOOK CONCERN
ROCK ISLAND, ILLINOIS
Branch: 405—4 st., S., Minneapolis, Minn.

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05
Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10c.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII | OKTOBER 1918 | N:o 10

KÄMPEN

AF VIVI VON KRUSENSTJERNA.

UNDER HÅRDA ÖDENS SLAG
MÅSTE HAN SIG BÖJA,
GENOM NATT OCH ROLÖS DAG
VÄGEN TAPPERT RÖJA.

ENSAM GÅ I LIFVETS STRID,
BÖJD AF MÄNSKORS AGA,
AXLA TUNGA BÖRDORS ID
UTAN ATT FÅ KLAGA.

SKÖRDA HUGG OCH OTACKS LÖN
FÖR SIN KÄRLEKS STRÄFVAN,
MEN GÅ FRAM I STRIDENS DÖN
FYLLD AF HELIG BÄFVAN.

LJUSETS KÄMPE HAR EJ VAL.
KALLET BLEF JU GIFVET.
VÄGEN GENOM SKUGGORS DAL
LEDER HÄN TILL LIFVET.

OCH HAN AXLAR BÖRDAN GLAD,
LER I VÅNDANS SMÄRTA.
NÄR HANS SJÄL I ÅNGEST BAD,
SKÄNKTES FRID HANS HJÄRTA.

KÄMPA VILL HAN LIFVETS DAG
FÖR DET GODA MÅLET.
SÅR ÄR ALLA STRIDERS LAG.
SEGER VINNER STÅLET.

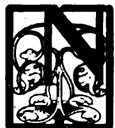
MEN DET STÅL HAN STRIDER MED
ÄR EN HELIG VILJA
OCH HANS FASTA KRIGARED
ONDT FRÅN GODT ATT SKILJA.

ÖPPET ÄR HANS SJÄLS VISIR.
RENT HANS KLARA ÖGA.
"STÄDSE SANN" HANS VALSPRÅK BLIR.
HAT HAN KÄNNER FÖGA.

SÅ HAN GÅR I LJUSETS STRID
MÄNSKORS SKULD ATT SONA.
BORTOM SYNDENS MÖRKA TID
SKYMTAR LIFVETS KRONA.

UNDER HÅRDA ÖDENS SLAG
DRAR HAN LJUSETS KLINGA.
EN GÅNG EFTER KAMPENS DAG
FREDENS KLOCKOR RINGA.

Morgonstämning.

NATTEN var lugn, sval och behaglig. Stjärnorna tindrade så trolskt fram bland trädens gungande grenar, och månen hade nyss sjunkit ned bakom västerns aflägsna, dunkla kullar. "The seventeen year locust" hade tröttnat på att gno sina vingar, och till och med "the mocking bird" satt somnad på sin kvist. Endast syrsorna höllo på att gnissla i takt, och vattenverkets ångpump tog långsamma, allvarliga tag för att hålla i beredskap vatten och ljus för stadens borgare och landets åbor. Lätt och behagligt smekte sydvinden alla, som voro villiga att på så sätt betjänas, och det kändes, som om hela naturen hade invaggats i ljufva drömmars sömn.

Jag sökte att somna, men förgäfves. Det skred inemot småtimmarna, men ändå var inte Morfeus välbevägen, och jag kunde inte låta bli att gifva akt på den mig omgifvande naturen. Det var så mystiskt, så stilla, så högtidligt. Ett tåg rusade förbi på den österut liggande järnvägen, en automobil pustade fram på gatan västerut, men strax var det åter stilla och lugnt, bara nattugglans vemodiga läte hördes då och då nordanifrån, och tupparnas halfvakna galande tonade slött från samhällets hönsgårdar.

I öster började en ljus strimma att antyda dagens annalkande, och ett rosenskimmer lade sig sakta emellan de vågformiga, mörka höjderna och den stjärnströdda rymden. En djup tystnad rådde. Det var rent af som om man hörde naturens andetag. Allt var så högtidligt, underbart och allvarsamt. En känsla kom öfver en, som om man väntade någonting öfverraskande, nytt och stort.

Helt oförmodadt stördes stillheten af ett litet sömnigt "ti-vitt." Rätt som det var, ljöd det från en annan gren ett litet tydligare "ti-vitt, ti-vitt" och strax flera. Jag förmår icke säga hvilken fågel det var, som vaknade först, ty rösten tycktes så yrvaken. Omedelbart hördes en annan liten kvittring, inom en liten stund flera, och så ökades på ett ögonblick sångarskaran, och den ene sökte att öfverträffa den andre uti att drilla förunderligt sköna melodier. Jag låg och tittade på en del af de små sångarna, ty somliga af dem sutto rätt nära mitt öppna sofrum. Där hördes från de närbelägna trädens grenar toner från sådana förtjusande artister som till exempel "the mockingbird, oriole, cardinal, wren, catbird, martin, grosbeak, robin, song sparrows, thrushes, warblers", och hvem vet hvad de alla heta, eller hur de se ut så här tidigt på dagen, ty man alldeles öfverväldigas af den förtrollande musiken och förgäter de små älsklingarnas utseende.

Rätt som det är så vakna äfven dufvorna, och deras "koo-koo-koo" låter som en mild mollton bland de hundratal drillar från smärre sångare. "Blue-jays" låta höra sina envetna skrik, och "the blackbirds" börja att retas och träta med hvarandra.

Länge låg jag och njöt af denna alldeles förtrollande sångöfning. Den var, tyckes mig, långt förmer än någon Arpi-klubbs drill, någon Sousas hvirfvel eller någon Messias-körs majestätiska harmonier. Det var allt upptänkbart i konst, sång och musik, framställdt på en gång af den Allgodes hofkonstnärer, och Wallins och Afzelii välkända verser runno mig i minnet. Jag tyckte, att jag förstod dem något nu:

> "Ack, när så mycket skönt i hvarje åder
> af skapelsen och lifvet sig förråder,
> hur skön då måste själfva källan vara,
> den evigt klara!"

> "Du lif och varelse har gifvit åt allt i himmel och på jord,
> ditt stora milda namn du skrifvit i skapelsen och i ditt ord.
> I allt du dig förklarat har, o Skapare och Gud och Far!"

Men den förtjusande hänförelsen öfver sommarmorgonens underliga storslagenhet störes af en tröskmaskins ånghvissla, hundarna börja att gläfsa i grannhället, tupparna samla sina härar i ett väldigt galande, och ljusa, gyllene strimmor börja att leka bland trädens löftunga grenar. Kyrktornets spira förgylles och lyser så ljusröd mot den mörkblåa bakgrunden, under det att solen höjer sig majestätisk i öster och dess strålar bryta sig i millioner daggdroppar, hvilka glittra likt diamanter från blad och grässtrån, då ögat forskande famnar naturens underverk i den tidiga morgonstunden.

En doktor i vetenskaperna, professor och treflig granne, kommer ut, slänger igen sin köksdörr häftigt i brådskan och vefvar i hast sin Ford för att börja dagens rundresearbete i isbolagets tjänst, och det är tid på att stiga upp för att äfven denna dag fylla sin uppgift i lifvet så godt man kan.

Denna vår och sommar i Kansas ha varit mer än vanligt sköna och storslagna. De tidt och tätt fallande vackra regnen, det lagom varma vädret och det lifvande solskenet hafva gjort jorden fruktbar och behagfull, och man säger sig ej kunna minnas något motstycke ens

inom vår beryktade stat till det som nu möter ens blick. En sådan mängd af fåglar och ett sådant öfverflöd af sång har aldrig förr, säger man, tjusat mänskligheten.

Måtte vi utaf allt detta storslaget hänförande sköna manas att i ord och vandel lofprisa alla goda gåfvors gifvare, och måtte på vår kyrkas stora, älskliga ungdomsskara kring hemmets härd i dessa allvarstider kunna tillämpas Davids ord i den 110 psalmen: "Villigt kommer ditt folk, när du samlar din här; i helig skrud kommer din unga skara inför dig såsom dagg ur morgonrodnadens sköte."

Hvem lyder du?

Att göra din vilja, min Gud, är min lust.
Ps. 40: 9.

Hvar finnes den person, som kan göra dessa ord till sina? Lycklig är han, det är visst. Där det har kommit därhän med en människa, att hon har lust till Herrens lag och vilja, där är personen barmhärtighet vederfaren. Väcke Herren upp många inom församlingar och samfund, som få detta sinne!

Det är så godt om dem, som vilja göra allt möjligt, utom det som är i öfverensstämmelse med Guds vilja. De jäkta efter nöjen, fika efter pengar och äflas efter ära, men försök att få dem att göra något, som är i öfverensstämmelse med Guds vilja och för deras egen sanna välfärd, och du skall snart finna ut, att de hafva förfall. Lyckas du att förmå dem att göra det som är rätt och godt, så draga de åstad, som om hela jorden lagts på deras skuldror, och det blir ett gny och ett gnäll och ett skrik och en jämmer, så att oljudet höres vida omkring.

Visserligen finnes det inom våra församlingar allestädes några, som gå Herrens ärenden villigt och ständigt, utan knot och utan tack. Men det är intet öfverflöd på dessa i någon församling. Däremot är det en ständig uppsjö på dem, som alltid anse sig opassande till att göra något för församlingens välfärd och Kristi rikes gagn. Äro de vissa på att det är någon synnerlig utmärkelse förenad med det, som de ombedjas taga sig före, då kanhända de åtaga sig uppdraget, men de föra då ock ett väsen om och öfver det lilla de taga sig för, så att man jämt och samt får skämmas för dem.

O, hur gärna man vill bli betjänad, men hur trög man är att tjäna! Lycklig dock i sanning den, som låtit den Helige Ande beveka sig att se mer på andras välfärd än sin egen.

Hur fort röras ej fötterna på dem som gå satans ärenden, och huru släpigt draga inte många benen efter sig bland dem, som skola vara Herrens tjänare!

Hvad man gör, det gör man åt sig själf. Det man sår får man skörda. Gud lönar hvar och en efter hans gärningar. Huru mycket har du att vänta, om du skall få lön i enlighet med din villighet att tjäna honom, som är din skapare, återlösare och heliggörare?

Den är störst som tjänar.

Syndakännedom.

Människans hjärtas uppsåt är ondt allt ifrån ungdomen. 1 Mos. 8: 21.

Frågan om det onda är bekymmersam. Helst ville man ha det så, att människan ej är helt fördärfvad, utan gärna vill sig själf och medmänniskor väl. Att hela mänskligheten skall vara stadd i det onda, är svårt att finna sig uti. Man tycker, att någon gång borde man väl komma därhän, att man lärde sig att sky det onda, åtminstone i dess mera tydliga former.

Synnerligen hos dessa, som göra stora anspråk på andlighet, vill man gärna finna fullkomlighet. När man därför gör den upptäckten, att de myndige fela ock, så fylles ens sinne med oro och bekymmer. Det är inte lätt att öfvertyga sig själf, att det inte har funnits någon fullkomlig människa på vår jord förutom Jesus af Nasaret. Förunderligt ock är det, att man själf aldrig skall komma till den ståndpunkten, att man kan höja sig öfver allt småaktigt, syndigt och fördömligt, utan förblifver nödsakad att med aposteln bekänna sig vara den förnämste bland syndare.

Skillnaden på ett Guds barn och en, som inte är det, är så stor som skillnaden på natt och dag, men ändå äro de så lika hvarandra, att enda skillnaden är den, att den ene älskar och försvarar synden, och den andre strider emot den i sitt eget lif och andras. Så gärna en kristen vill bli helt och hållet fri från synden, så går det ändå icke i denna tiden. Ej förr än på andra sidan grafven är det möjligt att blifva verkligen fri. Striden mot djäfvul, kött och värld får lof att pågå, så länge vårt hemvist är här på jorden.

Det fordras inte någon synnerligt stor skarpsinnighet alls för att se, att synden bor i medmänniskors hjärtan, men att få syn på synden hos sig själf är någonting oerhördt stort. Att sedermera lära känna och erfara, att fastän man helst inte ville synda på något vis, likväl det onda låder vid, är ganska obehagligt. Till denna erfarenhet kommer man ej utan Guds synnerliga nåd och barmhärtighet, ty den naturliga människan befattar sig ingalunda med något dylikt.

Bed Gud om en klar syn på synden i ditt eget hjärta och på honom, som bar våra synder i sin lekamen på trädet! Där som synden öfverflödar, öfverflödar nåden mycket mer.

Gifven!

Gifven, så skall eder varda gifvet!"
Luk. 6: 38.

Snålheten bedrager visheten, säger ordspråket. Slösare varda fattiga, säger oss Guds ord. Vår text betonar, att genom gifvande är det som vi själfva skola få något. Det är en förunderlig naturlag, som Gud har fastställt, att därigenom att vi meddela utaf det som vi hafva fått, så skaffa vi oss mer och mer. Inte på det viset, att alla som gifva åt andra utaf hvad de hafva fått ovillkorligen blifva stormrika på jordiska ägodelar, utan så, att de

få nog, få hvad de behöfva. Jesus frågade sina lärjungar, då de återkommo från sin missionsresa, om det hade fattats dem något, och de svarade: Intet.

All god gåfva och all fullkomlig skänk kommer ned ofvanefter ifrån ljusens Fader. Det som vi förvärfvat oss själfva är vanligen inte värdt att äga. Timligt och andligt godt fås för intet. Gud handlar lika mot alla. Ingen har företräde, utan den som vill, han komme, och den som törstar, han tage. Herren tvingar inte sitt goda på någon. Nu som för tre tusen år sedan är det sant: Jag har varit ung och är gammal, men jag har aldrig sett den rättfärdige lida nöd, eller hans barn tigga sitt bröd.

De fattiga hafva i allmänhet mer glädje utaf det lilla de hafva än många rika utaf sina stora skatter. Jordisk rikedom har nog aldrig någonsin gjort någon människa lycklig, utan har spridt röta omkring i så väl lekamligt som andligt hänseende. Girighet är en rot till allt ondt, och den är girig, som fäster sitt hjärta vid det timliga goda, vare sig han rufvar på sina skatter eller fikar efter dem i sin fattigdom.

Gud lönar hvar och en efter hans gärningar. Vi och våra efterkommande få igen våra handlingars skörd. Gud straffar till tredje och fjärde släkte och belönar till tusende led. Tänk, hvilken välsignelse härflyter till oss själfva och våra efterkommande från kärleksfulla handlingar, af oss gjorda i förtröstan på Gud.

Ingen är så fattig, att han inte har något att gifva. Tankar, ord och handlingar hafva här lika stor betydelse. Änkans skärf blir större än de summor, som inläggas utaf öfverflödet. Vi hafva fått för intet, låtom oss gifva för intet. Gud älskar en glad gifvare.

Hvar är din skatt?

Där eder skatt är, där är ock edert hjärta. Matt. 6: 21.

Har du, som sätter din ära i några fjädrar i hatten eller i kindens smink, tänkt allvarligt på det anförda uttrycket? Det är visserligen sant, att man kan se på människor, hvar de hafva sina skatter förlagda, man kan med lätthet höra det. Dock, det är viktigare att vi hafva reda på hvar vi själfva hafva våra skatter förvarade.

Man behöfver endast stanna utanför kyrkodörren på söndagen efter gudstjänsten och gifva akt uppå hvad de från gudstjänsten utgående tala om för att få reda på hvar de hafva sina skatter. Lyssna till hvad en skara ungdom församlad en vacker sommarkväll finner för godt att utbyta tankar om, och du får strax det intrycket, att deras hjärta dväljes på en ganska oren plats.

Det som man värderar, det tänker man på, det talar man om och det sträfvar man efter. Där det är beläget, som man sträfvar efter, där håller ens hjärta till. Många ståtliga damer och många väl ansedda herrar hafva sina skatter på ganska dåliga platser. Deras hjärtan äro äfven obeskrifligt nedsmutsade. Det hjälper inte, att de bestå sig med granna kläder eller hafva tillträde till de förnämas umgänge. Till synden hafva de behag, och dess lön är döden för både kung och slaf.

Visserligen vill Gud, att vi skola taga vara på våra kroppar och på det timliga goda, som han skänkt, men förmer än allt detta är dock det, att man lärt sig att sätta värde på den himmelska skatten och att hafva sålt allt och skaffat sig den. På samma gång som vi då fästas vid honom, så få vi äfven hvad som till den jordiska tillvaron är nödvändigt; ty vi veta, att om vi söka först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så faller oss allt detta till. Det kommer liksom af sig själft, vår sträfvan och ängslan förutan, då däremot det är fåfängt att bittida uppstå och sent sätta sig ned för att äta våra mödors bröd, ty det gifver Herren sina barn, medan de sofva.

Herre, öppna oss ögonen, så att vi få syn på dig, och gif oss nåd, både unga och äldre, att räkna allt för afskräde, på det vi må äga dig som vårt högsta goda!

Tankekorn.

Den som väntar att lära sig det goda, till dess han blir gammal, finner att läxorna bli svåra.

* * *

Helgonglorian omgifver inte många personer i vår tid, och få äro också de, som hafva ögon som kunna se den, äfven om den finnes.

* * *

Har du tänkt på att de lyten, som du tycker om att beskylla andra för, är du själf behäftad med i mycket hög grad?

* * *

Känner du Guds ords fordringar som en svår börda, så är det tämligen säkert, att du är främmande för det lif, som af Gud är, äfven om du tycker om att paradera som ett helgon.

* * *

Är du en skrymtare, så kan du inte vänta att blifva respekterad af dina medmänniskor, ty du besitter då inte något som är värdt vördnad.

* * *

Du finner vanligen i världen det som du söker. Du får vanligen också det som du tycker om. Faran är dock den, att det du tycker om och det du söker är sådant, som, då du kommit i besittning af detsamma, bringar dig just det, som du inte mente dig söka eller tycka om.

* * *

Förakta inte en person, som bär sig illa åt i ord och handling. Han har nog inte flera pund att svara för, än han har fått. Medömkan, uppblandad med en stor portion af kärlek, skall kanske hjälpa dig att fördraga hans beteende, och ett större mått af kristligt sinne på din sida skall kanske framställa honom för dig i ett mindre anstötligt ljus.

Immanuel Woman's Home.

1505 N. La Salle St., Chicago, Ill.

AF SYSTER FRIDA HAFF.

MÅNGA hem för unga kvinnor ha de senare åren kommit till stånd. Man har alltmera lärt sig inse dessa hems stora betydelse i de på lurande faror och frestelser så rika storstäderna. Det är nu elfva år, sedan hemmet med ofvanskrifna namn begynte sin verksamhet. Det var det första i sitt slag bland svenskarna i Chicago, om man undantager ett försök af de svenska baptisterna, som snart dog ut. Ibland amerikaner hade ju Y. W. C. A. en stor byggnad, men afgifterna voro så höga, att våra mindre bemedlade unga kvinnor ej sågo sig i stånd att taga in där. Det enda som stod dem till buds var således katolikernas "House of Providence". Ej underligt då, att vårt Immanuel-hem genast från början fylldes af gäster och att det kunnat utvidga sin verksamhet så som skett. Först köptes ett präktigt trevåningshus med elfva rum. Sex år senare inköptes det näst intill belägna huset med 25 rum, och i år (1918) har ett tredje, trevåningshus liksom de andra, inköpts, hvars första våning håller på att inredas för kök, matsal med plats för ett hundra personer, samt kontor. Närstående bild visar blott de tvenne först inköpta byggnaderna. Den sist inköpta är vägg i vägg med den största af dessa tvenne. — Hvarje år härbärgerar hemmet 7 @ 800 gäster. Detta talar ett både tydligt och vältaligt språk om den stora mission, som detta hem verkligen utför.

"Nog är det skönt att i en stad sådan som Chicago komma till en plats, där man kan känna sig trygg," har mången ung kvinna från landsorten sagt, då hon kommit till hemmet. Andra ha sagt: "Aldrig hade jag vågat komma till Chicago, om jag ej vetat om hemmet." Icke alltid äro de dock så rädda af sig. Jag minnes t. ex. tvenne unga flickor, 17 @ 18 år gamla. Af någon vän i Michigan hade de fått hemmets adress och lofvat gå dit. Inga penningar hade de och voro mycket angelägna att snart få plats. Lyckan tycktes också stå dem bi, ty de hade, innan de ännu hunnit hemmet, af en okänd kvinna fått en adress, där de båda skulle få plats, om de begåfvo sig dit. Förnöjda visade de oss adressen, men döm om vår förvåning, då den visade till ett af stadens illa beryktade kvarter. Naturligtvis afråddes de ifrån att gå dit, och i stället fingo de stanna på hemmet, tills de snart fingo goda, respektabla platser. Detta är blott ett exempel af de många, där hemmet har fått rädda och bistå. Se här ännu några: En ung kvinna, som gästat vårt hem men nu var med sitt herrskap i Florida, skref till oss: "En väninna till mig kommer från Finland till Chicago. Jag hade ingen aning om att hon skulle komma nu, ty då hade jag ej rest hit, men möt ni henne och sörj för henne, att hon ej må komma i dåligt sällskap. Hon är så ung" o. s. v. Nog mötte vi henne och förde henne till hemmet. Sen blef det bry, ty hon förstod hvarken svenska eller engelska. Men så om ett par dagar hade finnarna fest i sv. luth. Immanuelskyrkan. Dit förde vi vår lilla finska, och där funnos de som kunde tolka för henne, och där blef hon bekant med snälla kyrkliga finnar, och snart

hade hon en god plats i en amerikansk familj. — Vid ett besök i en af statens asyler visades oss en ung kvinna. "Hon borde ej vara här", sade superintendenten, "om det blott funnes någon plats, dit hon kunde gå för en tid, tills hon funnit anställning." Hon fick komma till hemmet och uppförde sig så väl, att ingen kunde misstänka hvarifrån hon kommit, och mycket snart fick hon anställning.

Men ej blott för de unga kvinnor, som komma från andra platser, utan äfven, och kanske mest, är det en kär tillflyktsort för våra ensamma kvinnor i Chicago och omnejd. Här t. ex. har en legat på sjukhus i flera veckor och är nu så pass återställd, att hon kan lämna sjukhuset, men ej stark nog att arbeta och har inga bekanta eller vänner, som äro i tillfälle att taga emot henne. Åter andra måste af en eller annan orsak byta plats eller hvila någon tid. För alla kommer hemmet väl till pass. Här få de hämta sin post. Här kunna de stämma möte med sina vänner på sina fridagar.

Man bemödar sig vid hemmet om att den rådande andan må vara ljus, lätt och glad, så att främlingen må känna sig hemma. Med Guds ords betraktande och bön börjas och afslutas dagen, och öfver hvarje måltid nedkallas Guds välsignelse. Det är förunderligt hvad bordsbönerna och husandakten sätta en prägel af gudstillgifvenhet på ett hem, ett "Jag och mitt hus vilja tjäna Herren."

Immanuel-kyrkan, som är den närmaste af våra lutherska kyrkor, är självskrifvet hemmets kyrka. Dess pastor besöker, i regel, hemmet hvarje lördagsafton och leder då andaktsstunden.

Hemmet är i sin verksamhet ej begränsadt blott till den lutherska kyrkans döttrar, utan kunna flickor med god karaktär här finna ett hem, äfven om de tillhöra andra samfund eller ännu icke äro församlingsmedlemmar. Ja, äfven sådana, som ej tillhöra Augustana-synoden, kunna vara medlemmar af "The Immanuel Woman's Home Association", den förening, som närmast bär ansvaret för hemmet, fastän endast medlemmar af Augustana-synoden kunna vara medlemmar af hemmets styrelse. Hemmet har således ett obegränsadt fält för sin verksamhet, men är på samma gång fast bundet vid den lutherska kyrkan och vår egen synod.

Nämnda Immanuel Woman's Home Association håller månatliga möten vid hemmet. Dess medlemmar betala en månadsafgift af 25 cents. Den som betalar tjugufem dollars blir lifstidsmedlem. Föreningens möten skänka andlig uppbyggelse samt litterär och musikalisk njutning. Fru Emmy Evald har varit ordförande i föreningen och äfven i styrelsen från början och har med djupaste intresse och ospard möda ledt hemmets angelägenheter.

Det har alltid varit en nära förbindelse och andlig frändskap emellan hemmet och synodens diakonissanstalt i Omaha. Från denna anstalt har hemmet haft sin föreståndarinna. Hemmets oktroj stadgar också, att i händelse af associationens upplösning skall hemmets egendom tillfalla nämnda anstalt.

Och nu till sist en hjärtlig inbjudning till våra unga kvinnor inom synoden att besöka Immanuel-hemmet under genomresan eller vistelsen i Chicago.

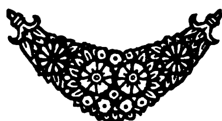

VÅRT ARF OCH VÅR UPPGIFT.

AF AUGUSTUS NELSON.

Väl ha vi mycket att högre skatta
än det, som rostar och äts af mal,
väl är vår uppgift, om rätt vi fatta,
mer än att krossa de hårda skal,
vi måste krossa att få bröd
att lefva af intill vår död.

Vi ha ju skatter med andligt värde,
som tidens tand ej förstöra skall,
vi ha den uppgift, som fädren lärde:
att vara trogna i lifvets kall,
att sätta all vår lit till Gud
och akta på hans ord och bud.

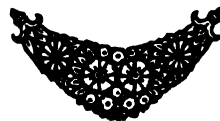
Af trogna fäder det arf vi ärfde,
som mer än glimmande guld är värdt,
i stridens hetta de det förvärfde
och höllo det intill döden kärt.
Vår uppgift är att bruka det
i kärlek och i trofasthet.

Det är vår uppgift att bättre lära
att dyrka Gud uppå fädrens vis,
vår kyrka älska och smälek bära
och sjunga Frälsarens lof och pris,
ja, taga Herren på hans ord
i dopet och vid nattvardsbord.

Det är vår uppgift att våra händer
upplyfta högt till Guds berg och hus,
med sanningsbältet kring våra länder
mot målet tåga i Andens ljus,
att som Guds folk, i tro och hopp,
vår jubelsång vi stämma opp.

Och äro ännu rätt många nöjda
med skalet blott såsom själaspis,
förgäta kärnan och här sig fröjda
som världens trälar på världens vis,
med allvar då vi fråga blott:
Är detta kristnas kall och lott?

Det arf består, som oss fädren gifvit,
bland villoandar och otrons hot,
det har från himlen välsignadt blifvit,
det helgadt är invid korsets fot,
det hvilar uppå ordets grund,
det samlar oss vid altarrund.

Guds outsägligt rika gåfva.

"Gud vare tack för hans outsägligt rika gåfva!" 2 Kor. 9: 15.

ETTA är ett ord, som vi bruka taga fram och betrakta en gång om året vid en af de stora kyrkofesterna. Vi tacka för gåfvan i den högtid, då vi fira minnet af den stund den kom till jorden — "den stora dag, den sälla dag, på hvilken himlens välbehag ännu besöker jorden". Men för en gåfva som denna tacka vi aldrig för ofta; hela vårt lif i Guds tjänst och lydnad skall bli tacksägelsen för den. Ty här är det icke fråga om en af våra fattiga och förgängliga gåfvor, utan en stor, oskattbar, gifven af Gud själf — outsägligt rik — därför kunna vi aldrig tacka så som vi skulle göra det.

Eller ha vi måhända icke mottagit Kristus såsom en gåfva? Ha vi kanhända i stället känt vår kristendom blott såsom en börda, ett olidligt "du skall", som ingen kan följa utan att göra sitt lif tungt och glädjelöst? Är det så, då är det därför, att vi icke velat eller vågat äga Kristus helt, utan förbehåll och inskränkningar. Vi ha låtit honom få en liten plats i vårt lif. Där finns något af honom här och något af honom där, men ingenstädes har rum upplåtits vidt och öppet för honom. Ej underligt då, om vårt lif blir splittradt och så blir kraftlöst och glädjelöst. Vi sucka under "syndens och dödens lag", från hvilken "lifvets Andes lag i Jesus Kristus" icke gör oss fria, förrän Kristus får rummet i centrum, i kärnan af vårt lif.

När Paulus såg den himmelska synen utanför Damaskus, förstod han väl ännu knappast, att han fått en gåfva, än mindre anade han dess storhet och rikedom. Men under de tre dagarnas och nätternas bönekamp började han förstå, att den var outsägligt rik, och han fick allt djupare erfara det. Ändå var det ju en sällsynt kräfvande *uppgift* han fick. Sedan han ryckt sig loss från sin gamla omgifning, en begåfvad rabbins bekväma lif och bekväma tänkesätt och sagt farväl till en god framtid, gick han att taga på sig ett uppdrag, oöfverskådligt i vidd och till synes outförbart. Men Paulus hade mottagit Kristus med helt hjärta, så att för honom var lifvet Kristus; allt detta nya var en gåfva han fått: förlåtelsen, friden, kraften, krafvet, uppgiften. Ju mer han arbetade och offrade sig i sin Herres tjänst, desto starkare kände han, hur mycket han *fick,* och han öfverflödar af tacksamhet. Försakelse, möda och lidande voro honom icke främmande, men Guds nåd var honom nog, han är fri och glad, och han hälsar sina församlingar: "Glädjen eder i Herren alltid."

Har icke Kristus blifvit den outsägligt rika gåfvan för oss, så är det därför att vi icke haft öppna hjärtan för honom, vi hafva icke längtat efter frälsning, icke sökt efter frid, icke väntat efter kraft. Vi ha icke vågat släppa till oss själfva i offrande gärning; så ha vi blifvit utan kraft och glädje. Gud har kallat på oss och velat skänka oss en gåfva, men vi ha icke sträckt ut våra händer. — Låt oss vara uppmärksamma på Jesu egna ord, när han säger: Om någon älskar mig, så håller han mitt ord; och min Fader skall älska honom, och vi skola komma till honom och taga vår boning i honom.

Guds outsägligt rika gåfva! Ack, att det kunde blott synas i vårt lif, att vi mottagit den. Mer frimodighet, mer kraft, mer hänförelse, mer tacksam glädje. Och så — låt oss bedja Gud om att kunna skänka något intryck af storheten i Guds gåfva åt andra. Jag tänker särskildt på alla dem, som ha med *barn* att göra, föräldrar, lärare, präster och andra, som fått sig anförtrodt att fostra dem och ge dem något för lifvet. Vi måste låta barnen förstå, att kristendomen icke är allenast en läxa, som skall inläras med möda, tråkig och besvärlig och onyttig, som de böra "befrias" ifrån. Gud gifve oss visa, varma hjärtan! Ifrån oss skall det lysa fram för dem, att i vår tro rymmes en fröjd och en lycka, som är äkta och förblifvande. Ja, få ting i denna tid äro så stora och betydelsefulla som detta: att låta barnen — och hela det unga släktet — *se Guds outsägligt rika gåfva.* Och få uppgifter kunna vara större än denna: att få vara den hand, genom hvilken Gud räcker den gåfvan åt dem. Amen. HARALD BERGENTZ.

Mod, mera mod.

NEDTYNGD af tvifvel och bekymmer satt jag en dag och grubblade öfver lifvets många växlingar, öfver dess mörka stunder, öfver mitt eget hjärtas oro och försagdhet, och ju mer jag grubblade, desto mörkare tycktes mig världen blifva, desto dystrare blefvo mina tankar, och lifvet syntes mig så tungt och hopplöst att lefva. — Som en lifgifvande stråle höll då ofvanstående ord sitt intåg i mitt hjärta och sinne. Mod, mera mod! — Orden kommo från en röst utanför mitt fönster, från en man, som där hade någon tillfällig sysselsättning med att lägga gatstenarna till rätta. Han sjöng nämligen en sång, hvars åter och åter upprepade refräng — mod, mera mod — jag tydligt kunde urskilja, då däremot det öfriga af sångens innehåll gick förloradt för mig. Jag lyssnade först helt förströdd därpå, tills jag i ett nu blef medveten om att dessa ord voro ämnade just för mig, de voro ett svar på mitt eget dystra grubbel. Mod, mera mod var just hvad jag behöfde under min dåvarande sinnesstämning. — Ja, icke allenast under sådana modlöshetens stunder, utan under lifvets alla skiften, är mod något, som aldrig bör saknas, allra minst af den, som vill gå "utanför lägret" och löpa på den vädjobana, där Kristus ger segerlönen. Huru ofta nedtyngas icke våra tankar af tvifvel. — Huru ofta får ej en Jesu lärjunge uppbära smälek, för det han påtagit korsdräkten och vill följa i Mästarens fotspår. — Då gäller det att hafva mod att lyfta sitt hufvud och med fasthet och värdighet uttala sin trosbekännelse — trots hjärtats kanske oroliga slag — "jag vet, på hvem jag tror, och att han är mäktig att bevara mig". Vi behöfva icke rädas, ty Herren själf har sagt: "Jag är med eder alla dagar intill världens ände." Ja, om vi alltid hade dessa Herrens ord i hjärta och minne, då skulle vi icke intagas af räddhåga under de mörka stunderna. Ljus, mera ljus skulle då lysa på vår väg, och om än vägen bär genom mörka dalar, skall ljuset, det eviga ljuset, lysa på vår vandringsstig. — —

Mod, mera mod att vittna om Mästaren. Mod, mera mod att följa honom, om det än går på smärtornas väg. — Då vi se en af tvifvel och oro nedtyngd lärjunge, låt oss då upprepa dessa ord, så kanske vi få se den molnhöljda pannan klarna, ögat återfå sin glans och viljan sin spänstighet. Ja, låt oss hjälpas åt att intala mod och förtröstan i modlösa och försagda hjärtan.

Du, som är på väg till det solbelysta Sion, om du ser en medvandrare, som tveksamt börjar taga dröjande steg, sjung för honom med öfvertygelsens eld: Mod, mera mod att taga ut stegen på den törnbeströdda stigen.

Räds icke, du klentrogne, då du känner dig som allra mest bortkommen nere i bekymrens dal, skall Herren sända någon i det rätta ögonblicket för att ingjuta modets starka, välsignande strömmar i ditt hjärta och sinne. Kanske skall Herren sända en sångare äfven till dig för att sjunga om mod, mera mod.

Ja, må vi allvarligt och ihärdigt bedja Herren, att han må gifva oss mod, så att vi i frestelsens stund icke må förneka vår Mästare. Och du, som möjligen har fallit i frestelsestunden, må Jesu blick träffa dig djupt i hjärtat, på det att äfven du må, såsom Petrus, gråta öfver din otrohet i stoftet vid Mästarens fötter och där bedja om mod, mera mod att följa och bekänna honom. Herren har ju själf sagt, att den som honom förnekar, den skall äfven han förneka inför sin Fader på den stora dagen. Det fordras ock mod att möta de rent materiella trångmål, som tillstöta under vår jordevandring. Men äfven vid sådana svårigheter hafva vi en Gud, som förmår hjälpa — därför låtom oss med barnslig tillförsikt blicka upp till denne Fader med bön om hjälp att med mera mod möta de mulna dagarna. I farans och öfvergifvenhetens stunder står Herren Jesus vid vår sida och hviskar: "Räds icke, det är jag", "frukta icke, jag är med dig." — Ack, att vi alltid — under hvilka förhållanden vi än befinna oss — såge dessa ord klart lysa för vårt öga. Må vi bedja Herren, att han med outplånlig skrift inristar dem öfver vår hjärtedörr. — —

Väl oss, om vi hafva mod att bekänna oss såsom Jesu vänner, då skola vi icke blifva borta, när vår himmelske Fader kallar oss till evig glädje, evig sabbatsro hos sig.

D. U. T.

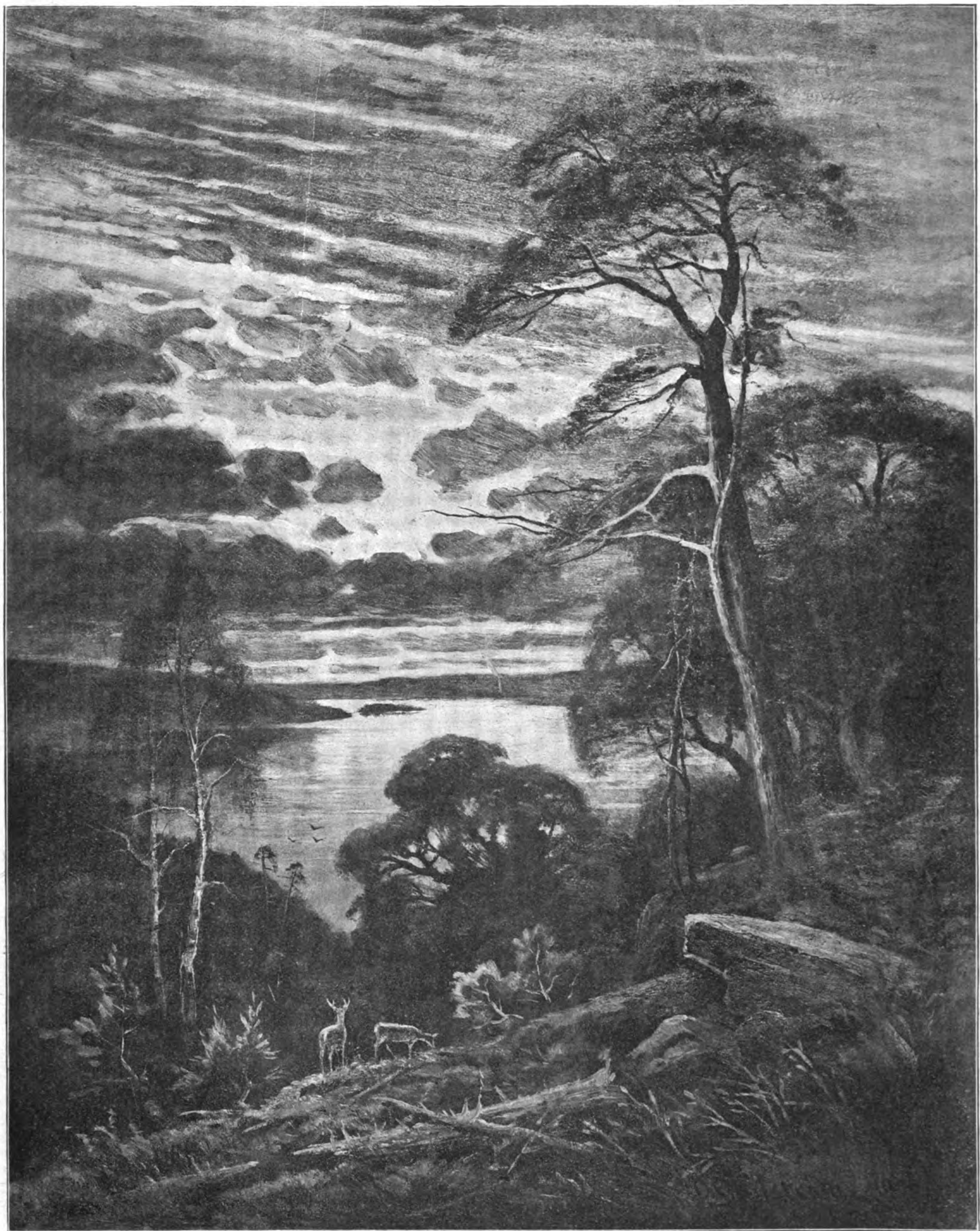
TILL DIG MIN TANKE FLYR.

AF OTTO LUNDELL.

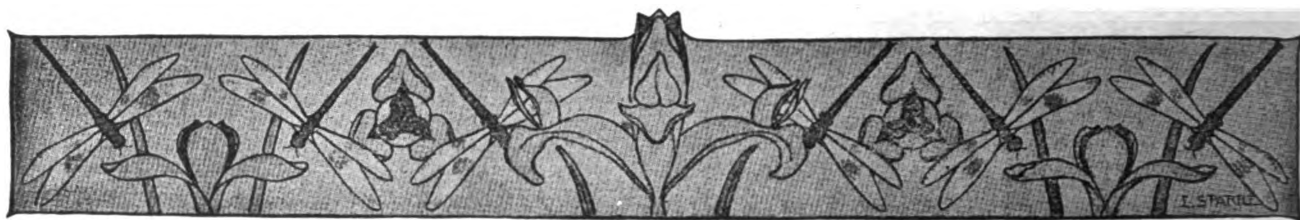
När vid aftonvindens susning
uti stilla, sällsam tjusning
nattens skugga lägrar sig,
från de blomsterprydda lunder
ser jag, Herre, dina under,
och min tanke flyr till dig.

Hvarje blomma skönt där talar
i de mjuka, gröna salar
om hur skön, hur god du är.
Stjärnan hälsar från det höga,
lik ett mäktigt, vaksamt öga,
att du, Herre, är mig när.

Kunde jag väl då dig glömma,
du, som städs för mig ses ömma
i din nåd och kärlek stor?
Nej, till dig skall tanken ila,
ljuft från tidens stormar hvila —
blott på dig jag hoppas, tror.

LANDSKAP. MOTIV FRÅN MINNESOTA. Af *Olof Grafström.*

Världskrig och vidskepelse.

AF ELIAS GRIP.

INNES verkligen någon vidskepelse kvarlefvande i de stora kulturländerna ännu i det tjugonde århundradet? Så frågar kanske en och annan, hvars tankar, då detta ord nämnes, gärna gå tillbaka till tidigare skeden af vår världsdels odlingshistoria. Ja, benägenheten för att söka efter öfvernaturliga skyddsmedel och förklaringsmetoder synes vara djupt rotad i den mänskliga naturen, och vargatider sådana som den nuvarande, då millioner människor stå i harnesk och kämpa för att tillintetgöra hvarandra, äro synnerligen gynnsamma för uppkomsten och utbredningen af allehanda vidskepliga föreställningar.

En tysk vetenskapsman, dr Albert Hellwig, som är med i striderna vid västfronten, och som redan i fredstid ingående studerat öfvertro i dess olika yttringar, har under pauserna i ställningskriget utarbetat en intressant bok med titeln "Weltkrieg und Aberglaube" (världskrig och vidskepelse). Med ledning af densamma vill jag här i korthet redogöra för några hithörande företeelser, som säkerligen ej minst på grund af ämnets aktualitet torde intressera läsarna.

Mycket af det som i nämnda arbete afhandlas har dr Hellwig haft tillfälle att iakttaga, och muntliga meddelanden af krigskamraterna hafva äfven tillfört honom ett ej obetydligt material. Därtill komma uppgifter i tidningar och tidskrifter, dem han fått läsa och bearbeta utan att låta sig störa af kanonernas dån.

Bland olika samhällsklasser på ungefär samma bildningsnivå framträder benägenhet för vidskepelse särskildt hos sådana, hvilkas yrke medför, att de måste utsätta sig för ofta återkommande lifsfara, utan att de på ett verksamt sätt kunna skydda sig däremot. Hit höra sjömän och krigsfolk. Inledningsvis beröres nu vidskepliga föreställningar från gångna tider, hvarefter författaren öfvergår att visa, i hvad mån nämnda vantro i skiftande gestalter uppträder i det nu pågående världskriget.

Gustaf II Adolf förbjöd i första paragrafen af sina krigsartiklar att i striden begagna sig af häxeri och trolldom. Amuletter af olika slag användes i stor utsträckning under 30-åriga kriget. Så ansågos mynten Georgstaler vara synnerligen värdefulla såsom skydd mot skottsår. En tillfällighet hade gifvit upphof till denna föreställning, i det att en officer, som bar ett sådant mynt i en strid, blef räddad, därigenom att kulan studsade mot detsamma, under det att hans kamrat, som nyss förlorat ett sådant mynt, blef skjuten i samma drabbning. Andra sökte göra sig skottfria genom att vid nattvardsgång gömma en oblat och sticka in den under huden på något ställe af kroppen, vanligtvis bröstet.

Det vanligaste slag af amuletter, som kommit till användning under nuvarande krig, är de s. k. himmelsbrefven. Sådana sägas ha fallit ned från himmelen eller hafva blifvit funna på Frälsarens graf. De innehålla en bön jämte försäkring, att den, som läser och afskrifver den och lämnar den till någon annan, han skall vara beskyddad från all skada och farlighet. Om soldaten bär ett sådant dokument på bröstet, skall han vara säker för både kanoner, gevär och bajonetter. Vinningslystna personer hafva sökt ockra på dessa vidskepliga föreställningar och drifvit en omfattande handel med himlabrefven, till dess de militära myndigheterna fingo sin uppmärksamhet riktad härpå och förbjödo trafiken. Från de anhöriga i hembygden skickas emellertid ej sällan dylika dokument till de fältgrå vid fronten. Ett sådant må här återgifvas:

"Jesus, Maria, Josef.

Efterföljande verksamma och för alla människor gagneliga bön till Kristi heliga kors blef år 1505 funnet på vår Frälsares graf. När kejsar Karl drog i fält, erhöll han det såsom gåfva af påfven och skickade det till S:t Michael i Frankrike, där det med förgyllda bokstäfver präntades på en sköld. Den, som dagligen beder denna bön eller hör den eller bär den på sig, skall aldrig dö en ond bråddöd. Han skall icke drunkna, icke omkomma i eld eller falla i strid och ej heller skadas af något gift. En kvinna i barnsnöd, som beder eller hör denna bön, skall genast förlossas, och om man lägger denna bön vid det nyfödda barnets högra sida, skall det därigenom bevaras från många olyckor. Den, som bär denna bön från hus till hus, blir välsignad; den, som hånar densamma, skall förbannas. Det hus, där denna bön förvaras, skall icke skadas af blixten. Den, som dagligen läser eller hör denna bön, skall tre dagar före sin död få se ett tecken från Gud, nämligen dessa ord: Denna dag är min dödsdag.

Åkallan till Gud och Kristi heliga kors.

Välsignad vare Herren Jesus Kristus, som på det heliga korset har dött för allas synder! O, heliga kors,

statt mig bi, var min tillit! O, heliga kors, var min själs ljus och salighet! O, heliga kors, afvänd ifrån mig alla fientliga vapen! O, heliga kors, bevara mig från kroppslig nöd och allt ondt! O, korsfäste Jesus af Nasaret, förbarma dig öfver mig, så att den onde fienden må vika från mig från nu och till evighet! Så visst som Jesus har blifvit född den heliga julnatten, så visst som han har blifvit omskuren, så visst som de heliga tre konungar bringat honom skänker, så visst som Jesus blifvit korsfäst på den heliga långfredagen, så visst som han uppfarit till himmelen, så visst och innerligt hoppas jag, att Herren skall bevara mig för alla synliga och osynliga fiender från nu och i evighet! O, himmelske Fader, i dina händer anbefaller jag min ande! Jesus, Maria, Anna. Jesus, Maria, Joakim, ledsaga mig till den eviga glädjen!"

Brefvet afslutas med ytterligare en kortare bön af liknande innehåll. Många af folket finna innehållet i dylika bref mycket uppbyggligt och tro fullt och fast på deras skyddande förmåga. I denna tro stärkas de ock af hörsägner om himlabrefvens underbara verkningar. Så berättas, att hvarje man i ett kompani burit ett sådant dokument, då de drogo i fält år 1870, samt att alla återkommit oskadade. Understundom inträffar naturligtvis fall, som äro ägnade att rubba tilltron, såsom då en sachsisk soldat föll vid en stormning och blef så illa medfaren, att han endast genom sin nummerbricka kunde identifieras, trots att man i hans fickor påträffade ett himlabref. Men då resonerar den vidskeplige som så: Att bära en sådan amulett kan ju icke skada, *kanhända* det kan vara till gagn.

I somliga fall är gränsen svår att draga mellan amulett och minnespenning. I butikerna i Wien säljas små mynt med jungfru Marias bild och inskriften:

"Den, som detta tecken bär,
från all fara skyddad är."

Till bilden af en hästsko fogas följande vers:

"Om lycka och hjälp för min älskling jag beder
till den, som mänskornas öden leder."

Någon allmännare utbredd tro på skyddskraften af dylika små tingestar har man emellertid ej konstaterat. I de flesta fall torde de bäras såsom minne af gifvaren eller, kanske rättare sagdt, gifvarinnan.

Fyrväpplingen anses ju af gammalt såsom lyckobringande. Härom berättas en liten vacker historia: I juli 1870 gick konung Wilhelm I en dag och spatserade i Babelsbergs park. Då kommer en liten flicka, dotter till en af de uppvaktande herrarna, fram till monarken och räcker honom en fyrväppling, som hon nyss hittat på gräsmattan. Kungen tog emot den och lade den i sin annotationsbok. När han sedan efter freden återvändt såsom segrande kejsare, kallade han en dag upp flickan till slottet och talade om för henne, att fyrväpplingen följt honom under hela fälttåget. Nu gaf han den tillbaka jämte en lock af sitt hvita hår. Det hela bevarades naturligtvis såsom en familjeklenod, och i augusti 1914 kom en ättling af nämnda flicka upp till slottet i Berlin och bad att få lämna lyckoväpplingen åt kejsaren. Denne hade emellertid ej tid att taga emot henne, utan hon fick lämna sin gåfva till kejsarinnan. Huruvida den kommit till användning har man ej fått veta.

En form af vidskepelse, som särskildt florerar under denna tid, är spådomsväsendet. Vi hafva alla i dagspressen läst profetior än från det ena, än från det andra hållet beträffande den väldiga folkkampens mer eller mindre snara slut. Man kan ock förstå, att i en tid, då nationerna kämpa för sitt oberoende och millioner af människor lefva i ständig lifsfara, man skall vara mera ifrig än någonsin att söka lyfta den slöja, som döljer framtiden.

Hvad först spådomarna om krigets utbrott och utgång beträffar, så ha dessa redan svällt ut till en hel litteratur. Häribland finner man allehanda uttydningar af aposteln Johannes profetiska syner, vidare uttalanden af klärvoyanter och medier, kabbalistisk kvasivisdom, astrologiska profetior och tolkningen af den gamle Nostradamus' visioner. Ockultistiska tidskrifter frossa i detta ämne, och deras författare ådagalägga en storartad energi, då det gäller att få den hittills kontrollbara verkligheten att stämma med profetiornas sväfvande utsagor.

När ordet astrologi nämnes, föras våra tankar tillbaka till medeltiden, och det torde säkert icke vara allom af mina läsare bekant, att det ännu i dag finnes människor, som på fullt allvar af stjärnornas och planeternas ställning till hvarandra tro sig kunna förutsäga både enskildas och nationers öden. I Berlin utgifves också en tidskrift, Astrologisk revy, hvari hithörande ämnen dryftas. Äfven i England och Frankrike uppträda moderna astrologer. Undersöker man nu något närmare de förutsägelser, hvartill man kommit på astrologisk väg, så finner man, att de öfverensstämma med olika stjärnkikares nationella önskningar. Hvad man tror och hoppas, det läser man i stjärnorna. Engelska astrologer spå nederlag för Tyskland och tvärtom. Ett exempel må nämnas. Enligt en tysk astrolog ter sig kvartalshoroskopet för England hösten 1916 på följande sätt: "Saturnus står i första huset, influerar sålunda på folkets lifsnerv och åstadkommer mycken olycka och skada för handel och industri samt missnöje, fattigdom och förakt för lagarna. Af solen, bestrålad under olycksbringande kvadratsken (sic!), tyder Saturnus också på olycka för monarken och regeringen, hvilken senare underkastas misstrogen kritik, hvarjämte landet i sin helhet förlorar i makt och anseende." Om en engelsk astrologs beräkningar säger en tysk kollega, att "de äro hållna i så hätsk ton, att de förlora hvarje vetenskapligt värde", och om en annan, att reusltaten ådagalägga betydande brister i undersökningsmetoden.

Vi komma nu till den kabbalistiska metoden att af årtalssiffror genom enkel kombination få fram förutsägelser beträffande arten eller vikten af kommande år. Ockultisten Grobe-Wutischky finner denna metod vara ett "måhända mycket fördelaktigt hjälpmedel för utforskande af de historiska rytmerna". Med denna metod skulle man kunna förutsäga, hvilka år som skola bli mest betydelsefulla. Han säger ock, att han länge med spänning väntat på år 1914. Vid den kabbalistiska metoden går man till väga på det sätt att man tager ett i nationens historia betydelsefullt år, t. ex. 1848, och adderar samman siffrorna; denna summa adderas till 1848, och man fortsätter sålunda:

1848 $1+8+4+8=21$
+21
———
1869 $1+8+6+9=24$
+24
———
1893 $1+8+9+3=21$
+21
———
1914

Denna metod varierar med allehanda tillägg. Så hade en författare Niemeyer räknat ut, att 1914 skulle blifva ett ödesdigert år för Tyskland och Frankrike. Till utgångspunkt för sina räkningar tager denne årtalet 1812, då Napoleon företog sitt olycksdigra tåg till Ryssland, och räknar sålunda:

1812 $1+8+1+2=12$
+12
———
1824 $1+8+2+4=15$
+15
———
1839 $1+8+3+9=21$
+21
———
1860 $1+8+6+0=15$
+15
———
1875 $1+8+7+5=21$
+21
———
1896 $1+8+9+6=24$
+24
———
1920

1812	1824	1839	1860	1875	1896	1920
— 0	— 1	— 2	— 3	— 4	— 5	— 6
1812	1823	1837	1857	1871	1891	1914

Såsom synes är detta ingenting annat än en godtycklig lek med siffror.

De många uttolkare, som nu tagit sig för att uttyda Uppenbarelseboken, ha icke saknat fantasi. Här må blott anföras ett litet prof ur ett af författaren citeradt arbete "Spådomar om världskriget och dess utgång", utläggning af Johannes Uppb., kap. 13, v. 1—2.

Johannes befinner sig i trance och ser vid stranden af Patmos ett djur uppstiga ur hafvet. Detta djur är en sinnebild af ententen, det djäfvulska förbund, som stiftats af Tysklands fiender. Djurets sju hufvuden äro de sju staterna: Frankrike, Belgien, Ryssland, Serbien, Montenegro, England och Japan. De tio hornen äro sinnebild af tio stater, som äro nära beroende af England och gå dess ärenden: Kanada, Australien, Sydafrika, Indien, Egypten, Portugal samt tre länder, hvilkas namn af politiska skäl ej utsättas. Det andra djuret, som omtalas i verserna 11 och 12, är en sinnebild af den mot Tyskland fientliga pressen, "som genom falska anklagelser och djäfvulskt förtal upphetsar folken emot Tyskland".

Äfven den från Faust bekante Nostradamus (fransk astrolog, död 1566) tages nu af ockultisterna såsom bevis på tidig förutsägelse af det nuvarande världskriget. År 1555 utgafs under hans namn i Lyon med titeln "Centuries" ett antal förutsägelser, som äro så dunkla och mångtydiga, att man af dem kan få ut ungefär hvad som helst. Ockultisterna ha ej heller haft svårt att för sina anhängare visa, att den gamle stormästaren i magiska konster profetiskt sett både aeroplan och Zeppelinare.

Den 75:te versen i Centuries' del II lyder:

"När man får höra rösten af den underbara fågeln liksom tonen af orgelpipor, skall hvetet bli så dyrt, att människorna skola äta hvarandra."

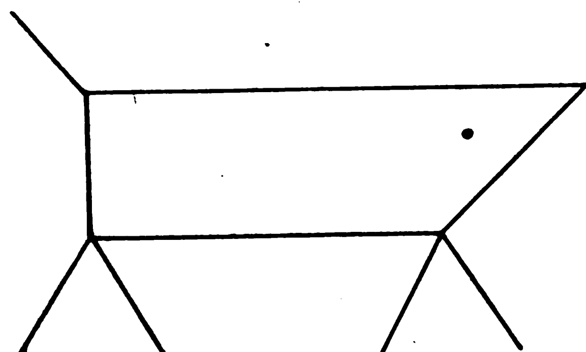
Tydningen ligger nära till hands, anser den ofvannämnde Grobe-Wuttischky. Den underbara fågeln betyder otvifvelaktigt flygskeppen, hvilka verkligen frambringa ett ljud, som liknar orgelns, och hvars byggnad i någon mån påminner om orgelns blåsbälg. Prisstegringen på lifsmedel är allmänt bekant. Äta hvarandra betyder hos Nostradamus detsamma som förgöra hvarandra; alltså har Nostradamus förutsagt, att den stora folkdrabbningen skulle äga rum efter uppfinnandet af luftskepp och därmed jämförliga samfärdsmedel.

Ockultisterna glädja sig öfver att kunna konstatera detta och tillägga, att de till mänsklighetens ledande andar och välgörare äfven räkna sådana som Paracelsus, Caglostro och Blavatsky.

Med afseende på den enskilda spådomsverksamheten kunde man i Tyskland och Österrike vid krigets början iakttaga en stark tillströmning till sådana personer, som föregifva sig kunna läsa i framtiden, vare sig det skedde genom kort, kaffesump eller på annat sätt. (Detsamma var säkert förhållandet äfven i ententeländerna, särskildt i Ryssland, där vidskepelsen på grund af folkets lägre bildningsgrad ofta framträder i mycket krass form.) Det var hufvudsakligen hemmavarande kvinnliga anförvanter, som brunno af ifver att om möjligt utforska de sinas öde. Nu har emellertid yrkesmässig spådomsutöfning blifvit förbjuden i Tyskland, men i smyg fortgår naturligtvis geschäftet i ej ringa utsträckning. Man erinrar sig ovillkorligen det latinska ordspråket, som i öfversättning lyder: Världen vill bedragas, låt det därför ske.

På väg till och ifrån Paris.

AF O. V. H.

PÅ VÄG TILL PARIS.

PÅ VÄG TILLBAKA FRÅN PARIS.

OFVANSTÅENDE teckning är ej ny. Undertecknad såg den för 48 år sedan i en skämttidning i Sverige, och i all sin enkelhet var den så talande och uttrycksfull, att den lätt fäste sig i minnet. Just nu är ock lämplig tid att reproducera den, ity att den spådom, tecknaren med sina penndrag ville framställa, och som då visade sig otillförlitlig, nu tycks oåterkalleligt ha gått i uppfyllelse.

Under fransk-tyska kriget, 1870, 71, var hela Sverige nästan som en man fransk-vänligt sinnadt. De enda svenska tidningar af någon betydenhet, som voro tyskvänliga, voro *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning* och Stockholms-tidningen *Dagens Nyheter,* och deras två redaktörer, S. A. Hedlund för den förra och "lille" Rudolf Wall för den senare, voro ständiga skottaflor för hela den öfriga tidningspressens skämt och löje. Under sådana förhållanden var det naturligt, att allt som kunde göra tyskarnas sak till föremål för åtlöje, hälsades med bifall. Gamle konung Wilhelm af Preussen, den nuvarande tyske kejsarens farfar, "der Siegesgreis", segergubben, som tyskarna så smeksamt kallade honom, eller "segergrisen", som man oförsynt nog i Sverige återgaf ordet, var ofta utsatt för tämligen grofkornigt skämt. När tyskarna i september 1870 hunnit fram till Paris, hyste man i Sverige ännu förhoppningar om att staden aldrig skulle kunna intagas, utan att den belägrande armén omsider skulle nödgas återvända med oförrättadt ärende, såsom ock "konstnären" här ofvan med sin teckning sökt framställa saken. En tidning t. o. m. tog tillfället i akt att anföra F. A. Dahlgrens visa om grisen på "de varmlanske tongmåle", som han själf kallar det:

"Å grisen sprang åter å fram ve a grinn:
Roff ui, roff ui, roff ui — ui —ui:
Ja kan fôll allri ann' tro än att ja slepper in.
Roff ui, roff ui, roff ui — ui —ui.

Å grisen stack tryne inunner a slå:
Ja' ska fôll känne ätter, om kroken setter på.

Å grisen rännd' hôvve mot grinna å gret:
Dä vôr fôll ågg svinaktitt om ja' skull' bli bet.

Så gne han sej på grinna å stog å tiggd' å ba:
Näj, här må svina freste nu länger, men int ja.

Så la han å i fläng utmä skranke te gno:
Dä finns fôll nôe hôl te slepp' in, skull' ja tro.

Så vänd han om te grinna å tebakers igen;
Roff ui, roff ui, roff ui — ui — ui!
Ja, ja' skull' inte unnra, om han ränner där än.
Roff ui, roff ui, roff ui — ui — ui."

Emellertid slog spådomen den gången fel: konung Wilhelm af Preussen intågade med sin segrande armé i Paris den 28 jan. 1871, sedan han tio dagar förut, den 18 jan., i de franska konungarnas palats i Versailles låtit kröna sig till kejsare öfver det nybildade Tyska riket. Hedlund och "lille" Rudolf Wall hade därför nöjet att kunna möta sina belackare med ett trotsande: "Hvad var det, jag sade?"

* * *

Men "tiden snart förbyter sig;
och medgång är föränderlig",

som det heter i vår svenska psalmbok. Visserligen står det där "motgång", men medgången är lika föränderlig. Snart! — Ja, i världshistorien och ur en högre synpunkt äro tusen år såsom en nattväkt, och femtio år äro en försvinnande obetydlighet. Tyska riket, sådant det uppbyggdes af kejsar Wilhelm den förste och hans store rikskansler, Bismarck, är ännu ej femtio år gammalt, men redan har grundläggarens visserligen begåfvade och rikt-utrustade, men också öfvermodige och hänsynslöse sonson lyckats nedrifva detsamma, ty hvad än framtiden må bära i sitt sköte, är det dock tämligen visst, att Tyska rikets storhetstid ligger i det förflutna, ej i framtiden. Spådomen i ofvannämnda teckning slog ej fel, men så när femtio år måste förflyta, innan den gick i uppfyllelse. Tyska folket, detta "Volk der Dichter und Denker" (nation af skalder och tänkare), såsom de själfva så stolt kalla sig, och hvilken hederstitel väl heller ingen vill bestrida dem rättighet till, Luthers folk, ett folk till hvilket världen en gång såg upp med beundran och aktning, är i dag under sin öfvermodige, härsklystne och kräfstinne furstes och hans lilla militärpartis ledning ett lössläppt vilddjur, som hela världen dragit ut för att krossa! — Dock icke folket såsom ett folk, men väl den regime, som bragt detsamma i dess nuvarande läge, och äfven folket, så länge det tåligt tillåter sig förblifva behäftadt med ett sådant påhäng.

Sic transit gloria mundi.

Den hemlöses stjärnor.

VERKLIGHETSSKILDRING FÖR UNGDOMSVÄNNEN AF "BIRDIE".

Forts. fr. föreg. n:r.

FYRA år stannade Bertha kvar som sköterska på Johannesberg, och denna tid var för henne synnerligt lycklig och bekymmerslös. De flesta af deras sinnesslösa skyddslingar voro nämligen friska, men där fanns äfven en sjukafdelning, där döden allt emellanåt gjorde sina besök. De dödsbäddar, öfver hvilka sköterskorna här måste vaka, hade dock aldrig någon fasa eller sorg med sig. Dessa sjuka hade ju i allmänhet ingen förståelse af döden, och utan ångest eller fruktan somnade de lugnt in för att vakna i det ljusa land, där icke längre en genom sjukdom förstörd kropp skulle hindre deras andars utveckling. Och för de efterlefvande anhöriga var vanligtvis deras bortgång endast en lättnad och glädje, ehuru en vemodig sådan. En del af barnen hade dock föräldrar, som oftast älskade dessa sina vanlottade små mer ömt, än om de varit normala. Och antingen dessa sinnesslöa hade ett vackert kroppsligt omhölje eller voro i högsta grad vanskapliga, så voro de ändå faders- och modershjärtats älsklingar. Men huru kära dessa barn än kunde blifva, så var det dock ingen som önskade hindra deras andes flykt, när den slutligen svingade sig uppåt till en bättre och skönare värld. Ofta då man stod inför ett sådant där litet slocknadt jordelif, kunde det ibland hända, att en undrande fråga bemäktigade sig ens hjärta: "Till hvad nytta var då egentligen detta barns födelse och lefnad?" Säkert är det en sak som vi icke fullt kunna förklara, men vi ha all anledning att antaga, att någon uppgift hade de väl ändå, som de mer eller mindre omedvetet fyllde. Först och främst förefaller det, som om endast anblicken af dessa sinnesslöa skulle stämma hvarje bättre utrustad person till den djupaste tacksamhet emot Gud för sina egna stora förmåner. Och för det andra: kanske om dessa vanlottade hade blifvit födda normala, att de icke användt sin begåfning till Skaparens ära. Väl var det då. i sådant fall, en större nåd af Herren att låta ett täckelse falla öfver deras förstånd, än om de hade kunnat använda sina fulla sinnens bruk uti syndens tjänst. Mången gång var också tillvaron af ett sinnesslött barn ett straff och en ständig predikan mot deras föräldrars lastbara lif. Från en familj, till exempel, där både fadern och modern voro drinkare, hade anstalten fått mottaga fem söner, hvilka alla voro obildbara idioter. Slutligen gåfvo dessa barns hjälplösa ställning rikliga tillfällen för såväl anhöriga som sköterskor till ett tålamodspröfvande kärlekstjänande. Och säkert är arbetet ibland de sinnesslöa en icke mindre mission än den, som utföres ibland de normala sjuka och vanlottade.

Under syster Berthas sista arbetsår på Johannesberg hände det sig, att det blef tronskifte i Sverige, och den nye kungen reste genom landet på sin så kallade "Eriksgata". Därunder kom han äfven till den stad, i hvars utkant Johannesberg var beläget. Nu var det så, att länets ärevördige höfding var anstatlens synnerlige vän samt direktör för dess styrelse, och han förberedde oss på att han i sällskap med kung Gustaf skulle stanna i förbifarten för att bese anstalten. Efter öflig sed upprestes nu en äreport framför anstaltens stora inkörsväg, och hela personalen samt barnen i all sin söndagsstass blefvo ordningsamt uppställda på ömse sidor af vägen. Alla med något så när utvecklad hjärna i sig voro, förstås, i en väldig spänning inför det oerhördt storslagna att för en gångs skull få se det kungliga majestätet på så nära håll. Endast föreståndarinnan, som under sina studieresor haft företräde i några af Europas furstehus, visste följaktligen, att kungen var en helt mänsklig företeelse och icke alldeles så olik andra dödliga. Vi hade låtit barnen plocka hvar sin bukett af vilda ängsblommor, i syfte att de skulle kasta dem på vägen framför kungen, då han kom. Det var en het sommardag, och stackars kung Gustaf var nödsakad att i timtal stå nere på stadens torg för att lyssna till granna tal. Bland annat var där en mäkta självsäker skollärare, som var fast besluten att, kosta hvad det ville, så skulle han skaka den kungliga handen. Han hade äfven förberedt sig på ett litet tal, men olyckligtvis kom han af sig redan i begynnelsen, och det enda han förmådde framstamma var: "Herr Kung." Alltnog, de icke mindre älskande undersåtarna på Johannesberg måste i fulla två timmar stå och vänta på den efterlängtade landsfadern, och därunder hade allt det afryckta blomstret vissnat och förlorat sin prakt. Men då ändtligen föremålet för deras väntan anlände till skådeplatsen, var det med ens slut på den högtidliga spänningen, och sällan hade väl kung Gustaf haft ett mer impulsivt och ceremonilöst mottagande, än hvad som vid detta tillfälle beskärdes honom. Nästan hvarenda en utaf barnen sträckte ut sina armar i den vildaste förtjusning emot den höge gästen för att gifva honom sitt mest förtroliga handslag. Men innan han kunde skaka hand med dem, måste de ju först befrias ifrån de stackars döda blommorna, som de voro så ifriga att förära honom. Att den vissnade grönskan skulle placeras under de kungliga fötterna och icke i hans händer, det hade de för länge sedan förgätit. Men ingen skall tänka, att kungen rynkade på näsan åt den torftiga kärleksgärden eller lät en enda af de stackars blommorna falla till marken. Nej, tvärtom, han såg lika glad och tacksam ut, som om de förärat honom de dyrbaraste rosor, och när han slutligen med landshöfdingen återvände till sin automobil, hade han famnen full af prästkragar, blåklint och förgät-mig-ej, hvilket han tog med sig på färden. Och då Sveriges konung

icke föraktade eller förkastade hyllningen ifrån de sinnesslöa barnen, så hur mycket ömmare måste icke hjärtelaget vara af konungarnas Konung. Ack, hur ofta känna vi oss icke nedslagna och bedröfvade, enär vårt kärleksoffer till Herren är så ringa och ovärdigt. Men om det verkligen är det bästa vi kunde åstadkomma, så kunna vi vara säkra på att han aldrig skall ringakta våra kärleksbevis till honom.

Något motsvarande denna kungliga nedlåtenhet berättas om en gentleman, som en dag återkom till sitt hem ifrån en längre resa. Han var den lycklige fadern till två duktiga gossar, men hade också en liten flicka, som var sinnesslö. De båda normala barnen hade plockat hvar sin bukett af sköna, välluktande blommor, hvilka de nu förärade sin fader. Deras lilla, vanlottade syster försökte att följa deras exempel och räckte nu upp en liten bunt af stickor och strå, sägande: "Tag min bukett också, pappa!" Med tårar i ögonen tryckte fadern henne till sitt hjärta och placerade i ömmaste kärlek hennes stickor i en blomstervas på skrifbordet. Den lilla gjorde hvad hon kunde för att visa sin kärlek till fadern, och han var icke sen att uppskatta det.

III.

"Syster Berthas" barndomsdagar.

Den lilla rödmålade stugan där nere i dalen såg verkligen något ålderstigen ut, men omgifningen däremot var så mycket vackrare. Du skulle ha varit där en vacker majmorgon för en 25 år sedan och sett hvad jag såg därnere i den lustigt aflånga dalen. Du borde ha sett de prydliga små åkrarna och de nyutspruckna, väldoftande björkarna. Du hade vidare blifvit fullkomligt betagen öfver den präktiga färgrikedomen i dess blomstervärld.

Kanhända att läsaren liksom skrifvaren har haft förmånen att njuta af härligheten i sådana paradisliknande naturer som södra Schweiz, California, Florida och Syd-Texas, palmernas och rosornas förlofvade länder. Och dock, äfven så skulle du icke ha undgått att blifva helt förtjust, om du skådat blomstertäcket där nere i min lilla dal, där emellan de grå, ljungbeväxta bergen, där högt uppe i kalla Norden — där borta i det gamla landet.

Ja, här, emellan massiva gråstensberg och täta granskogar var det som Bertha föddes och tillbringade tre år af sitt jordelif. Det är sant, hennes första hem var endast en torparestuga, och fostermodern, mor Anna, hade i unga dar varit barnjungfru på herregården. Men på flickbarnets något stormiga barndomshimmel blef gamla, trofasta mor Anna den mest strålande stjärnan — aldrig kunde en verklig mor ha varit ömmare än hon. Ty saken var ju den, att unga patronen på herregården hade allt ifrån spädaste år varit hennes ögonsten, och när han nu anförtrott sin dotter i hennes vård, så föll det sig helt naturligt att öfverflytta något af den kärleken till den lilla. Men ack, hvilken sorg för den gamla, fromma kvinnan, att hon skulle få se den käre patronen, godhjärtad och begåfvad som han var, så långt ut på syndens vägar. Hade icke hans moder haft ryktet om sig att vara den gudfruktigaste och visaste kvinna på hela den stora ön — Orust. Och nu var Frithjof, ende sonen, fullproppad med dessa nya idéer om "fri kärlek" och "fria äktenskap" — en värdig lärjunge af Ellen Key. Ja, mer än det, när den gudfruktiga, älskliga modern föreställde honom hans lättfärdiga lif, och att syndens lön var döden, huru han med bitande ironi och många hädelser sade henne, att där icke fanns någon Gud eller himmel och helvete. Och huru hon, bruten och förkrossad, ådrog sig ett slaganfall och dog med en sista bön om frälsning och nåd för sin arme, förlorade son.

När Bertha närmade sig sitt tredje år, hade hon med sitt guldgula hår, sina blå ögon och uppåtsträfvande näsa utvecklat en sådan slående likhet med den stolte fadern, att han icke längre kunde uthärda att ha henne inom området af sin landtegendom. Och så hände sig en vacker dag, att stackars mor Anna blef nödsakad att öfverlämna sin lilla älskling till de nya fosterföräldrar, som unge patronen hade funnit på i staden Uddevalla.

Lyckligt nog var mästerlotsen Söderberg en god och ömsint gentleman med en varmhjärtad och kärleksfull fru. De voro barnlösa, hade ett trefligt och förmöget hem just utom stadsknuten och voro mer än villiga att stråla som ett stjärnepar på den lilla nykomlingens lefnadshimmel. Men redan första dagen i det nya hemmet, just då mor Anna tog farväl för att återvända hem, så begynte Bertha att förevisa sitt fäderneärfda humör — ty fars dotter var hon i allt. Knappast hade den gamla sköterskan stängt dörren och skyndat i väg med ett finger i hvardera örat, förrän flickan var nere på golfvet sparkande och skrikande af hjärtans lust: "Jag vill gå hem, h-e-em, . . . he-e-e-em!" Emellertid efter ett duktigt kok stryk, det första af det slaget i hela hennes treåriga tillvaro, tog hon dock saken långt mera kallt och kände sig snart riktigt hemma och belåten med sin nya "mamma" och "pappa".

Herr Söderberg tog genast itu med att lära henne att läsa och skrifva, i hvilket företag han hade den största framgång. Värre var det med hans fru, då hon skulle försöka att vänja den lilla flickan vid några enkla handarbeten. Aldrig hände det, att tuppen i A-B-C-boken värpte en endaste pepparkaka eller chokladkaramell, nej, inte ens ett äpple, på grund utaf en något så när skaplig stickning eller sömnad. Aldrig fick mamma Söderberg annat än sura miner, tårar och skrik till tack för sina pliktskyldiga bemödanden att lära den lilla hedningen sådana hedervärda och husliga ting.

Men pappan däremot, alltid hade han en glad och villig lärjunge, när det gällde skrifning och läsning. Och alltid kunde tuppen med godt samvete lägga en liten godbit såsom belöning för hennes ovanliga framsteg i den ädla skrif- och läskonsten. När Bertha var fyra år gammal, kom mor Anna för att hälsa på, och, hvad mer var, hon hade med sig en annan ytterst oväntad besökande. Den främmande var en ståtlig, mörk-

lagd kvinna med ett häftigt, förbittradt drag öfver sitt ansikte. Bertha var visserligen hennes barn, hennes eget kött och blod, men hon hade aldrig sett henne förut, aldrig för ett ögonblick haft henne i sina armar, och nu hade hon, alldeles emot sin vilja, kommit hit just för att tillmötesgå den enträgna mor Anna. Den lilla flickan anmodades att visa sin skicklighet i läsning och tog fördenskull fram sitt Nya testamente. Den resliga, tystlåtna främlingen syntes mer än pinsamt berörd, då hon såg boken med Guds ord i den lillas hand.

Hon gaf t. o. m. en nervös rörelse som för att resa sig och gå, men mor Anna höll henne tillbaka.

"Kärleken är långmodig och mild, kärleken afundas icke, kärleken förhäfver sig icke, han uppblåses icke", läste Bertha, ehuru hon var för liten att kunna tala riktigt rent och därför sade "särleken" i stället för "kärleken".

"Han skickar sig icke ohöfviskt, han söker icke sitt, han förtörnas icke, han tillräknar icke det onda. Han gläder sig icke öfver orättfärdigheten, men han gläder sig med sanningen. Han fördrager allting, han tror allting, han hoppas allting, han tål allting" . . . "Men nu förblifva tro, hopp, kärlek, dessa tre; men störst ibland dem är kärleken."

Modern utan moderskänslor syntes vara i en verklig tortyr, medan barnet läste kärlekens kapitel.

"Vi måste gå nu", sade den stackars plågade kvinnan med en hes, onaturlig röst.

"Skall ni icke kyssa edert barn först?" undrade mor Anna. "Det kanske är både första och sista gången."

Där kom något liknande en tår i de svarta ögonen, när hon böjde sig ned och kysste sitt barns panna.

"Jag kanske gör orätt i att lämna min lilla dotter", sade hon, och hennes röst blef plötsligt skälfvande, vek och varm.

"Hon har bättre hem och framtid, där hon är", sade mor Anna mildt.

"Det är sant", svarade modern med en suck. "Jag kan icke bringa henne upp i samma ogudaktiga lif som jag." Och med hastiga steg lämnade hon den plats, som hade sett den första och sista skymten af hennes modershjärta.

* * *

På den välordnade redaktörsbyrån sutto de båda bröderna Per och Jonatan. Den förstnämnde var en reslig, mager man med ett karaktärsfast utseende. Han var finans- och hufvudredaktör för en af Sveriges förnämsta, kristliga tidningar med en välförtjänt ställning i litterära kretsar. Den yngre brodern, Jonatan, var medredaktör och hade i stort sedt hand om den tämligen vidlyftiga, politiska afdelningen, skref vanligen dagens ledande artikel och var ensam redaktör för söndagsupplagan. Det var inte tu tal om utan att Jonatan var en skicklig journalist och på somliga områden en lifligare och bättre skribent än den äldre brodern, men han saknade däremot dennes gedigna, kristliga principer. Äfven hans yttre var en fullständig kontrast till den andre, i det att hans välgödda och något undersätsiga figur gaf honom skenet af att vara en riktig goddagspilt.

"Jag kan omöjligt beundra det sätt, hvarpå du redigerar söndagsbilagan", sade den äldre brodern. "Det förefaller mig som om alltsammans är urklipp och därtill utslitna, gamla historier, som de flesta ha läst förut."

"Sant nog, men hvad annat kan åstadkommas med det material, som du låter mig ha?" svarade Jonatan med en axelryckning. "Där regnar visserligen dussintals af manuskript dagligen, men onödigt att säga, de flesta äro värda långt mindre än trycksvärtan, och de skribenter, som verkligen ha något att komma med, fordra ersättning. Och nu är det ju så, att du en gång för alla har sagt ifrån, att där icke skall bli något honorarium för bidragen till söndagsbilagan." .

"Naturligtvis kunna vi icke offra för denna mindre viktiga afdelning af tidningen så, som vi måste göra för de ledande artiklarna i dagens brännande frågor, men några kronor för en verkligt god berättelse är det ju alltid möjligt att ge."

"Nå, det var ju ändå något", sade Jonatan, "då kanske du vill tillsäga kassören att utbetala en femma eller två till en utaf mina flitigaste, men fattigaste författarinnor?"

"Författarinna", eftersade brodern något misstänksamt. "Hvem är hon? En ny kärlek?"

"Kalla det hvad du vill", svarade den tillfrågade med ett litet förläget skratt, "hon är i alla fall en god vän och en duktig liten skribent. För öfrigt är hon sköterska på Stockholms hospital därute på Kungsholmen och använder alla sina lediga stunder till att arbeta för oss. Hennes små berättelser äro tagna från det verkliga lifvet och så religiösa som du någonsin kan önska."

Den andre syntes intresserad. "Hur fick du tag i henne?" frågade han.

"Åh, det var lätt nog", sade Jonatan, "hon sände mig sina artiklar, och det var icke svårt att förstå, det de voro tagna ifrån hennes egna erfarenheter. De intresserade mig, och så skedde, att jag bad om en intervju, och som hon är nattsköterska och kan använda en del utaf dagen för egen räkning, så ha vi haft tillfälle ett vara rätt så mycket tillsammans. På min begäran har hon just skrifvit en skildring från sina barndomsdagar, och som hvarje rad är ifrån rama verkligheten, så kanske det kunde roa dig att genomögna dem."

"Pojken från konditoriet kommer just in med mitt elfva-kaffe", sade brodern, "och som du redan haft ditt hemma hos mor, så kanske du vill föreläsa, medan jag dricker." Forts.

What the Y. M. C. A. is doing to help win the war for the United States and her allies.

War Work Overseas.

IN the late spring of 1917, the American Y. M. C. A. in France consisted of a diminutive tent on a dock in a certain French base port and a handful of secretaries. In this tent the secretaries were waiting for the first American troops when they landed, greeting them with a phonograph, writing material, some "eats" of a nondescript character, a genuine hospitality and such other facilities as could be hastily gotten together and transported to the seaboard from Paris.

To-day the American Y. M. C. A. has approximately 2,500 workers, about 300 of them women, serving American and French soldiers in almost 1,200 different centers throughout France. The familiar Red Triangle holds out its invitation to black and white, Catholic, Protestant, Jew or unbeliever — to hundreds of thousands of men — in the base ports, in the training and concentration camps, the billeting villages, the shellfire zone and even in the trenches themselves. No group of soldiers any place "over there" has to look far for a "Y" hut.

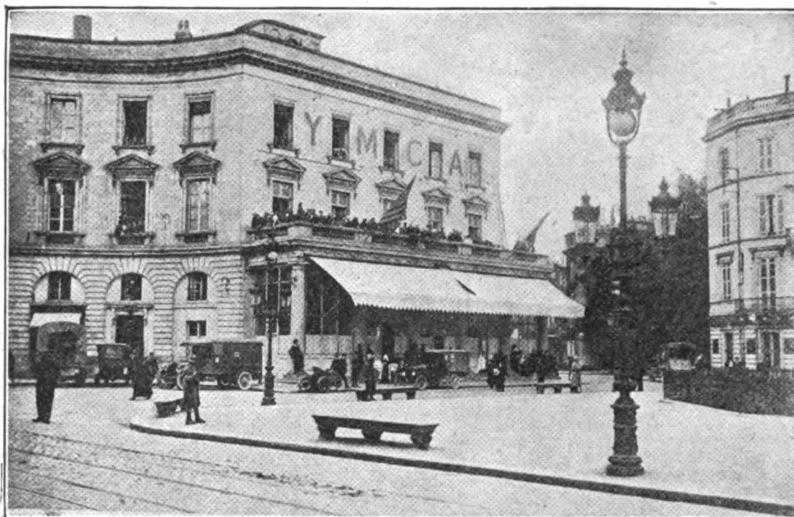
In addition to its usual activities maintained for the men, the American Y. M. C. A. has been called upon to manage the entire post exchange system for the American Expeditionary Forces. This is the hugest single phase of all the Association's huge work. Gross sales in the post exchanges are expected to amount to $75,000,000 a year. Every month three to four thousand tons of post exchange supplies — the maximum amount for which shipping space can be secured — go from America to France to stock the six hundred exchanges. Additional supplies are purchased in France and in England, and because of the enormous quantities consumed, the Y. M. C. A. has taken over eight factories in France. The entire facilities of all are required, five for making chocolate for the post exchanges, the other three for biscuits and cookies. Sugar for the chocolate has to come from the United States, but the French are able to provide the raw chocolate. Certain of the raw materials for the biscuits and cookies also are furnished from this country.

Soldiers Great Chocolate Eaters.

How much chocolate do the American troops eat a month? 920,000 pounds. This item alone means an expenditure of well in excess of a million francs a month. The 528,000 tons of crackers or biscuits consumed monthly are worth almost as much as the chocolate.

Although the appetite of the American soldier and sailor in France for sweets is seemingly insatiable, his demand for tobacco is even more amazing. The Army authorities have asked the Y. M. C. A. to help supply this need through the post exchanges. In a single order recently the Association bought 1,337 tons of tobacco of all kinds. At one time there was a single shipment of 900,000 cigars on the seas. Chewing tobacco is purchased by the half-dozen carloads.

This enterprise is not a money-making one. Difficult and costly as it is to maintain a business of such a size under actual war conditions and in the trench areas as well as behind the lines, the prices that prevail in the

AMERICAN Y. M. C. A. BUILDING AT A FRENCH PORT OF DEBARKATION.

When the first American collier docked at a French port on June 8, 1917, an American Y. M. C. A. tent had already been erected on the pier in order that the American sailors might immediately have the Red Triangle privileges, or so many of these privileges as could be made available on short notice. From that day every transport arriving overseas has been met by Association workers, while the lone tent on the pier has been succeeded by large permanent buildings in each of the more important ports. Moreover, all the smaller ports used as bases for the mosquito fleet of submarine chasers have their Y. M. C. A.'s for the American jackies on leave. At all these centers, restaurant privileges are provided, wholesome recreation and entertainment are to be had, and every American in uniform assured of a welcome as he goes ashore, whether on his way to the fighting lines or for rest from the long sea vigils on search for submarines or on convoy duty.

post exchanges are now approximately the same as the retail prices in effect in this country. These prices are maintained in spite of the high shipping charges, the loss of supplies from sinkings and the high cost of land transportation, whether by railroad or motor truck, in France.

Supplies Often Given to Men.

Moreover, large quantities of post exchange supplies are given away to the men in times of emergency. For example, during the course of the present great battle, the American Y. M. C. A. has given away great amounts of hot and cold drinks, tobacco and similar things. At the meeting of the National War Work Council of the Y. M. C. A. held in New York, June 3, the policy of the field workers of giving supplies free to the men in the trenches and under certain other conditions of great stress was unanimously approved by the almost two hundred members present.

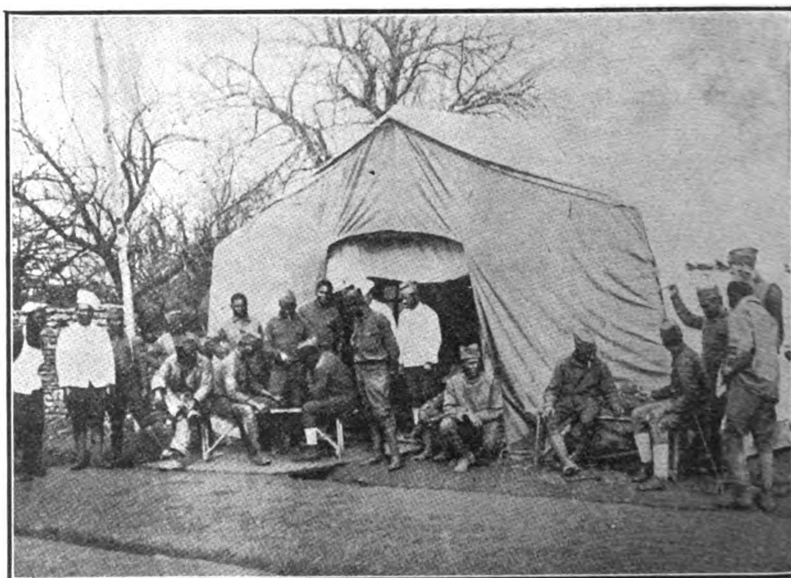
In addition, the Council declared: "We confirm the action of the Executive Committee in assuming at the request of General Pershing as stated in general order No. 33, the responsibility for the organization and conduct of the post exchanges of the American Expeditionary Forces. And we commend the policy of the Executive Committee, while seeking to conduct this agency on a self-supporting basis, of not conducting it as a source of revenue with which to meet the expenses of other activities of the Council. We authorize the Executive Committee to make appropriations for the post exchange to the maximum of twenty million dollars."

This item of a score of million is included in the budget for the campaign to occur this fall. The sum is the working capital required to finance the post exchange in France. With the enterprise self-supporting, the amount will, of course, be kept intact.

Smokers by the Millions.

A recent careful and expert estimate made in Paris indicates that if it were possible to obtain them, 4,500,000 cigars, 200,000,000 cigarettes and an indeterminate quantity of chewing tobacco would be needed to meet the actual demand per month made in the field on the post exchanges. A further indication of the "smoke barrage" sent up monthly by the members of the American Expeditionary Forces is the fact that at the present time three million boxes of matches are sold every thirty days over the counters of the exchanges. Sweets and tobacco — these are the items that bulk largest in the post exchange, but this institution also handles some scores of other items. Soap, safety razors, blades, shoestrings, chewing gum, candles, various kinds of brushes, shoe-blacking, canned jam, jelly, sardines and the like—all the little extras that a man likes may be had at the exchange.

All goods, therefore, which are sold at any time to the men by the Red Triangle are handled by the post exchange department of the Y. M. C. A. All other of

GROUP OF SOLDIERS WHOM Y IS SERVING ON FRENCH FRONT.

The Y serves all alike and all appreciate the service.

Released by Committee on Public Information.

INTERIOR OF A FOYER DU SOLDAT: AN AMERICAN RED TRIANGLE CENTER FOR FRENCH TROOPS.

The National War Work Council of the American Y. M. C. A. is financing 550 *foyers du soldat* for the French Army. In these centers American secretaries are rendering a service to the French poilus similar to that rendered to the American troops overseas. This work was started in response to urgent requests from Premier Clemenceau and General Petain. The American Y. M. C. A. is asked to provide at least two thousand such centers and at least two thousand secretaries to maintain this part of the work. These secretaries are proceeding overseas as fast as they can be discovered and equipped. During the recent German drive between Soissons and Chateau Thierry one hundred and two of these foyers were in the direct pathway of the drive and were either destroyed or abandoned. Some of the American secretaries in France, who have had an opportunity of seeing the work in the huts for American troops and that in the foyers for French troops, believe that the Association is rendering its greatest service to-day, so far as the winning of the war is concerned, in what it is doing for the French soldiers. Every conceivable way of showing appreciation on the part of the French soldiers, is used to indicate their high estimate of this friendly service on the part of Americ n secretaries. One young French Count who aided the American secretary in foyer work wrote later: "To the best friend I have ever seen and hoping that I will find him again after the war, when we have the peace and victory with the help of the American soldiers. I will never forget you." One secretary in charge of a foyer, speaking of the competition of the foyer with the French wine shop, says: "Six hundred quarts of coffee and chocolate per day in this foyer means just 600 quarts less of 'pinard' in their stomachs—that is simple arithmetic and absolutely true." This foyer work also results in a marked reduction in the number of French soldiers incapacitated through preventable diseases as shown by hospital statistics before and after the establishment of foyer work with given regiments of soldiers.

the vast facilities provided by the Association are free. Writing paper — approximately a million sheets a day and half as many envelopes — is given to the men. No fees are charged for entertainments. Musical instruments are supplied out of Y. M. C. A. gift funds. Never is there any charge for the use of the buildings, or "huts," as they are called.

In short, the money given by the American people to the Y. M. C. A. pays the living expenses of the Red Triangle men and women secretaries (except where such workers pay their own expenses as well as volunteer their services), builds or rents the huts, furnishes the entertainment and athletic equipment — does everything except buy the articles for the post exchanges, articles which the soldier may buy or not as he chooses and which he is usually able to pay for.

Transportation Problems Many.

The Y. M. C. A. work extends over so much of France and has assumed such proportions that a large and efficient transportation system is requisite. The French railways are naturally taxed to the limit of their capacity by military exigencies. The Y. M. C. A. can therefore depend only partly upon them for transportation. In order to be sure that the far-flung huts are regularly supplied with the various necessaries, the Y. M. C. A. maintains a fleet of about two hundred trucks and automobiles. Their aggregate value is close to $300,000. An hour's travel on any road in France is rare without encountering one of these camions laden with pianos, phonographs, books post exchange supplied, stereopticons, and so on, stubbornly digging their ways through mud or dust that the huts may not for even a day be lacking in any of their requisites.

The word "Hut" requires considerable use of the imagination. It may be a cellar in a hillside, a dark chamber in a huge came or chalk quarry, a tent in some little camp in a forest, a thoroughly equipped hotel in a city, a large public building, or even a Middle-Age chateau. Wherever it is, it is the leisure time center for the men for practically everything. Library, writing room, theatre, social hall, moving picture show, "home," club, game room, church — the "hut" fills a multitude of

THE Y MEN SHUN NO PERILS.

Here they are with refreshments for the men in the front line trenches, "bombs bursting in air" all about them. As one soldier, badly wounded and rescued by a Y worker, said, "These guys ought to have the Croy de Gerr all right."

Canadian War Records.

A CANADIAN Y. M. C. A. NEAR THE FRONT IN FRANCE.

The Association sets up stations clear up under the shell fire and close to the front line trenches. This particular station, maintained by the Canadians, is in the shell fire zone. The men are wearing helmets, the station itself is camouflaged and protected by sandbags. Here the men crowd on occasion to get hot drinks and other creature comforts as they enter or leave the front line trenches. Such stations are usually kept open twenty-four hours a day and of course are occasionally destroyed by nearby shell explosions or by direct hits.

needs and plays a multiplicity of rôles. In addition to the six hundred serving the American forces in France, there are some five hundred and fifty Y. M. C. A.'s called *Foyers du Soldat* for the French Army.

While the hut may be any shelter that is handy and the use of which can be begged, borrowed or bought, by far the largest number of huts in France are ones built by the Association according to plans and specifications designed by Y. M. C. A. architects. There are two types of such buildings. The so-called type A hut is a single structure, 144x30 feet. The cost of erecting it, including the necessary tables and benches, is about 50,000 francs.

Type B is a double building, representing an outlay of 90,000 francs. This type of hut measures 150x90 feet. Both the type A and B huts are wooden structures.

In addition to the two huts developed by the Y. M. C. A. to fit its own peculiar uses, the Association in many instances utilizes "Adrian barracks," a type of building long familiar in the war zone and adaptable to many uses. This structure, also built of wood, costs about 20,000 francs.

Tents Frequently Used.

In still other places, especially where lumber is not obtainable — and its scarcity often amounts almost to famine — the French *abri* tent is used to house the Y. M. C. A. The *abri* tent is doubled lined canvas. Its cost is from 3,000 to 7,000 francs. In the smaller units of troops an ordinary camp tent is often used by the "Y."

Once finished, the hut has to be fitted and equipped. More than a thousand different articles — paraphernalia of all kinds from tacks and hammers to a motion picture machine or a stereopticon—are required. Piano, phonograph, flags, chairs, brooms, basins, towels, Bibles, percolators, games, tobacco-cutters, knives, forks, spoons, blankets, blotters, stoves — the list goes on and on.

No one knows exactly how many pianos and phonographs are at this moment in use by the Y. M. C. A. in France — the kindly local citizens have given or loaned so many — but one would be conservative in placing the number of pianos at five hundred and the number of phonographs still larger. Music is one of the saving graces of our army, and innumerable musical organizations have been started among the soldiers spontaneously as well as by the Association. At one of the larger aviation camps, for instance, an orchestra of seventy pieces conducted by an experienced New York City director, furnishes music of surprisingly high quality, while all over France numerous mandolin clubs, glee clubs, and jazz bands experiment on their comrades in the huts.

The rival of the musical entertainment is the moving picture, and to-day the Y. M. C. A. in France maintains a corps of skilled operators in charge of one hundred machines, valued at almost $40,000, and over a million feet of film, the value of which is about $50,000. Innumerable stereopticons and the best quality of lantern slides obtainable in Europe and America amuse the boys with the wonders of the earth and sky and "of the waters under the earth."

Troops Omniverous Readers.

The American soldier and sailor in France is an omniverous reader. As a "Y" secretary put it, "If our civilization may be judged by the numbers of books and magazines and other literature read by our boys in the rather primitive camp life in France, there is nothing to fear from the Army or Navy in the way of national intellectual atrophy."

In three months recently 386,000 pieces of reading matter and sheet music were shipped from the Paris Y. M. C. A. warehouse to the field. Of this material, almost 31,000 pieces were books of a general nature. A reserve of about 40,000 volumes of general reading matter is maintained at Paris and is shipped to the field as expeditiously as transportation facilities will permit.

And those favorite magazines of yours that you put a one-cent stamp on and drop, unaddressed, in the mailbox. In those same recent three months 128,000 of

them went into Y. M. C. A. huts in France to help the boys pass their leisure time.

The list of prominent folk who have gone on tour for the Y. M. C. A. to speak or recite to the men in the huts reads like an American Who's Who. Stage celebrities and favorite authors have stopped at no hardships or privations to carry a bit of cheer to the men up and down the lines in France. It has meant much to the American Expeditionary Forces to hear and see in person E. H. Southern, Winthrop Ames, Margaret Deland, Irvin S. Cobb, George Randolph Chester, Reginald Wright Kauffman, Vance Thompson, Sir Arthur Priestly, John Craig, Hugues Le Roux and William T. Ellis.

A GROUP OF Y. M. C. A. HUT WOMEN IN FRANCE.
About three hundred of the best type of American women have already gone overseas to work in the American Y. M. C. A. huts in France. These women act as hostesses in the huts and also have charge of the canteen refreshment counters. They serve long hours and not infrequently do their work within range of the enemy's guns. In a multitude of cases these canteen workers are the last American women seen by our soldiers before they go into the tense activities of the front line trenches.

Baseball by the Thousands.

To help supply the sports needs of the American Expeditionary Forces the Y. M. C. A. has placed orders for athletic goods in larger quantities than have ever before been purchased at one time. Any athlete's eyes will bulge at these figures of equipment for overseas use: 132,000 baseballs, 24,000 bats, 1,500 masks (baseball, not gas), 2,500 catchers' mitts, 15,000 fielders' mitts, 21,000 indoor baseballs, 6,000 Rugby footballs, 8,000 soccer footballs, 21,000 ping-pong balls (don't laugh: ping-pong is quite the rage for indoor sports "over there"), and 700 sets of boxing-gloves.

In addition to the work of the chaplains, who make regular use of the huts for their services, the Y. M. C. A. has a broad-guage, virile religious program of which all who choose are free to take advantage. This program is non-propagandistic, non-sectarian. It is under the direction of such leading ministers as Dr. Robert Freeman and William L. Stidger, both of California; Dr. Harry Emerson Fosdick, of Englewood, New Jersey; Carl G. Doney, of Salem, Oregon; A. R. Parker, of Fall River; Alexander C. Patterson, of Berkeley, and numerous other of the country's outstanding clerical leaders.

The most recent — and perhaps most significant — development in the work in France is the founding of a "Khaki College." This is a sort of transplanted public school system, which is to reach every part of the Army.

The Knaki College will enable the men to take advantage of their period of service for intellectual betterment. Courses from the most elemental to the most advanced will be available for all applying, each soldier according to his qualifications and mental equipment. While the men are being made good soldiers, they will simultaneously be given opportunity to study to be better doctors, lawyers, clerks, accountants, chemists and so on down the list of vocations and avocations.

To Establish Khaki College.

The Khaki College will be maintained in addition — and eventually probably to replace — the present informal, but comprehensive, educational activities. This informal educational work is designed to give emergency training in order that deficiencies of education detrimental to military efficiency may be corrected. Thus the illiterate and the foreign-born are taught to read and write English. French for conversational and military use is taught the enlisted men from the most elementary to the advanced lessons. Classes in automobile repairing and the like have been established where the need was manifested. The Khaki College will include, enlarge on and coordinate all this work. Its field of greatest usefulness will of course come in the demobilization period after the war, during the two years that all estimates fix as the minimum time for the complete demobilization of the American troops in France and their return to this country.

The Red Triangle of the Y. M. C. A. symbolizes man's threefold nature — his spirit, mind and body. The triangle stands on its apex, with the top and horizontal side standing for the spirit, thus signifying the ascend-

ancy of this factor in man. Supporting the spirit are the two sides, mind and body.

In its war work, the Y. M. C. A. program is fundamentally threefold. Back of the athletics, the "movies," the post exchanges, the reading and religious services is the fundamental philosophy of ministering to all of a man. In this comprehensiveness is undoubtedly found the reason why the Y. M. C. A. work appeals to practically all men.

FRIHET.

AF C. A. LÖNNQUIST.

Fram draga silvermolnen på svindlande stråt
på eterhafs kristallväg vid svalkemättad fläkt.
Därofvan står hvalfvet i yppigaste ståt,
härnere blänker jorden skön i högsommarns dräkt.

När solen tittar genom sitt silfverskir ibland,
där öfverst hon tronar på dagens högsta höjd,
hon skulle lätt besvära med öfvermättlig brand,
om pust och il ej dansade kring oss i sådan fröjd.

Men nu är lustigt lefva, nu är en lycklig tid,
nu är det som vi önska och som det vara skall:
ett vännelag tillsamman i sommarns helgdagsfred —
låt själ och hjärta jubla ut i ohämmadt svall!

Ty nu är lustigt lefva en dags timmar fram
inunder almars svaj och vid skuggrik sykamor
och fylla hela nejden med friskaste glamm
och sinnet med den sundhet, som gör hösten till vår.

Vår lärdoms sura miner och allt, bror, det där,
för hvilket ödmjukt bugas — allt nonsens och flarn,
som gjort oss sist till herrar med grundligt besvär,
det ge vi lugnt på båten och bli än en gång som barn.

Gudomlig är naturen, men människan mest —
vi människor då varom, när en gång vi få!
I kvafva salars dunkel du varde åter präst,
men här är frihet vår inunder himmelen den blå!

Varen Amerikanske.

AF CARL J. BENGSTON.

Ett ord till ung och gammal.

AMERIKANSKT heter det folk, som bygger och bor i Amerika, med hvilket ord vi i korthet beteckna Amerikas Förenta Stater. Med amerikaner förstå vi alltså medborgare i Förenta Staterna till skillnad från kanadensare och mexikaner, som bebo andra delar af den Nordamerikanska kontinenten. Af samma orsak heter det folk svenskt, som sedan urminnes tider bebott Sverige. Folket i Tyskland är tyskt, och folket i Frankrike är franskt af samma skäl. Vi ha engelsmän och italienare, portugiser och spanjorer, ryssar och japaner o. s. v. i oändlighet, beroende på till hvilket land de höra.

Ganska få folk kunna numera sägas vara oblandade. Det kanske renaste folket, hvad tillsättning af främmande blod beträffar, bland de civilicerade folken är nog judafolket. De andra ha säkerligen alla mer eller mindre af främmande blod i sina ådror. Det amerikanska folket är mer än något annat ett bland-folk, upptagande i sig alla Europas folkelement. Den öfvervägande största procenten torde dock vara befryndad med det engelska folket. Den därnäst största procenten torde Tyskland ha lämnat. Sverige, Norge och Danmark ha lämnat hvar sin ganska afsevärda procent, och de Sydeuropeiska länderna ha släppt till en icke ringa del af sitt folk. För alla dessa skilda folk har Amerika blifvit liksom en smältdegel, hvars produkt är det amerikanska folket. Det nu pågående kriget har redan visat, att, med undantag af enstaka fall, har smältdegeln varit mäktig att på jämförelsevis kort tid af dessa skilda folkelement göra ett enadt och starkt folk, sammanbundet genom gemensamma intressen och syften och villigt att kämpa för sin egen och andras frihet. Detta betyder, att den amerikanska nationen vuxit stark under den jämförelsevis korta tid den ägt tillvaro. Hvad inre svaghetsfrön än finnas, inte blir det nationalitetsolikheten, såsom man ofta befarat, som kommer att vålla upplösning. Denna har redan så utjämnats, att den väl knappast aldrig kan bli en orsak till någon större inre slitning.

Afsikten med denna lilla uppsats är att ställa några ord särskildt till dem, som härstamma från Sverige. Om oss kan det visserligen sägas, att vi till "ande, själ och kropp" äro svenskar, att det löper svenskt blod i våra ådror, men detta är accidentelt och beror på födelsen och härstamningen. Det är något hvaröfver vi inte haft någon bestämmanderätt. Men på samma gång som detta visserligen är sant, så är det lika visst och sant, att vi till vår person med alla dess krafter, gåfvor, egenskaper och möjligheter tillhöra det land, inom hvilket vi bygga och bo och hvars medborgare vi äro, och intet annat. Ingen främmande herre har någon eganderätt till oss. Blott den regering, som vi här svurit trohet och lydnad, har rätt att af oss vänta den tjänst, som den behöfver och som vi kunna gifva, och tjänsten skall icke uteblifva.

I dessa dagar visar det sig likväl, om allt detta håller profvet, om vi äro och vilja förblifva amerikanske, om vi älska vårt land med tacksam kärlek för hvad det gifvit oss, om vi obetingadt vilja lyda vår regering, när vi påkallas att gifva någon tjänst, eller om vårt hjärta ännu hänger så fast vid det som vi lämnat, att det blir oss tungt och motbjudande att göra våra medborgerliga plikter. I dessa dagar visar det sig, om den rika nåden och välsignelsen, Gud gifvit vårt folk i detta de stora möjligheternas land under den liberalaste regering, kunnat väcka plikt- och ansvarskänslan hos oss; om framgången, välståndet och den kroppsliga och andliga rikedomen förmått göra oss tacksamma; eller om vi, glömska af allt vi här fått och äga, endast trotsigt klaga och knota öfver vår regering, därför att vårt land dragits in i kriget på sätt som skett, och så inte gifva något af villigt hjärta, inte ens uppsända en innerlig bön för fosterlandets väl.

Kriget har redan visat, att en vida större procent än man trott af vårt folk, som invandrat under de senare decennierna, försummat att blifva amerikanska medborgare. Dessa ha år efter år åtnjutit alla en god arbetares rättigheter och förmåner, de ha stått under lagens skydd och deras barn ha bevistat våra skolor, men de ha inte velat bli medborgare i ett land, som ger dem så rikligt med bröd och gör det möjligt för deras barn att nå den samhällsställning, hvartill deras anlag och begåfning berättiga dem. Sådana äro inte amerikaner. De äro knappast svenskar heller, ty då skulle de väl stannat där de höra hemma. Sådana män ha ingen klar uppfattning af hvad som menas med medborgarskap på jorden eller af en sann medborgares plikter, och deras uppfattning i allt som rör en kristens medborgerliga lif måste vara skef. Men har nu kriget haft denna upptäckt med sig, så låtom oss hoppas, att det äfven ger oss botemedlet, antingen villigt medborgarskap eller deportering till det land, där dessa väl ändå ha hemortsrätt, ty här ha de den icke.

Men är det nödvändigt att på detta sätt framhäfva vikten af att visa, att vi äro amerikaner? Det borde icke vara det, och för dem, som äro födda här i andra och tredje led, torde det knappast behöfvas, ty de känna nog, att de i första hand äro amerikanska medborgare. Men har det icke i en artikel just i denna tidskrift för några månader sedan sagts om oss, som stamma från Sverige, att vi äro "utlandssvenskar", att "vår del är utlandssvenskens del", att "vår värld är utlandssvenskens värld"? Att man på det sättet kan tala om oss i Sverige och från svensk synpunkt, det är lätt begripligt. Men att vi själfva så kunna tala om oss amerikanska medborgare, det är fullkomligt obegripligt och visar, att den, som har en sådan uppfattning, själf icke är amerikanskt sinnad. Han må tänka aldrig så stora tankar om "det hjältevärfvet", som han önskar må bli "allas vår insats i utländsk svenskvärld", så står han dock själf främmande och oförstående inför det mäktiga, rika folklif, som lefves i Amerika, där ingen är tysk eller engelsman eller svensk eller hvad det nu vara må, utan alla äro amerikaner med samma medborgerliga fri- och rättigheter. Den nedärfda tillfälliga nationaliteten är intet hinder för framgång, men den är icke heller enbart ett medel till framgång. Den har, strängt taget, icke någon betydelse alls i vår sträfvan framåt och uppåt, ty det som här gäller är naturliga anlag och gåfvor väl använda. Det kan vara på tid, att vi upphöra med detta dumma särställande af svensken i Amerika och detta äckliga lofprisande af hans rika "andelif" och hans väldiga dådkraft, som skall bli det "utland", i hvilket han bor, till så stor välsignelse. Som vårt lands regering nu ser många af dessa "utlandssvenskar", har den fått allt annat än höga tankar om dem och torde behöfva hålla vidräkning med icke så få.

Vilja vi hedra oss som amerikanska medborgare af svensk börd i dessa tider, så skola vi utan tvekan ställa oss på vårt lands och vår regerings sida, tala väl om dem och önska dem väl. Vi skola villigt och obetingadt göra allt, som en billig fordran ställer på oss såsom vår medborgerliga plikt. På detta sätt både kunna våra kropps- och själskrafter komma vårt land till godo och vi hedra oss själfva och tjäna Gud. Vi böra ropa till hvarandra: Varen amerikanske! Älsken vårt fosterland! Varen verkligen pålitliga stöd för dess regering i dessa pröfvande och kräfvande tider! Sitten inte bara och mästren och klandren, utan hjälpen också till att bära bördorna! Och vänten allt godt af Gud för detta land, som är oss kärt som intet land på jorden!

Invaliders och krymplingars utbildning till skickliga yrkesmän.

KRYMPLINGENS traditionella overksamhetstillstånd kommer snart att tillhöra det förflutna. Ansträngningar göras i vår arbetskräfvande tid att förvandla honom till en idog och självförsörjande yrkesman. Visserligen gifves det verksamhetsfält, hvarpå hans ofärdighet hindrar honom att inträda, men så finnes det också dess bättre otaligt många flera, där han efter nödig utbildning kan inpassa sig utan svårighet.

I alla europeiska länder ha upprättats industriskolor för lemlästade soldaters yrkesutbildning, så att de må kunna förvärfva sig en gifvande inkomstkälla och känna sig oberoende.

Så finnas på kontinenten för närvarande hundratals så kallade "reedukationsskolor", d. v. s. industriskolor, där krigsinvalider, som urståndsatts att arbeta i sina yrken, undervisas i nya sådana, som deras vanföra tillstånd tillåter dem att lära och bedrifva. Dessa skolor

äro icke längre experiment. De motsvara sin kallelse att döma af de utlärda lärjungarnas framgång i sina nya yrkesgrenar.

Somliga förtjäna efter genomgangen skolkurs till och med högre aflöning än de hade, innan de erhöllo sina skador, emedan de uppflyttats från grofarbetarens till yrkesmannens klass.

Förenta Staterna ämnar grundlägga liknande anstalter för sina vid fronten lemlästade soldater, där dessa kunna få icke blott bästa läkarvård och goda konstgjorda lemmar, utan också yrkesmässig undervisning, som danar dem för passande och lönande anställningar.

Det ligger tydligen i den ofärdige soldatens intresse att dra fördel af sådana tillfällen till yrkesutbildning. Ehuru nästan hvem som helst, ja, till och med en krympling, nu kan erhålla en god plats, torde det komma att ställa sig annorlunda efter kriget, då en försämring kan tänkas inträda i nuvarande förmånliga industriella förhållanden.

Som duglighet är och förblir den förnämsta måttstocken på arbetsmarknaden, så kommer en krympling, som saknar yrkesutbildning, att bli arbetslös och oförmögen att finna gifvande sysselsättning.

Släktingar och vänner till de soldater, som återvända som krymplingar, skulle därför för dessas egen och deras familjers skull uppmana dem att dra fördel af ett tillfälle, som iståndsätter dem att åter ägna sig åt inkomstbringande arbete. Dagdrifveri, om ock för en kort tid, demoraliserar en man, gör honom olycklig och leder till förargelse och skada af mångahanda slag, under det samhällsnyttigt och väl aflönadt arbete gör honom god och tillfredsställd.

För att verksamt bidraga till vara lemlästade soldaters välfärd måste emellertid allmänheten ändra taktik mot krymplingen särskildt i industriellt hänseende. Hvad krymplingen behöfver är en anställning — ett tillfälle att tjäna sitt eget uppehälle. Hjälp, som leder honom att förlita sig på välgörenhet, gör mera skada än gagn.

I så godt som alla yrkesslag finnas platser, som kunna skötas lika väl af krymplingar som af fullt arbetsföra män. Tänk alltså öfver, hvilka anställningar män med blott en arm eller ett ben eller liknande skador skulle kunna fylla i eder egen bransch. Om ni är arbetsgifvare, så gif krymplingen företräde vid besättandet af sådana anställningar, som han kan fylla; om ni är fabriks- eller kontorsarbetare, så försök att där skaffa plats åt någon ofärdig medmänniska. Detta vore i sanning en god gärning. Ty krymplingen, som kan tjäna sitt eget uppehälle lika väl som den arbetsföre, är i själfva verket icke längre "vanför".

Börja nu med att stå de industriellt vanföre, vi redan ha ibland oss, till tjänst på sätt ofvan antydts. Då gör ni godt i dubbelt måtto: ni skaffar krymplingen anställning och tillför på samma gång vårt land arbetskraft, hvaraf det för närvarande är i största behof.

I det förgångna har allmänheten låtit många soldater, som återvändt lemlästade från kriget, blifva lösdrifvare. Låt oss se till, att vår insats i stället blir att göra dem till arbetsdugliga och nöjda medborgare!

Med de moderna uppfinningarnas konstgjorda lemmar och speciella verktyg, med den yrkesutbildning regeringen står i begrepp att erbjuda och — viktigast af allt — med en allmänhet, som förstår att hjälpa utan att stjälpa, kunna vi blifva krymplingen till gagn på ett för oss alla hedrande sätt. DOUGLAS C. MCMURTRIE.

Äga vi en lefvande Frälsare,

vi som kalla oss kristna?

Jag kom nyligen att läsa den aflidne Henryk Sienkiewicz' Quo Vadis, boken om martyr- och segertiden utan like. De hade en lefvande Frälsare, dessa, som gåfvo sina lif för honom, det är visst. Men vi?

Hvad är han för oss? En skugga och en dröm? Är det något verkligt vi hålla fast? Se vi in i hans ögon? Och lägga vi våra händer i hans? Slår vårt hjärta för honom? Böja vi våra knän och dröja hos honom? Är det vår mat att göra hans vilja? Betyder allt annat intet för oss mot detta, att han finns? Är det honom vi fråga efter, honom allena? Känna vi honom, som en vän känner den andre? Hvad är vårt lif inriktadt på? Hans ära eller vår egen? När dagen runnit, hvem är det vi mödat oss för? Är det för honom med det törnekrönta hufvudet och de genomstungna händerna och fötterna?

En lefvande Frälsare, som gör natten ljus för oss och oket ljufligt, och i hvars kraft vi öfvervinna synd och skam! En lefvande Frälsare, som drifver oss ut i tjänst! En lefvande Frälsare, hvars ankomst vi väntar mer än väktaren väntar efter morgonen och mer än bruden väntar efter den, hon har kär!

Vi, som kalla oss kristna, är det en sådan Frälsare vi äga? IDA GRANQUIST.

INNEHÅLL

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St., and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Vol. XXIII October, 1918 No. 10

By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

UNGDOMSVÄNNEN

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

Årgång XXIII Nov. och Dec. 1918 N:o 11 o. 12

Utgifven af AUGUSTANA BOOK CONCERN, Rock Island, Illinois

BIBELN

Med upplysningar rörande bibelns historia, den svenska bibelöfversättningen, bibelns böcker, bibelns kronologi, ort- och personnamn, fullständig bibelkonkordans, m. m.

Tryckt på mycket fint och tunt bokpapper (s. k. Oxford India-papper). Format 5⅜x7¾x1. En fullständig "Teacher's Bible" på svenska.)

Nr 10, extra fint mjukt marockoband, runda hörn, guldsnitt $4.00

Nr 11, extra fint mjukt marockoband med öfvervikta kanter, runda hörn, guldsnitt.. $5.00

PSALMBOKEN

med evangelieboken samt utdrag ur kyrkohandboken

I LITET FICKFORMAT

tryckt på fint och tunt bokpapper

(India paper)

Nr 1, chagrin, styfva pärmar, runda hörn, titel i guld, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto.. $2.00

Nr 2, chagrin, mjuka pärmar, runda hörn, skinnförsätts, titel i guld och blindpressningar, guldsnitt, fodral, netto 2.00

Nr 3, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, fodral, netto 2.50

Nr 4, svart rysslăder, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto.. 3.00

Nr 5, äkta sälskinn, mjuka pärmar, skinnförsätts, runda hörn, titel och ornament i guld på pärmen, guldsnitt, fodral, netto.. 3.00

Nr 6, marocko, mjuka pärmar, skinnförsätts, med klaffar, titel i guld på pärmen, blindpressning, guldsnitt, netto 3.50

AUGUSTANA BOOK CONCERN
Rock Island, Ill.

ARTISTEN KLAGSTAD

har gjort altarmålningar för lutherska kyrkor till specialitet. Sänd efter katalog och priser.

AUGUST KLAGSTAD,
309—20 ave. N., Minneapolis, Minn.

ALTARTAFLOR

öfver olika motiv och i alla storlekar finnas färdiga och utställda till salu. Beställningar utföras till resonabla priser. Vackra altartafvelramar tilhandahållas, när beställningar göras.

Sänd efter katalog.

OLOF GRAFSTRÖM,

Graduerad från Fria konsternas akad. i Stockholm.
831—44th Street, Rock Island, Ill.

OLAVUS PETRI

THE CHURCH REFORMER OF SWEDEN

By NILS FORSANDER

With Illustrations. Price: Cloth 60 cts; In Art Cover 30 cts

The chief figure in the Reformation of the Church in Sweden and the foremost champion of evangelical Lutheranism in the North during the reformatory period has not been brought to light in an adequate way, historically, until very recent years. It was not until Henrik Schück made his scholarly research of original sources that Olavus Petri stood forth as the true hero of the Swedish Reformation that he was.

Dr. Forsander has drawn upon the latest researches of Schück and many other sources in the production of this short monograph, compressed into a small volume, but *bulging with information and vital facts.* While the author throws a spotlight on the central character in the Reformation drama, *he reveals enough of the historical setting to make his book an epitome of the early history of the Church of Sweden.* It will be appreciated by general readers as well as by his former divinity students, to whom Dr. Forsander has inscribed the volume.

An index facilitates its use as a historical reference book.

AUGUSTANA BOOK CONCERN
ROCK ISLAND, ILLINOIS
Branch: 405—4 st., S., Minneapolis, Minn.

FÖDELSE OCH NAMNSDAGSKORT

Ser. 305. 2¾x4¼. Med utsökt vackra blomsterdekorationer, unik utstyrsel. Pr ex. .... .05

Sju olika kort med följande hälsningsord:
Hjärtlig hälsning till min moder.
Hjärtlig hälsning till min fader.
Hjärtlig hälsning till min syster.
Hjärtlig hälsning till min broder.
Hjärtlig hälsning till en vän.
Hjärtlig hälsning på namndagen.
Hjärtlig lyckönskan.

Ser. 25. Särdeles trefliga blomster- och bildkort, med lyckönskan och lämplig födelsedagsvers eller text, tio olika slag, däraf två med bibeltext, tio kort i hvarje paket. Pr paket ..... .25

Ser. 21. Mycket trefliga blomster- och bildkort, postkortsstorlek, tio kort i hvarje paket med fyra olika namnsdagsverser. Pr paket .... .25

AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

REDIGERAD AF CARL J. BENGSTON.

UTGIFVEN AF AUGUSTANA BOOK CONCERN, ROCK ISLAND, ILLINOIS.

PRENUMERATIONSPRIS: HELT ÅR $1.00, UTOMLANDS $1.50. LÖSNUMMER 10C.

REMISSOR OCH ALLA MEDDELANDEN I AFFÄRSVÄG ADRESSERAS: AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BIDRAG OCH MEDDELANDEN TILL REDAKTIONEN ADRESSERAS: EDITOR UNGDOMSVÄNNEN.

Entered as second class matter at the post office of Rock Island, Ill.

ÅRG. XXIII — NOVEMBER-DECEMBER 1918 — N:o 11 OCH 12

JUL.

AF CARL KRAFT.

När skuggorna djupna och tätna,
och höljd hvilar snömantlad nejd,
när träden stå kala, förgätna,
och vindarna slitas i fejd,
när ute det suckar och klagar
rundt tempel och koja och skjul:
då nalkas de lyckliga dagar,
då stundar den signande jul.

Den kommer med fröjd till dem alla,
som tryckas af nesliga band,
till härar, som kämpa och falla,
till hemmen i skildaste land.
Skönt bådas den väntade gästen
från himlen till längtande jord;
mildt tolkas den heliga festen
med bibelns förklarande ord.

En ängel på skimrande vingar
förkunnat att barnet är födt,
och skriften den sanning oss bringar,
att Ordet är vordet till kött.
Af bländande, glänsande strålar
— en teckning med färger i brand —
oss bibeln en prakttafla målar
från Israels urgamla land.

I sällsamma, heliga natten
först hördes det ljufliga bud;
lugnt öfver de väldiga vatten
ha burits dess frälsande ljud.
Snabbt sekel på sekel bortila,
och släktena kommit och gått,
men aldrig de orden få hvila,
tills alla, ja, alla de nått.

Kom, Jesus, med fridenes spira,
kom, Herre, med himmelens ljus,
att alla må högtiden fira
trots världskrigets hatfulla brus!
När stormarna häftigast rasa,
och världen nedtryckes af ve,
när allt andas marter och fasa,
låt folken ditt fridsrike se!

Tala sanning!

Jag talar sanning i Kristus — jag ljuger icke; mitt samvete bär mig vittnesbörd i den Helige Ande. Rom. 9: 1.

UR viktigt det är att tala sanning. Hur svårt är det likväl att göra det? Jesus säger dock, att den som är af sanningen, han hör hans röst. Han säger äfven, att djäfvulen är en lögnare och att de som ljuga äro hans afkomma. Se Joh. 8: 44.

Det fordras rätt många gånger stort mod för att tala sanning. Hvilken feg stackare som helst kan ljuga. En half eller partiell sanning kan bli en lögn, om den framställes på ett särskildt sätt.

Det är väl att vi kristna inte äro tvungna att tala om allt det som vi hafva reda på. Bättre tiga än illa tala, säger det gamla ordspråket. Men det är inte alltid rätt att tiga med sanningen. Ofta är det alldeles nödvändigt att den framställes. Då fordras det mången gång mod i hög grad.

Bland våra vänner äro inga värda mer aktning och kärlek än de som säga oss sanningen, oafsedt att vi finna behag däri eller ej. De personer, som bara smickra oss, äro våra farligaste fiender. Gud bevare mig för mina vänner, mina fiender göra mig ingen skada, säges någon hafva sagt.

Det är tvättdagen i en af våra familjer. Mor och döttrarna hafva stigit upp tidigt för att få arbetet undangjordt och kläderna uthängda på förmiddagen. Man svettas och skyndar sig allt man orkar. En grannfru, som hyr för sin tvätt, finner dagen tråkig, och för att fördrifva förmiddagen kommer hon till våra verksamma fruntimmer för att språka och förnöja sig. Så snart hon knackat på, hör hon en innerligt inbjudande stämma som säger: Kom in! Så innerligt roligt att se grannmor. Var så god och sitt ned, medan vi språka litet! Hon sätter sig ned och stannar ända till middag. Mor och döttrar tacka så innerligt för det kära besöket och bedja henne snart komma åter. Så snart dörren är stängd, säger dock mor till sina döttrar: Det var då förunderligt, att den lata varelsen ändå gick sin väg, så att vi blifva henne kvitt åtminstone medan vi göra färdigt med vår tvätt. Huru svårt är det inte att tala sanning under dylika omständigheter, och huru många försynda sig icke på detta område.

En god vän träffar en annan, och denne frågar honom om en sak, som han inte tycker om att tala om, och därför svarar han helt enkelt: Det vet jag inte. Men då han så gör, talar han väl sanning?

Den som skall tala sanning måste först och främst veta hvad sanning är, därnäst blir det en viktig sak att säga det som skall framställas på ett sådant sätt, att det enligt vanlig mänsklig uppfattningsförmåga kan förstås.

Många människor äro färgblinda och kunna icke skilja en färg från en annan, och många hafva det rysligt svårt, då de skola framställa ett förhållande eller en tilldragelse i full enlighet med verkligheten. Många ha inte alls förmåga att skilja på det som är sanning och det som är lögn. Ljugen icke mot hvarandra, förmanar Paulus.

Allra farligast är det att blifva i andligt afseende ett lögnens barn. Satan har en ofantlig förmåga att ljuga så att det ser trovärdigt ut. På samma sätt som han förledde våra första föräldrar, förleder han ännu folk genom att inbilla dem att det som han säger är långt tillförlitligare än det, som Gud själf sagt. Vår egen syndiga natur är äfven böjd för att tro det som är osannt.

Genom att noga följa Guds ord och innerligt bedja honom om hjälp och ledning är det möjligt att blifva behållen i sanningens gemenskap, men följa vi djäfvulens, världens och det egna köttets ledning, så förblifva vi säkerligen i osanningens och bedrägeriets mörker och förvillelse. Hvar och en som är af sanningen, han hör min röst, säger Jesus.

Feghet.

Han har själf åldern inne, spörjen honom, han kan själf tala om sig. Joh. 9: 21.

Hur ofta förtretas vi inte öfver folks feghet! De äro så modiga och så stora i orden, då de tala med oss i förtrolighet, men då de några minuter senare få tillfälle att säga öppet och offentligt, hvad de hafva sagt i enskildhet, då söka de endera att nysta sig undan eller gripa helt och hållet till med lögn.

Det är inte så, när det är fråga om att göra synden. Då äro de annars fegaste hjältemodiga. De våga hvad som helst och hur mycket som helst. I Guds kyrka och församling är det en förfärlig mängd af krukor. De borde vara kar till heder, men blifva kar till vanheder. De hafva inte mod att bekänna att de vilja helst gå djäfvulens ärenden, då man talar med dem om upp-

dragena i församlingen, utan stå där och hålla med och kanske i vissa fall äfven lofva att göra det goda, men mena dock aldrig att göra hvad de lofva.

Då fegheten får verka på det sättet, att folk inte våga att neka att bidraga till ett godt ändamål eller företaga något som verkligen är till församlingens fromma, så ser man inte uselheten så tydligt som annars, ty deras feghet gör att de inte våga att yppa sina hjärtans önskningar. Ofta kan man misstaga sig på dessa och tro att de äro pelare i Guds församling, just därför att de inte hafva mod nog att säga nej, då man begär något af dem.

Många äro fega på det viset, att då andra tadla pastor, församling, bibel och Gud i himmelen själf, de inte våga säga något emot och inte heller våga att visa sin ovilja mot ett dylikt tillvägagående. Andra äro ofantligt stora och märkvärdiga, då det inte kostar på köttet något att bekänna Jesus, men så snart detta är förenadt med någon svårighet, så äro de på fläcken färdiga att härma Petrus och förneka. Det är vanligen också det enda sätt, på hvilket de likna denne lärjunge. Det finnes en del folk som få för sig, att därför att de hafva Guds folks svagheter, så hafva de fastebref på himmel och salighet.

Kom ihåg, unge vän, att den som är feg kommer aldrig in i himmelens sällhet eller glädje. Uppb. 21: 8.

Vaksamhet.

Stån djäfvulen emot! 1 Petr. 5: 9.

Eftergifter gagna sällan. Säkert är, att inte låter sig satan bevekas af dem. Artigheter emot mörkrets förste äro löjligheter. Han har bara ett syfte med sin verksamhet, och det är alla människors eviga fördärf och förtappelse. Alla hedersbetygelser emot honom bli från hans sida sedt bara ömklighetsbetygelser från din. Han är motståndare till allt godt och ändrar inte sinnelag med åren eller åldrarna. Du kan lika gärna vara beredd på att han är sådan i sitt sinne mot dig som emot andra. Stå honom emot! Det är inte lönande att du söker att i egen kraft mostå, ty du är allt för svag för ett sådant företag. Han är visserligen inte allsmäktig, men ändå har han tillvällat sig ofantligt stort välde bland människors barn. Nu som fordom skyr han endast för det rätt använda ordet och för den tro, som helt omfattar Guds nåd i Jesus Kristus.

Han använder inte samma medel för att föra alla bortom ljuset. Det som du kan stå emot, faller en annan för, och det som en annan kan motstå, leder kanske till ditt fall. Men den som ligger nära Jesus i ordets betraktelse och bön, har han ingen förmåga öfver. Lek under inga omständigheter med synden, ty den är alltid farlig, och dess följd och lön är döden. Se till, att du är på vakt mot den synd eller de synder, som du anser minst farliga eller kanske som dygder, ty dessa leda dig lättast till och utför fördärfvets brant.

En människa kan hvarken bli så lärd eller vara så af naturen begåfvad, att satan har försyn för att fördärfva henne. Hon må vara skön eller ful, rik eller fattig, svag eller stark, ung eller gammal, det är sak samma, ingenting gör henne fridlyst för själafienden. Visserligen vill han inbilla dig och mig och alla, att han inte finnes till, inte är den han är och under alla omständigheter har blifvit så bildad på den senare tiden, att han nu inte behöfver fruktas.

Var vaken och stärk det som håller på att dö. Synnerligen bör du hafva akt på dig själf, ty det är inte bara djäfvulen och världen, utan äfven ditt eget kött som vill din ofärd.

Det är en ömklig syn som framstår för ens blick, då man ser på den stora skara af mänskligheten, som står ideligen och bockar sig och fjäskar för satan. Man ser dem på predikstolar, domaresäten, troner och äreplatser lika väl som i de mörkaste gränder och de mest stinkande kyffen. Unga och gamla, rika och fattiga, kloka och dumma personer äro lika, då det blir fråga om att ödmjuka sig inför denna myndighet, som ideligen hånflinar åt alla sina beundrare. Han har aldrig bevisat någon en enda god gärning. Att pina, plåga och fördärfva är hans natur och hans lust.

Unge vän, slösa inte något utaf din tid, dina krafter eller det du annars besitter på denna ärkefiende till allt sant godt! Låt i stället vår käre himmelske Fader fylla ditt lif med den rikedom af lycka, som är beredd åt dem som vandra visligen! Öppna ditt hjärtas dörr för den himmelske vän, som ensam kan lyckliggöra dig i tiden och saliggöra dig för evigheten. Han vill ingen syndares död, utan att han omvänder sig och lefver.

Sky synden!

Men om I icke så gören, se, då synden I mot Herren, och I skolen då komma att känna eder synd, ty den skall drabba eder. 4 Mosebok 32: 23.

Allt hvad man gör, gör man åt sig själf. Så väl det onda som det goda lämnar märken efter sig. Hvad en människa sår, det skall hon skörda. Hvarje tanke som vi tänka, hvarje ord som vi tala och hvarje handling som vi göra bidrager till vår personliga utbildning och gör oss till det som vi bli. Lycklig den som lärt sig att sky synden och till och med det som ondt synes.

Människans frihet är ofantligt stor. Det synes ju rent af som om hon kan göra allt hvad hon vill. Men följderna af sina handlingar kan hon inte komma ifrån. Det goda vi tänkt och gjort hafva vi nytta utaf lifvet igenom, och samma regel gäller för det som är ondt. Det är betecknande ord, som vi läsa i en af våra gamla psalmer:

"Du gömma kan din styggelse
för blickarna af solen,
men inte för hans ansikte,
som sitter uppå stolen."

Lita på att din synd letar reda på dig!

Syndens natur är att gömma sig, att söka mörker. För en längre tid kan det äfven lyckas för en eller annan

att dölja sin synd, men länge dröjer det i alla fall inte, innan man blir upptäckt. Drinkaren kan inte hålla på länge, innan hans näsa skvallrar på honom. Den giriges innersta synes tydligt i hans anletsdrag, och otuktens offer bära kainsmärket på sin panna för den som ger akt därpå.

Det är alltid bäst att vara uppriktig, att vandra i ljuset. Från syndens elände är ingen af oss fri, men den som bekänner och öfvergifver sin missgärning, han skall få barmhärtighet. Kraft att kämpa emot och att motstå synden får hvar och en som söker hjälp hos Gud. För hvarje gång som vi öfvervinna en frestelse bli vi starkare att öfvervinna nästa anfall från själafienden och hans anhang, för hvarje gång som vi gifva efter för satan försvagas vår motståndskraft.

I vår egen kraft komma vi inte långt, då det blir fråga om att kämpa mot de andliga fienderna. Låtom oss därför söka hjälpen, där den är att finna! Får Jesu Kristi, Guds Sons, blod rena oss från alla synder, så behöfva vi ej frukta för dem vare sig i denna världen eller den tillkommande. Då vandra vi äfven i ljuset och sky mörkrets gärningar.

Vänskap.

Men alla hans vänner . . . stodo långt ifrån och sågo detta. Luk. 23: 49.

Har du på erfarenhetens väg lärt känna sanningen i detta uttryck? Det skildrar visserligen en tilldragelse i Jesus lidandes historia, som är af stor betydelse, men finner äfven sin motsvarighet i hvarje människas erfarenhet. Kanske det i våra allra svåraste och mest bekymmersamma lägen kan sägas om våra vänner, att de stå långt ifrån och se på. Så länge allt går oss väl, stå vanligen vännerna oss nära, men skulle så hända, att vår väg blir törnbeströdd och vår ställning svår, kunna vi i regel vänta att våra vänner stå långt ifrån och se på.

I nöden pröfvar man vännen, är ett kändt uttryck. Likaså detta:

"Så länge min tunna rann,
så kände mig både kvinna och man,
men när min tunna slutade att rinna,
sen kände mig hvarken man eller kvinna."

Med Syrak har man anledning att äfven nu säga: "Lycklig är den, som har en trogen vän" på samma gång som man bittert känner udden på Mikas ord: "Förvara din muns dörrar för henne som ligger i din famn." Jesus klagar ock profetiskt i psalmen på ett ställe: "Min vän, den jag mig betrodde, den mitt bröd åt, upplyfte mot mig sin häl."

Det är rent af förunderligt att bibeln skall tala så ofta och så missmodigt om vänskap. Det är nog icke framställdt utan skäl för vår skull, så att vi skulle taga varning. Ty de andliga fienderna bedraga nog lättare medelst vänskapligt framträdande än motsatsen. Visst kommer satan som en glupande ulf, men säkerligen är han farligare för mången, åtminstone då han kommer som en ljusets ängel. Mången kan nog skrämmas till att göra det som är synd, men flera lockas säkerligen in på brottets och fördärfvets bana.

Visserligen böra vi inte förtvifla om förhandenvaron af verklig vänskap, men alltför lättrogna böra vi akta oss för att vara. Blott en vän kunna vi under alla omständigheter och till fullo lita på, och det är den som led syndens straff i vårt ställe på förbannelsens träd, då hans närmaste och mest tillgifna vänner stodo långt ifrån och sågo detta.

Själfviskhet.

"Allt är edert; men I ären Kristi, och Kristus är Guds". 1 Kor. 3: 23.

Själfviskheten är stor och stark. Den bor ofta under försakelsens hölje. Fastän den är från afgrunden, så har den en stor fallenhet för att framträda som en ljusets ängel. Den sysslar vanligen med jordiska ting och värderar endast dessa. Då det blir fråga om att hafva något att göra med det andliga, så är det bara för att genom dylikt sitt beteende vinna något timligt.

Ingen af oss är fridlyst från denna fara. Så gärna, så lätt smyger den sig in i våra mest betydelsefulla göranden och låtanden. Det är svårare för oss att upptäcka den hos oss själfva än hos andra. Vi se och förstå dess förhandenvaro lätt hos andra, men det tager gudomlig förmåga att öfvertyga oss om att den bor i vår egen barm.

Vi äro berättigade till att söka vår egen frälsning före andras. Detta är inte själfviskhet. Men försöka vi, sedan vi kommit till medvetet barnaskap hos Gud, att drifva andra bort från den plats hvarest vi äro, så förlora vi de förmåner som erhållits. Den själfviske mister just det som han söker att bevara, enligt Herrens utsago: "Den som vill bevara sitt lif, han skall mista det."

I de ofvan anförda orden påminner Paulus oss om att vi hafva ringa anledning att missunna andra något, ty allt är vårt.

Han sätter ingen mur upp, hvarken å det andliga eller det lekamliga området. Hela vida fältet ligger öppet för oss alla. Det är mitt och ditt alltihop. Allt hvad jorden är och har, allt hvad Jesus förvärfvat och vunnit, allt är det ditt och mitt.

Det som nu är mitt och ditt det böra vi göra anspråk på äganderätt till. Om det är vårt, böra vi hafva något att bestyra med detsamma. Är nu allt vårt, så hafva vi också rätt och skyldighet till att tillgodogöra oss detsamma. Det är inte själfviskt att göra så, utan rätt och tillbörligt, likasom det är tillbörligt att vi tillgodogöra oss det, som vi ärft från våra föräldrar, eller själfva förvärfvat och vunnit med vår svett och möda. Så själfviska vill Gud att vi skola vara, att vi ofördröjligen taga emot frälsningen i Jesus.

Arbetsamhet befordrar hälsa och välstånd, hindrar många tillfällen till synd, hjälper oss att emotstå de onda begärelserna och bidrager till tröst och sinnesstyrka under motgången. Unge vän; arbeta!

Fridsfurstens herradöme.

AF O. W. NEWMAN.

UTAF allt skönt och dyrbart, som inneslutits uti Guds frälsningsplan med det fallna människosläktet, är Kristi riksplan den mest storslagna och strålande. Redan innan Frälsaren föddes, flöto öfver siarens helgade läppar dessa poetiskt sköna epitet anknutna till denna plan, ur hvilka hufvudorden till denna korta julskiss äro hämtade.

Fridsfurstens herradöme ringer med ovanlig klang detta år. För mången ljuder nu talet om frid på jorden som en meningslös paradox, som gått upp i det rasande världskriget. För andra däremot — och ännu drista vi hoppas, att de höra till flertalet i världen — ljuder termen som en ton från ett fjärran hemland, och jag ser millioner sträcka fram sitt öra, ifriga att öfver kanondundret uppfånga en ton, en strof om frid. Det kristna julbudskapet, där det förkunnas, innesluter denna strof, äfven det bloddränkta året 1918. Hören därför alla hur det lyder:

"Du skall sönderbryta deras bördors ok och deras skuldras gissel och deras plågares staf, likasom i Midjans tid. Och skon, som krigaren bar i krigslarmet, och manteln, som sölades i blod, allt sådant skall uppbrännas och förtäras af eld. Ty ett barn varder oss födt, en son blifver oss gifven, och på hans skuldror skall herradömet hvila, och han skall heta Underbar i råd, Väldig Gud, Evig Fader, Fridsfurste. Så skall herradömet varda stort och friden utan ände öfver Davids tron och öfver hans rike; så skall det befästas och stödjas med dom och rättfärdighet, från nu och till evig tid. Herren Sebaots nitälskan skall göra detta" (Jes. 9: 4, 5, 6, 7).

Detta är det ojämförligt skönaste budskap, som någonsin varit förkunnadt på jorden, innefattande såsom det gör mänsklighetens enda och sista hopp för dess framtidstillvaro. Om det felade, vore släktets dom beseglad. Fridsfurstens herradöme möter oss här i fulländad form, dess grundelement, omfattning och konung. Riket självt är grundadt i Herren Sebaots rådslut, hans vilja är den dominerande, verkställd genom Guds allt betvingande nitälskan. Riket funktionerar uti frid, dom och rättfärdighet. All ondska och orättfärdighet får då sin dom, friden och freden komma åter och *förblifva,* ty krig, storm och manteln sölad i blod äro då af den allsmäktiges kvast sopade i den eviga elden. Släktets stora lifsbehof rättfärdigheten, det civila folksamhällets bestående grundval, är då också för evigt fylldt och befästadt.

Härliga tid, som stundar för ett af ondska, strid och orättfärdighet försmäktande släkte! I fridsfurstens herradöme komma de att få rättvisa. Det är synden och orättfärdigheten, som äro den yttersta orsaken till de rådande slitningarna och tvisterna inom den mänskliga familjen, hvilka i sin tur sätta lidelsernas vågor i svallning, och därför de blodiga krigen. Det är lika hemskt som sant, att många af ländernas styrande personligheter, politikens ledare, ofta för orättfärdiga vinstintressen sätta folkhafvet i raseri. Ve dessa ledare! Deras dag kommer, och i Kristi rike ha de ingen plats, ty där inkomma inga guds- och folkförrädare. Fridsfurstens herradöme äger ett säkert värn däremot uti dom och rättfärdighet, hvilka utgöra rikets fästningsverk. O, så mycket ondt i världen! Människosläktet ligger försmäktande, sargadt och dödssjukt! Det är hög tid att den nye regenten kommer och ändar tyranniet! Kommer icke *han,* Israels hopp — all världens hopp och frälsning snart? Jo, han kommer snart för andra gången för att verkställa den i skrifterna bebådade återstående delen af Guds plan med släktet. Det är då det utlofvade herradömet, alla trognas framtidsmål, tager gestalt på jorden.

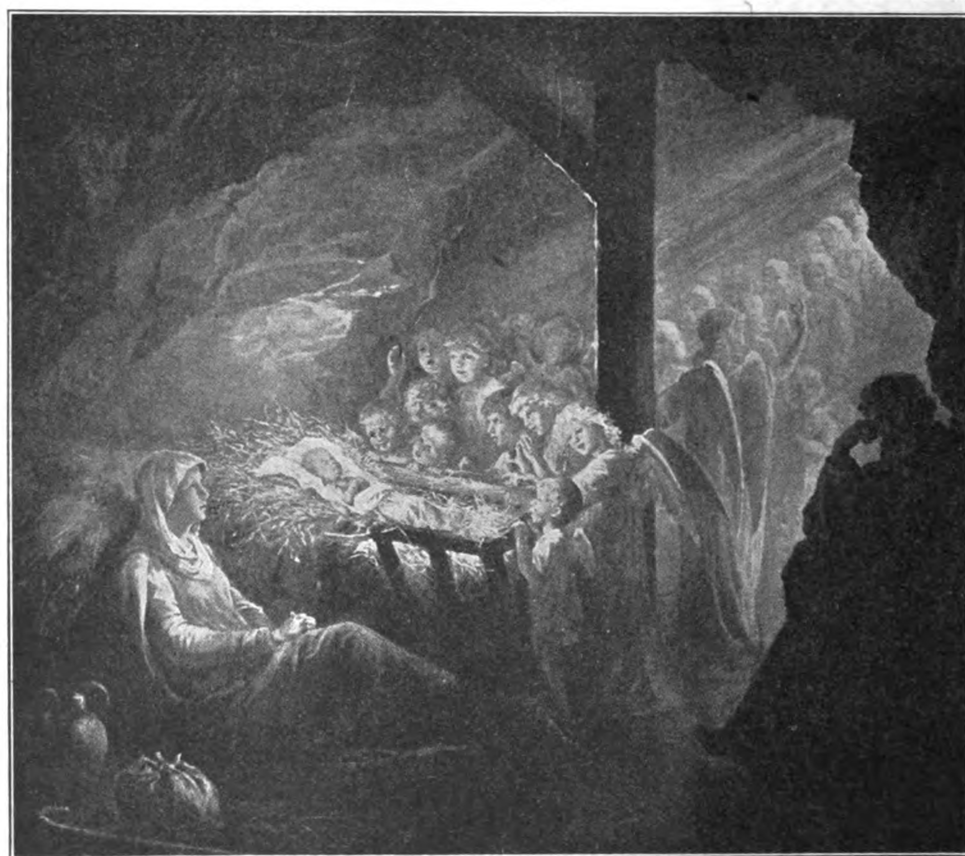
Hören därför, I fattiga, trängda, efter rättfärdigheten hungrande och törstande: I fridsfurstens herradöme skolen I blifva mättade (Matt. 5: 6). Och I, hvilkas hopp om den namnkristna kulturen söndersplittrats uti

det rasande världskriget och som hållen på att förtvifla om Gud och det godas seger, edert hopp föll, ty dess grund var falsk; den kultur I hafven trott på är mera antikristlig än kristlig. Mörsakulturen har ingenting gemensamt med kristendomen. Förtviflen gärna om den, men icke om Gud och det goda, ty ur den antikristliga och mänskliga förvillelsens kaos skall han bjuda ordning framträda; han skall föra det goda och rätten till seger.

Och nu en blick på herradömets omfattning. Dess gränser till rum såväl som tid löpa parallellt och äro oändliga. Detta är en lika stor tröst som trygghet, ty obegränsadt lämnar det ej rum för något annat välde och kan därför aldrig komma i någon konflikt. Sedan nu dess inre förhållanden äro fullkomligt goda, uppburna af frid, rättfärdighet och dom, så blir dess välde oändligt.

Det kristna hoppet omsluter det högsta tänkbara mål för människan, det enda mål, som ger den mänskliga tillvaron dess mening. Ett lyckligt lif i en fullkomlig värld är människans medfödda behof. På detta axiom följer det andra, att detta behof icke under de närvarande världsomständigheterna kan fyllas. Det är Kristus ensamt förbehållet att omskapa tiden och fylla dessa släktets lifsbehof, och med hans inträde i världen randades Adamssläktets morgongryning, som omsider uti hans härlighets rike slår ut i sin fulla dag.

Med detta ljusa framtidshopp och denna syn på herradömet må vi därför alla denna julhögtid med hänförelse i tillbedjan och bekännelse falla till Fridsfurstens fötter och med själens djupaste vördnad kröna honom, *vår Frälsare och Konung.*

Våra förhoppningar.

AF AUGUSTUS NELSON.

HOPPETS glöd värmer människohjärtat. Från lifvets morgonstund intill dess sena kväll hur mången förhoppningens ljusglimt genomströmmar ej vår själ! Den ena förhoppningen uppstiger efter den andra och den ena länkar sig intill den andra, tills det snart nog blir en lång kedja af idel ljufva förhoppningar.

Liksom barnen fästa sina förhoppningar vid sina föräldrar, så fästa också föräldrarna sina förhoppningar vid sina barn. Huru högt och stort tänker man icke om barnet, det lilla jollrande barnet, som sprider glädjens solljus i hemmet! Man hyser de största förhoppningar om dess framtid. Man vill gärna tro, äfven om farhågor icke saknas, att barnet skall växa upp och arta sig väl samt blifva till nytta och välsignelse, till heder för sig självt och sina föräldrar. Och med dessa förhoppningar i sitt hjärta underkastar man sig stora försakelser och gör stora uppoffringar för barnets väl. Uti allt detta skymtar kärleken fram. Man hyser förhoppningar om och gör uppoffringar för det man älskar. Kärlekens glöd värmer hoppets gnista och kommer den att flamma likt en gnistrande diamant i solens ljus.

Men månne icke också församlingen bär förhoppningar i sitt hjärta? Helt visst. Hennes förhoppningar ligga högt. De höja sig till det rike, som icke är af denna världen, det Guds rike, som Kristus upprättat på jorden och hvilket når sin fulländning i härlighetsriket i himmelen. Vi hysa gärna förhoppningar om det, som är stort och värdefullt och bär skördar af evig välsignelse för mänskligheten. Sådan är församlingen, hvilken står öfver alla andra inrättningar på jorden och har ett högre mål än alla. Hon hyser stora förhoppningar om oss. Skulle ej då vi också hysa förhoppningar om henne?

Församlingen lägger ut på djupet af det stora människohafvet. Förhoppningarna bida på en rik fångst. Här kunna vi ej hoppas för mycket. För oss jsälfva såsom medlemmar i Herrens församling hafva vi, om vi befinnas trogna i vår kallelse, mycket att hoppas både i lekamligt och andligt afseende. Vi hoppas, att ingen må gå bort, utan att alla måtte komma hem.

Vi lefva i en värld full af förhoppningar. Dessa borde ju också syfta åt det rätta hållet. Det goda borde ju vinna seger i och öfver människan. Det är blott då, som världen blir ljusare och lifvets bördor bli lättare.

Vi hafva utan tvifvel alla mer eller mindre varit föremål för stora förhoppningar i vår barndom, kanske äfven sedan vid många olika tillfällen, och kanske äro vi det också nu. Äfvenså i afseende på vår egen lefnadsbana ha vi själfva säkerligen hyst de största och bästa förhoppningar. Det finnes många, som kommit ut på lifvets haf med de ljusaste framtidsutsikter, med stora gåfvor och rika tillfällen att förvärfva sig en god samhällsställning, och besjälade af ungdomens lifliga entusiasm ha de gjort stora framsteg i sin kallelse. Sinnet har varit mottagligt för goda intryck, man har satt sitt hopp till Gud, haft kärlek till hans ord och varit verksam uti att uppbygga Guds församling på jorden. Förhoppningsfullt har det sett ut för den unge mannen eller den unga kvinnan. Men rätt ofta ha förhoppningarna grusats. Allt har vändt sig i motsatt riktning. Förförelsens vindar blåsa på lifvets haf. Man lyssnar till vindarnas musik, tjusas af världens intagande sång och blir snart ett sofvande och drömmande människobarn, som lider skeppsbrott på tron, kärleken och det sanna evighetshoppet. Tron på Gud förloras i världens mångahanda förströelser. Likgiltighet för Herrens bud och befallningar inställer sig, man kallnar af och blir som ett isstycke, som flyter hit och dit i världsströmmen, tills det omsider smälter bort och försvinner helt och hållet ifrån all sann och ädel lifsverksamhet. Intresset har funnit en annan strömfåra. Med sin håg har man vändt sig till det som är ondt, och det onda blir snart förhärskande, så att man knappast vet hvad man gör under världsrusets inflytande, i hvilket man med kropp och själ blifvit indragen. En flitig såningsman har man blifvit, men man sår i sitt kött och skördar förgängelse. Heder och ära, arbetskraft och förtjänst, tid och gynnsamma tillfällen att vända om från sina vägars villa och börja ett nytt lif — allt detta kastar man bort såsom vore det värdelöst och till stor skada. Så förlorar man också tron på sig själf, man menar sig ingenting annat duga till än att vara en lastens träl eller en fåfängans älskling samt att draga skam och vanära öfver sig själf och andra. Man förlorar också tron på alla andra — föräldrars, lärares och andra goda vänners råd och förmaningar vill man ej akta på. Glitterguldet i världen blir för hjärtat dyrbarare än sanningens oförfalskade och välbepröfvade guld. De usla brunnarnas grumliga vatten smakar bättre än frisk dryck ur den

sanna hälsokällans klara flöden. Nattens mörker blir mera intagande än dagens ljus. Världens koleldar flamma skönare än strålande sol på himmelens fäste. Ögat mister sin glans, lifskraften aftynar och anden dväljes i gruset. Ett "gif akt!" ropas ut till den förlorade sonen och dottern, men de taga ingen varning. Kanske ha också redan fader och moder med brustna hjärtan stigit ned i grafvens gömma — deras böner och varningsrop ha tystnat, och ingenting synes kunna hejda i deras yra lopp de barn, om hvilka de en gång hyste de allra största förhoppningar.

Så länge det är dag, är det dock hopp, åtminstone ett svagt hopp. Så länge förhoppningar födas, så kunna de också med Guds hjälp förverkligas. Men skola vi segra, så måste vi också tappert strida. I ledet måste vi stå och rycka an mot fienden. En kamp mot det onda i alla dess mångskiftande färger och former hos oss själfva och hvarhelst det framträder måste föras. Ingen vapenhvila gifves i det godas tjänst. Men från Gud kommer allt godt. På hans sida måste vi stå, från honom måste vi hämta kraften, om vi skola finna de goda förhoppningarna förverkligade. Låtom oss ej försumma de goda tillfällena. De komma aldrig åter. Det goda tillfället är tidens guld. Tiden må liknas vid en kostlig guldring och det goda tillfället vid den blixtrande diamantstenen, som bestämmer dess höga värde och glans. Tiden är lifvets träd, från hvilket somliga plocka kostlig frukt, under det att andra ligga i dess skugga och dö af hunger. Tiden är en stege, medelst hvilken somliga höja sig till ära och anseende; andra sänka sig därmed i djupet af fördärf och elände. I unge, edra dagar försvinna så hastigt. Köpen tiden. Använden den väl och gifven Gud äran för allt!

År 1808 presterades i Vien, Österrike, det i tonernas värld så högt beryktade mästerstycket "Skapelsen", komponeradt af den celebre tonsättaren Haydn. Denne var själf närvarande, men gammal och svag som han nu var, måste han föras in i auditoriet i en rullstol. Detta var sista gången han visade sig för publiken, och det måste hafva varit en imponerande syn att se den gamle musikern lyssna till sitt mästerverk, men för gammal att själf deltaga däri. Hans närvaro förorsakade emellertid den största entusiasm bland åhörarna, och denna kunde icke längre undertryckas, då orkestern med hela sin styrka stämde in i det majestätiskt högtidliga stället: "Och det vardt ljus." Då brast det löst i de väldigaste applåder, och den gamle tondiktaren syntes i detsamma anstränga sig för att komma på fötterna. Och när han lyckats härutinnan, ropade han med så hög röst som han förmådde till svar på de bestormande applåderna: "Nej, nej! icke från mig, utan", pekande mot höjden, "från där — från himlen därofvan — kommer allt!" hvarefter, utmattad och trött, han föll tillbaka i stolen och måste bäras ut från rummet. Ja, så är det, allt skönt och stort och godt kommer från Gud, som bor i höjden och i helgedomen och när dem, som hafva en ödmjuk och förkrossad ande. "Icke åt oss, Herre, icke åt oss, utan åt ditt namn gif äran för din nåds, för din sannings skull!"

Hafva vi så fått allt af Gud, så äro vi jämväl ansvariga inför honom för allt. För kropp och själ, för kroppsligt och andligt godt, för vår intellektuella och moraliska utbildning, för vår religiösa fostran, för utvecklandet af själsförmögenheterna och deras verksamhet, för krafternas bruk och för vårt inflytande i världen äro vi ansvariga.

Frestelserna och farorna äro många och stora. Tag karta och kompass med på resan öfver lifvets haf! Kartan är bibeln; kompassen är tron på Jesus Kristus. En sann och ädel manlighet och kvinnlighet är lifvets skönaste blomma. Detta bör ingå i våra förhoppningar. Därefter böra vi sträfva. Men detta vinnes ej utan i gemenskap med Gud genom tron på Jesus Kristus. Det vinnes icke utan en sann gudsfruktan. Tänk på din skapare i din ungdom! Gudsfruktan är vishetens begynnelse. Gud förverklige ibland oss många goda förhoppningar i denna riktning!

Här är det, som församlingen och dess verksamhet har sin stora betydelse. Huru viktig denna verksamhet, hur stort dess mål! Liksom vi ej kunna mottaga för mycket af Guds nåd i denna verksamhet, så kunna vi ej heller begära eller gifva för mycket för densammas bedrifvande. Det är Herrens verksamhet det är fråga om. Vi äro kallade att vara Guds medarbetare. Detta är en skön kallelse, värd att eftersträfva, värd att äga. Församlingen är en gudomlig stiftelse. Hon hvilar på de eviga grundvalarna, och dödsrikets portar skola icke vara henne öfvermäktiga. I församlingen ligga således våra högsta förhoppningar och lifsintressen. Personlig gudsfruktan räcker här ut sin troshand till kristlig kärleksverksamhet, att öknen må blomstra till en Herrens örtagård. Här blifva vi såsom träd planterade vid vattenbäckar, hvilka bära sin frukt i sin tid och hvilkas löf icke vissna; och allt hvad vi göra, det lyckas väl.

Detta jämte mycket annat tillhör våra goda förhoppningar i Guds rike. Och du, käre läsare, har ju burit och bär dessa förhoppningar i ditt hjärta?

Men förhoppningarna slå ju ofta fel? Ja, tyvärr är det allt för ofta sant, att våra förhoppningar i mer än ett afseende slå fel. Skördarna blifva ej så stora, som vi önskade eller väntade. Hveteaxen blifva ej så tunga och de mognade kärfvarna ej så många, som då vi sågo dem i hoppets spegel. Ogräset växer och förkväfver så mycket af den goda säden, och hjärtats åker bär ofta alls ingen evighetsskörd. Vi få dock vara med och så på en förhoppning. Herren gifver växten i sin tid, och evigheten skall uppenbara hur stor den är och dess rätta halt. Ett är dock fast och visst, att "den som sår i Anden, han skall af Anden skörda evigt lif".

Ungdomslifvets mission i den kristliga verksamheten.

AF B. G. HOLMES.

UNGDOMEN är kyrkans framtidshopp. Obepröfvade krafter och outtömliga skatter ligga förvarade i vår kyrkas stora ungdomsskaror. De äro en egendom af omätligt värde. Och då dessa skaror med Herren i spetsen träda i kamp mot synden, tänk, hvilken oemotståndlig här! Vi kunna rent af undra, om det finnes någon makt, som vågar trotsa dem.

Kyrkan har ju rättighet att göra anspråk på ungdomens bistånd. De gamlas leder glesna och deras krafter aftaga. Ansvars- och förtroendeposter lämnas här och där. Den stora frågan är: hvem är villig och passande att bekläda dessa poster? Att man blickar till vår egen ungdom är ju helt naturligt, ty kyrkan älskar sin ungdom. Detta visar hon genom alla de åtgärder, hon vidtager för att kunna gifva de unga en gedigen bildning och en kristlig uppfostran. Hon har ock förtroende till sin ungdom, ty hon vet, att de äro en del af henne själf. Hon vet ock, att den bildning, hon skänkt den, har varit grundad på bibelns rena sanningar. Hur skulle det då vara möjligt, att en ungdom med sådan bildning och börd skulle vilja svika sin kyrka i hennes förhoppningar?

Såsom kyrkans egendom står ungdomen i stor skuld till henne. De andliga rikedomar, som vi ärft, och de eviga skatter, som hon skänkt oss, öfverträffa i värde vida den rikedom och kunskap, som kommit oss till del från annat håll. Att vi stå i skuld till staten, är en sanning, som vi ofta påminnas om. Men fastän de skatter staten skänkt oss äro mycket värdefulla, hafva de dock icke evighetsvärde. Staten har ej gifvit oss någon kunskap om eller vägledning till själens frälsning. De s. k. patriotiska människorna, som alltid låta påskina, att de nitälska för staten, men som ej vilja erkänna, att de stå i skuld till Gud och Kristi kyrka, äro i ordets egentliga bemärkelse icke patriotiska, ty sann patriotism förutsätter gudsfruktan. En sant patriotisk medborgare är den, som följer det program, aposteln gifver oss, när han säger: "Hedren alla, älsken bröderna, frukten Gud, ären konungen" (1 Petr. 2: 17). Framstående män, män med en djup och klar blick för framtiden, män, som både vunnit förtroende och hedrats i viktiga och ansvarsfulla ämbeten, lämna härpå bekräftelse. A. G. Candler, som skänkte en million dollars till metodisternas universitet i Atlanta, säger: "Jag är fullt öfvertygad om att hvad vårt land behöfver, är ej mera sekulariserad bildning, utan mera af det slags bildning, som är väsentligen religiös. . . . En skolstyrelse, som är oberoende af allt slags regering, måste med tiden ovillkorligen undergå en förändring med afseende på person och tillvägagångssätt. Men Kristi kyrka är en beståndande institution; hon lefver, då individer och bolag försvunnit."

Att Kristi kyrka är den institution, Gud upprättat på jorden för att fostra för evigheten, och att den lutherska kyrkan utför denna mission i öfverensstämmelse med bibeln, är vår ungdom fullt medveten om och därför äfven villig att erkänna.

I ungdomsåren förnimmes särskildt en åstundan att uträtta någonting. Det normala ungdomslifvet ställer sig icke likgiltigt gent emot tidens kraf. Man söker ansvar och förtroende. Man kan ej bereda en ung person någon större jordisk glädje än att anförtro honom en ansvarsfull syssla eller ett kall, där ansvar, trohet, flit och skicklighet inbegripas. Ingenting sporrar ynglingen så att sköta sin plikt som detta, att man har förtroende till honom och litar på honom.

Har då ungdomslifvet en verksamhet inom församlingen? Härtill behöfver man ej tveka med ett jakande svar. Tag bort all den ungdomsverksamhet, som nu finnes inom församlingen, och det skall snart gifva sig tillkänna, huruvida ungdomen har en mission att utföra inom församlingen. Hvad skulle man väl sätta i stället för ungdomens Lutherförbund? Eller för hvad skulle man vilja byta bort en verksam och ungdomsfrisk sångkör? Tag bort söndagsskolans alla unga lärare, som söndagligen infinna sig i templet och med brinnande nit undervisa de små barnen. Och till sist, tag äfven bort ungdomen från gudstjänsten, och man skall nog inse, att ungdomen har en mission inom kyrkan. Om ordspråket "De gamla lefva för de unga" är sant, då måste det ock vara sant, att om man toge bort all ungdomsverksamhet från församlingen, då hade de gamla ingenting att lefva för. Eller med andra ord, ungdomslifvet gör ålderdomslifvet värdt att lefva.

Det är alltså en mission eller en uppgift, som tillhör ungdomslifvet, att göra ålderdomslifvet värdt att lefva. Ålderdomslifvets glädje eller sorg beror därför ofta på barnen och ungdomen. Detta bekräftar äfven Salomo, då han säger: "En vis son gör sin fader glädje, men en dåraktig son är sin moders bedröfvelse" (Ordspr. 10: 1).

På intet sätt kan man bereda sina föräldrar mera glädje än genom att deltaga med trohet och flit i Kristi kyrkas verksamhet. I Guds församling ha våra föräldrar nedlagt mycken verksamhet med trohet och flit. Mycket ha de uppoffrat och lidit för att grundlägga den kyrka, hvars barn vi äro. Såsom deras barn kunna vi ej visa vår vördnad och kärlek på ett bättre sätt än genom att följa dem tätt i spåren. Tänk, huru mycket, som ännu återstår att göra både inom och utom församlingen!

Ännu är det rum för ynglingen och jungfrun att bidraga till Kristi förhärligande. Men för att göra Herrens vilja inom församlingen fordras dock ej ett särskildt ämbete. John Lind, Minnesotas f. d. svenske guvernör, sade vid ett visst tillfälle: "Det högsta ämbete en människa kan ha inom staten är att vara en redlig medborgare." Och så kunna vi säga om en kristen. Det högsta ämbete en människa kan ha är att vara en lefvande medlem af Kristi rike. En sann medlem kan ej vara overksam. Han lefver endast då, när han kan få verka och uppoffra för det godas befrämjande. Däri består den sanna glädjen, icke att man beständigt söker tillgodogöra sig själf materiella rikedomar, utan att man i kärlek arbetar och uppoffrar för sina medmänniskor. Detta bör ej inskränkas till församlingen allenast, ehuru vi i främsta rummet böra verka för dess väl, ty Paulus säger: "Därför, medan vi hafva tid, låtom oss göra det goda mot alla människor, men mest mot dem, som höra tron till" (Gal. 6: 10).

Inom församlingen böra vi ej försumma de sammankomster, som tillhöra ungdomen och som äro så betydelsefulla. Våra ungdomsföreningar eller "Luther Leagues" äro af större värde än vi ana, så vidt vi ej missbruka dem. Att man kan missbruka våra "Luther Leagues" behöfva vi ej tvifla på. Detta sker, då man åsidosätter utförandet af goda program samt ställer sig likgiltig med afseende på de olika plikter, som förekomma inom föreningen. Det finnes t. o. m. föreningar, som ställa såsom sin enda uppgift att insamla penningar för församlingen. God som denna uppgift kan vara i sig själf, är den dock ej tillräcklig att fylla det kraf, som af Gud ställes på en dylik organisation. Vi kunna ej utan den största förlust bortlägga våra program. Där man bemödar sig om att vid hvarje "Luther League"-möte utföra gedigna program af religiös och litterär halt, skall man finna, att ungdomen är bildad och sund. Man erhåller en klar insikt i parlamentariska regler, man blir mera vaken med afseende på allmänna sociala rörelser, man får en djupare föreställning om vår svenska och engelska litteratur, man sätter sig mera in i kyrkliga förhållanden, man lär känna hvarandras karaktär och talanger.

Men ungdomens mission sträcker sig längre. Det är på dessa unga, som årligen fostras vid våra egna kristliga läroverk och i våra församlingar, som man hoppas, då det gäller att besvara det macedoniska ropet från hednavärlden. Af dem som äro på hednafältet i Mästarens tjänst äro nog de flesta, om ej alla, medlemmar af Kristi kyrka. Huru skönt är det ej att ha sådan ungdom, och ännu skönare är det att vara sådan ungdom. Men här gäller det för hvar och en af oss att stanna och pröfva oss, om vi äro af det slaget. De församlingar, som förunnas den glädjen att ha verksam ungdom, ungdom som man både kan och bör lita på, ungdom som hvarken har deltagit eller finner någon lust i världens syndanöjen, ungdom som äger den sanna ungdomsglädjen och som beständigt vistas i det deras Fader tillhörer, de församlingar, säga vi, som äga sådan ungdom, mot dem har Gud bevisat en stor nåd, ty de äga ett himmelrike på jorden.

Nu önska vi fred.

FÖR UNGDOMSVÄNNEN AF J. A. NORDLING.

Nu önska vi fred, ja, fred med all världen,
nu önska vi smida till plogbillar svärden,
vi önska hvarandra förlåta.
Nu önska vi taga vår ovän vid handen
och se på förödelsen nu efter branden
och famna hvarandra och — gråta.

Vi äro dock bröder. Hvarandra vi smärtat;
vi släktskapen känna i djupaste hjärtat.
Och jorden är stor nog för alla.
Där kärlekens konung har kommit till makten,
där blir det nog slut på omänskliga jakten,
självsvåldet ej där kan befalla.

Må världen sig inför Guds enfödde ställa
och inför den Helige fanorna fälla
och bedja: "Tillkomme DITT *rike!"*
Det blir ingen fred, förrän hvar man sig böjer
för konungars Konung och honom upphöjer,
som Fridsfursten är utan like.

Så snabbfotad lögnen har gått genom landen
och gjort, att man hotat med svärdet i handen,
hon ingjutit misstro och lystnad.
Hon spelat sin roll bland de store på jorden,
som dåraktigt nog tagit henne på orden,
och sanningen tvingats till tystnad.

Nu önska vi fred, ja, fred med all världen,
nu önska vi smida till plogbillar svärden,
vi önska hvarandra förlåta.
Nu önska vi taga vår ovän vid handen,
och inför förödelsen nu efter branden
blott famna hvarandra och gråta.

Lilla julafton, Sankt Niklas dag.

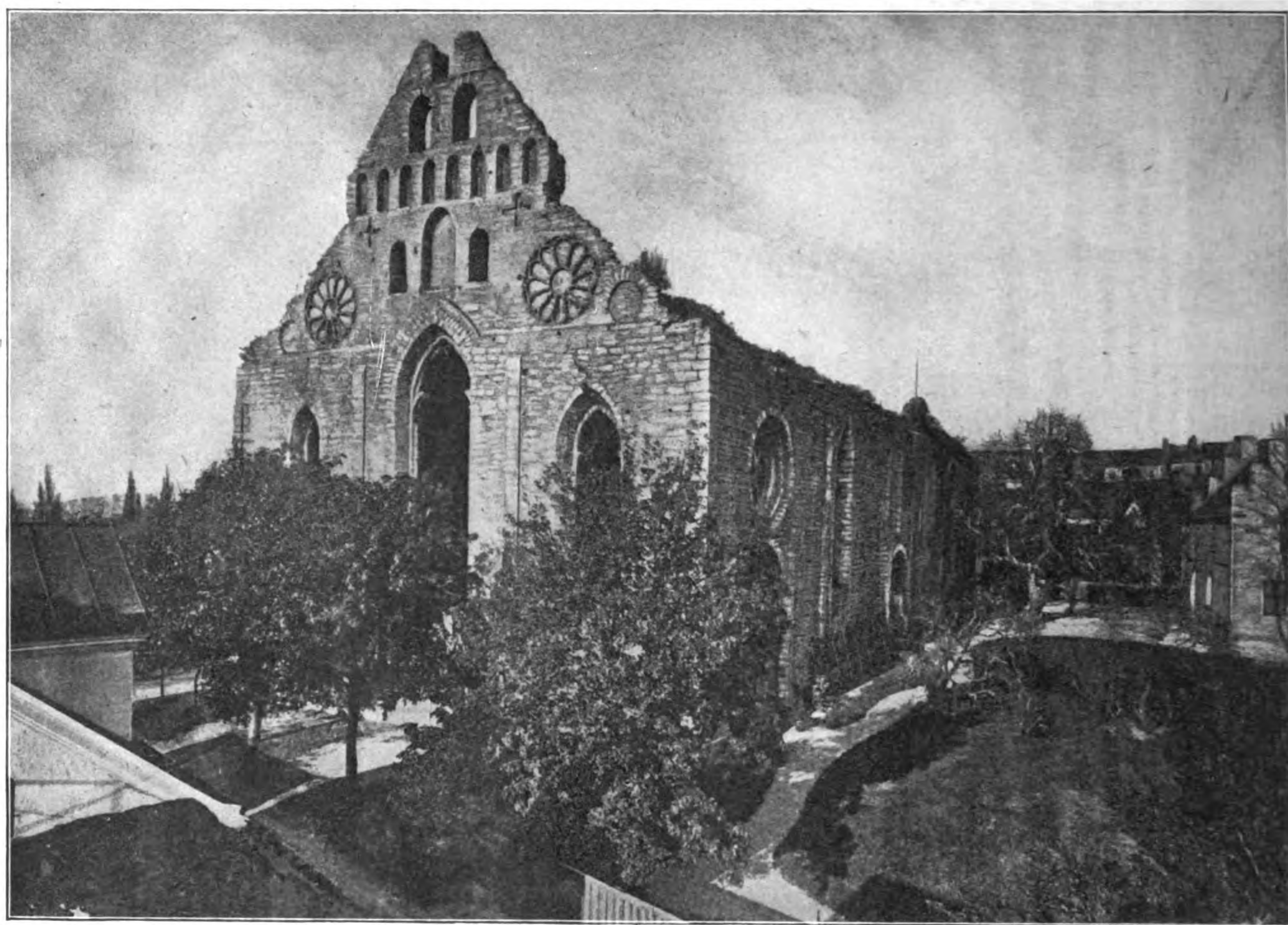
AF ELIAS GRIP.

DEN 6 december bär i almanackan namnet Nikolaus. Sedan långliga tider har den dagen haft betydelse för barnen. Sankt Nikolaus, Niklas, Klas, Niklo eller hur man i olika länder och provinser varierat namnet, kommer på kvällen eller natten med gåfvor. Kristusbarnet, som vid jul breder ut sina gåfvor under julgranen, har visserligen mer och mer ställt Sankt Niklas i skuggan. Men vid sidan af Kristusbarnet är dock Sankt Niklas på många håll, i synnerhet i Tyskland, en välkommen gäst. På Luthers tid kände man ännu inte till julgåfvorna. Vid julen brukade man både i hemmen och kyrkorna framställa Jesu födelses historia med krubban som medelpunkt eller änglahälsningen. Men endast den 6 december brukade barnen få gåfvor. Luther upptager i sin utgiftsbok, som ännu finns i behåll, de summor, som han gör af med till presenter på årsmarknaden och Sankt Niklas' dag, men om julklappar skrifver han inte ett ord. Hvem var då den helige Nikolaus, och hur uppkom detta bruk?

Den romerska kyrkan erkänner icke mindre än sjutton helgon med namnet Nikolaus. Dock kan intet af dem i betydelse jämföras med den helige Nikolaus af Bari, hvars dödsdag var den 6 december. Af denna anledning bär denna dag hans namn. Säkert skulle en historiker komma i en viss förlägenhet, om någon bad honom berätta något närmare och tillförlitligt om helgonets lif. Den historiska personen försvinner bakom en rikedom af legender. Ingen af de äldre kristna författarna nämner honom.

Man anser att han lefde under senare hälften af tvåhundratalet och förra hälften af trehundratalet. Men först några århundraden senare blir hans namn kändt. Legenden låter honom födas i Patara i Lycien som son till två fromma makar, Epifanius och Johanna. Redan som lindebarn visade han prof på en häpnadsväckande fromhet, i det han på de två veckodagar, som voro fastedagar — onsdag och fredag — alltid vägrade att dia sin mor ända till sent på kvällen. Som barn visade han prof på en märkvärdig klokhet och godhet. Redan vid helt unga år botade han i Jesu namn en lam kvinna. Efter en pilgrimsfärd till Österlandet valdes han till biskop i Myra. Under de diokletianska förföljelserna skall han ha blifvit kastad i fängelse men åter befriats af kejsar Konstantin, som återgaf honom hans biskopsdöme. Det berättas äfven att han på kyrkomötet i Nicæa år 325 kraftigt förhjälpte den ortodoxa läran att segra öfver Arius' kätteri, hvilket gaf honom titeln confessor, d. v. s. bekännare. Omkring år 350 dog han. Hans ben fördes år 1087 till Bari i Apulien, hvilket gaf honom namnet Nikolaus af Bari. Men det var icke denna öfverföring som ledde till att man började dyrka honom. Detta hade man antagligen gjort redan under århundraden, och därför var det sannolikt som kyrkan i Bari lät sig angeläget vara att komma i besittning af hans jordiska kvarlefvor. I midten på sjätte århundradet byggde Justinianus I ett kapell till hans ära, och från samma tid finnas loftal öfver honom i behåll. Från Österlandet kom hans dyrkan till Västerlandet, och hans anseende växte med helgonförklaringen. I Ryssland och Lothringen blef han till och med landets skyddshelgon. I Tyskland, i synnerhet i dess sjö- och handelsstäder, finnas öfverallt konstnärligt betydelsefulla kyrkor som bära hans namn. Hos de handelsidkande holländarna blefvo Nikolaikyrkorna talrika, och en af Visbyruinerna bär äfven hans namn. I hansestäderna tyckas Nikolaikyrkorna nästan täfla med Mariakyrkorna i storlek och rik utsmyckning.

Bland de egenskaper, för hvilka Sankt Nikolaus i synnerhet äras, framträda särskildt mildheten och barmhärtigheten. Han fordrade intet för sig själf och gaf stora allmosor i det fördolda. Om honom berättas bland andra följande historier: En man hade råkat i den bittraste nöd. Hans tre vackra döttrar voro nära att af sin egen far kastas in i ett lif af djupaste skam. Då kastade Nikolaus i hemlighet om natten en guldbörs till hvar och en af de tre flickorna, så att de alla fingo en hemgift och kunde gifta sig. Fra Angelico har framställt denna scen i en bild, som nu finns i Vatikanen. Lukas Cranach har äfven valt den till ämne för en af de åtta taflor, som finnas i Gottesackerkyrkan i Grimma och förhärliga helgonens lif. På grund af detta kärleksverk afbildas Sankt Nikolaus ofta med tre gyllene kulor, som ligga på en bok eller för hans fötter eller i hans knä och beteckna guldbörsarna. Så framställes han af Cimabue, Andrea del Sarto, Michael Wolgemut och Bartholomeus Zeitblom i domen i Ulm. I stället för de tre kulorna ser man ibland tre bröd, emedan han under en svår hungersnöd uppenbarade sig för en siciliansk köpman och befallde honom att sända ett skepp med spannmål till Myra, hvarigenom staden räddades. Enligt en annan legend malde Nikolaus själf säden.

ST. NIKOLAIKYRKAN, VISBY, GOTLAND.

Därför har han blifvit bagarnas skyddshelgon.

Under en hungersnöd reste helgonet omkring i sitt biskopsdöme och kom då till en man, som slaktat stulna små barn och satte fram den ohyggliga rätten för den helige mannen. Genom en uppenbarelse förstod han hur det hängde ihop, gick fram till köttfatet och gjorde korstecknet. Tre små gossar fingo då åter lif och återfördes till sina förtviflade mödrar. Vid helgonets bild finner man därför ofta en gryta, ur hvilken tre små barnhänder sträckas upp.

Nikolaus har blifvit skepparnas skyddspatron, emedan han upprepade gånger stillat stormar på hafvet. Ibland förser man honom därför med ett ankare som symbol för denna sida af hans verksamhet.

Efter sin död gör helgonet många underverk. Från hans döda kropp flyter i flera dagar en ljuft doftande balsamström, som helar de fromma till kropp och själ. Äfven efter öfverflyttandet af hans ben till Bari skedde liknande under. En rik man lofvade helgonet en dyrbar gyllene kalk, om han fick en son. Hans önskan uppfylldes, kalken gjordes, men af girighet kunde han ej skiljas från den. Han gjorde en mindre kalk åt helgonet. Hans lille son gick att hämta vatten i den stora kalken, föll i floden och försvann med den. Då den bedröfvade fadern ställde den mindre kalken på helgonets altare, föll den tre gånger till golfvet. Då uppenbarade sig plötsligt den drunknade gossen med den dyrbara kalken och berättade, att Sankt Nikolaus dragit upp honom ur vattnet. Denna händelse har Cranach framställt i bild.

En kristen slaf, som tjänade som munskänk hos sultanen, svarade på sin herres fråga, hvarför han såg så sorgsen ut:

"Där hemma fira de mina den helige Nikolaus' fest, och jag ensam är långt borta."

Då hånade sultanen:

"Befria dig kan ditt helgon i alla fall inte."

I samma ögonblick kom Sankt Nikolaus, ditförd af stormvinden, tog gossen och förde honom genom luften till hans anhöriga, som just då bådo om hans befrielse.

Undren äro så många, att de icke alla kuna omtalas. Endast en legend af senare datum skall här upprepas, emedan den kastar ett strängare skimmer öfver helgonets eljest så milda och älskvärda gestalt. Priorn i ett kloster nekade envist till en af munkarnas bön, att äfven i hans kloster skulle sjungas en sång till Sankt Nikolaus' ära. Då hjälpte helgonet själf den bedröfvade munken. Om natten uppenbarade han sig för priorn, drog honom vid håret ur sängen och slog honom så hårdt, allt under det han sjöng en hymn, att mun-

karna kommo inspringande och buro den halfdöde priorn tillbaka till sängen. Men straffet hade den verkan, att priorn genast befallde att sången till helgonets ära genast skulle sjungas. Kanske var det dock denna gång en af munkarna som öfvertog Sankt Nikolaus' roll.

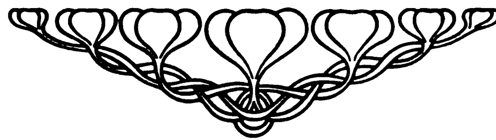
Sankt Nikolaus bär alltid mitra och biskopsstaf. I Elsass rider han på en åsna, hvars bjällror förkunna hans ankomst. Han följes af en tjänare, som bär säcken med gåfvorna till de snälla barnen och skrämmer och straffar dem som äro stygga. Men för det mesta visar sig Sankt Nikolaus icke personligen. Medan barnen sofva, lägger han i hemlighet gåfvorna på eller under sängen. Innan barnen gå och lägga sig, ställa de ett fat eller sina skor under sängen och säga:

Sankte Niklas, lägg åt mig
hvad din godhet säger dig!
Äpple, päron, nöt och kärna
äta alla småbarn gärna.

På morgonen är fatet eller skorna fyllda med gåfvor. Men vanligen fattas icke heller riset.

I Holland utdelas gåfvorna på kvällen före Nikolaus' dag, alldeles som på julafton. Sankt Nikolaus visar sig inte, osedd kastar han in gåfvorna genom den halföppna dörren eller fönstret. I riksmuséet i Amsterdam finnes en bild af Jan Steen, som på ett förträffligt sätt skildrar hur en holländsk familj firar Nikolausaftonen.

Men hur har då Sankt Nikolaus blifvit barnens vän, som i hemlighet ger dem godsaker och presenter? frågar man sig. Ett bestämdt svar är svårt att ge. Märkvärdigt nog finner man i äldre berättelser intet som förklarar sammanhanget. Man kan endast hänvisa till den godhet och välvilja, som helgonets underverk lägga i dagen, och att barnen oftast äro föremål för dem. Säkerligen har äfven den ofvan omtade legenden, då helgonet gaf de tre flickorna en hemgift, icke varit utan inflytande, och Nikolaus' rättvisa stränghet, som tar sig uttryck i det han har med ett ris till de stygga barnen, kommer sig nog från legenden om den motsträfvige priorn. Om äfven hedniska reminiscenser medverkat till att Sankt Nikolaus kommit att spela en så tacksam roll på sin namnsdag är en fråga, som man ännu måste lämna öppen.

Är du redo?

Ty ännu en helt liten tid, så kommer den, som skall komma. Hebr. 10: 37.

Är du redo, Guds församling, för den tid, som stundar snart,
då en väckelse från ofvan allt fördoldt gör uppenbart?
Då din handel och din vandel, dina tankar, verk och ord
skola sofras, skola siktas vid den store domarns bord?

Är du redo, Guds församling, till att svara för det pund,
Mästar'n gaf dig, när han knöt med dig i nåd ett fast förbund?
"Ut till jordens alla länder sprid mitt evangelium!" —
Skärande dock ännu stiger nödens skri från mörkrets rum.

Är du redo, Guds församling, har du kärlek, har du mod
att ditt barnaskap besegla med martyrens helga blod?
Ser du ej, hur ondskan rustar sig till en förtviflad strid?
Ogrässådden bär sin draksköred, om det ock har dröjt en tid.

Är du redo, Guds församling, till att möta Herren Gud,
när på himlens sky han kommer plötsligt vid basunens ljud?
Tvenne skörda uti marken, tvenne mala på en kvarn —
men du vet, hur Herrens eldsblick skilja skall på träl och barn.

Guds församling, Herrens vittnen! Det är du, och det är jag,
som vid korsets helga källa fick förlåtelse en dag.
Det är oss den frågan gäller: Är du redo, Kristi brud?
Kan du svara för ditt lifsverk, när du kallas inför Gud?

SELMA HOLMGREN.

Tack för god vakt!

AF J. EKHOLM.

"Ej med klagan skall ditt minne firas,
ej likt dens, som går och snart skall glömmas."

DESSA skaldens ord runno mig i hågen vid tanken på att UNGDOMSVÄNNEN nu upphör i och med detta nummer.

Detta kan ju ej annat än fylla oss alla med vemod, som älska och värdera svenskt språk, svensk kultur, våra fäders sköna historia, att ej denna vår enda tidskrift, som skulle, åtminstone tillnärmelsevis, företräda svensk kultur här inom Augustana-synoden ibland oss amerikaner af svensk börd, kunde nå en högre ålder än något öfver tjugu år. För ett år sedan afsomnade *Tidskrift,* och nu går UNGDOMSVÄNNEN samma väg. Nog är det nedslående.

Dock, "ej med klagan skall ditt minne firas!" Att så göra hjälper föga. Varom ännu vid godt mod! "Än kommer dag, än är ej allt förbi!" Fylle det oss med hopp för framtiden!

Jag vet väl, att vårt sköna svenska tungomål alltmera får stiga undan och maka åt sig särskildt såsom kyrkospråk, får sitta såsom ett nådehjon ödmjuk och anspråkslös, här och hvar, illa tåld af den mäktiga härskarinnan, anglosaxiskan. Och vår blygsamma svenska har naturligtvis aldrig gjort anspråk på att vara en sorts härskarinna vid sidan af detta lands officiella språk. Det vore orätt, förmätet. Det medgifves af oss alla.

Men i kulturellt intresse bör svenskan alltjämt behållas och vårdas ibland oss. Och äfven som kyrkospråk har den ännu en viktig mission att fylla här, och det till detta lands förmån. Jag sade, att svenskan bör af oss behållas och vårdas i kulturellt intresse, och det för att såmedelst göra den amerikanska kulturen så mycket rikare. Vi kunna icke ha råd till att låta det myckna vackra, som vi ha på svenskt språk, gå förloradt för oss. Väl kan till en del den svenska kulturen införlifvas med den amerikanska på det engelska språket. Det är viktigt. Ett skönt arbete utföres i det syftet t. ex. af The American Scandinavian Foundation med dess tidskrift *The American Scandinavian Review.* Men detta arbete är ej tillfyllest. För det första äger svenskan en säregen skönhet, som vi ej böra gå förlustiga om här i Amerika. I det afseendet har svenskan ett rum ibland andra kultursystrar här i landet. I andens, kulturens rike äro kulturspråken jämlika, ingen härskarinna, ingen slaf. Det är klart. Och det komma vi nog att klarare än någonsin inse nu, sedan världskriget är vunnet af oss för allmän människorätt och rättvisa mot alla och allt.

Nu vilja vi alla taga hvarandra i hand och bygga upp en sann amerikansk kultur, ej enligt despotismens dödande riktlinier, trånga vy och skumögdhet, utan under den sanna frihetens hägn, för hvilken intet sant mänskligt är främmande, ty den "fördrager allting, tror allting, tål allting", som är rent och godt, andligen starkt och stort. Det är vår sanna amerikanska trosbekännelse.

Vänner af svensk börd, som bon och byggen i vårt fria Amerika, behjärten skaldens ord, som anfördes ofvan! Ej med klagan skall ditt minne firas! Hvarför vore det ej möjligt att bilda en fri förening, som kunde åtaga sig att ge ut en svensk tidskrift särskildt för det kulturella, för den sanna svenskhetens bevarande? Jag vet, att det finnes många män och kvinnor här i landet, som älska af uppriktigt hjärta det sant svenska. Sluten er tillsammans och gören någonting för denna sak, bilden en fri förening och utgen en tidskrift, som kunde anläggas efter sådana riktlinier, att svenskheten kunde bevaras på rätt sätt ibland oss här i Amerika. Och så kunde vi se framtiden an med förtröstan och hopp, och genom den vår lösen kanske kunde bli: "Än kommer dag, än är ej allt förbi."

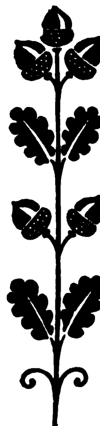
Till vår vän, som nu i dag aflägger sitt sista besök i våra hem, säga vi åter ett: Tack för god vakt!

NÄSTAN EN KRISTEN.

AF PAUL NILSSON.

Du står på afstånd, ej du vägar
bland Jesu lärjungar dig fram.
Du grubblar, och du svarslös frågar
om Gud, om världens synd och skam.
Till bön du knäpper dina händer,
Men själen lyftes ej från jord,
och lika tom du återvänder,
när du i templet hört Guds ord.

Tag steget ut, och Jesus skänker
det svar, som Nikodemus fick!
Han ser de tankar, som du tänker,
Guds nåd du läser i hans blick.
Sakkeus sökte med all ifver,
och frälsning vederfors hans hus.
Kom fram till Jesus! Tron han gifver,
och så blir hjärtat fullt af ljus.

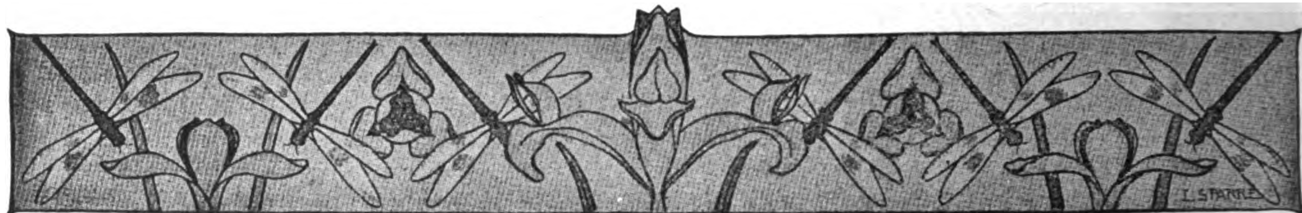

När Frälsaren du kommer nära,
då känner du din Gud igen,
med hvarje ord af nådens lära
för dig han öppnar himmelen.
Ditt namn i lifvets bok han skrifver
och kläder dig i bröllopsskrud,
ju mera Jesus lik du blifver,
dess närmare du kommer Gud.

I människor, om blott I vissten,
hvad fröjd, hvad salighet det är,
hur stort det är att vara kristen,
hur ringa allting annat här!
De vise efter sanning leta,
tills ingenting står fast och visst,
men Jesu lärjungar de veta,
att sanningen är Herren Krist.

JULPSALMEN.

Herrens bön.

AF G. N. SWAN.

EN i sitt slag troligen enastående och i många afseenden märklig bok utkom af trycket i Chicago närmare trettiofem år sedan. Utgifvaren var svensk, och särskildt från denna synpunkt förtjänar boken omnämnande i denna tidskrift — om honom personligen saknas dock så godt som alla uppgifter. Huru stor upplagan var, känner jag ej, men sannolikt var den liten och exemplar däraf äro nu mycket sällsynta. Endast en gång under en lång följd af år har jag sett den annonseras i bokkataloger. Ett ex. äges af redaktör O. A. Linder i Chicago och ett annat finns i Svenska Historiska Sällskapets ägo. Antagligen finns det flera i såväl offentliga som enskilda bibliotek, men jag har ej fått kännedom om några andra.

Bokens titel är som följer:

THE LORD'S PRAYER
in the
Principal Languages, Dialects and
Versions of the World.
Printed in
Type and Vernaculars of the
Different Nations.
Compiled and published by
G. F. Bergholtz.
Chicago, Illinois,
1884.

Det är, som man ser, Herrens bön "Fader vår" i öfversättning på olika språk och dialekter, och inbegripande en tolkning på engelska af Wallins sköna omskrifning (ps. 262), som bildar slutet, meddelas i denna bok icke mindre än 188 olika versioner. Gifvetvis är det icke på lika många olika språk, ty den innehåller t. ex. sjutton engelska och fyra svenska från olika tidehvarf. Bland mera sällsynta språk må nämnas Delaware-indianernas från New Sweden och från norra Pennsylvania. Huru utgifvaren lyckats få tillsammans alla dessa versioner och särskildt huru han kunnat komma öfver så många slags stilar, är en gåta. Att det kostat honom mångårigt och mycket arbete och ej litet penningar, det är uppenbart. Och det är ej alls troligt att boken fann, såsom han i sitt förord uttrycker sig, "a place in every household in the land". Ett par utdrag från detta förord kan det för öfrigt vara skäl anföra: "This little book is placed before the public for the purpose of giving, in a concise form, an introductory view of the principal languages and dialects of the world, and at the same time, to aid in the cultivation of religious thought, and the adoration of the Supreme Being." . . . "Undoubtedly many even learned men will discover something pleasing and gratifying in the present little volume, and it is hoped it may find a place in every household in the land and whenever referred to, that it will be found attractive, instructive and curious."

Gustaf Fredrik Bergholtz afled i Chicago troligen 1887. Han hade god uppfostran från Sverige, men lefde ett enstöringslif och tillsatte allt, han ägde, hvilket väl ej kunde vara så mycket, på utgifvandet af förenämnda bok. När och hvar han var född i Sverige har jag ej lyckats utröna. Det lär finnes flera släkter med namnet Bergholtz i Småland. Några år sedan afled en kyrkoherde B. i Vrigstad och en läkare B. i Höreda, båda i Jönköpings län.

Ett ganska stort antal af våra svenska psalmer har öfversatts till engelska, och den inom Augustana-synoden begagnade "Hymnal" innehåller 66 sådana. En del andra ha också öfverflyttats till samma språk och flera ha tolkats mer än en gång. Den ofvannämnda Wallinska psalmen har dock mig veterligen ej öfversatts af någon annan, och har jag därför trott mig göra UNGDOMSVÄNNENS läsare en tjänst med att afskrifva och här jämsides med originalet meddela densamma.

Fader vår.

Af Johan Olof Wallin.

(Svenska psalmboken no. 262.)

Herre, du, som från det höga
allt bevakar med ditt öga,
allt bevarar i din famn!
Fader vår, vi dig åkalla;
Heligt vare för oss alla
ditt tillbedjansvärda namn!

The Lord's Prayer.

By Johan Olof Wallin.

Free translation from the Swedish by *G. F. Bergholtz.*

Father thou, our heavenly blessing!
Life eternal, all possessing,
Grant us lives of happy aim!
O! our Father, we implore thee!
Teach us rightly to adore thee!
Hallowed, pray we, be thy name!

Komme, Gud, till oss ditt rike!
Synd och kval och mörker vike
för din Andes helga röst!
Skänk ditt ljus åt vilseförda,
lätta de betrycktas börda,
gif de ångerfulla tröst.

Gode Fader, från din vilja
låt ej mörkrets ande skilja
dina återlösta mer!
Lär oss bedja rätt de orden:
Ske din vilja här på jorden,
såsom den i himlen sker!

Låt oss ej i fåfäng möda
lifvets dyra lån föröda!
Gif ej rikedom, ej nöd;
gif blott, att vi redligt vinne
och med ett förnöjsamt sinne
njute hvarje dag vårt bröd!

Själfva stapplande och svaga,
lär oss andras fel fördraga
utan agg, förtal och knot!
Och då vi vår synd begråta,
oss förlåt, som vi förlåta
dem, som brutit oss emot!

När vi frestas på vår bana,
än af världens onda vana,
än af eget kött och blod;
visa oss vår själavåda
och i faran oss benåda
med ett himmelskt hjältemod!

När till dig i mörka tider,
hårda prof och tunga strider
höjas våra klagoljud,
öfvergif oss ej i nöden,
stöd oss, led oss, och i döden
fräls oss från allt ondt, o Gud!

Hör den bön, dig hjärtat ägnar!
Din är makten: allt du hägnar;
ditt är riket: allt du styr;
din är äran, härligheten;
dig lofsjunger evigheten,
dig det ögonblick, som flyr.

Come to us thy kingdom, Father!
Vice and darkness banish farther:
With thy voice bid them depart!
Give us light, prevent transgressing,
Ease our burdens so depressing,
Leave us a repenting heart!

Done on earth as 'tis in heaven
Be thy will, O Father, given:
We entreat thee, humbly pray!
Let no unjust thought assail us,
Let sincerity avail us:
O! incline us to obey!

When we gladly do thy bidding,
Striving for an honest living:
Give of daily bread, our need!
May we, pleased with thy dividing,
Grateful be for thy providing,
Give nor wealth, nor painful need!

Self so weak, entangled, failing,
Teach us mildness, others ailing
Without blame to bear, nor grudge!
Pray forgive our debts lamented —
Just as we forgive repented
Debtors; — wise and loving judge!

When we during meditation
Wrestle with sin's inclination:
Show thy all consoling face!
Lead us not into temptation,
Grant us mercy, consolation:
Guide us with thy heavenly grace!

When depressed we doubt the morrow,
Fly to thee in grief and sorrow,
Praying for a kind relief:
Holy Father, ne'er forsake us!
Let no evil overtake us:
Grant us solace, faith, belief!

Thine the kingdom, power, glory;
Through eternity before thee:
Make our heartfelt prayer ring!
Prone our hearts are in concealing,
May thy charm allay that feeling,
Trust to thee, thy praise we sing.

Sigtunastiftelsen.

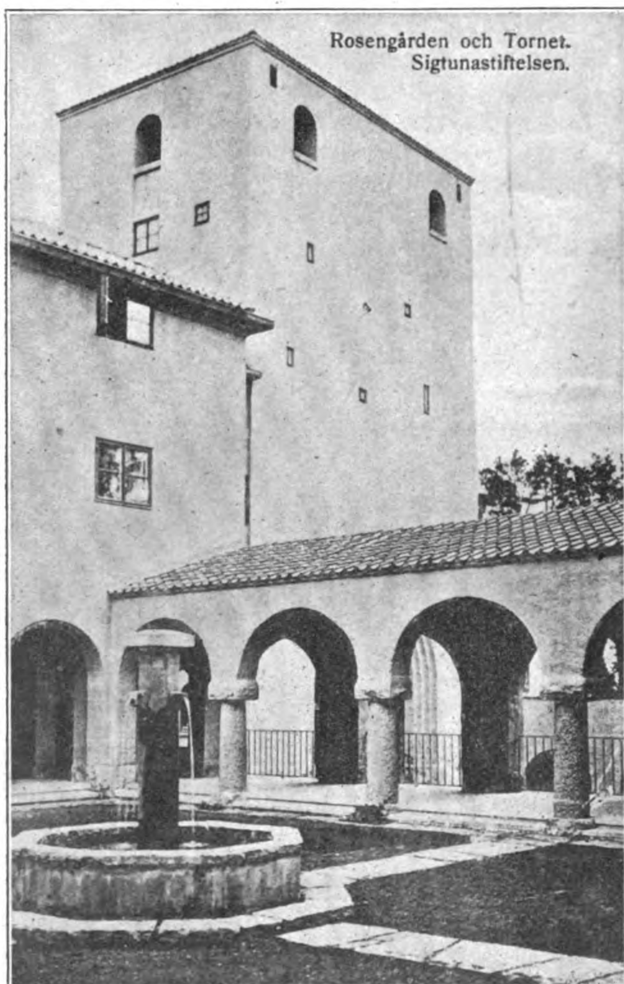
AF ELIAS GRIP.

DET är något underbart med denna institution. Man skulle knappt tro det vara möjligt, att i vår materialistiska tid stiftelser kunna grundas, med storvulna af idealism mättade tankar, *för Sverige och kristen tro,* och att en sådan stiftelse erhåller i donationer det ena hundratusendet kronor efter det andra.

Planläggningen af det hela är i och för sig något underbart. Här kommer en ung man med två tomma händer, den nuvarande ledaren rektor Manfred Björkquist, och gör upp grundritningen till en institution, som till hela sin idé är ny och hvars realiserande kräfver millioner. De nödiga penningemedlen skänkas, och i dagarna har den första större afdelningen af byggnadskomplexet blifvit invigd.

I stadgarna heter det, beträffande syftemålet, att Sigtunastiftelsen har till uppgift att i tacksamt minne af reformationens gåfva stödja och bereda ett hem åt frivilligt arbete för luthersk tro och kyrklig bildning i vårt land. Stiftelsen vill sålunda i detta syfte upprätta bildningsanstalter och anordna kurser samt upprätta ett hospits och för öfrigt skapa tillfällen till uppbyggande och uppfriskande samvaro.

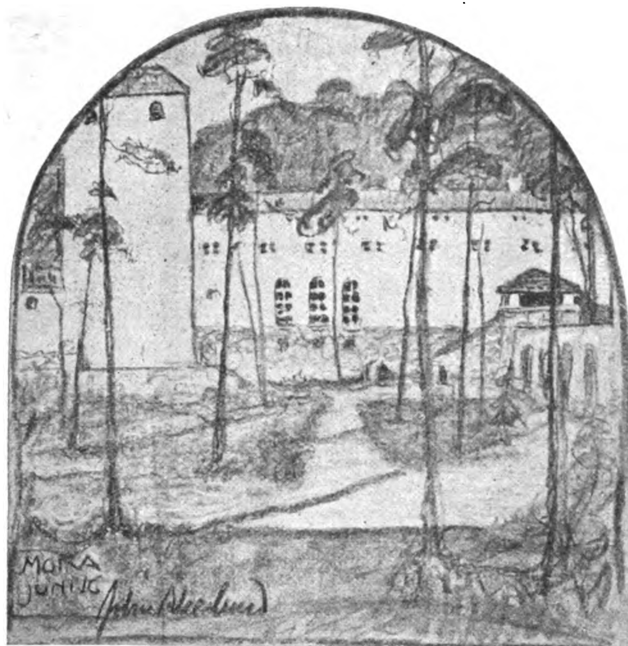
SIGTUNASTIFTELSEN: ROSENGÅRDEN OCH TORNET.

Den första bildningsanstalt som Stiftelsen upprättat är en kyrklig folkhögskola, som nu är i verksamhet delvis inrymd i den präktiga hospitsbyggnaden. Sigtuna är en ovanligt lämplig ort för det ifrågavarande ändamålet, en liten stad, som täflar med Strängnäs och Öregrund i småstadsidyll men öfverträffar Strängnäs i de historiska minnenas ålder och den forntida storhetens ännu öfver de grå ruinerna hvilande romantiska skimmer. Själfva platsen för Stiftelsens byggnader är också utomordentligt väl vald: den högsta punkten i Sigtuna, där urberget höjer sig till ett sannskyldigt tempelberg med präktig tallskog som täcker bergets sluttningar. När man kommer midt för byggnadskomplexet och från landsvägen viker af till höger, har man framför sig en lång arkad till vänster utmynnande i en paviljong och till höger stödjande sig på det väldiga tornet, där biblioteket är inrymt. Stiger man höjden uppför, finner man, att arkaden utgör undre sidan af en stor gård, rundt om hvilken löper en täckt båggång med granitkolonner omvirade af klängrosor. Det är Rosengården. Åt två håll, norr och öster samt delvis åt väster, omslutes den af flyglar till tre våningars höjd — enkelt och värdigt hållna massor och egendomligt värdiga fönster.

Mellan bågarna glittrar Mälaren — man befinner sig i själfva verket här uppe på en så betydande höjd, att man ser öfver en hel del trädtoppar på Stiftelsens högt belägna område, och stiger man en trappa upp, har man en bedårande utsikt, som emellertid öfverträffas i våningen ofvanför och framför allt ifrån tornets högsta fönster. De vyer, man där har, äro helt enkelt bland de mest utsökta, som kan tänkas: i öster djupt nere staden med sina lummiga gamla trädgårdar och små hus, i söder den vida blå fjärden, i norr gärden och skog och i väster den långa smala segelleden åt Håtunahållet med djupa färgrika perspektiv.

På folkhögskolans program står särskildt religionsundervisning, studium af religiösa personligheter. Det väsentliga är emellertid, att ungdomen i denna folkhögskola kommer i beröring med den anda, som lefver i Sveriges unga kyrka i vår tid. Folkhögskolan kräfver för sin idés fulla förverkligande en bärande lifsrörelse, och den måste sikta till en omfattande lifspåverkan. Rektor Björkquist har förstått att omgifva sig med mycket dugande lärare, och det är en verklig glädje att komma hit och åhöra den lifliga, medryckande undervisning som här meddelas.

Under somrarna hållas också kyrkliga sommarkurser. Dessa, som vara i tre veckor, upptaga föreläsningar i teologi, uppfostringsfrågor, spörsmål ur samtidens tanke- och lifsvärld, hvarjämte äfven aktuella kyrkliga frågor behandlas. Föreläsningarna äro afpassade för lekmän

SIGTUNASTIFTELSEN: HOSPITSET SEDT FRÅN STORA PORTEN.

och stå öppna för alla, som kunna hafva gagn däraf. För denna gren af sin verksamhet kan Stiftelsen påräkna bistånd af våra främsta föreläsare i hithörande ämnen. I samband med föreläsningarna hållas samtalstimmar öfver frågor, som där blifvit berörda. Den lilla fridfulla staden Sigtuna erbjuder också all den stillhet och samling, som kräfves för ett fullt utbyte af sådana kurser.

En viktig del af Stiftelsens arbete representeras af dess bibliotek. Detta tjänar dels folkhögskolans och öfriga kursers lärarepersonal, dels studerande besökare och öfriga gäster i hospitset. Det tillgodoser sålunda förnämligast studiebehof inom områden berörande teologi, filosofi, uppfostringsfrågor och kulturhistoria. Framför allt inriktar det sig på litteratur belysande det närvarande religiösa läget och dess förutsättningar. Det har både af förläggare och enskilda fått mottaga många och värdefulla gåfvor.

I tornet har biblioteket till att börja med sin plats. I framtiden får det egna lokaler i institutsbyggnaden, men tills vidare disponerar det ett högt, präktigt tornrum med läktare. Det är redan nu ett ståtligt bibliotek med modern inredning, sträckande sig genom två våningar. Fönstret har tio rutor i höjden. "Den som får sin plats vid det fönstret, han glömmer måhända att läsa och skrifva, så hänförande är utsikten", sade en af dem, som här haft tillfälle till studier.

I omedelbar förbindelse med biblioteket står öfversta våningen af hospitset, hvars sällskapsrum blott genom en mindre, treflig passage skiljes från tornet. Nedre delen af det sistnämnda utgöres af ett kapell, på vintern slutet, på sommaren öppet mot en kyrkplan, omgifven af arkader och rymmande säkerligen ett par tusen människor. Hospitset har en betydelsefull uppgift och är något vida mer än ett vanligt hotell. Här kunna sådana, som behöfva någon tids stillhet och samling få en härlig fristad med tillfälle både till stilla meditationer, studier och andligt umgänge. Det moderna lifvet blir allt ogynnsammare för ett samladt och lefvande personlighetslif. Hos allt flera växer behofvet af samlade ensamhetstider, där vi undan det dagliga lifvets pressande mångahanda kunna få tid och ro för själens frågor. Liksom vi behöfva en särskild söndag, fastän äfven hvarje arbetsdag skall vara helgad, så skola andaktstiderna hjälpa oss att göra arbetstiderna desto djupare. Annars förlora vi allt för lätt det riktiga perspektivet på vårt lif och den riktiga värderingen af dess uppgifter. Det är tillfällen till rannsakande ro, lugna studier, stilla meditation, brödragemenskap eller stilla ensamhet, som detta hospits afser att skänka. Det har också alla förutsättningar för att bli en af de stilla orter, som den moderna människan behöfver.

De yttre anordningarna äro också utmärkta. Redan gästrummen, belägna i andra och tredje våningarna, äro synnerligen trefna. Det är något säreget med dessa rum, så propra och trefliga, så utan all hotellprägel. Och de måste ju ha "karaktär", då de bära sådana namn som Geijer-rummet, Wikner-rummet, Fransiskus-rummet o. s. v. Eftersom huset är byggdt så att det har en öppen gård, komma rummen gifvetvis att vetta åt olika väderstreck. Från somliga kan man sålunda skymta Sigtunafjärden, från andra ser man bara skog. Men det har också sitt särskilda behag att ha sitt fönster *så* nära de väldiga furukronorna, att några grenar till och med måst sågas af för murens skull. Man får nog annars till och med på landsbygden leta efter ett rum så i skogens gömma, att man alldeles utanför fönstret ser i arbete en så genuin skogsfågel som svarta och hvita hackspetten.

Gästerna ha till gemensamt förfogande matsal och två sällskapsrum. De ligga under det brutna taket, men detta bidrager ej så litet till trefnaden. Innanför matsalen ligger rummet med den öppna spisen, där brasan

SIGTUNASTIFTELSEN: KAPELLET.

om vintern sprider högtidsstämning lördags- och söndagskvällar, och där innanför ha vi läse- och rökrummet, där man dricker kaffe, spelar schack och läser tidningar — af alla färger — ett rikhaltigt förråd af både tidningar och tidskrifter. Som ingenting i Stiftelsen är anlagdt på "money making", hafva inackorderingspriserna i hospitset satts så låga, som det under nuvarande dyrtider öfverhufvudtaget är möjligt.

Sigtunastiftelsen vill stärka kyrkomedvetandet till en mäktig mur mot den allt kraftigare mot norden framträngande katolicismen, och vid invigningen uttalade ärkebiskop Nathan Söderblom också den önskan, att den skulle blifva ett hem för kunskapssökande ungdom, för verksamhetsifriga unga viljor, som här vilja ytterligare rusta sig för uppgifter i gudsrikets tjänst, för hvilobehöfvande, som vilja vederkvickas af bröders gemenskap.

Stora förhoppningar knytas också af Sveriges unga kyrkfolk vid denna säregna stiftelse. Må den med Guds hjälp blifva en ljus- och värmehärd, en samlingspunkt, en kraftcentral i det forna Svearikets gamla kristna kungastad.

Ett besök i Italien.

AF DAVID J. LAURENCE.

FÖR några år sedan förunnades mig det stora nöjet att i sällskap med pastor J. A. Benander företaga en resa till vårt älskade fädernesland, Sverige. Innan vi återvände till Amerika, gjorde vi en liten titt genom Tyskland och ned till det soliga Italien.

Sedan vi besökt de mest historiska platserna i Tyskland, styrdes kosan till Tyska Schweiz. I närheten af staden Luzern ligger ett högt berg med namnet Pontius Pilatus. Tradition berättar, att denne, sedan han dömt Kristus till döden, gick upp på detta berg och kastade sig utför bråddjupet för att göra slut på sina hemska samvetskval.

Detta berg är omkring 8,000 fot högt. Från dess spets upprulla sig för vår blick ett panorama, som det ej är lätt att beskrifva. Svindlande bråddjup omgifva oss på nästan alla sidor. Och på afstånd utbreder sig å ena sidan det sköna landskapet och å andra sidan det idylliska centrala Schweiz med sina många vackra städer, byar och blå insjöar samt floder, hvilka slingra sig fram liksom silfvertrådar emellan gröna skogslundar och böljande åkerfält. Långt borta i det fjärran blå höja de majestätiska bergen sina snökrönta hjässor högt i skyn. Där på andra sidan ligger det soliga Italien, om hvilket Hannibal sade: "Bortom Alperna Italien."

Härifrån till Italien går vägen genom ej mindre än 26 tunlar, hvilkas hela längd är 29 engelska mil. St. Gotthards tunnel är 9 mil lång, den längsta i världen i sitt slag. 2,500 män arbetade dagligen i sju års tid på densamma.

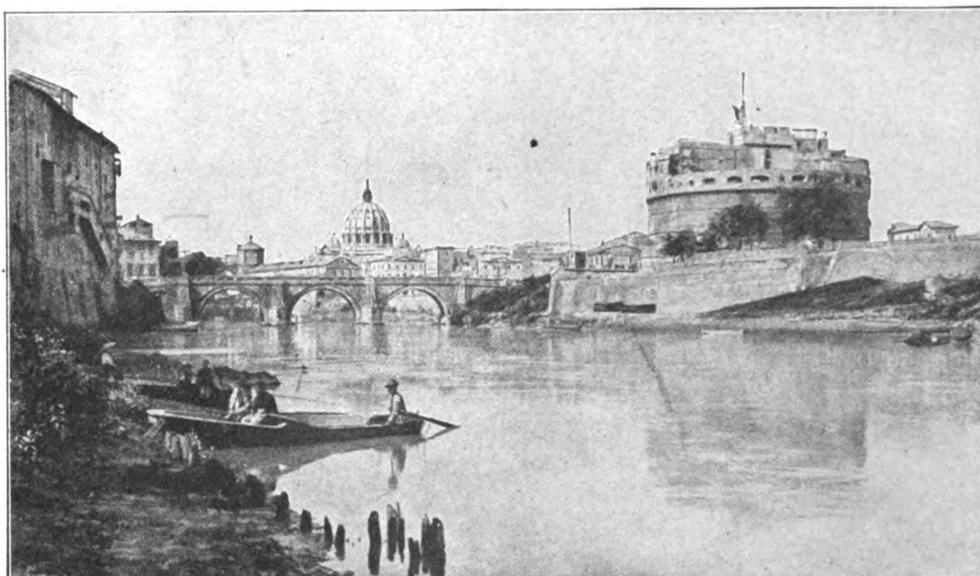
Vårt första uppehåll gjordes i Milano. Denna stad berömmer sig af att äga världens dyrbaraste domkyrka, som kostat 550,000,000 liras. En af munkarna kom oss till mötes samt visade oss en massa gamla reliker, såsom, jungfru Marias ringfinger, ett litet stycke af Betlehems krubba, en liten bit af den virkade kjortel, som Jesus begagnat, några droppar af Kristi blod uti en liten flaska, ett stycke trä af Kristi kors, ett hörn af Petri mantel m. m. Det säges, att katolikerna ha så mycket virke af Kristi kors, att man däraf kunde bygga tre stora kyrkor.

Följande morgon vid 5 tiden, då det började dagas, sågo vi vatten å ömse sidor om tåget. Snart äro vi framme vid världens underbaraste och mest natursköna stad, Venedig. Gatorna i denna stad äro öppna kanaler, och samfärdseln sker medelst båtar. Det finnes visserligen en och annan stenlagd gata här och där, men de äro ganska smala. Vår nästa stad är Florens. Under det 15de århundradet utförde de världsberyktade artisterna Michelangelo, Rafael och Leonardo da Vinci här sina mästerverk. Mycket af detta finnes ännu kvar där, hvilket förvaras i därtill särskildt anordnade museer. Det var här den nitiske Savonarola sökte reformera den italienska moralen, politiken och religionen, hvaruti han äfven till en del lyckades. Den blodtörstige påfven Alexander VI lät arrestera honom, och han blef sedan dömd att lefvande brännas. En sten på torget, där detta skedde, vittnar ännu om detta hemska dåd.

På en af de höga kullarna utanför staden ligger astronomen Galileos observatorium. Han var den förste, som upptäckte svarta fläckar på solen och äfven att solen står stilla och jorden är rund och rör sig omkring solen. Han dog i Florens den 8 jan. 1642, sedan han tillbringat många år i fängelset, emedan han vågat komma fram med sina idéer.

Det är söndags morgon. Solen skiner klart. Luften kännes ren. Tvenne vandrare stå färdiga att bestiga de nötta marmortrapporna till den heliga St. Peterskyrkan i Rom, den största i hela världen. Komna innanför dörren stodo vi undrande hvad allt detta månde vara. Skaror af människor uppfyllde templet. Då vi fortsatte vår vandring, sågo vi präster, som i de små sidokapellen hvar för sig förrättade barndop och vigslar. Herrens heliga nattvard utdelades äfven. Folkets gudsdyrkan består förnämligast i tillbedjan af de många hundra statyer och bilder, som där äro uppställda. Kyrkan är 651 fot lång och 450 fot bred. Dess inre höjd är 153 fot och själfva tornet 470 fot högt. Där finnas 441

statyer, däribland en af drottning Kristina af Sverige, Gustaf II Adolfs dotter. Under högaltaret förvaras kvarlefvorna af aposteln Petrus. Dessutom äro här i kyrkan i den s. k. kryptan begrafna 135 påfvar, ifrån aposteln Petrus till närvarande tid.

SLOTTET ST. ANGELO OCH ST. PETERSKYRKAN I ROM.

Den s. k. Piazzan eller förgården till St. Petruskyrkan är eliptisk. Sidorna utgöras af tvenne kolonnader i form af halfcirklar, med 142 pelare 42 fot höga i hvardera. Det var på denna plats, som så många fingo lida martyrdöden under den grymme kejsar Neros regering.

Strax invid St. Peterskyrkan ligger Vatikanen. Om ansökan göres fyra dagar innan man anländer till staden, gifves tillfälle att få komma in och se påfven samt kyssa hans stortå. En så stor vanära ville vi ej draga öfver oss själfva och den kyrka vi representerade. Men här finnas förvarade världens dyrbaraste oljemålningar. I det s. k. Sistinerkapellet finnes Michelangelos "Den yttersta domen", på hvilken han var sysselsatt i sju år, innan han fick den färdig. Först ser man Frälsaren på tronen och närmast honom jungfru Maria. De äro omgifna af en stor skara helgon och martyrer. Nedanför synas änglar, som blåsa i trumpeter. Allra längst ned till vänster på taflan ser man de dödas uppståndelse. Sedan de döda uppstått, vandra de tills de kommit framför Frälsaren. Somliga anvisas att vandra till höger om honom på en blomsterströdd stig, som leder upp till de gyllene pärleportarna, hvilka nu stå öppnade för dem. Utmed vägen stå hvitklädda änglar i fotsida kläder och med segerpalmer i sina händer och hälsa dem välkomna till den eviga hvilan. På Frälsarens vänstra sida ser man en ännu större skara. En del af dessa synas gråtande, andra åter vandra så sakta, tills de hafva nått bråddjupet och fallit ned däruti. Här visar sig djäfvulen, som med sina eldsvapen skjuter de olyckliga varelserna ännu djupare in i lågorna.

I själfva stadens centrum, det urgamla Rom, finnas åtskilliga ruiner kvar af Forum Romanum, t. ex. Vespasianus tempel och några pelare af Saturnus-templet o. s. v. I det s. k. Tabularium eller gamla Roms "Record office", hvilket byggdes 78 f. Kr., förvaras ännu värdefulla skrifvelser, dels på papper, dels på stentaflor rörande stadens historia från dess grundläggning till närvarande tid.

Till höger om dessa ruiner ligger "Palatine Hill", den plats, hvarest Rom grundlades af Romulus 753 år f. Kr. Under denna kulle äro många gångar och stora salar. Där är en stor sal som kallas "Basilica", eller domssalen. Traditionen berättar, att det var i denna sal aposteln Paulus stod till rätta inför kejsar Nero och erhöll sin dödsdom.

Vid foten af "Palatine Hill" är den så mycket omtalade Titus-bågen af hvit marmor. Litet längre fram är en kyrka, i hvilken förvaras ett stycke basalt, som bär märken af aposteln Petri knän, när han knäböjande på den Heliga Vägen bad om hjälp mot Simon Magus, som säges ha fallit på denna plats och sedan blifvit bortburen af demoner. "Palatine Hill" räknades under sin storhetstid såsom ett af världens sju under.

Några minuters väg härifrån är Colosseum uppfördt af Titus år 62 e. Kr. Denna amfiteater hade sittplatser för cirka 90,000 personer. Det var här så många kristna fingo släppa till lifvet under kejsar Neros regering.

Vi beságo sedan det hus, där Martin Luther bodde, medan har var i Rom; tvenne pelare af cirka 60 fots höjd, på den ena en staty af aposteln Paulus och på den andra en staty af aposteln Petrus; kyrkan, i hvilken apostelarna Filippus och Jakob ligga begrafna, och altaret, under hvilket de hvila; huset där aposteln Paulus bodde, medan han var i Rom. Uti Apg. 28:29 läses: "Och i hela två år bodde Paulus kvar i egen hyrd bostad och mottog alla som kommo till honom."

I St. Johannes-kyrkan finnes mycket sevärdt. Här är den s. k. Pilati-trappan. Den säges vara samma trappa, som Jesus gick ned för, då han varit för rätta inför Pilatus. Den innehåller 28 trappsteg af hvit marmor. Det var uppför denna trappa Martin Luther säges hafva krupit, då han hörde i sitt inre en röst som sade: "Den rättfärdige skall lefva af tro."

Strax intill ligger det Heliga Korsets kyrka, där Jesu kors ännu förvaras jämte öfverskriften, som var på korset: "Jesus af Nasaret, judarnas konung."

Utmed den s. k. "Via Appia" äro många grifter och griftstoder. Ett stycke utanför staden på denna väg är

DEN APPISKA VÄGEN.

ett litet rundt stenhus med följande inristning: "Domine Quo Vadis." En legend berättar, att när aposteln Petrus var på väg att fly från Rom af fruktan för martyrdöden, mötte han Frälsaren här och framställde till honom följande fråga: "Hvart går du, Herre?" Svaret som Petrus erhöll var: "Jag går för att ånyo bli korsfästad." Petrus förstod strax Herrens mening och vände tillbaka för att lida martyrdöden.

Ingången till de så mycket omtalade Katakomberna i Rom är utmed denna väg. Calixtus katakomb anses vara den största. Judiska rabbiner uppehålla sig med att visa främlingar vägen genom de mörka underjordiska gångarna. Vårt lilla sällskap utgjordes af en engelsman med sina två vuxna döttrar, pastor Benander och undertecknad samt ledsagaren. Sedan rabbinen gifvit oss hvar sitt bloss, tillsade han oss att följa tätt intill honom under vandringen, hvilken förmaning vi sedermera funno vara af ganska stor betydelse. Vi nedstego på en ungefär 20 fot hög trappa. Därnere voro gångar utlagda på samma sätt som gatorna i en stad. Utmed sidorna af dessa gångar voro fördjupningar, hvari likkistor förvarades eller också på åtskilliga ställen endast ben eller aska.

Under förföljelsetiderna använde de kristna dessa katakomber såsom tillflyktsorter, där de ostörda kunde få samlas omkring Guds ord. Det beräknas att katakomberna i Rom utgöra en vägsträcka på cirka 9 mil.

Sedan vi vandrat därnere något öfver en timma, kommo vi till trappuppgången igen. Då sade rabbinen till oss: "Ja, så ser det ut i dödens hvilorum. Men Jesus säger: 'Jag är uppståndelsen och lifvet.'"

Igenom staden Rom rinner floden Tibern, och öfver densamma är byggd en massiv stenbro. Helt nära denna ligger Pantheon, uppfördt af Marcus Agrippa, en måg till kejsar Augustus, och helgadt åt Jupiter. I en senare tid blef det genom Bonifacius IV helgadt åt jungfru Maria och martyrerna. Bonifacius lät ditföra 28 vagnslaster af ben från katakomberna. Målaren Raphael samt konung Victor Emanuel ligga begrafna där. Några minuters väg härifrån ligger Mamertinska fängelset, där apostlarna Paulus och Petrus höllos fångna.

Utanför stadsmurarna, ungefär en engelsk mil från staden, är aposteln Pauli graf. Katolikerna ha öfver densamma byggt en kyrka. På hvardera sidan om högaltaret är en staty af Paulus: den ena föreställande honom med den öppna bibeln, tolkande dess djupa sanningar, och den andra i bedjande ställning. Kvarlämningarna af den store aposteln förvaras i en kista under altaret.

En och en half mil utåt landet från denna kyrka är den gamla afrättningsplatsen, där äfven Paulus blef halshuggen. Vägen ditut är mycket ödslig. Katolikerna ha uppfört åtskilliga byggnader därute att underrätta turister rörande tilldragelserna vid Pauli och Petri afrättning.

Öfver själfva platsen, där afrättningen ägde rum, är ett mycket vackert stenhus uppfördt, hvari samma stupstock och yxa förvaras, som begagnades vid Pauli halshuggning. Legenden berättar, att sedan apostelns hufvud blifvit skildt från kroppen, rullade det utför en sluttning och då uppsprungo genom ett underverk ur jorden tre källor med klart vatten. Dessa källor utvisas ännu i dag för besökare.

Bilderna, som föreställa tilldragelserna vid Petri korsfästelse, äro uthuggna i hvit marmor och äro mycket tilltalande.

Med hänsyn till alla dessa heliga minnen i Rom får man ej taga för gifvet, att allt är sant som säges och förevisas. Katolikerna i Rom begagna sig af dessa minnen såsom inbringande inkomstkällor. Det finnes väl näppeligen någon stad på jorden, som är så rik på historiska minnen som Rom. Vid Jesu födelse var denna stad hela den då kända världens centralpunkt. Den grundlades, som man vet, af Romulus 753 f. Kr. och äger nu en befolkning på cirka 500,400.

Wataga, Ill.

Julbesöket i skogskojan.

UR VERKLIGHETEN AF O. W. NEWMAN.

"O, att du Herre, allsmäktig och nådig, ville blicka ned ifrån din höga tron till den fattige och förbisedde; ock, om du ville sända en julängel till min ensliga koja, likasom du fordom gjorde till ödemarkens herdar." Så ljöd en strof af store Andersons i skogskojan bön på julmorgonen 1917.

Nils Olof Anderson, den jättestarke svensken, är numera en bräcklig åldring i sitt åttiosjunde år och bebor f. n. en liten koja vid en skogsbäck i en eljest befolkad trakt i norra Idaho. För sin grofva fysik och rent fabulösa styrka går han i trakten under namnet "Store Anderson".

Till Andersons handfasta prof hör en seger på den svenske kungen Karl XV, vida känd för sin stora muskelkraft och sina äfventyrsbragder. Om detta berättade A. för tecknaren en gång så här:

"Det var vid ett af besöken i Hernösand, och då såsom alltid kung Karl uppvaktades af en mängd folk. A. tillsammans med flere ynglingar marscherade då som hedersgarde. Konungen föll då offer för ett af sina infall och framkastade frågan, om det fanns någon i folksamlingen, som ville ta ett ryggtag med honom. Han hade stor lust att pröfva deras styrka och känna hvad norrlänningarna dugde till, sade han, och stod där och tiggde och bad länge, men ingen var hågad att våga försöket. Slutligen tog A. frimodigheten till sig och sade, att han kunde väl få försöka honom då, om det ej fanns någon annan som ville. Så knäppte de då tag, kände på hvarandra och stretade med all kraft en 10—15 minuters tid. Men som det då ej lyckades för kungen att få ned Anderson, så tänkte A. att det var väl bäst att ta i allt man tålde, hvilket skedde med resultat, att det med stort eftertryck bar omkull med kungen på stengatan. "Den resan glömde nog ej kungen så snart", sade A., ty "han ömmade en lång stund därefter."

Konungen fick dock till synes godt tycke för sin besegrare och stack en speciedaler i handen på honom samt bjöd honom följa med till Stockholm och få gratis kosthåll för återstoden af sitt lif. Men A., ung och yr, afböjde det liberala anbudet. Han hade för mycket af vikingen i blodet, han måste ut och se världen. Så skedde ock, A, blef sedan sjöman. I flera år var han båtsman på segelfartyg, som trafikerade last mellan Sverige och Orienten, hvarest han besökt de flesta hamnar. Anderson besitter en rik erfarenhet på sjömanslifvet och är bevandrad i navigationen med styrmans rang.

Bland äfventyr, som A. varit med om på sjön, är ett haveri på Medelhafvet vid klippön Malta, samma ö som aposteln Paulus, hans medfångar och befäl landade på efter det förskräckliga skeppsbrott de ledo (Apg. 27: 26 f.).

Det gick dock något bättre för A. och hans kamrater, emedan de — fast med yttersta möda — nedfirade segel och kapade master — och därigenom lyckades bärga skeppet med last, under det att skeppet som Paulus var på gick under med allt ombord och folk och besättning med knapp nöd räddade sina lif.

Vid Andersons sjömanstid mellan åren 50—70, svärmade dessa farvatten af sjöröfvare, men lyckligtvis blef aldrig deras fartyg öfverfallet. Vid flera tillfällen måste de dock skjuta med sina kanoner, af hvilka fartygen på den tiden voro bestyckade med tvenne, för att varsko dem.

Bland sevärdheter, som store A. stött på under sina färder och som meddelats berättaren, är Josefs kornbodar i Alexandria i Egypten, hvilka A. med lykta genomvandrat och som lära vara något i sitt slag kolossalt. De äro inhuggna i självfva bergväggen och äro inrättade med ventiler för luftväxling och indelade i afdelningar och genomskäras af gångar i olika riktningar, så att man löper fara att gå vilse därinne.

Anderson har äfven besökt det Heliga landet och medför många minnen därifrån, nog för en hel bok. Vid de årtalen var dock hvarken den Heliga staden eller landet i öfrigt vidare uppbyggdt och således icke alls hvad det f. n. är.

Vikingamanien ledde senare A. till det stora landet i väster, Amerika, samt dess grannland i norr, Canada, i hvilka båda länder han bland mycket försökt sig på nyodling i landtbruk, måhända det mest äfventyrliga näst sjömanslifvet.

Missöden och missräkningar höra också till lifvets erfarenheter, och icke ens äfventyrshjältarna äro därifrån befriade. Äfven store A. har däraf fått sin lott,

SKOGSKOJAN.

som ledt honom till den ensliga kojan vid skogsbäcken, där han dock, tack vare den kristna tron, väntar ett bättre lif i Guds rike; hoppas, längtar och beder adventsböner lika den i början anförda.

* * *

I samma trakt, där store A. bor, råkade en viss pastor F. vara tillstädes julen 1917. Han fick, som så ofta händer, höra pliktens hviskning i det inre hjärtat, som denna gång ledde till enslingens koja i skogen. Med en liten beskickning julmat och själen högtidsstämd bar det i väg, och om en timme var pastor F. vid målet. Mer än eljest kände F. att han denna gång var ute i heligt ärende, och i åldringens mottagande af julhälsningen förnam han strax, att besöket var en Guds skickelse. Här var en törstande, längtande pilgrim, som bidade efter Israels tröst. Här måste det bli julsång, bön och betraktelse ur Helig Skrift. Så skedde ock. F. läste jultexten i Luk. 2 om Världsfrälsarens födelse i stallet af den ringa jungfrun; om herdarna, den gudomliga häroldens budskap till dem och den himmelska härskarans lofsång: "Ära vare Gud i höjden, frid på jorden, till människorna ett godt behag."

Pastor Frivillig hade här både text och åhörare just icke af det vanliga slaget, och efter hvad han berättat hände då hvad som ibland brukar ske, att texten själf predikar under läsningen. Det var själens hunger efter lifvets bröd som var orsaken, åhöraren bokstafligen sväljde hvart enda ord. Aldrig tillförne hade F. talat till en mera uppmärksam och tacksammare åhörare. Visst hade han förut med sitt budskap nått tusenden, ja, hundratusental, men här kände han sig mera belönad i denna plikttjänst till den ensamme åldringen, än inför alla dessa skaror.

När de sedan tillsammans knäböjde i tillbedjan erfor F. en förut oanad hänförelse, något af hvad dessa måste ha kändt, som den första julnatten vid krubban i stallet bringade den nyfödde prinsen sin hyllningsgärd. Båda framburo de sitt hjärtas lofoffer till Gud, så stor i makt och kärlek att han sände sin ende Son, till den så djupt fallna världen; att han kom, och kom i ringhetens tjänaredräkt, så att de ringa, fattiga och eländа skulle känna sig tröstade och våga närma sig honom. I detta är inneslutet det underbaraste af alla under, en nåd utan gräns, en alla mått öfversvämmande kärlek. Guds välbehag till en förtappad mänsklighet i frälsningsverket uppenbarad, utgör evigheternas outtömliga lofämne.

När de sedan uppstämde julsången: "Gläd dig du Kristi brud", kändes det, berättar pastor F., "som om toner från den första julmorgonens orkester, blandats med uti sången i skogskojan och gjorde den så melodiskt skön". Med själfull hänförelse sjöngo de sitt eget och framtidens bärande hopp, anknutet till den okrönte prinsen, som i en nära framtid för andra gången skall låta sig uppenbara, men då i konungsligt majestät, och upptaga regeringsspiran öfver världen och bringa ordning, ur dess hemska virrvarr. Då skall fattigdom, all nöd och de hemska krigen bortsopas från jorden, och friden och Guds sanning, blifva allhärskande.

Styrkta i denna förvissning skiljdes de från hvarandra, den gamle pilgrimen med en varm tacksägelse till Gud, som på detta öfverraskande sätt besvarat hans morgonbön, och pastor Frivillig med nyvunnen inspiration att visitera de undangömda kojorna, där Gud möter hungrande själar med sin välsignelse. Och dubbelt belönad blifver han, då han såsom vid detta tillfälle lyckas träffa på någon af moder Sveas ättlingar uti förskingringen.

Karl Johan beder.

AF JOHAN HELMER OLSON.

EN dag i slutet af september, när träden därborta på backarna voro skönare än till och med mormors silkestäcke, och när ekorrarna voro som ifrigast att samla nötter för vintern, och när en hel hop andra oförklarliga saker hände, sprang Karl Johan mot skogen till. Om någon hade sett honom hade han nog trott, att den lille pysen hade försökt att bevisa sin osynlighet bland grannens äppleträd och misslyckats. Men detta hade nog varit en dålig tanke, ty Karl Johan var en snäll gosse.

Borta vid kröken af skogen, där ängen mjuk och grön kryper liksom omfamnande omkring, stod en stor, knorrig ek. Den var groflemmad som en viking och dyster och mörk som en bärsärk. Karl Johan trodde bestämdt att den gamla eken visste mer än någon annan varelse på jorden, och det hade han nog rätt i, eller hur? Vi bry oss inte om det vidskepliga i Karl Johans tanke, ty när allt kommer omkring, så kanske Gud själf tyckte om att då och då titta ned på Karl Johan genom löfkronan däruppe.

Karl Johan sprang bort till den gamla eken och satte sig begrundande vid dess fot. Han syntes hafva djupa

grubbel, ty hans panna var rynkad, och hans ögon voro fuktiga. Det var således icke utan orsak som han sprungit dit bort till eken i solnedgången.

Nästan en hel half-timme satt den lille nio-åringen där och stirrade på jorden. De tankar som genomirrade hans hjärna syntes ej gifva honom någon tröst, ty mot slutet af halftimmen brast han ut i gråt.

“Gode Gud”, bad han. “Sänd bror Axel hem från kriget, sänd honom hem till jul. Det är så långsamt utan honom att jag knappast kan lefva!”

Under bönen hade han knäppt sina händer och riktat ögonen mot himmelen så trofast och innerligt som en ängel. Kanske den gode Guden inte var så långt borta från jorden som det syntes ibland, tänkte han. Mor brukade säga att himmelen var byggd långt ofvan stjärnorna någonstädes, och att han där hade beredt ett rum för hvar och en af de sina, men hon hade också sagt att densamme Guden var allestädes närvarande. Det var en besynnerlig motsägelse detta, men den innehöll en underbar tröst för Karl Johan. Gud var nog däruppe i ekens krona också och lyssnade på allt hvad Karl Johan sade och tänkte. Och han, som säger sig höra alla böner, han skulle nog sända bror Axel hem till jul.

Detta var icke den första gången, ej heller den sista, som nio-åringen bad denna bön. Det hade blifvit en vana för honom att springa dit bort till eken i solnedgången för att där bedja om och om igen sin enkla, innerliga bön till den gode Guden.

Om vi människor hade klara ögon så kunde vi nog förstå hvarför Karl Johan fick en sådan tröst af sina böner. Om vi hade ögon liksom Elisas tjänare, när han såg alla de Herrens stridsmän, som bevakade profetens steg, då skulle vi nog förstå, att samme Gud lefver än i dag, och att han hör bön, äfven då det är bara lille Karl Johan som beder.

Jag vet inte precis om det hände vid solnedgången när Karl Johan bad, fastän jag lätt kunde tro det. Men i alla fall var det en mörk och dyster dag därborta på andra sidan hafvet. En hemsk kamp rasade på det ställe, där bror Axel var. Kanondundret och jämmerskriken och hurraropen höllo nästan på att rifva sönder öronhinnorna, men Axel stod dock stilla på sin post, alldeles som om han varit hemma på fars åker och hvilat sig en stund.

Plötsligt var det något tungt som föll ganska nära honom och exploderade. I röken och dimman såg man ej bror Axel.

Men uppe i himmelen var det *en,* som kom ihåg lille Karl Johans böner under den gamla eken vid solnedgången . . .

* * *

Juldagen var dyster det året. Dagen, som borde vara den ljusaste på hela året, lofvade att blifva den mörkaste. Karl Johans och mors och fars sinnen harmonierade nog med omgifningen, ty de voro nästan säkra nu att bror Axel icke skulle komma hem till jul. De hade nämligen fått ett telegram några månader förut innehållande det budskapet att bror Axel hade varit “missing in action”. Dagen när de mottogo det telegrammet var en sorgens och förtviflans dag för Karl Johan, ty detta var ju ett bevis på att den gode Guden i alla fall inte hade lyssnat till hans böner. Men juldagen var dock dystrare. Bror Axel brukade alltid komma hem till julhögtiden, och hade alltid med sig en hel hög med julklappar, men det där härliga skrattet var nog hans bästa gåfva. Åtminstone tänkte Karl Johan så nu, när han satt och tittade på julgranen i hörnet och försökte höra ekon af broderns röst omkring sig.

Karl Johan hade en mörk aning, att bror Axel aldrig mer skulle komma hem, att han hade stupat på slagfältet, och att hans graf var glömd, glömd för evigt. Nej, glömd bara till domedag, men detta var en dålig tröst för Karl Johan, liksom det var för Maria och Martha, när de tänkte på Lasarus i grafven.

Ute föll snön tung liksom jordklumpar, och då och då kom en vindpust från nordväst och skakade hela huset så att Karl Johan blef nästan rädd att det skulle gå sönder. Inne stökade mor som vanligt, men hon småsjöng som hon brukade på juldagarna i det förflutna om “Heliga natt”, och “O morgonstund”. Far var ute i stallet. Lille Karl Johan satt och tittade på julgranen.

Hela rummet var prydt med pappersblommor och bär och grankvistar. Det var kanske inte så artistiskt, men det var hemmagladt och hemtrefligt. Julgranen i hörnet glittrade, fastän det var mörkt och mulet, besynnerligt nog. Och under julgranen lågo paketen . . .

Far och mor hade beslutat att vänta med att utdela gåfvorna till dess att de voro alldeles säkra att Axel inte skulle komma hem under julhögtiden. Och i det hade Karl Johan instämt. Fastän han nog var lite intresserad i de besynnerliga figurerna under granen kunde han dock ej känna sig glad. Han bara satt och satt, och tänkte och tänkte och längtade och längtade.

På väggen hängde ett förstoradt porträtt af bror Axel Esomoftast lät Karl Johan sin blick irra mot detta och suckade en liten bön för hvarje blick. Så besynnerligt hade han aldrig handlat förut på juldagen, men så var också denna en besynnerlig juldag.

Den gode Guden såg Karl Johan sitta bredvid julgranen, liksom han hade sett honom förr under den knorriga eken vid kroken. Han smålog kanske, när han tänkte på hur enfaldiga Karl Johan och far och mor i alla fall voro. Om de bara hade vetat . . .

Mot kvällen på juldagen upphörde det att snöa. Stjärnorna begynte att glittra fram mellan molnen, när solen hade gått ner, och det blef allt kallare och kallare.

Men ingen bror Axel hade kommit. Karl Johan var nästan förtviflad. Mor och far försökte trösta honom med sina löften att han snart skulle få sina julklappar, men hvad brydde han sig om dem? Det var icke färgade trädbitar, som han längtade efter. Det var en broders leende.

Klockan slog åtta, half-nio, nio, half-tio. Klockan tio skulle gåfvorna utdelas, sade far. Till och med Karl

Johan hade nu gifvit upp hoppet att bror Axel skulle komma hem till jul, som han hade bedit väl hundra gånger. Hans läppar voro hoppressade nästan hemskt. Karl Johan var förlikt med det hjärtlösa, vinterkalla *ödet*. Aldrig mer skulle han bedja till den gode Guden om någonting, ty han hörde ej böner mer!

Klockan slog tio. Far gick sakta bort till julgranen i hörnet och tände på de små ljusen. Sedan begynte han famla bland julklapparna. Karl Johan såg på tigande.

Far var lite döf och kunde ej förstå fördenskull hvarför Karl Johan plötsligt hoppade ned från stolen på hvilken han satt sig, och begynte rycka i fars rockskört alldeles förtvifladt."

"Va ä fatt?" frågade far vresigt.

"Hör du inte, pappa!"

Jo, verkligen! Det knarrade i snön utanför. Det var någon som ropade "whoa". Far, mor, och Karl Johan ställde sig omkring julgranen med hopknäppta händer. Deras lemmar darrade. De visste ej om de skulle tro sina egna öron.

"Kanske det är bara farbrors", sade far slutligen och gick in i köket efter mössan.

Någon knackade på fönstret. Mor och Karl Johan sprungo dit.

Det var bror Axel.

Några böcker om Jenny Lind.

FÖR UNGDOMSVÄNNEN AF G. N. SWAN.

DEN äfven här i landet väl kände redaktören, f. riksdagsmannen Mauritz Enderstedt, har med anledning af ett par i Sverige utkomna böcker om Jenny Lind skrifvit en om henne handlande sympatisk uppsats, som helt nyligen stått att läsa i flera svensk-amerikanska tidningar. Och det var sannerligen icke för tidigt som man därhemma ägnade den berömda sångerskan en sådan uppmärksamhet. Mer än trettio år ha flytt, sedan hennes underbara, gudaborna röst upphörde att sjunga härnere, och nära sjuttio år ha svunnit hän, sedan hon på höjden af sin konstnärsbana besökte Amerika. Den äldre generationen har glömt henne, för den yngre är hennes namn ett stort frågetecken.

När den, som skrifver detta, femton år sedan gjorde några "anteckningar" om hennes och Fredrika Bremers färder i Förenta staterna för *Prärieblomman* (1904), kunde han icke komma öfver en enda bok rörande denna del af hennes stora lifsgärning utan nödgades i gamla tidningar och tidskrifter uppleta det som meddelades. Sedan dess har han lyckats komma i besittning af eller annars fått reda på flera böcker, hvilka dock i likhet med den stora, illustrerade biografien af H. S. Holland och W. S. Rockstro (1891), på svenska öfversatt af J. R. Spilhammar, endast skildrar "hennes tidigare lif och bana som dramatisk konstnär och sångerska 1820—51".

Då dessa arbeten om vår berömda landsmaninna äro ganska sällsynta, kan det vara skäl att med några ord omnämna dem, äfven om de annars äro af föga värde och förtjänta af den glömska, som blifvit deras öde. De vittna emellertid om att hon en gång i tiden var föremål för mycken uppmärksamhet.

Det äldsta är en versifierad hyllning: "Jenny Lind. The Celestial Union: A Poem in three parts; and other Poems." Boken är tryckt i London 1845 och räknar 82 sidor 16mo. Hvem författaren är, känner jag ej.

Den andra i ordningen är: "Memoir of Jenny Lind. Compiled from the most authentic sources, and edited by G. G. Foster, Author of 'New York by Gas-light,' etc. New York, Dewitt & Davenport, Tribune Building, 1850." Den är i stort oktavformat, 64 sidor och har ett porträtt af sångerskan på omslaget.

En tredje bok kallas: "Memoranda of the Life of Jenny Lind, By N. Parker Willis. Philadelphia: Robert E. Peterson, 1851." På titelbladet anföres en strof of "Nack (the deaf and dumb poet)", så lydande:

"Not by the wondrous powers
That witch this world of ours,
Does she my homage bind;
Her glorious mind and soul
On mine have a control
More potent and refined!
For all thy deeds that grace
And bless the human race,
I bless thee, Jenny Lind!"

En präktig illustration bildar försättsplansch och föreställer Jenny Lind i *Sonnambula*, knäböjande, med underskrift: "This is the last prayer of a broken heart." Boken räknar 238 sidor och har, som man ser, den på sin tid uppburne skriftställaren Willis till författare.

En fjärde bok, som också har ett fint porträtt af sångerskan, är: "Jenny Lind in America. By C. G. Rosenberg, Author of 'The Man of the People,' etc. New York: Published by Stringer & Townsend. No. 222 Broadway, 1851." Den är 226 sidor stark och lik den föregående i duodes-format. Hvem denne Rosenberg är, har jag ej lyckats utröna.

En femte bok: "Jenny Lind. Melodist", tryckt i New York utan angifvet årtal, är också i duodes-format, räknar 83 sidor och innehåller flera svenska folkvisor, sånger från operor m. m., som sjöngos af J. L. En sjätte bok bär titeln: "Jenny Lind. Her Vocal Art and Culture. By Rockstro and Goldschmidt", och utkom i London 1894. Sannolikt ha flera böcker om henne utgifvits i Tyskland, men jag har endast sett en omnämnas. Den utkom i Gütersloh 1913 och har till författare C. A. Wilkens.

Bland böcker, som icke enbart handla om henne, må vidare nämnas: "Struggles and Triumphs: or, Forty

Years' Recollections of P. T. Barnum. Written by himself. Buffalo, N. Y., Warren, Johnson & Co., 1872." Han ägnar i sina "hågkomster" sidd. 270—354 åt Jenny Lind och redogör i detalj för sina underhandlingar med henne, hvarest hon uppträdde, inkomster och utgifter m. m. d., troligen den mest utförliga och tillförlitliga redogörelse, som finnes tillgänglig rörande hennes första år i Amerika.

Ett större arbete i två volymer: "The Prima Donna. Her History and Surroundings from the Seventeenth to the Nineteenth Century. By H. Sutherland Edwards. London: Remington & Co., Publishers, 1888", ägnar 38 sidor åt henne, som författaren kallar: "one of the few perfect singers of the century", "one of the sweetest singers and most charming women of our time."

Af andra, de senare åren utgifna arbeten, som mer eller mindre utförligt behandla Jenny Lind, må nämnas: "Historic Girlhoods. By Robert S. Holland, Philadelphia: Geo. W. Jacobs & Co., 1910", samt: "Happy Women. By Myrtle Reed. New York: G. P. Putnam's Sons, 1913."

Följande tidskriftsuppsatser torde ock i detta sammanhang förtjäna att nämnas: "Jenny Lind. By Sir Julius Benedict." *Scribner's Monthly,* maj 1881, "Characteristics of Jenny Lind. By Henry Appy", och "What Jenny Lind did for America, By Fanny Morris Smith", båda i *Century Magazine,* maj 1897. "Jenny Lind." By Henry Scott Holland. Living Age, 24 dec. 1887. "Jenny Lind." (From *The London Quarterly Review*), Living Age, 5 sept. 1891, "Jenny Lind." (From *The Church Quarterly Review*), Living Age, 26 dec. 1891. "Jenny Lind's Appearance in St. Louis. By Theophile Papin." Music. A Monthly Magazine. Chicago. Nov., 1900, "Some Musical Recollections of Fifty Years. By Richard Hoffman." *Scribner's Magazine,* april 1910. (Innehåller programmet för Jenny Linds första konsert i Amerika, onsdagsafton den 11 sept. 1850.) "Jenny Lind's Singing Method." *The Musical Quarterly,* okt. 1917. (Innehåller ett bref, dateradt den 2 juni 1868, från sångerskan till "Professor Bystrom", öfversatt till engelskan af V. M. Holmstrom.)

Jag borde väl ock hafva nämnt en uppsats på nära tre spalter, i hvilken Fredrika Bremer presenterar Jenny Lind för den amerikanska publiken, i första årgången af *Harper's New Monthly Magazine* (okt. 1850).

Nästan samtidigt under mitt senaste besök i Sverige (1914) utkommo tvenne böcker: "Jenny Lind som konstnärinna och människa." Af Maria Holmström. Stockholm, Ålen & Åkerlund, 267 sidor, — en af dem som Enderstedt skrifver om, — och "Grannarna på Kungsängsgatan. Ett par kapitel ur en svensk tondiktares historia utgifven af Lotten Dahlgren." Stockholm, Wahlström & Widstrand, 226 sidor. Den senare handlar till stor del om förhållandet mellan Jenny Lind och J. A. Josephsson, — "tvenne namn som vänskapens och harmoniens band oupplösligt sammanflätat", och innehåller en hel del bref från henne 1845—47 till "min gode, innerligt af hjertat afhållne Jacob."

Maria Holmström, som tidigare bidragit till pressen med en serie bref eller uppsatser: "Smådrag ur Jenny Linds lif", skildrar hela hennes lefnadslopp, och är boken rikt illustrerad. Som för visso något märkligt kan omnämnas, att den under dessa fyra krigsår utgått i sex upplagor.

Den senast i Sverige utgifna boken, som Enderstedt omnämner, är den helt nyligen utkomna: "Jenny Linds triumftåg genom den Nya världen och senare lefnadsackorder" och har till författare en väl i det närmaste här i landet okänd storhet Sven Dorph. Den utgafs från J. A. Lindblads förlag i Uppsala.

Troligen har den ännu icke hunnit till Amerika, men den har i likhet med Maria Holmströms bok blifvit anmäld i "Ord och Bild", augusti-häftet 1918. En annan uppsats, som offentliggjordes i samma tidskrift, förtjänar ock att nämnas: "Till Jenny Linds Historia. Ett par bidrag meddelade of Lotten Dahlgren", i januarihäftet 1913. Denna uppsats bjuder på icke färre än tio porträtt af Jenny Lind och flera utdrag af bref från henne till en förtrogen väninna Charlotte Murray. En äldre tidskrift "Ur dagens krönika" (dec. 1887) innehåller en längre intressant artikel: "Huru Jenny Lind blef 'Nordens näktergal'. Ur samtida anteckningar af Frithiof Cronhamn."

Det skall bli intressant att se på hvilka källor herr Dorph grundat sin skildring af sångerskans resa genom Amerika. Det är väl knappt troligt att hon under färden förde någon dagbok, som nu sent omsider kommit i dagen. Här i landet borde boken hälsas synnerligen välkommen, emedan Jenny Lind var den, som framför andra och på ett så i allo hedrande sätt fäste amerikanarens uppmärksamhet på landet i högan nord och dess folk, ett folk som sedan dess gjort sig ett aktadt namn härute från haf till haf.

Enligt en tidningsnotis 1900 upptäcktes i Rom kort förut öfver ett hundra bref från Jenny Lind till en tysk väninna, som var bosatt i Berlin. De voro skrifna under åren 1845—75, och det var då meningen att de skulle utgifvas i tryck. Sedan dess har jag ej sett dem omnämnda. Det troliga är, att, om de utgifvits antingen i original (på tyska) eller öfversättning, de skulle kasta mycket ljus öfver hennes enskilda lif och om hennes åsikter rörande de många framstående personer, hon kom i beröring med.

I Stockholm på det hus, i hvilket hon föddes, no. 40 (f. d. 32) Mästersamuelsgatan, uppsattes några år sedan en minnestafla, på hvilken det står:

Jenny Lind
föddes här
den 6 okt. 1820.
Minnestaflan
uppsattes genom
Samfundet S:t Erik
1910.

Nu lär det vara fråga om insamling af medel för att på hundraårsdagen af hennes födelse kunna uppsätta ett henne värdigt Jenny Lind-monument i Stockholm, och om denna tanke förverkligas, blir det väl det första monument i hufvudstaden, som tillkommit för att hedra en kvinna. Men säkerligen har hon, om någon, gjort sig förtjänt af en sådan utmärkelse.

"Där flög ej ett namn
med världens vind
så buret i famn
som Jenny Lind.
Där fanns icke ett,
så gifvet till pris
åt dåre och vis
i ryktets trumpet."

ETT ORD TILL UNGDOMSVÄNNENS PRENUMERANTER.

NLIGT styrelsens för Augustana Book Concern beslut, fattadt den 8 oktober 1918, kommer UNGDOMSVÄNNEN att upphöra med detta nummer, hvilket äfven enligt beslut är ett dubbelnummer, omfattande november- och decembernumren. De, hvilkas prenumeration å tidskriften icke utlöper med innevarande år, kunna erhålla antingen *Augustana* eller *Lutheran Companion* för den tid som återstår.

Orsaken hvarför styrelsen känt sig nödsakad att taga detta steg är den ständigt minskade uppmuntran UNGDOMSVÄNNEN rönt under de senare åren. År 1912 trycktes i medeltal 9,793 exemplar i månaden och år 1913 9,269. Det följande året hade antalet exemplar förminskats till 6,591 och det följande till 5,695. Under 1917 trycktes blott 4,650 exemplar i medeltal i månaden, och under innevarande år har UNGDOMSVÄNNENS prenumerantlista tett sig som följer: den 1 januari 3,619, den 1 februari 3,511, den 1 mars 3,490, den 1 april 3,439, den 1 maj 3,417, den 1 juni 3,393, den 1 juli 3,372, den 1 augusti 3,370, den 1 september 3,353 och den 1 oktober 3,337. Af dessa ha en hel del försummat att inbetala sin prenumerationsafgift.

En säkerligen starkt medverkande orsak till att UNGDOMSVÄNNEN haft en sådan tillbakagång är den att den, såsom en af dess förre redaktörer uttryckte sig, "bemötts med nio tiondedelars klander och en tiondels uppmuntran". Intet företag kan under sådana omständigheter bära sig.

En flyktig blick på de svar, som inkommit rörande UNGDOMSVÄNNEN å den "Questionnaire", som förlagsstyrelsen någon tid sedan lät tillställa pastorerna, visar oss att 94 uttalat sin tillfredsställelse med tidskriften, under det att 157 uttryckt sig såsom alls icke tillfredsställda med densamma. Därtill ha icke mindre än 102 uttalat som sin åsikt, att den är "allt för tung". Sex ha menat att den i sin helhet borde vara "mera lik dr Bergins afdelning", 42 önska "kortare artiklar" och fyra mena, att den borde ha "flera illustrationer". 32 ha den uppfattningen, att UNGDOMSVÄNNEN skulle vara "bilingual", 18 vilja ha den "uteslutande religiös" och 15 tycka att den skulle vara "mera lik 'Young Folks'." Af allt detta att döma har det stora flertalet af pastorerna icke varit belåtna med tidskriften och därför möjligen icke så hjärtligt uppmuntrat dess spridning som varit önskvärdt.

De flesta ha uttalat den åsikten att UNGDOMSVÄNNEN är "en förträfflig tidning för några få, som hafva en utvecklad litterär smak, men att den varit alldeles utan kontakt med det stora flertalet". Man klagar öfver att de unga inte längre läsa svenska, och några önska, att *Lutheran Companion* måtte taga UNGDOMSVÄNNENS plats såsom ungdomstidning. Några ha uttalat som önskemål, att en afdelning upplåtes i U. V. för meningsutbyte mellan de unga, och andra önska, att den vore "mera patriotisk och mera religiös."

Man må inte förvåna sig öfver att styrelsen fann det svårt att förena alla dessa olika önskemål och därför tog det närmaste steget att helt enkelt upphöra med utgifvandet af UNGDOMSVÄNNEN, i all synnerhet som den under många år gått med stor pekuniär förlust.

Icke så få i synoden äro nog af samma mening som dr Ekholm (se å annat ställe i detta nummer!) att det är en verklig förlust för Svensk-Amerika, att denna tidskrift nu upphör att utkomma. Det synes verkligen som om det ännu under flera år borde finnas en publik i Amerika som förmådde uppskatta en svensk tidskrift af mera öfvervägande litterärt innehåll, men huruvida synodens förlagsstyrelse bör åtaga sig dess utgifvande är en annan fråga. Dess uppgift är gifvetvis i främsta rummet att tillhandahålla mera religiös litteratur till församlingarnas bruk, såsom textböcker för söndagsskolan och konfirmationsundervisningen, psalm- och sångböcker samt lämpliga böcker för barn och ungdom i församlingarna och goda uppbyggelseböcker.

Om den dessutom såsom Amerikas förnämsta, om icke enda, svenska förläggarfirma kunde tillgodose det ännu förefintliga behofvet af svensk litteratur af mera allmänmänskligt innehåll, vore det nog väl. Men skall förlagsstyrelsen kunna göra detta, behöfver den hela Svensk-Amerikas understöd och uppmuntran. Ingen verksamhet uppbygges förmedelst klander, allraminst den, som i våra dagar söker bevara och vidmakthålla intresset för svensk litteratur i Amerika.

En sak som vi, som äro födda i Sverige, inte få glömma är att det inte duger att tala föraktligt om vårt lands språk till dem, som äro födda här. För dem är landets språk modersmålet. Det kan och skall aldrig bli annorlunda. Och talar man försmädligt om engelskan såsom ett "krämarspråk" eller dylikt, så får man ögonblickligen hela det unga Svensk-Amerika emot sig, och man väcker den djupaste antipati för det fäderneärfda svenska språket, som för många af oss är bärare af mycket af det skönaste och bästa vi känna. Det synes som om man bort kunna inse detta och, med allt erkännande af landets språk såsom vårt uppväxande släktes språk, likväl uppmuntrat till fasthållande så långt möjligt vid fädernas språk med den rika litteratur, som det har att gifva oss.

Härmed säger nu UNGDOMSVÄNNEN farväl till sina verkligen trogna och tacksamma läsare. På samma gång säger den äfven ett hjärtligt tack till dem för den uppmuntran de skänkt tidningen. Ett tack och farväl säges äfven till de många trogna medarbetarna i tidskriften, som med sina bidrag hjälpt till att göra den läsvärd. Om dr Ekholms framkastade tanke kan förverkligas få vi kanske säga ett *au revoir*.

INNEHÅLL

UNGDOMSVÄNNEN

Published monthly by the Augustana Book Concern, Cor. 38th St., and 7th Ave., Rock Island, Ill. — Price $1.00 per year.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Vol. XXIII December, 1918 No. 11 and 12